

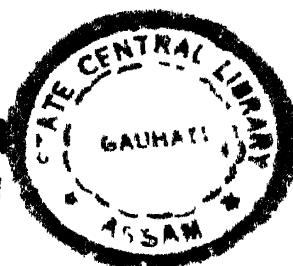
লেনিন, কৃচ-বিপ্লব আৰু ভাৰত

মেনিন, বড়-বিল্লির আন্ত ভাবত

শ্রীশঙ্কু পঞ্চা

দণ্ডকাঠা এও কোআনী
নথৰাবী : গুৱাহাটী

[‘লেনিন, কচ-বিপ্লব আৰু ভাৰত,’ কচ-বিপ্লবৰ আৰু পৃথিবীত সৰ্বশেষ সহায়াকী
ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰত্যক্ষ ত্বাদিবিব ইলিচ লেনিনৰ জীৱনী, বচনা আৰু কৰ্মৰ চূঁপ বচন, কচ-বিপ্লবৰ চূঁপবিচাৰ
আৰু ভাৰতৰ উপৰত লেনিন আৰু কচ-বিপ্লবৰ প্ৰতাৰ সম্পর্কীয় আলোচনামূলক অসমীয়া এই,
বচনা—অধ্যাপক শশী শৰ্মা, নলবাৰী কলেজ, প্ৰকাশক,—ঢাকাবেজ নাৰায়ণ হস্ত বৰুৱা, মন্ত্ৰবৰকতৰা
এও কোম্পানী, নলবাৰী ।

প্ৰকাশক

ঢাকাবেজ নাৰায়ণ দন্তবৰকতৰা

দন্তবৰকতৰা এও কোম্পানী

নলবাৰী : গুৱাহাটী

প্ৰথম প্ৰকাশ :—২৫ জুন, ১৯৭১

মুদ্ৰণ :—উমা প্ৰেছ, নলবাৰী : অসম

মুল্য :—১২০০(বাৰ) টকা

উৎসর্গ

অগতে সর্বশ্রেষ্ঠ বিপ্লবী আৰু সৰ্ব প্ৰথম সৰহাবাৰ
একনায়কত্বাদী সমাজবন্ধী শাসনৰ প্ৰত্যক্ষ যথাৰ্থ
সমাজতাত্ত্বিক মেতা ভ্লাদিমিৰ ইলিচ লেনিনৰ
অস্থানবার্ষিকীৰ সুতিত ভাৰত চোভিয়েটৰ
সুদৃঢ় মহান ঐক্য কামনা কৰি দেশৰ
অগণন নথ-মাৰীৰ হাতত ।

শ্ৰী শৰ্মা

কৃতজ্ঞতা নিবেদন করিছো

১৯৬১ চনত চৌভিয়েট কচিয়া অঘণ কবিবলৈ গৈছিল এই পুঁথিৰ প্ৰকাশক সোসাৰ-
প্ৰতীৰ বহু শ্ৰীভৱেন্দ্ৰ নাৰায়ণ দস্তবকৰা। তেওঁ মঙ্গোৰপৰা লেনিনৰ ভালেৱান বচনা লগত
লৈ আহি মোলৈ আগবঢ়াই দি অসমীয়াত লেনিনৰ বিষয়ে এখন পুঁথি বচনা কবিবলৈ
অহুৰোধ কৰিছিল। তেও়িয়াবেপৰা ছবছৰডকৈও অধিক কাল জোৰা চেষ্টাৰ ফলত
'লেনিন কচ-বিপ্ৰ' আৰু 'ভাৰত' পুঁথি বাইজৰ আগলৈ নিবেদন কৰা সম্ভৱপৰ হ'ল। বহু
ডঃ বৰীনচন্দ্ৰ বৰ্মন আৰু শিল্পী সুবেন বৰে তেও়লোকৰ নিজা পুঁথি-উৰালৰপৰা ভালে-
কেইখন পুঁথি পটিবলৈ দিছে। নলবাৰীৰ লক্ষ্মীনাথ বেজবকৰা পুঁথি-বাল, নলবাৰী কলেজ
পুঁথি-বাল আৰু নলবাৰী বুনিয়াদী প্ৰশিক্ষণ কেজু পুঁথি-উৰালৰ পৰা ভালেৱান পুঁথি
আনি পটিছো। গুৱাহাটীৰ অধ্যাপক ভগগিৰী বায়চোধূৰীয়ে নিজা পুঁথি-উৰালত সংবক্ষিত
'চেনা' পাঠৰ দিছে আৰু শ্ৰীভৱেন্দ্ৰনাথ ভট্টাচাৰ্য়াই কিঙাপ সংগ্ৰহত সহায় কৰিছে।
পুৰণি 'বৰ্ণহী' আৰু 'আৱাহন' প্ৰধানকৈ ঘড়লদৈৰ উ ধৰ্মনাথ শৰ্মা দেৱৰ পুঁথি-উৰালৰপৰা সংগ্ৰহ
কৰি আনি পটিছো। পুঁথিৎ সংস্কৃতি ছবিবোৰৰ 'ৱ্ৰক' দি সহায় কৰিছে চৌভিয়েট দৃঢ়াৰালে।
বেটুপাড়ৰ ছবি বহুবে কৰি দিয়াইছে শ্ৰীবোংতী স্বৰাবাৰ্যণ দস্তবকৰাই শ্ৰীকামাধ্যা দস্তৰ দাবা।
পুঁথিৰ আৰ্হি-কাকত তথৰোৱাত প্ৰধানকৈ সহায় কৰিছে উমাপ্ৰেহৰ কাৰ্য্যাধ্যক্ষ শ্ৰীহোপেশচন্দ্ৰ
গোৰামী আৰু শ্ৰীহিত্তেন্দ্ৰ বায় চৌধুৰায়ে, অন্যান্য কৰ্মসূকলে তৎপৰতাৰে পুঁথিৰ হাপা বাক্স
আবিষ্ট সহায় কৰিছে। অধ্যাপক বমণী বৰ্মন প্ৰমুখে এমল বহুৱে পুঁথিখন বচনাত সদাৱ
উৎসাহিত কৰিছে। পুঁথিৰ সেৰক এই সদৌ জনৰ ওচৰত ফুতজ্জ।

শ্ৰী শৰ্মা

প্রকাশকৰ ডাইরীৰ পত্ৰ

[অলগ দিন আগৰ কথা। ১৯৬৯ চনৰ অক্টোবৰ মাহ। দোকমোকালিৰ এটি বাতিপুৰা সেউজী ঝাহনিৰ ওপৰে ওপৰে খোজ-কাঠি গৈ আছোঁ। আমি হৃজন, ভূদিমিৰ আৰু মই। ঠাইখন ভাৰতবৰ্দ্ধৰ পৰা আকাৰীয়ামেৰে মাঝ ৬ ষষ্ঠামানৰহে বাট। এখন দেশ গণতান্ত্ৰিক আনন্দন সমাজতান্ত্ৰিক। অসম ভাৰতবৰ্দ্ধ আৰু চোভিয়েট কচিয়া অৰ্জিয়ান পঁঢিপান্ত্ৰিক। কুকু সাগৰৰ পাৰে পাৰে উমলি-জামলি ধকা বৃঢ়ী আইভাইতক দেখি ভাৰ হৈছিল “এঙ্গলোক” ইয়ান বক্ষিয়াল কিয়? অভিবোৰ বৃঢ়ী আইভা। একেলগে কেনেকৈ থুগ থালে? ভূদিমিৰে কলে “এঙ্গলোকক” বৃঢ়া বয়সৰ পেলন দিয়া হৈছে। সাগৰজীবত আঘ্য-কেন্দ্ৰবোৰত বাস কৰে আৰু পেলন লৈ জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰে। তিবোতাৰ বাবে ৫৫ বছৰ আৰু পুৰুষৰ বাবে ৬০ বছৰ বিৰ্কাৰণ কৰা হৈছে যদিও হই এজন কৰ্ম্ম হৈ ধকা সকলে হই এবছৰ বঢ়াইত কাম কৰি থাকে। জীয়াই ধকাৰ চিঞ্চা নথকা লোক সকলেহে এইবোৰ ভাবিব পাৰে। বিবাট দেশ এখনৰ বিবাট সংখ্যা এটাক কেনেকৈ পেলন দিয়া সম্ভৱ হৈছে। আমাৰ চৰকাৰে মাঝ চৰকাৰী চাকৰীয়ালভনকহে পেলন দিয়ে। সেই বাবে পেলন পোৱা লোকসকলৰ পৰিয়ালৰ হৰ্গতিৰ সীমা নোহোৱা হয়। হই এজনৰ কথা বেলেগ। কিন্তু কচিয়াত সকলোকেই উপনূত বয়সৰ পেলন দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিবে।

হাত-হাতীৰ শিক্ষাৰ ধৰচ চৰকাৰে বহন কৰে। গতিকে বৃক্ষিমান হাতই শোনৰ সপোন দেখিব পাৰে। আমাৰ জ'বা-হোৱালীইতৰ হৃদেলা ধাৰ ভাত্তেই নাই। পঢ়া ধৰচ ক'ত পাৰ? জোনৰ ছবিয়েই চায়। কাৰণ আকাৰত মনিব নোৱাৰে। লোৰীয়া দেহত চৰুৰ চূঁড়িনো ক'ত?

সমাজবাদী উচ্চোগ সময়ায় আৰু সমূহীয়া খেতি পথাৰে কঢ়িয়াৰ
অনসাধাৰণ দৰিজ অৱস্থা চিৰদিনৰ বাবে মহিমূৰ কৰিলে। চৌভিয়েট
কচিয়াত আজি কৃষিৰ অনন্যৰ আয় সৰ্বোচ্চ হোৱা হেতুকে অৰ্থনৈতিক
সমতাৰ ভেটিত সমাজবাদী প্ৰতিষ্ঠিত হৈছে বুলিৰ পাৰি। এই
সকলোৰোৰ সন্তুৰ হৈছে মহান বিপ্ৰী লেনিনৰ নেতৃত্ব। সেইবাবে
লেনিন মহান। এই মহান ব্যক্তিৰ বাক্তিই যদি অসমক,
ভাৰতবৰ্ষক উদ্বৃক কৰিব পাৰে মজল হব। এতিয়া যি হৈছে সি
ঙ্গকো ভাওৱা। ই গণতন্ত্ৰও নহয় সমাজতন্ত্ৰও নহয়। বৰ্তমান
ভাৰতৰ বাৰতাহ অতি ভয়াবহ। যি কোনো সময়তে সি উদগীৰণ
হব পাৰে। সেইবাবে ভাৰতীয়সকলৰ প্ৰধান কৰ্তব্য হব আমি
এতিয়াঁকোন বাটে খোজ কাটিম তাৰ স্পষ্টভাৱে পোৱাই লোৱা।]

ডবেৰ সন্ত বৰুৱাৰ
ভাইবীৰ পাতৰ পৰা
মকো
১৪। ১০। ৩৯

শ্ৰী শৰ্মাৰ লিখাবোৰ পাঠকে কেনে
পাৰ কৰ নোৱাবো, কিন্ত এনে ধৰণৰ পুঁথি
প্ৰকাশ কৰাৰ ইচ্ছা প্ৰকট হৈ আছিল।
আনো, এবেৰোৰ পুঁথি পাঠকে পঢ়িলে কি
পাৰ। আনো, এনে পুঁথিৰপৰা ধন-বিভো
নাহে। তথাপি এই লিখকসকলে এনে
পুঁথিৰ লিখিৰ লাপিব।

পাতনি

পৌরুষ বা মহুয়াত সামেই যদি জীৱনৰ শেষ আদৰ্শ হয়, তেনেহলে লেনিনৰ জীৱন ব্যথাৰ্থ সাৰ্থক মানৱ-জীৱন। তেওঁ অকীয় কায়াৰলীৰ মাজেদি বিশ্মানৱতোৱ আগত দেখুৱাই গ'ল যে অবিচলিত ভাবে সার্গ থাকিলে মাঝহিৰ কাৰণে কোনো কামেই অসাধ্য হৈ নাথকে, আৰু মাঝহক লক্ষ্যত উপনীত হোৱাত একোৱে বাধা দি বাখিৰ নোৱাবে। নিষ্ঠুৰ জাৰততন্ত্ৰই ককায়েক আলেকজেণ্ট্ৰোৰ উলিয়ানভক ফাটী কাঠত ওলোমোৱা বাতৰি শুনাৰ লগে লগে কিশোৰ লেনিনে গৰজি উঠিছিল,—সিইতক এসেকা দিহে এবিম,—চিৰদিনৰ কাৰণে চোভিয়েট ভূমিৰপৰা অত্যাচাৰী জাৰততন্ত্ৰ বিলোপ কৰি প্ৰতিজ্ঞা পৰিপূৰ্ণ কৰিলে। তেওঁ প্ৰতিজ্ঞা কৰিছিল,—সৰ্বহাৰা অমিকব এটা শক্তিশালী গণতান্ত্ৰিক দল গঠন কৰি তাৰবৰাৰা পোনতে সৰ্বহাৰাৰ এক নায়কত্ববাদ আৰু পিছলৈ ক্ৰমে সমাজবাদ আৰু সমাজ-তন্ত্ৰবাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ। ইয়াকো লেনিনে আখবে আখবে পালন কৰিলে। বলশেভিক তথা চোভিয়েট কঢ়িয়াৰ সমাজতান্ত্ৰিক দলৰ নিৰ্মাতা লেনিন, এই দলৰ কাৰা জাৰততন্ত্ৰ সন্মুলে নিয়ুক্ত কৰি লেনিনে নিজৰ নেতৃত্বত গঢ়ি তুলিলে সৰ্বহাৰাৰ একনায়কত্ববাদী সমাজ-বাদী শাসনব্যৱস্থা, এই শাসনে চোভিয়েট ভূমিক ক্ৰমে ক্ৰমে সমাজতন্ত্ৰবাদলৈ আগবঢ়াই নিবও ধৰিছে। লেনিনৰ আদৰ্শৰ জয় হ'ল, লেনিন অমৰ হ'ল। লেনিনৰ জীৱনী যেন এক শক্তিশালী মানৱাঙ্গাৰ ডায়েৰীহে।

এই অমৰ বেতাগবাকীৰ স্মৃতি, জীৱনী, কাৰ্য্য, আদৰ্শ আৰু বিশেষকৈ তেওঁৰ নেতৃত্বত গঢ়ি উঠা জগতবিখ্যাত অঙ্গোৰ বিপুল আৰু এই সকলোবোৰৰ লগত ভাৰতৰ সম্পৰ্কৰ কথা সামাজিকভাৱে হলেও এই পৃথিবীত প্ৰকাশৰ চেষ্টা কৰা হৈছে। অৱসাদ আৰু নৈবাশ্যই গিলিপমাৰি ধৰা আমাৰ মৰৰ কুকুৰোৰ এধানিমান হলেও মানৱীয় আশা-বাসনাৰ প্ৰেৰণাই পোহৰাই তুলিলে অম সাৰ্থক হোৱা বুলি বিবেচনা কৰিম।

আজিৰ পৃথিবীত জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ যি অপূৰ্ব বিকাশ ঘটিছে, আমি ভাৰতীয়সকল এই প্ৰতিযোগিতাত যেন বহু পৰিমাণে পিছপৰি আঢ়োঁ। আধিক, অনাটনৰ অজ্ঞহাত দেখুৱাই জাতীয় চৰকাৰে জাতিব বিকাশৰ প্ৰতি যথোচিত মনোযোগ দিয়া নাই, অমুসৰিঃসু সকলক আজিও গৱেষণাৰ সা স্মৰিষা দিয়া নাই। ই ভাৰতৰ প্ৰগতিৰ অধান অস্তিবায় কপে ধৰিয় দিছে। অধিচ অজ্ঞান উন্নত দেশবিলাকত জ্ঞান বিজ্ঞানৰ প্ৰধান অস্তিবায় কপে ধৰিয় দিছে। আনহে মালাগে, চোভিয়েট দেশত অকল ভাৰত-তন্ত্ৰ চৰ্চাত কি অপূৰ্ব উলাহ-আনন্দ! আনহে মালাগে, চোভিয়েট দেশত অকল ভাৰত-তন্ত্ৰ চৰ্চাত কি অপূৰ্ব উলাহ-আনন্দ! আনহে মালাগে, চোভিয়েট দেশত অকল ভাৰত-তন্ত্ৰ চৰ্চাত কি অপূৰ্ব উলাহ-আনন্দ! আনহে মালাগে, চোভিয়েট দেশত অকল ভাৰত-তন্ত্ৰ চৰ্চাত কি অপূৰ্ব উলাহ-আনন্দ! ভাৰতৰ সাহিত্য, সংস্কৃতি, নিৱোগ কৰিছে ভাৰত-তন্ত্ৰ অধ্যয়ন, গৱেষণা আৰু উদ্ঘাটনত! ভাৰতৰ সাহিত্য, সংস্কৃতি,

কলা, ভাস্তৰ্য, বুকী, মৰ্শন, অৰ্থনীতি, বাজনীতি প্ৰভৃতি এনে এটা দিশ নাই, যিটোৱ
বিষয়ে চোভিয়েট মেশত আজি গভীৰ অধ্যয়ন, গবেষণা আৰু অনেক ক্ষেত্ৰত, অসূচিলন
হোৱা নাই। আচাৰ্যদ অকাডেমীচিয়ান এ, দি, লিট্ৰয়ানৰ ভাষাত,—“চোভিয়েট পশ্চিম-
সকল ভাৰতৰ সামাজিক, বাজনৈতিক, দীৰ্ঘনিক আৰু ভাবাতভৰ বিষয়ে ইমান গভীৰ ভাৰে
আগ্ৰহাবিত এই কাৰণেই যে ভাৰতৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ সুগভীৰ আৰু সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ শ্ৰদ্ধা
আছে।” সংযুক্ত চোভিয়েট বাস্তৰ্য আজাৰ বাইজ্ঞান প্ৰজ্ঞাত্বৰ অধিবাসীসকলে হেনো আজিও
ভাৰতক ‘জ্ঞানীৰ দেশ’ বুলিয়ে অনুভৱ কৰে।

লেনিনৰ অধ্যয়নে আমাৰ চিতৰতো কেনে চিন্তা আৰু প্ৰেৰণাৰ সংকাৰ কৰিলে, আমিও
যথাৰ্থ পৌৰুষত আয়ুৰ কৰিলে, আমিও স্পন্দনপূৰ্ণ এজন্তি মানুষকপে প্ৰতীয়মান হ'বলৈ
বহুদিন নালাগিব, আমাৰ জীৱনতে আমি লুপ্ত-গোৰূৰ উকাৰ কৰি জাতীয় জীৱন আগতকৈও
অধিক উজ্জল, অধিক সুস্কৰ কৰে গতি তুলিবলৈ সমৰ্থ হ'ব পাৰিম।

লেনিন বিষয়ক পুথি অসংখ্য,—অজন্তু। অৱশ্যে আমাৰ অসমীয়া ভাষাত কম। আন
নহলেও এই পুথিখনে আমাৰ অসমীয়া ভাষাত লেনিন বিষয়ক পুথিৰ, সংখ্যা এখন বচাৰ,
ইমানেই ভাৰসা। বাইজ্ঞে মৰম কৰিলে যে কৃতজ্ঞতাৰ ডোলত আৱক ধাকিম তাকনো
আৰু কি ক'ম।

পুথিখনত ক্রাটি-বিচুতি বহুতো ব'ল। বহুকথা সামৰি লোৱা কাৰণে কলেৱৰো
ডাঙুৰ হ'ল। তথাপি সুধী সন্ধানয় সামাজিকৰ মৰম-মেহৰ পৰা বঞ্চিত ন'হ'ম বুলি আশা।

বিৱৰীত

সম্মুকুটীৰ, নলবাৰী   }
২৫১৬।৭।   }

শ্ৰী শৰ্মা।

সূচী

১।	আগকথা	১
২।	১ম অধ্যায়	২
৩।	২য় অধ্যায়	২১
৪।	৩য় অধ্যায়	২৮
৫।	৪র্থ অধ্যায়	৩৭
৬।	৫ম অধ্যায়	৪৮
৭।	৬ষ্ঠ অধ্যায়	৬১
৮।	৭ম অধ্যায়	৭২
৯।	৮ম অধ্যায়	৮৫
১০।	৯ম অধ্যায়	১০০
১১।	১০ম অধ্যায়	১৩৮
১২।	১১শ অধ্যায়	১৫১
১৩।	১২শ অধ্যায়	১৭৬
১৪।	১৩শ অধ্যায়	২০৪
১৫।	১৪শ অধ্যায়	২১১
১৬।	১৫শ অধ্যায়	২২৯
১৭।	১৬শ অধ্যায়	২৩৫
১৮।	সামৰণি -	২৮৩
১৯।	ওপৰকি	২৮৯

ଆଗ୍ରହୀ

କଚିଆଲେ ଯୋରା ନାହିଁ, ଚୋଡ଼ିଯେଟ କଚିଆ ଦେଖା ନାହିଁ, ମହାନ ଅଞ୍ଚୋରର ବିପ୍ରରବ ନାୟକ ମହାମତି ଲେନିନୋ ଆମାର ଜୟର କେଇବାବଛବୋ ଆଗତେ ଡିବୋହିତ ହ'ଲ । ଜ୍ଞାନ ଲାଭର ପିଛବେପରା ଚୋଡ଼ିଯେଟ କଚିଆ, କଚ ବିପ୍ରର ଆକୁ ମହାନ ନେତା ଲେନିନର କଥା ଶୁଣିଛୋ, ସମସ୍ତର ଲଗେ ଲଗେ ଅସଂଖ୍ୟ କିତାପ-କାଗଜର ପଢ଼ିଲୈଓ ପାଇଛୋ । କିନ୍ତୁ ଚୋଡ଼ିଯେଟ କଚିଆ ଇମାନ ବ୍ୟାପକ, ବିକୃତ ଆକୁ ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ସେ ଇଧାର ସମ୍ଯକ ପରିଚୟ ପୋରା ସଥେଷ୍ଟ କଷ୍ଟଦାର୍ଯ୍ୟ ।

ଇ ପୃଥିରୀର ଭିତରତ ସର୍ବବ୍ରହ୍ମ ବାନ୍ଧୁ । ଆକାରତ ଟ ୨୨,୪୦୦ ହାଜାର ବର୍ଗ କିଲୋମିଟାର, ଆମେରିକାର ଯୁକ୍ତବାନ୍ତ୍ରତକେ ତିନିଟିଶେ ଆକୁ ଇଉରୋପର ସର୍ବବ୍ରହ୍ମ ବାନ୍ଧୁ ଫାଲ୍ଗୁତକେ ୪୦ ଶହେ ଡାଙ୍କର । ପୂର୍ବପରା ପଞ୍ଚିମଲୈ ୧୦,୦୦୦ କିଲୋମିଟାର ଆକୁ ଉତ୍ତରବେପରା ଦକ୍ଷିଣଲୈ ୪,୫୦୦ କିଲୋମିଟାର ଜ୍ଞାବ ଏହି ଦେଶ ବିଯାପି ଆଛେ । ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗରର ପାରବ ଡାଲିଭୋଙ୍କତ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ହୋଇବାର ୧୧ ଘଟା ପିଛତଙ୍କ ବାଣିଷ୍ଟକ ସାଗରର ପାରତ ଶୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ହୁଏ । ପୂର୍ବ ମାନ୍ଦ୍ରାଷ୍ଟ୍ର ଯେତିଆ ବାତିପୁରା କମବ୍ୟନ୍ତ ହେ ପରେ, ବାଣିଷ୍ଟକ ବିପାକ୍ରିକ ବା ବାଇଲୋକଚିଯାତ ତେତିଆ ମାନ୍ଦ୍ରାଷ୍ଟ୍ର ଯାଯ ସନ୍ଧିଆ ଚିନେମା ବା ଅପେବା ଉପଭୋଗ କରିବିଲେ ।

ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଇଉନିଯନର ସୀମାନ୍ତରର୍ତ୍ତା ବାନ୍ଧୁ ୧୨ ଖନ, ଇଧାର ଚାରିସୀମା ୬୦,୦୦୦ କିଲୋମିଟାର, ଅର୍ଧାଂ ବିଶ୍ୱବେଦ୍ଧାର ଡେବଣ୍ଣ । ଇହାର ଦ୍ୱାତିଭାଗ ୧୨ ଟା ସାଗର ଆକୁ ତିନିଟା ମହାସାଗରେ ଥିଲୁ ଥାକେ, ଚୌ-ସୀମାର ଥିଲୁ ତୃତୀୟାଂଶୁର ସାଗର ।

ଆଲଟାଇ, ଟିଯେନଚାନ, କକେଚାଚର ଦରେ ଶୁଉଚ ପର୍ବତବେପରା ପଞ୍ଚମ ଚାଇବେବିଯାର ଦ ତୃତୀୟାଂଶୁର ବା ପଞ୍ଚମୀମାନ୍ତରପରା ଆଲଟାଇଲୈ ବ୍ୟାପି ଥକା ସାକରା ମାଟିବେପରା କାଜାଧୟନ ବା ମଧ୍ୟ ଏତିଆର ମକମଯ ବିଶାଳ ତୃତୀୟାଂଶୁର ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଇଉନିଯନେ ସାମରି ଲୈଛେ ।

ଏହି ଦେଶତ ଆପ୍ଲେଗିବିଯେ ଆଛେ ୧୦୦ ଟା, ଇହାର ଭିତରତ ଏକୁବିତକେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଏତିଆଂଶୁର ସନ୍ଧିଯା । କ୍ଲିଟେନ୍‌କ୍ଲା ଚୋପକା (୪,୭୫୦ ମିଟାର) ଇଉରୋପ ଆକୁ ଏତିଆର ଭିତରତ ସର୍ବୋତ୍ତମାନ ଆପ୍ଲେଗିବି ।

୧୦୦,୦୦୦ ହାଜାରର ନଦୀ ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଇଉନିଯନତ ବର୍ତ୍ତମାନ । ନଦୀବୋର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ୩ ନିୟନ୍ତ୍ର କିଲୋମିଟାର । ଓସ, ଇଲିଟି, ଲେନା, ଆମ୍ବର ପୃଥିରୀର ଭିତରତ ସର୍ବବ୍ରହ୍ମ ନଦୀବିଲାକ୍ଷର ଭିତରତ ଚାରିଥନ । କଚବାସୀର ଅତି ପ୍ରିୟ ନଦୀ ଭଦ୍ରା ସମାନ ଫାଲ୍ଗୁତକେ ଆଯାନତ ତିନିଟିଶେ ଡାଙ୍କର ।

चोडियेट इंडियनत हुद आहे २१०,००० टा। सर्ववृहৎ हुद ह'ल बैकल; इ ३१५ वर्गकिलोमिटार आणुवि आहे। पृथिवीव भित्रवत इ वर्ष वृहत्तम हुद।

सांस्थिक चोडियेट इंडियन १५ खन चोडियेट चोटियेलिट विपास्रिक एखन केडाबेचन। एই समाजतत्त्ववोर ह'ल,—(१) कठियान केडाबेचन, (२) इंडियन विपास्रिक, (३) वाहिलोकचियान विपास्रिक, (४) उज्ज्वेक विपास्रिक, (५) काळाख विपास्रिक, (६) जर्जियान विपास्रिक, (७) आजाव वाइजाव विपास्रिक, (८) लिथुनियान विपास्रिक, (९) किर्दिज विपास्रिक, (१०) ताजिक विपास्रिक, (११) आर्मेनियान विपास्रिक, (१२) तुर्कम्यान विपास्रिक, (१३) इत्तोनियान विपास्रिक।

१९६८ चनव पहिला जाह्हराबीत चोडियेट इंडियनव लोकसंख्या आहिल प्राय २६७ नियुत। एइसकलव भित्रवत १२६ टा जातिव लोक आहे। कृचातिव शाहूह आय ११ डांग, सवाडोकै सरव संख्याक। इंडियनियनसकल संख्यात छिडाय सर्ववृहৎ। ओरोच, नगानाचानि आदि जातिव माहूह एहाजावतकै आक आलेउटियान, मूकागिव जातिव माहूह पांचशतकैव संख्यात कम हव। आर्मान, पोल, बुलगेरियान, कोवियान, ग्रीक, हाजेबियान, कमेनियान, फिन, तुर्क आदि कवि विजिर जातिव लोक आजि चोडियेट इंडियनव नागरिक।

चोडियेट इंडियनत श्यायीजाऱ्ये ८९ टा भाषा-भाषी लोके बसवास करवे। प्रतिटो भाषाते असंख्य असू, वातवि-काकत, आलोचनी आहे। आक प्रत्येक भाषावे हवक भिन भिन। आगाते हवक नथका भाषाव कावणे आजि नतुन हवक न्हाट कवा हैहे आक अष्टवी जिप्चि आदि कवि वह माहूहव कावणे हेनो नतुन भाषाव आविस्काव कवा हैहे। १९६७ चनव वहवटोत हेनो चोडियेट इंडियनव ८९टा भाषाके धरि १४० टातकैव अधिक भाषात ७४ हाजारधन किंतापव १३०० नियुत संख्या छपाईहिल। ७ हाजार वातवि-काकत आक ४ हाजार आलोचनी चोडियेट इंडियनत प्रकाश पाय। प्रतिधन परियालेहे हेनो गडे ४ चारिखन वातवि-काकत आक आलोचनी पडे। पृथिवीव भित्रवत चोडियेट इंडियनत आजि सवाडोकै वेचि किंताप आक आलोचनी प्रकाश हय। निवक्कव माहूह इयात नाहि। अर्थत एइदेशव जम्हर हाड आजि पृथिवीव भित्रवत सर्वाधिक।

एই देशव कोनो कोनो अंकल (गोटेहे उत्तरव) वहवत अस्ततः २६० दिम घरके चाकि वाढे। इंडियनीव कठियाव मध्य भागे अस्ततः १००—१६० दिनलै घरके चाकि वाढे। किंतु तथापि एइदेशे आजि प्रगतिव पथत असूतपूर्व भावे आगवाढिरे

* The Soviet union, Everyman's Reference Book, Novost: Press Agency Publishing House, Moscow, किंतापव परा अध्यवोव पोरा हैहे।

আছে। কাব্য চোভিয়েট ইউনিয়নে ইয়াব প্রাক্তিক আৰু খনিজ সম্পদসমূহ উদ্ঘাটন কৰি মানৱৰ কল্যাণৰ কাৰণে প্ৰয়োগ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে। বি চাইবেবিয়া জাৰিৰ দিনত কেৱল নিৰ্বাসন তৃমীৰপে অগতবিধ্যাত আছিল, সেই চাইবেবিয়া আজি শিল্প-উৎকোগৰ কাৰণে হৈ পৰিষে অগতবিধ্যাত।

১৯১৭ চনৰ অক্টোবৰলৈকে জাৰিৰ নিষ্ঠুৰ শাসনত চেপেটা লাগি ধকা চোভিয়েট-বাসীয়ে বিপ্লৱৰ পিছৱেপৰা সকলোদিশতে অপূৰ্ব বিকাশৰ সহায়ত বিশ্বক আজি বিশ্বিত কৰি তুলিব পাৰিছে। ১৯১৭ চনৰ বিপ্লৱৰ সময়ত যি কচিয়াত এটুকুৰা কঠি আৰু এড়োখৰ কাপোৰৰ অভাৱত নিয়তে মাঝুহে বাটে-ধাটে বজ্ঞ পশুবদৰে ঘূৰি ফুৰি অকাল মৃত্যুবৰণ কৰিবলগাত পৰিছিল, বিপ্লৱৰ পিছৱে পৰা সেই চোভিয়েট কচিয়াই পৃথিবীৰ অস্থান্ত দেশৰ অৰ্জাহাৰী-অনাহাৰীসকলৰ মুখত হে কঠি বা ভাত তুলি দিবলৈ সমৰ্থ হৈছে। আজিৰ চোভিয়েট কচিয়াত মানৱীয় শক্তি আৰু প্ৰযুক্তিৰ অপূৰ্ব বিকাশ। আজিৰ প্ৰতিগৰাকী চোভিয়েটবাসীয়ে মহাভাৰতৰ দিনৰ ভাৰতীয়ৰ দৰে যেন গভীৰভাৱে বিশ্বাস কৰে,—“ন মাঝুষাং শ্রেষ্ঠতৰঃ হি কিঞ্চিৎ।”

অনেকাৰ মাজুত আজি চোভিয়েট ইউনিয়নৰ অপূৰ্ব ঐক্য। এই ঐক্য ভাষা, সাহিত্য বা ধৰ্মৰ ভেটিত প্ৰতিষ্ঠিত ঐক্য নহয়,—এই ঐক্য ভাৱৰ ঐক্য, মানৱীয় মহান ভাৱৰ ঐক্য, মানৱীয় মহানভাৱৰ বিশাল বিকাশৰ ঐক্য।

পৃথিবীৰ ভিতৰত সৰ্ববৃহৎ বাষ্ট এইখন চোভিয়েট ইউনিয়নক বৰ্তমান অৱস্থাত উপনীত কৰালৈ পৃথিবী প্ৰসিঙ্ক ১৯১৭ চনৰ অক্টোবৰ বিপ্লৱে। অক্টোবৰ বিপ্লৱ গঠি তুলিছিল কচিয়াৰ বলৱেত্তিক দলে আৰু বলৱেত্তিক দল গঠি তুলিছিল মহামতি লেনিনে। তেতিয়াৰ বলৱেত্তিক দল আজিৰ কচিয়াৰ কমিউনিষ্ট পাৰ্টি। সাম্প্ৰতিক চোভিয়েট ইউনিয়ন, কমিউনিষ্ট পাৰ্টি, অক্টোবৰ বিপ্লৱ আৰু মহামতি লেনিন—এই আটাইবোৰেই শতঃপ্ৰোত-ভাৱে জড়িত, ইটোক এৰি সিটোৰ কথা ভাৱিবই নোৱাৰি।

কচিয়াৰ প্ৰসিঙ্ক বিপ্লৱী কৰি মাঝাকোভ-ক্ষিয়ে গাইছিল,—

“দল আৰু লেনিন দেহ আৰু প্ৰাণ।

দেহ আৰু প্ৰাণ জানে। পৃথক হব পাৰে।

দলৰ কথা তেতিয়া কঠ, যেতিয়া লেনিনৰ বিষয়ে কঠ,

আৰু লেনিনৰ বিষয়ে তেতিয়া কঠ, যেতিয়া দলৰ বিষয়ে কঠ।”

—(ভাসাদিমিৰ ইলিচ লেনিন : মাঝাকোভ-ক্ষি)

যথাৰ্থতে বলৱেত্তিক দল আৰু লেনিন আছিল অজিৱ, এই দলৰ ভেট প্ৰতিষ্ঠাপক আৰু প্ৰাণ। আজিও চোভিয়েট কচিয়াৰ কমিউনিষ্ট দলৰ প্ৰাণৰ স্পন্দন লেনিনেই। লেনিনে প্ৰদৰ্শন কৰা পথকে তেঙ্গলোকে নিৰ্বিবাদে আৰু পৰম আনন্দেৰে মানি গৈ আছে।

কেবল কোটি কোটি চোড়িয়েট দেশবাসীরেই আজি লেনিনৰ নামত পাগল মহৱ, সবগুৰি বিশ্বৰ অসংখ্য কোটি বৃক্ষক বহুবাৰ মানতো লেনিন হিয়াৰ আৰ্ম্ট, বৰুৰ মানিক। লেনিনৰ অবিৰ্দ্ধণ মুক্তি আৰু সমতাৰ বাণীয়ে আজিও তেওঁলোকক হাতবাউলি দি মাত্তিৰ ধৰিছে, মুক্তি দুঁজত নিজক উঠুৱাই দিবলৈ। সমাজবাসী আদৰ্শ আৰু মানৱিকতাবোধ বিশ্বৰ বৃহত্ত প্ৰতিষ্ঠিত হৈ থাকে মানে, নিশ্চিতি আৰু দলিত মানৱৰ মানত লেনিন এব জ্যোতিকপে নিয়ত জিলিকি ধাকিব বে নিশ্চিত।

লেনিন বিপ্ৰৱীয়েই নহয়, আশেশৱাৎ তেওঁ যেন নিজেই আছিল এক অখণ্ড বিপ্লব। নিশ্চিতি আৰু দলিত শ্ৰেণীৰ সোকৰ মুক্তি সাধনেই আছিল তেওঁৰ জীৱনৰ চৰম আদৰ্শ। অন্যতম প্ৰধান চোড়িয়েট কৰি লোৰ্মেটভৰ ভাষাত—

“এটা, মাথোন এটাট আছিল তেওঁৰ জীৱনৰ লক্ষ্য,

এই একটা অনুধাগে উজ্জ্বাট তুলিছিল তেওঁৰ জীৱনসংস্থি।”

—(মৎস্যবি : লোৰ্মেটভ)।

অৱহৃষ্টাল নেহকৰ ভাষাত,—“লেনিন আছিল আমাৰ শতিকাৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ আৰু স্বাভাৱকৈ স্বার্থশূল মহান ব্যক্তি।”

—(লেনিন : চোড়িয়েট কচিয়া : অৱহৃষ্টাল নেহক)।

লেনিনৰ দেশপ্ৰেম, সৰ্বতোপৰি মানৱত্বেম আছিল সুগভীৰ অতলস্পৰ্শী। লেনিনে গভীৰভাবে বিশ্বাস কৰিছিল বে কচিয়াৰ অমজীৱীসকলক ষেছাচাৰী জ্ঞাবত্ত্ব আৰু পুঁজিপতি বুজোৱাসকলৰ কৰলবপৰা মুক্তকৰা মানে বিশ্বৰ সমূহ সৰ্বহাবা অমজীৱী জনতাক শোষণযুক্ত কৰা।

লেনিনৰ জীৱনযুক্ত আলোচনা কৰিলে দেখো বে জ্ঞাবধি বিপ্ৰৱী আৰু পৰোপকাৰী হৃষিলে তেওঁ পাইছিল অনন্ত প্ৰেৰণা। বাপেক ইলিয়া নিকোলায়েভিচৰ উদাস মনোভাৱ আৰু সমাজসেৱাৰ আনন্দই পৰিয়ালৰ সকলোটি সন্তানকে অহুপ্ৰাপ্তি কৰিছিল। মাক মেবিয়া আলেক্জেণ্ড্ৰোভ আছিল এগৰাকী মহীয়সী মাতৃ। বৰপুত্ৰেক আলেক্জেণ্ড্ৰোৰে জ্ঞাবত্ত্বৰ কোপত পৰি ফাঁচীকাঠত ওলোৱাৰ পিছত বিভীয় পুত্ৰেক লেনিনো যেতিয়া জ্ঞাবত্ত্বৰ কোপত পৰিল আৰু কোনো দিন হয়তো ফাঁচীকাঠত ওলমিবলগীয়া হৰও পাৰে, তেতিয়াও মাকে পুত্ৰেক বিপ্ৰৱী কাৰ্য্যবপৰা আত্মি থাকিবলৈ কোনো দিন নিৰ্দেশ দিয়া নাছিল। এবাৰ পুত্ৰেক কাৰ্য্যাবৃত সাক্ষাৎ কৰিবলৈ ঘোৱাত পুলিচবিষয়া এজনে বিজ্ঞপ কৰি কৈছিল,—

“তোমাৰ সন্তানসকলৰ কাৰখে তুমি নিষ্য পৌৰৰ কৰিব পাৰা। এজন ফাঁচীকাঠত ওলমিলেই, আনজনেও ওলমিষ্যলৈ বঢ়ী বিচাৰিছে হে।”

“হয়, সন্তানৰ কাৰখে মই নিষ্য পৌৰৰ কৰিব পাৰো।” এয়ে আছিল মাতৃ মেবিয়াৰ পৌৰোকৃত উত্তৰ।

লেনিন মার্জিয় আদর্শৰ প্রতি আকৰ্ষিত হোৱাৰ মূলতে আহিল ককায়েক আলেকজেণ্ট্ৰোভ। আলেকজেণ্ট্ৰোৰ সন্দৰ্ভবাবী নাৰোড়ন্যা ভোলিয়া দলৰ সক্রিয় সমৰ্থক আহিল আৰু তেৱেই ভাবেক লেনিনৰ হাতত মার্জিব কিতাপ তুলি দিছিল। সেয়ে নিচেই সকৰেপৰা লেনিন হ'ল মার্জিয় আদর্শৰ ক্ষক। মার্জিব আদর্শৰে অহুৰ্প্রাপিত হোৱা কাৰণে অমিক অম-সাধাৰণ হ'ল তেওঁৰ প্রাণৰ বাক, চেষ্টপিটাচুৰ্গৰ বহুৱা বাবুচকিন, চেঞ্চুনোভ প্ৰভৃতি আহিল সেনিনৰ অন্তৰ্ভুক্ত বছু। এঙ্গোকৰ লগত লগ সাগি অমিকসকলক মার্জিয় আদর্শৰে গঠি তুলিবলৈ চলালৈ আমৰণ কঠোৰ সংগ্ৰাম।

অমজীৱী সৰ্বহাৰাৰ একনায়কস্বত সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক সমাজ গঠি তোলাই আহিল লেনিনৰ জীৱনৰ সাধনা। ইয়াৰ কাৰণে কৃষক আৰু বহুৱাৰ ঐক্যৰ ওপৰত তেওঁ স্বাতোকৈ বেচি গুৰুত আৰোপ কৰিছিল।

লেনিনৰ চেষ্টাৰ ফলতেই কচিয়াৰ অমজীৱী সৰ্বহাৰাৰ দল সুসংগঠিত হ'ল, বলশেভিক দলৰ নেতৃত্বত। এই বলশেভিক দলেই নিৰ্ত্তৰ জ্বাৰতন্ত্ৰ আৰু লগে লগে পুঁজিপতি বুজোৱাসকলৰ নিষ্পেষণ আৰু সাম্রাজ্যবাদ বিলোপ কৰি মহান অক্ষোৰ বিপ্ৰৱেৰে গঠি তুলিলৈ সমাজতান্ত্ৰিক গণতন্ত্ৰৰ পে চোভিয়েটবাসীক দিলৈ উদাৰ মানবতাবোধ আৰু ব্যথাৰ্থ সাম্য-মৈতৌ স্বাধীনতা উপভোগৰ সুৰোগ।

মার্জিবাদৰ মূলজোটি—দৰ্শন, ৰাজনৈতিক অৰ্থনীতি আৰু বৈজ্ঞানিক সমাজতন্ত্ৰবাদ লেনিনৰ হাতত সুস্থ, সহল আৰু প্ৰাণল হ'ল। মার্জিবাদৰ অস্পষ্ট কথাও লেনিনৰ অসংখ্য লেখাৰ মাজেদি স্পষ্ট হৈ উঠিল, যাক আজি লেনিনবাদ বুলি মাৰি লোৱা হৈছে। ব্যথাৰ্থতে মার্জ-এঙ্গেলচ-ৰ কলমনাৰ সমাজতন্ত্ৰবাদক বাস্তৱত কৰদান কৰিলৈ লেনিনে আৰু বিশ্বাসীকো সমাজতন্ত্ৰবাদৰ প্রতি আকৰ্ষিত কৰিলৈ তেৱেই।

লেনিন মার্জিয় দৰ্শনৰ পৰিবাৰ এচলুমানো আঁতবি ঘোৱা নাই, অথচ অঙ্গ গোড়ামিৰ নিৰ্দৰ্শনো ক'তো নাই। তেওঁ স্পষ্টভাৱে জনাই দিছিল যে মার্জিবাদ বক্ষণীল মতবাদ নহয়, ই এটা প্ৰতিবাদী কাৰ্য্যৰ প্ৰাহহে। মার্জিব সকলো কথাকে লেনিনে বাস্তৱৰ ভেটিত গতিশীল কৰি তুলিলৈ।

আদৰ্শৰ প্রতি লেনিনৰ অক্ষা অবিচলিত। ইয়াৰ ফলতে সৃষ্টি হ'ল বলশেভিক আৰু মেনশেভিক দল। লেনিনে গভীৰভাৱে বিশ্বাস কৰিছিল আৰু কৈছিল যে সাম্রাজ্য-বাদী স্বেচ্ছাচাৰী শাসন ব্যৱহাৰ কাৰণেহে সমাজত পুঁজিপতি আৰু অমিদাৰ খ্ৰেণীৰ সৃষ্টি সমৰপৰ হৈছে। অমজীৱী সৰ্বহাৰাৰ শাসন প্ৰবৰ্তন কৰিলৈ এই সকলো আঁতবিৰ, ঝাতি অগতিৰ পথতো কিপ্ৰগতিত আগবঢ়িব। ইয়াৰ কাৰণে পোমতে লেনিন সকলোৰে বিজ্ঞপৰ পাত্ৰ হৰলগাত পৰিছিল যদিও, নিষ্ঠাবে সৈতে কাম কৰি সিজৰ জীৱনতে দেখুৱাই গ'ল তেওঁৰ তৰিয়ৎ বাণীৰ সাৰ্বক্ষণ।

অক্ষোৰ বিপ্ৰৱেৰে অমজীৱী সৰ্বহাৰাৰ একনায়কস্বত প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ পিছত দেশে-

বিদেশে কোনো বিবাস করা নাইল যে এই শাসন ব্যরহা ছায়ী হব। কচিয়া আক ইউরোপ-আমেরিকার বুর্জোয়াসকলে এই শাসন মুঠে তৃষ্ণা টিকিব বুলিহে উপহাস করিছিল, শাসন হস্তগত হোৱাৰ পিছদিনৰ শ কাঁচীকাঠত ওলমি থাকিব বুলিহে হাঁহিছিল। ইউরোপীয় আক আমেরিকাৰ বাতৰি কাকতবিলাকে লেনিন বিষয়ক কত অনুত্ত অনুত্ত অগ্ৰচাৰ কৰিলে, আমেৰিকা, ইংৰাজ, জাপান, জেকোপ্রাভোকিয়া, ঝাঙ প্ৰভৃতি বিদেশী বাঁটুসমূহে ঐক্যবজ্ঞাবে নতুন শাসন ব্যৱস্থা ওফৰাৰবলৈ আক্ৰমণ চলালে, ব্যদেশৰ বুর্জোয়া আক জাৰতস্বৰ সমৰ্থকসকলে শাসন ব্যৱস্থা অচল কৰিবলৈ কত প্ৰৰোচনা চলালে, আনকি লেনিনৰ এসময়ৰ অনুৰতম বছুসকলেও কৰিব প্ৰকল্পনা কৰিবলৈ চেষ্টা যে নকৰিলে, কিন্তু লেনিন অচল-অটল হিমগিৰিৰ সমৃশ দৃঢ় আক অসাধাৰণ ভাবে ভৱিষ্যৎসৰ্বী আক বাস্তৱবাদী হোৱা হেতুকে হিমালয় সমৃশ সকলো বাঁধাকে সৰ্বহাৰা অমিক শ্ৰেণীৰ গ্ৰেণাট সংগ্ৰামী শক্তিৰে ওফৰাই পেলালে।

লেনিনৰ জীৱনৰ বিকলে কৰিব প্ৰয়োজন চলিল, আততায়ীয়ে গুলিয়াই তেওঁক ক্ষত-বিক্ষত কৰিলে, লেনিন কিন্তু কোনোপথে আদৰ্শচূড়ত নহ'ল,—শ্ৰেণীহীন, জাতিহীন, সকলো প্ৰকাৰ বিজেদহীন সমাজতাত্ত্বিক সমাজ গঠি তোলাৰ স্বপ্ন নিচেই কম সময়ৰ ভিতৰতে তেওঁ অংশিকভাৱে হলেও বাস্তৱত কৰায়িত কৰিহে এবিলে। অৱশ্যে লেনিনে কল্পনা কৰাৰদৰে সমগ্ৰ বিশ্বত আজিৰ সমাজতন্ত্ৰবাদ প্ৰতিষ্ঠিত হোৱা নাই, পৃথিবীৰ এক তৃতীয়াংশতহে প্ৰতিষ্ঠিত হোৱা বুলি দাবী কৰা হয়। আনকি লেনিন আমেৰিকাৰ কিউবাতো আজি সমাজতন্ত্ৰবাদ প্ৰতিষ্ঠিত হৈছে। ই যে লেনিনৰ আদৰ্শৰ জ্যগান তাক কৰই নালাগে।

১৯১৭ চনৰ ২৫ অক্টোবৰ(নতুন ৭ নবেশ্বৰ) দিনা নিশা কেৰেন্সি চৰকাৰৰ পৰা জ্যতা হস্তান্তৰৰ পৰা ১৯২২ চনৰ অক্টোবৰলৈ চোভিয়েট কচিয়া প্ৰতিবিৱৰ বা বিদেশী আক্ৰমণ প্ৰতিহত কৰাতে ব্যস্ত, তচপৰি ব্যস্ত আছিল কঠোৰ তৰ্ভিজ্বৰ নিবৃত্তি সাধনত। ১৯২২ নৰপৰা ১৯২৪ চনৰ ২১ জানুৱাৰীৰ দিনা সন্ধিয়া ৬-৫০ বঙ্গাত শ্ৰেণিশাস নেৰালৈকে কৰ লাগিলে লেনিন আছিল শৰ্যাগত। কিন্তু ভাৰিলে বিশ্বিত হব লাগে যে এনে সক্ষিক্ষণতো পৃথিবীৰ অঞ্চল দেশৰ আক বিশেষকৈ ইউরোপীয় বুর্জোয়া সাম্রাজ্য-বাদী শাসনতন্ত্ৰৰ ধাৰা নিষ্পেৰিত এচিয়া আক আক্ৰিকাৰ দেশবোৰৰ মুক্তিৰ বিষয়ে তেওঁ গভীৰভাৱে চিন্তা কৰিবলৈ আক কাৰ্য্যকৰী আক সময়োপযোগী পৰামৰ্শ আগবঢ়াবলৈও স্মৃকতা উলিয়াৰ পাৰিছিল। ভাৰতীয় ধাৰীনতা মুঁজৰ অন্তৰ্মত প্ৰধান বিপ্ৰী নেতো লোকসাম্রাজ্য ভিতৰৰ আদৰ্শৰ প্ৰতি তেওঁ আজা জনাবলৈ পাহৰা নাইল, ধাৰীনতা মুঁজৰ অবিস্মদাদী নেতো মহাজ্ঞা গান্ধীৰ আদৰ্শও তেওঁ অধ্যয়ন নকৰাকৈ ধৰা নাইল। মানবেজ্জনাখ বাৰ প্ৰযুক্তে ভাৰতীয় বিপ্ৰীসকল লেনিনৰ লগত সমভাবাপৰ হলেও, বাবে মহাজ্ঞা গান্ধীৰ আদৰ্শ আক নেতৃত্বৰ বিৰোধিতা কৰাত লেনিনে বাব আক তেওঁৰ স্বলক সাম্রাজ্যবাদী।

শুভ্র করমপূর্বা ভাবতক মুক্তি করিবলৈ হলে মহাজ্ঞা গান্ধীর নেতৃত্বকে সামনেবলৈ ধৃত পৰামৰ্শ দিছিল ।

ভাবতৰ মুক্তিসংগ্ৰামত অক্ষোৰ বিমুখৰ প্ৰভাৱ অতুলনীয় । আচলতে অক্ষোৰ বিমুখৰ পিছতহে মহাজ্ঞা গান্ধীৰ নেতৃত্বত ভাবতৰ মুক্তি সংগ্ৰামেও নতুন আৰু শক্তিশালীৰূপ ধাৰণ কৰিলৈ । আগতে ভাবতৰ মুক্তি সংগ্ৰাম এচাম উচ্চ-মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ মাজতে সীমাবদ্ধ আছিল । ১৯২০ চনৰ পিছতহে ই জনতাৰ মাজত শিপাখ পাৰিছে আৰু ই গণ আস্মোলনলৈ কৃপাস্তৰিত হৈছে । অৱশ্যে মহাজ্ঞা গান্ধীয়ে ১৯০৫ চনৰ কচ-বিমুখৰ পিছতে আৰাবে এই বিমুখক প্ৰশংসনা সকৰাটক থকা নাছিল । ভাবতৰ প্ৰথম প্ৰধানমন্ত্ৰী জৱহৰলাল নেহৰুৰ একান্ত ইচ্ছা আছিল ভাবতকো সমাজতান্ত্ৰিক বাস্তুৰপে গঠিতোলাৰ । মহাজ্ঞা গান্ধীয়েও নিজক এগৰাকী উচ্চপৰ্যায়ৰ সমাজতান্ত্ৰিক বুলি পৰিচয় দিবলৈ বিবাবোধ মকবিছিল । আজিৰ ভাৰতবৰ্ষ যেন সমাজতান্ত্ৰিকতাৰ প্ৰতি ধীৰে ধীৰে গতি কৰিব ধৰিছে । সমাজবাদৰ ভাৰত চৰকাৰৰ ঘোষিত আৰু সংবিধান শীকৃত নীতি । ভাৰতৰ সমাজতান্ত্ৰিক দল কঠিয়াৰ সমাজতান্ত্ৰিক দলৰ অনুকৰণত সংগঠিত । অল্পপতে লেনিন জনশ্বতবাৰ্ধিকী উপলক্ষে কলিকতাত অনুষ্ঠিত এক অনুষ্ঠানত পশ্চিমবঙ্গৰ হাজাৰ হাজাৰ মুৰকে—“লেনিনৰ পথেই আমাৰ পথ” বুলি প্ৰতিজ্ঞাবৎ হৈছে । লেনিনৰ মত আৰু আদৰ্শ আজি কোটি কোটি ভাৰতবাসীবো মত আৰু আদৰ্শকপে পৰিগণিত হৈছে । লেনিন আৰু চোভিয়েট কঠিয়াৰ প্ৰভাৱ আজি সমগ্ৰ পৃথিবীতে বিশ্বান । লেনিন নামটো ইমান জনপ্ৰিয় যে পশ্চিমৰ পুঁজিপতি সমাজতো হেনো কোনো কোনো পিতৃ-মাতৃয়ে তেঙ্গোকৰ নবজ্ঞাতকৰ নাম বাখে ‘লেনিন’ ।

এইজন ব্যক্তি ১৯১৭ অনৰ ২৫ অক্ষোৰৰ (৭ নবেন্দ্ৰৰ) দিনা বিশা বিমুখ কৃতকাৰ্য্য হোৱাৰ সময়লৈকে প্ৰায়ে কাৰাবাস, নিৰ্বাসন আৰু দেশান্তৰ হৈ থাকিবলগাত পৰিছিল । এও হেনো ছফ্ননামেই লৈছিল ১৩০ টাতকৈও অধিক । অক্ষোৰ বিমুখৰ ঠিক আগে আগেও তেঙ্গ কলতল, বাঁহতল, খেৰনি আদিত নানা ছফ্নবেশে আঞ্চলিকৰণ কৰি থাকিবলগাত পৰিছিল । এইজন মানুহৰ প্ৰশাসনীয় অভিজ্ঞতা বা যুক্তিবিশ্বাব বাস্তৱ অভিজ্ঞতা আছিল শুন্ত ।

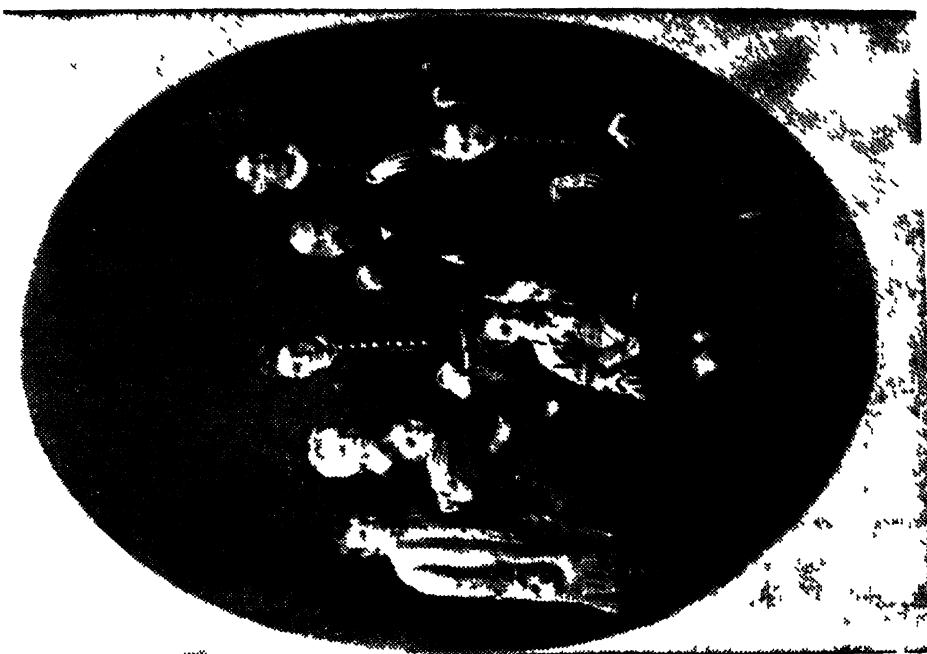
অখচ এইজন ব্যক্তিয়ে বলখেভিক দলৰ নেতৃত্ব কৰি পৃথিবীৰ ভিতৰত সৰ্ববৃহৎ আৰু যুগান্তকাৰী অক্ষোৰ বিমুখ কৃতকাৰ্য্য কৰি তুলি পৰিচয় দিলৈ সবাতোকৈ বিচক্ষণ বাজননীতিঙ্গ, প্ৰশাসক আৰু নিপুণতম মূল্যবিদৰ । লেনিনৰ জীৱনৰ এনে মহত্ব কৃত-কাৰ্য্যতাৰ মূলত আছিল তেঙ্গৰ জন জীৱনৰ ওপৰত থকা গভীৰতম আছা আৰু আছা । সৰ্বহাজাৰ প্ৰতি প্ৰগাঢ় আছা, যৰম আৰু গভীৰতম বিশ্বাস থকা হেফুকে সাগৰ-সংকোশ বাধা-বিচ্ছিন্ন চিলিকভে উৰাই দি স্মৃত ভেটিত প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ সমৰ্থ হ'ল পৃথিবীৰ জৰুৰত সৰ্বপ্ৰথম আৰু বৃহত্তম সমাজবাসী বাস্তু চোভিয়েট ইউনিয়ন । বি আদৰ্শৰে

লেনিন পরিচালিত হৈ জীর্ণত চূড়ান্ত বৃত্তকার্য্য সম্ভিলে, এই আদর্শ মানবীয় মহানী
আদর্শ। লেনিনৰ অঙ্গুলনীয় অনপ্রিয়তাৰ কাৰণে এয়েই।

‘লেনিন, কচবিপ্লৰ আৰু ভাৰত’ গ্ৰন্থত লেনিনৰ বৈপ্লবিক জীৱনৰ সাধাৰণ
পৰিচয় দিয়াৰ উপবিষ্ট কচ-বিপ্লৰবো চমু পৰিচয় দিয়াৰ চেষ্টা কৰা হৈছে। লগতে
লেনিন, কচবিপ্লৰ ভাৰতৰ ওপৰত প্ৰতিকলিত প্ৰভাৱ আৰু চোড়িয়েট দেশ-ভাৰতৰ
সম্পৰ্কৰ কথাৰ সাধাৰণভাৱে আলোচনা কৰা হৈছে।

আশা, ইয়ে আমাক শান্তি আৰু প্ৰগতিৰ পথত আগুৱাই নিধ, অনেক্যৰ মাজত
অধাৰ্থ এক্য প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ অনুপ্রাপ্তি কৰিব।

উনিয়ানত
পরিষাক

চাতি বঙ্গীয়া
শিল্প মেলীন

২৫ ক সাধনে দ্বি ॥ পিণি বিশ্ববাসকন্তক গীর্জণ মিছ । (চিৰ—তি, ফোৰো)

১৮৮৭ চনত ছাত্ৰ লেনিনা (পিৰাগিত)

লেনিন কঠচ-বিশ্বর আন্তর্ভুক্ত

লেনিন আৰু কঠচ-বিশ্বর

২ম অঙ্গাঙ্ক

জয় আৰু শিক্ষা :—আজিৰ পৰা এশ বছৰ আগবঢ়থা। . পৃথিবীৰ ভিতৰত সৰ্ব-প্ৰথম সমাজব'দী সমাজ প্ৰতিষ্ঠাপক লেনিনে ১৮৭০ চনৰ ২২ এপ্ৰিলৰ দিনা কথিাৰ চিম্বিক্ষ' নগৰত জন্মাব কৰে। চিম্বিক্ষ' নগৰ ভল্গা নদীৰ পাৰত অৱস্থিত। লেনিনৰ পৰিয়ালৰ নামেৰে কৰবাসীয়ে এতিয়া এই নগৰৰ নাম দিছে 'উলিয়ানভ' নগৰ।

লেনিনৰ আঁচল নাম আছিল ভ্লাদিমিৰ ইলিচ উলিয়ানভ। লেনা নৈৰ পাৰব চুচেনষ্টোয়েত তেওঁ নিৰ্বাসিত হৈ আছিল। সম্ভৱতঃ প্ৰৱাহমান নৈ খনবপৰা শক্তি-সাহসৰ প্ৰেৰণা পোৱা হেতুকে পিছলৈ তেওঁ নিজৰ নাম ৰাখিলৈ 'লেনা'ৰ অনুকৰণত 'লেনিন'।

লেনিনৰ পিতাক ইলিয়া উলিয়ানভ আৰু মাক মেৰিয়া আলেকজান্ড্ৰোভনা। পিতাক ইলিয়া কাস্পিয়ান সাগবৰ পাৰব আৰ্জান্ধানৰ এটা নিম্ন-মধ্যবিত্ত পৰিয়ালত জন্মিলিল।

পিতৃ ইলিয়া	নিৰ্ভৰ কৰি জীৱন গঢ়িবলগাত পৰিছিল। আৰ্থিক অনাটন আৰু ঘৰকলা উলিয়ানভ
নানা প্ৰতিবৃত্ত। সহেও তেওঁ কাজান বিশ্বিষ্টালয়ৰপৰা ১৮৫১ চনত স্নাতক হৈ ওলাই পেঞ্জাৰ স্কুল এখনত শিক্ষণতা কৰিবলৈ লয়। ১৮৬৩	
চমত ইলিয়াক নিখনি নভ-গোৰোড়লৈ বদলি কৰে। শিক্ষক হিচাবে নিষ্ঠাৰে কাম কৰাত তেওঁক পোনতে প্ৰাথমিক স্কুলৰ পৰিদৰ্শক আৰু শ্ৰেত চিম্বিক্ষ' গুৰাণিয়াৰ (প্ৰদেশ) শিক্ষাধিকাৰ পাতে।	

শিক্ষা 'প্ৰচাৰেই' আছিল ইলিয়াখ কৌৰমৰ ভূত। কিন্তু শিক্ষা প্ৰচাৰ কাৰ্য্য তেজিয়া মহাসাধ্য নাছিল। পুঁজিপতি, অধিবাব আৰু কুলক (ধৰ্মবৃক্ষক) শ্ৰেণীয়ে সাধাৰণ কুলকলৈশী শিক্ষিত হোৱা কৰলা কৰিবই ৰোৱাবিছিল, এঙ্গলোকে শিক্ষা-প্ৰচাৰত বাধা জনাইছিল। আমোহনক শৰ্কুহায়া 'ইহুসুস্কুলো' শিক্ষাৰ মোৰ সমূলি ছযুজিছিল। শিক্ষাৰ

ଆରଥୁକତାର ବିଷയେ ତେଣ୍ଠୋକ ଆହିଲ ସତତେ ସମ୍ପିଳାନ । ଡକ୍ଟର ବିଦ୍ୟାର ବୀଦ୍ୟା ବର୍କର୍ମୀ ମାଜେ ମାଜେ ଗାଁରେ ଗାଁରେ ଦୂରି କୁବିବିଲେ ନାହିଲ ଆଲିବାଟ, ନାହିଲ ଯାତାଯାତର କୋନୋ ସା ଶୁଖିବା । କିନ୍ତୁ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଚାର ବା ବିଜ୍ଞାବର ପ୍ରତି ଗଭୀର ଶୃଙ୍ଖଳା ଧକା ହେଉକେ ଇଲିଯାଇ ସକଳେ ବାଧା-ବିପର୍ଯ୍ୟ ଆଓକାଣ କବି ଆଗବାଟିଛିଲ ଲକ୍ଷ୍ୟତ ଉପରୀତ ହେବିଲେ । ଏଇ ଅଭିଧାନର ତେଣ୍ଠକ ପ୍ରଥାର ଭାବେ ସହାୟ କରିଛିଲ ତେଣ୍ଠର ଅନୁଗତ ଏମଳ ଶିକ୍ଷକେ ।

ଉଲିଯାନାନ ପରିଯାଳର ଆଟାଇକେଟି ସନ୍ତାନେ ଜ୍ଞାନବିଧି ପିତୃ ଇଲିଯାର ଡ୍ୟାଗ ଆକ କଟ-ଦହିଶୁଭତାର ପରିତ୍ରି ନିର୍ଦ୍ଦର୍ଶନ ଦେଖିବିଲେ ପାଇଛିଲ । ଶୁଦ୍ଧ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିବେଶର କତ ସାଧ୍ୟ-ସାଧନା କବି ତେଣ୍ଠ ଏକୋଥିନ ଶିକ୍ଷାରୁଷ୍ଟାମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରେ ଆକ ପ୍ରତିଥିନ ନହନ ଶିକ୍ଷାରୁଷ୍ଟାମେ ପିତୃ ଇଲିଯାକ କି ଗଭୀର ପ୍ରଶାସ୍ତି ଦିଯେ, ତାକୋ ପରିଯାଳର ସନ୍ତାନ କେଇଟିଯେ ନୀବରେ ଅନୁଭବ କରିବ ପାରିଛିଲ । ଗୋଟେଇ ଜୀବନ ଶିକ୍ଷାପ୍ରଚାରର ଜରିଯାତେ ଲୋକହିତକର କାମତ ନିଯୋଗ କବି ପିତୃ ଇଲିଯାଟି ଆନନ୍ଦ ଉପରୋକ୍ତ କବା ଦୃଢ଼ ଦେଖି ଜ'ବା-ଛୋରାଲୀହିତ ହର୍ମୋଳସିତ ହୈଛିଲ, ପିତୃ ଇଲିଯାର ଆଦର୍ଶ ପ୍ରତିଗରାକୀ ସନ୍ତାନର ମନତ ଗଭୀର ଭାବେ ବେଖାପାତ କରିଛିଲ ।

ଇଲିଯାର ବୈପ୍ରରିକ ଆଦର୍ଶର ପ୍ରତିଓ ଆହିଲ ଗଭୀର ଅନ୍ଧା । ଚବିତ୍ରଗଠନ, ଜ୍ଞାନାଶ୍ୱେଷଣ, ଆଶ୍ୱସ୍ୟମ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ପ୍ରତି ଦାୟିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆକ ଜୀବନବୋଧ ନିର୍ଣ୍ୟର ପ୍ରତି ସନ୍ତାନମବଳକ ସତତେ ଆଶ୍ରାମିତ କବି ତୋଳାର ଲଗତେ ବିପରୀତୀ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ନେତା ଏନ, ଡୋବ୍ରୋଲ୍ୟୁଡ଼ର ଆଦର୍ଶର ପ୍ରତିଓ ଆକର୍ଷିତ କବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛିଲ ।

ହତାଶା ବା ନିବାଶାଇ ଶେଷଲୋକେ ଇଲିଯା ଉଲିଯାନାନକ ପ୍ରତାରାଦିତ କରିବପରା ନାହିଲ, ଯି ଆଶା-ବାସନା ଆକ ପ୍ରେବଣାବେ ଜୀବନର ପାତନି ମେଲିଛିଲ, ଜୀବନର ଶେଷଲୋକେ ଆହିଲ ସି ଅଟ୍ଟଟ । ନେକ୍ରାଚ୍ଛ୍ଵାସ ଅମୁଖ୍ୟେ ବିପରୀତୀ କବିମକଲର କବିତାର ଆସ୍ତି କବି ତେଣ୍ଠ ପରମ ଆନନ୍ଦ ଶାକ୍ତ କରିଛିଲ ।

“ଭାରତ ଭାତ୍ର, ବିପଦ ଧ୍ୟାହା ଆକ ଶୁଭତ
ଆସି ଓଚବା-ଓଚବିକେ ଧିଯ ହୁଣ୍ଡ
ଆସି ହୁମୋ ଆମବଣ ଘୁଣା କରିମ
ଆମାର ମାତୃଭୂମିର ଆକ୍ରମକାରୀକ ।”

ଅନ୍ତତି ଆହିଲ ଇଲିଯାର ଅତି ଶ୍ରୀ କବିତାର ଛଳ । ସନ୍ତାନହିତର ମାନତ ପିତୃ ଉଲିଯାନାନେ ଆସ୍ତି କବା କବିତାବୋବ ଆହିଲ ଅତି ଶ୍ରୀ ।

ଇଲିଯାଇ ମୋପଦ୍ମଦୋପେ ଉର୍ଫି କବି ଗୈ ଶିକ୍ଷାଧିକାର ପଦଶୀତ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହ'ଲ ସଦିଓ, ଦ୍ଵିତୀୟ ବା ଅହଂକାରର ଭାବେ ତେଣ୍ଠର ଚିନ୍ତିତ ଲେଖ ମାତ୍ରାରୁ ଠାଇ ପୋରା ନାହିଲ । ସକଳୋଟି ସନ୍ତାନକେ ତେଣ୍ଠ ତେଣେ ମହାମ, ସ୍ୟାଙ୍କ ଆକ ପରିତ୍ରି ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁଆଶିତ କବି ଗଢ଼ି ତୁଳିବିଲେ କରିଛିଲ ଅହୋଗୁକବାର୍ଧ । ସ୍ୟାଙ୍କ ଆକ ମହା ଆଦର୍ଶ ସିଇତର ଆଗତ ଦାତି ଧରା ବା ସିଇତର ମାଜତ ଆଲୋଚନା କବା ଆହିଲ ତେଣ୍ଠର ଶ୍ରୀ । ସାଧାରଣତେ ଶୁଭବ ଆକ ତୁଳା ସାଧୁବ ଶାଜେଦି ତେଣ୍ଠ ସନ୍ତାନମକଲର ମାଜତ ଏମେ ଆଦର୍ଶ ଦାତି ଧରାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛିଲ ।

পিতৃ ইলিয়ার দ্বে মাতৃ মেবিয়াও আছিল এগৰাকী অহাত্তৱা। মহিয়সী মাতৃ। মেবিয়াই শিক্ষামুষ্ঠানত গৈ শিক্ষালাভ কৰাৰ স্থৰিধা নাপালে যদিও পিতাকৰ ঘৰতে যি পাৰিলে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিলো। কিন্তু তেওঁ আছিল এগৰাকী বৃক্ষমতী নাৰী। ঘৰতেই তেওঁ দেশী-মাতৃ মেবিয়া বিদেশী বহুতো ভাষা শিকি লৰ পাৰিছিল, পিছত সন্তান সকলকো আলেক্জান্ড্ৰো ভ. না নিজেৰ ভাষাজ্ঞান শিকাৰ পাৰিছিল। তেওঁ সঙ্গীত বিষ্ণাত পাৰদৰ্শিতা লভিছিল, পিয়ামো আদি ভাস্কৈক বজ্ঞায আনিছিল। নিজৰ চেষ্টাৰ ফলত তেওঁ প্রাথমিক সুলৰ শিক্ষয়ত্রীৰ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৰলৈ সমৰ্থ হৈছিল। তেওঁৰো গিৰিয়েকৰ দ্বে শিক্ষাৰ প্ৰতি আছিল সুগৰ্ভীৰ আকৰ্ষণ। কিন্তু ল'বা-ছোৱালী কেইটিৰ যহু লৈ ডাঙৰ-দীঘল কৰিব লগা হোৱাত গিৰিয়েকৰ দ্বে শিক্ষা প্ৰচাৰ বা বিষ্টাৰত আজ-নিয়োগ কৰিব নোৱাৰিলো।

কিন্তু সন্তান কেইটিক সৎ আৰু সাধুৰপে গতি তুলিবলৈ যহুৰ কুটী তেৰো নকৰিলো। তেওঁ আছিল খং-বাগহীন। টাহি মুখৰ এগৰাকী মৰমৰ আদৰ্শ মাতৃ। কোনো কাম বা কথা সন্তানৰ ইচ্ছাৰ বিকক্ষে জাপি দিয়াৰ ব্যবস্থা তেওঁ কেতিয়াও নকৰিছিল। নিয়ত পৰিক্ষাৰ পৰিচ্ছন্না, হিচাপী আৰু সৰল সহজ স্বতাৰ মাতৃ মেবিয়াইও সন্তানসকলৰ চিহ্নত নিয়ত প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰিছিল। ল'বা-ছোৱালীৰ কামত বাধা-নিৰেখৰ সৃষ্টি কৰাতকৈ সিইতৰ আভাৱিক প্ৰবলতাৰ বিকাশতহে গুৰুত্ব আবোপ কৰিছিল।

এৰাৰ ল'বা-ছোৱালী কেইটিয়ে ঘৰতে এখন হাতেলেখা আলোচনী উলিয়ালৈ। আক-পিতাক দুয়ো সিইতৰ উৎসাহিত কৰিব ধৰিলো। সিইতে লেখা প্ৰবল-পাতি আৰু কেৰিকেচাৰ কাটু'নবিলাক কি আনন্দেৰেই যে তেওঁলোকে উপভোগ কৰা নাছিল। ভদ্ৰপৰি ভাল কিতাপ পালেই সকলোটিয়ে একেমগে পচা এটা বীভিত্তি পৰিণত কৰি তুলিছিল।

ঘৰৰ সকলো কাম তেওঁলোকে নিজে কৰি লৈছিল আৰু সন্তান সকলকো কামৰ প্ৰতি আগ্ৰহাবিত কৰি তুলিবলৈ যহুৰ কুটী নকৰিছিল। বাপিছাৰ কাম তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন কামৰ তালিকাৰ ভিতৰো আছিল।

পিতৃ ইলিয়া উলিয়ানভৰ বিয়োগৰ পিচত মাতৃ মেবিয়াই অকলে সন্তান কেইটিক মাহুহ কৰি তুলিবলৈ আৰু সিইতৰ সুখ-শান্তি দেখি আৰম্ভ উপভোগ কৰিবলৈ কম বয় কৰা নাছিল। যি সন্তানৰ পিতৃ-মাতৃ এনে আদৰ্শসূচনীয়, সাহসী, কষ্টসহিষ্ণু, দুৰদৰ্শী আৰু নিষ্পাৰ্থপৰায়ণ, সেই সন্তানো যে সময়ত আদৰ্শ নাগৰিক কপে প্ৰতীয়মান হৰ, তাক সকলোৱে আশা কৰিব পাৰে।

উলিয়ানভ দশ্পতীৰ সৰ্বমুঠ সন্তান আছিল কুটী—

- (১) আল্যা, (২) আলেক্জেণ্ডোৰ, ভ্লাদিমিৰ লেনিন, (৩) ওল্গা, (৪) দ্মিত্ৰি আৰু (৫) মাৰিয়া।

ভ্লাদিমিৰ ইলিচ উলিয়ানভ : লেনিন) দেখাত হেনো থিক পিতাকৰ দ্বেই আছিল,

কাম-কাজ' স্বতাৰ-চৰিত্ৰতো তেওঁ পিতাকৰ দৰেই হৃষ্ট আৰু আনন্দিত আছিল। সকলে
শিশু লেনিন   বহু-বাহ্যৰ লগত খেলা খেলবপৰা সকলোতে নেতৃত্ব গ্ৰহণ কৰাই আছিল
সেনিনৰ চৰিত্ৰ অক্ষতম প্ৰধান বৈশিষ্ট্য। কাজিয়া পেচাল কৰি তেওঁ সমূলি
স্থাল নাপাইছিল। সবাতোকৈ বেঁচি আনলৈ পাইছিল অধ্যয়ন কৰি। নিচেই ৫ বছৰ
বয়সতেই হেনো তেওঁ পঢ়া আৰম্ভ কৰিছিল।

১ বছৰবপৰা ১৭ বছৰলৈ স্থানীয় চিমবিশ্ব স্কুলতে পড়ে। বাতিগুৱা কোনো
নজাগোৱাকৈ টোপনিৰিপথা উঠি বিছনা-পত্ৰ সঞ্চাই ১৪ মুখ-হাত ধূই বাতিপুৱাৰ আহাৰ
শিক্ষা   কৰাৰ আগামত স্কুলৰ পাঠ আওৰোৱা আছিল হেনো তেওঁৰ স্বাভাৱিক কৰ্ম।
স্কুলীয়া জীৱনৰ ৮ বছৰ কাল কোনো দিন হেৰফেৰ মকৰাকৈ ৮ট বজাত স্কুলত
উপস্থিত হোৱাবে হেনো লেনিনৰ কাৰণে আছিল স্বাভাৱিক কথা।

পঢ়াত কেওঁ সবাতোকৈ আগবঢ়া, প্ৰতি বছৰে স্কুলৰ ভিতৰত সৰ্বপ্ৰথম স্থান লাভ
কৰি উঠীৰ হৈ সকলোৰে মৰম মেহৰ পাত্ৰ হৰ পাবিছিল। কিন্তু সেই বুলি অহংকাৰ
কেতিয়াও নাছিল, আনন্দি অলপ পিছপৰি থকা লগবীয়াসকলক সুযোগ পালেই পাঠ্যৰ কথা
বুজাই দি সহায় হে কৰিছিল।

শিশুৰ পুৰ্ণ বিকাশৰ কাৰণে লেনিনহীন স্কুলৰ পৰিবেশ কিন্তু অমুকুল নাছিল।
কোনোৱে মুকলি ভাৱে চিন্তা কৰিলে কঠোৰ ভাৱে খাস্তি বিহা হৈছিল। পিছৰ ফালে
বৈপ্ৰৱিক শিক্ষা   লেনিনে এই কালছোৱাক “অসংহত, অবিশ্বাস্যৰূপে অৰ্থহীন আৰু
পাখৰিক প্ৰতিক্ৰিয়াপূৰ্ণ” * বুলি অভিহিত কৰিছে। শিশু লেনিনে বিকাশৰ
প্ৰেৰণা পাইছিল উদাৰ আৰু সাহসী পিতৃ-মাতৃৰ পৰা। চুবুৰীয়াৰ সবলতা আৰু ককায়েক
আলেকজেণ্ডোৰ সাহসী ব্যক্তিত্বৰ পৰা। এসময়ত লেনিনে কৈছিল, “তেওঁ (আলেকজেণ্ডোৰে)
যি কৰে মই তাকেই কৰি যাম।” আলেকজেণ্ডোৰ হাতত মাঝ'ৰ ‘কেপিটাল’ গ্ৰন্থ
দেখাৰে নৰা লেনিনো মাঝ'ৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হৈল। যথাৰ্থতে ককায়েক আলেকজেণ্ডোৰেই
আছিল শিশু আৰু কিশোৰ লেনিনৰ আদৰ্শ বীৰ পুৰুষ।

ককায়েক আলেকজেণ্ডোৰ আছিল অত্যন্ত শ্ৰেণ্যবুদ্ধিৰ ল'ৰা। নিচেই সকলোৰে পৰা
সৎসাহস আৰু মৈতিক বশৰ কাৰণে তেওঁ আছিল বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ। বায়েক এলাব ভাবাত—
“আলেকজেণ্ডোৰ অতি অসাধাৰণ ভাৱে দায়িত্বপূৰ্ণ আৰু ভাৱুক আছিল, আৰু আছিল
সকলো ক্ষেত্ৰতে গুৰুত্বপূৰ্ণ। তেওঁ কেৱল দৃঢ়ই নহয়, জ্ঞানপৰায়ণ, সহায়তাপ্ৰৱণ আৰু
মৰণীয়ালো আছিল। তেওঁতোকৈ কমবয়সীয়া সকলোৰ মাজত তেওঁ আছিল বৰ প্ৰিয়। শুনিমিবে
তেওঁৰ ককায়েকক অমুকৰণ কৰিবলৈ সততে বৰ কৰিছিল। . . ” **

* V. I Lenin, selected works, vol I, P. 285.

** Reminiscences of Alexander Ulyanov Comet in the Night : P. 18.

সুলৌয়া ছাত্রাবস্থাতে আলেকজেণ্ট্রোভে লেখা এখন বচন হ'ল,—‘এজন মাঝুহে সমাজ আৰু বাস্তৱ কামত নিজক কেনকৈ নিয়োগ কৰিব পাৰে’। এই বচনত তেওঁ কৈছিল,—“বি কোনো ব্যক্তি সমাজৰ কামত অহা হব লাগিলে তেওঁ সাবু আৰু কৰ্ত্তাৰ পৰিষ্কাৰী হব লাগিব, তেওঁৰ কাম ফলপ্ৰযু হব লাগিলে তেওঁ বৃথিক হব লাগিব আৰু নিজৰ ব্যৱসায়ত পটু হব লাগিব।.. সাধুতা আৰু প্ৰতিবেশীৰ প্ৰতি দায়িত্বৰোধ নিচেই সকৰেপৰা আয়ত্ত কৰিব লাগিব। এনেবিশাক কাৰ্যাই নিকপণ কৰিব তেওঁৰ চৰিত্র, তেওঁৰ উদ্বোধন বা স্বার্থপৰতা।

সহজসাধ্য কাম সমাধা কৰি কৰ্মপ্ৰিয়তাৰ পৰিচয় দিলেই নহুব, কষ্টসাধ্য কাম সমাধা কৰিবে কৰ্ম প্ৰিয়তাৰ পৰিচয় দিব পাৰিব লাগিব। সমাজৰ কামত অহা হব লাগিলে কষ্টসাধ্য কাম নিভৌক চিত্ৰে কৰিব পৰা হব লাগিব। ইয়াকে কৰিবলৈ হলে নিজক সংযত কৰি দৃঢ় আৰু শক্তিশালী চৰিত্বাবকণে গঢ়ি তুলিব লাগিবা” *

আলেকজেণ্ট্রোভ আছিল সততে সাহসী, সত্যবাদী আৰু মুকলিমূৰীয়া। ধৰ্মৰ প্ৰতি নাছিল তেওঁৰ স্পৃহ। এদিন হেনো বাপেক ইলিয়াই তেওঁৰ বছু এজনৰ আগত কলে যে তেওঁৰ ল'বা-ছোৱালী কেইটি গীৱালৈ যাবলৈ ভাল নাপায়। বন্ধুজনে হেনো ইলিয়াক লগে লগে পৰামৰ্শ দিলে,—

“হই একোৰ লগাই দিব, সব ঠিক হৈ যাব।”

ইয়াকে শুনি আলেকজেণ্ট্রোভে হেনো প্ৰতিবাদ স্বকপে তেওঁয়ালৈ ডিঙিত আৰি বখা কচ্চটো হিডি-ভাতি বাপেকৰ বন্ধুগৰাকীৰ আগতে চৰ্বমাৰ কৰিলে।

এই গৰাকী মুকলিমূৰীয়া ককায়েকৰ ব্যক্তিত্বৰ প্ৰভাৱে শৈশবৰে পৰা লেনিনক প্ৰভাৱাবিত কৰা তেনেই স্বাভাৱিক কথা। কঠিয়াৰ বিখ্যাত জাতীয় কৰি সাহিত্যিকসকলৰ ভিতৰত পুৰুষ, লের্মেটোভ, গগোল, টুর্সেনেভ, মেক্রাচভ, চিন্টকোভ, শেত্রিগ, টলষ্টয় প্ৰভুতি আছিল লেনিনৰ মানত অতি প্ৰিয়। এঙ্গোকৰ বচনা যন্মাযোগেৰে পাজা তেওঁৰ স্বভাৱত পৰিণত হৈছিল। বেলিনস্কি, হের্জেন, চের্ণিচেভ-ফি, ডোডোলিউকোভ, পিচাবেত প্ৰভুতি বিপ্ৰীসুকলৰ বচনাই লেনিনৰ মনত অত্যোচাৰী জাৰতস্বৰ প্ৰতি ঘৃণাৰ ভাৱ জন্মাইছিল। ‘ইজ্রা’ৰ দৰে প্ৰগতিবাদী আলোচনীৰ কৰিতা, প্ৰবক্ষ আদিয়েও কিশোৰ লেনিনক গভীৰভাবে বৈপ্ৰিক আদৰ্শত উদ্বৃক্ষ কৰিছিল।

সৰ্বহাৰাৰ নিৰ্যাতনৰ বিষয়ে লেখা এটা প্ৰকৃক্ত কিশোৰ লেনিনৰ মনৰ বৈপ্ৰিক ভাৱ স্পষ্ট হৈ উঠিছিল। এই প্ৰকৃক্তো স্কুলৰ অধান শিক্ষক এফ., কেৰেনস্কি (এওঁৰ পুত্ৰ এ, কেৰেনস্কি ১৯১৭ চনৰ মাৰ্চৰ পিছত গঠিত বৰ্জোৱা গণতান্ত্ৰিক অস্থায়ী চৰকাৰৰ অধান যন্মী আছিল) লেখুৱালত তেওঁ হেনো অধীৰ হৈ কৈছিল,—“এই নিৰ্যাতিত শ্ৰেণী ক'ত পালি ? এনেৰোৰ চিঞ্চা তোৰ মূৰত সোমাল কেনকৈ ?” **

* Lenin, A Biography, Progress Publishers Moscow, 1966, P. 22.

** Lenin, A Biography, Progress Publishers, Moscow, 1966, P. 28.

সেমিনৰ ককায়েক আলেকজেণ্টাৰ অত্যন্ত যোৰী ছাত্ৰ আছিল। তাৰ বাৰ্ষিকত পঞ্চি ধাকোভৈ তেওঁ প্ৰাণীত্ব আৰু বসায়ন বিজ্ঞানৰ বিষয়ে গবেষণা কৰিবলৈ লৈছিল। প্ৰাণীত্বৰ বিষয়ে লেখা গবেষণামূলক প্ৰবল্ক এটাৰ কাৰণে তেওঁয়াই তেওঁ এটা সোণৰ পদক পুৰকাৰ পাইছিল। কিন্তু তেওঁ অছিল বৈপৰিক। নাৰোদন্যা তোলিয়া দলৰ সন্তুস্থাদী শাখাত যোগ দি তেওঁ সক্ৰিয় নেতৃত্ব বহন কৰিছিল।

তেওঁয়াৰ বচিয়াৰ অভ্যাচাৰী জাৰুত্ত্ৰাই বিপ্ৰী যুৱকসকলক এনেদৰে অতিষ্ঠ কৰি তুলিছিল যে অন্ততঃ জাৰক বধ কৰি হলেও উদাৰনৈতিক শাসনতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ কথা তেওঁলোকে কলনা কৰিছিল। আৰু সেইমৰ্য্যে ১৮৮৭ চনৰ আদিতে জাৰ তয় আলেকজেণ্টাৰৰ জীৱনৰ বিৰক্তে আলেকজেণ্টাৰ উলিয়াত আৰু তেওঁৰ সহযোগী বহুসকলে ঘড়্যন্ত্ৰ চলালে। গোটেই দলটোকেই বলী কৰি বিচাৰাধীন কৰিলে। অলেকজেণ্টাৰ ব্যথাৰ্থতে ঘড়্যন্ত্ৰত সিংগু নাছিল, কিন্তু মিৰৰ দুৰ্বলতা প্ৰকাশ পোৱাৰ আশংকাত তেওঁ বিনা প্ৰতিবাদে দোৰ মূৰ-পাতি লৈলে। ১৮৮৭ চনৰ ৮ মেৰ দিনা সহযোগী আন চাৰিজন,—চেভিৰিওভ্, উচ্চপেনোভ্, আন্দ্ৰেচ কিন, জেনেৰালোভৰ সৈতে আলেকজেণ্টাৰকো নিৰ্মলভাৱে ফাঁচী কঠত তুলিলে। জীৱনৰ এই শেষ মুহূৰ্তত হেনো আলেকজেণ্টাৰে গৌৰৱৰেৰে চিঞ্চিৰি কৈছিল,—“নাৰোদন্যা তুলিয়া দীৰ্ঘজীৱী হওক।” আৰু হেনো পাঞ্জীৰ ওচৰত মূৰ নোদোৱাই ফাঁচী বচিডালক হে চূমা খাইছিল। *

ককায়েক আলেকজেণ্টাৰ আৰু তেওঁৰ সহযোগীসকল খইদ হোৱা বাতৰি ওনি ভায়েক লেনিনে গৌৰৱ বোধ কৰিছিল,—

“তেওঁলোকে আমাক চূড়ান্ত আজ্ঞাত্যাগৰ নিদৰ্শন দেখুৱাই গ'ল আৰু তেওঁলোকৰ বীৰ্যপূৰ্ণ সন্তুস্থাদীকাৰ্যাই সমগ্ৰ পৃথিবীকেই বিস্তৃত কৰিলে। নিঃসন্দেহে কৰ পাৰি যে তেওঁলোকৰ আজ্ঞাত্যাগ বিকল হোৱা নাই, পোনপটীয়া বা আওপকীয়াভাৱে হলেও ইয়ে কচিয়াৰ বিপ্ৰ গঢ়ি তোলাত ইন্দ্ৰন যোগাইছে। অৱশ্যে তেওঁলোকে সতকাই একো কৰিব পৰা নাছিল, অৰ্থাৎ এটা জনপ্ৰিয় বিপ্ৰ গঢ়ি তুলিব পৰা নাছিল।” **

বায়েক এছাৰ ভাবাত,—“আলেকজেণ্টাৰে বীৰবদ্ধৰে মৃত্যুবণ কৰিলে আৰু তেওঁৰ মৃত্যুৰ আৱশ্যই ভায়েক ভ্লাদিমিৰৰো পথ পোহৰাই তুলিলে।” সেই বুলি লেনিনে সেই পথ গ্ৰহণ নকৰিলে। তেওঁ স্পষ্টকৈ জনাই দিলে—“আমি সেইপথ লব নোৱাৰেঁ, সেইটো এহণ কৰিব পৰা পথ নহয়েই। ***

* Comet in the Night : Report from the Minister for Internal Affairs,
D. Tolstoi to Alexander III, May 8, 1887, P. 290

** Comet in the Night . V.I.Lenin' P. 292.

*** Comet in the Night ; From a speech by Maria Ulyanova, P. 293.

কৰ্কায়েকৰ জীৱনাবস্থানে লেনিনক বিচলিতও কৰিব মোৰাবিলে। অধ্যয়ন কৰিব
কামত আগতকৈ হৃষ্ণু উৎসাহ আৰু সাহসৰেহে লাগি গ'ল। আলেকজেণ্ডোৰ স্মৃতি
পিছতেই পৰীক্ষা দি ১৭ বছৰ বয়ততে স্বাভাৱকৈ বেঢ়ি মথৰ সাংক কৰি সোণৰ পদক্ষেপ
সৈতে তেওঁ স্বাতক হৈ ওলাল।

লেনিন স্বাতক হোৱাৰ পিছত পৰিয়ালখন কাজানৰ ওচৰৰ কোকুক্সিনোলৈ (বৰ্জমান
লেনিনো) উঠি থায়। ইতিমধ্যে ১৮৮৬ চনত পিতৃ ইলিয়া পৰলোক
প্ৰাপ্ত হয়। পৰিয়ালৰ দায়িত্ব বহন কৰিছিল মাক মেবিয়াই
অকলে। সেয়ে পোনতে গৈ মোমায়েকৰ ঘৰত কিছুদিন থাকিল।
পিছত গৈ থাকিল কাজানত।

লেনিনে কাজান বিশ্বিষ্টালয়ৰ আইনবিভাগত নাম ভৰ্তি কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰে।
কিন্তু লেনিন আছিল বাঙজোহী আলেকজেণ্ডোৰ উলিয়ানভৰ ভাই। গতিকে চিম্বির্কৰ
স্কুলৰ পৰা চৰিত্ব বিষয়ক প্ৰমাণপত্ৰ ননালৈকে বিশ্বিষ্টালয় কৰ্তৃপক্ষই তেওঁৰ নামভৰ্তি
নকৰিলে। লেনিনৰ ধাৰণা আছিল যে দেশৰ তেতিয়াৰ পৰিস্থিতিলৈ সক্ষ্য কৰিলে আইন
আৰু বাঞ্ছনীভি অধ্যয়ন নকৰিলে উপায় নাই।

তেতিয়া ছাত্রমানেই বৈপ্লবিক কাৰ্য্যত যোগ দিয়া আছিল নিষিক। কিন্তু দেশৰ
পৰিস্থিতিয়ে হলে বিপ্লৰ ঘনীভূত কৰিহে তুলিছিল। জাৰ ওয় আলেকজেণ্ডোৰ নিৰ্তৃত
শাসনৰ অত্যাচাৰ ঘিমানেই বাচিল, বহুৱাসকলৰ বিপ্ৰৱী সংগঠনো সিমানে উন্নত হৰ
ধৰিলে। শিল্প-উদ্ঘোগ বঢ়াৰ লগে লগে বাচিল বহুৱাৰ সংখ্যা। বহুৱাৰ নিকৃষ্ট আৰু
বেদনাদায়ক আৰ্থিক আৰু পাৰিবাৰিক অৱস্থাই যেন তেওঁলোকক বিপ্লৰ প্ৰতি হাতবাটিলি
দিহে মাতিলে। জাৰতন্ত্ৰই বিপ্ৰৱী বহুৱা-সংগঠনবিলাক ঘিমানেই নিষিক কৰিলে, সংগঠন
সিমানেই বাচিব ধৰিলে। এই ক্ষেত্ৰত বিশ্বিষ্টালয়ৰ ছাত্রসকলে নেতৃত্ব বহন কৰিব
ধৰিলে এই সংগঠনবোৰৰ। লেখক সাহিত্যকসকলো আঁতৰি নাথাকিল। চোৰাংচোৱাৰ
চৰুত ধূলি মাৰি লেনিনে ‘চামাৰা-চিমবিক্ষ’ হ্লাব’ নামে নিষিক বহুৱা সংগঠন এটাত
সজীব অংশ গ্ৰহণ কৰি নেতৃত্ব দিবও ধৰিলে।

জাৰতন্ত্ৰৰ পুলিচে বিশ্বিষ্টালয়ত প্ৰৱেশ কৰি অবৈধভাৱে হস্তক্ষেপ কৰিব ধৰিলে,
ছাত্রই সিইতক পাগল কৰি তুলিছিল। বিশ্বিষ্টালয় কৰ্তৃপক্ষই আইনৰ সহায়ত ছাত্র-
সকলে ঘাতে নিষিক কাৰ্য্যত যোগ দিব নোৱাৰে তাৰ ব্যৱহাৰ কৰিলে, বহুতো ‘ছাত্রক
বহিক্ষাবোৰো কৰিলে। ১৮৮৭ চনৰ ৪ ডিচেম্বৰৰ দিনা লেনিনৰ নেতৃত্বত প্ৰতিবাদ সকল বহিল।
সকাল প্ৰতিক্ৰিয়াশীল বিশ্বিষ্টালয় আইন বৰ্জন, বহিক্ষত ছাত্রসকলক পুনৰ বোগদানৰ
স্মৰিবাৰ দাবী, আদি কৰি নানা প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰে।

সকাল প্ৰতিক্ৰিয়া দ্বাৰপে পুলিচী অত্যাচাৰ বাচিল, বিশ্বিষ্টালয়ৰ চৌহদৰ নাতিতে
দৈত্যবাহিনী প্ৰস্তুত থাখিলে, ঘাতে আৱৰ্তক হলেই কামত লগাব পাৰে। এনে কাৰ্য্যৰ

প্রতিবাদ থকপে লেনিনে বিশ্বিভালুর বেক্টবলে আবেদন অন্তে,—“সামাজিকবাদী কাজান বিশ্বিভালয়ত শিক্ষা গ্রহণ করা যিহেতু মোৰ পক্ষে অসম্ভৱ হৈ উঠিছে, পতিকে ঘোৰ নামটো ছাত্রৰ নামৰ তালিকাৰপৰা উঠাই দিবলৈ অৰূপ অন্ত।” *

প্রতিক্রিয়া স্বৰূপে কাজান গুবাণিয়াৰ গৱৰ্ণৰে লেনিনৰ শ্ৰেণাৰৰ বিৰেশ দিয়ে। কাৰাগারলৈ লৈ থাঁতে বাটতে পুলিচ বিষয়াজনে লেনিনক কলে,—“ডেকোল’ৰা, বিজ্ঞাহ কৰি কি লাভ ! দেখা নাই, তোমাৰ সমুখ্যত যে এখন প্ৰকাশ দেৱাল !”

বিপ্লবী যুৱকে উভৰ দিলে,—

“আছে সচা, কিন্তু সেই দেৱাল পঁচি গৈছে। ভাল খুলা এটা লগাই দিয়ক, সি লুটি খাই বাগৰি পৰিব।” **

৭ ডিচেম্বৰৰ প্রতিবাদ সভাত যোগ দিয়া সকলো ছাত্রকে বিশ্বিভালয়পৰা বহিক্ষাৰ কৰিলো। এই বতৰা দি বছু এজনে যেতিয়া লেনিনৰ পৰামৰ্শ বিচাৰিছিল, তেতিয়া লেনিনে দৃঢ়তাৰে কৈছিল যে বিপ্লবত বাহিৰে পৰিভাগৰ আন কোনো পথেই নাই।

৭ ডিচেম্বৰৰ দিনা লেনিনক কোকুষ্মিনো লৈ নিৰ্বাসিত কৰে আৰু দৃঢ় পুলিচ পহৰাত বাধে। নিৰ্বাসনৰ এই কালহোৱাত তেওঁ নিজে শ্বীকাৰ কৰামতে আটাইতকৈ বেচিক্ষে অধ্যয়নৰত হৈ কটায়। আলোচনী, বাতৰি-কাকতৰ উপৰিও বাজনীতি, অৰ্বনীতি আদি বিষয়ক নানা গ্ৰন্থ পঢ়ি উপাস্ত কৰে। আৰু পচে সমাজবাদী বিপ্লবী লেখক চেৰিখেভেঙ্কিব উপস্থাস ‘কি কৰা যায়?’ এই উপস্থাসখনে হেনো তেৰ্ক বিপ্লবৰ প্ৰতি গভীৰ ভাৰে আৰুৰ্বিত কৰে, আনকি মনোভাৱ ব্যক্ত কৰি লেখক গবাকীলৈ হেনো চিঠিও লেখে।

এবছৰ নিৰ্বাসনৰ পিছত কাজানলৈ যাবলৈ দিয়া হ'ল, কিন্তু বিপ্লবী কাৰ্য্যত লিঙ্গ হোৱা কাৰণে বিশ্বিভালয়ত পুনৰ প্ৰৱেশ কৰিব দিয়া নহ'ল। আনকি বিদেশলৈ গৈ অধ্যয়ন কৰিব বিচৰাত পাৰপত্ৰও দিয়া ন'হল।

মাৰ্ক্সীয় আলোচনা চক্রঃ—সেই সময়ৰ কঠিয়াত মাৰ্ক্সীয় আদৰ্শ আলোচনা আৰু প্ৰচাৰৰ কেন্দ্ৰ আছিল কাজান। নিকোলাই ফেদোচেয়েভৰ নেতৃত্বত বছতো নিবিক্ষ আলোচনা চক্র গঠি উঠিছিল। য'ত ছাত্র আৰু বিশেষকৈ অধিকন্তু যোগ দি মাৰ্ক্স আৰু এসেল'ৰ গ্ৰন্থৰ অধ্যয়ন আৰু আলোচনা কৰিবলৈ সুযোগ পাইছিল। কঠিব বেকাৰীত কাম কৰি ধৰ্ম অৱস্থাত পিছৰ কালৰ কঠিয়াৰ এগৰাকী শ্ৰেষ্ঠ লেখক মেঝিমগৰ্কীও এনে আলোচনা চক্রত যোগ দি মাৰ্ক্সীয়দৰ্শন আয়ত কৰিছিল।

কিন্তু তেতিয়াৰ কঠিয়াত নাৰোদনয়া ভোলিয়াৰ প্ৰভাৱেই আছিল স্থাতোকৈ বেহি। এই সলুব নেতৃত্বকল জনসাধাৰণৰ শৰ্কাৰ আৰু সমাজৰ পাত্ৰ হৰলৈ সমৰ্থ হৈছিল।

এই সলুবমতে কঠিয়াৰ পুঁজিবাদ এটা আৰুৰ্বিক উৎখান। কৃতক মাৰোদনয়া ভোলিয়া কয়েউন প্ৰতিষ্ঠা হলে আকো সমাৰহাদ প্ৰতিষ্ঠা হব বুলি এঙ্গলোকে

* V. I. Lenin, Collected, works vol L, P. 55

** Reminiscences of Lenin by his Relatives, 1956, P. 97.

विवास करिछिल। एने बुद्धक कृष्ण श्रीं प्रतिष्ठा हव व्यक्ति विशेषक हर्ता करि सञ्चारक सूचि करिले। प्रेखानंडव नेतृत्व मार्जवालीसकले एने आन्त धारणा अनुचितव परा आंतोराव चेष्टा करिछिल। लेनिने मार्जवादव समर्थक, नाबोदनया भोलियाव अंतार खर्व करात तेरें। आगताग लले।

१८६१ चनत भूमिसक उज्जेल होरावेपरा कठियात पूँजिवाद किंप गतित गा करि उठिल। चेष्टपिटोचबुर्ग, मध्य आक दक्षिण कठिया, इउवाईल अंगलत विबाट-विबाट उद्घोग गट लै उठिल। गांव खेतियकसकलो आहि लाखे लाखे उद्घोगव बहुरा है सोमालहि। पूँजिपतिविलाकव भितवत आको सवह भागेह आहिल—फवाची, इंवाज, जार्मान अंतुति। उद्घोगव अरव्हा यिमावेह भाल ह'ल, बहुराव अरव्हा सिमावेह वेयाव फाले ढाल लले। माहूरवदवे ढवेला द्युमित खोराव संहान, धाकिवलै एक्खव भाल ठाई, चिकिंसा करिवलै दवव, आनन्द-विनोदनव आहिल। वा शुभिधा आदि एकोवेह उपसूक्त व्यवस्था नाहिल। अनाहार, अनिजा, हाई-काञ्जिया, असास्य आदि आहिल बहुरा जीरनव सर्वस। निवम्बा समस्ता इमानेह वाटिछिल ये प्रतिवाद करिले कामवपरा खेदि पर्ठाराव भयत प्रतिवाद करिवलै या साह नकरिछिल। कोनारे एवा व मृत्युलि मातिलेह कामवपरा वर्णात दैहिल वा जरिमना भविव लगात परिछिल। बहुराव जीरन आहिल वाटव कुकुर-मेकुरीव सदृश तुच्छ आक घृण्य। बुद्धक जीरनो उतोथिक निकृष्ट।

एचाम बूद्धिजीरीव चित बहुराव दृष्ट काळी उठिल, सिहितक संगठित करिवलै आगवाचि आहिल। न्यूनतम दावी पूर्वव प्रत्याशात समये समये धर्मदृष्ट हव धविले। प्रेखानते 'बहुराव मूर्जिदल' नामे एटा संगठन गटि तूलिले, 'समाजवाद आक वाज-नैतिक युक्त' 'आमारव पार्थक' आदि बचनाओ लेखिले। बहुरा आक विशेषकै बूद्धिदीप्त-सकलव चित्तत लाहे लाहे समाजवादी-गणतांत्रिक भाऊधाराव धितापि लव धविले। आलोचना चक्रव संख्याओ वाटिव धविले।

लेनिने एই सवलोवोव परिविति गतीवडावे अध्ययन करिव धविले। डेउव धारणा ह'ल ये प्रेखानव आदि करि नेतृत्वाकलव चित्ता केरल कागज-कलमते आरक, चित्ता वा आदर्शक वास्तवत कपायित कराव अकृत पक्षा नाहि।

लेनिने डेतिया मार्जव 'केपिटोल' खर आनि मनोव्योगेवे पाटिछे। इयात पूँजिवादव उंपेत्तिव विषये बैज्ञानिक पक्षतित माझे यि भावे आलोचना तूलि धविले, जावावा लेनिन उद्युक ह'ल। एই अस्वरपरा लेनिनव धारणा ह'ल ये अमिक झेलीव ऐक्यावक संगठन आक संग्रामेह धनीक झेली आक धनतज्जवाव विलोप करिवलै ग्रमर्ह हव। मार्जव 'केपिटोल' लेनिनक नक्तून पथव सकान दिले,—लगे लगे अंतिज्ञावद, ह'ल पूँजिपति धरीक झेलीक उपसूक्त शिक्षा दिल्लै।

১৮৮৯ চনৰ মে মাহত উল্লিঙ্গানভ পৰিয়াল কাঞ্জাৰবপৰা উঠি গৈ পোনতে চামাৰৰ ওচৰৰ আলাকারেন্তকা নামে সক ঠাই এখনত আৰু কিছুদিন পিছত চামাৰাত ধাকিবলৈ ললে। লেনিনে কাঞ্জাৰ এৰাৰ পিছতে শুণপুলিচে নিষিদ্ধ আলোচনা-চাৰাৰ জীৱন চক্ৰৰ যেহে ভেদ কৰি ফেনোচেয়েন্ত প্ৰযুক্ত্য সকলোকে গ্ৰেপ্তাৰ কৰে। লেনিন এইৰাবলৈ কথমপি সাবিল।

চামাৰৰ আহি দেনিনে আইনৰ পৰীক্ষা দিবলৈ স্থিৰ কৰি বিশ্ববিজ্ঞানয়ত গ্ৰন্থৰ অহুমতি বিচাৰি বিকস হয়, অৱশ্যে প্ৰাইভেটকৈ পৰীক্ষা দিয়াৰ অহুমতি লাভ কৰে। আইনৰ পাঠ্যক্ৰম ৪ বছৰৰ, লেনিনে ১৮ মাহতে পৰীক্ষা দিবলৈ সিদ্ধান্ত কৰি পুথি-পত্ৰ গোটালে আৰু বাতিপুৱাৰে পৰা মাজনিশালৈ পুথিৰ মাজত বৃৰ গৈ ধাৰিব ধৰিলৈ।

কিন্তু সেই বুলি বৈচিত্ৰাহীন জীৱন তেওঁ ধাপন কৰা নাছিল। নিতো সন্ধিয়া শনীয়েক খুল্গাইতৰ লগত গাইছিল আৰু পিয়ানো বজাইছিল। তেওঁৰ প্ৰিয় কৰি ইয়াজিকভ বচিত,—

“সাগৰত আমাৰ নাই বৰু
তথাপি চৌৰোৰে বৈ নিয়ে
সাহসীসকলক
ভাইসকল, বৰু বাঁকা,
এই ধূমহাৰ কোবত
ক্রততৰ বেগে চলক আমাৰ তৰণী।”

তেড়িয়াৰ কঢ়িয়াত ‘বহুৱাসকলৰ আনন্দঃবাণীয় সঙ্গীত’ কোনেও ওনাই নাছিল বুলিব পাৰি। লেনিনে খুল্গাইতৰ লগত পোনতে কৰাটী ভাবাতেই,

“জাগা জাগা অনশন বল্দী।
জাগা, ক্লুধিত শেৰিত মানৱ দল।
কৰাহে কৰা আআদান
পৰিজ্ঞ বণ্ড দিয়াহে প্ৰাণ।
ই বে আমাৰ যোহা সৰৰ
কৰিছা দান বি আহে তোমাৰ।
হ'ব হ'ব শেৰ অভ্যাচাৰ।
জাগিব জাগিব মানৱ শতবাৰ।”

এই ‘বহুৱা আনন্দজ্ঞানি’ক প্ৰভৃতি গোষা আৰস্ত কৰিছিল। সকলেপৰা লেনিন সঙ্গীতপ্ৰিয়ই আছিল। পিছুকালে বাজনেতিক আৰু সামাজিক কামত যুৰ ভুলিব নোৱাৰাকৈ ব্যৰ্থ ধাকিব লগা হোৱাহেতুকে সঙ্গীতৰ প্ৰতি মন দিয় নোৱাৰাই তেওঁ অহুতাপ কৰিছিল। যৱে কৰিবলগা কথা এয়ে বে বিগৰী গানবোৰ গাঁওতে লেনিনে বেল কিমা আজপ্ৰত্যন্তৰ কাব অহুতাৰ কৰিছিল আৰু লৃত কৰ্তৃৰে গোৱা কাৰপে যেন অস্তাৰ্ত লোকো প্ৰত্যয় পৈছিল।

১৮৯১ চনৰ বসতি আৰু শীজকালত আইনৰ হয়েটা পৰীক্ষা বধাকৰে দি সবাড়োকে উচ্চস্থান লাভ কৰি লেনিন উঠীৰ্ণ হয়। ১৮৯২ চনৰ জানুৱাৰীৰ পৰা চামাৰাৰ চার্কিট কোর্টত ওকালতি কৰিবলৈ লয়। উকিল হিচাবেও তেওঁ কৃতিবৰ পৰিচয় দিছিল সৰ্গ, কিন্তু তাৰপ্রতি আৰুৰ্ধণ আহিল কৰ্ম। তেওঁ নিষ্কৃত বূৰাই বাধিৰ ধৰিলে বৈমুৰিক কামত।

এ শ্ৰেণ্যাবেংকোৰ নেতৃত্বত চামাৰাত্তো মিষ্টি আলোচনা চক্ৰ সংগঠিত হৈছিল। নিচেই কমদিনৰ ভিতৰত শ্ৰেণ্যাবেংকোৰ লগত লেনিনৰ পৰিচয় আৰু বন্ধুস্থও ঘটে। অৱশ্যে শ্ৰেণ্যাবেংকো আছিল নাৰোদ্বন্দ্বী ভোলিয়া দলবহে সমৰ্থক। লেনিন আছিল
 কমিউনিষ্ট
 ইস্তাহাৰ অনুষ্ঠিত
 মার্ক্সীয় আৰ্দ্ধৰ্ষ সমৰ্থক। তথাপি নিষ্ঠা আৰু ত্যাগৰ কাৰণে শ্ৰেণ্যাবেংকোক তেওঁ সন্মান আৰু অৰ্দ্ধা কৰিছিল আৰু লগে লগে মার্ক্সীয় গঠনমূলক আৰ্দ্ধৰ্ষ প্ৰতি আৰুৰ্ধণ কৰিবলৈও চেষ্টা কৰিবলৈ ধৰিলে। লেনিনে মার্ক্স-এঙ্গেলচৰ বিষয়ে বক্তৃতা দিব ধৰিলে। পুলিচৰ হাতত ধৰা নগৰাৰ আগামী সময়ে সময়ে ভল্গাৰ বুৰুত নৌৰাত্রা কৰি তাড়েই আলোচনা চক্ৰ বছৱা কৰিলে। ইয়াতেই মার্ক্স-এঙ্গেলচৰ ‘কমিউনিষ্ট পার্টি’ৰ ‘ইস্তাহাৰ’ খনো জার্মানীৰ পৰা কঠিয়ালৈ লেনিনে ভাঙ্গি কৰে আৰু ইহাত-সিহাতকৈ প্ৰচাৰো হয়।

১৮৯২ চনত চামাৰাত প্ৰথম মার্ক্সীয় আলোচনা চক্ৰ লেনিনৰ নেতৃত্বত প্ৰতিষ্ঠিত হ'ল, ব'ত শ্ৰেণ্যাবেংকো প্ৰযুক্ত্যে কেইবাজনো পুৰুষ-মহিলাই সহযোগ কৰে। এই চক্ৰত মার্ক্স-এঙ্গেলচৰ ‘কেপিটাল’, ‘এন্টি ইউচি’, ‘ইংলণ্ডৰ অমিক ঝোগীৰ সমস্তা’ প্ৰভৃতি অস্থৰ উপবিষ্ণু প্ৰেখানভৰ বচনাৰোৰো অধ্যয়ন আৰু আলোচনা হৰলৈ ধৰিলে। লগে লগে মার্ক্সীয়াদ সক্ৰিয়তাৰে প্ৰচাৰত সদস্যসকলে আৰুনিয়োগ কৰিলে।

এই সময়ত লেনিন মাথো ২০ বছৰীয়া বুৰুক। কিন্তু তেওঁ সৰলতা, জ্ঞানগভীৰতা, বৈকল্পিকতা, স্পষ্টৰাদিতা আৰু কথাকোৱা কোশলেৰে সকলোৰে চিত অয় কৰিব ধৰিলে। যিহকে অধ্যয়ন কৰে ব্রহ্মীয় অস্থুভূতিৰে কঠিয়াৰ পৰিস্থিতিৰ লগত মিলাই তাকেই শুৱলাকৈ কৰিবা তেওঁৰ ব্যক্তিবৰ আন এটি প্ৰধান লক্ষণ।

লেনিনে কঠিয়াৰ অৰ্থনৈতিক, সামাজিক আৰু স্বায়ত্ত্বাস্বিত অনুষ্ঠান জেন্স্ট্ৰো-বিলাকৰ প্ৰতি চক্ৰ দিব ধৰিলে, নানা তথ্যপাতি সংগ্ৰহ কৰি ১৮৯৩
 বৃক্ষ জীৱনত নতুন
 অৰ্থনৈতিক বিকাশ
 চনত ‘কৃষক জীৱনত নতুন অৰ্থনৈতিক বিকাশ’ শীৰ্ষক পুস্তিকা এখন
 বচনা কৰিলে। ইয়াত মার্ক্সীয় দৃষ্টিবে কৃষক জীৱনৰ বিভিন্ন সমস্তাৰ
 কথা বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱালৈ। নাৰোদনিকসকল পুঁজিবাদৰ সমৰ্থকেই আছিল, তেওঁলোকৰ
 মতে কঠিয়াত পুঁজিবাদ অতিষ্ঠাই হোৱা নাছিল। কিন্তু লেনিনে দেখুৱাই দিলে যে
 আনকি কৃষকসকলৰ মাজাতো পুঁজিবাদৰ প্ৰভাৱ বিস্তাৰিত হৈছে, ধাৰ ফলত দুৰ্যোগ, মধ্যবিত্ত
 আৰু কুলক (চহকী কৃষকৰ) স্থানি সমৰপণ হৈছে।

লেনিনে এই সৃষ্টিকার্যম বচনা করিলে হয়, কিন্তু ধার্মবিজ্ঞানভ আলোচনী আদিয়ে ইয়াত মন্ত্রম স্থূল পরিভে হোৱা কাৰণে অকাশ কৰাৰ দায়িত্ব বললৈ। লেনিনে নিজেৰ কৃষকৰ মাজত ঘূৰি হুজৰ চিন্তাধাৰা প্ৰচাৰ কৰিবলৈ থৰিলৈ। ফলতঃ কিছিকোভ অমৃত্যে দৃহি-চাৰি কৃষক তেওঁৰ আদৰ্শৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হ'ল আৰু এঙ্গোক পিছলৈ অধ্যাত বিপ্ৰীৰ কপেও খ্যাত হ'ল।

চামাবাত লেনিনে ইমান দক্ষতাৰে আজীয় আদৰ্শ প্ৰচাৰ কৰিব পাৰিলৈ যে উৎসুগা অঞ্চলৰ কাজীন, চৰাটোভ, চিঙ্গান প্ৰভৃতি নগৰৰ বিপ্ৰীসকল আহিও ইয়াত যোগ দি মাঝীয় আদৰ্শৰে দৌক্ষিত হু থৰিলৈ। কাৰাবাসত ধকা ফেডোচেয়েভ প্ৰভৃতি নেতোসকলৰ লগতো লেনিনে যোগাযোগ বাধিবলৈ নেৰিলৈ। কৃষক, বহুৱা, শিক্ষিত-অশিক্ষিত সকলোৰে লগত লগলাগি সকলোৰে সমস্তা অধ্যয়ন কৰি ভৱিষ্যতৰ কাৰণে এখন বিৰাট কৰ্মকেজৰ গঠি কোলাৰ কাৰণে লেনিনে তৎপৰ হৈবলৈ থৰিলৈ। এই ক্ষেত্ৰত তেওঁ দূৰদৰ্শিতাৰে দেখিছিল যে কৃষকত্বকে বহুৱাসকল অধিক বিপ্ৰী। সেয়ে বহুৱাসকলক মুসংগঠিত কৰাৰ আশাৰে ১৮৯৩ চনৰ আগষ্টত তেওঁ চেন্টপিটাচুৰ্গলৈ যাত্রা কৰিলৈ।

ଭାର୍ତ୍ତା ଅଞ୍ଜ୍ୟାନ୍ତ

କଚିଆର ବିପ୍ଳବୀ ଶ୍ରମିକର ମେତା ଲେଖିମ

ଡେତିଆ ଚେଟିପିଟାର୍ଚବୁର୍ଗ ପିଛଲେ ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେଡ କଚିଆର ବାଜଧାନୀ । ଇହାତ ଥାକିଲେ ମକଳେ । ଠାଇସ ମାଝୁକ ସହଜେ ଲଗ ପାବ ପାବି । ଲେଖିନେ ଡାକେଇ କବିଲେ । ନିଷ୍ଠ ନି ମଙ୍ଗୋବୋଡ, ମଙ୍କୋ ପ୍ରଭୃତି ଉତ୍ତୋଗ ପ୍ରଧାନ ନଗବବ ଲଗତ ତେଣୁ ସହଜେ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କବିଲେ ଆକୁ ମାର୍ଜ୍ଜୀୟ ସମାଜବାଦୀ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପକ୍ଷତିବ ପ୍ରତି ପୋନତେ ଅମିକ ମେତାସକଳକ ଆକର୍ଷଣ କବିବ ଧରିଲେ, କିଛଦିନର କାବଣେ ଲେଖିନେ ନିଜେଓ ଗୈ ମଙ୍କୋତ ଥାକି ଆହିଲ । ଡେତିଆ ଉଲିଆନଙ୍କ ପରିଯାଳୋ ମଙ୍କୋତେ ଆହିଲ । ମଙ୍କୋତ ଥକା କାଳଛୋରାତ ମାର୍ଜ୍ଜୀୟ ଆଦର୍ଶର ପ୍ରାଚାର ଉପର୍ଯ୍ୟାନକ କମିଯାନ୍ଟଚେତ ମିଉଜିଯାମତ (ବର୍ତ୍ତମାନ ଲେଖିନ ବାଜିକ ପୂର୍ବ-ଭାବାଳ) ମାନ୍ଦିଲ ବିହିନେ ଅଧ୍ୟଯନ କରେ ।

୩୧ ଆଗଟିତ ଲେଖିନ ଆକେ ପିଟାର୍ଚବୁର୍ଗଲୈ ଆହିଲ । ପୁଲିଚବ ଚକ୍ର ଧୂଳି ଦିଯାର ମନେରେ ଇହାତୋ ତେଣୁ ଆଇନଜୀରୀ ଏଜନ୍ବ ସହାୟକାରୀ ହିଚାବେ ମାମ କୁଟୁମ୍ବ କବି ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଆସନିଯୋଗ କବିଲେ ବନ୍ଦୁରା ସଂଗଠନତ । ଚାମାରାବ ଦବେ ଇହାତୋ ନିଚେଇ କମଦିନର ଭିତରତେ ଗଭୀର ନିର୍ଭାବେ ଆସନିଯୋଗ କରା ହେଲୁକେ ଅଧିକସକଳର ନେତୃତ୍ବ ଅଧିକିତ ହୁବ ପାବିଲେ । ସଂଗଠନ କର୍ଯ୍ୟତ ଇମାନ କ୍ରତକାର୍ଯ୍ୟ ହ'ଲ ବେ ଅଟିବେ ଦେଶତ କିବା ଏଟା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆହିବ ବୁଲି ଲେଖିନ ଧାରଣା କବିବ ଧରିଲେ ।

ଡେତିଆ ଅମିକର ସଂଖ୍ୟା ବାଟି ଗୈ ପ୍ରାୟ ୩(ତିନି) ନିଯୁତ ହେଲିପ ଗୈ । ଲେଖିନ ମେଥିଲେ ବେ ଏଣ୍ଟଲୋକକ ମୁଲାଙ୍ଗାଠିତ ଆକୁ ବାଜନୈତିକ ଚେତନାବେ ଉତ୍ସୁକ କବିବ ପାବିଲେ ଶୋବନିହୀନ ସମାଜବାଦୀ-ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସହାଜ ଗଢିବିଲେ ସରହପର ବାଜାଶିବ । ଏହି ମର୍ଦେ ତେଣୁ
ବର୍ତ୍ତମାନ ସଂଗଠନ
ଲେଖିନ

ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଅମିକ ଭି ଚେଲ୍କୁମୋତ, ଆଇ. ବାସ୍କିନ, ଭି କଲ୍ୟାନ୍ତ,
ଏନ ଶାର୍କୁଲୋତ, ବଜ୍ରୋତ ଭାକୁସକଳ, ଆଇ କୋର୍ଟିନ, ଆଇ ଇନ୍ଡାକୋତ୍-
ଲେନ୍, ବି ଜିଲୋଭାଇତ, ପି. କ୍ରମିଜ୍ଜିଯେତ ପ୍ରଭୃତିବ ଲଗତ ସମ୍ପର୍କ
କ୍ଷାପନ କବିବିଲେ ଲାଲେ । ଲାଗେ ଲାଗେ ପିଟାର୍ଚବୁର୍ଗର ବାହିବର ପୁଲିଟିତ (ବର୍ତ୍ତମାନ କିବୋତ),
ଚେମ୍ୟାଜିକୋତ (ବର୍ତ୍ତମାନ ଲେଖିନ ନେତ୍ରକି ଇଙ୍ଗଲିଯାବିଂ) ଓର୍ଖୋତ (ବର୍ତ୍ତମାନ ‘ବଳାର୍ଥେତିକ’),

থোর্টন (বর্তমান ধোরেলমান) লেকার্মে (বর্তমান উইবিট্ৰি) প্রভৃতি উচ্চোগৰ অমিক-সকলৰ সংগতো সংবোগ স্থাপন কৰিব ধৰিলে ।

সাধাৰণতে লেনিনে আলোচনা চক্ৰবোৰ বহুবাৰ ঘৰত পাইছিল আৰু বহুবাৰ লগত অনৰ্ণৰ্ত সম্পর্কত আহি তেওঁলোকৰ সকলো সমস্তা ভৱ-ভয়কৈ অধ্যয়নৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল । বহুবাসকলক মাৰ্কোৰ দৰ্শনৰ প্ৰতি আৰুৰ্ব কৰিবলৈ তেওঁ অহোপুৰুষৰ্ব কৰিব ধৰিলে, গৰীব ভৱবোৰে তেওঁ সবল-সহজভাৱে ভাডি দিয়াত সকলোৱে মেশিনা দি এহণ কৰিব ধৰিলে । বিধ্যাত বহুবাৰ নেতা আই বাবুকীনে পিছত এই কথা সোঁৰবি কৈছিল—“লেনিনে সকলো কথা বিজ্ঞপ্তিৰ মৃষ্টিবেহে কৈছিল । পোনতে আমাৰ মাজতেই ভৰ্ক-বিতৰ্ক লগাই দিয়ে আৰু শেষত মৃষ্টিবে তেওঁ সকলো কথা শীমাংসাও কৰি দিয়ে । ইয়াৰে তেওঁ আমাৰ আলোচনাত অংশ গ্ৰহণ কৰাত সুবিধা দিয়ে আৰু আমাৰ মনত সকলো কথা অলঙ্কীয়া হৈও পৰে ।” *

লেনিনে তেওঁৰ জ্ঞানগতীৰ নিয় নতুন ভাৰণেৰে বহুবাবিলাকক এনেদৰে উদ্দীপ্ত কৰিব ধৰিলে যে কৰ্মক্লান্ত হৈ থকা সহেও আলোচনাচক্রত বোগ দিয়া এটা নিগাত পৰিণত হ'ল । বাবুকীনৰ ভাষাত—“এই কালহোৱা আমাৰ মানসিক বিকাশৰ কাৰণে আছিল অতি মূল্যবান, প্ৰত্যেক মিনিট সময়ে মহা মূল্যবান । জিবনিৰ সময়ধিনি কটাৰলৈ আগ-ধৰি আঁচনি কৰি বৰ্খা হয় । সেই কালহোৱাৰ কথা ভাবিলে আমি এতিয়া আচৰিত হুঁ, ক'বপৰা তেনে অসুত প্ৰেৰণা পাইছিলোঁ । অধ্যয়ন আৰু অমৰ কাৰণে ।” **

সংগঠন ক্ষিপ্রগতিত আগ বাটিব ধৰিলে । অধ্যয়নলক্ষ জ্ঞানেৰে অমিকসকলক আলোকিত কৰি তোগাই হ'ল লেনিনৰ আৰ্দ্ধৰ । বৈমন্তিক মনৰ অধিকাৰী হৰলৈ হলৈ কেনেকৈ নিৰ্বিকাৰ চিষ্টে কাৰাবৰণ কৰিব লাগিব, পুলিচৰ জৈবাৰ উভৰ কি ভাৰে দিব লাগিব, গ্ৰেপ্তাৰ আৰু কাৰাদণ্ডেৰে দণ্ডিত কম্বৰেডসকলৰ প্ৰতি কেনে আঁচৰণ কৰিব লাগিব, তেওঁলোকৰ পৰিযালৰ কিদৰে দায়িত্ব বহন কৰিব লাগিব, প্ৰভৃতি সকলো কথা বহুবাসকলক শিকাই প্ৰকৃত যিমৰীকৰণে গঢ়ি তোলাত লেনিনে মন-আণ ঢালি দিলে । লগে লগে অৰ্থ সংগ্ৰহ, পুথিৰ্ভাৱ স্থাপন, অধ্যয়ন আদিব কামো পূৰ্ণোভাবে চলাইছিল ।

তেওঁ যে অমিকসকলক হৈ শিকাই সুবিহিল তেনেই নহয়, নিজেও তেওঁলোকৰ পৰা নানা কথা শিকি লৈছিল । য'লৈ গৈছিল, যাকে লগ পাইছিল, তাৰেইপৰা জীৱন নিৰ্বাহ পদ্ধতিৰ বিষয়ে নানা কথা শিকিছিল, সময়ত এই বিষয়বিলাকৰ সম্পর্কে নানা প্ৰচাৰ-পত্ৰও উলিয়াইছিল । বহুবাৰ সংগঠন কৰি ফুৰোতে মাৰ্কোৱাকৰ্শনৰ সত্যতাৰ তেওঁ অহুভৱ কৰিব ধৰিলে, তেওঁৰ ধাৰণা হ'ল যে বহুবাসকলে বি কোনো শ্ৰেণীৰ অমিককে নেতৃত্ব দিবলৈ সমৰ্থ হব । আইভান বাবুকীন, ভাটিলি চেল্লমোত আদিব দৰে কম্বৰেডক পাই

* Recollection of I. Babushkin, 1951, P. 58

** Ibid.

লেনিনে ধর্ত মার্কিল। পিছত বীকাৰ কৰিছিল যে এওঁলোকৰ দৰে নিষ্ঠাবাস আঞ্চলী সংগ্ৰামী কম্বৰেড নোপোৱাহৈতেন ভেঙ্গ কচিয়াৰ সমাজবাদী গণতান্ত্ৰিক অধিক দল বা পিচৰ বলখেভিক দল গঠন কৰিব নোৱাবিলৈহৈতেন। *

বহুৱা সংগঠনত লাগি ধাক্কাতেই ১৮৯৪ চৰত ডেঙ্গ সৰ্বপ্ৰথম লগ পাই ডেঙ্গ জীৱনসংগ্ৰন্থী নামেজ্ঞন ক্ৰূপকৱাক। নামেজ্ঞনাই তিনিবছৰ আগৰেপৰা পিটোচৰ্বৰ্গৰ ওচৰৰ নেভৰুয়া যাস্তাভা হিলাত বহুৱাসকলৰ এখন মৈশৰিষালয়ত অবৈতনিক ভাৱে শিক্ষকতা কৰি আছিল। ছয়োৰো আদৰ্শ একে হোৱা কাৰণে ছয়ো ছয়োৰো প্ৰতি গভীৰ ভাৱে আকৰ্ষিত হৰ ধৰিলে।

ক্ৰূপকৱাক দেউতাক কনষ্টান্টিন ইঞ্জিনেভিচ ক্ৰূপকুণ্ডল আছিল এগৰাকী প্ৰথ্যাত বিপ্ৰৱী। লেনিনে ক্ৰূপকৱাইতৰ ঘৰলৈ গৈ প্ৰায়েই ডেঙ্গৰ লগত বিপ্ৰৱৰ নানা কাৰ্যসূচী আৰু সংগঠনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিব ধৰিলে।

চাৰ্টড চাৰ্টডে বৈপ্ৰিক কাৰ্য বহুল আৰু বিস্তৃত হ'ল। ১৮৯৪ চৰৰ শেষৰ ফালে বাবুকুনইতৰ সহযোগত 'চেম্যালিকোভ' আৰু 'নোভিলৰ' বহুৱা বিক্ৰোভত বিক্ৰোভ পৰিচালনা কৰি লেনিন বহু পৰিমাণে কৃতকাৰ্য হয়।

লেনিনইতৰ মেত্ৰত গঠি উঠা মাৰ্জিয় বৈপ্ৰিক আলোচনৰ নাৰোদনিকসকলৰ লগত আদৰ্শগত বিবোধ আছিল। গ্ৰথম কথা নাৰোদনিকসকলে বিৰাস কৰিছিল নেতাৰ উপৰত, নেতাৰ মেতাৰ সমাজ আৰু বৃক্ষী গতে বুলি ডেঙ্গলোকে ভাৱে। আদৰ্শ নেতাৰ মেতাৰ আদৰ্শ সমাজ গতে বুলি ডেঙ্গলোকে কয়। কিন্তু মাৰ্জিয় দৰ্শনত বাইজৰ আদৰ্শ পৰামৰ্শ, নেতাৰ অপুৰণ। নেতাৰ বাইজৰ নতুন ভাৱ-চিন্তাত উৎসুক কৰে মাথোন। লেনিনে নাৰোদনিকসকলক বৰ্জোৱা, পেট্ৰ বৰ্জোৱা আৰু কুলক শ্ৰেণীৰ সংবক্ষক বুলি অভিহিত কৰিলে। এই নাৰোদনিকসকলে মিঙ্ক 'বাইজৰ বহু' বুলি পৰিচয় দি গোৱৰ কৰিছিল। লেনিনে 'বাইজৰ বহুসকল কি, ডেঙ্গলোকে সমাজবাদী-গণতন্ত্ৰৰ কাৰণে যুঁজিছে কেমৈকে?' (What the Friends of the people Are and How they Fight the Social Democrats!) শীৰ্ষক গ্ৰন্থন লেখি এই নাৰোদনিক সকলৰ প্ৰতিক্ৰিয়াশীল বীতি বিশ্লেষণ কৰিলে আৰু স্পষ্টকৈ দেখুৱাই দিলে যে মাৰ্জিয় আদৰ্শৰে অসুপ্ৰাপ্তি হলেহে অমিক বাইজৰ বাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক দ্বাৰা নভেলৈ সমৰ্থ হৰ। এই গ্ৰন্থতে লেনিনে দেখুৱাই দিলে যে মাৰ্জিয় আদৰ্শৰে অসুপ্ৰাপ্তি নহলে বহুৱা আলোচনৰ মেত্ৰ বহুন কৰাৰ অধিকাৰ কোনোৰো নাই, তেনে নেতা কোৱল প্ৰয়োজন। লগতে ইয়াকো কলে যে কচিয়াৰ মাৰ্জিয়বাদীসকলৰ সৰ্বপ্ৰধান কৰ্তব্য হ'ল অধ্যয়ন, প্ৰচাৰ আৰু সংগঠন।

নাৰোদনিকসকলৰ লগত মাৰ্জিয়সকলৰ হিতৌয় বিবোধ এয়ে যে ডেঙ্গলোকে কচিয়াৰ

* V. I. Lenin, Collected works, vol. 16, P. 868.

পুঁজিবাদ গঠ লৈ উঠে দাই দূলি কর। নাবোদনিক নেতা হের্মান ফ্রান্সের 'বজাৰ সমস্তা' (The Market Question) নামে আলোচনা এষ্টাই বেচ চাকস্যৰ স্থষ্টি কৰিছিল। লেনিনে ইয়াৰ প্ৰতিবাদ বৰপে 'তথাকথিত বজাৰ সমস্তা' (On the So-Called Market Question) এটা তথ্য গবুৰ আলোচনা লোখ। এই আলোচনাত ১৯ শ অতিকাৰ শ্ৰেষ্ঠাগৰ কঢ়িয়াৰ অৰ্থনৈতিক সমস্তা স্পষ্টকপে বিকাশ পায়।

নাবোদনিকসকলৰ মতে অমৰ্ভাৰ দৰিজতাৰ কাৰণে কঢ়িয়াত পুঁজিবাদ গা কৰি উঠিছিল পৰা মাছি। কিন্তু লেনিনে স্পষ্টকৈ দেখুৱাই দিলে যে পুঁজিবাদ গা কৰি উঠা কাৰণেহে সমাজত বুৰ্জোৱা আৰু অমিক শ্ৰেণীৰ স্থষ্টি হৈছে, বুৰ্জোৱাসকলে অমিকক শোবশ কৰিছে আৰু বছতো সূত্ৰ উজ্জোগ ধৰণ কৰিছে। বুৰ্জোৱা পুঁজিপতিসকলে বৃহৎ বৃহৎ উজ্জোগ গঢ়ি তোলা কাৰণেই কঢ়িয়াৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থাৰ অৱস্থতি ঘটিছে। কেইবাখনো প্ৰদেশৰ উৎপাদন আদিব পৰিসংখ্যা দাঙি ধৰি লেনিনে নিজৰ মত দাঙি ধৰাত এই আলোচনাই বিহুই কম সময়ৰ ভিতৰতে অমিক শ্ৰেণীৰ মাজৰ আলোডনৰ স্থষ্টি কৰে।

এন মিথাইলোভঁ, তি ভোবোটচোত গ্ৰন্থে শোকসকল আঠিল নাবোদনিক দলৰ নেতা, 'কঢ়িকোয়ে বোগাটিষ্টো' (কঢ়িয়াৰ সম্পদ) আছিল এইদলৰ প্ৰধান মুখ্যপত্ৰ। এঙ্গলোক এনে প্ৰতিক্ৰিয়ালীল আছিল যে আনকি ভূমিকাসত উচ্ছেদবো বিৰোধিতা কৰিছিল। এঙ্গলোকৰ সন্তোষবাদী দলটোৰ নেতৃত্বসকলৰ প্ৰতি লেনিনৰ অঙ্কা আছিল যদিও, আদৰ্শগত বিৰোধ এঙ্গলোকৰ লগতো আছিল। এই নাবোদনিকসকলৰ প্ৰতাৰ ধৰ্ব কৰি মাঝীয় আদৰ্শ অতিষ্ঠাত লেনিনে সৰ্বশক্তি প্ৰয়োগ কৰিব ধৰিলৈ।

'বাইজৰ বছু' কিতাপখনত লেনিনে স্পষ্টকৈ ঘোষণা কৰিলে যে অমিকসকল হে প্ৰকৃত সমাজ নিৰ্মাতা আৰু ষেছাচাৰী শাসক আৰু পুঁজিপতিসকলৰ শোষণৰ বিকদ্দে এঙ্গলোকেই সৰ্বহাৰাৰ স্বার্থবক্তাৰ হকে সংগ্ৰাম কৰি আহি আছে। অমিক শ্ৰেণীৰ উন্নতি হলো, তেওঁলোকৰ মাজৰ ঐক্যবজ্জ সংগঠন বাটিলে আৰু তেওঁলোকৰ মাজৰ সমাজবাদী গণতান্ত্ৰিক চেতনা বাটিলেহে সমাজৰ প্ৰকৃত উন্নয়ন হব। লেনিনৰ মতে কঢ়িয়াৰ ষেছাচাৰী শাসনতাৰাৰ আৰু পুঁজিপতি উৎপাদন ব্যৱহাৰৰ অৱসান ঘটোৱাই আছিল বিশ্বৰ সৰপ্ৰিধাৰ আৰু প্ৰথম কৰ্তব্য। শোধক শ্ৰেণীৰ অৱসান নহলে প্ৰকৃত সমাজবাদী সমাজ বাবস্থা গঠ লৈ উঠা অসমৰ্জন।

ইয়েই আছিল লেনিনবাদৰো মূলমত। লেনিনে কৈছিল—“যেতিয়া প্ৰতিগবাকী বছুৱা এই আদৰ্শৰে অছ্ৰয়াপিত হৈ বৈজ্ঞানিক সমাজবাদৰ কথা আয়ত কৰি বছুৱাসকলৰ প্ৰতিশাসিক শুভবসূৰ্য কৃধিকা অভূতৰ কৰিব, তেজিয়া অ'ত ত'ত দেখা দিয়া আৰ্থিক অৱস্থাৰ উন্নয়ন বিষয়ক বিকোজি পৰিগত ইব প্ৰেমি সংগ্ৰামকপে আৰু তেজিয়াহে অমিকসকল সকলো ধৰণৰ গণতান্ত্ৰিক শক্তিৰ উৰ্কত প্ৰতিষ্ঠিত হৰ, আৰু তেজিয়াহে কঢ়িয়াৰ সৰ্বহাৰা অমিক-শ্ৰেণীৰ বিশ্বৰ সৰ্বহাৰা অমিকসকলৰ লগত লগলাগি এক বিবাট সমাজজাতীয় অন্বেষণ গঢ়ি ফুলিবলৈ সমৰ্থ হৰ।” *

* V. I. Lenin, Collected, works Vol. I, P. 300.

লেনিনৰ এই 'বাইজব বাস্কল' অহখন ইমান অমপ্রিয় হৈছিল যে ইয়াক হাতে দিপি, টাইপ কৰি আৰু হেষ্টোগ্ৰাফী কৰিও বিতৰণ কৰিলে। ইয়ে মাঝ'বাদীসকলক উদ্দীপ্ত কৰি তোলে আৰু লেনিনে অপ্রয়াসে নেতৃত্ব লাভ কৰে।

শ্ৰমিক শ্ৰেণীৰ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক দল গঠি তোলা ক্ষেত্ৰত নাৰোদনিকসকলৰ উপৰিও 'বৈধ মাঝ'বাদী' (Legal Marxist) সকলৰ বিৰক্তেও লেনিনে নিয়ত সংগ্ৰাম চলাব লগাত পৰিছিল। বৈধ মাঝ'বাদীসকল আছিল বুজোৱা শ্ৰেণীৰ লোক। শ্ৰেণী-সংগ্ৰাম, সৰ্বহাৰা শ্ৰমিকৰ একনায়কত্বাদ প্ৰভৃতি এঙ্গেলোকে কলমনাই কৰা নাছিল। কেৱল পুঁজি বা ধনৰ ক্ষেত্ৰত সমতাৰ কথা স্থীকাৰ কৰাত বাহিৰে মাঝ'বাদী আন আদৰ্শ এঙ্গেলোকৰ নাছিল।

একতৰফীয়া আন্ত আলোচনাৰে শ্ৰমিক শ্ৰেণীক বিপ্ৰান্ত কৰি সংবত কৰি বৰাই আছিল এঙ্গেলোকৰ লক্ষ্য। এঙ্গেলোক নিষ্ক্ৰি 'কেডেট' বা 'সাংবিধানিক গণতান্ত্ৰিক' বুলি পৰিচয় দিছিল। অক্তোৱৰ বিপ্ৰৱৰ পিছত এইদলেই বিপ্ৰৱ প্ৰতিহত কৰিবলৈ সহৃদ্দৰ্শক প্ৰযোগ কৰিছিল।

গুৰিৰে পৰা লেনিনে এই দলক প্ৰতিক্ৰিয়াশীল বুলি বিবেচনা কৰিছিল আৰু অনুভৱ কৰিছিল যে এইদল বুজোৱা আৰু পুঁজিপতিৰ বক্ষক, মাঝ'বাদৰ শক্ত। ক্ষুভ' নামে জনৈক নেতোৰ 'কচিয়াৰ অথ স্টেটক প্ৰগতিৰ বিষয়ক স-আলোচনাআৰু মন্তব্যাত' (Remarks on the Subject of Russia's Economic Development), এই দলৰ দৃষ্টিভঙ্গী স্পষ্ট হৈ উঠিছিল। লেনিনে 'বুজোৱাৰ বচনাত মাঝ'বাদৰ প্ৰতিফলন' (The Reflection of Marxism in Bourgeois literature) শীৰ্ষক আলোচনাত এই দলৰ ফোপোলা নীতি প্ৰকাশ কৰি দিলৈ।

এতিয়ালৈকে আলোচন আছিল প্ৰচাৰমূখী। ১৮৯৫ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীত বিশ্বৰ সংগঠনৰ সভা পাতি আলোচনক বিপ্ৰৱমূখী কৰাৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰিলে। এয়ে কচিয়াৰ প্ৰথমবাবলৈ শ্ৰেণী সংগ্ৰামৰ পাতনি। লগে লগে বিদেশত আলোচন কি ভাবে বিদেশত লেনিন চলিছে সেই বিষয়ে ইউৰোপলৈ গৈ অধ্যয়ন কৰাৰ কাৰণে চেষ্টপিটাৰ্চ বৃগৰপৰা লেনিনক আৰু মক্ষোৰপৰা রাই স্পোচিক পঠাবলৈও স্থিৰ কৰিলে।

বছৰৰ মাঝভাগত লেনিন গৈ জেনেভাত উপস্থিত হ'ল। তাত মাঝ'বাদী প্ৰবীণ কচনেতা প্ৰেখানভক লগ পালে। ছয়োৰো মাজত নানা কথা আলোচনা হ'ল। প্ৰেখানভ লেনিনৰ কথাত মুঢ হয আৰু তবিষ্যতে যে এগৰাকী প্ৰবীণ নেতোৰপে পৰিগণিত হব তাকো অনুভৱ কৰিলে। কিন্তু লেনিন প্ৰেখানভৰ কথাত তুষ্ট হৰ নোৱাৰিলে। লেনিনে বিচাৰিছিল কৃকৰ বহুবাৰ সমিলিত নেতৃত্ব, ডেঙ্গেলোকৰ বৈমৰিক শক্তিতো আছিল বিখাস। প্ৰেখানভে ডেঙ্গেলোকৰ বিখাস নকৰিছিল, তেওঁ আছিল উদাবণহী বুজোৱাৰ সহৃদ্দৰ্শক, 'বৈধ মাঝ'বাদী'। কিন্তু তথাপি লেনিনে প্ৰেখানভৰ লগত সম্পর্ক নেৰিলে, অনুভৎঃ

বাবোঁদনিকসকলক শেষ করিবলৈ হলেও হেন 'বৈধ মাঝ বাঁদীসকল'র সহবোগিতাৰ আৱণ্ডক আছে।

জেনেভাত তিনি সপ্তাহ ধাকি লেনিনে পেৰিচলৈ গৈ মাঝ'ৰ জোৱাই আৰু মাঝ'-বাদৰ অনুগামী নেতা সাকার্গক লগ ধৰি নানা সমস্তাৰ বিষয় আলোচনা কৰে আৰু অমিকৰ সমস্তা অধ্যয়ন কৰে। তেতিয়াও ফ্ৰেডেৰিক এঙ্গেলচ, লণ্ডনত আছিল। লেনিনে তেওঁক লগ ধৰিব বিচাৰিলৈ, কিন্তু কঠোৰ বোগাক্তাৰ্থ হৈ ধকা কাৰণে অনুমতি নাপালৈ। পেৰিচৰপৰা আকো জেনেভালৈ আহি কেইদিনমান ধাকি গ'ল জার্মানীলৈ। জার্মানীত ধকা কালছোৱাত বার্লিন মিউজিয়ামত বিদেশী মার্জিয় বচন অধ্যয়ন আৰু আৱণ্ডকীয় কথাৰ টোকা কৰে। নানা ধৰণৰ নিষিক কাগজ পত্ৰেৰে সৈতে ১৮৯৫ চনৰ চেপ্টেছৰত লেনিন স্বদেশলৈ প্ৰত্যোৱৰ্তন কৰিলৈ।

এই বাজ্ঞাত লেনিনে প্ৰধানকৈ হৃষ্টা কাম সমাধা কৰিলৈ, -(১) বিদেশত চলা বিপৰৰ বা-বাতৰি লোৱা আৰু (২) বিদেশৰপৰা 'বাবোঁদনিক' নামে এখন কাগজ প্ৰকাশৰ সিদ্ধান্ত।

কিন্তু ওভৰ্টি অহাৰে পৰা গুপ্তপুলিচে সেনিনৰ পিছ নেৰাত পৰিল, যাৰ কাৰণে ছফ্টনাম আৰু ছফ্টবেশত লুকাই ফুৰিবলগাত পৰিল। কিন্তু ইয়ে বিপৰ হৃগুণ উৎসাহৰে পৰিচালনা কৰাৰ ইচ্ছন যোগালৈ।-

বিদেশৰপৰা অহাৰ পিছতে চেটিপিটার্চবৰ্মৰ বহুৱা সংৰবিলাক সংগঠিত কৰি গতি তুলিলৈ 'অমিকৰ মুক্তি যুদ্ধৰ সংঘ' (The League of Struggle for the Emancipation of the working class) সংগঠন কৰে। এই সংঘই জিলাৰ ভেটিত

অমিকৰ মুক্তি
যুদ্ধৰ সংঘ

চক্ৰবৰোৰ সংগঠন কৰিলে, পুস্তিকা, ইস্তাহাৰ, প্ৰচাৰ-পত্ৰ আদি প্ৰচাৰ
কৰিলে আৰু নানা ঠাইত ধৰ্মস্থ আদি পৰিচালনা কৰিব ধৰিলৈ।
এ স্থানিয়ত, পি যাপোৰোজেঁচ, জি কুজিজানোভ্স্কি, এন ক্রুপস্ক্যা,
এল. মাটোভ, এ পোত্রেচোভ, এচ বাড়চেংকো, ভি. স্কাৰ্কো প্ৰভৃতি আছিল এই
সংঘৰ বিশেষ সদস্য।

এই নতুন সংগঠনৰ সংগৰ স্বফল ঘটিল খেণ্টন কাপোৰ কলৰ বহুৱা ধৰ্মবটৰ সমঘত।
সকলো বহুৱা সংঘই সমৰ্থন জনোৱাত কলৰ গৰাকীয়ে বহুৱাসকলৰ দাবী মানিবলৈ বাধ্য
হ'ল। ইয়ে বহুৱাসকলক সংগ্ৰামীলৈ হৰলৈ গভীৰ অনুপ্ৰেৰণা দিলৈ।

বহুৱা সংগঠন থাতে কিপ্ৰভাৱে হয় আৰু থাতে সকলো সংগঠনৰ মাজত এক্য
অতিষ্ঠা কৰিব পৰা হয়, তাৰ কাৰণে 'বাবোচেয়ে ভ্যোলো' নামে এখন নিষিক বাতৰি-
কাকত প্ৰকাশৰ বাবুৱা কৰিব ধৰিলৈ। তছপৰি বিদেশৰপৰা প্ৰকাশিত 'বাবোঁদনিক'
কাকততো নানা বিষয়ে সমালোচনা কৰিব ধৰিলৈ। বাবোচেয়ে ভ্যোলোই কিন্তু
গুপ্তপুলিচে লেনিন আৰু তেওঁৰ সহবোগীসকলক শ্ৰেণীৰ কৰিলৈ।

লেনিনক নি চেন্টপিটার্চবুর্গ কাটেকের এটা নির্জন 'চেসত' ধার্কিলে দিলে। কিন্তু লেনিনৰ বিশেৱ হামি-বিবিৰি মহ'ল। তেওঁ সেই নির্জন চেলৰপৰা গোপনীয়তাৰে আন্দোলন পৰিচালনা কৰিয়েই থাকিল। তাৰপৰাই নাৰা ধৰণৰ ঝঠাবপজ্ঞা, ইন্দ্ৰাহাৰ আদি লেনিন সেধি গোপনে গোপনে পঠায়ে থাকিল, আনকি তাত থাকোতেই আকো কাটেকত মলৰ কাৰণে এখন নতুন নিয়মাৰলীৰো খচ্বা কৰিলে, থ'ত এটা সৰ্বহাৰা অমিকৰ মল আৰু শোৱণহীন সমাজব্যৱহাৰ গঢ়িতোলাৰ আঁচনি তুলি ধৰিলে। এই খচ্বা আঁচনিত দেশৰ উৎপাদন ব্যৱহাৰ কথা উল্লেখ কৰি কৈছিল যে উৎপাদন মাজেই বাজহৰা খণ্ডত হব লাগিব, উৎপাদনত ব্যক্তিগত কথা থাকিবই নোৱাৰে। এইবাৰ কাৰাবাসত থাকোতে তেওঁ 'কচিয়াত পূ'জিবাদৰ ক্ৰমবিকাশ' শীৰ্ষক মূল্যবান গ্ৰন্থখনো বচনা কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। কিন্তু আৱগ্নকীয় পুঁথি-পত্ৰৰ অভাৱত তেওঁ কামত ভালদৰে আগবঢ়াতিৰ পৰা নাছিল। তেওঁ আন্দোলন পৰিচালনা কৰিবলগাৰ উপৰিও কাৰ্যাকৰ্ত্ত হোৱা অন্যান্য কম্বেডসকলৰ কথাও চিঢ়া কৰিবলগাত পৰিছিল, সেই কম্বেডসকলৰ সা-স্মৰিধাৰ প্ৰতি চকু দিছিল।

নিয়িন্দ প্ৰচাৰপত্ৰ আদি বচনাত লেনিনে যথেষ্ট কষ পাবলগাত পৰিছিল। চিয়াহীৰ সলনি নেম্যুটেঙাৰ বস বা গাধীৰ আৰু কলম হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰিছিল কঠি। ইনাৰ ফলত লেখাৰোৰ মলৰ কম্বেডসকলৰ বাহিৰে আনে পত্ৰি নোৱাৰিছিল আৰু লেখি ধৰা অসুস্থাত জেইলৰ বা কোনো আহিলে কলমৰোৰ (কঠিৰ) গিলি ধৈছিল। এমেদৰে মলৰ কাম অব্যাহত বাধিছিল।

আনকি স্বাস্থ্য অটুট বখাৰো বিহিত ব্যৱহাৰ কৰিছিল। চেঁচা চেসত থাকিব দিয়া কাৰণে শোৱাৰ আগতে যথেষ্ট ধৰণে ব্যায়াম কৰি দেহ উত্তপ্ত কৰি লৈহে শইছিল। তাৰ ফলত সুন্দৰীক টোপনিয়াৰ পাৰিছিল।

ক'ব গলে ১৯১৭ চনৰ অক্টোবৰ বিপ্লবৰ আগলৈ লেনিনৰ এয়ে চেন্টপিটার্চবুর্গৰ জীৱন, ইয়াৰ পিছত তেওঁ দেশ বা বিদেশত নিৰ্বাসিত হৈ থাকে। কিন্তু এই কালহোৱাত বছৱা সংগঠন ইমান বিধাৰিকৈ গঠি তুলিব পাৰিছিল যে ইয়াৰ ফলতে ১৯১৭ চনৰ পৃথিৰীবিধ্যাত অক্টোবৰ বিপ্লব সম্ভৱপৰ হব পাৰিলে। অদয় উৎসাহ, উদ্বীপনা, কৰ্মপ্ৰেৰণা, কুশাগ্ৰবৃক্ষি, মূল্য বিচাৰ বিবেচনা, অপুৰ্ব দুৰদৰ্শিতা আদি যহ'ৎ গুণৰ অধিকাৰী হোৱা হেতুকেহে লেনিনে বৈজ্ঞানিক ভেটিত এনে এটা বিৰাট শক্তিশালী ব্ৰহ্মাদল গঠন কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল।

ଓଡ଼ିଆ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ

ଚାଇବେବିଯାତ ନିର୍ବାସିତ

ପିଟାର୍ଚ୍ୟାର୍ଗ୍ରେଟ ୧୪ ମାହ କାବାକଙ୍କ ହୈ ଥକାବ ପିଛତ ୧୮୯୭ ଚନର ଫେରୁରାବୀତ ପୂର୍ବ ଚାଇବେବିଯାତ ନିର୍ବାସନର ଆଦେଶେବେ ମାଧ୍ୟେ ତିନି ଦିନର କାବଣେ ଲେନିନକ ମୁକଳି କବି ଦିଯାଇଥିବା ଏହି ତିନିଦିନ ଲେନିନେ ଦଲର କାମତେ କଟାଲେ । ଦଲତ ଏଟା ନତୁନ ସଂକଟେ ଦେଖାଇଛି । ନାରୀଗତ୍ସକଳର ଭିତରର ସର୍ବହତାଗେହି ଆହିଲ ଟ୍ରେଡ୍ ଇନିସନିଷ୍ଟ, ଆର୍ଥିକ ଅରସ୍ତାର ଉତ୍ସିଥେହି ତେଣୁଲୋକର କାମ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଲେନିନଙ୍କ ଆହିଲ ବିପରୀ, ବାଜନୈତିକ ପରିବର୍ତନ ନହଲେ ସ୍ଥାଧୀନରେ ସାମାଜିକ ସୁଖ-ଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରବର୍ତନ ହବ ନୋହାବେ ବୁଲି ତେଣୁଲୋକେ ଡାବିଛି । ସେଯେ ତିନିଓଦିନ ଦଶ୍ୟ ସଂଗଠନ ଆକ୍ରମକ ସଂକଟ ଦୂରୀକରଣର କାବଣେ କଟାବ ଲଗାତ ପରିବିଲ ।

୧୭ ଫେରୁରାବୀର ଦିନା ଲେନିନେ ଚାଇବେବିଯାଲୈ ବୁଲି ଯାତ୍ରା ଆବଶ୍ୟକ କରେ । ଯେଉଁତେ ମଙ୍କୋତ ମୋମାଇ ଯାକିଇତକ ଲଗ ଥରେ ଆକ୍ରମନ କବି ଥକା ‘କଚିଆବ ପୁଞ୍ଜିଯାଦ’ କିତାପଖନର କାବଣେ ନାନ । ତଥ୍ୟ ଆକ୍ରମଣାବଳୀ ସଂଗ୍ରହ କରେ ।

୨୨ ଫେରୁରାବୀର ଦିନା ମଙ୍କୋବପରା ଯାତ୍ରା କବି ମାର୍ଚିର ଆନିଭାଗତ ଗୈ ଝାମୋରାଙ୍କ ତ ଉପଶ୍ରିତ ହ'ଲ । ଟ୍ୟାରପରା ନାରେବେ ଯାବ ଲାଗେ । ଏପ୍ରିଲଲୈ ଲେନିନ ତାତେହି ଧାକିବ-ଲଗାତ ପରିଲ । ତେଣୁ ଆଜ୍ୟ ଲୁଲେ ବିପରୀ ନେତା କେ ପୋପୋଭାବ ସବତ । ତାତେହି ତେଣୁ ମେହେନୀଏ ବ୍ୟକ୍ତିକ ଲଗ ପାଇଁ । ବିପରୀ ଲେଖକ ତି ଆହୁଚିନକୋ ପାଇଁ । ବିଧ୍ୟାତ ସଦାଗର ଜି, ଇୟୁନିବ ଲଗତୋ ଲେନିନର ପରିଚୟ ହଟେ । ଏହିର ଏଟା ଏଥ ହାଜାବତ୍କୌଣ୍ଡ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ମୂଲ୍ୟବାନ କିତାପର ପୁଢି-ଖାଲ ଆହିଲ । ଲେନିନ ନିତୋ ତାଲେ ଗୈ ତେଣୁ ପ୍ରେସରିତ ‘କଚିଆବ ପୁଞ୍ଜିଯାଦ’ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କାବଣେ ତଥ୍ୟ ଆଦି ସଂଗ୍ରହ କବିବ ଧରିଲେ । ନଗବବ ଅନ୍ତାଙ୍କ ପୁଢିଭାଲବେବୋ ତେଣୁ ବ୍ୟରହାବ କବିଲେ । ଇଯାତ ଜିବଶି ଲୈ ଥକା କାଲହୋରାତ ତେଣୁ ଏଟା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଅବ୍ୟାପତ ନକ୍ଟାଲେ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ବା ଆଲୋଚନାର ମାଜେଦିହେ କଟାଲେ ।

২৪ এপ্রিলৰ দিনা লেনিনে আলিৰ পাৰিলৈ বে তেওঁক পূৰ্ব চাইবেবিয়াৰ ইয়েনিতেই ছচেনকোয়েৰ নিৰ্বাসনত প্ৰদেশৰ মিছুটিঙ্ক জিলাৰ ছচেনকোয়েত নিৰ্বাসিত কৰিব, এই ঠাইতেই আগতে অখ্যাত ডিচেষ্টি শাক অস্থান ভালেমান নেতাকো নিৰ্বাসিত কৰিছিল। ৩০ এপ্রিলৰ দিনা কাঞ্চনজাহার্বপৰা নাৱেৰে হাজাৰ কৰি ৮ মেৰ দিনা লেনিন গৈ ছচেনকোয়েত নামিল।

তাত তেওঁ ‘বিবিয়ানোভ’ নামে খেতিয়ক এজনৰ থৰ এটাত ধাকিবলৈ ললে। ইয়াত থকা ডিনিবছৰ কালত তেওঁ মাহে ৮ কৰলকৈ বানচ পাইছিল। তেওঁ আগবেপৰা ইমান সৰল-সহজ জীৱন যাপন কৰিবলৈ লৈছিল যে এই ৮ কৰলেৰেই আঁতিছিল। কিন্তু ঠাইখন ইমান আওহতীয়া আছিল যে মধ্যকচিয়াৰপৰা ডাক আহি পাৰণৈ লাগিছিল ১৫ দিন, বাতৰি কাকত কি বস্ত গাৰ্ডৰ মাহুহে নাজানিছিলেই। বেলৰ আলিবপৰা ঠাইখনৰ দূৰত্ব ৬০০ ভাষ্ট (প্রায় মাইলৰ সমান)। জুনৰ মাজ মানৰ পৰাহে লেনিনে ‘কচক্ষিয়ে ভেড়োমন্তি’ কাগজখন নিয়মীয়াকৈ পঢ়িব পৰা হ'ল।

ছচেনকোয়ে বিবাট ষ্টেপভুমিৰ মাজত অৱস্থিত, ইয়াত তেনে আলিবাটো নাই, বাট-পথ ৰোকা বা ধূলিবে পৰিপূৰ্ণ। বাগিছা, শাকনি বা দীহনিও দেখিবলৈ নাই। লেনিনৰ প্ৰাণৰ বহুৱাসকলো বল ইয়াৰ পৰা হাজাৰ হাজাৰ মাইল আৰ্তত।

কিন্তু তথাপি লেনিন ভাগি পৰা নাছিল, তেতিয়াও জীৱনৰ সকলো আশা-বাসনাৰে জীৱন স্পন্দনপূৰ্ণ কৰি বাখিব বিচাৰিছিল। অনুৰ ভবিষ্যতে কিবা এটা বিবাট কাৰ্য সমাধা কৰাৰ কৱনাই স্পন্দিত কৰি বাখিছিল।

এই আওহতীয়া ঠাইখনৰ পৰাই লেনিন সকলো একাৰৰ দৰীয় সংগঠনত আজ-নিয়েগ কৰিলৈ। পূৰ্ব চাইবেবিয়া অঞ্চলত নিৰ্বাসিত হৈ থকা ফেডোচেয়েত, মার্টেভ, পোত্রেচোভ, মান্চেংকো, গ্ৰিগোৰিয়োভ, লিডিয়া ক্লিপোচ্চভি প্ৰভৃতি সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক আন্দোলনৰ নেতৃবৰ্গৰ লগত যোগাযোগ স্থাপন কৰিলৈ। বিখ্যাত দার্শনিক আৰু বুৰঞ্জীবিদ এফ লেংনিক সেই সময়ত নিৰ্বাসিত হৈ আছিল। লেনিনে তেওঁৰ লগতো সুসম্পর্ক স্থাপন কৰিলৈ।

তছপৰি চেটপিটাচৰ্গু, মঙ্গো, নিখনি নভ-গোৰোড, ভোৰোনেৰ প্ৰভৃতিৰ বহুৱা সংগঠন আৰু মুক্তি-সংগ্ৰামীসকলৰ লগতো সম্পর্ক বক্ষা কৰিব ধৰিলৈ, তেওঁলোকক সংগঠন বিষয়ে নানা ধৰণৰ পৰামৰ্শ দিলৈ, উদ্বেজিত কৰিবও ধৰিলৈ।

মাক মেৰিয়া আৰু অস্থান্ত প্ৰিয় পৰিজনৰ লগতো সুলৰকৈ সম্পর্ক বক্ষা কৰিলৈ। মাকলৈ প্ৰায়েই আৰেগময় তাৰাবে ভৱিষ্যৎ কৰ্মসূচী জনাই লেখিছিল। পৰিয়ালৰ প্ৰতি গৰাকীয়েও লেনিনে নিৰ্বাসনৰ কালছোৱা থাতে সুলৰকৈ কটাৰ পাবে তাৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। থায়েক আজাই পিতাপ-পত্ৰ যোগাৰ কৰি পঠিয়াই দিছিল, আবিলগীয়া আৰশ্যকীয় সকলো অকাৰণ থা থৰো অৰাইছিল। লেনিনৰ বচনাবোৰ প্ৰকাশবো বিহিত ব্যৱহাৰ কৰিলৈ।

কঠিনাব উপরিও জার্মানীত প্রকাশিত আলোচনী আদিও লেনিনে নির্বাসনত পোরাবৰ সকলো ব্যবস্থা করিলে।

চুচেনশ্চোয়ে অঞ্চলৰ কৃষক আৰু শ্রমিকসমূহৰ লগতো লেনিনে মধুৰ সম্পর্ক বজাই কৰিব ধৰিলে। নির্বাসিত কাৰণে তেওঁ ওকালতি কৰা আছিল অবৈধ। তেওঁ কিন্তু তাৰ কৃষক-ব্যৱসায়সকলক সকলো প্ৰকাৰৰ ওকালতি বৃক্ষ-পৰামৰ্শ দি সহায় কৰে। এনেকৈয়ে লেনিনে তেওঁৰ নির্বাসনৰ দিনবিলাক মধুৰ আৰু সুখকৰ কৰি তোলে।

লেনিনে নির্বাসিত হোৱাৰ পিছত মুক্তি সংগ্ৰামত খিণ্টি থকা অপৰাধত ক্ৰুপক্ষয়াকো উকান্দেশলৈ তিনি বহুবৰ কাৰণে নির্বাসিত কৰে। এই বাতৰি শুনি লেনিনে পুলিচৰ ক্ৰুপক্ষয়াৰ আগমন উৰ্দ্ধতন কৃত্তৰ্পক্ষলৈ আবেদন জনালে যে ক্ৰুপক্ষয়া তেওঁৰ বাগদত্তা, গতিকে তেওঁক চুচেনথোয়েলৈ অহাৰ অনুমতি দিব লাগে। ক্ৰুপক্ষয়াইও একে সময়তে চেনেদৰে লেখে। আৰু সৌভাগ্যক্রমে আবেদন মণ্ডে হ'ল। আৰু ইয়েলিজ্বার্টেটো ভাচিলিয়েভ্নাৰ সৈতে ১৮৯৮ চৰত মে মাহত আহি ক্ৰুপক্ষয়া লেনিনৰ খচত উপস্থিত হ'ল।

পোনতে আগতে থকা কৃষকৰ ঘৰতে এঙ্গলোক থাকে। পিছত পি, পেট্রোভা নামে মহিলা এগৰাকীৰ ঘৰলৈ উঠি গৈ ১০ জুনাটৰ পৰাহে দাম্পত্য জীৱন উপভোগ কৰিব ধৰিলে। নির্বাসনৰ মাজতো মাকৰ যত্নত পৰম আনন্দেৰে এঙ্গলোকে দাম্পত্য জীৱন উপভোগ কৰিলে।

সুখেৰে দাম্পত্য জীৱন ধাপন বৰা বাৰণে এঙ্গলোকৰ নির্বাসিত জীৱন গুৰুত্পূৰ্ণ নহয়, অবিবৃত ভাবে বৈপ্লবিক কাৰ্য্যত লাগি থকা, নামা বিদেশী গ্ৰন্থৰ অনুবাদ, মৌলিক দাম্পত্য জীৱন গ্ৰন্থ বৰাবে নির্বাসিত জীৱন বিশেষ ভাবে গুৰুত্পূৰ্ণ। নির্বাসনত থাবোতে ক্ৰুপক্ষয়াইও ‘শ্ৰমজীৱী নাৰী’ শীৰ্ষক গ্ৰন্থখন ব'চনা কৰে।

পটি-শুনি ভাগৰি গলে, দুয়ো স্বামী-স্ত্রী হাবিয়ে-বননিয়ে ঘূৰি কুৰে, দৌৰে, পৰ্বত বগায়, নাচে আৰু গায়। ইনিচি নৈৰ পাৰে পাৰে যুবি পায় পৰম আনন্দ আৰু অফুৰন্ত শক্তিৰ সংজ্ঞান। সঞ্জিয়াৰ পৰত পুঁফিন, লেৰেন্টোভ, নেক্রোচভ, আদি কৰি জাতীয় মহাকবিসমূহৰ গ্ৰন্থ অধ্যয়ন বা আয়ুক্তি আছিল তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন স্বাভাৱিক কৰ্ম। মাঝ', এগেলচ, চেণ্জেভ-ক্সি, পিচাৰভ, হেৰ্জেন, জোলা আদিৰ গ্ৰন্থ আৰু আদৰ্শ আছিল এঙ্গলোকৰ পৰম আকেয়, এল-ধাৰণত এঙ্গলোকৰ ছবি সদায় সফলে বক্ষা কৰিছিল। তহপৰি প্ৰকৃত বিপ্ৰীৰ কাৰণে আৱশ্যকীয় সুঠাম আস্থা অটুট বখাৰ কাৰণে আৱশ্যকীয় সকলো বহুই লৈছিল।

ইমানেই নহয়, শৰৎ ঠাইবোৰত নির্বাসিত হৈ থকা বিপ্ৰীসকলৰ ওচৰলৈও লেনিন ঘোৱা-অহা কৰিছিল। তেনেকৈ গৈ বিপ্ৰীৰ ভবিশ্বৰত বিষয়ে আলোচনা কৰাৰ উপৰিও

নির্বাসিসত্ত্বকলক উৎসাহ উদগনি দিবলৈও নেবিছিল। ১৮৯৭ চনৰ চেপ্টেবৰত মিশুচিন়স্কি
অন্যান্য নির্বাসিত দুদিন থাকি তাৰ নির্বাসিসত্ত্বকলক লগ থৰে। মিশুচিন়স্কিৰ পৰা কৃত পক্ষৰ
সকলৰ লগত অহুমোদন সাপেক্ষে টেছিন্কোৱেলৈ গৈ পাঁচদিন থাকে। তাত
 তেওঁৰ আগৰ সহকৰ্মী ক্যৰেড কুজিজানোভ স্কি আৰু ষ্টার্কোভক
 লগ পায়। এমাহ পিছত মিশুচিন়স্কিৰ আৰু এবাৰ গৈছিল। এবাৰ যাঁতে এন.
 মার্টিয়ানোভ দৰে প্ৰগতিবাদী আৰু শুণী-জ্ঞানী ব্যক্তিৰ সাম্প্ৰিয়লৈ অহাৰো স্বৰোগ পালে।

লেনিনৰ ওচৰলৈও অষ্ট ঠাইৰ নিৰ্বাসিত সকল আহাছিল। আনকি চেটপিটাচৰ্গু,
 মঙ্কো আদিৰ পৰা ক্যৰেডসক আহি নানা বিষয়ে আলোচনা কৰিছিল, লেনিনে পৰামৰ্শ
 আদি আগ বচাইছিল। সেয়ে নহয়, স্তু-তত্ত্ব আদি উদ্ধাটন, নানা উচ্চোগ পৰিদৰ্শন,
 অৰ্থিকৰ অৱস্থা অধ্যয়ন প্ৰভৃতি কামতো লেনিনে আৱশ্যনিযোগ কৰিলৈ। অধ্যয়ন, চিন্তন
 আৰু নানা কামৰ মাজত বুৰাই ৰাখি ভবিষ্যৎ বিপৰূৰ কাৰণে নিজক আৰু আতিক সম্পূৰ্ণ-
 কপে প্ৰস্তুত কৰাই আছিল লেনিনৰ বৈশিষ্ট্য।

কিন্তু অন্যান্য নিৰ্বাসিসত্ত্ব প্ৰায়েই ভাগি পৰিছিল। পৰিবেশ আৰু অঙ্গাৰ-
 অনাটনে তেওঁলোকক কাজিয়া-পোচালত লিপ্ত হৰলৈ বাধ্য কৰিছিল। আনকি ৰোগ শোক
 আৰু প্ৰত্যকুলতাৰ সমূখীন হৈ বহুতে আঘাত্যা কৰিবলৈও বাধ্য হৈছিল। এসময়ৰ
 লেনিনৰ প্ৰথীণ সহকৰ্মী অৰ্থিক নেতা ফেডোচেমেতে ১৮৯৮ চনৰ গৌয় বালত ভেৰ-
 খোলেংস্কত আঘাত্যা কৰে। ১৮৯৯ চনৰ চেপ্টেবৰত আন এগবাকী বিপ্ৰৱো ভানেয়েভেও
 যুত্যু বৰণ কৰে। লেনিন গৈ এৰ্ত অষ্ট্যেটিক্রিয়াতো যোগ দিছিল।

লেনিনে অনুভৱ কৰিছিল যে বাজনৈতিক আন্দোলন সফল হৰলৈ হলে দলৰ আগত
 কেতোৰ স্পষ্ট মত বা স্তৰ (Theory) থাকিবই লাগিব। সেই মত কাৰ্য্যত পৰিণত
 সমাজবাদী গণ তাৰিক
 কৰাই দলৰ কৰ্তব্য। সেয়ে চুচেন্কোয়েৰ নিৰ্জনতাৰ মাজত মাজ নিশালৈ
 সকলৰ কৰ্তব্য
 উজাগৰে থাকি থাকি তেওঁ স্তৰ বিষয়ক গ্ৰন্থ বচনা কৰিব ধৰিলৈ।

তাৰ ভিতৰত ‘কুচিয়াৰ সমাজবাদী গণতান্ত্ৰিক সকলৰ কৰ্তব্য’ এখন।
 ইয়াত তেওঁ দুটা কথাৰ ওপৰত প্ৰধানকৈ গুৰুত দিলৈ,—(১) ষেছাচাৰী জাৰতস্বৰ ঠাইত
 গণতান্ত্ৰিক প্ৰজাতন্ত্ৰ অতিষ্ঠা আৰু (২) পুঁজিবাদৰ ঠাইত সমাজবাদ অতিষ্ঠা। এই
 দুয়োটা কাৰ্য্য সমাধা কৰিবলৈ আৱশ্যক অৰ্থিক শ্ৰেণীৰ সংগ্ৰামী মনোভাৱ সম্পৰ্ক সুসংগঠন।
 লেনিনৰ মতে কেৱল অৰ্থিক শ্ৰেণীহে সংগ্ৰামী মনোভাৱ সম্পৰ্ক আৰু সাহসী। অৰ্থিক
 বা বহুবাসকলৰ পিচত থিয় দিব পাৰে কৃষকসকলে। লেনিনৰ বিশ্বাস যে বহুবাসকল
 সবাতোকৈ বেচি নিপেৰিত আৰু উৎপীড়িত। গতিকে এওঁলোকে অত্যাচাৰী আৰু ষেছাচাৰী
 শাসনৰ বিৰুদ্ধে থিয় দিবহৈ। লেনিনৰ আন এটি ধাৰণা এয়ে যে বহুবাসকলহে প্ৰকৃত
 অমজীৱী, গতিকে এওঁলোকে গণতন্ত্ৰ মৰ্যাদাও বুজিব। *

* V. I. Lenin, Collected works, Vol 2, P. 886.

এই ইন্ডাহাবধুর প্রথম তাঙ্গুণ ওলায় জেনেভাৰ পৰা। প্ৰকাশৰ লগে লগে বহুৱাসকলৰ মাজত হ'ই অনপ্ৰিয় হয়। ইয়ে বহুৱাসকলক মাঝ'বাদত দীক্ষিত কৰাত সহায় কথাৰ উপৰিও বাজনৈতিক আৰু অৰ্বনৈতিক বিক্ষেত আৰু বিজোহ কৰাতো সহায় কৰিলে। সৰ্বহাৰা অধিকৰ দল গঢ়ি তোলাত বিবাট শক্তি ঘোগালে।

চাইবেৰিয়াত নিৰ্বাসিত হৈ থকা কালখোৱাৰ ভিতৰত লেনিনৰ সৰ্বপ্ৰথম সৃষ্টি হ'ল 'কঠিয়াৰ পুঁজিবাদৰ বিকাশ' গ্ৰন্থম। ই প্ৰধানকৈ মাঝ'ৰ 'কেপিটাল' গ্ৰন্থৰ কঠিয়াৰ পুঁজিবাদৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি বচিত, কেৱল কঠিয়াৰ পটভূমিত বচনা কৰিছে আৰু মাঝ'ৰ কথা সময়ৰ লগত মিলাই দিয়াৰ সুফল চেষ্টা কৰিছে।

নিকাশ

এই গ্ৰন্থনে 'নাৰোডিজিম' আৰু 'বৈধ মাঝ'বাদ'ৰ প্ৰভাৱ থৰ্ব কৰাত প্ৰধানভাৱে অংশ গ্ৰহণ কৰিছে।

এই গ্ৰন্থত পুঁজিবাদ বিবৰক সকলো কথা স্পষ্টকৈ আলোচনা কৰে। ইয়াত বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱালে যে পুঁজিবাদৰ বিকাশৰ ফলত অমৰ বিভাজন হ'ল আৰু লগে লগে সৃষ্টি হ'ল 'দেশীয় বজাৰ' (Home Market)। ইয়াত ফ়হিয়াই দেখুৱালে যে উৎপাদনৰ প্ৰতিযোগিগতি উৎপাদন ক্ষমতা মুষ্টিমেয় পুঁজিপতিৰ হাতত ন্যস্ত কৰে, ফলত ক্ষুদ্ৰ উচ্চোগকাৰীসকল পৰিণত হয় বহুৱাকপে আৰু শোষকসকল পৰিণত হয় পুঁজিপতি বা কুলকপে। অমৰ বিভাজন বচাৰ ফলস্বৰূপে আৰকি কুকুকসকলেও নিৰ্ভৰ কৰিব লগাত পৰে 'দেশীয় বজাৰ'ৰ ওপৰত।

উৎপাদন ক্ষমতাই হ'ল বুজোৱা বা কুলক আৰু অধিক শ্ৰেণীৰ সৃষ্টিৰ মূল কাৰণ। উচ্চোগৰ দৰে কুৰিৰ ক্ষেত্ৰতো কুৰি-উৎপাদনৰ বিভিন্ন পৰিবৰ্তন আৰু সাধাৰণ পট্টাদাৰ (coivee) কেনেকৈ অমিদাৰলৈ কপাণিবিত হয় তাকো বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱালে। উচ্চোগ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন উচ্চোগৰ বিকাশ, ভিন্ন ভিন্ন উৎপাদন, ইটোৰ লগত সিটোৰ সম্পর্ক বা নিৰ্ভৰশীলতা, আৰু শেষত বহুৱাসকল উচ্চোগপতিৰ দ্বাৰা কি ভাবে নিষ্পেছিত হয় এই সকলোৰোৰ কথা ইয়াত বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱালে।

লেনিন বৃহৎ উচ্চোগীকৰণৰেই সমৰ্থক আছিল। তেওঁ দেখিছিল যে পুঁজিবাদী দেশবোৰে বৃহৎ বৃহৎ উচ্চোগ পাণি লাখ লাখ বহুৱাক নিষ্পেছণ কৰিব থৰিছে। বিস্ত থমিহে উচ্চোগসমূহ বহুৱাব উমৈহতীয়া সম্পদত পৰিণত হয়, তেনেহলে বহুৱাব হুথ-কষ্টৰ কাৰণ আৰু নাধাৰিব। নিষ্পেছণ থকা কাৰণেহে উৎপাদনৰ পতি হয় মহৰ, বহুৱাসকল উচ্চোগৰ গৰাকী হলে উৎপাদন শক্তি ক্ৰত্তগতিত বাঢ়িব। উচ্চোগৰ ক্ষেত্ৰত এয়ে আছিল লেনিনৰ মৃচ্ছ অভিমত।

উচ্চোগৰ দৰে কুৰিৰ ক্ষেত্ৰতো কুকুকসকল মাটিৰ অধিকাৰী হলেহে কুৰি-উৎপাদন জ্ৰত্তগতিত বাঢ়ে বুলি লেনিনে দেখুৱাই দিছিল। এই গ্ৰন্থনে ইয়াকো দেখুৱালে যে কুৰক-বহুৱাব সম্পত্তি শক্তি স্বাতোকৈ শক্তিশালী, বিপৰৰ কুকুকাৰ্য্যতা আৰু সমাৰবাদী

পীঁপতাঙ্গিক সমাজ ব্যবহাৰ গঠি তুলিবলৈ হলে এই ছয়টা খণ্ডিব মাঝত সংহতি গঠি তুলিবই সাধিব। অৱক্ষেত্ৰকৈ বহুবাসকলক তেওঁ অধিক বিপৰীতৰ বুলি অভিহিত কৰিছিল, বহুবাসকলক কৰ্মপক্ষতি আৰু বীৰুনিৰ্বাহ পক্ষতিৱে বেৰ তেওঁলোকক বিপৰীত হবলৈ আভাৰিক ধৰণে প্ৰেৰণা দেৰগাৰ।

লেনিনে বাস্তুবাদী দৃষ্টিবে দেখিলে বে উভোগৰ সংখ্যা আৰু আকাৰ বৰ্ঢাৰ লগে লগে বহুবাৰ সংখ্যাও বাটিছে। তেওঁলোকক পোৱা বায় একেলগে। কিন্তু কৃষকসকল থাকে সমঘ দেশত সিচৰিত হৈ। গতিকে কৃষকতকৈ বহুবাৰ বিপৰীতৰ প্ৰতি সংগঠিত কৰা সহজসাধ্য। সেয়ে তেওঁ বহুবাৰ উপৰত অধিক শুক্ৰ আৰোপ কৰিলে। তেওঁৰ ধাৰণা আছিল বে বহুবাসকলক সংগঠিতভাৱে বিপৰীতৰ কৰি তুলিব পাৰিলে, কৃষকসকলক সংগঠিত কৰা টোন নহব।

লেনিনে নাৰোদৰিক আৰু বৈধ মাঝ'বাসীসকলক বুৰ্জোৱা আৰু মধ্যবিত্ত ঔপীৰ সমৰ্থক কাৰণে অগণতাঙ্গিক বুলি আখ্যায়িত কৰিগে। দেশৰ সবহ সংখ্যক নাগৰিক হ'ল বহুবাৰ আৰু কৃষক ঔপীচূক। গতিকে বহুবাৰ আৰু কৃষকৰ সমৰ্থকসকলহে লেনিনৰ মতে অকৃত গণতাঙ্গিক।

নিৰ্বাসনৰ এই ভিন্নি বছৰ কালত লেনিনে প্ৰায় ৩০ খন গ্ৰন্থ, ইত্তাহাৰ আৰু জালেমান অৱক্ষ-পাতি লেখে। এইবোৰ ভিতৰত সৰ্বশেষ হ'ল ‘কঠিয়াড় পুঁজিবাদৰ বিকাশ’ খন।

চেন্টপিটারচৰ্বুৰ্গৰ প্ৰধান কৰ্মক্ষেত্ৰপৰা শ শ মাইল সূৰৰ চাইবেৰিয়াৰ আওহতীয়া চুচেনক্ষেত্ৰেত নিৰ্বাসিত হৈ ধাৰিলেও লেনিনে সমঘ কঠিয়াৰ উপৰিও ইউৰোপীয় মহাদেশখনত

কি খটিছিল সেই বিবেৰে সততে সজাগ আছিল আৰু সকলো। কথা
প্ৰতিক্ৰিয়ালি খণ্ডিব
সূচনারে লক্ষ্য কৰিছিল। লেনিনে ১৮৯৬-১৮৯৮ৰ ভিতৰত জাৰ্মান
বিকক্ষে সংগ্ৰাম
সমাজবাদী গণতাঙ্গিক নেতা এডোৰ্ড বার্গষ্টেইনে লেখা ‘সমাজবাদৰ সমস্তা’
নামে এলানি আলোচনা পঢ়ে। ‘শ্ৰেষ্ঠত’ এইবোৰ গ্ৰন্থকপোত প্ৰকাশ হয়। এত মাঝ'ব
সমাজবাদৰ শ্ৰেষ্ঠ আদৰ্শ অমিকৰ একনায়কব্যাদ প্ৰতিষ্ঠা কথা অৱহেলা কৰিছিল, শুক্ৰ
দিছিল কেৱল বিপৰীতৰ উপৰত। ঠিক একে সময়তে ফৰাটী দেশত বিজোবেত্তেও একে সততকে
পোৰণ কৰে।

লেনিন প্ৰতিক্ৰিয়ালি এনেবোৰ সৰ্বনাশী বচনা পঢ়ি বিস্তুক হৈ উঠে আৰু ইয়াৰ
বিকক্ষে সংগ্ৰাম দিবলৈ আগ বাঢ়ে। ইতিবেৰে কৌৎকিৱে বার্গষ্টেইনৰ বিবেৰিতা কৰি
'বার্গষ্টেইন আৰু সমাজবাদী গণতাঙ্গিক আঁচনি' নামে এখন গ্ৰন্থ বচনা কৰিছিল। লেনিনে
এইখন বচনাৰালৈ অহুবাদ কৰিলে আৰু হাতে লেখা অৱগ্রহ ব্যবহাৰ ইহাত-সিহাতক অৱক্ষ-
সকলে পঢ়িব থবিলে। ইয়াৰ উপৰি নাৰা ইত্তাহাৰ, অৰুত আৰি বচনা কৰিও লেনিনে
প্ৰতিক্ৰিয়ালি খণ্ডিব বিকক্ষে দাঢ়াই দাঢ়াই অধিক বিপৰীতৰ সকলে সততন কৰি দিব থৰিলে আৰু
বিপৰীতৰ শ্ৰেষ্ঠ আদৰ্শ হৈ সৰ্বহাৰা অমিকৰ একনায়কব্যাদ প্ৰতিষ্ঠা তাৰো সকিয়াই দিব থৰিলে।

লেনিনৰ মতে এই প্রতিক্রিয়াশীলসকল সংকাৰবাদী ; এঙ্গলোকে বুঝাপৰাৰ অবিজ্ঞপ্তি
সৰাজ সংকাৰ কৰিব বিচাৰে, এঙ্গলোক বৰ্জোৱাৰ বাৰ্ধক্যকাৰী। এনে সংকাৰবাদীৰ
তিবৰত কুষ্টোভা, বৃলগাকোভ প্ৰচৰিতে আঞ্চোৰৰ বিপ্ৰৱৰ পিছতো বিপ্ৰৱৰ বিশ্বাসযোগ্যতা
কৰিবলৈ এবা নাহিল।

কুষ্টোভাই অৰ্ধনীতিবাদ (Credo) নামে এখন প্ৰহৰ বচনা কৰিল। আজাই
লেনিনলৈ এখন পঠিয়াই দিয়াত ইয়াৰ প্রতিবাদ ষড়পে লেনিনে ‘কচিয়াৰ সমাৰকবাদী
গণতান্ত্ৰিকৰ প্ৰতিবাদ’ নামেৰে ইত্তাহাৰ এখন লেখিলে, য'ত কচিয়াৰ সমূহ সমাৰকবাদী
গণতান্ত্ৰিকক এই সুবিধাবাদাসকলৰ বিকক্ষে বুঝিবলৈ আহ্বান জনালে। সেয়ে নহয়,
নিৰ্বাসিত লেপেন্স্কিৰ জীয়েকৰ অঞ্চোৎসৱৰ চেনু লৈ নিৰ্বাসিতসকলৰ সতা আহ্বান কৰি
এই বিষয়ে আলোচনা কৰিলে আৰু ভৱিষ্যতৰ কাৰণে সাজু হৈ থাকিল।

এই সন্তান ১৭ জন নিৰ্বাসিত নেতাৰ রোগ দিয়ে আৰু এই সোভিয়েতৰ চৰীৰে
এখন প্রতিবাদমূলক ইত্তাহাৰ উলিয়ায়। এই ইত্তাহাৰত স্পষ্টকৈ দেখুৱালে যে বাজনৈতিক
পৰিবৰ্তন বিনে ছায়াৰ অৰ্ধনৈতিক পৰিবৰ্তন কেতিয়াও হব নোৱাৰে। মাৰ্ক্সবাদৰ ওপৰত
নিৰ্ভৰ কৰি সমসাময়িক সমস্তাৰ লগত সম্পর্ক বৰ্কা কৰি লেখা এই ইত্তাহাৰখন প্ৰেখনত্ব
ছাৰা সম্পাদিত ‘ৰাবোচেয়ে ছালো’ত প্ৰকাশৰ কাৰণে পঠিয়াই দিলে। এই প্রতিবাদে
মাৰ্ক্সবাদী আদৰ্শত বিপ্ৰৱৰ গঠি তোলাত ঘৰেনকৈ সহায় কৰিলে, প্রতিক্রিয়াশীল মহলৰ
প্ৰভাৱ নিয়ু কৰাতো তেনেকৈ ইন্ধন বোগালে।

এজিআলৈকে বটিত লেনিনৰ সকলোবিলাক বচনাৰ মাজেদি প্ৰকাশ পাইল যে
কেৱল এটা খণ্ডিশালী মাৰ্ক্সীয় দল সংগঠিত হব লাগে। চেষ্টপিটাচুৰ্গৰ কাৰাবাসত

মাৰ্ক্সীয় দলৰ
আৰ্দ্ধনৈতিক
কাৰ্য্যালয়ৰ কাৰণে
কৰিবলৈ
কৰিবলৈ। এই আচনিমতে এই দল হব অমজীৱী বহুৱা আৰু কৃষকৰ

দল। এই দলে ষেচ্ছাচাৰী জাৰতন্ত্ৰ, একচৰ্তী পুঁজিবাদ আৰু তৃত্ৰ ব্ৰহ্ম
বিলোপ কৰি সৰ্বহাৰা অধিকৰ একনায়কবাদী শাসনৰ সহায়ত প্ৰতিষ্ঠা কৰিব সমাৰকবাদী
গণতন্ত্ৰ।

ইয়াৰ কাৰণে তথাকথিত উদাৰপণীয় মাৰোদনিক আৰু অঙ্গাত প্রতিক্রিয়াশীল খণ্ড-
সমূহে লেনিনক ঐতিহ্য ধৰ্মসকাৰী বুলি নিলা কৰিব ধৰিলে। এৰে বিদ্বাৰ প্রতিবাদ
অৰ্থপে লেখে ‘আৰু ঐতিহ্য ধৰ্মস কৰিবো’ শীৰ্ষক আলোচনা। ইয়াত ঐতিহ্যৰ পৰম্পৰা
বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱালে যে নাৰোদনিক বা অঙ্গাত উদাৰপণীয়তকৈ
লেনিনৰ
বিপ্ৰৱৰ বিপ্ৰৱৰীসকলোহে ঐতিহ্য বেঢিকৈ বৰ্কা কৰে, মাৰ্ক্সীয়সকল ঐতিহ্যৰ
দৃষ্টি ঐতিহ্য
বৰ্কক। * লেনিনে দেখুৱাই দিলে যে আমিতে ধৰাৰদৰে শাসন-
শোবণহীন মুক্ত সমাৰক প্ৰতিষ্ঠা কৰি মাৰ্ক্সীয়সকলে ঐতিহ্যকে বৰ্কা কৰিব। মাৰ্ক্সীয়সকল

প্রথম আৰোদ্বাদী, অৰ্থত মাৰোদ্বিক আৰু অস্তানসকল নিৰাশৰাদী, এঙ্গলোকে জনসাধাৰণক হতাশাজন্ম কৰি তুলিবহে যিচাৰে। লেনিনে ইয়াকো কলে বে ঐতিহ্য মানে পূৰণা দলিল এখনক লৈ হাত সাৰাটি বহি থকাকে হুৰুজায়। পুৰণিৰ ভৌটিত মাৰ্জিয়া আদৰ্শেৰে অচূপ্রাপ্তি হৈ বাধীবন্ডাবে সৰ্বহাবাৰ মুক্তিৰ কাৰণে সংগ্ৰাম চলোৱাহে প্ৰকৃতে ঐতিহ্য বকা কৰা হৈব।

এই সময়তে লেনিনে ‘আমাৰ আঁচনি’, ‘আমাৰ সত্ত কৰ্ত্তব্য’, ‘এটা অকৰো প্ৰথ’ প্ৰকৃতি ভালোচনাত এমেৰোৰ কথা বিশ্লেষণ কৰি ‘বাবোচেয়া গেজেটা’ত প্ৰকাশৰ কাৰণে পঠায়। কিন্তু পুলিচী জুলুমৰ কাৰণে প্ৰকাশ হৈ মোলাল। কেৱল ‘কঠিয়াৰ সমাজবাদী গণতান্ত্ৰিক বহুবাদল’ৰ প্ৰথম কঠঠেছত এইবোৰ আলোচিত হৈছিল আৰু অক্তোৰৰ বিপ্ৰৱৰ পিছতহে এইবিলাক প্ৰকাশ পাইছিল।

তেড়িয়াৰ ইউৰোপত সংগঠিত তথাকথিত মাৰ্জ'বাদী দলবিলাক আছিল সংসদী গণ-তন্ত্ৰৰ সমৰ্থক, বৈপ্লবিক সংগ্ৰামী দৃষ্টি এঙ্গলোকৰ নাছিল। ইয়ে ইউৰোপত মাৰ্জ'বাদক বিপদাপন্ন কৰি তুলিছিল। লেনিনে পৃথিবীৰ তিতৰত সৰ্বপ্ৰথম এনে এটা দলৰ আঁচনি দাঙি ধৰিলে, যিটো হব সম্পূৰ্ণৰূপে বিপ্ৰৱী আৰু সংগ্ৰামশীল আৰু যিটো দলে প্ৰগতিত সমাজব্যৱহাৰ বিলোপ কৰি সৰ্বহাবাৰ অধিকৰ একমায়কহৰুবাদী সমাজবাদী গণতান্ত্ৰিক সমাড় ব্যৱহাৰ গঢ়ি তুলিব। ‘আমাৰ আঁচনি’ত এনে দল এটা গঠনৰ প্ৰতিষ্ঠাতি দিলে লেনিনে।

আন হৃটা আলোচনাৰ মাজেদি এনে সংগ্ৰামশীল বৈপ্লবিকদলক বেচাচাৰী আৰত্তন্ত্ৰৰ আৰত গুপ্তভাৱে কাম চলাই ৰাবলৈ মাৰা প্ৰকাৰৰ বিৰ্দেশ দিলে। তেওঁ মাৰোদ্বিক-সকলৰ দৰে সঞ্চাসবাদবো সমৰ্থক নাছিল। অসংখ্য মাৰ্জ'বাদী আলোচনাচক্র গঢ়ি তুলি শ্ৰেষ্ঠত এইবোৰ সময়ত সুসংগঠিত ভাবে মাৰ্জ'বাদী এটা শক্তিশালী দল গঢ়ি তোলাৰ উপৰত তেওঁ গুৰুত আৰোপ কৰিলে।

লগে লগে লেনিনে অনুভৱ কৰিলে যে এনে এটা দল গঠন কৰিবলৈ আৱশ্যক এখন বিধিক বাতৰি-কাকতৰ। কিন্তু পুলিচী জুলুমৰ কাৰণে সত্তহতে তাক কৰিব নোৱাৰিলে, নিৰ্বাসনৰ অন্তত বিদেশলৈ গৈহে সেই বাতৰি-কাকত প্ৰকাশ সন্তুলনৰ কৰি তুলিলৈ।

নিৰ্বাসনৰ দিন উকলি আইব ধৰাত লেনিনৰ আশংকা হৈছিল,—কিঙ্গানি নিৰ্বাসন-কাল বঢ়ায়ে দিয়ে। তথাপি বিদেশত ধকা মাটে'ভ, পোটে'ভ আদিৰ লগত লেখা-লেখি কৰি বিদেশলৈ যোৱাৰ সকলো আয়োজন ঠিক কৰি মুক্তিৰ দিনলৈ অপেক্ষা কৰিছিল।

১৯০০ চনৰ ২৯ জানুৱাৰীৰ দিন। লেনিনে নিৰ্বাসনৰপৰা মুক্তিৰ জাননী পালে। কিন্তু চেট্পিটাচৰ্বুৰ্গ অভূতি উজ্জোগ প্ৰধান নগৰত গ্ৰেণ নিৰিক্ষ কৰিলে। লেনিন গৈ চেট্পিটাচৰ্বুৰ্গৰ উচৰৰ প্ৰকৌশল নামে ঠাইত থাকিবলৈ স্থিব কৰিলে।

চূপকার নির্বাসন কেড়িয়া আৰু এবহু বাকী। চূপকার নির্বাসনৰ আজল
ঠাই উকাত ধৈ লেবিৰ গধুৰ অন্তৰে আহিবলৈ শোল। কিন্তু তেওঁ তাত ইয়াম
নির্বাসনত
অবধিৱতা
অন্তিম হৈ উঠিছিল বে চুচেনকোয়েৰ কৃষক-বহুবাসকলে কিাৰ দিবলৈ
আহি চূপানো বোধ কৰিব নোৱাৰাত পৰিছিল। বাবা অনে লেনিলৈল
নানাখণণৰ উপহাৰো আগবঢ়ালে।

নতুন অভাবীৰ লগে লগে লেনিম নির্বাসনৰপৰা মুক্ত হৈ আগবঢ়াঢ়ি আহিল এখন
নতুন সমাজ গঢ়াৰ কাৰখে মাত সংকল্পে, বিধন সমাজে আগ্রহেৰে অপেক্ষা কৰিছিল
তেওঁৰ মহান বেতৃষ্ণ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ

ମନୁଷ ମାର୍ଜିଯନଲ ଗଠନର ପଥତ

ମନୁଷ ଶତାବ୍ଦୀଯେ ବେଳ ଲେନିନର ଉଗବତ ନନ୍ଦ ମାଯିଥି ଆମି ଦିଲେ । ସମାଜ ସ୍ୱରହାବ ପରିବର୍ତ୍ତନର କାବଣେ ଲାଗେ ଏହି ଶକ୍ତିଶାଲୀ ମାର୍ଜିଯ ସମାଜବାଦୀ ଦଳ ଆକ ଏନେ ଏହା ଦଳ ଗଠନର କାବଣେ ଆରାଞ୍ଜକ ଏଥିର ବାତବି-କାକତବ । ଚୂଚେନ୍ଦ୍ରୋଧେପରିବା ଶୁଭିଳାଭର ପିଚିତ ତେଣୁ ହ'ତେ ଥାକେ ଲଗ ପାଲେ, ତାକେଇ ତେଣୁ ନନ୍ଦ ପରିବର୍ତ୍ତନର କଥା କୈ ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରିବ ଥିଲେ । ଯଙ୍କୋ, ପିଟାର୍ଚ୍ୟୁର୍ ଆଦି ନଗବତ ପ୍ରବେଶ ଥକା ଥିଲେ ତାତ ଲୋଗାଇ ତେଣୁ ବାତବି-କାକତବ ପ୍ରଚାର କାର୍ଯ୍ୟ, ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ ଆଦି କାମ କରିବ ଥିଲେ । ବିଦେଶସରପରା ଅହା ଜେବେ ବାଚୁଲିଚକ ଲଗ ଥିବ ତେଣୁ ଆଗତୋ ମକଳେ କଥା ଭାତି କୈ ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରେ । ପ୍ରାୟ ଏମାହିମାନ କାଳ ସଂଗର୍ତ୍ତନର କାମତ ଦୂରି ଦୂରି କେତ୍ରବାବୀର ଶେଷତ ହେ ତେଣୁ ନିର୍ଜ୍ଵାରିତ ଠାଇ ପ୍ରକ୍ରିୟାକ୍ରମ ଥାକିବିଲେ ଆହିଲ । ପୁଲିଟ୍ରୀ ଅଭ୍ୟାଚାରର ପରା ସଙ୍କା ପୋରାବ ଆଶାବେ ତେଣୁ ଏହା ଚାକବି ଲଲେ, କିନ୍ତୁ ଆଚଳତେ ଦଲୀଯ କାର୍ଯ୍ୟରେ ତେଣୁ ଆଶ-ନିରୋଗ କରିଲେ ।

ଲେନିନେ ବା-ବାତବି ଆକ ପ୍ରଚାର କାର୍ଯ୍ୟର କାବଣେ ‘ଇଙ୍କା’ (କିନିଭିତ୍ତି) ନାମେ ବାତବି-କାକତ ଏଥିନ ଆକ ଆଲୋଚନା-ବିଲୋଚନାର କାବଣେ ‘ବାବିଯା’ (ପ୍ରଭାତ) ନାମେ ଆଲୋଚନୀ ଏଥିମ ବିଦେଶସରପରା । ପ୍ରକାଶ କବାବ ଶିରକାନ୍ତ ଲୈ ସକଳୋବୋର ପ୍ରାଥମିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବିଲେ ଲଲେ । ଆନକି ଘୋଷଣାପତ୍ର, ସମ୍ପାଦମା ମନ୍ଦିରି ଅଭ୍ୟାସିବୋ ଥଚ୍ବା କରିବିଲେ ନେବିଲେ । ଘୋଷା ପତ୍ରତ ଇଙ୍କା’ର ମୂଳ ଲଙ୍ଘ ବେ ଏହା ମର୍କଟିଯର ସମାଜବାଦୀ-ଗଣଭାବୀକ ବହୁବୀ ଦଳ ସଂଗ୍ରହିତ କବା—ତାବ କଥା କୈ ଲେନିନେ ଉତ୍ସେଷ କରିଲେ ବେ ଆବକାପୋବର ଆବତ ଥାକି କାମ କବାବ କାଳ ଆକ ଟୁକଲିଲ, ଶକ୍ତିଶାଲୀ ଦଳ ଏହା ଗଠନ କବି ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠାବ ଚେଷ୍ଟା କରିବର ହ'ଲ ।

ଏହି ମର୍ମେ ଲେନିନ ନିଜେ ତିନ ତିନ ଠାଇଲେ ଗୈ ଆକ କମବେଳେକଳବ ପହାୟତୋ ତିନ ତିନ ଠାଇତ ହାନୀର ‘ଇଙ୍କା’ମନ୍ଦିରି ସଂଗ୍ରହ କରିବ ଥିଲେ । ମେ ମାହତ ବିଦେଶଲେ ଘୋଷାବ

সিদ্ধান্ত কৰি পাৰগতৰে। যোৱাই কৰিলে। কিন্তু আৱশ্যকীয় সংগঠন হৈ ইষ্টা
নতুন কাৰণে দিব হৌহকাৰ থিবিলে। নিৰেধ কৰা সহেও সংগঠনৰ কামত
বাতৰি-কাকত চেটপিটাটচুৰ্গলৈ আকে বোৱাত তেওঁক গ্ৰেপ্তাৰ কৰি কাৰাবাসলৈ
অ্যাশাত পঠালে। তেওঁৰ লগত নিবিক সলৰ আঁচনি এখন আছিল। কিন্তু
তাৰ পাঠ উছাব কৰিব বোৱাৰা হেতুকে লেনিনক মুকলি কৰি দিবলৈ বাধ্য হ'ল, কাৰণ
আঁচনিখন লেখা হৈছিল অনুশ্রুত চিয়াহীবেহে।

এইবাৰ লেনিন বিদেশলৈ যোৱাকে শ্ৰিব কৰিলে, কিন্তু সংগঠন তেড়িয়াও বহু
বাকী। গতিকে আকক লগ ধৰিবলৈ মকোলৈ যোৱাৰ ছলেৰে মকো আৰ তাৰ ওচৰত,
তুলপঞ্চাক মাত লগাই অহাৰ চেলুৰে থাঁওতে আহোতে উকা, নিখনি নভগোৰোদ,
চামাৰা, শ্বোলেংক আদিতো প্ৰচাৰ আৰ সংগঠন কৰিবলৈ নেবিলে। আনকি শ্বোলেংকত
তেওঁৰ প্ৰিয় কম্বৰেড আইভান বাবুকিনকো লগ ধৰিবলৈ বাকী নেবিলে। শেষত সেই বছৰে
জুলাই মাহত বিদেশলৈ বুলি ঘাজা কৰিলে।

লেনিন গৈ চুইজাৰলেগুত উপস্থিত হৈ তাত ধকা মুক্তিসংগ্ৰামৰ নেতা পি. এঙ্গেল-
বোড, জি. প্রেখানত, পোট্টোভ, বাচুলিচ আদিক লগ ধৰি বাতৰি-কাকত আৰ
আলোচনীৰ বিষয়ে বহুলাই আলোচনা কৰবে। এলোকৰ লগত আলোচনা কৰি তেওঁ
হতাশ হৰলগীয়া হয়। লেনিন গুৰিৰেপৰা শেষলৈ সমূহীয়া নেতৃত্বৰ সমৰ্থক, সেয়ে তেওঁ
কাকতৰ ক্ষেত্ৰতো সমূহীয়া সম্পাদক মণ্ডলী বিচাৰিল। কিন্তু প্রেখানত আছিল তাৰ
পৰিপন্থী, তেওঁ বিচাৰে বাতৰি-কাকত, আলোচনী ছয়োখনৰ নেতৃত্ব তেওঁ নিজে
বহুম কৰিব লাগে। ইয়ে লেনিনৰ অতদিনীয়া আশাৰ বষ্ণি প্ৰায় নিৰ্বাপিত কৰি
পেলালে।

কিন্তু লেনিন কোনো ক্ষেত্ৰতোই সতৰকাই এৰা বিধৰ লোক নহয়। স্বকীয় আদৰ্শ
ৰকা কৰি লক্ষ্যত উপনীত হোৱাৰ কাৰণে চেষ্টা চলায়ে থাকিগ। শেষত প্রেখানতক
এটা বেঁচি ভোটৰ অধিকাৰ দি লেনিন, প্রেখানত, বাচুলিচ, এঙ্গেলবোড, মার্টেভ আৰ
পোট্টোচভকলৈ সম্পাদক মণ্ডলী গঠন কৰি ‘ইঙ্গ’ অকাশৰ সিঙ্কান্স লোৱা হ'ল। ‘ইঙ্গ’
প্ৰকাশৰ কাৰণে আৱশ্যকীয় সকলো কামতে লেনিনে গা ঢালি দিলে, পুলিচৰ জয়ত
ছান্নামৰে থকা কৰিলে, সম্পাদক মণ্ডলীত বাহিবে আন কোনোকো তেওঁ নিজৰ নাম
জানিব নিদিছিল, আৰ কাৰণে তুলপঞ্চাৰা আহি লেনিনক বিচাৰি উলিওৱাত বথেষ্ট টাৰ
পাইছিল।

কিন্তু তেড়িয়াও বাধা আঁতৰা আছিল। সেই বাধা হ'ল কঠিনান হৰক (টাইপ)
পোৱা নাবায়। এই বাধা আঁতৰিল জাৰ্মান, চুইচ আৰ পলিচ কম্বৰেডসকলৰ সহায়ত।

শেষত ১৯০০ চনৰ অক্টোবৰ মাহত বিধ্যাত জিমেন্টিনোকলৰ আৰ্দ্ধ,—“কিবিউতি
অন্তিমিথাত পৰিষত হৰ” শিরোনামাবে ‘ইঙ্গ’ৰ অখৰ সংখ্যা লেনিনৰ লেখাৰে অকাশ

ইল। এই সংখ্যাত 'ইঙ্গ' আদর্শ প্রটোব কৰি কলে থে ইয়ে কঠিয়াত সর্বহাবা অধিক ইঙ্গ প্রকাশ খেলিক এনেসবে সংগঠিত কৰিব বিচাৰে, যিয়ে যি কোনো ধৰণৰ স্মৰণবাদী আৰু শোৰক বা শাসকক বিবাশ কৰি কঠিয়াত এখন বিবাট সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক সমাজ বচনা কৰিবলৈ সমৰ্থ হৰ।

'ইঙ্গ' প্রকাশ আৰু প্রচাৰত সবাতোকৈ শুকৰপূৰ্ণ অংশগ্রহণ কৰিলৈ লেনিনে। তেৱেই সংবাদ সংগ্ৰাহক, সংবাদ নিৰ্বাচক আৰু সম্পাদকো। তছপৰি ধনমংগল, এজেন্ট নিয়োগ আৰু অবৈষম্যাবে কঠিয়ালৈ প্ৰেৰণ আদি কাৰ্য্যও তেৱেই কৰে। তাকো আকো অনা ঠাইবপৰা পোনে পঠোৱা নহৈছিল; লভন, ষষ্ঠলম, জেনেভা, আলেক্স-জেনিয়া (ইজিপ্ট), মার্টেইলচ আদিৰ পৰাহে শুণ এজেন্টলৈ 'ইঙ্গ' পঠোৱা হৈছিল। 'ইঙ্গ' প্ৰথমে প্রকাশ পাইছিল ভূক্তিকৰ পৰা। অৱশ্যে পিছলৈ প্রকাশৰ স্থান লওনলৈ তুলি নিব লগাতো পৰিছিল।

কঠিয়াত 'ইঙ্গ'ৰ প্ৰভাৱ অতুলনীয়। ফিৰিঙ্গতিৰ পৰা খাওৱদাহ হোৱাৰ দৰে, বধাৰ্থতে 'ইঙ্গ'ই গঠি তুলিলৈ প্ৰৱেশ অগ্ৰিমিক। শুকৰ 'কঠিয়াৰ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক বহুবা দল' আৰু এই দলেই (পিছকৈ বলৈতেক) মহান অক্ষোব্বৰ বিপ্ৰৱেৰে সৰ্বহাবা অধিকৰ একনায়কবৰাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰি গঠি তুলিলৈ এখন প্ৰকৃত সমাজবাদী সমাজ।

১৯০১—৩ চনৰ স্থিতিত পূঁজিবাদী দেশত উৎপাদন সংকটে দেখা দিয়ে। লেনিনে 'পূঁজিবাদৰ বিকাশ' গ্ৰন্থত ১৮৯৭ চনতে এই সংকটৰ বিষয়ে ভৱিষ্যৎ বাণী কৰিছিল। এতিয়া এই বিষয়ে স্পষ্টভাৱে লেখিবলৈ ললে। লেনিনৰ মতে "পূঁজিবাদী দেশত উৎপাদন ক্ষমতা উচ্চেন্দী হৰই বোৱাৰে, দুখোজ আগবঢ়াচিল, এখোজ পিছ পৰিবহি (কেতিয়াৰা আকো দুখোজো পিছ পৰে)"*। 'ইঙ্গ'ত এই কথা বিশেষভাৱে বিশেষণ কৰি দেখুৱালৈ যে উৎপাদন ক্ষমতা অধিকৰ হাতলৈ নাহে মানে এই কথাৰ পুনৰাবৃত্তি ঘটিয়ে থাকিব।

কঠিয়াতো উচ্চোগসমূহত সংকটে দেখা দিলে, উৎপাদন ক্ষমতা কমাৰ লগে লগে মিবহুৱা সমস্যা মূৰ্তি হৈ উঠে। কৰি-উৎপাদন কমাত গাৰলীয়া অঞ্চলত হার্ডিকই দেখা দিলে। কিন্তু মাটিৰ গৰাকীৱে খাজনাৰপৰা বেহাই নিদিয়ে। চাৰিওকালে বিক্ষেত্ৰে দেখা দিলে, বিক্ষেত্ৰকাৰীয়ে ধৰনি তুলিলৈ ষেজ্হাচাৰী শাসনজন্ম বিলুপ্তিৰ। চেটপিটাচৰ্বুগ, মকো, খাৰকোভ, কিমেত আদিত বিক্ষেত্ৰ, ধৰীভূত হৈ উঠিল। লগে লগে বিক্ষেত্ৰকাৰী-সকলে বিচাৰিলে আলোচন পৰিচালনা কৰিবলৈ এটা শক্তিশালী কেন্দ্ৰীয় বাজনেতিক দল।

'ইঙ্গ'ৰ কাৰণে এইটো আহিল সোণালী স্বৰূপ। লেনিনে 'ইঙ্গ'ৰ সম্পাদকীয়ত 'আমাৰ সংস্কৰণ' শৰ্বিক আলোচনা লেখি অনাই দিলে যে এই সময়তে অধিক খেণীৰ এটা সুসংগঠিত দল গঢ়ি তুলিব মোৱাবিলৈ, অধিকৰো মুক্তি নহৰ আৰু ষেজ্হাচাৰী জাৰিতজ্ঞৰো অহসাৰ ঘটোৱা ঠাই হৰ।

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 5, P. 80.

লেনিনে ১৯০১ চনৰ মেতে প্ৰকাশিত এটা সংখ্যাত পৰিবহিত বহুবাসলৰ এখন
আঁচনিক ঘাটি থিলো। এই আলোচনাটো অধিকসকলৰ মাজত হেনো ইয়ান অনপ্ৰিয়
হৈছিল বে ইয়াক সুকীয়াকৈ প্ৰচাৰ-প্ৰজিকৰণ কৃপত হগাই বহুবাসকলৰ মাজত বিভৱ
কৰিছিল। ইয়াৰ কাৰণে ‘ইঙ্গ’ৰ সমাদৰ বাঢ়িৰ থিলো। প্ৰথংসা কৰি লেখা চিঠি
সম্পাদনা সমিতিলৈ জাপে জাপে আহিব থিলো।

‘ইঙ্গ’ই অভাৱনীয় কথে সমাদৰ লাভ কৰাত লেনিনৰ আনন্দৰ টাই মোহোৱা
হ’ল। লেনিনে পৰিকল্পনা কৰামতে ইঙ্গাই (১) এটা খড়িশালী সুসংগঠিত বহুবাৰ্ষিকৰ
গঠন কৰিলে আৰু (২) বিমৰ্শী কাৰ্য্যত বহুবাসকলক শিক্ষিত কৰিও তুলিলো। প্ৰচাৰ
আৰু সংগঠন কাৰ্য্যত লেনিন আহিল সততে সতৰ্ক। তেওঁ অমিকসকলক সক্ৰিয়াই দি
আহিল,—

“আমাৰ চাৰিওকালে শক্তই থেবি আছে, আমাৰ পথো খলা-বহাপূৰ্ণ, পৰ্বতীয়া পথ,
পিছলিব লাগিলৈ ধৰংস অনিবার্য। আমি একত্ৰিত হৈ অতি সতৰ্কতাৰে আগবাটিব
লাগিব *।”

লেনিনৰ ‘খড়িশালী সংগঠনে আৰত্তৰক কৰু কৰি তুলিলো। মন্দোৰ গুপ্তপুলিচৰ
মুখ্য বিষয়া কৰেলৈ বুঝাটোভৰ ভাবাত,—“বিমৰ্শীসকলৰ মাজত লেনিনেই শ্ৰেষ্ঠ। গতিকে
পালেই হত্যা কৰিব + লাগে।”

কিন্তু পুলিচৰ চৰুত ধূলি মাৰি লেনিনে অবিবামভাৰে প্ৰচাৰ আৰু সংগঠন চলায়ে
থাকিল। ‘ইঙ্গ’ৰ প্ৰচাৰ আৰু সংগঠন বৰাবৰ লগে লগে দলীয় সংগঠনো সন্দৃঢ় হৈ
থিলো। অধিকসকলে ‘ইঙ্গ’ নিয়মীয়াকৈ পতিবলে লোৱাৰ লগে লগে দান-বৰঙপিণি
পঠাব থিলো। আনকি ‘ইঙ্গ’ত প্ৰকাশিত প্ৰৱৰ্ষবিলাক পুনৰ মুজগৰ কাৰণে কিচিনেতে,
বাকু আদি টাইত শুণ ইপাশালো বহুলালে। শুণ একেষুকলে নাৰা নিৰ্য্যাতন ফুঁগী
হলেও ‘ইঙ্গ’ প্ৰচাৰৰ কাৰ নেবিলে, বৰং একেষুব ওপৰত পুলিচৰ জুনুম বচাৰ লগে
লগে একেষুব তৎপৰতা বাঢ়িলৈ হৈ।

এনে উকীলৰামৰ ভাৱৰগুল কিন্তু বহুলিলৈ আৱি হৈ নাথাকিল, সম্পাদকহৃতীৰ মাজত
মতবিবোধ ঘটিল। বিবোধৰ প্ৰথম কাৰণ এয়ে বে, দলৰ আঁচনিক ধৰা শেব আৰৰ্প

‘অধিক্ষম একনায়কস্বৰূপ প্ৰতিষ্ঠা’ কথাটো প্ৰেৰণসত প্ৰযুক্তো কৈইবাজনেও
সম্পাদক বওলীৰ সমৰ্থন কৰা আহিল। লেনিনে বহুবাসকলৰ শুণৰত অধিক শুণৰ
মাজত বিবোধ

আৰোগ কৰাটোও তেওঁলোকে সৰ্বৰন কৰা নাহিল, তেওঁলোক আহিল
সহজ সহ'হৰা আৰু জিল্পেৰিত ঝোৰী হে সহৰ্ষক। লেনিনে ‘জেম্স ড্যোব শক্ত আৰু
উদাবনৈতিকভাৱ হাৰিবল’ বামে আলোচনা এটাত উদাবনৈতিকসকলক বিজ্ঞাপ হতা ধূলি
নিলা কৰাটো আহিল বিবোধৰ পিতৌয় প্ৰথান কাৰণ।

বিবোধ প্রথামকে প্রেরণসত্ত্ব আৰু লেনিনৰ মাজত থাণ্ডিয়ে ধাকিল। লেনিনে মাঝ'-বাদৰ ভেটিত অভিষ্ঠিত হৈ নিজৰ যুক্তিত অবিচলিত ভাৱে লাগিয়ে ধাকিল। মীমাংসাৰ কাৰণে উপসমিতি এটাও গঠন কৰি দিলে। কিন্তু বিবোধ কোনোমতে মীমাংসা নহ'ল, লেনিন নিজৰ মতত লাগিয়ে ধাকিল।

সেই সময়ত প্ৰকাশিত ‘ইঙ্কা’ৰ বিভিন্ন সংখ্যাত লেনিনে ‘অধিকৰ দল আৰু কুৰক’, ‘কচিয়াৰ সমাজবাদী-গণতন্ত্ৰৰ কু-সমস্তা বিষয়ক আঁচনি’ আদি কৰি নানা আলোচনাত নিজৰ মত স্পষ্টকৈ দেখুৱাই দিলে। আগতে লেনিনে মাটি কুৰকক ওজোতাই দিব লাগে বুলি কৈছিল, এতিয়া কলে, মাটি বাঞ্ছীয়কৰণ হৰ লাগে। সম্পাদকমণ্ডলীয়ে লেনিনৰ যুক্তি মানি লবলৈ টান পাইছিল যদিও শেষত লেনিনৰে জয় হ'ল।

‘ইঙ্কা’ পৰিচালনা আৰু ‘ইঙ্কা’ৰ কাৰণে প্ৰবক্ষপাতি লেখাৰ উপৰিও লেনিনে কিভাপ, ইঞ্জাহাৰ আদিও বচন কৰি গৈছিল। ১৯০১ চনৰ মে মাহৰপৰা ১৯০২ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী

কি কৰা উচিত
মাহৰ ভিতৰত শেষ কৰি উলিয়ায় বৰ্তমান কচিয়াৰ কমিউনিষ্ট পার্টিৰ
ভেটি স্বৰূপ ‘কি কৰা উচিত’ গ্ৰন্থখন। ই সম্পূৰ্ণৰূপে মাঝ'বাদৰ ভেটিত
অভিষ্ঠিত। বাৰ্গচেইন প্ৰযুক্ত্যে অৰ্থনীতিবিদসকলে অভিষ্ঠি। কৰিব বিচৰা সংক্ষাৰবাদী মতৰ
ইয়াত তৌত্ৰ বিবোধিতা আছে। সংক্ষাৰবাদীসকলক স্ববিধাবাদী বুলি নিম্না কৰাও হৈছে।
লেনিনে ইয়াকো দেখুৱালৈ যে এনে স্ববিধাবাদী শ্ৰেণীৰ সংক্ষাৰবাদী মনোভাৱে আকৃষ্ণাতিক
শ্ৰেণী সংগ্ৰামৰ বিবাট কৰ্তি কৰিছে।

এম্বেলচে কোৱাৰ দৰে ইয়াত লেনিনেও দেখুৱাই দিলে যে এটা সমাজবাদী
গণতান্ত্ৰিক দলৰ আগত বাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক আৰু আদৰ্শৰ স্থত্ৰ (Theory) এই
তিনিটা কথা ধাকিব লাগিব। উচ্চমানবিশিষ্ট স্থত্ৰ বা আদৰ্শ আগত লৈ আগ নাবাঢ়লৈ
দল কেতিয়াও কৃতকাৰ্য্য হৰ নোৱাৰে। সেই সময়ৰ কচিয়াত ঘড়ঃফুৰ্তভাৱে গঢ়ি উঠা
বিপ্ৰী পৰিবেশৰ কথা অঙ্গাঙ্গ অৰ্থনীতিবিদ আৰু সংক্ষাৰধৰ্মী বিপ্ৰীসকলে ঘীৰাৰ কৰাই
নাছিল। লেনিনে এই দিশটোৱ কথাও আলোচনা কৰে। লেনিনৰ মতে বুৰ্জোৱাসকল
সততে স্ববিধাবাদী আৰু বহুৱাসকল হ'ল সমাজবাদী। বুৰ্জোৱাসকলে নানা অবাস্তৱ কথা
কলনা কৰে আৰু তাকে আপি দিব বিচাৰে অধিক বহুৱাসকলৰ উপৰত। বুৰ্জোৱাৰ
আক্ৰমণৰ পৰা অধিক বহুৱাসকলক মুক্ত কৰিবলৈ হলে স্বপৰিকল্পিত ভাৱে সংগ্ৰামত
হৰই লাগিব।

লেনিনে ইয়াকো দেখুৱালৈ যে অৰ্থনীতিবিদসকল ছোড়ে উচিয়িনিষ্ট। চৰকাৰ আৰু
পুঁজিপতিসকলৰ মাজত আলোচনাৰ সহায়ত অধিক শ্ৰেণীৰ আধিক মান উৱলন এঙ্গোকৰ
আদৰ্শ; অধিকক পুঁজিপতিৰ কৰলৰপৰা মুক্ত কৰা আদৰ্শ এঙ্গোকৰ বাই। অধিকৰ
যুক্তিব কাৰণে এঙ্গোকৰ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক বাজনৈতিক মতত দীক্ষিত কৰি তৃণিব লাগিব
আৰু বেজাতাৰী শাসক আৰু পুঁজিপতিসকলে অধিকৰ ব্যক্তিগত, পাবিবাৰিক, সামাজিক

আক নৈতিক জীৱনত ঘটাই থকা সকলো প্ৰকাৰৰ অৱ্যায়, অত্যাচাৰ আৰু নিষেষণৰ লগত সুপৰিচিত কৰিব লাগিব। যেতিয়া অধিকসকলে ম্যন্টবাৰ্দাছসকলে কথা সকলো প্ৰকাৰৰ অত্যাচাৰ, নিষেষণ বা অহমাননাৰ কথা স্পষ্টকৈ অনুভৱ কৰিব পাৰিব আৰু যেতিয়া তাৰ বিনাশ কৰিবলৈ স্বসংগঠিত ভাবে সংগ্ৰামৰত হব, তেতিয়াহে প্ৰকৃত অৰ্বত অমিক্ষম মৃত্তি হব *।

লেনিনৰ এই কিতাপখনে অপূৰ্ব সম্ভাবনা সাজ কৰে। কচিয়াৰ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক অমিকদস স্বতঃস্ফূর্তফাপে সংগঠিত হব ধৰিলে। কূন্দ কূন্দ সংগঠনৰ ভেটিত এটা বৃহৎ কেজীয় সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক অমিকদসো গঢ় লৈ উঠিব ধৰিলে। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে সম্ভৱপৰ হ'ল কচিয়াৰ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক অমিকদসৰ ২য় কংগ্ৰেছৰ অধিবেশন অনুষ্ঠিত হোৱা।

ইঙ্গৰ প্ৰভাৱ সমগ্ৰ কচিয়া ব্যাপি ইয়াৰ বাঢ়িল বে কম দিনৰ ভিতৰত মকো, চেটপিটাচৰ্বুৰ্গ, বিগা, বোল্টোড-অম-ডন, নাথিচেভান, নিকোলায়েভ, ক্রাস্নোৱার্চক প্ৰভৃতি ইঙ্গৰ প্ৰভাৱ বিজ্ঞাব লেনিনে লেখিলে,— “আমি দলীয় সংগঠন এনেদৰে গঢ়ি তুলিব লাগে, যাতে প্ৰতিটো কাৰখনাই একোটা দুৰ্গত পৰিণত হয়।” লেনিনৰ বচনা মাঝেই গুণ-ছপাশালক পুনৰ মূল্য বা হেক্টোগ্ৰামী হৈ প্ৰচাৰ হব ধৰিলে। লেনিন দলৰ প্ৰাণস্বৰূপ হৈ উঠিল, তেওঁৰ লগত বহুৱাসকলৰ সম্পর্ক অতি নিবিড় হৈ পৰিল, তেওঁৰ থকাছৰ বহুৱাসকলৰ কাৰণে স্বাভাৱিক শিক্ষাগাবত পৰিণত হ'ল, য'ত অহৰহ নানা ঠাইৰ প্ৰতিনিধি আহি নানা কথা শিকি যাৰ ধৰিলে, বহুতে চিঠিৰ যোগেদিও সকলো কথা স্পষ্টকৈ আৰিব ধৰিলে।

পুলিচী জুনুম বাচি অহাত ইঙ্গৰ কাৰ্যালয় পোনতে লণ্ডনলৈ স্থানান্তৰিত কৰিব লঙ্ঘাত পৰে। লেনিন আৰু ক্রুপনক্ষয়া ১৯০২ চৰ ১২ এপ্ৰিলৰ দিনা মিউনিকৰপৰা লণ্ডনলৈ যাত্রা কৰে। লণ্ডনৰ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিকদলৰ সমৰ্কসকলে এঙ্গেলোকক লণ্ডনৰ পৰা ইঁক। আদৰি লয় আৰু ‘জাষ্টিচ’ মাসে প্ৰগতিবাদী আলোচনৌ এখনৰ সম্পাদকে তেওঁৰ ছপাশালৰ এচুকত ইঙ্গৰ কাৰ্যালয় পাতি দিলে আৰু অন্যান্য ধাৰণীয় সা-স্বীকৰণ আদিও কৰি দিলে। লেনিন আৰু ক্রুপনক্ষয়াই ইয়াত ‘বিটাৰ’ চল্লমায়েৰে ধাৰিবলৈ ললে।

লণ্ডনত ধাৰ্কোতেও অতি সহল-সহজ ভাবে জীৱন নিৰ্বাহ কৰিছিল। ইঁৰাজী ভাৰা শিক্ষক নিযুক্ত কৰি (বিনিয়োগ কচতাৰা শিকাই) অতি কম সহলৰ ভিতৰতে তেওঁ ইঁৰাজী ভাৰা আয়ৰ কৰি লৈ ইঁৰাজ সমাজক গভীৰভাৱে অধ্যয়ন কৰাৰ সুবিধা কৰি লৈছিল। লণ্ডনৰপৰা পোৰচিলৈ গৈ (তেতিয়া মাকইত ভালৈ আহিছিল, লেনিনক দেখা কৰিবলৈ) দৰকাৰ জীৱনৰ আনন্দ উপজোগ কৰাৰ উপৰিও কৰাটোমেৰ্য অমিক্ষম অহৰহ।

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 5, P. 416.

অধ্যয়ন করে, আর তিনি তিনি ঠাইত এলানি বক্তৃতা দিয়ে। আমরি লগুনে ওভিটি আহি ১৯০৩ চন ১৮ মার্চ দিনা 'পেরিচ কমিউন' দিবস উপলক্ষেও এটি বক্তৃতা দিয়ে। এনেবে কচিয়াৰ বাহিৰ ইউৱাপতো লেনিন অন্তিম হৈ পৰে।

এই কালছোৱাত বচিত বচনাবিলাকৰ ভিতৰত 'গার্জলীয়া গৰীব সকলৈ' শীৰ্ষক ইত্তাহাৰ-খন বিশেষজ্ঞাবে উল্লেখযোগ্য। ইয়াত সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক দলে কৃষকৰ কাৰণে কি কৰিব

লেহিল অতি সৰল সহজ ভাবাত তাক বৰ্ণাইছিল। লেনিনে গার্জলীয়া সমাজক চাৰিটা খ্রীত বিভক্ত কৰিছিল। সেইবোৰ হ'ল, (১) অমিদাৰ (২) কুলক বা বৃজোৱা কৃষক (৩) মধ্যবিভত আৰু অলপ আম কৰা কৃষক

আৰু (৪) অধিক কৃষক। লেনিনে দেখুৰালে যে গার্জলীয়া সমাজত এনে ভিন ভিন খ্রী থাকিয নোৱাৰিব, বিনাঞ্চলে কোনোও একো মাপাব বা একোৰে অধিকাৰী হব নোৱাৰিব। অমৰ লাঘুৰ কাৰণেহে যন্ত্ৰ ব্যৱহাৰ হব, পুঁজিপতি কৰিবলৈ যন্ত্ৰ ব্যৱহাৰ নহ'ব। এনে অধিকৰ দ্বাৰাই গতি তোলা হব সমাজবাদী-সমাজ। সহজবাদী-গণতান্ত্ৰিক দলৰ প্রতি গৰাকী সদস্যই এনে সমাজ গঢ়িবলৈ কৰিব লাগিব জীৱনপাত #।'

এই গ্ৰন্থনত কৃষক আৰু বহুজাৰ এক্যবক শক্তিৰ ওপৰতো শুকৰ আৰোপ কৰিলে। কৃষকৰ উপবিষ্ঠ বহুজাৰ, সৈনিক আৰু নাৱিকসকলৰ মাজতো ই জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰিলে, লগে লগে লেনিনৰ আকাঙ্ক্ষিত বাজনৈতিক দলৰ শক্তি আৰু সংৰংষ্টনো ক্ষিপ্রগতিত বাঢ়িবলৈ ধৰিলে।

চুইজাবলেওত প্ৰতিষ্ঠিত 'বহুজাৰ মুক্তি সংগ্ৰাম দল'ৰ অনুৰোধত 'ইঙ্গা' প্ৰকাশন কাৰ্য্যালয় আৰু জেনেভালৈ নিবলগাত পৰিল। পঞ্চি তুলন্তুৰ সৈতে আহি লেনিন জেনেভাব পুনৰ জেনেভালৈ উচৰ চেচেৰণ নামে উপকৰ্তৃ ঠাই এখনৰ সক ঘৰ এটাত ধাৰিবলৈ ললে। কিন্তু লেনিনৰ অন্তিমতা ইমান বাঢ়িল যে ব'তৈ নাথাকক, সিৱেই জৰতাৰ তীৰ্থকেজ্জত পৰিগত হয় গৈ। ইয়াতো সেয়েই হ'ল। বন্দীশাল বা নিৰ্বাসনৰ পৰা পলাই অহা কমবেডসকলেই হওক বা কোনো কাৰখানাৰপৰা পৰামৰ্শ বিচাৰি অহা কমবেডেই হওক, লেনিনৰ পৰা সকলোৱে সমানে মৰম যন্ত্ৰ পাব পাৰিছিল, সকলোৱে প্ৰতি তেওঁ আছিল অতি ব্ৰহ্মীয়াল। কমবেড সকলৰ ধকা-খোৱাৰ স্ব্যৱহাৰ নহয় মানে লেনিনে শাস্তি নাপাইছিল। অধ্য নিজে অতি কষ্ট কৰিছে ধাৰ-ধাকিব লাগিছিল।

'ইঙ্গা' প্ৰকাশ আৰু অনান্য বাবুৰি কামৰ মাজত বুৰ গৈ ধকা সফেও লেনিনে দৈনন্দিন সাধাৰণ জীৱনটো কেতিয়াও কচ বা অনুশীয়া কৰিবলৈ ভাল নাপাইছিল। সুকলা উপিয়াই খেল-যেমালি, বং-বহুইচ, নাচ-গান আৰু বিভিন্ন উৎসৱ আদিত বিদেশীত লেনিনৰ দৈবস্থি জীৱন

অভ্যাস তেওঁ জীৱনৰ 'শ্ৰেষ্ঠলৈকে পোৱ একে বগত বক্ষা কৰিছিল। এই

বিবৰাবে পৰিয়ালৰ অগত পৰ্যন্তেক্কাৰে শুধি সুখা শেওৰ অভাৱত পৰিণত হৈছিল।

अहंपरि वैत्तेहि वाधाकम्, ताव चारिकृत चिरि लोकाऽ तेऽन्य दर्श आहिल। सहिला तेऽन्य कम्बेडसकलव लगत विजव थवत लग है 'आनुज्ञातिक' आहि कवि गीत गाहि आनन्द उपत्तोग कविवैलैव वेविहिल। अनेवोव कार्याहि तेऽन्य येव कठियाव जनजीवनव लगत आनन्द उपत्तोगव हे न्म्भोग आनि दिहिल, तेने अमूलव कविहिल।

डिनिवैष्व जूबि 'इङ्का' चलाव पिहित कठियाव समाजवादी गणतांत्रिक दल संगठित खटिश्चाली दलत पविष्ट इ'ल। इयाव उविश्व कार्यासृची निर्णयव काबणे २४ कंग्रेश अधिकादलव विडीर आहानव सिकांद लले। किंतु लेनिने स्पष्टकै आविहिल वे कंग्रेशव कामत न्म्भिधावादीसकले व्याख्यात झावाव। सेहि काबणे तेऽन्य सकलो काम कंग्रेश सारखाने निजे कवि थाव थविले। आनकि कठियात थका मार्ऱीय आदर्शव दृढ समर्थक कम्बेडसकलव कंग्रेशत योग दिवैले विशेषतावे अमूलव कविवैलैव नेविले।

अधिवेशनव आगे आगे लेनिने—'विक्रोड आदर्श', 'समाजवादी गणतांत्रिक दलत वाधादानव क्षमता', 'हात्रव प्रति यजूहाव', 'दलीय साहित्य', 'अर्थनैतिक संग्राम', 'मे दिवस', 'आनुज्ञातिक कंग्रेश', 'सञ्चामवाद', 'प्रचाव' प्रकृति भिन भिन विषये भिन भिन प्रस्तावव अच्या कवि समर्थनव काबणे प्रचावो कविले। आनकि आपत्ति-विपत्ति आदिव विषयेव 'इङ्का'त स्पष्टकै दाणि थविले।

एहि कंग्रेशत सर्वमूळ २६ टा संगठनव ४३ जन प्रतिनिधिये योगदान करवे। अधिवेशन १९०३ चनव ३० जूलाईव परा २३ आगष्टलै वहे, पोनतेऊ उच्चलेच्छत आक चवकावी वाधा पोरात शेवत लग्नवत समाप्त करवे। सर्वमूळ २०८ विषये आलोचना हय, ताव तितवत दलीय आंचनि, दलीय संगठन, केस्त्रीय समिति आक इङ्काव सम्पादना समिति विरचनेहि आहिल सवातोकै गुकडपूळ।

एहि अधिवेशनत दलीय विवोध वाटिल, लेनिनहैते मार्टोडव नेतृत्वव न्म्भिधावादी-सकलव विकडे तीत्रतावे विवोधिता करवे। प्रेथानडेव लेनिनव पक्षकै समर्थन करवे। सिपकलै निव खोजात देखानडेव मूकलिभावे जानिव दिहिल—“मই लेनिनक त्याग कविव नोरावै। आक सप्तरतः तेऽन्ये गोक त्याग कवाव इङ्का नाहि।”

प्रतिपक आहिल मार्ऱीय आदर्श आक अमिकव एकनायकव प्रतिष्ठाव तीत्र विवोधी। आनहाते लेनिनहैत आहिल अमिकव एकनायकव, कृतक वयुवाव ऐक्य आक आज्ञानियज्ञन,

विप्रवी कार्यासृची अमिकव आनुज्ञातिकता आक विप्रवी कार्यपक्षाव उग्र समर्थक। आपोच-चूचना विहीन तावे संग्राव चलाई शेवत लेनिनव पक्षहै जयमृळ ह'ल। मार्ऱ-

एजेलचव पिहित विप्रवी कार्यासृची कार्यकवी कवाव एवेऽथम सूचना।

सदृश उत्तिव प्रसवलैव तीत्र अतिवादव सृष्टि ह'ल। लेनिनव मतेदलव सदृश माजेहि विप्रवी युजाक, अतिजावे दलव काबणे नियमीयावैकै दान-ववत्तपि योगाव लापिव आक दलव यि कोनो एता विजागत सक्रिय अंश ग्रहण कविव लापिव। लेनिनव विधासंघ

ইয়ে দলক সত্ত্বিয়া, সংগ্রামী, শৃংখলাবক্ষ আৰু প্ৰকৃত অমিক শ্ৰেণীৰ দলৰপে গঢ়ি তুলিব। লেনিনৰ মৃত্যু বিধান বে সদস্যসকল মৃত্যুনা, শৃংখলাবক্ষ আৰু পথিকৃচিত্ব হলোহে দলীয় অস্তি আৰু আকৰ্ষণ বাটিব। অমিক শ্ৰেণীৰ একনায়কত্ব প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ হলো বে সদস্য মাঝেই দলীয় নিয়ম আৰু শৃংখলা মৃত্যুৰে পালন কৰিব লাগিব তাৰ উপৰতো লেনিনে গুৰুত্ব আবোধ কৰিলো।

আনন্দতে মার্টেক্সিত আছিল সংক্ষাৰবাদী, বিপ্ৰবী নহয়। তেওঁলোকৰ মতে দলৰ বি কোৰো বিভাগত কাম বা সহায় কৰিলে ব্যক্তিমাঝেই সদস্যভূক্ত হব পাৰে। আনকি ইট্ৰিও মার্টেক্সিত মত সমৰ্থন কৰি কৈছিল বে—‘যিহেতু বহুৱাসকল সংখ্যা লখিষ্ঠ, গতিকে অনুৰ ভৱিষ্যতে অমিকৰ একনায়কত্বাদ প্ৰতিষ্ঠা সম্ভৱপৰ হবহৈ নোৱাৰে। গতিকে লেনিনৰ বিৰোধিতা কৰি কথ বে সংগ্রামী বিপ্ৰবীদলৰ কোৰো আৱশ্যক নাই। আৰু যথাৰ্থতে এই ক্ষেত্ৰত সবহ ভোট লাভ কৰি তেওঁলোক অযুক্তও হয়। প্ৰেৰণাতে কিছি স্পষ্টভাৱে জনাট দিলো যে লেনিনহে সত্য, মার্টেক্সিত স্বীকৃতাবাদী।

দলৰ কেছীয় সমিতি আৰু ‘ইঙ্কা’ৰ সম্পাদনা সমিতি নিৰ্বাচনৰ ক্ষেত্ৰতো তুমুল বাক-বিতঙ্গৰ সৃষ্টি হয়। লেনিনে ছয়োটাতে তিনিজনীয়া সমিতি গঠনৰ মত পোষণ কৰে, যাতে কাম-কাজ সূচাকৰপে আৰু ক্ষিপ্তভাৱে চলাব পাৰে তাৰ প্ৰয়াশাত। কিছি মার্টেক্সিত আছিল হিতাৰহাৰ সমৰ্থক, আগৰ ছজননীয়া সদস্যৰে গঠিত খনকে বখাৰ মত সমৰ্থক। লেনিনে মার্টেক্সিত বিৰোধিতা কৰি দেখুৱালৈ যে এজেলৰোড, বাচুলিচ, পোত্রেচোত্তে সত্ত্বিয় অংশ প্ৰহণ কৰাই নাই, আনকি সভাত উপস্থিতো নাথাকে। গতিকে তেওঁলোকক বখা মানে অনৰ্থক কামত পিছপৰি ধকা। এই ক্ষেত্ৰত লেনিনৰ মতেই বাহাল ধাকিস। ইঙ্কাৰ কাৰণে, লেনিন, মার্টেক্সিত আৰু প্ৰেৰণাতক লৈ সম্পাদনা সমিতি আৰু কুজি-জানোভ-স্কি, লেংবিক আৰু নোস্কভক লৈ কেছীয় সমিতি সংগঠিত হ'ল। লেনিনৰ প্ৰস্তাৱ অনুসৰি প্ৰেৰণাতক সভা পতি লৈ পাঁচজনীয়া এখন সম্পর্কবৰ্কী সমিতিও সংগঠিত হ'ল। এই সমিতিৰ লেনিনো এগৰাকী সদস্য।

২য় কংগ্ৰেছৰ ফলস্বৰূপে সৃষ্টি হ'ল বলৰেভিক আৰু মেনৰেভিক দল। ‘বলৰেভিক’ শব্দৰ অৰ্থ হ'ল সংখ্যা গৰিষ্ঠ আৰু ‘মেনৰেভিক’ শব্দৰ অৰ্থ হ'ল সংখ্যা লখিষ্ঠ। ২য় কংগ্ৰেছত লেনিনৰ সমৰ্থক আছিল বেচি আৰু প্ৰায়ভাগ সিঙ্কান্স লেনিনৰ সমৰ্থকসকলৰ কঠি অনুসৰি হৈছিল। গতিকে এওঁলোকে বিজক বলৰেভিক আৰু প্ৰতিপক্ষক মেনৰেভিক বুলি পৰিচয় দিবলৈ ধৰিলো। এই বলৰেভিক দলেই লেনিনৰ নেতৃত্বত অঞ্চলৰ বিপ্ৰ সম্ভৱপৰ কৰি তোলে আৰু এই বলৰেভিক দলেই বৰ্তমান চোড়িয়েট কঢ়িয়াৰ ‘কথিউনিট’ বা ‘সমাজতান্ত্ৰিক দল’।

বিপ্ৰ কিছি ইমানতে নাভৰিল। মেনৰেভিকসকলে লেনিনৰ প্ৰতিপত্তি নাশ কৰিবলৈ উঠিষ্ঠ-পৰি লাগিল। আনকি মেৰানতকো সূচি-বাগৰ পূৱালৈ। ইঙ্কাৰ সম্পাদনা সমিতিৰ

সতালে পুরুষ সদস্যসকলকো আহ্বান করা করিলো। লেনিনে প্রতিবাদ অবশেষে ‘ইঙ্গ’¹ সম্পাদনাৰ পৰা অব্যাহতি ললে আৰু দলীয় সংগঠনত আৰুনিয়োগ কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত
দলীয় সংৰ্ব
কৰি এটা ঘোষণা ইঙ্গাত প্ৰকাশৰ কাৰণে পঠালো। এই ঘোষণা

কিন্তু প্ৰকাশ নহ'ল। তেজিয়া প্ৰচাৰ-পত্ৰিকাৰপে ছপাই নানা
ঠাইলৈ প্ৰেৰণ কৰে। তেজিয়াও লেনিনক ক্ষান্ত নিদিলৈ। লেনিন বাধ্য হৈ দলৰ
সমিতিৰ পৰাও আৰু থাকিল। কিন্তু হতাখ বা ঝাপ্ট নহৈ ব্যক্তিগতভাৱে চিঠি-পত্ৰ
লেখি কৰিবেসকলৰ লগত ৰোগায়োগ স্থাপন কৰিব থৰিলৈ। এই বিপৰ্যায়ৰ কালছোৱাত
হেনো মাহে তিৰিশতকৈও অধিক সংখ্যক চিঠি লেখি লেনিনে বলৈতেক দলৰ সংগঠন
কাৰ্য পৰিচালনা কৰিছিল।

এই সময়ৰ দলীয় সংৰ্ব আৰু বিপ্রাটক কেন্দ্ৰ কৰি লেনিনে ‘এথোজ দি দুখোজ
পিচোৱা’ শীৰ্ষক এখন ইঙ্গাতৰ ১৯০৪ চনৰ মে মাহত প্ৰকাশ কৰে। ইংৱাত প্ৰধানকৈ
বলৈতেক আৰু মেনৈতেকসকলৰ পাৰ্থক্য স্পষ্টভাৱে বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱায়। লেনিনে
দেখুৱালৈ যে ‘ইঙ্গ’ত প্ৰকাশিত কাৰ্য্যমুচী অনুসৰি দল সংগঠিত আৰু পৰিচালিত হৰ
লাগে। কিন্তু মাটে’ভৰ নেতৃত্বত সুবিধাবাদীসকলে তাকে নকৰে। মাটে’ভৰ আৰু তেওঁৰ
সমৰ্থকসকলক ‘বৃক্ষজীৱী বৃক্ষজীৱা বাজিষ্বাদী’ বুলি অভিহিত কৰি দেখুৱাই কলে যে
এওঁলোক সুবিধাবাদী। লেনিনে সদস্য ভৰ্তি প্ৰসংগতো বিশ্লেষণ কৰি কথ যে মেনৈতেক-
এথোজ দি দুখোজ
পিচুৱা
সকলৰ মতে ধৰ্মছট বা বিক্ষেপত্ত যোগ দিলেই দলৰ সদস্য ভৰ্ত
হৰ পাৰি। কিন্তু বলৈতেকসকলে তাক মানিব নোৱাৰে। দলৰ
অনুভৱ হৰলৈ হলে কষ্ট আৰু ত্যাগ বীকাৰ কৰিবই লাগিব।

কাৰণ, যিহেতু এই দলেই অনুৰ ভবিষ্যতে বিৰাট বিপ্ৰব জৰিয়তে দেশৰ খাসন ব্যৱস্থা
পৰিচালনা কৰিব লাগিব, গভৰকে কষ্ট আৰু ত্যাগৰ মহিমা সদস্য মাত্ৰেই গুৰিৰে পৰা
অনুভৱ কৰিবই লাগিব। যিযে কষ্ট আৰু ত্যাগ বৰণ কৰিব নোৱাৰে, সিয়ে দলত
খকাৰ অৰ্হতাৰ লাভ কৰিব নোৱাৰে। লেনিনে বলৈতেক আৰু মেনৈতেক দলৰ
অপৰিহাৰ্য্যতা সমৰ্থন কৰি কথ যে বলৈতেক মাত্ৰেই বিপৰী, বি কোনো প্ৰকাৰৰ ত্যাগ
আৰু কষ্ট বীকাৰ কৰিবলৈ এওঁলোক সাজু। কিন্তু মেনৈতেক মাত্ৰেই সুবিধাবাদী, কষ্ট
আৰু ত্যাগৰ প্ৰতি এওঁলোক সততে বিমুখ। “‘সুবিধাবাদীয়ে কেডিয়াও বধানিৰিষ্ট গহ্য
গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰে, এওঁলোক সদাৱ অ্যৱৰ্তী, কেুৰদৰে বাধা পালেই সংকুচিত হোৱা
আৰু সুবিধা পালেই আগবঢ়া এওঁলোকৰ ধৰ্ম। পৰিবৰ্তন বা পৰিবৰ্দ্ধনৰ সহায়ত আপোচ-
মীমাংসা কৰিবলৈ এওঁলোক সদায় সাজু। সদাচাৰ, শুকাচাৰ, স্বপনামৰ্শ আদি এওঁলোকৰ
কেইটামান অপৰিহাৰ্য্য লক্ষণ আৰু ধৰনি ॥”

লেনিনৰ ঘৃত ধৰণা যে এই অধিকসকলৰ দলটো বিহেতু সহজে অধিক ঝৌৰিৰ বক্তা-

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 7, P. 404.

কর্তৃ অক্ষয় হৰ, গতিকে এই দল প্রতিশালী আৰু আৰ্�জনৰ প্ৰতি অবিচলিত ভাৱে লাগি থকা বিধৰ হৰই লাগিব, তেহে সৰ্বহাৰা অমিক খ্ৰীয়ে এই দলৰ ওপৰত আছা প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰিব। সেয়ে তেওঁ দলৰ নিয়মাৱলীৰ ওপৰত প্ৰস্তুত গুৰুত আৰোপ কৰিছিল আৰু প্ৰতিগবাকী সদস্যই এই নিয়মাৱলী গতীৰ নিষ্ঠাবে মাৰিবই লাগে ঝুলি কৈছিল। যাতে কোনো বেতা ষেজ্জাচাৰী হৰ নোৱাৰে তাৰ কাৰণে সমূহীয়া নেতৃত্বৰ ওপৰত গুৰুত আৰোপ কৰিছিল। তহপৰি সকলো কথা খোলোচা ভাৱে আলোচনা কৰি সন্দেহ ভঙ্গনৰ ওপৰতো তেওঁ গুৰুত আৰোপ কৰিছিল।

এই ইস্তাহাৰখনে মেনৰেভিক সকলৰো মুখা ঝুলি দিলে। তেওঁলোক লেনিনৰ প্ৰতি খুব কঠোৰ হৈ পৰিছিল আৰু যাতে কোনোৱে লেনিনৰ মৌতিগ্ৰহণ নকৰে তাৰপ্ৰতি সকলোকে সকিয়াই ঝুৰিব ধৰিলে। কিন্তু শেষত লেনিনৰেই জয় হ'ল। সকলোৱে সংগঠনৰ উপৰি আগশাৰীৰ বহুৱা নেতৃসকলেও এই কিংতুপথখন আদৰি ললে।

কিন্তু ২য় কংগ্ৰেছৰ বিফলতা, মেনৰেভিকসকলৰ শক্রতা, কঠোৰ পৰিশ্ৰম আৰু মানসিক অশাস্ত্ৰিয়ে লেনিনক দুৰ্বল কৰি পেলায়। সেয়ে সকলো কাম-কাজ সামৰি কিছুদিনৰ কাৰণে ত্ৰুপস্থয়াৰ সৈতে আতৰি গৈ জিৰণি লৈ মুকলি জীৱন কঠোৰ লগাত পৰে। কিছুদিনৰ পিছতে আগৰ শক্তি আৰু সাহস পোৱাত নতুন উত্তমেৰে ৩য় কংগ্ৰেছ আহৰণৰ কামত লাগিল হি।

এতিয়া ‘ইঞ্জা’ মেনৰেভিক দলৰ হস্তগত। লেনিনৰ প্ৰভাৱ থৰ্ব কৰাৰ ইচ্ছাবে মেনৰেভিকসকলে যিমান পাৰে ইঞ্জাৰ জৰিয়তে লেনিনৰ দুৰ্ঘণ বটিব ধৰিলে। কিন্তু

কাৰ্য্যত: তেওঁলোকৰ অপপ্ৰচাৰে লেনিনক অধিক নিষ্ঠাবে দলীয় সংগঠনৰ কাৰণে আস্তনিয়োগ কৰিবলৈ অনুপ্ৰেৰণাহৈ যোগালে। যন্ত: ১৯০৪ চনৰ
৫৯ কংগ্ৰেছৰ
প্ৰস্তুতি
আগষ্টিত জেনেভাৰ ওচৰৰ এখন ঠাইত কচিয়াৰ বিভিন্ন সংগঠনৰ
পৰা নিৰ্বাচিত হৈ যোৱা ২২ জন প্ৰতিনিধিৰ এখন সভা বহি ৩য়
কংগ্ৰেছৰ প্ৰস্তুতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিলে আৰু ভ্ৰেবিওদ (অগ্ৰদৃত) নামে বাতৰি-
কাকত এখন উলিয়াবলৈও সিদ্ধান্ত ললে। লেনিন, ভি ভোৰোভ-ক্সি, এল এলমিন-ক্সি, এ
লুমাৰক্সি নিৰ্বাচিত হ'ল সম্পাদনা সমিতিলৈ।

এই কাৰ্কতখনৰ লক্ষ্য হ'ল অমিক খ্ৰীৰ প্রতিশালী বাজৈনতিক দল এটা সংগঠন
কৰি বিপ্ৰৱৰ কাৰণে প্ৰস্তুতি চলোৱা। এই কাৰ্কতখন সম্পূৰ্ণৰূপে সমূহীয়া নেতৃত্বত
কাৰ্কত ভ্ৰেবিওদ
কাৰ্কত
পৰিচালিত হৈয়, সম্পাদকসকলে সকলো কথা মুকলিভাৱে আলোচনা
কৰে, সমূহ সদস্যৰ মতামত বিচাৰে, সমৱৰ্ত ই অমিকসকলৰ বৰ্ধাৰ্ঘ
মুখ্যপত্ৰ কৰলে পৰিগণিত হৈ পৰে। ইয়াৰ ধৰচ আদিও পূৰ্বাকৈ দলৰ
সংগঠন কিলাকৈই বহুৰ কৰিলে। ই ইয়াৰ অনপ্ৰিয় হৈ পৰিল যে ইয়াৰ সহায়ত বিচেই
কম নময়ৰ ডিত্তবতে ১৯০৫ চনৰ অক্টোবৰ বিপ্ৰ গঢ়ি ঝুলিবলৈ মেনৰেভিকসকল সৰ্ব হ'ল।

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଞ୍ଜ୍ୟାନୀ

ଜୀବତକୁ ଉପରତ ପ୍ରଥମ ଆହ୍ଵାତ

ଦଲୀଯ ସଂଗଠନ ଆକ ପ୍ରଚାରକାର୍ଯ୍ୟ ସତାବ ଲଗେ ଲଗେ ଉତୋଗ ଆକ କାରଖାନାବିଲାକତ ଧର୍ମଟର ସଂଖ୍ୟାଓ ବାଟିବ ଥରେ । ସେହାଚାବୀ ଜୀବତକୁ ଅତ୍ୟାଚାବୀ ପୁଲିଚେ ଗଢ଼ି ଉଠିବ ଧବା ବିପ୍ର ଦମନ କବିବଲୈ ବିବିଧ ଉଗ୍ରାୟ ଅବଲମ୍ବନ କବିଲେ ଗୁଚ୍ଛ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରଜାଲିତ ଅଣ୍ଣିଧାର ଆଗତ ସକଳେ ଛାଇ ହେ ବାବଲୈ ଧବିଲେ । ୧୯୦୫ ଚନବ ଜାମୁରାବୀତ ପୁଲିଟୋଭତ ପାତନି ମେଳା ଧର୍ମଟେ ସମଗ୍ର କଟିଆତ ସାଧାରଣ ଧର୍ମଟରପେ ଦେଖା ଦି ବିବାଟ କପ ଧବଣ କବିବ ଧବିଲେ ।

ଦେଇ ସମଗ୍ର ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଠାଇତ ହର୍ଭିକିଇ ଦେଖା ଦିଲି । ଜନତାବ, ବିଶେଷକୈ ବହୁରାସକଳବ, ମୁଖତ ଡାତ ମାଇ, ଗାତ କାପୋବ ମାଇ । ତେବେ ଅବହାତୋ ଜୀବ ଉପରତ ବାଇଜ୍ବ ଗତୀର ଆହ୍ଵା, ତେତିଯାଓ ଜୀବ ଈଥରବ ଜୀବତ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ଜନତାବ ପିତୃ ପାଲକ ।

୧୯୦୯ ଚନବ ବିପ୍ର ଧର୍ମଧାରକ ଗେପନର ନେତୃତ୍ବ ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେବ ଅନ୍ତରାଧାରବଣେ ଦୂରରହା ବର୍ଣ୍ଣାଇ ଜୀବର ଓଚବତ ସହାୟ-ସାହାୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କବିବଲୈ ହିବ କବିଲେ । ବଲରେଭିକସକଳେ ଏହି ଆୟୋଜନ ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣରପେ ବ୍ୟର୍ଦ୍ଦ ହବ ଡାକ ବୁଝିଲି ଆକ ଦେଇ କାବଣେ ଗେପନର ନେତୃତ୍ବର ଶୋଭାବାଜ୍ରାତ ବୋଗ ନିଦିବଲୈ ଅଧିକସକଳକ ବୁଝାଇଲି । କିନ୍ତୁ ଚେଷ୍ଟା ବ୍ୟର୍ଦ୍ଦ ହୋଇବାକେ ଶୋଭାବାଜ୍ରାତ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରେ ।

୯ ଜାମୁରାବୀର ଦିନ ପ୍ରାତି ୧୪୦,୦୦୦ ଅଧିକେ ଲ'ବା-ତିବୋତାବ ସୈତେ ଗୌର୍ବବ ଧଳା ଉକରାଇ ଆକ କଟିଆବ 'ପିତୃ ଜୀବ'ର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆଗତ ଲୈ ଜୀବ ଉଚବତ ଆବେଦନ ଜମାବଲୈ ବୁଲି ଗେପନର ନେତୃତ୍ବର ଶୋଭାବାଜ୍ରାତ ବୋଗ ଦିଯେ । କିନ୍ତୁ ଜନତା ଗୈ ଜୀବ ଉଚବ ନାପାଲେ, ନିବପରାଧୀ ଅନ୍ତର୍ଭାବିହୀନ ଜନତାବ ଉପରତ 'ପିତୃ ଜୀବ'ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶତ ପ୍ରତିବର୍ଦ୍ଦ କରା ହ'ଲ । ହାଜାବତକେ ଅଧିକେ ବିଭାଗେ ମୃତ୍ୟୁବବଣ କବିଲେ ଆକ ପୌତ ହାଜାବତକେ ଅଧିକ ହ'ଲ ଆହତ । ଜନତାବ ତେଜେବେ ବାତାଳୀ ଲୈ ହଲେ ।

জাবতুন্নই কাবিছিল যে এনে বিশ্বেষণৰ কলত অমিকসকলে আৰু আগলৈ সু
চুপিবলৈ সাহ নকৰিব। কিন্তু কাৰ্য্যতঃ হ'ল ইয়াৰ বিপৰীত। [বুশংস হত্যাকাণ্ডৰ
বাতৰিৱে তেনেই পিছপৰি থকা অঞ্চলৰ অমিকসকলকো জিকাৰ খুৱালে, গভীৰ উত্তেজনাৰে
আগবঢ়ি আহি ব্যৎসূর্তভাবে বিপ্লৱত অংশ গ্ৰহণ কৰিব ধৰিলেহি। সমগ্ৰ কঢ়িয়া জুৰি
শোক-সঙ্গীতৰ কৰণ অথচ গভীৰ ধৰনি উঠোৰদৰে চুইজ্বাৰলেওত থকা লেনিনহাঁড়েও শোকামুল
হৈ আন্তৰ্জ্ঞাতিক শোকসঙ্গীত গাৰ্দলৈ সজে,—

“স্বাধীনতা সুজ্ঞত যিয়ে আজ্ঞাহৃতি দিলে
হৃথ-শোকেৰে আমি তেঙ্গলোকৰ শ কঢ়িয়াওঁ।

জনতাৰ মুক্তি আৰু সমানার্থে
তোমালোক তুমুল বণ্ডত পৰিষা।

আমাৰ কাৰণে তোমালোকৰ যথা সৰ্বশ ত্যাগ কৰিষা,
তোমালোকৰ জীৱনো দান দিলা।

এনে সময়ও আহিব, যিদিনা তোমালোকৰ মোল বুজিব।
এনে সময়ও আহিব, অত্যাচাৰী বিনাশ হৰ, জনতা জাগ্রত হৰ,

মহান হৰ, মুক্ত হৰ।

বিদ্যায ভাস্তুসকল, তোমালোকে মহান পথ বাছি ললা,
তোমালোকৰ কৰৰত আমি শপত খালোঁ। সুজিবলৈ,
স্বাধীনতা আৰু জনতাৰ সুখৰ কাৰণে।”

সেয়ে নহয, বিভিন্ন বচনাৰ মাতেদি লেনিনে অমিকসকলক বিপ্লৱৰ প্ৰতি উত্তেজিতও
কৰিব ধৰিলে। অমিক শ্ৰেণীৰ সংগ্ৰামশীলতা আৰু দৃঢ়তাৰ বিষয়ে আছিল লেনিনৰ পঞ্চীৰ
আচ্ছা। বাটি অহা বৈপ্লৱিক সংগঠন আৰু কাৰ্য্যলৈ সংক্ষ কৰি তেঙ্গ কৈছিল যে অমিক-
সকলে সংঘবন্ধভাবে অন্ত-শ্ৰেণীৰে স্বসজ্জিত হৈ মুকলি সংগ্ৰামলৈ সাজু হৰৰ হ'ল, বাতে
ষেছাচাৰী জাৰতুন্নক তিলিকতে ওফনাহি দিব পাৰে। এনে বিপ্লৱৰ প্ৰস্তুতিৰ কাৰণে
মাঝ'-এঙ্গেল্চ কথিত সংক্ৰান্ত-বিপ্লৱ বিষয়ক সকলো কথা লেনিনে গভীৰ আন্তৰিকভাবে
অধ্যয়নো কৰিলে। নাদেৰাদা কুপস্তৱাৰ ভাৰাত,—

“ইলিচে মাঝ’ আৰু এঙ্গেল্চে বিপ্লৱ আৰু সশঙ্ক আক্ৰমণৰ বিষয়ে লেখা কথা
আৰু কিভাপৰোৰ অতি সাৰধানে কেইবাবাৰো পঢ়িছে। যুক্ত সম্পর্কে লেখা আৱৰ শ্ৰেণী
তেঙ্গ সংযোগে অধ্যয়ন কৰিষে, সশঙ্ক আক্ৰমণ আৰু তাৰ কৌশলৰ বিষয়েও তেঙ্গ পঢ়িছে,
এই বিষয়ে জ্ঞানতকৈ তেঙ্গ বহু বেটি জ্ঞানিছিল আৰু চিন্তণ কৰিছিল ॥

সশঙ্ক বিপ্লৱ বিষয়ক লেনিনৰ অধান আদৰ্শ আছিল জেনেবেল ঝুচেবেটৰ নেতৃত্বত
সংঘটিত ‘পেৰিচ কুন্ডন’। লেনিনে তেঙ্গৰ বাতৰি-কাকত ‘ভ্ৰেণিগু’ত ঝুচেবেট বিষয়ক

* N. K. Krupskaya : Reminiscences of Lenin, 1957, P. 114.

প্রবক্ত লেখিলে, ঝুঁচেটের 'আলি-বাটি' বৃক্ষ' কচ ভাবালৈ অঙ্গুহাদ কবিও প্রচাৰ কৰিলে। তেওঁৰ আশে-পাশে ধকা কম্বেডসকলক 'পেৰিচ কম্বুন'ৰ কথা সন্তোষ কৰিবাই কৰ 'ধৰিলে। আৰু এদিন কঢ়িয়াত 'পেৰিচ কম্বুন'ৰ সদৃশ সমাজতান্ত্ৰিক সমাজ বে গঠন কৰিবাই লাগিব ভাৰ কাৰণে অচূপ্রাণিত কৰিবও ধৰিলে।

লেনিনৰ আশা পূৰ্ণৰূপে সকল নহ'ল বদিও ১ জানুৱাৰীৰ ষ্টোনাই সমগ্ৰ কঢ়িয়া কঢ়িপাটি তুলিলে। পেট্রোগ্ৰেডৰ উপৰি মকো, বিগা, রার্ষ, টিফলিচ প্ৰত্যনি প্ৰধান মগৰ আৰু উজ্জোগত বিপ্ৰৱ ধৰ্মঘট আৰু শোভাযাত্ৰাৰ কপত দেখা দিলে। পৃথিবীৰ অক্ষাংশ ঠাইৰ অধিকসকলে সইৰি জনালে আৰু প্ৰথমবাৰৰ কাৰণে কঢ়িয়াৰ কৃষকসকলেও এই বিপৰত ঘোগ দিলে।

সমাজবাদী গণতান্ত্ৰিকদলৰ ত্ৰয় কংগ্ৰেছঃ—জানুৱাৰী বিপ্ৰৱৰ কালচোৱাত মেনখেভিকসকলৰ স্বকপ দিন যেন হৈ প্ৰকাশ পালে। লেনিন মুকলিভাৱে এঙ্গৱোকৰ বিৰোধিতা কৰি দেখুৱাই দিলে যে অধিক আৰু কৃষকৰ স্বার্থবৰঞ্চাৰ প্ৰতি মেনখেভিকসকল ডুসৌন। এঙ্গৱোকে সশস্ত্ৰ বিপ্ৰৱোভয় কৰে। এঙ্গৱোক উদাৰপন্থী বুৰ্জোৱামসকলৰ দৰে সংঘাৎধৰ্মী,—বিপ্ৰৱৰ সলনি আপোচ মীমাংসাৰ দ্বাৰাহে এঙ্গৱোকে পৰিবৰ্তন হোৱা কামনা কৰে। অধিক শ্ৰেণীৰ দল সংগঠন-আৰু শ্ৰেষ্ঠত্ব প্ৰতিষ্ঠা কৰাই আছিল লেনিনৰ লক্ষ্য, অঙ্গথাই, লেনিনৰ মতে গণতন্ত্ৰ বা সমাজবাদী সমাজ ব্যৰ্থ। মেনখেভিকসকল আছিল ইয়াৰ পৰিপন্থী। সেয়ে লেনিনে এঙ্গৱোকৰ প্ৰভাৱ খৰ' কৰিবলৈ উঠিষ্ঠ পৰি লাগে।

কিন্তু টি সহজসাধ্য নাছিল। কাৰণ তেড়িয়াও সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক দলৰ কেছীয় সমিতি মেনখেভিক প্ৰভাৱ পুষ্ট আছিল। কিন্তু লেনিনে এনে কোশল খুঁটালে যে মেনখেভিকসকলৰ প্ৰভাৱ কমি যাব ধৰিলে। বসখেভিক দলৰ নেতৃত্বত কেছীয় সমিতি গঠন কৰাৰ কথাও লেনিনে ভাৰিব ধৰিলে আৰু তাৰ কাৰণে দলৰ তৃতীয় কংগ্ৰেছ আহমান কৰাৰ আবশ্যকতাৰ কথাও কাকত ভ্ৰপৰিওদত প্ৰচাৰ কৰিব ধৰিলে। কংগ্ৰেছৰ সম্ভাৱ্য কাৰ্যামূলী আৰুকি আৱশ্যকীয় প্ৰস্তাৱৰ খচবাও প্ৰকাশ কৰিবলৈ নেবিলে।

১৯০৫ চৰৰ ২৫ এপ্ৰিলৰ পৰা লগুনত তৃতীয় কংগ্ৰেছৰ অধিবেশন আবস্থ হয়। ঐকৈশটা সংগঠনে ইথাত সহযোগিতা কৰে। কংগ্ৰেছৰ সভাপতিৰ আসনলৈ নিৰ্বাচিত হয় লেনিন নিজে আৰু যথোৰ্ধতে কংগ্ৰেছৰ সকলো কাৰ্যামূলী পৰিচালনাও কৰে লেনিনেই। এই কংগ্ৰেছত আলোচিত বিবৃহসমূহৰ ভিতৰত সশস্ত্ৰ বিপ্ৰৱ, সমাজবাদী গণতান্ত্ৰিকদলৰ অছায়ী চৰকাৰত বোগদান প্ৰস্তু, কৃষক বিপ্ৰৱ আদি আছিল সব' প্ৰধান। কংগ্ৰেছত মুকলিভাৱে আলোচনা কৰা হ'ল যে অধিকসকলৰ হাতত অন্ধ-শত্ৰু তুলি দিব লাগিব, তেওঁৱোকে মুকলিভাৱে সংগ্ৰামত ঘোগ দিব লাগিব আৰু ইয়াৰ নেতৃত্বত বহন কৰিব লাগিব দলৰ সংগঠন সমূহে। দলে অছায়ী চৰকাৰত অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ কথা এই কাৰণে সমৰ্থন কৰিলে

যে বেছাচাৰী জ্ঞানজ্ঞ নিয়ুল কৰি সৰ্বহাৰাৰ একনামকস্বাদ এই দলেই অটিবে অতিষ্ঠা কৰিব লাগিব।

ওয় কংগ্ৰেছত ঘোগ দিয়া প্ৰতিনিধিস্কলেই যে কেৱল লেনিনৰ মত সমৰ্থন কৰিলে সিমানেই নহয়, কঢ়িয়াত ধকা দলৰ হাজাৰ হাজাৰ সদস্যইও সৰ্বান্তকৰণে লেনিনৰ প্ৰস্তাৱ সমৰ্থন কৰে।

উল্লেখযোগ্য এয়ে যে ওয় কংগ্ৰেছত মেনশেভিক নেতৃবৃন্দই ঘোগ দিবলৈ সাহস গোটাবপৰা নাছিল, যদিও তেওঁলোকো কংগ্ৰেছলৈ আহুত হৈছিল।

মেনশেভিক দলক প্ৰকাশ কৰি প্ৰস্তাৱ খৰ্ব কৰাৰ মানসেৰেই লেনিনে ১৯০৫ চনৰ গণতান্ত্ৰিক বিপ্ৰবৰ্ব জুলাইত জেনেভাৰ পৰা প্ৰকাশ কৰে ‘গণতান্ত্ৰিক বিপ্ৰবৰ্ব ছটা কোশল’ শীৰ্ষিক পুস্তিকাৰখনি। যে কংগ্ৰেছৰ কাৰ্যসূচী আৰু প্ৰস্তাৱ প্ৰভূতিৰ ভেটিতেই ইয়াক বচন কৰা হৈছিল। ইয়াত দেখুৱা হৈছিল যে মেনশেভিকসকল পশ্চিম ইউৰোপৰ বুৰ্জোৱাসকলৰ দৰে বুৰ্জোৱা-গণতন্ত্ৰৰ হে সমৰ্থক। ১৮শ আৰু ১৯শ শতিকাৰ ইউৰোপত যিবোৰ বিপ্ৰ হৈছিল তাত নেতৃত্ব বহন কৰিছিল বুৰ্জোৱাসকলে, অমিক শ্ৰেণীযো বুৰ্জোৱাসকলৰ দ্বাৰাহে পৰিচালিত হৈছিল। লেনিনে দেখুৱাই দিলে যে কঢ়িয়াত মেনশেভিক দলে সেই একে ভূমিকাকে গ্ৰহণ কৰিবে। লেনিনে বুৰ্জোৱা ভাবাপৰ মেনশেভিকসকলৰ দৃষ্টিভঙ্গি হিতিশীল বা স্থৰ্বিৰ বুলি নিষ্ঠা কৰে।

মেনশেভিক বা বুৰ্জোৱাসকল আছিল সাংবিধানিক বাজ্জতন্ত্ৰৰ সমৰ্থক। লেনিনে এনে শাসনতন্ত্ৰৰ তীব্ৰ বিৰোধিতা কৰি দেখুৱাই দিলে যে এনে শাসনতন্ত্ৰত কেৱল জ্ঞান স্বেচ্ছাচাৰৰহে অৱসান ঘটিব, বাকী সকলোবোৰ আগবঢ়াৰে অবিকল ধাকিব। এনে শাসনতন্ত্ৰত বুৰ্জোৱাসকলৰ স্বার্থ আৰু সম্পদ বক্ষাৰ অহুকুলেহে আইন প্ৰস্তুত হ'ব, সৰ্বহাৰাৰ কোনো পৰিবৰ্তনেই নহ'ব, তেওঁলোকৰ হৰুৱহু হৰুৱহুই ধাকিব। এনে শাসনতন্ত্ৰই সৰ্বহাৰাক অসহায় আৰু নিষ্ক্ৰিয় কৰিবে তুলিব। ‘ছটা কোশল’ গ্ৰহণ লেনিনে স্পষ্টভাবে দেখুৱালৈ যে বলশেভিকসকলৰ আদৰ্শেৰে অমুপ্রাণিত হলেহে অমিক সৰ্বহাৰা হৰ সক্ৰিয়, শক্তিশালী আৰু জীৱৰস্ত। আনহাতে মেনশেভিকসকলৰ আদৰ্শেৰে অমুপ্রাণিত হলে অমিক সৰ্বহাৰা হৰ নিষ্ক্ৰিয়, শক্তিশীল দৰ্শক।

এই গ্ৰহণত লেনিনে অস্থায়ী বিপ্ৰবৰ্ব চৰকাৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰাতো গুৰুত্ব দিলে। লেনিনৰ বিশ্বাস আছিল যে এনে চৰকাৰ প্ৰতিষ্ঠিত হলে বাইজৰ গতি-মতি অধ্যয়ন আৰু পৰিবৰ্তন কৰা সহজসাধ্য হ'ব, এনেকৈ বিপ্ৰবৰ্বো কৃতকাৰ্য কৰি তুলিব পাৰিব। স্বেচ্ছাচাৰী জ্ঞানজ্ঞ আৰু স্থৰ্বিৰ বুৰ্জোৱা তাৰুৰ বিলোপ সাধন কৰিবলৈ যে অমিক আৰু কৃষকসকলে ঐক্যবন্ধভাৱে বিপ্ৰবৰ্ব ঘোগ দিবহি লাগিব তাকো স্পষ্টভাবে কলে। *

বুৰ্জোৱাসকলে ভাবিছিল যে যিহেতু সৰ্বহাৰা অমিক সংখ্যা লঘু, গতিকে এওঁলোকে

* V. I. Lenin, Collected Works, Vol. 9, P. 100.

বিমুক্তিবাদী বূর্জোরা গণতন্ত্রবপনা সমাজতন্ত্রবাদ প্রতিষ্ঠাত শুক্ৰপূর্ণ সুমিকা গ্ৰহণ কৰিব
লোৱাৰে। কিন্তু লেনিনে ইয়াৰ বিপৰীতে দেখুৱাই দিলে যে বিমুক্ত কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে
অধিক আৰু কৃষক ঐক্যবৰ্ত হৰই লাগিব আৰু তেওঁয়া এওঁলোক হৰ সংখ্যা গৰিব। আৰু
যিহেতু সংখ্যা গৰিবাই গণতন্ত্রৰ ভাগ্য বিয়ৱণ কৰে, পতিকে অধিক আৰু কৃষক ঐক্যবৰ্ত
শক্তিৰে সমাজতন্ত্রবাদ বিশ্বাসকৈ প্রতিষ্ঠা কৰিব পাৰিব।

লেনিনৰ এইখন বচনাই অধিকসকলক আশাৰিত কৰি ভুলিলে, অধিক শুক্ৰ আৰু
আহুৰ বিমুক্ত যোগ দিব ধৰিলে। ইয়াৰে মাৰ্ক' কথিত বূর্জোৱা গণতান্ত্ৰিক বিমুক্ত,
অধিক বিমুক্ত আৰু কৃষক বিজোহৰে। ঐক্য সাধন কৰিব পৰা হ'ল।

কঢ়িয়াৰ বিমুক্তি:—লেনিনৰ ‘হই কৌশল’ গ্ৰন্থই অপূৰ্ব সঁচাৰি পালে, নিচেই কম
দিনৰ ভিতৰত একাধিক সংক্ৰণ প্ৰকাশ পালে, লগে লগে বিপ্ৰৱেও বিশালবপনা বিশালতৰ
জপ লাভ কৰিব ধৰিলে। বিমুক্তিৰ শক্তি বাটে ওদেচাত যুক্ত জ্ঞাহাঙ্গ ‘পোটেম্কিন’ৰ বিজোহৰ
লগে লগে। এই নৌ-ৰাহিনীটোৰ বিজোহৰ বাতৰি পোৱাৰ লগে লগে লেনিন হৰ্দোলসিত
হৈছে উঠিল। এম. ভাটিলিয়েভ ইউজিনক বিজোহৰ পৰিচালনা কৰিবলৈ সকলো প্ৰকাৰৰ
আৱশ্যকীয় পৰামৰ্শ দিয়ে পঠাইলি আনকি লেনিন উৰ্পেড়োৰে কৰানিয়ালৈ গৈ তাৰপৰা
বিজোহৰ পৰিচালনা কৰাৰ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰিল। কিন্তু ইউজিন গৈ নোপোৱাৰ আগতে
বিজোহৰ দমন কৰাত কাৰ্য্যত পৰিণত হৈ উঠিল।

এই ক্ষেত্ৰত বিকল হৈ অধিকসকলক সশঙ্খ বিমুক্ত কাৰণে উচ্চাবলৈ ধৰিলে।
কেনেদেৰে অন্ত-শক্তি সংগ্ৰহ কৰিব লাগিব, কেনেদেৰে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব লাগিব আৰু
পৰিচালনা কৰিব লাগিব প্ৰত্যুতি সকলো কথা কঢ়িয়াৰ বলশেভিক সংগঠন বিলাকক চিঠিবে
লেখি লেখি জনাব ধৰিলে। কঢ়িয়াৰ বলশেভিক সংগঠনবিলাকৰ মাজত যুক্ত-সমিতি গঠন
হৰ ধৰিলে। এই সমিতিবিলাককে বীতিমত যুক্ত শিক্ষা দিয়াৰ উপৰিও অঙ্গ-শক্তি সংগ্ৰহ
আৰু প্ৰস্তুত কৰিবলৈও আবশ্য কৰিলে। বাতৰি কাকত, প্ৰচাৰ-পত্ৰিক, ইঙ্গাহাৰ আদি
হোৱাই হোৱাই সৈজ আৰু নৌ বাহিনীৰ ক্ষেত্ৰত বিতৰণ কৰিব ধৰিলে। বছতো সৈনিক
আৰু নাৰিকৰ লেনিনৰ লগত পোনপটীয়া সম্পর্কও গঠি উঠিল।

বিমুক্তিৰ ঘনীভূত হৈ উঠা দেখি জ্ঞাবে ‘ডুমা’ আহুন কৰিবলৈ মন্ত্ৰী বুলীগিশক নিৰ্দেশ
দিলে। এই ‘ডুমা’ক লেনিনে বিমুক্ত ধৰণ কৰাৰ ছলনা বুলি অভিহিত কৰিলে। অধিক

সকলোও লেনিনৰ স্মৃত স্মৃত মিলালে। বিমুক্ত প্ৰস্তুতি চলিয়ে থাকিল।

১৯০৫ চনৰ অক্টোবৰ ই চূড়ান্তৰপ ললে অক্টোবৰত, যেতিয়া প্ৰায় ২ নিমৃত বিমুক্তীয়ে একে

বিমুক্ত

সময়তে সমগ্ৰ কঢ়িয়া জুবি ধৰ্মবটত বোগ দিলে। ধৰ্মবটকাৰীসকলৰ
মুখ্য মেনি আছিল,—“যেছাচাৰী আৰজন কৰস হওক।” “গণতান্ত্ৰিক অছাজৰ দীৰ্ঘজীৱী
হওক।”

আৰজনৰ অধীন সমগ্ৰ কঢ়িয়াতে বিগত বিগাপি গল। অধিকৰ উপৰিও আয় এক

ভূতীয়ালে কৃষকেও এই বিপ্লবত ঘোগ দিলে। বঙ্গবেঙ্গিকসকলৰ একাত্ম চেষ্টাৰ ফলত ইউকাইন, বাইলোকচিয়া, পোল্যাণ্ড, বাস্টিক প্ৰদেশ, ট্ৰাল ককেচিয়া, মধ্য এচিয়া আৰু সীমান্ত অঞ্চলতো সশস্ত্ৰ বিপ্লবত বাইজে ঘোগ দিলে। কোৱা হয় যে সমগ্ৰ পৃথিবীৰ ভিতৰত এনে বিপ্লব এয়ে প্ৰথম।

জাৰতস্ব ভ্যত কিমি উঠিল। যাধ্য হৈ জাৰ ২য় নিকোলাতে ১৭ অক্টোবৰৰ দিনা এক ইন্ডোহাব ঘোগে ডুমাক বিধায়িনী শক্তি প্ৰদান ক'ৰ। এই বিপ্লবৰ এনেকল ফলিব বুলি লেনিনে আগ ধৰিয়েই কৈ ধৈছিল, মাৰ্জ'ৰ মতেই ঐতিহাসিক সত্য। লেনিনে এতিয়া ষোধণা দিলে যে ২য় বিপ্লবত বঙ্গপিপান্ত জাৰৰ সিংহাসন ওফোৰাই দিব লাগিব।

১৯০৫ চনৰ অক্টোবৰত সংঘটিত প্ৰথম সৰ্বকঢিয়া বিপ্লবৰ ফল ঘৰকপে আৰ্মিকশ্রীৰ ডেপুটীসকলৰ চোভিয়েট অনুষ্ঠান গত লৈ উঠিল। চোভিয়েট সমৃহ পোনতে নগৰ সমৃহত

বিপ্লবৰ ফল
আৰু পিছলৈ গাৰ্বিলীয়া অঞ্চলতো গঠি উঠিব ধৰিলে। লেনিন কৰিবত

অস্থায়ী বিপ্লবী চৰকাৰ এই চোভিয়েট সমৃহেই। শ্ৰেষ্ঠলৈ বিপ্লব কুড়কাৰ্য্য কৰি সৰ্বহাবাৰ একনায়কত্ববাদ প্ৰতিষ্ঠাত প্ৰধান ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে এই চোভিয়েট সমৃহেই। চোভিয়েটত কাৰখনা, দোকান, লণ্ডনা, কৃষিকৰ্মৰ শ্ৰমিক প্ৰভৃতি সকলো। শ্ৰেণীৰ শ্ৰমিকক অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ সুবিধা দি শ্ৰমিকসকলক সুসংগঠিত কৰা হল। উৱত ধৰণৰ জীৱন নিৰ্বাহৰ কাৰণে সশস্ত্ৰ বিপ্লবত ঘোগ দিয়াৰ কাৰণেও চোভিয়েট সমৃহে শ্ৰমিকসকলক আহ্বান জনাব ধৰিলে। লেনিনে শ্ৰমিকসকলৰ ডেপুটীৰ দ্বাৰা সংগঠিত এই চোভিয়েট সমৃহক অস্থায়ী বিকল বিপ্লবী চৰকাৰকপে পৰিগণিত কৰিবলৈও নিৰ্দেশ দিলে।

এই বিপ্লবৰ ফলস্বৰূপে ব্যক্তিৰ দৈহিক মৰ্যাদা বক্তা, বক্তৃতা, প্ৰেছ আৰু সতা - সমিতি সংগঠন কৰাকে লৈ ভালেয়াৰ বিষয়ত স্বাধীনতা লাভ কৰিলে। এই বিপ্লবক শ্ৰমিক শ্ৰেণীৰ সংগ্ৰামৰ বিবাট সফলতা বুলি লেনিনে গণ্য কৰিলে থদিও, জাৰতস্বৰ প্ৰতিশ্ৰূতিত তেওঁ সমূলি পতিয়ন নগ'ল, পূৰ্ণ স্বাধীনতা আৰু সৰ্বহাবাৰ একনায়কত্ববাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে তেওঁ উচ্চায়ে ধাকিল।

কঠিন্যাৰ বিপ্লবৰ বাজত লেনিনঃ—কঠিন্যালৈ আটি সকলো কথা, পৰিস্থিতি আৰু পৰিবেশৰ বুজ লোৱাৰ ইচ্ছা লেনিনৰ কেতিয়াৰ পৰাই আছিল। বিপ্লবৰ সফলতাহি আগ্ৰহ হৃণে বঢ়ালৈ। ৮ নভেম্বৰৰ দিনা লেনিন আহি পেট্ৰোগ্ৰেডত উপস্থিত হ'ল আৰু লগে লগে বিপ্লবত আৰম্ভয়োগ কৰিলে পোনতে লেনিনে পেট্ৰোগ্ৰেড, মক্কো আৰু অস্ট্ৰিয় ঠাইত বঙ্গবেঙ্গিক দলৰ সভাত বক্তৃতা দি আৰু বঙ্গবেঙ্গিক দলৰ কাৰকতত লেখি সশস্ত্ৰ বিপ্লবৰ প্ৰতি বাইজক উত্তোলিত কৰিব ধৰিলে।

সেই সময়ত মেন্ট্স্কি প্ৰেস্পটৰ পৰা প্ৰাণিত ‘মোস্তয়াখিন’ নামে কাৰকতথন বঙ্গবেঙ্গিক দলৰ বৈধ কাৰকত আছিল। আগমনৰ লগে লগে লেনিনে ইয়াৰ সশ্বাসৰাৰ দায়িত বহন কৰিব লগাত পৰে। লেনিনে কাৰকতথনৰ বিকাশ আৰু বহল প্ৰচাৰৰ অৰ্থে এনেদৰে

কাম কৰিবলৈ ললে যে নিচেই কম দিনৰ ভিতৰত গ্রাহকৰ সংখ্যা ৮০,০০০ লৈ বাঢ়িল
আৰু মেজিগৰ্কা প্ৰযুক্তি সকলোবিলাক প্ৰগতিবাবী সাহিত্যিকে ইয়াত লেখিবলৈ ললে।
এই কাকতথনত এশাৰী কথাও লেনিনে বিজে বপচাকৈ ইপাব নিখিল। সেই বুলি
একনায়কস্বাবীও নাছিল, তেওঁ সকলোবোৰ সিঙ্কান্ত সবহ সংখ্যকৰ অনুমোদন কৰিবেহে
প্ৰয়োগ বা প্ৰচাৰ বোগ্য বুলি বিবেচনা কৰিছিল। আৰুকি তেওঁৰ নিজৰ বচনসমূহো
সম্পাদনা সমিতিয়ে অনুমোদন জনাবেহে প্ৰকাশ কৰিবলৈ লৈছিল। জীৱনৰ শেৱলৈকে
লেনিনে এই সমূহীয়া নেতৃত্ব অঙ্গুল বাধিছিল। স্থিতাৰস্থা লেনিনে কেতিয়াও ভাল
মাপাইছিল, তেওঁ আছিল সততে গতিশীল। অক্ষোব্দত আৰৰস্বাৰা ঘোষিত ইন্তাহাৰত
জনসাধাৰণক বহতো নছুন নতুন সা স্বীকৃতি দিলে হয, কিন্তু তাকে লৈ লেনিন তুষ্ট থাকিব
নোৱাৰিলৈ। লেনিনৰ আদৰ্শ হ'ল পুৰ্ণমুক্তি বা মানবীয় পুৰ্ণ বিকাশ লাভ। এই আদৰ্শ
মনত উদ্বোগ কৰি বাধি বিদেশৰ পৰা অহাৰ পিছতে লক্ষ্য সাধনৰ পথত আৰম্ভিয়োগ
কৰিলৈ। আৰু প্ৰথম প্ৰস্তুতি স্বৰূপে ‘নোভয়াধিন’ত ‘দলৰ পুৰূব গঠন’ শীৰ্ষক এটা প্ৰবন্ধ
লেখিলৈ। ইয়াত গুণ বা নিষিক, অৰ্জবৈধ, বৈধ আদি ভিন্ন ভিন্ন
দলীয় সংগঠন শাখা আৰু কৰ্ম আঁচনিবে দলক পুৰূব গঠন কৰাৰ আঁচনি দাঙি ধৰিলৈ।
লেনিনে স্পষ্টকৈ অনুভৱ কৰিছিল যে আৰ্হন সম্ভত বৈধ কাৰ্য্য সম্পৱ কৰি থাকিলে দলে
কেতিয়াও লক্ষ্যত উপনীত হব নোৱাৰিব, অবৈধ বা নিষিক কৰ্মত লিঙ্গ থাকিবই লাগিব।
সকলো শ্ৰেণীৰ মাহুহৰ সমৰ্থন লাভ আৰু সম্পৰ্ক বক্ষাৰ কথা ভাবিয়েই লেনিনে এনে
আঁচনি দাঙি ধৰিছিল বুলি ভৱা হয়।

দলীয় সাহিত্য
ইয়াৰ পিছত লেখা ছিলীয় গুৰুত্বপূৰ্ণ আলোচনা হ'ল ‘দলীয় সংগঠন আৰু দলীয়
সাহিত্য’। লেনিনে ইয়াত স্পষ্টভাৱে দেখুৱালৈ যে দলীয় সংগঠন সহজসাধ্য আৰু স্বতঃকূৰ্ত
কৰিবলৈ হলে সাহিত্যৰ মাজেদি দলীয় আদৰ্শ প্ৰচাৰ কৰিবই লাগিব।
লেনিনে এই মতবো অভূত সমৰ্থন লাভ কৰে। মেজিগৰ্কা প্ৰযুক্তি
কঠিয়াৰ প্ৰগতিবাবী সাহিত্যিক মাজেই এই আদৰ্শৰে উৎসুক হৈ সাহিত্য বচনত আৰম্ভ-
নিয়োগ কৰিলৈ। গৰ্কাৰ অগ্ৰ বিদ্যাত উপন্থতি ‘মাত্’ (মাদাৰ) প্ৰধানকৈ এনে
আদৰ্শৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত।

চাঞ্চল্যে চাঞ্চল্যে মাধোন এমাহমানৰ ভিতৰতে ‘নোভয়াধিন’ এনে বৈপ্লবিক আৰু
অনন্ত্রিয় হৈ উঠিল যে জাৰতস্বৰূপ ইয়াৰ প্ৰকাশ নিষিক কৰিলৈ। দলীয় মুখপত্ৰ নহলে দলীয়
সংগঠন আৰু প্ৰচাৰকাৰ্য্য সম্পাদন কৰা নাবাব। সেয়ে ‘নোভয়াধিন’ নিষিক কৰাৰ
পিচত ‘জোলনা’ (উৰ্মি), ‘ভ্ৰেবিণ্ড’ (অগ্ৰদৃত), ‘এখো’ (প্ৰতিষ্ঠবি) প্ৰস্তুতি কাগজ
এখন এখনকৈ ওলাব ধৰিলৈ আৰু জাৰতস্বৰূপ এখন এখনকৈ নিষিক ঘোষণা কৰিব ধৰিলৈ।

বচনা আৰু প্ৰকাশনৰ উপৰিও কৃত-সমস্তা আৰু আমিকৰ ৮ ষষ্ঠীয়া অমৰ সময়ৰ বিষয়ে
তেওঁ এলানি বক্তৃতাও দিলৈ। বক্তৃতাইও জন-স্বীকৃতি লাভ কৰে। ফলতঃ ফিলেওৰ

টোশ্বাবকোর্টে বহু বলখেত্তিক দলের সভালৈ লেনিন সভাপতি নির্বাচিত হ'ল আর এই সভাই লেনিনে দাঙি থবা দলীয় সংগঠন, স্কুলস্তা, অমিকৰ সমস্তা, প্রভৃতি বিষয়ের অন্তর গ্রহণ কৰে।

মঙ্কোভ সশন্ত্ব বিজোহ :—গুরিবেপৰা মঙ্কোভ বলখেত্তিকসকলের প্রত্যার আছিল বেচি। বক্ষো চোড়িয়েট বলখেত্তিকসকলের আবাই নিয়ন্ত্ৰিত হৈতিল। লেনিনৰ লগত এঙ্গলোকৰ সম্পর্কও আছিল ঘনিষ্ঠ। লেনিন অহাৰ পিছত মঙ্কোভ বলখেত্তিক নেতাসকলে লেনিনক লগ ধৰি সকলো কথা স্পষ্টৈক জানি গলছি। লগতে ৭ ডিচেম্বৰৰ পৰা ধৰ্মষ্ট আৰু সশন্ত্ব বিপ্ৰৰ কৰিবলৈও ললে সিদ্ধান্ত। ব্যাপক আয়োজন আৰু সুন্মূৰ প্ৰসাৰী সংগঠনৰ অক্ষাৰত ন দিনৰ মূৰত এই বিপ্ৰৰ জাৰতত্ত্বই নিৰ্মম ভাৱে দমন কৰিলৈ। অৱশ্যে এই ন দিনৰ ডিতৰত বিপ্ৰৰীমকলে জাৰতত্ত্বক কম জুৰুলা কৰি নেবিলৈ। জাৰতত্ত্বই চাৰিওফালৰ পৰা সৈন্য-সমাখ্যে কৰি ন দিনৰ মূৰত বিপ্ৰৰ কঠোৰভাৱে দমন কৰিবলৈ সমৰ্থ হয়।

কিন্তু এই বিপ্ৰৰো ডেনেই উলামূলা ধৰণৰ নাছিল। মঙ্কোভ কঠোৰ হাতেৰে দমন কৰিলে যদিও, নিৰ্ধনি নভগোৰোদ, বোল্কভ-অন-ডন, নোভোৰেচিইন্স, ডোবৰাচ, যেকাটেবিনোপাত, মোটোভিলিখ, উফা, ক্রাচ্নোৱাই, চিতা প্ৰভৃতি অস্থান্ত ঠাইতো সশন্ত্ব বিজোহে দেখা দিলৈ। ট্ৰান্স ককেচিয়া, পোল্যাণ্ড, ফিনল্যাণ্ড আদিতো বিজোহে দেখা দিলৈ। কিন্তু সুসংগঠিত নোহোৱা হেতুকে জাৰতত্ত্বই সহজে বিজোহ দমন কৰিব পাৰিলৈ।

এই সুবিধাকে লৈ মেনখেত্তিকসকলে বলখেত্তিক দলৰ বিকক্ষে প্ৰচাৰকাৰ্য্য চলাবলৈ অকণো সুবিধা দাব মিদিলৈ। প্ৰেখানভৰ দৰে ব্যক্তি গৰাকীও সশন্ত্ব বিজোহৰ ঔজ্জ্বলিক কৰিবলৈ মেবিলৈ। এনে সমালোচনালৈ লেনিনে জৰুৰিকে নকৰিলৈ, বৰং তুলুণ উৎসাহেৰে ধোৱণ কৰিলে যে বিপ্ৰৰ আৰু শক্তিশালীকপে গঢ়ি তোলাহে উচিত আছিল। বিপ্ৰৰ বিফলতাৰ কাৰণ নিৰ্য কৰি তেওঁ লেখিলৈ, (১) শাস্তিপূৰ্ণ ধৰ্মষ্টৰে যিহেতু লক্ষাসাধন হ'ব নোৱাৰে, গতিকে সশন্ত্ব বিপ্ৰৰ অৱশ্যান্তাৰী। (২) বিপ্ৰৰ চূড়ান্ত কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে সৈন্যবাহিনীক হস্তগত কৰিবই লাগিব আৰু তাৰ কাৰণে হলেও সশন্ত্ব বিজোহ কৰিবই লাগিব। (৩) মার্ক্স' আৰু এঙ্গেল্চেও চূড়ান্ত কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে সশন্ত্ব বিজোহৰ কথাই কৈ গৈছে। (৪) গাৰঁলীয়া জনসাধাৰণকো সশন্ত্ব বিজোহৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ কৰিব পাৰিলোহে চূড়ান্ত বিজয় সন্তুষ্টিপৰ হ'ব। এনে নানা যুক্তিৰে লেনিনে সশন্ত্ব বিজোহৰ প্ৰতি জৰুতাক আকৰ্ষিত কৰাৰ লগতে বিপ্ৰৰ কাৰণে উচ্চাবণ ধৰিলৈ।

১৯১৭ অক্টোবৰৰ বিপ্ৰৱেৰে বলখেত্তিক দলে যি সৰ্বহাৰাৰ একনায়কত্বাদৰ জেটি প্ৰতিষ্ঠা কৰিলৈ এই কাৰ্য্যত প্ৰধানকৈ বাধা কৰাই আহিছিল কেডেটসকলে। এঙ্গলোক আছিল

কেডেটৰ বিকক্ষে
সংগ্ৰাম
সাংবিধানিক গণতন্ত্ৰৰ সমৰ্থক। জাৰতত্ত্বৰ লগত আপোচ নৌমাল্যাৰ দ্বাৰা
সাংবিধানিক গণতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰা সম্ভৱপৰ বুলি এঙ্গলোকে আৰু তেড়িয়াৰ
কচিয়াৰ আন বছতো শক্তিৱে বিবেচনা কৰিছিল। লেনিনে এঙ্গলোকক

अतिक्रियाशील अंतिविप्रवौ, तांक आक चक्रत पण्डितव अंतारक बूलि आध्यायित करे। लेनिने लेखिले,—“यि समयत अमिकसकल संग्रामवत है आहे, मेरे समयत बुर्जोराइते चेत्रव दरे कमता लाभव चेष्टा करिहे। अमिकसकले युंजि युंजि आवडत्तक हीमवीर्य करि तुलिहे आक बुर्जोराइते शक्तिहीन व्येज्ञावी आवडत्तहै दलियाहै दिया कठिव ट्रूफ्वात थवि खोरा-कामोदा लगाहैहे। अमिकसकले संग्रामव जावियते विश्व चक्रत उच्च आसनत अधिक्तित हव पाविहे आक बुर्जोराइते तुच्छ सा-मुविधा लाभव आशास्त वोद्धापव दिहे॥” व्यार्थक केडेट आक अशास्त बुर्जोराव विषये एये आहिल लेनिनव थावणा।

इमानेहे नहय। १९०६ चनत अकाशित ‘केडेटव जय आक अमिक दलव कर्तव्य’ शीर्षक इक्षाहावधनत लेनिने एहे केडेटसकलक ‘विप्रवर कववर कौट’ बूलि आध्यायित करे। आनहाते १९०५ चनव विप्रवत प्रदर्शन करा शक्ति, साहस आक ऐक्यव कावणे अमिक झेपाले उलगनि जनाय आक अचिवे ये विप्रवर सहायत चूडास्त विजय लाभ करि सर्वहावाव एकनायकवाद अडिठा करि वथार्व गणतांत्रिक समाज गटि तुलिवलैव समर्थ हव, मेरे विषयेव अमिकसकलक आशावित कर्वि तोले।

समाजवादी गणतांत्रिकवलव ४४ कंग्रेसव प्रस्तुति :—१९०५ चनव विप्रवर विफलताव पिछडेहे दलव संगठन विषये दैप्यरिक शक्तिसमूहव माज्जत ऐक्य स्थापनव कथात गुक्कव दिव धरिले। एहे विषये आलोचना करिवलै आक नडूनकै उत्तर होरा समाजसमूहव विषये आलोचना करिवलै दलव ४४ कंग्रेस आहावान करिवलै सिद्धास्त लोरा हय।

बलग्रेडिक दलव आंचनि मानि लले देवरेडिक दलव लगत ऐक्य अडिठा करात लेनिनव समूलि आपत्ति नाहिल। कंग्रेसव अधिवेशनव आगे आगे संहति आक अस्तास विषयव प्रस्तावव खंडा करि लेनिने मङ्को आक पेट्रोग्रेडव शाखा सভात सर्वसम्मतिक्रमे गृहीत कराई लले। ‘पाटि’निये इज्ज-भेटा’ नाये काळित एहे सकलोवोव अकाशो कराले। अतियालैकै कृषकव विषये लेनिने विश्व गुक्कव दिया, नाहिल। अज्ञा गतीवडावे अमुक्तर कविले ये कृषक-व्यवाव समिलित शक्तिशाली संगठनव घावाहे विप्रवर कृतकार्याता समर्पणव हव पावे। सेये भूसमाताव विषये गुक्कपूर्ण सिद्धास्त लोराव विषये तिजा करि ‘अमिक दलव भू-समाताव संशोधन’ शीर्षक इक्षाहाव एखल बचला करि दलौव संगठनविलाकृत आलोचनाव पिछू समर्थन लाभ कविले। मुठ्ठेते ४४ कंग्रेसहै उद्धापन करिवलगीया सकलो विषये पूर्णप्रस्तुति लेनिने आगडीयाकै करि थले।

४४ कंग्रेसहै लेनिन :—४४ कंग्रेस १९०६ चनव २३ एप्रिलवपवा ८ मेलै अहिहिल टॉक्हलमत। लेनिन श्रेचिडियामलै विर्वाचित है कैडिवाखनो सभात सभापतित

কৈব। পৰ্ব্ব কংগ্ৰেছত আলোচিত বিষয়ৰ তিন্তত মুখ্য শুধু হ'ল—কৃসমস্তা, সমকালীন সমস্তা আৰু দলৰ কৰ্তব্য, ভূমাৰ লগত দলৰ সম্পর্ক, প্ৰতি। ইয়াত বলৱেত্তিক আৰু মেনথেভিকসকলৰ মাজত তিঙ্গ-ভীজ বাক্-বিতওাৰ স্থষ্টি হৈছিল, বিশেষকৈ কৃসমস্তা বিষয়ক আলোচনাত। লেনিনে কৃসমস্তাৰ স্থায়ী সমাধানৰ কাৰণে মাটি জাতীয়কৰণ কৰাৰ উপৰত সততে গুৰুত আৰোপ কৰিছিল। এই কংগ্ৰেছতো নিজৰ আদৰ্শবপনা তেঙ্গ সমূলি আঁতৰি অহা নাছিল। স্বকীয় আদৰ্শ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে তেঙ্গ কৈছিল,—“আমি কৃষকসকলক পোনপটীয়া ভাৰে জনাই দিয়া উচিত যে মাটিৰ বিষয়ে শেৰ বৈপুৰিক সিদ্ধান্ত পাৰ বিচাৰিলে বাজনেতিক বিপ্ৰত অকৃষ্ট সহযোগিতা আগবঢ়াই নাথাকে, মাটিৰ স্থায়ী আৰু শেৰ সিদ্ধান্তও হৈ হৃষ্টিব *।”

মেনথেভিকসকলে কিঞ্চ মাটিৰ জাতীয়কৰণ বিচৰা নাছিল। তেঙ্গলোকে মাটি স্থানীয় প্ৰশাসনিক অনুষ্ঠান জ্ঞেন্তৰতোৰ অধীন কৰাহে বিচাৰিছিল। লেনিনে মেনথেভিকসকলৰ মত সমৰ্থন নকৰিলে, কাৰণ তেঙ্গৰ মতে এনে ব্যৱহাৰ মধ্যৰভৌ এচাম স্বৰিধাৰাদী বিষয়াৰ স্থষ্টি কৰিব মাথোন আৰু কৃষকসকলেও এনে ব্যৱহাৰ বিচৰা নাছিল।

এই কংগ্ৰেছত মেনথেভিক প্ৰতিনিধি আছিল সংখ্যা গৰিষ্ঠ। সেয়ে লেনিন আৰু বলৱেত্তিক দলে বিৰোধিতা কৰা সহেও কংগ্ৰেছে সংখ্যা গৰিষ্ঠতাৰ ভেটিত ভালোমান সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰিলে। তথাপি লেনিন আৰু তেঙ্গৰ বলৱেত্তিক দল এচনুমানো আদৰ্শচূড়ান্ত নহ'ল, অনসাধাৰণক তেঙ্গলোকৰ সিদ্ধান্ত স্পষ্টকৰণে জনাই দিলে। এই অধিবেশনত মেনথেভিকসকলৰ লগত আনুষ্ঠানিকভাৱে ঐক্যও প্ৰতিষ্ঠা হ'ল, কিঞ্চ লেনিনে দৃঢ়তাৰে ঘোষণা কৰিলে যে বলৱেত্তিক দলৰ আদৰ্শৰ হে চূড়ান্ত জয় সন্তুষ্টিৰ হ'ব।

১৯০৬ চনত প্ৰথম ভূমাৰ অধিবেশন বহিছিল। সেই সময়ত কেইবাটোও বাজনেতিক দলৰ উত্তৰ হৈছিল। সেইবোৰৰ ভিতৰত ‘ট্ৰুডোভিক’ দলে প্ৰমিকৰ দল বুলি পৰিচয় দিছিল। এই দলে ভূমাত মাটিৰ জাতীয়কৰণ সমৰ্থন কৰে। কিঞ্চ অস্থান্ত

স্বৰিধাৰাদী দলে ক্ষতিপূৰণৰ বিনিয়োগ মাটি অধিগ্ৰহণৰ মত পোৰণ
কৰে। টোলিপিনৰ নেতৃত্বাধীন চৰকাৰে ট্ৰুডোভিকসকলক নানা বকলে
ফুচুলাই স্বৰিধাৰাদীসকলৰ মত সমৰ্থন কৰিবলৈ বাধ্য কৰালে। ইয়াৰ
প্ৰতিবাদ স্বৰূপে বলৱেত্তিকদলৰ নেতৃত্বত এটা সশ্রেণী বিক্ষেপণ স্থষ্টি হয়, য'ত সৈনিক
আৰু নৌবাহিনীও সহযোগিতা কৰিছিল। টোলিপিন চৰকাৰে কিঞ্চ বিক্ষেপণকাৰীসকলক
নিৰ্মলভাৱে ইত্যা কৰি বিক্ষেপণ দৰন কৰে।

লেনিন কিঞ্চ ক্ষান্ত নহ'ল, তেঙ্গ ছলবেশ আৰু হস্ত নামেৰে সভা-সমিতিত বক্তৃতা
দি জনতাক বিপ্ৰমুখী কৰি ভুলিবলৈ অহোপুৰুষৰ্থ কৰিব ধৰিলে। জাৰজুৰিৰ পুলিচ

বাহ্যিক লেনিনে পাগল করি তুলিলে। লেনিনক ধৰিব পাৰিলেই পুলিচৰ মান স্বৰ্যাদী
বাটিব। লেনিনৰ পিছত পুলিচে পিয়ালি দি ফুৰিব ধৰিলে। লেনিনে আগধৰি এনে
লেনিনৰ জীৱনৰ
৪২১
বিপদৰ আশংকা নকৰাকৈ নাথাকিছিল, সেৱে তেওঁ অস্তিত্বে চলাইছিল
আৰু পুলিচৰ চকুত ধূলি মাৰি যথানিৰ্দিষ্ট সময় আৰু স্থানত সভা
সমিতিও কৰি ফুৰিছিল। মনকৰিবলগা কথা এয়ে যে সকলো ক্ষেত্ৰতে
তীৰ প্ৰতিবন্ধকতা বা ভয়-শংকাৰ সম্মুখীন হোৱা সহেও জীৱনৰ শেষলৈকে লেনিনে
বিয়মাছুবত্তিতা যথানিৰ্দিষ্ট ভাবে বক্ষা নকৰাকৈ এবা নাছিল। পিছলৈ পুলিচী জুন্ম
ইমান বাটিল যে নিবাপদে ধকা অসন্তুষ্ট বুলি ভাৰি এনিশা ফিলঙেগুলৈ পলাই গৈ
ভাৰ ভাচা নামে এখন আওঁহতীয়া ঠাইত আঞ্চাগোপন কৰি থাকি বিপ্লবৰ পৰিচালনা
কৰিব ধৰিলে।

ভাচাত আঞ্চাগোপন কৰি ধকা কালত এখন নিবিদ্ধ বাতৰি-কাকত সম্পাদনা কৰি
বৈমুৰিৰ কাৰ্য্য বৃক্ষি কৰাৰ মানসেৰে লেনিনে আগতে প্ৰকাশ কৰা 'পলিটাৰি' খনকে
পুনৰ উজীৱিত কৰিলে। ইয়াত অকল লেনিনৰেই এশ টা মান অবন্ধ প্ৰকাশ হয।
পলিটাৰিৰ সম্পাদনা
লেনিনে আশ্চৰকৰা ধৰণে এই কাকতখনে দলক সশস্ত্ৰ বিপ্লবৰ প্ৰতি
সংগঠিত কৰে আৰু বহু ঠাইত থলুৱাভাৱে প্ৰশিক্ষণৰ কাৰণে 'সৈনিক
ছুল' প্ৰতিষ্ঠিত হয়। লেনিনে এইবোৰ সংগঠন আৰু পৰিচালনাৰ পৰামৰ্শ দিয়ে, সুবিধা
বৃক্ষি পৰিদৰ্শনো কৰে। তছপৰি শিশুৰ লগত বং-ধেমালি কৰে, খেলে, বন্ধু-বন্ধনৰ
লগত বাতি শোৱাৰ আগে বৈশ্বত্রমণ কৰে আৰু গভীৰভাৱে অধ্যয়নৰতও হয। বিভিন্ন
কৰ্মনৰ বিবৰণেও গভীৰ অধ্যয়ন কৰে ভাচাত ধকা এই কালছোৱাতেই।

১৯০৭ চনত ২য় ডুমাৰ নিৰ্বাচন হয়। এই নিৰ্বাচনত বলখেতিক দলে অংশগ্ৰহণ
কৰে, ভালেমান বলখেতিক ডেপুটি নিৰ্বাচিতও হয়। আৰু ডুমাত বলখেতিকসকলে

২য় ডুমা
বিৰোধী দলৰ সূমিকা গ্ৰহণ কৰে, কিন্তু মেনখেতিকসকলে ঢাল ললে
সুবিধাৰাদী কেডেটসকলৰ ফালে। লেনিনে মেনখেতিকসকলৰ মৃষ্টি-জৰীৰ
বিৰোধিতা কৰি এখন ইস্তাহাৰ লেখি উলিয়ায, যিটোৰ কাৰণে লেনিন দলৰ ওচৰত জৰাৰ
দিহি হৃষলগাত পৰিহিল আৰু শ্ৰেণত দলৰ ৫ম কংগ্ৰেছ আহ্বান কৰিবলৈও বাধ্য হৈছিল।

পঞ্চান্তৰিক সমাজবাহী দলৰ ৫ম কংগ্ৰেছঃ—৫ম কংগ্ৰেছ বহু কথা আছিল
কোপেনহেগেনত। কিন্তু লেনিন গৈ ১৯০৭ চনৰ এপ্ৰিলত কোপেনহেগেনত উপস্থিত
হৈ বলখেতিকসকলৰ লগত আলোচনা সভা এখনত বহিছিল হে, তেনেতে ডেনিচ পুলিচ
উপস্থিত হৈ ১২ দিনোৰ ভিতৰত কোপেনহেগেন ভ্যাগ কৰাৰ নিৰ্দেশ দিয়ে। গতিকে
বাধ্য হৈ সভা লগনলৈ স্থানান্তৰিত কৰিবলগাত পৰে। ১৩ মেৰ পৰা লগনত কংগ্ৰেছৰ
৫ম অধিবেশন অনুষ্ঠিত হয়। এই সভাত ৩৩৬ জন প্ৰতিনিধিৰে যোগদান কৰে। তেজিয়া
দলৰ সদস্য সংখ্যা আছিল প্ৰায় ১,৪৭০০০ আৰু এইসকলৰ তিতৰত সবহু সংখ্যক

आहिल वलशेभिक। एই कंग्रेष्टो लेनिन प्रेटिडियामलै निर्बाचित हय आक मृत्यु खर सत्तात सत्तापत्तिर करवे।

डेडियार कठियात वलशेभिक आक मेवशेभिकव उपविओ केडेट, त्रेक हांगेस, ट्रिउडेभिकच प्रभृति केहिवाटो वा जैनेतिक दलव स्थित हैहिल आक सिवोबव भिडवत सर्वहावागेहै लेनिनव मते आहिल प्रतिक्रियाशील आक सूविधावादी। एই दलबोबव पवा ये देशव मळल हव नोरावे ताक लेनिने स्पष्टिकावे वृजाहै दिहिल आक कंग्रेष्ट अस्त वलशेभिकसकल समवेत है दलव काबणे सूकीया कार्यासूची ग्रहण कविहिल। लेनिने सदस्यसकलक वलशेभिक आदर्शत अविचलित तावे लागि थाकिवलै आहवान जनाहिल।

५म कंग्रेष्ट अधिवेशनव पिछत लेनिन आहि आको गुप्तावे आञ्जगोपन कवि थाकि विप्रव परिचालना कविवलै लले। गणतांत्रिक आम्होलन केज्रीवृत्त हवलै धरात

५म कंग्रेष्ट
पिछत
स्टोलिपिन चरकावे डुमा उज्ज कवि दि समाजवादी-गणतांत्रिक आम्होलनव समर्थकसकलक ग्रेष्टोब कवि चाइवेबियालै पर्ठाले। वलशेभिक मात्रवे

उपरत चूडास्तावे निष्पेषण आवस्त करवे। विप्रवी मात्रके कठोब दण विहि सन्द्रासव धावा विप्लव दमन कवाब चेष्टा करवे। लेनिनव जीरनव विकडेओ वडव्हाच चलिल। किंतु लेनिने धवा निदिले, आञ्जगोपन कवि थाकि विप्रव परिचालना कविये थाकिल।

समाजवादी गणतांत्रिकव २म आन्तर्जातिक :- मेहि समयते समाजवादी गणतांत्रिक दलव २य आन्तर्जातिक सम्मिलन वहे ट्रिटगार्टत। कठियावपवा लेनिन प्रतिनिधि कपे निर्बाचित हय आक आन्तर्जातिकव प्रेटिडियामलै निर्बाचित हय। एই सम्मिलनत सूविधा-वादीसकले अमिक उनसाधारणव व्वार्थ बोध कवि साज्जाज्यवादी आक सूविधावादीसकलव अमूक्ले सिद्धास्त ग्रहण कविवलै आगवाटिल। साज्जाज्यवादीव नेता आहिल डेनमार्कव प्रतिनिधि हेमवि भान कोल आक सूविधावादीव नेता आहिल जार्मानीव प्रतिनिधि वार्ग्हेट्टेन, डेभिद प्रभृति। लेनिने वलशेभिकसकलव समर्थनव उपरत निर्भव कवि छयोदलव विबोधिता कवि शेषत जयवृत्त ह'ल। लगे लगे वलशेभिजिम आक लेनिनव ग्राधास्त वाटिवलै धवे।

एই २य आन्तर्जातिक सम्मिलनत लेनिनव नेतृत्वत एटा अंशाव उथापन कवि कोरा ह'ल ये यदिहे युक्त आवस्त हय, डेनेहले, अमिकसकले विप्रवलै कपास्तव कवि सर्वहावाब एकनायकव प्रतिष्ठा कविवलै वरु कविव। इयातो लेनिने जयलाभ करवे। आनकि आमेविकाब अमिक नेता हे उड्ड-ग्रेष्टोब होरात तेंडव प्रति सहाय्यवृत्ति जनाहि समृद्ध नेताव चहीवे ताव वार्ता पठावलै ओ समर्थ हय।

आन्तर्जातिकव पवा लेनिन आको फिनलेणव गुप्त वासहानलै यूवि आहिल आक लगे लगे आलोचनी, वातवि-काकडव जवियते आक सत्ता-समितित वक्तव्यादि आन्तर्जातिकव सिद्धास्तसमृद्ध प्रचाव करवे।

ইকালে আবত্ত্বর অভ্যাসৰ আৰু মিল্পৰণ ইয়াৰ বাঢ়িল হে অৱতা জুকলা হ'ল। দুবিধাবাদীসকলে লেনিন প্ৰদৰ্শিত বলখেভিকদলৰ নীতি মাৰিবলৈ টাৰ পাইছিল। বিপ্ৰৱৰ্ণ
আৱ প্ৰিমিত হৈছিল। এনে অৱস্থাতা লেনিনে অধিচলিত ভাৱে দলীয় নীতিৰ সম্প্ৰসাৰণ
লেনিনৰ ২য় বাৰ আৰু প্ৰয়োগত লাগি আছিল। অহিত তেবিজোকি আৰু হেলচিং-
বিদেশবাস ফোৰ্চুত বহা দুখৰ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিকদলৰ সভাত নানা বাধা সহেও
লেনিনৰ আদৰ্শৰেই জয় হৈছিল। সেয়ে নহয়, তেওঁৰ সমূহ লেখা
সংকলন কৰি তিনিটা বৃহৎখণ্ড প্ৰকাশ কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰি ১ম খণ্ড প্ৰকাশ কৰিও
উলিয়াইছিল। যাৰ ফলত লেনিনক গ্ৰেপ্তাৰ কৰাৰ আদেশ হোৰিত হয় আৰু বাধ্য হৈ
শাৰীৰিক অসুস্থতা আৰু প্ৰাকৃতিক দুৰ্ঘোগৰ মাজত জীৱন বিপন্ন কৰি হলেও লেনিন
আকো বিদেশলৈ পলাব লগাত পৰিল। পঞ্জী ক্ৰূপস্থয়া গৈ ষ্টকহলমত হে লেনিনৰ লগ
লাগিল। তাৰপৰা তেওঁলোক গৈ জেনেভাত উপস্থিত হৈ দ্বিতীয়বাৰ বিদেশবাস আৰম্ভ
কৰে।

উপকৰা দৃষ্টিবে চালে ১৮৯৫ চনৰ পৰা লেনিনৰ নেতৃত্বত গঠি উঠা বিপ্ৰৱ ১৯০৭ চনত
আবত্ত্বই দয়ন কৰিবলৈ সমৰ্থ হ'ল। বিষ্ণ যথাৰ্থতে বিপ্ৰৱৰ অনৰ্বাণ শিখা নিৰ্বাপিত
নহ'ল। লেনিনে দঢাই দঢাই কোৱাৰ দৰে বলখেভিকদলৰ সমৰ্থক মাজেই গভীৰ ভাৱে বিশ্বাস
কৰিছিল যে অমিক-কুষকৰ সমিলিত বিপ্ৰৱীদলক ধৰ্স কৰাৰ শক্তি আৰু সাহস কোনোবেই
নাই। ইয়াৰ পিছত নানা প্ৰতিকূলতাৰ মাজেদি লেনিনে বিদেশত থাকি বলখেভিক
দলক সুসংগঠিত কৰি সকলো প্ৰতিকূলতা ওফৰাই এক অচূতপূৰ্ব আৰু নিশ্চিত কৃত-
কাৰ্য্যতাৰ আশাৰে প্ৰৱল বিপ্ৰৱ গঠি তোলাত সৰ্বশক্তি নিয়েগ কৰিব থৰিলে।

---

୬୯ ଅଞ୍ଚାଳ

ପ୍ରତିକ୍ରିୟାବ କାଳହୋରା

ଲେନିନ ଆଛିଲ ଚିବଜାଗ୍ରତ ଆକ ପ୍ରତ ଆଶାବାଦୀ, ଅପବିସୌମ ଧୈର୍ୟ ତେଣୁବ ଚବିତ୍ରବ ତୃଥଣ । ଦୁଇବବ କାଳ କଟିଆର ବିପ୍ରବବ ମାଜତ ଅସୀମ ବାନ୍ଧତାବେ କଟୋରାବ ପିଛତ ଜେନେଭାବ ନୀବର ଜୀବନ ପୋନତେ ଅଶନ୍ମୀୟ ହେ ଉଠିଛିଲ, ବିଶେଷକେ ସେତିଆ କେଉଁଦିଶେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ଶକ୍ତିପ୍ରମୁହେ ମୂର ଦାତି ଉଠିଛିଲ, ବଲଖେତିକ ଦଲବ ଆଦର୍ଶ ଆକ ଶକ୍ତି ଟୁଟି ଗୈଛିଲ, ତେତିଆ ଲେନିନବ ଏହି ବିଷଫ୍ଟା କିନ୍ତ ତେବେଇ କ୍ଷମ୍ତେକୀୟା, ନିଚେଇ କମ ମମଯବ ଭିତବତେ ଲେନିନେ ଆଗତକୈଓ ଅଧିକ ଉଂସାହ ଆକ ଉଗ୍ରମେବେ ସର୍ହାବାବ ଦଲବ ଚଢାନ୍ତ ବିଜୟବ କାବଣେ ସଂଗଠନ ଆକ ପ୍ରଚାବ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଲୋରାତ ଆଜ୍ଞାନିଯୋଗ କରିଲେ ।

ତେତିଆ କଟିଆତ ଜ୍ଞାବତସ୍ତବ ନିଷ୍ଠୁବ ନିଷ୍ପେଷଣ ଅବାଧ ଗତିତ ଚଲିବ ଧବିଛେ । ନିଷ୍ପେଷଣ ଆକ ଅଭ୍ୟାଚାବବ ଭ୍ୟତ ଯିସକଳ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଆକ କୁନ୍ତ କୁନ୍ତ୍ର ବୁର୍ଜୋରା ଆହି ବିପ୍ରରତ ଘୋଗ ଦିଛିଲ, ଏତିଆ ଆଁତବି ଗ'ଲ, ଆନକି ଆମିକସକଳୋ ପେପୁରା ଲାଗି କ୍ଷାନ୍ତ ଧାକିବଳଗାତ ପରିଲ । ଦଲବ ସଦଶ ସଂଖ୍ୟା ଅବିର୍ବାସ୍ତ ଧରଣ ଟୁଟିଲ, ମନ୍ଦଭୂତକଳବ ମନ ସମେହ ସମ୍ପିଦ୍ଧତାଇ ଆବବି ଧବାତ ଦଲବ ଅରହ୍ତା ଅଭିଶ୍ୟ ଶୋଚନୀୟ ହ'ଲ ।

ସମାଜବାଦୀ-ଗନ୍ଧତାନ୍ତ୍ରିକଦଲ ଭାଗି-ଉରାଲି ଘୋରାବ ଉପକ୍ରମ ହ'ଲ ସଦିଓ, ଲେନିନ ଆକ ବଲଖେତିକସକଳ ସମ୍ମଲି ହତାଶ ନହ'ଲ । ତେଣୁଲୋକବ ମୃତ ଧାରଣା,—“୧୯୦୫ ଚନବ ଆଗବ କଟିଆ ଆକ ନାହି, ବିପ୍ରରେ ଏଥିନ ନତୁନ କଟିଆ ଗଟିଲେ, ଯିଥିନ କଟିଆତ ସର୍ହାବାବ ମଜେ ଜୟଲାଭ କରିବଇ * ।” ଗତିକେ ପ୍ରଥମ ବିପ୍ରବବ ପରାଜୟବ କାବଣବୋବ ଯିଶ୍ଵେଷଣ କବି ନତୁନ ବିପ୍ରର ଗଟାବ କାବଣେ ଜନମାଧାବଣକ ଆଗତକୈଓ ଅଧିକ ଉଂସାହେବେ ବୈପ୍ରଦିକ ଶିଙ୍କା ଦିବ ଧବିଲେ ।

ଇଯାକେ କରିବଲେ ପୋନତେ ପ୍ରୋଜନ ହ'ଲ ଏଥିନ ଦଲୀୟ ବାତବି କାକତବ । ‘ପ୍ରଲିଟାବି’ ଥରକେ ଅକାଶ କବାବ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କବି ମକଳୋ ଦିଶତେ ମୁଦ୍ରବହୁ କବାବ ଦିହା କରିଲେ ।

* V. I. Lenin Collected works, Vol. 16, P. 804.

কঠিয়াব শেষ সৰ্বহাবাৰ দেখক গৰ্ভও লেনিনক সহায় কৰিবলৈ আগবাটি আহিল।
জুপাশাল স্থাপন, কৰ্ম আৰু একেষ্ট বিৱোগ, পুঁজি সংগ্ৰহ প্ৰত্যুষি সকলো দিশতে
সুযোৱালৈ কৰা হ'ল। লেনিনইত জেনেভা পোৱাৰ ঠিক সহায়ৰ পিছতে
পুৰু আগবংশ

প্ৰতি

‘প্ৰলিটাৰিব’ ১ম সংখ্যা (২১ নং) প্ৰকাশ হ'ল। ডেডিয়া কঠিয়াব
বাজনৈতিক আকাশ অন্ধটাঙ্কুৱ ধাকিলো লেনিনে উদাস্ত কঠেবে ঘোৰণ
কৰিলে,—“বিপ্ৰৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে সুনীৰ্ধকাল পৰ্বতৰ দৰে অবিচলিত ভাবে কেনেছে
সংগ্ৰাম কৰিব লাগিব তাক আমি জানে”। সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক দলে এটা সৰ্বহাবাৰ
দল গঢ়ি তুলিছেই। এইদলে নানা বাধা-বিপত্তিকো নেওচি আগ বাটিৰ চূড়ান্ত বিজয়ৰ
কাৰণে *।”

প্ৰথম বিপ্ৰৰ পৰাজয়ৰ কাৰণ বিজ্ঞেণ কৰি লেনিনে দৰ্শনলৈ,—(১) বাপক ভাবে গঢ়ি
উঠা বিপ্ৰৰেহে কেৱল অৰ্থিক অৱস্থা উন্নত কৰিব পাৰে আৰু প্ৰকৃত গণজন্ম প্ৰতিষ্ঠাত সহায়ক
হয় পাৰে। (২) চূড়ান্ত বিজয়ৰ কাৰণে জাৰতন্ত্ৰক অৱহেলা বা উপেক্ষা কৰিলেই নহয়,
অসম কৰিবও লাগিব। (৩) কঠিয়াব সকলোৰোৰ বাজনৈতিক দল আৰু শ্ৰেণীৰ বৰুপ উপলক্ষি
কৰাত সহায় কৰিলে, কাৰণ বিপ্ৰৰ সকলোৱে কিমা নহয় কিমাকপে অংশ গ্ৰহণ কৰিবলৈ
আগবাটি আহিল। লেনিনে গভীৰ বিখাসেৰে ঘোৱণা কৰিলে যে “এই বিপ্ৰৰে
সৰ্বহাবাৰ দলক নেতৃত্বত অধিষ্ঠিত কৰিলে, যিটো পৃথিবীৰ ক'তো ঘটা নাছিল”*^১
বিষ্ণুসকলক উৎসাহিত কৰি লেনিনে বিষ্টাৰে কৰ ধৰিলে,—যিহেতু অকল অমিকসকলে
নেতৃত্ব দি বিপ্ৰৰ গঢ়ি তুলিব পাৰিলে, গতিকে কৃষকৰ লগত ঐক্যবন্ধ হলে সমিলিত
অঙ্গিক কোৰেও বাধা দিব মোৰাবিব, চূড়ান্ত বিজয় হব অৱশ্যকারী।

বিজিৰ ধৰণৰ প্ৰেক্ষপাতি লেখি জনসাধাৰণক বিপ্ৰৰ মূলী কৰি গঢ়ি তুলিবলৈ অহো-
পুৰুৱাৰ্থ কৰাৰ উপৰিও কেতোৰো আন্তৰ্জাতিক সভা-সমিতিতো লেনিনে বৈঘ্ৰাণিক বক্তৃতা
দিব ধৰিলে। এইবিলাকৰ তিতৰত জেনেভা, পেৰিচ, এন্টোৱাৰ্প আৰু লণ্ডনৰ সভা
বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। এই সভাবোৰত অন্যান্য কথাৰ লগত কচ বিপ্ৰৰ আন্তৰ্জাতিক
অভাৱৰ কথা বিজ্ঞেণ কৰি কৈছিল যে চীন, তুবঙ্ক আৰু পাৰস্যত দেখা দিয়া গণবিপ্ৰৰ
প্ৰেৰণা কচ বিপ্ৰ।

১৮৬১ চনত সুদাসূৰ প্ৰথা উচ্ছেদ কৰাৰ পিছত কৃষকসকলে একপ্ৰকাৰ কমুউন
প্ৰথাৰে কৃষিকৰ্ম কৰিবপৰা হৈছিল। কিন্তু ১৯০৭ চনত ষোলিপিন চৰকাৰে আন এখন
কৃ-আইন স্থাপি আইন কৰি কৃষকে ইচ্ছা কৰিলে কমুউন যোগ কৰি বিজা নিজাকৈ
কৃষিকৰ্ম কৰাৰ অধিকাৰ দিয়ে।

লেনিনে এনে দ্বাৰহাৰ প্ৰতিবাদ কৰি কৃষ বে ইয়ে কুলকঞ্চীৰ সৃষ্টি সহায় কৰিব,

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 18, P. 448

** V. I. Lenin, Collected works, Vol. 16, P. 387.

प्रैरुति अमिक कृषकव कोलो परिवर्तने नहव। ४८ कंग्रेसत माति धरा दवे लेनिने एडिया औ माटिव कातीरकरणव आवाहे ये कृषकव आधिक आक सामाजिक अवस्थाव उप्रति संस्करणव हव पाबे ताक मार्जीय दृष्टिवे विश्लेषण कवि देखुराव धरिले। तथ्यव ओपवत निर्भव कवि देखुराले ये दह नियुत प्रकृत अमिक कृषकव माजत आहे ७०,०००,००० नियुत हेस्तव माटि, अधत आठाहूश हाजार कूलक वा धनीकृषकव माजत आहे ६२,०००,००० नियुत हेस्तव माटि। एने बौत ये सम्पूर्णकपे अस्तायजनक डाक देखुराइ दि लेनिने वाजूनितिक विप्रवर सहायत त्तु समस्ता समाधानव काबणे अनडाक आहान जनाव धरिले।

लेनिनव विवेचनात छोलिपिन चरकाव आहिल पुनः तृदासव प्रवर्तनव समर्थक। अर्धां एंडेलोके विभाजनव सहायत निवापदे शासनयज्ञ चलाइ धाकिव विचारिले। आमहाते लेनिनव नेतृत्वादीन वलखेतिक दल आहिल झेणी आक शोषणहीन समाज गढाव उग्र आक एकास्त समर्थक। मेनखेतिक आक अस्तास्त प्रतिक्रियाशीलसकल आहिल बुर्जोरा गणतज्जव समर्थक। साधारण कृषक झेणी बुर्जोरा गणतज्जव आखासत भोले योरा नाहिल। तेंडेलोके न-पूर्वगव संग्रिग नकवि सम्पूर्णकपे नवून त्तु आइनहे आशा कवि आहिल। यि आइने कृषकव हातत माटिव घट्ट साव्यस्त कविव पाबे, तेंडेलोके तेने आइन हे आशा कविले। लेनिने त्तु-समस्ता वियेए एखन पुस्तिकाओ प्रकाश कवे।

मार्ज्वादत धर्म आक ईश्वरव स्थान नाहि, वलखेतिक्रियातो नाहि। किंतु विप्रव दहन कवाव पिहत एचाम बुर्जोराइ आको धर्मव दोहाहि दि बाइजक विभास्त कविव धरिले।

आनकि प्रवीण वलखेतिक लेखक आक नायक लूनाचार्फि, वाजाबोड, दाशमिक एतिक्रिया वोग्दानोऽत प्रहृतियेओ समाजवादत धर्मक समर्थन कविव धरिले। एने परिवेश आहिल आस्तर्जातिकतापूर्ण। अडियाव चिकिंसक दार्शनिक 'आगेटमाच' आक जार्मान दार्शनिक विचार्ड आडेनाबियाच घड्होजन आहिल भावतीय वेदास्त दर्शनव छात्रसकलव दवे तोतिक अगतव अस्तिव अविशासी। एंडेलोकव मते दृश्यमान अगत केरल अपक, ऐश्वरिक महिमाव प्रति एंडेलोक आग्रहावित, ईश्वरव स्थित एंडेलोकव अत्तुल विखास। आनकि मेरिंगमर्कोव दवे प्रथितवा लेखकजनो 'ईश्वरमृष्ट'व समर्थक आहिल आक लेनिनको एই मत समर्थन कविवले आওपाके कवले टेट्ठा कविले।

लेनिनव मते एंडेलोकव चिन्हाइ मार्ज्वादव ओपवत कूठावाहात कविले। समाजवादी गणतज्जव समर्थकविलाके एই मत समर्थन कवि लेखिव धरिले। जार्मानीव कार्ल काउंटिये तेंडेलोक दावा सम्पादित समाजवादी आलोचनीत 'माटियान' आक अस्ताय संकाबवादीसकलव आलोचना एकाश कविवले धरिले। वाजाबोड, वोग्दानोऽत, वेर्न, हेस्टेन्स, लूनाचार्फि एहृतिव दवे विधात वलखेतिकसकले एकाश कवा 'मार्ज्वादव अध्ययन' ऐश्वर घाटियान भाववादव ओपवत प्रतिष्ठित। एने आलोचनी आक एहूहि मार्ज्वादीसकलक विजात कविले, विन तक है ग'ल।

लेनिन किंतु शास्त्र नाथाकिले । तेंदु अंतिक्रियातील शक्तिशमृह मार्प विविलै आग दाढ़िले । एই क्रेत्रत लेनिनक सहाय करिले आकृतिक विज्ञाने । विंशतिकाव ओवरफ्ल लगे लगे आकृतिक विज्ञानव क्रेत्रत एने केतवोर नस्तु नस्तु शूत्र उडावन हव धरिले वे इये शास्त्रव वस्त्राचक डॉक्टिकवाद प्रर्तनत सहाय करिव बुली लेनिनव शृळ विद्यास ह'ल । १९०८ चनव क्रेत्रवावीत लेखिवलै आवष्ट करि एप्पिलत शेषकवा एह 'शास्त्रवाद आक संकाववाद'त 'इख्व मृष्ट' यतव समर्थकसकलव तौत्र विबोधित करि एडुलोकक शास्त्रवादव विबोधी शुभिधावादो असंक्षित 'फिलिष्टाइन' बुली अभिहित करे । लेनिनव मते एठ संकाववादीसकल आउपकौशाकै पूँजिवादव समर्थक, पूँजिवाद धाकेयाने संकाववाद धाकिवट । विहेतु शास्त्रवादी सर्वावाव दले पूँजिवाद विलोप करिव विचारे, गतिके एहमले संकाववादो खंस करिव लागिव । आक ईंग्राव कावणे आपोचविहीन तावे चलाव लागिव तुम्हुल संग्राम ।

सेहि समयत येज्जियर्गर्की आहिल इटालीव काप्रित । 'इख्वमृष्ट' यतव समर्थक

वाग्दानोवत, लूनाचार्क्स प्रमुख्ये लेखकसकलो तेतिया काप्रितेहि आहिल । काप्रि यात्रा

गर्कायेले लेनिनक काप्रि अमणव कावणे क्रेतियावावेपवा निमन्त्रण जनावरे आहिल । एहवाव काप्रिलै यावलै 'व्होल' । किंतु गर्काक आगधरि साराधान करि थले, वाते 'इख्वमृष्ट' यतव समर्थकसकलव लगत आलोचना वा आपोच श्रीमांसा करिवलै अम्भरोध जनोऽना नहय ।

१९०८ चनव एप्पिलत काप्रिलै गै तात गर्काव लगत खेलिले, बंधेमालि करिले, याह मारिले आक काप्रिव अमज्जीरीसकलव सालिख्यलै आहि तेंदुलोकव जीरनव विद्यये गडीव तावे अध्ययन करिले । गिओताली स्पादावो नामे माछमबीया एजनव अते तेंदुलोके "ईमान शुकलि अनेवे हाहिवपवा माहुह जीरनत आक लग पोरा नाहि ।" निचेहि कम दिनव डिडवते लेनिने अमिकसकलव लगत घनिष्ठ सम्पर्क पाडिले । 'इख्वमृष्ट' यतव समर्थक सकलको तात लग पाय, एकेलगे खेल-धेमालिओ करे आक तेंदुलोकव यतव विद्यये तौत्र सवालोचना करि वलखेतिक आदर्शवे अम्भप्राणित हवले बुली परामर्श दिये । गर्काको साहित्यव जीरनते देशेवरा करिवलै परामर्श दिये । तेंदुक आज्जीरनी लेखिवलै अज्ञावेद करे, वाव अल्लत गर्काव जीरनव डिनिटा अद्याव आज्जीरनी वरकपे अचित डिविधन एहत निवक करा हय ।

वार्षिक आलोचना ४—काप्रिलै यात्रा कराव आगवेपवा लेनिने अंतिक्रियातील शुर्वनव विकडे एथन एह चला करिये आहिल । काप्रिवपवा आहि एह्यन सम्पूर्ण करिवलै लले । इयाव कावणे दर्शन, अर्थनीति, वाजनीति आक आकृतिक विज्ञान विवरक खंस एह क्षाटी, इंद्राजी, आर्माव आक कठियाव आदि तावात अद्याव करे । एवाव

লৈঙ্গিক সূত্রে গো বৃটাই পিটিক্রিয়ামতো আরঙ্গকীয় এই অধ্যয়ন করি আহৰণে। ১৯০৮ চনৰ
অক্টোবৰত ইয়াৰ বচনাকাৰ্য্য শেষ হয়, বৈধতাবেই প্ৰকাশ পায় ১৯০৯ চনৰ মেত মহোৰ
এটা প্ৰকাশন অনুষ্ঠানৰ পৰা।

এই গ্ৰন্থৰ নাম মিলে ‘ভৌতিকবাদ আৰু চূড়ান্ত সমালোচনা’ (Materialism And Empirio-Criticism. Critical Comments on a Reactionary Philosophy)। এই গ্ৰন্থত পিটিক্রিয়াগীল সংস্কাৰবাদৰ বিৰোধিতা কৰাৰ লগতে মাৰ্জিয়া দৰ্শকক
ভৌতিকবাদ সমৰ্থন কৰে। লেনিনৰ মতে ‘মাচিয়ান’ সকলে পূৰণি কথাকে কেৱল নতুন সঁজাত
ভৰাইছে। এই মাচিয়ানসকলে ভাৰতীয় ভঙ্গিবাদীসকলৰ দৰে চিন্ত-বৃত্তিৰ ওপৰতহে গুৰুত্ব
দিয়ে, বৃক্ষ-বৃত্তিৰ ওপৰত নহয়। এওঁলোক ভাৰতীয়ী আৰু মনোধৰ্মী। ভাৰতীয় ভঙ্গিবাদী
বা অবৈত্ববাদীসকলে বস্তুক অবস্থা বুলি কোৱাৰ দৰে এওঁলোকেও তাকেই কৰ। লেনিনে
এই মতৰ বিৰোধিতা কৰি কৱ যে বৃক্ষ বা মস্তিষ্কৰ পৰাহে সকলো কথা উন্নৰ হয়,
মস্তিষ্ক বা বৃক্ষিক দীৰ্ঘকাৰ নকৰা দৰ্শনক তেওঁ ‘মস্তিষ্কহীন দৰ্শন’ বুলি তুচ্ছ-ভাবিল্য কৰে।

মাৰ্জিয়া দৰ্শনত বস্তুই মুখ্য, বস্তুই সংবেদন, ভাৰতাৰ আৰু উপনীশ্বৰৰ মূল। মন গৌণ,
কাৰণ মন বস্তুৰ প্ৰতিবিম্ব বা অস্তিত্বৰ প্ৰতিচ্ছবি মা৤। বস্তু যেতিয়া বিকাশৰ সুউচ্চ
স্তৰত অৰ্থাৎ মস্তিষ্ক স্তৰলৈ উন্নীত হয়, তেতিয়া তাৰ ফলস্বৰূপে উন্নৰ হয় চিন্তাৰ।
মস্তিষ্ককোষেই চিন্তাৰ উৎস ভূমি। গতিকে চিঞ্চলতি বস্তুৰপৰা পৃথক নহয়।

মাৰ্জিবাদীসকলৰ মতে ইল্লিয়াতী বস্তুই হ'ল বাস্তু। চৈতন্ত আৰু চিন্তা কৰতাৰ
আমি ইল্লিয়াতীত বুলি বিবেচনা কৰিলোও মাৰ্জিয়ানসকলৰ মতে ই দেহৰ এটা অঙ্গ, আৰু
মস্তিষ্কৰ কিম্বা। বস্তু মনৰ সৃষ্টি নহয়, মনহে বস্তুৰ চৰম বিকাশ। যি বস্তুই চিন্তা কৰে
ভাৰপৰা চিন্তাক বিচ্ছিন্ন কৰা অসম্ভৱ। লেনিনৰ মতে বস্তুই হ'ল সকলো পৰিবৰ্তনৰ
মূল। ভৌতিকবাদে বিশ্বাস কৰে যে বস্তু জগততে প্ৰকৃত সন্তাৱ (বস্তুৰ) স্বতন্ত্ৰ অস্তিত্ব
আহে। এই অস্তিত্ব নিৰ্ভৰ কৰে চৈতন্ত, অনুভূতি বা অভিজ্ঞতাৰ ওপৰত। চৈতন্ত বস্তু
সন্তাৱ প্ৰতিচ্ছবি। যিয়ে আমাৰ ইল্লিয়াৰ ওপৰত সক্ৰিয়ভাৱে অনুভূতিৰ সৃষ্টি কৰে সিয়ে
হ'ল বস্তু। এই বস্তুই হল প্ৰকৃত সত্য, সংবেদনৰ সহায়ত আমি তাক জানোঁ।
বস্তু, প্ৰকৃতি, জৈৱিক অস্তিত্ব আৰু পদাৰ্থ হ'ল মুখ্য। আজ্ঞা, চৈতন্ত, অনুভূতি,
মাৰসিকতা প্ৰকৃতি হ'ল গৌণ। বস্তুৰ কিম্বা আৰু চিন্তাই হ'ল বিশ প্ৰকৃতিৰ চিত্ৰ।

ভাৰতীয়সকলে কিম্বা মানুহৰ অস্তিত্বকে দীৰ্ঘকাৰ নকৰে, অঞ্চল বস্তুৰ দৰে মানুহকো
ত্তেওঁলোকে চিন্তৰ বিকাৰ বুলি কৱ। আনহাতে মাৰ্জিবাদী সকল হ'ল সম্পূৰ্ণকপে
মাছহতে আৰু, আনকি মানুহৰ চৰম বিকাশৰ কথাও তেওঁলোকে মানে। মাৰ্জিবাদীসকলে
ভাৱে বে জগত মানুহই সৃষ্টি। বাস্তুহে চিন্তাৰ বলত লাভ কৰে পূৰ্ণতা আৰু চিন্তাৰ
বলত মানুহ আগবংশে চৰম পূৰ্ণতাৰ অৱস্থালৈ।

কিম্বা ভাৰতীয়ী দৰ্শনে বিশপ্ৰকৃতি বা ইয়াৰ বিৱৰণাবলীক জনাৰ সন্তাৱনা অৰ্থীকাৰ

କିମେ । ଜ୍ଞାନର ସଥାର୍ଥତା ଆକୁ ସଥାର୍ଥବାନ୍ତର ଅନ୍ତିଷ୍ଠ ଜ୍ଞାନବାଦୀସକଳେ ନାହାନେ । ତହୁଁପାଇ ଜ୍ଞାନବାଦୀ ଦର୍ଶନେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ସେ ସିଖିପ୍ରକୃତି ଏଣେ କିଛମାନ ଅୟାଂସିକ ସତ୍ତାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସେ ବିଜ୍ଞାନେଓ ତାବ ବହୁତ କୋନୋ ଦିନ ଉନ୍ନାଟନ କରିବ ନୋରାବିବ ।

ମାର୍କ୍ସିୟଦର୍ଶନ ଇମ୍ବାବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିପ୍ରକାଶି । ମାର୍କ୍ସିୟସକଳର ମତେ ସିଖିପ୍ରକୃତି ଆକୁ ତାବ ନିୟମ-କାନନ ଜନା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତୁଷ୍ଟରେ । ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମ-କାନନ ସମ୍ପର୍କେ ପରୀକ୍ଷା ଆକୁ ପ୍ରୋଗ୍-ସିକ୍ ଜାନେଇ ବାସ୍ତରଜ୍ଞାନ ଆକୁ ପ୍ରୋଗ୍-ସିକ୍ ସତ୍ୟ । ସିଖିପ୍ରକୃତିର ଏକୋଇ ଅଜ୍ଞେୟ ନହଯି । ପୃଥିବୀରେ ଯଥୋରେ ଅଜ୍ଞେୟ ଆହେ, ଭରିବୁତେ ବିଜ୍ଞାନ ଆକୁ ବ୍ୟକ୍ତହାବିକ ଜନବ ସହାୟତ ସକଳୋ ଉନ୍ନାଟିତ ଆକୁ ଆୟହାଧୀନ ହବ । ଆଜି ପଦାର୍ଥ, ସମ୍ବାନ ପ୍ରଭୃତି ବିଜ୍ଞାନେ ସକଳୋ ସବ୍ରଦ୍ଵ ଅଜ୍ଞେୟରେ ଜ୍ଞେୟ କରି ତୁଳିବ ଧରିଛେ । ଯିହେତୁ ବିଜ୍ଞାନେ ସହିଃପ୍ରକାରିକ ମାନୁହର ଅଭିଜ୍ଞତାବ ମାପୋନତ ପ୍ରତିକଳିତ କରି ବାସ୍ତର ସତ୍ୟ ଜନବ କ୍ଷମତା ଦାନ କରେ, ଗଡ଼ିକେ ଜ୍ଞାନବାଦୀ ବା ଦୈତ୍ୟବାଦୀ (ବା ଈଥର ସୁଷ୍ଟିବାଦୀ) ସକଳର ସକଳୋ ଚିନ୍ତା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆନ୍ତି ।

ଲେନିନେ ଏହି ଦାର୍ଶନିକ ଗ୍ରହିତନ ସମୟର ବଚନା କବାର ସମୟର ଇଉରୋପ ଆକୁ କହିଯାତୋ ନାରୀ ଭବହର ମଧ୍ୟରେ ନତୁନ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଆବିଷ୍କାର ହେଯେ ଆହିଲ । ୧୮୯୫ତ ବଞ୍ଚନବଶ୍ମି (X-Rays), ୧୮୯୬ ତ ବେଡିଓ' ଏକ୍ସିଭିଟି, ୧୮୯୭ ତ ଇଲେକ୍ଟ୍ରାଗ୍, ୧୮୯୮ ତ ବେଚିଆୟା, ଏନେକୈ ବହାର ବହବେ ବହତୋ ସତ୍ୟ ଆବିଷ୍କାର ହ'ଲ । ଏହି ଆବିଷ୍କାର ସମ୍ମହେ ପ୍ରାକୃତିକ ବିଜ୍ଞାନର ଭୌତିତ ମାର୍କ୍ସିୟ ଦ୍ୱାସ୍ତାକ ଭୌତିକବାଦ ସମୟର କବାତ ଲେନିନକ ସହାୟ କରେ, କାବଣ ପୂରଣିକଲୀୟ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଆମୋଳ ପରିବର୍ତନ ସାଧନତ ହେୟ ପ୍ରଭାବ ବିତାବ କରିଛି । ଅବଧେ ପ୍ରତିକିଯାଶୀଳ ଏହି ଜ୍ଞାନବାଦୀ ଦାର୍ଶନିକସକଳେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଆବିଷ୍କାରର ଆନ୍ତି ବ୍ୟାଖ୍ୟା ତୁଳି ଧରି ବାଇଜ୍ଞକ ବିଆନ୍ତ କରିବାଲେ ସମ୍ବର କ୍ରଟି କରି ନାହିଲ । ଏଣ୍ଟଲୋକେ ପ୍ରାଚାର କରିଛି ସେ ଆବିଷ୍କାରସମ୍ମହେ ବହୁତ ଅନ୍ଧଜ୍ଞା କରିଛେ, କାବଣ ତେଣ୍ଟଲୋକର ମତେ ଗତି ଆକୁ ଶକ୍ତି ସତ୍ୟ ନୋହୋରାକୈଓ ଅନୁଭବ କରିବ ପାରି ।

ଏଣେ ଭାନ୍ତ ଧାରଣା ମଧ୍ୟରେ କବାର କାବଣେ ଲେନିନେ ବୈଜ୍ଞାନିକସକଳର ମତାମତ ଆହାନ କରିଲେ । ଶେଷତ ବୈଜ୍ଞାନିକସକଳେଓ ଯେତିଆ ଲେନିନର ମତକେ ସମ୍ରଥନ କରିଲେ, ଲେନିନେ ତେତିଆହେ ବିଜ୍ଞାନୀ ବୀବର ସମାନ ଲାଭ କରିଲେ । ଲେନିନର ମତେ “ଅନୁବ ଦବେ ‘ଇଲେକ୍ଟ୍ରାଗ୍’ ଅଧ୍ୟୟ, ଗଡ଼ିକେ ପ୍ରକୃତ ଚିବହ୍ନାଯାଇ ।”

ଇହାବଧାରା ଲେନିନେ ପ୍ରାଚାର କରି ଦେଖୁରାଲେ ସେ ଦ୍ୱାସ୍ତାକ ଭୌତିକବାଦ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକାମେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମତବାଦ ଭୌତିକ ଲେନିନର ଧାରା ସଠିତ ଅତି ମୁଲ୍ୟବାନ ଏହି । ଇଯେ ସମ୍ବର୍ଧିତକମଳକ ଏକ୍ୟ, ସଂହତି ଆକୁ ଆନର୍ ଅଟ୍ଟ ସାଧିବାଲେ ଅମ୍ବପ୍ରାପିତ କରେ । ସିମ୍ବର ସହାୟତ ସମାଜବାଦର ଭୌତିତ କେନେଦରେ ସମାଜଜ୍ଞାନବାଦ ଗତି ତୁଳିବ ପାରିବ ତାବ ପ୍ରତିଓ ଆଶାପିତ କରି ଡୋଳେ । ମତର ଚମକ ହର୍ଯ୍ୟୋଗର ସମୟର

---

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 14, P. 180, 142, 263, 261.

প্রতিক্রিয়াকূল প্রতিসমূহক নাম করি সর্বজ্ঞবাৰ একনামকৰ প্রতিষ্ঠাৰ কাৰণেও বলশেভিক
দলক ঐক্যবদ্ধ অগ্ৰগতিত ইয়ে ইন্দুন ঘোষালে।

পৰিচত লেনিন:—সেই সময়ত লেনিনৰ দৰে দেশান্তৰী বিপ্লবীসকল আছিল প্ৰথানকৈ
পৰিচ আৰু ইয়াৰ আশে-পাশে। গতিকে ‘প্ৰলিটাৰি’ প্ৰকাশন কাৰ্য্যালয় পৰিচলৈ
স্থানান্তৰিত হলৈ স্মৰিধা হয়। আনহাতে জেনেভাত চৰকাৰী কঢ়ুপক্ষ বিপ্লবী কচিয়ানসকলৰ
অতি লাহে লাহে সহায়তাইন হৈ উঠে। বৰ্জোৱাসকলে বিপ্লবীসকলক ধাকিবলৈ ভাড়াৰ
নিদিয়াত পৰিল। গতিকে লেনিনেও পৰিচলৈ স্থানান্তৰিত হোৱাকে থিৰাং কৰিলে।

লেনিন গৈ যিটো দ্বৰত স্থায়ীকৈ ধাকিবলৈ লৈছিল, পৰিচবাসীয়ে বৰ্তমান সেই
দ্বৰটোৰ নাম ‘লেনিন মিউজিয়াম’ বাখি বক্ষণাবেক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। পঞ্চাঁ কৃপক্ষয়াৰ
সৈতে প্ৰলিটাৰি প্ৰকাশৰ কাৰণে থকা এই কালছোৱাত লেনিনে অস্তাৰ্জন ভালেমান কাম
কৰিবলগাত পৰিছিল। যেনে,—দেশান্তৰী কমবেডসকলৰ থকা-মেলাৰ ব্যৱস্থা কৰা,
তেওঁলোকৰ জীৱিকাৰ ব্যৱস্থা কৰা, মানা ঠাইত সভা-সমিতিত বক্তৃতা দিয়া, ইত্যাদি।
কচিয়ানসকলৰ কাৰণে লেনিনৰ দ্বৰখন এটা ক্লাৰথৰ সমৃশ হৈ আছিল। ইয়াৰপৰাই
গৈ লেনিনে মাঙ্গ ব জীয়েক ‘লাউবা,’ আৰু জোৱায়েক ‘লাফার্গৰ’ লগত বিভিৱ বিষয়ে
দীৰ্ঘলীয়া আলোচনাও পাতিছিল।

এই কালছোৱাত লেনিনে প্ৰথানকৈ ব্যস্ত আছিল বাজনৈতিক চিন্তা আৰু কামত।
কিন্তু সেই বলি সাহিত্য-সংস্কৃতি বিষয়ক চিন্তা আৰু অধ্যয়ন কোনোদিনে অৱহেলা কৰা
নাছিল। আনকি গভীৰ মানসিক ক্লাস্তিৰ মাজতো খেজপিয়েৰ, ভিটৰ হিউগো, রাৰহাণ
আদি পটিছিল নিশা উজ্জাগৰে ধাকিও। পাশাখেল লেনিনৰ জীৱনত সকলো সময়তে
প্ৰিয় আছিল। থিয়েটাৰ বা অপেৰালৈও তেওঁ পঞ্চাৰ্ব বা বক্স-বান্ধৰৰ সৈতে প্ৰায়েই
গৈছিল। পুথিৰ্বাল আৰু মিউজিয়ামত অধ্যয়ন আৰু আৱশ্যকীয় টোকা লেখি কল-
কটোৱা আছিল লেনিনৰ জীৱনৰ প্ৰথান নীচা। আনকি ইয়াত ধাক্কাতেই জুভিচি দ্বৰত
প্ৰথমথন আকাৰীজ্ঞাজৰ উৰগো তেওঁ পৰ্যাবৰ্জণ কৰিছিল। এনে ব্যস্ততাই আছিল
লেনিনৰ জীৱনৰ মাধুৰ্য।

বলক শক্তিশালী আৰু সংৰক্ষণাৰ্থে সংগ্ৰাম:—বলশেভিকসকলত বাহিৰে মেন-
খেতিক প্ৰযুক্ত্যে আন সকলো দল আছিল বৰ্জোৱা গণতন্ত্ৰৰ সমৰ্থক। এইবোৰ মতে ১৯০৫
চনৰ বিপ্ৰৱে যেতিয়া ভালেমান গণতান্ত্ৰিক অধিকাৰ আদি দিলে, বিপ্ৰৰ ভেতিয়াই অস্ত
পৰিল। পুনৰ বিপ্ৰৱে আৱশ্যকতা নাই; জাৰত্যৰ লগত আলোচনা-বিলোচনাৰ দ্বাৰা
শাসন সংস্কাৰ হৈ কৰিব লাগে। এই দলবোৰ মতে আৰু অবৈধ বা নিবিক দল সংগঠন
কৰাৰো কোনো আৱশ্যকতা নাই।

আনকি বলশেভিক দলবো এচাম প্ৰৰ্বণ সমস্তই দলক বিশ্বাসযাতকতা কৰিবলৈ আগবঢ়ি
অহিছিল। ৰোগদানোত, এলেক্ট্ৰনিক্সি, শূলচাৰ্ফি প্ৰযুক্ত্যে নেতৃত্বকলে আপোচ-শীঘ্ৰাসাৰ

বাবা সমস্তা সহায়নৰ মত পোৰণ কৰিছিল, বাৰ কাৰণে তেওঁলোকেও অট্টোড়িট নাম
পাৰলগাত পৰিছিল।

আৱহাতে ট্ৰিংকিৱে সকলোবিলাক দলৰ সময়সূচি এটা নতুন শক্তিশালী দল গঠনৰ মত
পোৰণ কৰিব ধৰিলৈ। মুঠতে ১৯০৭ চনৰ পিছত কেইবাবছৰো কাল সকলো দিশতে
কেৱল প্ৰতিক্ৰিয়াশীল শক্তিৰ প্ৰৱলতা।

প্ৰতিক্ৰিয়াৰ এই কালহোৱাত বৈপ্লানিক মাৰ্জিয়াৰ গতিত অবিচলিত ভাবে লাগি আছিল
কেৱল সেনিন আৰু তেওঁৰ অনুগত এচাম প্ৰমিক। সেনিনে বুজোৱা-গণতন্ত্ৰও নামানিলে,
আপোচ-মীসাংসাও নামানিলে। দলৰ আদৰ্শৰপৰা তেওঁ এচলুমানো আঁতৰি নগল। মুখ্য
মুখ্য নেতৃত্বকলে দলক বিশ্বাসহাতকভা কৰা সময়তো সেনিনে দৃঢ়তাৰে দলক বকা
কৰি ভৱিষ্যৎ আৰ্দ্ধ নিৰ্যয়ৰ কাৰণে যে কংগ্ৰেছ আহ্বান কৰিলৈ।

সমাজবাবী-গণতান্ত্ৰিকহৰ যে কংগ্ৰেছ়ঃ—১৯০৯ চনৰ জানুৱাৰীৰ ৩—১ লৈ
দলৰ যে কংগ্ৰেছ বহে পৰিচত। এই কংগ্ৰেছত সেনিনে ‘দলৰ পৰিষ্কৃতি আৰু কৰ্তব্য’ৰ
বিহৱে এটা প্ৰস্তাৱ দাঙি ধৰে, য'ত দলৰ বৰ্তমান, ভৱিষ্যৎ সংকট, নতুন শক্তিসমূহৰ
লগত সম্পর্ক, প্ৰমিক শ্ৰেণীৰ সংগ্ৰাম, অভূতি সকলো কথা উল্লেখ কৰা হয় আৰু প্ৰতি-
ক্ৰিয়াশীল দেউলীয়া মনোবিজিসন্সেৱা শক্তিসমূহক নিম্না কৰা হয়। এই কংগ্ৰেছত প্ৰতি-
ক্ৰিয়াশীল শক্তিৰ প্ৰাধাৰক আছিল বেঁচি। কিন্তু তথাপি সেনিনৰ অবিচলিত ভাবে দলীয়
আৰ্দ্ধ বকা আৰু সংৰক্ষনৰ কাৰণে লাগিথকা কাৰণে সেনিনৰ প্ৰস্তাৱ গৃহীত হয়, সকলো
কৰা মুকলিতাবে আলোচনা কৰি সেনিনৰ নেতৃত্বত বিপ্ৰ পৰিচালনা কৰিবলৈও সংকল
গ্ৰহণ কৰে।

বিজ্ঞেদকামী শক্তিসমূহ কিন্তু ঐক্যবন্ধ নহল, বৰং বিজ্ঞেদ বাটিলহে। বোগ-দা-
নোভহাতে কাৰ্য্যিত এখন কুল পাতি তাত তেওঁলোকৰ মত প্ৰচাৰৰ কাৰণে অহোপূৰ্বৰ্যাদ
কৰিব ধৰিলৈ। সেনিনৰ মানত মেনথেভিক বা অস্ত্রাণু প্ৰতিক্ৰিয়াশীল শক্তিতকৈ নীতিঅষ্ট
সেনিনৰ সংগ্ৰাম

এই বলথেভিকসকলহে দলৰ ডাঙৰ শক্ৰ বূলি বিবেচিত হ'ল। প্ৰতি-
ক্ৰিয়াশীল আৰু বিশ্বাসহস্তা বূলি অভিহিত কৰি সেনিনে এওঁলাক্ষ্য
বিকলে একপ্ৰকাৰ হুঁচই দোৰণা কৰিলৈ। সেনিন কৃতকাৰ্য্যও হ'ল, কাৰ্য্যিত বিজ্ঞেদৰ
সৃষ্টি হ'ল। তেওঁলোকে প্ৰতিষ্ঠা কৰা কুলৰ পথা এচাম ছাত্ৰ গৈ সেনিনৰ ওচৰত
উপস্থিত হ'ল। এওঁলোকৰ সৰহ সংখ্যাকৈই আছিল কঢ়িয়াৰ প্ৰমিক। সেনিনে এওঁলোকৰ
কাৰণে এলানি ভাৰত দিয়ে আৰু প্ৰতিক্ৰিয়াকৈ একো একোজন বিপ্ৰী বলথেভিক কৰে
গঠি তোলে। পিছত এওঁলোকৰ মাজত বহাতেই সমাজ জীৱনৰ ভিন্ন ভিন্ন দিশত শুক্ৰ-
পূৰ্ণ দায়িত্বও বহন কৰে।

প্ৰতিক্ৰিয়াশীল দলৰ শক্তি হুাস বা ধৰণে কৰিয়াত দলীয় সংগঠন
শক্তিশালী কৰি ভোলাও আছিল সেনিনৰ আৰ্দ্ধ। অট্টোড়িটসকলৰ শক্তি হুাস কথাৰ

কামৰূপে পেরিচত ‘প্রলিটারি’ সম্পাদনা সমিতিৰ এখন মুক্তি অধিবেশন পাঠে, এই ‘সম্ভাত বলশেভিক দলৰ শক্তি সামৰ্থ্য বৃক্ষি আৰু আদৰ্শ সাধনৰ প্ৰতি লক্ষ্য বাধি প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰে। ‘তুমা’ত বলশেভিক দলে অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ ওপৰতো গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলে, কাৰণ তুমাৰ ডেপুটাসকলে কৃষক বহুবাৰ স্বার্থৰ অমুক্তলে কৰ পাৰে আৰু সুবিধাবাদী-সকলৰ মুখাও খুলি দিব পাৰে। এই সম্ভাত আন এটা সিকান্দ ললে বে বলশেভিকদলে বৈধভাৱে বিপ্ৰ পৰিচালনা কৰিবলৈ চেষ্টা কৰাৰ দৰে অবৈধ ভাৱেও বিপ্ৰ পৰিচালনা কৰিব, অৱশ্যে আৱশ্যক বুজি অস্তাৰ্থ দলৰ লগত সহযোগিতাবেও কাম পৰিচালনা কৰিব। ‘দ্বিতীয় স্থষ্টি’ ভাৰত সমৰ্থকসকলক কিন্তু তৌত্ত্বাবে সমালোচনা কৰে আৰু ‘বোগ্দানোভ’ক দলৰপৰা বহিক্ষাৰ কৰিবলৈ সিকান্দ লয়।

এই সময়তে কেডেটদলে ‘ভেধি’ নামে প্ৰৱেশ সংকলন এটা প্ৰকাশ কৰি গণবিপ্লুৱৰ পৰা জাৰজুই বাইজক বক্ষা কৰা কাৰণে অভিনন্দন জনায়। লেনিনে এই দলক গণ-বিপ্লুৱৰ শক্তি খুলি অভিহিত কৰে। ‘ভেধিৰ বিষয়ে’ খুলি লেখা আলোচনা এটাত এনে মৃষ্টিভজিব তৌত্ব বিবোধিতা কৰি গ্ৰহণক ‘উদাৰপছী বিশ্বাসহস্তাৰ বিশ্বকোষ’ খুলি তাৰিখল্য কৰে।

প্ৰতিক্ৰিয়া আৰু বিপদ আঁতৰোৱাৰ আশাৰে লেনিনে ইউৰোপ অৱশ কৰি বিভিন্ন ঠাইত ভাৰণ দি ঘূৰি ফুৰিব ধৰিলে। তহপৰি বৈজ্ঞানিক মতবাদ বা নৌতি প্ৰচাৰৰ আশাৰে গভীৰ ভাৱে অধ্যয়নৰতও হৈছিল। প্ৰতিক্ৰিয়া আৰু বিপদ কিন্তু তেজিয়াও আঁতৰা নাছিল।

১৯১০ চনৰ জাহুৱাৰীত দলৰ কেজীয় সমিতিৰ এখন সভা অনুষ্ঠিত হয় পেৰিচত। এই সম্ভাত সদস্যসকলৰ কথা আৰু কাৰ্যাই লেনিনক হতাশ কৰে। কামেনেভ, জিনোভাইভ, বিকত, ছোভিন্স্কি, ট্ৰৎস্কি প্ৰভৃতি সবহ সংখ্যক সদস্য লেনিন বিবোধী আৰু সুবিধাবাদী মেনশেভিস্কলৰ সমৰ্থক ৰূপে ধিয় দিছিল। এখনোক ইমান আগবাটি গৈছিল বে লেনিনৰ হাবা সম্পাদিত ‘প্ৰলিটারি’খনৰ প্ৰকাশ বক্ষ কৰিবলৈও নিৰ্দেশ দিছিল।

লেনিন কিন্তু পিঠি দেখুৰা বিধৰ লোক নাছিল, আজপক্ষ সমৰ্থন কৰি প্ৰতিকূলতাৰ স্থষ্টি কৰাই আছিল তেওঁৰ স্বত্ত্বাৰ। এই সভাতো তাকেই কৰিলে। শ্ৰেষ্ঠ সভাই মেউলীয়া পহী আৰু অস্তাৰ্থ সুবিধাবাদীসকলক মিলা কৰি প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰিবলৈ বাধ্য হয়।

কেজীয় সমিতিৰ সভাই লেনিনক ‘চোঁচিয়েল-ডেমোক্ৰেট’ কাৰ্কত্ব অস্তুতম সম্পাদক ৰূপে নিৰ্বাচন কৰিলে। লেনিনে এই কাৰ্কতত প্ৰায় ৮০ টা মান আলোচনা প্ৰকাশ কৰে। কিন্তু শ্ৰেষ্ঠলৈ আৰু দুগ্ৰবাকী সম্পাদক মাটেট’ভ আৰু ভাৰত লগত বিবোধ কৰে।

লেনিনৰ নিষ্ঠকৰা   ঘনীভূত হৈ উঠাত লেনিনে পদত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য হয়। ইতিমধ্যে মেনশেভিক, শ্বেতোভিষ্ট আৰু মেউলীয়া, পহী অমুখ্যে সুবিধাবাদী দলবিলাক লেনিনৰ বিকক্ষে নিলা আৰু ঝুংসা বঢ়না কৰাত মন্ত্ৰ হৈ উঠে। লেনিন প্ৰায় নিষ্ঠকৰা অৱহাত পৰে, আৰু বাধ্য হৈ গ্ৰেখাবতৰ লগ লাভে।

কেবল যে গৃহক্ষেত্রে সেনিবর প্রভাব ধর্ষ হৈছিল তেনে নহয়, আন্তর্জাতিক ক্ষেত্রে বলখেত্রিক আদর্শ প্রিমিত হৈছিল, মেনখেত্রিক আৰু অস্ত্রাঞ্চলিক প্রভাব হে বাঢ়িছিল। আৰ্মান লেখক নিউজেইট আৰু ভোৱৰাট্-চে সেখাদেখিকৈ বলখেত্রিকদলৰ ধিৰোধিতা কৰি মেনখেত্রিক দলক সমৰ্থন কৰে। এই ক্ষেত্রে লেনিন ইতাপ হোৱা আন্তর্জাতিক ক্ষেত্রত নাছিল। ১৯০৮ চনত ক্রচেচ্চত বহা আন্তর্জাতিক সমাজবাদী সংঘৰ সংকট সভাকে আৰম্ভ কৰি বিভিন্ন সভা-সমিতিত যোগ দি লেনিনে সুবিধা-বাদীসকলৰ প্রভাব ধৰ্ষ কৰি বলখেত্রিক আদর্শ দাঙি ধৰিবলৈ অহো-পুৰুষার্থ কৰিবলৈ ধৰিলৈ। অসংখ্য সভা-সমিতিত যোগ দি বলখেত্রিক আদর্শ দাঙি ধৰাৰ লগতে সাম্রাজ্যবাদ আৰু পূজিবাদৰ বিকক্ষে বক্তৃতা দি সৰ্বহাবাৰ একনায়কত্ব প্রতিষ্ঠাৰ দ্বাৰা সমাজবাদী সমাজ গঢ়ি তোলাৰ কথা সকলোৰে অস্তৰত স্পষ্ট কৰি তোলাই আছিল প্রতিক্রিয়াৰ এই সকটপূৰ্ণ কালহোৱাৰ কেন্দ্ৰীয় কথ। এই আদর্শ প্রতিষ্ঠাৰ কাৰণে লেনিনে অসংখ্য লেখিছে, নানা সভা-সমিতিত যোগ দিছে আৰু বিভিন্ন জনক লগ ধৰি আলোচনা-বিলোচনা কৰিছে।

কিন্তু প্রতিক্রিয়া এনে অনীভূত হৈ উঠিছিল যে সতকাই তাক ওফৰাই দিয়াও টান হৈ পৰিছিল। ১৯১০ চনত সমাজবাদী-গণতান্ত্রিক ২য় আন্তর্জাতিক বহে কোপেনহেগেনত। লেনিন গৈ ইয়াতো যোগ দি অকৌয় আদর্শ দাঙি ধৰে। কিন্তু বচিয়াকে ধৰি প্রায় আটাহিবোৰ প্রতিনিধি লেনিনৰ বিৰোধী মতৰ সমৰ্থক হোৱা হেতুকে লেনিনৰ সকলো চেষ্টা, সকলো অম প্রায় বিফল হৈছিল। কিন্তু লেনিন ইমান প্রভাৱশালী আছিল যে সদস্যসকল তেওঁৰ ভয়াত সন্তুষ্ট। এজন বলখেত্রিক সদস্যই এই ভয়ৰ কাৰণ সোধাত ডানে কৈছিল—“লেনিনৰ প্রতি ভয়ৰ কাৰণ এয়ে যে ২৪ ষটাই কেৱল দলৰ চিন্তাতে কঠায়, আৰু তেওঁৰ চিন্তা হ'ল কেৱল বিপ্লব, বিপ্লবত বাহিৰে তেওঁৰ চিন্তত আন একো চিন্তাই নাই, ক্ষেত্ৰে হলে সম্ভৱতঃ টোপনিতো তেওঁ বিপ্লবকেহে দেখে। এনে ব্যক্তিক ভয় নকৰি কৰিবা কি * ।”

লেনিন আৰু বলখেত্রিকদলৰ শক্ত হলেও ডানে আচল কথাকে কৈছিল,—বধাৰ্দতে লেনিনৰ ধ্যান ধাৰণা আছিল এক শক্তিশালী পূৰ্ব বিপ্লব গঢ়ি তোলা। এই ২য় আন্তৰ্জাতিক লেনিনে সাম্রাজ্যবাদী পৃথিবী জোৱা মহাসমবৰ সভাবনাব কথাও উজ্জেব কৰিছিল আৰু জগে জগে উজ্জেব কৰিছিল বিপ্লবে আনি দিব পৰা শাসন শোষণহীন শাস্তিপূৰ্ণ সমাজৰ কথা।

এই অধিবেশনতো লেনিন আৰু প্ৰেখানভৰ যাজৰ পাৰ্থক্য প্রায় সমভাৱাপৰ হয়, ত্বৰে সুবিধা-বাদীসকলৰ বিকক্ষে আৰ্মান আলোচনী আৰু কাকতত লেখিবলৈ জগে।

* Reminiscences of Lenin, by Meshcheryakov, 1925 ed., P. 49.

লেনিনৰ আন এটি বৈশিষ্ট্য আছিল এয়ে বে যি কোনো পরিবেশতে তেওঁ অধীর্ণ-
বত আছিল, য'লৈ যায় সেই ঠাইৰ সকলো তথ্য ধৰচি মাৰি জাৰি লয়। অঙ্গতম
প্ৰথান বৈশিষ্ট্য এয়ে বে প্ৰতিকূলতাই দুৰ্কলা কৰি তোলা সময়তো দৈনন্দিন বা ঘৰৱা
জীৱনৰ প্ৰতি তেওঁ কেতিয়াও উদাসীন নাছিল। কোপেনহেগেনত
খাকোতে তেওঁ পুঁথিভৰাল আৰু মিউজিয়ামলৈ যাবলৈ পাহৰা নাছিল
আৰু পাহৰা নাছিল ডেনমাৰ্কৰ সংস্কৃতি, অৰ্থনীতি, বাজনীতি প্ৰভৃতিৰ পুঁথাহপুঁথ সভ্য
তথ্য উদ্ঘাটন কৰিবলৈ। তেনেকৈ পাহৰা নাছিল মাত্ৰ মেৰিয়াৰ মৰম মেহৰ কথ।
সেৱে তেওঁ ইউৰোপ অমণ্ডতা ৭৫ বছৰীয়া মাত্ৰ মেৰিয়াক কোপেনহেগেনৰ পৰা গৈ
লগ ধৰে ষুক্রহল্মত মাকৰ মৰম-আবেশত আৱক্ষ হৰলৈ। আনহাতে নানা বিপদ আৰু
সংকটৰ মাজেদি অতিবাহিত কৰিবলগা সহেও পুত্ৰ লেনিনৰ কৃতিত্ব দেখি মৰমীয়াল মাত্ৰ-
গৰাকীয়েও হৰ্ষোল্লাসেৰে অদেশলৈ প্ৰত্যাবতন কৰি আনন্দেৰে মহূৰ্বৰণ কৰিবলৈও প্ৰেৰণা
পালে।

---

୭୯ ଅଞ୍ଚାଳ

ବିପ୍ରର ପୁନର ଜାଗବଣ

ବୁଦ୍ଧା ମାକକ ବିଦୀଆ ଦି ଲେନିନ ଆକେ ପେରିଚିଲେ ଓ ଭାତେ ଆକ ଲଗେ ଲଗେ ବିପ୍ରର ପୂର୍ଣ୍ଣକମ ଦିବଲେ ଉଠି-ପବି ଲାଗେ । ସଦିଓ କଟିଆ ଆକ ସମଗ୍ର ଇଉରୋପ ତେତିଆ ଚବମ ପ୍ରତି-କିନ୍ଧାଶୀଳ ପବିବେଶର ମାନ୍ତ୍ର ଆକ ତେବେ ପବିବେଶ ବିପ୍ରର କାବଣେ ପ୍ରତିକୁଳ, ତଥାପି ଲେନିନ ହତାଶ ନହ'ଲ । ସାଭାରିକ ଆଶାବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ତେବେ ଅନୁବ ଭରିଯୁତ୍ତ ବିପ୍ରର କୃତ-କାର୍ଯ୍ୟତା ଅଛୁତର କବିଲେ ଆକ ତାକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆବୋପ କବାତ ଆସନିଯୋଗ କବିଲେ ।

ଫତତ: ୧୯୧୦ ଚନର ଗ୍ରୀଗକାଳତ କଟିଆର ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେଡ, ମଙ୍କୋ, ବିଗା ପ୍ରତ୍ଯେତି ପ୍ରଥାନ ଅନୁବାଦୋରେ ଅମିକ ବିକ୍ରୋତେ ଦେଖା ଦିଲେ । ସେଇ ବହୁବରେ ନବେଶର ମାହତ ଟଲଟିଯ ପରିଲୋକ ପ୍ରାଣ ହୁଏ । ଲଗେ ଲଗେ ସମଗ୍ର କଟିଆ ଭୁବି କୁଷକ, ବହୁରା ଆକ ଛାତ୍ରକଳେବେ ବିକ୍ରୋତତ ଯୋଗ ଦିଲେ । ୧୯୧୧ ଚନତ ବିକ୍ରୋତ ଆକ ବାଢ଼େ । ୧୯୦୭ ଚନତେ ଟୋଲିପିନ ଚବକାବେ ୨ୟ ଡ୍ରମର ସମାଜବାଦୀ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସଦଶ୍ଵରକଳକ ବନ୍ଦୀ କବି ବାଧିଛିଲ । ଲେନିନର ଅନୁବାଦତ ଏଞ୍ଜୋକର ମୁଦ୍ରିବ ଦାବୀତ ଜାର୍ମାନୀ, ଫ୍ରାନ୍ସ, ବେଲଜିଯାମ, ଚୁଇଜାବଲ୍ୟାଣ୍ଡ, ଚୁଇଡେନ, ବିଅଲ୍ୟାଣ୍ଡ, ଅଟିଆ, ଆମେରିକାର ଯୁକ୍ତବାନ୍ଦ ଆକ ଅଞ୍ଚାଳ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶତ ପ୍ରତିବାଦ ସନ୍ତା ହୁଏ ।

ଏହି ସମ୍ବନ୍ଦ କଟିଆର ଉତ୍ତୋଗବେବେ ସମ୍ବାଦ-ସଂଖ୍ୟା ଆଶାଭୌତି ଧରଣେ ବାଟି ଗୈଛିଲ । ହେଲେ ପୃଥିବୀର ତିତରତ ଭେତିଆର କଟିଆତେ ସବାତୋକେ ସବହ ସଂଧ୍ୟକ ଆମିକେ ଉତ୍ତୋଗସ୍ମୃତ ନିଯାଶାବ ମାନ୍ତ୍ର ଆଶାବାଦୀ କବି ଭୁଲିଲେ । ତେବେ ଧାରଣା ହ'ଲ ବେ ଏଇସକଳ ଅମିକ ଆଶା

ଏକ୍ୟବରଜାବେ ବିପ୍ରର ନାମତ ଦୀକ୍ଷିତ ହେଲେ, ଏଞ୍ଜୋକେ କେବଳ ବେ କଟିଆର ବିପ୍ରର ନେତୃତ ହିବିଲେବେ ସମର୍ଥ ହୁବ ତେବେ ନହିଁ, ବିଶ୍ଵଜୋରା ବିପ୍ରରବେ ନେତୃତ ବହନ କବିଲେ ଏଞ୍ଜୋକ ସମର୍ଥ ହୁବ ବୁଲି ଲେନିନର ମୃତ ଧାରଣା ହ'ଲ ।

୧୯୦୫ ଚନର ବିପ୍ରର ପିହତ ଅନୁବାଦରପେ କେତବୋବ ବାଜନେତିକ ଅଧିକାର ଲାଭ କବିଲେ । ଲେନିନେ ସେଇ ମକ୍କୋବୋବ ଅଧିକାର ପୂର୍ଣ୍ଣରପେ ଏହଣ କବିଲେ ଅଧିକଶକଳକ ଉତ୍ତୋଗାବ ଲାଲେ

কৈগৈ কেতবোৰ অৰৈথ বা আইন অসমত কাৰ্য্য কলাপতো শিষ্ট হৰলৈ সকিয়াৰ ধৰিলৈ। লেনিনৰ যতে কেৱল বৈধ কাৰ্য্য-কলাপেৰে বিপ্ৰ কৃতকাৰ্য্য হব নোৱাৰে। লেনিনৰ সমিতিটো আৰু তৎপৰতা প্ৰায় বিকলেই গ'ল। কাৰণ তেওঁতা বিপ্ৰ পৰিচালনা কৰিবলৈ কচিয়াত দলৰ কেছীয় সমিতি নাছিল; কেছীয় সমিতিৰ সদস্যসকল গ্ৰেপ্তাৰ হৈছিল।

সহায়-সমৰ্থনৰ অভাৱত দলৰ বাতৰি কাকত ‘প্ৰলিটাৰি’খনো তেওঁতাৰ বজ হৈ আছিল। বাতৰি-কাকত নহলে দলীয় আদৰ্শ প্ৰচাৰ কৰা অসম্ভৱ। সেয়ে নানা সংকটৰ মাঝতো বাতৰি কাকত
ন-পুৰণি কৰ্মসূকল মিলি পেৰিচৰপৰা ‘বাবোচয়া গেজেটা’ (অমিকৰণ
গেজেট) আৰু পেট্ৰোগ্ৰেডৰপৰা ‘জেজদা’ (তৰা) নামে কাকত দুখন
প্ৰকাশ কৰিবলৈ সকলো ব্যৱস্থা কৰিলে। এই দুয়োখন কাকত আইনৰ
চৰুত আছিল অৰৈথ। সেয়ে সকলো শ্ৰেণীৰ মামুহৰ সহযোগিতা আশা কৰি মঙ্কোৰপৰা
‘মিচ্ল’ (চিঞ্চা) নামে আন এখন বৈধ কাকতো প্ৰকাশ কৰিবলৈ ললে।

প্ৰতিখন বাকতলৈ লেনিনে পাণ্ডিত্যপূৰ্ণ চিষ্ঠা-গধুৰ প্ৰৱৰ্কপাতি লেখি মাৰ্ক্সীয় আদৰ্শৰ প্ৰতি জনচিন্তা আৰুৰ্ধণ কৰিব ধৰিলে। লগে লগে এজেলচে কোঠাৰদৰে লেনিনেও দেখুৰাৰ ধৰিলে যে মাৰ্ক্স'বাদ স্থিতিশীল নহয়। গতিশীল, ই এটা প্ৰৱাহ হৈ। সময়ৰ লগে লগে মাৰ্ক্স'বাদী চিষ্ঠাৰ দ্বন্দ্বাত্মক ভাবে পৰিবৰ্তিত হৈ থাকিব পাৰে। সেই সময়ত ইউৰোপৰ বিভিন্ন বাস্তুত অমিক সংগঠনত নানা ধৰণৰ বিভিন্নে
দেখা দিছিল। লেনিনে এনেবোৰ বিভেদে আংতৰাৰলৈ বুলিও কেতবোৰ আলোচনা-বিলোচনা
লখিলে।

বসন্থেভিক আদৰ্শ বিস্তাৰৰ আশাৰে লেনিনে পেৰিচৰ ওচৰত লংজুই নামে ঠাইত
এখন শিকামুষ্ঠান সংগঠন কৰি এচাম অমিকক তাত বৈপ্ৰৱৰিক শিকামুষ্ঠাৰো ধৰণস্থা
প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱহাৰ
কৰিলে। এই অমুষ্ঠানত বাস্তীৰ অৰ্থনীতিৰ বিষয়ে উনজিষ্টা, স্থৰমস্তা

বিষয়ে বাৰটা, আৰু বস্তুবাদৰ বিষয়ে ডিনিটা বক্তৃতা দি অমিক
ছাত্ৰসকলক চাৰিমাহৰ পিছত বৈপ্ৰৱৰিক আদৰ্শ প্ৰচাৰৰ আশাৰে কচিয়ালৈ পঞ্চিয়াই দিলে।
বিপ্ৰৱৰিক বুৰঞ্জীৰ পৰা জনা যায় বে এই প্ৰশিক্ষণ প্ৰাণু অমিকসকলৰ প্ৰতিজনেই শ্ৰেষ্ঠলৈ
ডিম দিশত বিপ্ৰ আৰু বাস্তুৰ নেতৃত্ব বহন কৰিছিল।

দলক পুনৰ সংগঠিত কৰাই আছিল এই কালছোৱাত লেনিনৰ মুখ্য আৰুৰ্ধ।
কেছীয় সমিতিৰ সদস্যসকল কাৰ্য্যকৰ। নতুন কেছীয় সমিতি নিৰ্বাচন কৰিবলৈ আৱশ্যক
দলৰ পূৰ্ণ পৰ্যাপ্তিৰ অধিবেশন। এনে এখন অধিবেশনৰ প্ৰস্তুতিৰ কাৰণেও এটা সাংগঠনিক
সমিতিৰ আৱশ্যক। সেয়ে ১৯১১ চনৰ মেতে পেৰিচৰ এখন আলোচনা সভা পাতি তাত
এখন সাংগঠনিক সমিতি গঠন কৰিলে। ডিচেম্বৰৰ শ্ৰেষ্ঠ কালে পেৰিচৰ সাংগঠনিক
সমিতিৰ আকৰ্ষণ সভা বহে আৰু তাত দলীয় পৰিচ্ছিতি অধ্যয়ন কৰি প্ৰাগত এখন পূৰ্ণ-
পৰ্যাপ্তিৰ অধিবেশনৰ আহ্বান কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে।

এই কালজোরাতে ইংরেজীয় দেশবিজ্ঞাক পরিঅরণ করি লেনিনে 'টোলিপিন আৰ্ক বিমুৰ' শৈর্ষক এসানি বড়তা দি নিয়ম আৰু বলৈভেঙ্গি আদৰ্শ প্ৰচাৰৰ জৰিয়তে জৰু-গণক বিমুৰৰ প্ৰতি আগ্ৰহায়িতও কৰি ফুৰিৰ ধৰিলে। আৰ্মানীত বেইচ-ষ্টাগৰ নিৰ্বাচনত বোতা লুৱেৰবাৰ্গৰ দলক সমৰ্থন জমালে, পেৰিচ, ক্রচেলচ, এন্টোৱণ, লেইগ, লগুন আছিত অটোৱৰ আৰু নবেন্দৰৰ ভিতৰত ভাৰণ দি ফুৰি বিমুৰৰ কাৰণে জাগৃত কৰি দুৰিব ধৰিলে।

প্ৰাগ অধিবেশন :—১৯১২ চনৰ ১৮ আনুৱৰীৰ দিনা প্ৰাগ অধিবেশন মুকলি কৰা হয়। এই অধিবেশনলৈ অহা প্ৰতিনিধিসকলৰ ভিতৰত সবহ সংখ্যক আছিল শ্ৰমিক। লেনিনে পোৰতে এঙ্গোকৰ লগত আলাপ-আলোচনাৰ জৰিয়তে দৰিষ্ঠ সম্পর্ক পাতে আৰু কঢ়িয়াৰ বিভিন্ন পৰিস্থিতিৰ স্বৰূপ অধ্যয়ন কৰে। এই অধিবেশনৰ হংপিণু স্বৰূপ আছিল লেনিন। সতা বহিছিল প্ৰাগৰ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক দলৰ হল বৰত, যিটো দৰক বৰ্তমান 'লেনিন মিউজিয়াম' কপে সংৰক্ষিত কৰা হৈছে।

এইখন কঢ়িয়াৰ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক দলৰ খণ্ড অধিবেশন, সৰ্বমুঠ ২৩ ধন সতা বহি বিভিন্ন বিষয়ক আলোচনা আৰু সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে। এই অধিবেশনলৈ দলৰ সকলোৱোৰ শাখা-প্ৰশাখাকেই নিমন্ত্ৰণ জনোৱা হৈছিল যদিও সকলোৱে অংশ গ্ৰহণ কৰা নাছিল। কিন্তু লেনিনৰ নিৰ্দেশত ইয়াক এখন পূৰ্ণাঙ্গ পৰ্যায়ৰ সৰ্বদলীয় অধিবেশন কপে গ্ৰহণ কৰা হয়। লেনিনে দলৰ সংগঠন আৰু শক্তি বচোৱাৰ ওপৰত আটাইতকৈ বেচি গুৰুত আৰোপ কৰিছিল আৰু সেই কাৰণে 'ডুমা' আৰু 'ট্ৰেড ইউনিয়ন' ৰোৰত অংশ গ্ৰহণ কৰাতো গুৰুত দিয়ে, এৰে কাৰ্য্যাই দলৰ গুৰুত আৰু প্ৰচাৰকাৰ্য্য বচোৱাত সহায়ক ব বুলি বিবেচনা কৰিলে।

' এই অধিবেশনে বলৈভেঙ্গি আদৰ্শৰ প্ৰতীক্রিয়াৱলী উপদলীয় মনোবৃত্তিসম্প্ৰদা-সংকলক বহিক্ষাৰ কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত কৰি কেৱল বলৈভেঙ্গিসকলক লৈ কঢ়িয়াৰ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক আৰিকদল সংগঠন কৰাবো সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে। যিসকলে কঢ়িয়াৰ বাহিৰে-কিন্তু দলীয় অছুশাসন নামানিব সেইসকলে দলৰ সদস্য বুলি দাবী কৰাৰ কোনো বুক্তি মৰজিৰ বুলিও সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হয়।

' প্ৰাগ অধিবেশনে আন্তৰ্জাতিক ক্ষেত্ৰত ভালোমান গুৰুত্বপূৰ্ণ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে। এই অধিবেশনে চৌমত প্ৰৱাতান্ত্ৰিক শাসন সমৰ্থন কৰে, পার্টিয়াৰ মুক্তি দুঃখৰ প্ৰতি সমৰ্থন জনায়, কিম্বলেওৰ সুভিত্র-সংগ্ৰামিক কঢ়িয়াৰ লগত একে কঠি বুলি মাৰি লৈ।

' প্ৰাগ অধিবেশনে লেনিন, গোলোৰোকিম, ওৰ্জেমিকিদজে আৰু অ্যান্দ্ৰেভিয়ানক লৈ অঞ্চল কেশুৰ সমিতি সংগঠন কৰে। সতাই জোচেক টেলিম, আৰু আই, বেলোঝোৎকিক সহযোগী সদস্য হিচাবে মিৰ্চাচৰ কৰে। এই সমিতিৰ সদস্যসকল গ্ৰেপ্তাৰ হৈল এ. বুকনোভ, এম. কালিনিম, কেলেজা টাটোভা, এচ. চাহুজ্যনক লৈ এখন বিকল কেলেজো

সমিতিও নির্বাচন করে, যাতে সমিতির অঙ্গারত দলীয়কার্য স্থিতি হৈ নাবায়, তাৰ
আশাত।

কচ-বিপ্লবৰ বৃষ্টীত প্রাগ অধিবেশনৰ এক বিশিষ্ট তুমিৰা আছে। এই অধিবেশনৰ
হলৰেতিকসকলক সংগঠিত আৰু উজীৱিত কৰাৰ লগতে কচিয়াৰ উপৰি সমগ্ৰ ইউৰোপতে
এক গুৰুপূৰ্ণ প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিলৈ। এই অধিবেশনৰ পিছত দলে ৪ৰ্থ তুমাত গুৰুপূৰ্ণ
তুমিৰা গ্ৰহণ কৰিবলৈও সমৰ্থ হয়।

এই সময়ত দলীয় সংগঠন আৰু বৈপ্লবিক কাৰ্য বিস্তাৰত প্ৰধান ভাবে সহায় কৰিলৈ
চাইবেৰিয়াৰ লেনা সোণৰ খনিত হোৱা ধৰ্মস্থটৰ প্ৰতিক্ৰিয়াই। ১৯১২ চনৰ ই এটা গুৰুপূৰ্ণ

লেনা সংৰক্ষণ

ষট্টনা। লেনা খনিৰ অমিকসকলে দাবী পূৰণৰ অৰ্থে ধৰ্মস্থট কৰাত
নিবপৰাধী আৰু নিৰপৰ অমিকৰ ওপৰত গুলিবৰ্ষণ কৰি খিতাতে বহুতক
নিহত কৰা হ'ল আৰু আন বহুতক কৰা হ'ল আহত। এনে দৃঢ়সে হত্যাকাণ্ডই সমগ্ৰ
কচিয়া জুৰি বিপ্লবৰ বচি দৃপদ্ম কৈ জলাই তুলিলৈ।

বলৰেতিক কাকত ঝেজ্দাই হত্যাকাণ্ডৰ বাতৰি কচিয়াৰ চুকে-কোণে প্ৰচাৰ কৰিলৈ,
লেনিনে ইউৰোপত বিভিৱ ঠাইত ভাষণ দি জনতাক বিপ্লবৰ প্ৰতি উল্লীলু কৰি তুলিব
ধৰিলৈ। ঝেজ্দাৰ চাহিদা অভূতপূৰ্ব কপত বাটিল, সাম্প্রাহিকৰ ঠাইত সপ্তাহত তিনিবাৰকৈ
ই প্ৰকাশ পাৰ ধৰিলৈ। ঝেজ্দাৰ পাতত কেউকালৰ পৰা দৈনিক বাতৰি কাকত প্ৰকাশৰ
কাৰণে দাবী কৰিব ধৰিলৈ। তেতিয়ালৈকে দলৰ দৈনিক কাকত এখনো বাছিল। অধিক-
সকলৰ দাবীৰ বলৰেতপে ১৯১২ চনৰ ৪ মেৰ পৰা তুমাৰ বলৰেতিক ডেপুটী এৰ,
পলেটায়েতে প্ৰাত্মা (সত্য) প্ৰকাশ কৰিবলৈ ললে। প্ৰাত্মা অমিকসকলৰ প্ৰথম দৈনিক
বাতৰি-কাকত আৰু ইয়ে বিপ্ৰৱৰ চূড়ান্ত কৃতকাৰ্যাত্মাৰ পথলৈ আগবঢ়াই বিায়।

প্ৰাত্মা ঘৰ্জহামূলক দানেৰে পৰিচালিত। প্ৰাত্মালৈ আগবঢ়োৱা দান-বৰষণলৈল
লক্ষ্য কৰিলৈ দল আৰু অমিকৰ মাজত ইয়াৰ অনপ্ৰিয়তা স্পষ্ট হৈ পৰে। ১৯১২
চনত মুঠ ৬২০ টা সংগঠনে দান-বৰষণি আগবঢ়াইছিল, ১৯১৩ চনত ২৮১ টাই আৰু
প্ৰাত্মা আৰু বিপ্লব ১৯১৪ চনত ২৮৭৩ টাই। প্ৰাত্মাৰ অনপ্ৰিয়তা বঢ়াৰ লগে লগে পুলিটো
প্ৰাত্মা আৰু বিপ্লব জুলুমো বাতে। বাবে বাবে চৰকাৰী ভাবে প্ৰাত্মা বাজেয়াপ্ত কৰা
হ'ল, অবিমনা কৰিলৈ, সংগঠক-সহযোগীসকলক গোপাৰ কৰি বৰ ফাটেকত স্থামাই থলে।
কিন্তু অমিকসকল প্ৰাত্মাৰ পিছত এনেবে উটি-পৰি লাগিল বে হাজাৰ বাধাৰ মাজত
হৃবহৰৰ ভিতৰত ৬৩৬ দিন প্ৰাত্মা প্ৰকাশ কৰিলৈ। লেনিনে এনে কাৰ্যক স্পষ্ট
কৃতকাৰ্য বুলি অভিবৃদ্ধি কৰিলৈ। আজিৰ কচিয়াৰীয়ে ৫ মে প্ৰাত্মা দিবস বা ‘অধিকৰ
শ্ৰেষ্ঠ দিবস’ কলে উদ্বাপন কৰে।

কাকেোত লেনিনঃ—বিপ্লবৰ শক্তিশালী আৰু বৈয়ৱিক কাৰ্য ঘৰীভূত হৈ উঠা
দেখি কচিয়াৰপৰা কিন্তু ওচৰত ধাৰি পৰিচালনা কৰাৰ আশাৰে লেনিনে পোৰিবৰপৰা আহি

স্পৰিয়ালে পোলেওৰ কাকো নামে সক ঠাই এখনত খাকিবলৈ লাগেছি। নিচেই কম ফিনৰ তিক্ষ্ণতে পোলিচ ভাৰা শিকি লৈ তেওঁ নতুন উচ্চমেৰে বিপ্লবৰ পৰিচালনা কৰাত আৰম্ভিঙ্গ কৰিলে। এই সময়ত ১ম যথাসমবৰ অগ্ৰি অলি উটো উটো অৱস্থা। লেনিন লাভতে বৃক্ষ বিৰোধী আছিল, বৃক্ষ মানেই তেওঁ সাম্রাজ্যবাদী বৃক্ষ বৃক্ষ বিৰেচনা কৰিছিল। কাকোলৈ আহি পোলতে এনে সাম্রাজ্যবাদী বৃক্ষ বিৰক্তে তেওঁ এজাৰি বক্তৃতা দিলে। মানা ঠাইত মানা জনৰ লগত আলোচনা-বিলোচনা কৰিলে।

জেনেতা বা পেৰিচৰ দৰে লেনিনৰ কাকোৰ বাসছানো বলখেভিক দলৰ প্ৰথাৰ কেৱলহান হৈ পৰিল। বিদেশত ধক্কা কমৰেডসকলে পৰামৰ্শ বিচাৰি আছিব ধৰিলে, তিন ভিন জনলৈ তিন ভিন বিহয়ক পৰামৰ্শ দি শ শ চিঠি পত্ৰ তাৰ পৰাই লেখিব ধৰিলে, কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সভাও ভাত্তেই বহিল। আনকি লেনিন কাকোৰ পৰা প্ৰাভ্দাও পৰিচালনা কৰিব ধৰিলে।

আচলতে লেনিনেই আছিল প্ৰাভ্দাৰ মুখ্য সম্পাদক। প্ৰাভ্দাৰ এনে এটা সংখ্যা প্ৰকাশিত হোৱা নাছিল য'ত লেনিনৰ বচনা প্ৰকাশ হোৱা নাছিল। অৱশ্যে

লেনিন আৰু প্ৰাভ্দাৰ বিডাৰ, এম এন, প্ৰস্তুতি অসংখ্য ছল্প নামতহে তেওঁ প্ৰায়ভাগ বচনা লেখিছিল। সুবিধাবাদী দেউলীৰ্মা আৰু মেনখেভিকসকলে প্ৰাভ্দাৰ জৰিযতে সুবিধা লৈলৈ বিচৰাত লেনিনে তৌৰ বিৰোধিতা কৰি তেওঁলোকৰ স্বৰূপ জনচক্ৰ আগত স্পষ্ট কৰি তুলিবলৈও নেবিলে।

১৯১২ চনত ৪ৰ্থ তুমাৰ নিৰ্বাচন সম্পৱ হয়। এই নিৰ্বাচনত মেনখেভিক দলে কেডেট দলৰ লগত নিৰ্বাচনী মিত্ৰতা কৰে। ইযাকে দেখি লেনিনে বলখেভিকসকলক বামপন্থী ট্ৰুভেভিকচ্. বিপ্ৰী সমাজবাদী আৰু জনপ্ৰিয় সমাজবাদী দলৰ লগত ৪ৰ্থ তুমাৰ নিৰ্বাচন নিৰ্বাচনী মিত্ৰতা কৰিবলৈ পৰামৰ্শ আগবঢ়ায়। এই নিৰ্বাচনত বলখেভিক দলে প্ৰাপ্ত সকলো উচ্চোগ ক্ষেত্ৰতে প্ৰমিকসকলৰ সমৰ্থন লাভ কৰে। যাৰ কাৰণে লেনিনে প্ৰাভ্দাৰ জৰিযতে ভোটদাতাসকলৈ অভিনন্দন জনায় আৰু বলখেভিক দললৈ সকলোৰে সমৰ্থন আহ্বান কৰে।

চনী মিত্ৰতা কৰিলৈও লেনিনে মাৰ্জিয় মীতি কেতিয়াও পৰিহাৰ কৰা নাছিল, মাইবা মাৰ্জিয় মীতিৰ কদৰ্থও সমৰ্থন কৰা নাছিল। প্ৰাভ্দাৰ কাৰণে গৰ্কা প্ৰমুখে স গা বা লেখা বিচাৰিল সঁচা, কিন্তু লগে লগে লিখিত ভাৱে জনাই দিছিল,—
“যদিহে তেওঁলোকে (ঈশ্বৰ সৃষ্টিসকলে) মাৰ্জিবাদ বৃক্ষ পোৱা নাই বা
প্ৰাপ্ত ধাক লেনিন
মাৰ্জিবাদৰ অবমাননা কৰে, তেমেহলে মোক দায়ী নকৰিবা, কাৰণ
বৃক্ষই আৰু কৰ্তব্য কৰ্তব্যই। মাৰ্জিবাদ বা অমিকলৰ মীতিক সংশোধক কৰিব
‘ গবিলে আমি কেতিয়াও কৰা নকৰিম * ।’” আনকি প্ৰতিক্ৰিয়াশীল খণ্ডিক লগত সম্পৰ্ক

* V. I. Lenin, Collected works, Vol 85, P. 70.

পাতির বিচাৰণে প্রান্তীয় সম্পাদনা সমিতি ভাটি দি মনুকৈ নিৰ্বাচন কৰি লৰলোৱা নৈবিলে।

ইয়াৰ বলস্বকপে ১৯১৩ চনত প্রান্তীয় সম্পূর্ণকপে বিপ্লবী অধিকসকলৰ মুখ্যগতিকপে পৰিগণিত হ'ল। প্রান্তীয় চাহিদা দিলে বাটি থাৰ ধৰিলে। সাধাৰণ অৱস্থাত ৩০।৩২ হাজাৰকৈ আৰু বছৰ দিবত ৪০।৪২ হাজাৰ সংখ্যাকৈ প্রান্তীয় প্ৰকাশ হৰ ধৰিলে। লেনিনে দলীয় সংগঠনবিলাকুলে প্রান্তীয় প্ৰকাশন ঘাতে ১ লাখলৈ বাটে তাৰ কাৰণে লোধি অহুৰোধ কৰিব ধৰিলে।

নিজৰ সন্তানৰ দৰে মৰম আৰু সুন্দৰ পৰামৰ্শৰে লালন-পালন কৰা হেতুকে লেনিনৰ যুৱত প্রান্তীয় ছৰে থাকিল। আৰু লগে লগে দলো স্বসংগঠিত হৰ ধৰিলে। বলশেভিক দলৰ শক্তি আৰু সংগঠন বচাৰ লগে লগে লেনিনে আকো বিপ্লবৰ সপোন দেখিব ধৰিলে। লেনিনৰ ধাৰণা যে আগস্তক বিপ্লবৰ নেতৃত্ব বহন কৰিব বলশেভিক দলে আৰু এই বিপ্লবত কৃষক-বমুৱাই একত্ৰিত হৈ যুঁজিব লাগিব। তেওঁ নানা আলোচনা-প্ৰবন্ধ আদি স্পষ্টকৈ দেখুৱাব ধৰিলে, কেমেদৰে মাথোন ত্ৰিশ হাজাৰ মাটিৰ গৰাকীয়ে দহ মিশৃত কৃষকক শোষণ কৰি আছে। লগে লগে ইয়াকো দেখুৱালে যে মাটিৰ গৰাকীয়ে তেওঁত্যাও কৃষকসকলক ভূদাস ষড়কপেই ব্যৱহাৰ কৰি আছিল।

‘কঢ়িয়াত জনযুৰী আয় বচাৰ পাৰি কেনেকৈ’ শীৰ্ষক আলোচনাত লেনিনে দেখুৱালে যে কচবাসীৰ জনযুৰী আয় ইউৰোপ-আমেৰিকাৰ মাঝুহতকৈ বহু কম। তেওঁ পৰিসংখ্যাৰে প্ৰমাণ কৰি দেখুৱালে যে কচবাসীৰ জনযুৰী আয় বুটেইনতকৈ ৪ শুণ, জাৰ্মানীতকৈ ৫ শুণ আৰু আমেৰিকাতকৈ দহ শুণে কম। বাঞ্ছিয় দুবৱহাব কাৰণে লেনিনে পাঞ্চাত্যৰ পুঁজিপতি-সকলৰ শোষণ নীতিক দোষাৰোপ কৰে।

কঢ়িয়াৰ পিছপৰা অৱস্থা সূৰ কৰি উত্তৰ কৰিবলৈ লেনিনৰ মতে আৱশ্যক শোষণকাৰীৰ শাসন ব্যৱহাৰৰ উচ্ছেদকৰণ আৰু বিপ্লবৰে কৃষক-বমুৱাৰ একনায়কত্ববাদী শাসন প্ৰতিষ্ঠা কৰি সমাজবাদী-প্ৰজাতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰা। পুঁজিয়াদক আকৃষণ কৰি তেওঁ কেইবাটাও প্ৰেক্ষ লেখে আৰু তাৰ অবিয়তে পুঁজিবাদী শোষণৰ বিকক্ষে জনতাক উচ্চটাই কৰ ধৰিলে,—“আমি আমাৰ পূৰ্বূকৰসকলতকৈ ভালকৈ যুঁজিবো, আমাৰ সতি সন্তুষ্যিয়ে আৰু ভালকৈ যুঁজিব, তেওঁলোকৰ পিছত এখন সুহৃৎ সমাজবাদী সমাজ গঢ় লৈ উঠিব *।”

প্রান্তীয় আৰু জ্বেল্লোত এতিয়াত দেখা দিয়া জনজাগৰণৰ বিষয়ে লেখি লেনিনে কচবাসীক উচ্চটাব ধৰিলে যে ১৯০৫ চনৰ কচ-বিপ্লবৰ ফলস্বকপেহে এতিয়াত জাগবণে দেখা দিব পাৰিবে। তাৰহাৰা লেনিনে কচবাসীক প্ৰত্যয় মনাৰ বিচাৰিলিল যে কচবিপ্লবৰ কিমান প্ৰকারপৰালী। চীনৰ নেতা চান-ইঝেং চানৰ উপায়ক তেওঁ অভিনন্দিত কৰিলিল আৰু লগে লগে কৰিবিবুৎবাদী কৰিলিল বে এমিন এতিয়াৰ জাগবণো কৃতকাৰ্য্য হৰ। এতিয়া আৰু আৰিকাৰ

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 19, P. 286-287.

ପରା ସେ ଏହିମ ଔପନିବେଶିକତା ଲୋପ ପାବଇ ଏହି ବିଷୟେ ଲେଖିଲେ ମୁକ୍ତକଟେ ମୋରଣା ଦିଲିଲା । ଆକ୍ରିକାବ ଶୋଭିତ ଆକ ରିସ୍ପେରିତ ଜୀବିଧୋବେଶ ଅନ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତେ ମୁକ୍ତ ଲାଭ କରିବ ଦେଇ ବିଷୟେ ଡେଙ୍କ ଆଶାବାଦୀ ଆହିଲା ।

ଆମେରେ କଟିଯାବ ଡିତବେ-ବାହିବେ ପ୍ରାଚ୍ଯଦାବ ମାଧ୍ୟମତ ଲେଖିଲେ ପ୍ରାଚ୍ଯଦାବ ଶକ୍ତି ଆକ ଅଟ୍ଟାବ ବଢାଲେ, ଲଗେ ଲଗେ କଟିବାସୀକ ବିପରୀବ ପ୍ରଞ୍ଚତିବ ପଥତ କିପ୍ରଗତିତ ଆଗବଢାଇ ଲୈ ବାବ ପାରିଲେ । ଅଟ୍ଟୋବ ବିପରୀବ ପିଛତ ପ୍ରାଚ୍ଯଦାବ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଆକ ବାଢ଼େ ।

ପ୍ରାଚ୍ଯଦା ଆକ୍ତିସ ନିଧିକ ବାତବି-କାକତ । ଲେଖିଲେ ଜାନିଛିଲ ସେ ବହଜନେ ନିଧିକ ସା ଅବୈଧ କାକତ ନପାରେ । ତାକେ ଭାବି 'ପ୍ରୋଚ୍ତେଶ୍ଵରିଯେ' (Enlightenment) ନାମେ ଏଥିନ ପ୍ରୋଚ୍ତେଶ୍ଵରିରେ ବୈଧ ମାହେକୀଯା କାକତ ଉଲିଯାବ ଦିଲେ । ଏହିଥିନ ଏକାଶତ ଗୁରୁତପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୂନ୍ୟିକା ଲୈଛିଲ ମେଞ୍ଚିମଗର୍କୀୟେ ଆକ ବିଶ୍ୱବ ବୁକୁତ ମାର୍ଗୀୟ ଆନର୍ ଅଟାବତ ଗୁରୁତପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୂନ୍ୟିକା ବହନ କରେ । ଲେଖିଲେ ବିରେ ମୁଶ୍ଟେ ଛାବିପଟ୍ଟା ପ୍ରବଳ ଲେଖେ । ଏହି ଆଲୋଚନା ବିଜ୍ଞାକବ ଡିତବତ 'ତିନିଟା ଦିଶ ଆକ ମାର୍ଗ'ବାଦବ ତିନିଟା ଉପାଦାନ', 'ଜୀବିତର ବିଷୟେ ସମାଲୋଚନାପ୍ରକଟ ମୃଦ୍ଘି', 'ଜୀବିତ ଆଜନିଯଙ୍ଗର ଅଧିକାବ' ପ୍ରଭୃତିଯେଇ ଆହିଲ ପ୍ରଥମ ।

'ମାର୍ଗ'ବାଦବ ତିନିଟା ଦିଶ ଆକ ତିନିଟା ଉପାଦାନ' ବଚନା କରିଛିଲ କାର୍ମମାର୍ଗ'ବ ଅରୋଦଶ ମୁତ୍ୟବାର୍ଧିକି ଉପଲକ୍ଷେ । ଇଯାତ ଲେଖିଲେ ଦେଖୁରାଲେ ସେ ମାର୍ଗ'ବାଦ ଉନ୍ନବିଂଶ ଶତକାବ ଜୀମାନ ଦର୍ଶନ, ଇଂରୋଜବ ବାଣୀଗ୍ରୀ-ଅର୍ଥନୀତି ବିଜ୍ଞାନ ଆକ ଫବାଟିବ ସମାଜବାଦବ ଭେଟିତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଏହି ଆଲୋଚନାତ ଲେଖିଲେ ଇଯାକେ ଦେଖୁରାଲେ ସେ ମାର୍ଗ' ଏଙ୍ଗେଲ୍ଚେ କେବଳ ପୂର୍ବର୍ତ୍ତୀସକଳକ ଅନୁକରଣ କରି ଦ୍ୱାରାକ୍ଷକ ଭୋତିକଥାଦ ବା ଐତିହାସିକ ଭୋତିକଥାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରା ନାହିଲା । ସମୟ ଆକ ସମାଜବ ଲଗତ ମଞ୍ଚକ ବକ୍ଷା କରି ବାନ୍ଧନ ଅଭିଜନା ଆକ ଚିନ୍ତନବ ସହାୟତ ହେ ଇଯାକ ଗଢ଼ି ତୁଳିଛିଲ । ଲେଖିଲିବ ମତେ ମାର୍ଗ'ବାଦ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଭେଟିତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଏକମାତ୍ର ମୁହଁ ବାଜନୈତିକ ଆକ ଅର୍ଥନୈତିକ ମତବାଦ । ମାର୍ଗ'ବାଦବ ସମାଦବ ସର୍ବଜାତେ ବିଶ୍ଵମାନ । ଡେଙ୍କ କୟ ସେ ମାର୍ଗ'ବାଦବ ସହାୟତ ଅଧିକ ଶ୍ରେଣୀୟେ ବୁର୍ଜୋରା ଶ୍ରେଣୀର ହିଂସା-ଦୀର୍ଘବ ଅରସାନ ଘଟାବ, ଜାନ ଲାଭବ ପିଛତ ପ୍ରାଚୀନ ପୁଁଜିବାଦୀ ସମାଜ ବ୍ୟବହାରୋ ବିଲୋପ ସାଧିବ ଆକ ଲଗେ ଲଗେ ଏଥିନ ମୁହଁମ ସମାଜବାଦୀ ପ୍ରଜାତାନ୍ତିତ ସମାଜ ଗଢ଼ି ତୁଳିବ ।

ମାର୍ଗ'ବ 'କରିଉନିଷ୍ଟ ଇଞ୍ଚାହାବ' ପ୍ରକାଶ ହୈଛିଲ ୧୮୪୮ ଚନତ । ଲେଖିଲେ ତେତିରାବପରା ଡେଙ୍କ ଦେଇ ସମୟଲେ ମାଧ୍ୟମିକ ଇତିହାସକ ତିନିଟା ବହଲ ଭାଗତ ବିଭିନ୍ନ କରିବାକାବ ହେଲାକେ, ୧୮୪୮ ଚନତ କରିଉନିଷ୍ଟ ଇଞ୍ଚାହାବ ଅକାଶବନ୍ଦା ୧୮୭୧ ଚନତ ଫ୍ରାଙ୍କିଲ ପେବିଚ କମ୍ବିନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଲାକେ, ୨ୟ ୧୮୭୧ର ପରା ୧୯୦୫ ଚନବ ୧ୟ କଟିବିପରିଲୈକେ ଆକ ଓୟ ୧୯୦୫ ଚନବ କଟ ବିପରୀବ ପିହବ କାଳହୋଇବ । ଏହି ତିନିଟା କରିବାକ ପ୍ରତ୍ୟେକଟୋଇ ଲେଖିଲିବ ମତେ ଥାର୍ଗ'ବାଦକ ଶ୍ରୋତା ନତୁମ କଥ ଦାନ କରିବେ । ଲେଖିଲେ ଭବିଷ୍ୟତ ବାଣୀ କରେ ସେ ଅର୍ଥାତ୍ବର ଆର୍ଥିକାବେ ମାର୍ଗ'ବାଦେ ଏକ ମୁହଁମ ବିଜ୍ଞାବ ପୂର୍ବା କରିବ । ୧୯୧୭ ଚନବ ମହାବ ଅଟ୍ଟୋବ ବିଜ୍ଞାବ

সমাজবাদ আৰু পুঁজিবাদ অংশ কৰি সমাজবাদ প্রতিষ্ঠাৰে লেনিনৰ ভাৰ্তিয়ৎ বাবীৰ সভ্যতা নিৰপেক্ষ কৰি দেখুৱালৈ।

এই কালহোৱাৰ ভিতৰত মাঝ আৰু মাঝবাদ বিষয়ে তেওঁ ভালেমান বচন দেখে। ‘কাল’মাঝ’ নামে আলোচনাটোই বিষয়কোৰতো ছান পালে। অস্তাৰ বিষয়েও লেনিনে ভালেমান আলোচনা লেখি প্ৰচাৰ কৰে। তেওঁ বাৰীৰ শিকা আৰু সামাজিক মৰ্যাদাৰ দানৰ প্ৰধান পৃষ্ঠপোৰক। বাৰোৎনিৎকা (নাৰীকৰ্ম) নামে আলোচনা ধৰণৰ লগতো লেনিনে সুন্দৰ সম্পর্ক পাতিলৈ আৰু নানা আলোচনা লেখিলৈ। পোল্যাণ্ডত বসবাস কৰা এই কালহোৱাৰ ভিতৰত লেনিনে বিভিন্ন বিষয়ে মুঠ চাৰি শতকেও অধিক আলোচনা লেখি প্ৰচাৰ কৰিলে, যিয়ে বিপ্ৰৱৰ পথত ধীৰে ধীৰে আগবঢ়ি ঘোৱাত আড়িক সহায় কৰিলে।

লেনিন আৰু ডুমাঃ—লেনিনে স্পষ্টকৈ জানিহিল যে ডুমাৰ জৰিয়তে বিপ্ৰৱৰ বহুলাংশে বাইজৰ মাজত বিয়পাই দিবপৰা বায়। সেয়ে ৪ৰ্থ ডুমালৈ বলখেতিক সদস্য ‘নিৰ্বাচিত হোৱাৰ লগে লগে তেওঁ ডেপুটীসকলৰ লগত ঘনিষ্ঠ সম্পর্ক পাতিলৈ। ডেপুটীসকলে ক’ত কি কৰ বা কৰিব লাগে, কি কৰা উচিত হব বা নহব, বা কিহৰ কাৰণে কি কৰিব লাগিব, সকলো কথা শিকাৰ-বৃজাৰ ধৰিলৈ। লগতে ডেপুটীসকলক শিকালৈ যে ডুমাৰ জৰিয়তে কোটি কোটি মাহুহৰ প্ৰাণত বিপ্ৰৱৰ বৌজ বোপণ কৰি সকলোকে বিপ্ৰৱৰ প্ৰতি অনুপ্ৰাণিত কৰিব লাগিব। ডেপুটীসকলক ইয়াকো কলে যে কোটি কোটি সৰ্বহাৰা অমিক একত্ৰিত হৈ অনতিপৰমে পুঁজিবাদৰ অৱসান ঘটাই সমাজবাদী-গণতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব লাগিব। ডেপুটীসকলক খনি তুলিবলৈ শিকালৈ যে ‘অমিকে বিচাৰে শাস্তি আৰু বুৰ্জোৱাসকলে বিচাৰে যুক্ত’। খণ্ডিশালী বাঞ্ছবোৰত সংঘটিত সংবৰ্ধত বাঞ্ছবিলাকৰ আৰু-নিয়ন্ত্ৰণ আৰু মুক্তিৰ দাবী কৰিবলৈও লেনিনে ডেপুটীসকলক পৰামৰ্শ দিয়ে। অনতাৰ দাবিজ্য অধিকাৰহীনতা আৰু পুলিটী অভ্যাচাৰ সদৰো দি অনতাৰ মুক্তিৰ কাৰণে আগ্ৰহাৰিত কৰি তোলাৰ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰে ডুমাৰ ডেপুটীসকলৰ ওপৰত। ডেপুটীসকলক দাবী তুলিবলৈ পৰামৰ্শ দিয়ে বে কৰিছাই মুক্তবতাহৰ দৰে বাধা-বিধাহীন যুক্ত পৰিবেশত হে ধাক্কিৰ বিচাৰে। যথাৰ্থতে ডেপুটীসকলে লেনিনক অমুসবণো কৰে। ডেপুটীসকল সহনাই জৰুৰিলৈ গৈ লেনিনক দেখা কৰে মৃত্যু কেন্দ্ৰীয় সমিতিক সভাত হোগ দিয়ে। এঙ্গেৰ ভাৰ্তাৰে আৰি লেনিনে লেখি দিয়ে বা লেনিনৰ বিৰোধত লেখা হয়। দলীয় সংগঠন, প্ৰচাৰ আৰু প্ৰকাশনত ডেপুটীসকলে আগতাগ লব লগা হ'ল। আৰু আৰু প্ৰচৰতি কাগজলৈ সহনাই বিদ্যুত শক্তিৰ লগাত পৰে। যথাৰ্থতে ডেপুটীসকল হৈ পৰে মৰণ অৰ্থাৎ আৰু দলীয় মীড়ি-নিবন্ধ এঙ্গেৰ জৰিয়তে কাৰ্য্যকৰী হৰ ধৰিলৈ।

অৱশ্যে মালিনোভুকি নামে ডেপুটী গব্যাকীয়ে দলক বিধানসভাতকতা মকধাকৈ ধৰা নাইল। মালিনোভুকি আছিল লেনিনৰ অতিৰিক্ত খিৰপাতা। লেনিনে লাজানিহিল বে

ডেঁ উলে উলে পুলিচৰ উপচৰ। দলৰ সকলো গোপনীয় কাৰ্য্য-কলাপৰ বা-বাতৰি এতো পুলিচক অবাই থাকে। মলত সদস্যসকল গ্ৰেণাৰ হৈ থাকে আৰু শুণ ঘাটিবিলাকো সুষ্ঠিত হৈ থাকে। দলৰ অঙ্গাঙ্গ বিশিষ্ট সদস্যই মালিনোভ্যুক সন্দেহ কৰিছিল, কিন্তু লেনিনৰ কাৰখনে ডেঁ উলে বিকক্ষে কোনো খাসিজুলক ব্যৱহাৰ কৰে পৰা নাইল। শ্ৰেষ্ঠ মালিনোভ্যুক দোৰী সাধ্যস্ত হয় আৰু কঠোৰ খাসি ছুগিব লগাত পৰে।

এই কালহোৱাত বলখেতিক দলে ডুমাত বি ধৰণে অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল, ই কমিউনিষ্ট জগতৰ আদৰ্শ স্বৰূপ।

কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সভা :—মিনা সোণৰ খনিৰ তৃষ্ণটনা আৰু প্ৰাগ্ অধিবেশনৰ পাছত উত্তৰ হোৱা সকলো পৰিস্থিতিৰ কথা আলোচনা কৰিবলৈ কেন্দ্ৰীয় সমিতি, ডুমাৰ সদস্য আৰু নিষিক সংগঠনবিলাকৰ প্ৰতিনিধিক লৈ দলৰ এখন বিশেষ অধিবেশনৰ বহে লেনিনৰ ক্ষেকো বাসতৱনত। এই অধিবেশনত অঙ্গাঙ্গ আলোচনাৰ উপৰি লেনিনৰ পৰামৰ্শ আৰু প্ৰস্তাৱ অনুসৰি দলীয় সংগঠনৰ ওপৰত অধিক শুকৰ আৰোপ কৰা হয়। লেনিনে দেখুৱালৈ যে ১৯১২ চনৰ বিকোভৰ পিছত সৈজ্যবাহিনীও লাহে লাহে ঠায়ে ঠায়ে বিকুল আৰু বিশ্বোহী হৈ উঠিব ধৰিছে। সৈজ্যবাহিনীও সংগঠিত হৈছে যিহেতু দেশৰ কুকুৰসকলৰ দ্বাৰা, গতিকে এওঁলোকক স্বেচ্ছাচাৰী শাসক গোষ্ঠীৰ বিকক্ষে বিশ্বোহী কৰি তোলা সহজসাধ্য। স্বেচ্ছাচাৰী বোমানভ্ৰংশৰ শাসনৰ অৱসান ঘটাই কুকুৰ আৰু পঞ্চৰাবৰ সমিলিত শক্তিবে সমাজবাদী সমাৰূ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ হলে যে সশস্ত্ৰ বিপ্লৱৰ বিভাস্ত প্ৰয়োজন লেনিনে তাকো স্পষ্ট কৰি বুজালৈ।

লেনিনৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি সভাই দলক বৈধ, অবৈধ আৰু অৰ্জবৈধ প্ৰত্যুতি নামা জ্ঞাগত সংগঠিত কৰাৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে, যাতে যি কোনো পৰিস্থিতিতে দলে কাৰ্য্য পৰিচালনা কৰি ধাৰ্কিব পাৰে আৰু সমাজৰ সকলো শ্ৰেণীৰ লোকৰ সমৰ্থন লাভ কৰিব পাৰে, তাৰ প্ৰযোগাত এই অধিবেশনে অনৰাকচীয় অংশত দলীয় সংগঠন বাঢ়াবলৈও সিদ্ধান্ত লয়, লগতে প্ৰতিক্ৰিয়ালৈ। শক্তিৰ বিকক্ষেও সজাগ ধাৰ্কিবলৈ সংকলন গ্ৰহণ কৰে।

১৯১৩ চনৰ বসন্তকালত পৱী ঝুপকুয়াৰ আহুয়াৰ অৱনতি ঘটাই ভাজ্বৰে পৰ্যটীয়া আহুয়াকৰ ঠাইলৈ হোৱাৰ পৰামৰ্শ দিযাত লেনিনইত প্ৰথমে দাহুয়াকৰ ঠাই পোৰোনিবলৈ সেজিৱৈতিৰ অধৃৎ গ'ল। ই এখন গৌৱালীয়া ঠাই। লেনিনে ইয়াত সাধাৰণ কুকুৰ দৰে ধাৰ্কিবলৈ লৈছিল আৰু কুকুৰ-বহুৱাৰ সমস্তা অধ্যয়নৰ কৰাত শুকৰ দিছিল। সেই বুলি ডেঁ ঘাঁতাৰিক অধ্যয়ন, চিন্তন আৰু লেনিনৰ পৰিহাৰ কৰা নাইল।

পোৰোনিবলত এবছৰ ধাৰ্কিও ঝুপকুয়াই আহু ঘৰাই মোপোৱাত ভাজ্বৰে পৰামৰ্শবলতে পৰিদৰ্শ দায় বাগলৈ। দল আৰু সংগঠনৰ প্ৰতি লেনিনৰ আন্তৰিকভা ইমাম বেঁচি আৰিল' বে বাগলৈ ঘাঁতে ঘাঁতিত তিয়েমাত নাই ভাত ধকা কুকুৰেতসকলৰ সৈতে দামা'

ଆଲୋଚନା-ବିଳୋଚନା କରିବିଲେ ପାହିବା ନାହିଁଲ । ବାର୍ଷିତ ଜୁଗକ୍କରା ତିନି ସମ୍ଭାବକାଳ ହିମ୍ବ-
ତାଙ୍କର ଥାକେ । ଏହି ତିନି ସମ୍ଭାବର ଡିତରତ ଲେନିନେ 'ଆତୀୟ ସମ୍ଭାବ' ନାମେ ଏଖନ ଗରେବଣା-
ମୂଳକ ଶ୍ରୀହ ବଚନା କରିବିଲେ ଆବଶ୍ୟକ କରେ ଆକ୍ରମିକ, ଜେନେଜା, ଲାଉଁଚାନେ, ବାର୍ଗ ଆଦିତ ଥକା
ଦେଶୋକ୍ତବୀ ଆକ୍ରମଣ ଅନ୍ତର୍ଗ୍ରହଣ କମ୍ବରେଜ୍‌ସକଳର ସଭାତ ଦିବିଲେ ଏଲାନି ବର୍କ୍‌ତାଓ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ ।

ଆଗଷ୍ଟିତ ଲେନିନ ଜୁଗକ୍କରାର ସୈତେ ଆକୋ ପୋବୋନିନିଲୈ ଓଭତେ । ଇଯାତେ ଆଗଷ୍ଟିର
୧ ତାରିଖବରପରା ଦଲର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସମିତି ଏଖନର ସଭାତ ସୋଗଦାନ କରେ । ଏହି ସଭାତ
ପୋବୋନିନିତ ଲେନିନ ଭୂମା, ଭୂମାର ଡେପ୍ଟୁମେନ୍‌ସକଳର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଦଲୀଯ ସଂଗଠନ, ପ୍ରଚାର, ବାତବି-
କାକତ, ଆଲୋଚନୀ, ପ୍ରକାଶନ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା
ଆକ୍ରମଣପୂର୍ବ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଗ୍ରହଣ କରେ । ପୋବୋନିନିତ ଥାକୋତେଇ ଲେନିନେ ଆମ୍ରାନୀର ବିଧ୍ୟାତ
ଶ୍ରୀମିକ ନେତା ଆଗଷ୍ଟିବେବେଳର ମୃତ୍ୟୁ ବାତରି ଶୁଣେ ଆକ୍ରମଣ ଲଗେ ଲଗେ ଟେଲିଗ୍ରାମ ଯୋଗେ ଶୋକବାର୍ତ୍ତା
ପାଠ୍ୟାଯାଇ ଆକ୍ରମଣରେ ଏହି ବାତରି ପ୍ରକାଶ କରେ ।

ଏହି ଅଧିବେଶନରେ ଉତ୍ସୋଧନୀ ଭାଷଣ ଦି ଲେନିନେ ବଲଶେଷିକ ଦଲର ସ୍ଵସଂଗଠନ, ଭୂମାତ
ବିବୋଧୀ ଦଲହିଚାବେ ଲୋରା ଶକ୍ତିଶାଲୀ ଅଂଶ ଆକ୍ରମଣ ପ୍ରମାଣ ବୈପ୍ଲାନିକ ମୌତିବ କାବଣେ ଅଭିନନ୍ଦନ
ଜନାଇ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ବିପ୍ରର ଗଟି ତୁଳିବିଲେ ଆହ୍ଵାନ ଜନାଯ । ଏହି ଅଧିବେଶନରେ କଟିଆର ଭିନ୍ନ
ଭିନ୍ନ ଠାଇତ ଗଟି ଉଠା ଦଲୀଯ ସଂଗଠନବିଲାକେ ପ୍ରଚାର ଆକ୍ରମଣ ପ୍ରମାଣ ଆକ୍ରମଣ ଦଲରେ
ପ୍ରତିଜ୍ଞାବନ୍ଦ ହୟ । ଲଗେ ଲଗେ ଦଲର ଯମ କଂଗ୍ରେସର ଅଧିବେଶନ ବର୍ତ୍ତରାବିଲୈଓ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରେ ।
ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ବୁର୍ଜୋରାସକଳେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଜାତୀୟଭାବ ଭେଟିତ ଆନ୍ଦ୍ରଜ୍ଞାତିକ ଶ୍ରୀମି-ଆଲୋଚନ
ଶ୍ରୀ କରିବ ବିଚବା କଥା ଆଲୋଚନା କରେ ଆକ୍ରମଣଶେଷିକମକଳେ ସକଳୋ ସମୟରେ ଆନ୍ଦ୍ରଜ୍ଞାତିକ
ଦୃଷ୍ଟିଭାବୀ ସମର୍ଥନ କରି ସାବଲୈଓ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରେ ।

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସମିତିର ପୋବୋନିନ ଅଧିବେଶନର କ୍ରତକାର୍ଯ୍ୟତା ଆକ୍ରମଣଶେଷିକ କାବଣେ ଲେନିନ
ପୋବାରାଧିତ ହୈଛିଲ । ତେଣୁ ଅନୁଭବ କରିଛିଲ ଯେ ଦଲେ ହେବରା ଶକ୍ତି ଆକ୍ରମଣ ପ୍ରମାଣ ପ୍ରମାଣ
ଲାଭ କରିଛେ, ଏହି ଶକ୍ତି ଆକ୍ରମଣ ଦଲର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ବିପ୍ରର ଗଟି ତୋଳାତ ସହାୟ
କରିବ ଆକ୍ରମଣ ଏହି ବିପ୍ରର କଟିଆତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସାଧିବ ।

ଶ୍ରୀକର ଆନ୍ଦ୍ରଜ୍ଞାତିକଭାବ କାବଣେ ସଂଗ୍ରାମ :— ୧୯୧୩ ଚନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ତୋବରତ ଲେନିନିହିତ
ଆକୋ କ୍ରାକୋଲୈ ଓଭତେ । ଏହି ସମୟର ଲେନିନର ନିର୍ଦ୍ଦେଶମତେ କାମ କରି ବଲଶେଷିକ ଦଲେ
ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ସକଳତା ଲାଭ କରେ । ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେଡର 'ମେଟେଲରାକ୍-ଇଉବିଲନ'ତ ତିନିହାଜାବ ଶ୍ରୀମିକ
ଡିତରତ ଡେବଶ ଜରର ବାହିବେ ଆମ ସକଳୋରେ ସମର୍ଥନ ପାଇ ବଲଶେଷିକଦଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ
ଲେନିନକ ସକଳୋରେ ଶଳାଗ ଆକ୍ରମଣ ପାତ୍ର କରି ତୋଳେ ଆକ୍ରମଣ ଦେଶେ-ବିଦେଶେ ଲେନିନର
ଆନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରହଣ କରି ବୈପ୍ଲାନିକ କାର୍ଯ୍ୟତ ଶ୍ରୀମିକମତେ ଆମ୍ରାନିହାଜାବ କରିବ ଧରିଲେ । ଲେନିନେ
ଲୀର ସଂଗଠନ ବଢ଼ୋବାତ ହେ ଅଧିକ ଶୁକ୍ର ଦିବ ଧରିଲେ ।

ଟିକ ଲେଇ ସମୟରେ ବୈପ୍ଲାନିକମକଳେ ଜାତୀୟ ସଂଗଠନ ଆକ୍ରମଣ ଶାଖାର ଜାତୀୟ ସାଧୀନତାର
ଅନୁଷ୍ଠାନ ଶୁକ୍ର ଦି ଲେଖା ଆକ୍ରମଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଲୋବା ଆବଶ୍ୟକ କରିଛିଲ । କିମ୍ବା ଲେନିନେ

অধিকসকলক আন্তর্ভুক্তিকভাবে পৰা বিভাস্ত কৰিবগৰা কোনো কথাকে অঙ্গৰ নিদিহিল। গতিকে মেনখেভিকসকলৰ প্রতিক্রিয়াশীল প্ৰচাৰ কাৰ্য্যৰ প্ৰতিৰ ধৰ্ম কৰাৰ মানসেৰে লেনিনৰে ‘জাতীয় সমস্তাৰ বিষয়ে সমালোচনাক মন্তব্য,’ ‘জাতিৰ আৰম্ভনিয়নৰ অধিকাৰ’ আদি অৱক লেখি জাতীয়তাৰ ঠাইত আন্তৰ্ভুক্তিকভাৱে সংকলণৰ কাৰণে সকলো চিঞ্চা-ভাৱনা নিয়োগ কৰিব ধৰিলে।

মার্জিয় দৃষ্টিবে সালোচনা কৰি লেনিনে কয় যে জাতীয়তা কেৱল পুঁজিবাদৰ সৃষ্টি। পুঁজিবাদী মুক্ত প্রতিৰোগিতাই দেশীয় বজাৰ দখল কৰি বহে। ইয়ে আন্তৰ্ভুক্তিক সম্পর্ক হৈন কৰে। জাতীয় ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ ভেটিত জাতীয় বাষ্প গঢ়ি উঠিব ধৰে। পুঁজিবাদত সমবায়ৰ ভেটিত বিকাশৰ স্থান নাই, বৰ্বৰ প্রতিযোগিতাৰ ভেটিত হে ই বিকশিত হয়। সাম্রাজ্যবাদ, উপনিৰবেশিকতা, অমুল্যত জাতিৰ ওপৰত নিষ্পেষণ, প্ৰত্তি পুঁজিবাদৰ লক্ষণ। লেনিনৰ মতে নিষ্পেষিত জাতিয়ে পুঁজিবাদৰ বিকলে সংগ্ৰামৰত হোৱা বেন বাস্তাৱিক বীতি।

পুঁজিবাদীয়ে আনকি জাতিবিশেষৰ ভাষা সংস্কৃতি আদিৰ বিলোপ সাধনৰ কাৰণেও চেষ্টা কৰে। কিন্তু লেনিনৰ মতে মার্জিয় আদৰ্শত নিষ্পেষণৰ স্থান নাই, প্ৰত্যেক জাতিয়ে নিজৰ ভাষা-সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্য সংকলণৰ পূৰ্ণ স্বাধীনতা পায়। এনে সমাজত প্ৰমজীৱীৰ আন্তৰ্ভুক্তিকভাৱে সহায়ত বুৰ্জোৱা-পুঁজিবাদৰ বিকলে আপোচবিহীন সংগ্ৰাম কৰি সমাজক সম্পূৰ্ণকপে স্বাধীন আৰু মুক্ত কৰি বাখিৰ পৰা হয়।

লেনিনে দেখিহিল যে জাৰতস্বৰূপ জাতিবিশেষৰ জাতীয় বৈশিষ্ট্য সম্পূৰ্ণ কপে ধৰ্মস কৰিবলৈ উগ্রত হৈছিল। ধৰ্মীক বুৰ্জোৱাৰ সহায়ত প্ৰমজীৱী সৰ্বহাৰাৰ যথা সৰ্বস্ব শোষণ কৰাই বেন জাৰতস্বৰূপ লক্ষ্য আছিল।

স্পষ্ট তথ্যৰ ভেটিত লেনিনে দেখুৱাই দিলে যে পুঁজিবাদী বা সাম্রাজ্যবাদী সমাজ ব্যৱহাৰতহে তিন ভিন সংস্কৃতি গঢ়ি উঠে। এই তিন ভিন সংস্কৃতিৰ ভিতৰত বুৰ্জোৱা আৰু অধিকৰ সংস্কৃতিয়ে প্ৰধান। পুঁজিবাদী সমাজত প্ৰমিকৰ সাংস্কৃতিক বিকাশৰ কোনো স্থূলোগ স্মৰিধা নাই, তেওঁলোক নিষ্পেষিত। কিন্তু লেনিনৰ মতে অধিকসকল পূৰ্ণৰাপে গণতান্ত্ৰিক। বিসকল সঁচা গণতান্ত্ৰিক, তেওঁলোকে কেতিয়াও আনক নিষ্পেষণ বা আৱৰ ওপৰত প্ৰতাৰ বিষ্টাৰ কৰিব নিবিচাৰে, সকলোৰে সহানে বিকাশ হে কাৰমনা কৰে। লেয়ে লেনিনৰ দৃঢ়বিশ্বাস যে অধিকৰ মাজত সাংস্কৃতিক এক্য গঢ়ি তুলি জাতীয়তাৰ অগতে আন্তৰ্ভুক্তিক সংস্কৃতিও গঢ়ি তুলিব গাৰি।

‘জাতিৰ আৰম্ভনিয়নৰ অধিকাৰ’ প্ৰেক্ষণত হথেষ্ট তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। লেনিনে ঘিহেছু মাঝে অৱেল্চৰ দৰে বিশ্বজুৰি এখন সমাজতান্ত্ৰিক সমাজ গঢ়ি তুলিব বিচাৰিল, গতিকে ডান জাতীয়তাৰ স্থান ধাকিবাই নোৱাৰে বৃলি বহতে বিশ্বাস কৰিছিল। জাতি আৰু আন্তৰ্ভুক্তি ধৰাটো ফেঁড় ধূৰ উৰাৰ দৃষ্টিবে লৈছিল। লেনিনে দেখিহিল যে ঘিহেছু অধিকৰ মাজত

কোনো শোষণ-বিপ্লবের হান নাই, গঞ্জিকে বিত্তেদেৱ নাই। শোষণৰ চেষ্টা বা আবিষ্কাৰ বিভাবৰ আকাৰকাৰ নাথাকিলে স্বাভাৱিকভাৱে আন্তৰ্জাতিক সমাজ ব্যৱহাৰ গঢ়ি উঠে। এই আলোচনাত লেনিনে ইয়াকো কলে যে শক্তি প্ৰয়োগ কৰি বা জোৰ-জুলুমৰ দ্বাৰা জাতীয় স্বৰ্গ কৃষ্ণ কৰাৰ অধিকাৰ কোনোৰো নাই।

দল আৰু অধিক শ্ৰেণীৰ ঐক্যৰ কাৰণেঃ—এই সময়ত দলৰ সংগ্ৰামী আৰু বৈপ্লবিক শক্তি আৰু কাৰ্য্য-কলাপ বাঢ়ি আছিল। বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে দলক ঐক্যৰ ভোট স্বৃদ্ধ কৰাৰ বিশেষ আৱশ্যক আছিল। কিন্তু দল আছিল নানা উপদলত বিভক্ত, আৰু দ্বাৰা কাৰণে ট্ৰিনিং প্ৰযুক্তি নেতৃসকলে দোষাৰোপ কৰিছিল কেৱল লেনিনৰ ওপৰত। লেনিন কিন্তু সংহতিব সৰ্বৰ্থক হে আছিল।

লেনিমে তেওঁৰ অভিযোগকাৰীসকলক সমালোচনা কৰি জনাই দিলে যে বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্যতা নিৰ্ভৰ কৰে দলৰ নিষিঙ্ক বৈপ্লবিক কাৰ্য্যৰ ওপৰত। যিসকলে নিষিঙ্ক বৈপ্লবিক কাৰ্য্যত যোগ দিয়ে তেওঁলোকেহে দেশীয় বা জাতীয় ঐক্যৰ কথা অনুভৱ কৰিব পাৰে। লেনিনে স্পষ্ট ভাৱে জনাই দিলে যে মাৰ্জিয় আদৰ্শত নিষিঙ্ক-বৈপ্লবিক কাৰ্য্য থাকিবই, যিসকলে নিষিঙ্ক কাৰ্য্যত যোগ নিদিয়ে, তেওঁলোকৰ মাৰ্জিয় দলত যোগ দিয়াৰো অধিকাৰ নাই।

সেই সময়ত ট্ৰিনিং আছিল ‘চেন্ট্ৰাই’, অধিকসকলক বৰ্জোৱাৰ দ্বাৰা নিয়ন্ত্ৰিত কৰিব বিচৰা দলৰ তেওঁ সমৰ্থক। গোপনীয় বা নিষিঙ্ক বিপ্লবী কাৰ্য্যৰ তেওঁ সমৰ্থক নাছিল। লেনিনে এই দলৰ মুখা খুলি দিলে। কেইবাটাও আলোচনাত ট্ৰিনিংক নৌতিহীন দোমুখী বুলি নিলা আৰু বিপ্লবৰ হস্তা বুলি অভিযোগ তোলে। লেনিনৰ তীব্ৰ সমালোচনা আৰু বলশেভিকসকলৰ কৰ্মতৎপৰতাই ‘চেন্ট্ৰাই’ দলৰ শক্তি স্বাভাৱিকভে হুস কৰিলে।

কিন্তু তথাপি লেনিনৰ নেতৃত্বৰ বলশেভিক দলক ধৰ্মস কৰাৰ প্ৰেল হেঁপাহ প্ৰতি-ক্ৰিয়াশীল শক্তিসমূহৰ সততে আছিল। ১৯১৪ চনত অচেলেচত প্ৰতিক্ৰিয়াশীল মেনশেভিক আৰু অগ্নাশ্চ সুবিধাবাদীসকলৰ নেতৃত্বত বহু সংঘাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক দলৰ সভাত লেনিনে নিজে যোগ নিদি প্ৰতিনিধি পঠিয়াই বলশেভিক দলৰ স্পষ্ট নীতি দাঙি ধৰায়। অধিবেশনৰ পিছত প্ৰতিক্ৰিয়াশীল মহলৰ কথাবোৰ ঘোষণা আৰু আলোচনাৰ মাজেদি প্ৰকাশ কৰিলে।

পৰিবৰ্ত্তিত পটভূমিঃ—ঠিক সেই সময়তে ১৯১৪ চনৰ মে দিবসৰ দিনা ষষ্ঠা এটা দুৰ্ঘটনাত বিকোষকাৰী ভালেমান অৱিকে প্ৰাপ হেকৰাৰ। এই দুৰ্ঘটনাই বিপ্লবৰ ঘনীভূত কৰি তোলাত প্ৰধানভাৱে সহায় কৰিলে। শোভাবাজা, ধৰ্মদৰ্শক, বিকোষ প্ৰদৰ্শন আদি বেচিকৈ হৰ ধৰিলে। পৰিবৰ্ত্তিত পটভূমি আৰু সময়োপযোগী কৰ্মপদ্ধা গ্ৰহণ কৰিবলৈ পোৰোনিনত আকো কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সভা বহে, এই সভাত লেনিনে সংস্থাপনিত কৰে।

ঠিক সেই সময়তে প্রথম মহাসমবর অগ্নি দাঁড়কে অলি উঠাব উপকৰণ হয়। অধ্যাচী আৰু ইংৰাজৰ লগত বৃক্ষত গাতি জাৰ্মানীৰ বিকক্ষে বৃক্ষত জপিয়াই পৰিবৰ্তনে আবৃত্তহই প্ৰস্তুতি চলাইছে আৰু ধৰি লৈছে বে শুভই বিপ্লৱৰ বহি মিৰ্দাপিত কৰি দিব। সেই মৰ্মে বিক্ষত গ্ৰেণাচ, অভ্যাচৰ আদিত শুক্ৰ দিলে। ‘প্ৰাত্মা’ৰ কাৰ্য্যালয় হস্তগত কৰি কৰ্মচাৰীসকলক গ্ৰেণাচ কৰে। শুৰ্জোৱা নিয়মিত কাগজবোৰে বলশেভিক দলৰ তুমাৰ ডেপুটীসকলক গ্ৰেণাচ কৰিবলৈও দাবী জনাৰ ধৰিলে।

১৯০৭ চনৰ পৰা এই কালহোৱা বলশেভিক দল আৰু বিপ্লৱৰ কাৰণে আছিল বিপৰ্যয়ৰ কাল। ১৯০৭ চনত জাৰতহই বিপ্লৱ নিৰ্মমভাৱে দমন কৰাৰ পিছৰে পৰ। কেউদিশে দেখা দিছিল কেৱল নিবাশা, হতাশা আৰু বিৰু। কিন্তু লেনিনৰ প্ৰস্তুত আশাৰাদী আৰু শক্তিশালী নেতৃত্বই ১৯১২ চনৰ পৰা দলক পুনৰ হেকৱা শক্তি আৰু সাহস দিলে, এতিয়া দলে লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ প্ৰস্তুতি চলাব ধৰিলে।

৮ম অঞ্চল

বিপ্লব চরণ সঙ্গ্রহ পথত

সাম্রাজ্যবাদী ইউরোপীয় জাতিবিজাকৰ সাম্রাজ্য আৰু উপনিবেশৰ অভিক্ষাৰ কাৰণে ১৯১৪ চনৰ শ্ৰীঘৰকালত দেখা দিলৈ পৃথিবীজোৱা প্ৰথম মহাসমবৰ অগ্ৰি। পৃথিবীৰ সমগ্ৰ ১ম মহাসমবৰ আৰু বিপ্লব হ'ল,—(১) জাৰ্মানীৰ নেতৃত্বত অঙ্গীয়া, হাঙ্গেৰী, তুৰ্কী, বুলগেৰিয়া আৰু (২) ইংৰাজ আৰু ফ্ৰান্সীৰ নেতৃত্বত কঢ়িয়া, জাপান, ইটালী, আমেৰিকাৰ বুকুৰাষ্ট্ৰ আৰু অঞ্চল সকলৰ বহুতো বাঞ্ছ।

লেনিন তেঙ্গিয়া আছিল পোৰোনিনত। সাম্রাজ্যবাদীসকলে যুদ্ধক কেছু কৰি বিপ্লব নিঃশেষ কৰি পেলোৱাৰ ষষ্ঠ বচাৰ দৰে লেনিনে কলনা কৰিছিল বিপ্লব পৰিপূৰ্ণ কৰি তোলাৰ। লেনিনৰ স্পষ্ট বিশ্বাস আছিল যে এই যুদ্ধ যিহেতু সাম্রাজ্যবাদী যুদ্ধ, গতিকে অধিক শ্ৰেণী ইয়াৰ পৰিপন্থী। বিশ্বৰ সকলো অধিকক ঐক্যবন্ধ কৰিব পাৰিলৈই বিপ্লবৰ ক্ষত-কাৰ্য্যতা স্বাভাৱিক হৈ পৰে। সেয়ে পোৰোনিনত থকা অঞ্চল বলৈত্বিক ক্ষম্বেড়ৰ লগত লেনিনে এই বিবেয়ে আলোচনা কৰিবলৈ ললে আৰু কঢ়িয়াৰ বলৈত্বিকসকলৰ লগতো ঘৰিষ্ঠ সম্পর্ক থকা কৰিব থৰিলৈ।

কিন্তু ৭ আগষ্টৰ দিনা অঙ্গীয়াৰ পুলিচে লেমিনক শ্ৰেণীৰ কৰি কাৰাকক্ষ কৰে। লেনিনৰ প্ৰিয়পৰিজন আৰু বলৈত্বিকসকলৰ ধাৰণা হ'ল যে যিহেতু ক্রাকাউ সীমান্তৰ্ভৰ্তা আৰু ই কঢ়িয়াৰ হস্তগত হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে, গতিকে লেনিনো শ্ৰেণীৰ আৰু যুক্তি কাৰ্য্যত্বৰ কৰলত পৰিব পাৰে। সকলোৱে স্থল পালে আৰু লেনিনৰ যুক্তিক কাৰণে উপাই চিহ্নিৰ ধৰিলৈ। কিন্তু লেনিনৰ বিকক্ষে একো প্ৰমাণ দাঙি ধৰিব নোৱাৰাত ১৯ আগষ্টৰ দিনা যুক্তি পালে আৰু লগে লগে চুইজোৰলেওলৈ বাজা কৰিলৈ। ৫ চেপ্টেবৰ পৰা বাধাৰ ধাৰিবলৈ ললে।

যুদ্ধৰ বিকক্ষে ইত্তাহাৰ :—লেনিনৰ সেতৃত্বত কঢ়িয়াৰ বলৈত্বিকসকলৰ বাহিনৈ অঞ্চল দেশৰ ওৱাৰ সকলো সাম্রাজ্যবাদী শক্তিৰে এই যুদ্ধ সৰ্বৰ পৰি পিছুভূমি বকার্বে অহো-

পুরুষার্থ করিব ধরিলে। কঠিয়ার বলশেভিক দল নেতা প্রেখানন্দ, এরেগুরু প্রভৃতির এই যুক্ত সমর্থন করে। সমাজবাদী আৰু অধিক আন্তর্জাতিকভাৱে অবিচলিত হৈ থাকে কেৱল বলশেভিকসকল। অধিবেশনবোৰ প্ৰস্তাৱত গৃহীত নীতিবপৰা এওঁলোক এচলুমানো আভাৱি নাছিল। যুক্ত আৰুত্ত হোৱাৰ লগে লগে বলশেভিকসকলে ধৰনি তুলিলে,— “যুক্ত অৱসন্ন হওক!” “যুক্তৰ বিকক্ষে যুক্ত কৰা।” এনে সংগঠনৰ পিছত পৃষ্ঠভাৱে ধিৰ দিছিল লেনিন, যিয়ে বিশ্বৰ সকলো শাস্তিকামী শক্তিক যুক্তৰ বিকক্ষে ধিৰ দিবলৈ উদাস চিত্তে আহ্বান জনাব পাৰিছিল।

১৯১৪ চনৰ চেপ্টেথৰৰ ৬—৮ তাৰিখলৈ বাৰ্তাত থকা বলশেভিকসকলৰ এখন যুক্তবিৰোধী সম্ভাবন লেনিনে ‘ইউৰোপীয় যুক্ত বিপ্ৰী সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিকৰ কৰ্তব্য’ শীৰ্ষক ‘থেচিচ’ খন উৎখন কৰে আৰু সভাই গ্ৰহণ কৰে। ইউৰোপ আৰু কঠিয়াৰ বলশেভিক সংগঠন সমূহলৈ ইয়াৰ প্ৰতিজিপি পঞ্চায়াত আৰু তেওঁলোকে লেনিনৰ মত সমৰ্থন কৰে। সকলোৱে সমৰ্থন কৰাৰ পিছত এইখনকে ‘যুক্ত আৰু কঠিয়াৰ সমাজবাদী গণতান্ত্ৰিক দল’ নাম দি যুক্ত বিষয়ক ইস্তাহাৰ স্বৰূপে প্ৰকাশ কৰে। ইয়াত যুক্তৰ বিষয়ে কোৱা হ'ল—“বাজ্য-ক্ষেত্ৰ দখল, আন জাতিক অধীন কৰি তেওঁলোকৰ সম্পদ অপহৃণ কৰি ধৰ্ম কৰা, কঠিয়া, জার্মানী, বুটেইন, প্ৰভৃতি বাস্তুৰ প্ৰমিকসকলৰ আন্তৰ্জাতিক আৰু শাস্তিকামী চিন্তা-ধাৰা বিলোপ কৰি হিংসাত্মক ভাৱে জগাই তুলি বিপ্ৰীৰ বৰ্ককসকলৰ দ্বাৰা বিপ্ৰীক ধৰ্ম কৰাই হ'ল যুক্তৰ সক্ষ্য *।”

ডেভিয়াও লেনিনৰ বলশেভিক দল ইস্তিত ধৰণে সংগঠিত আৰু শক্তিশালী হৈ উঠা নাছিল কাৰণে কচৰাসীক যুক্তৰ প্ৰকৰণৰ বিবৃত কৰি বাখিৰ নোৱাৰিলে। এইবাৰ নতুন পক্ষা গ্ৰহণ কৰিলে,—এই পক্ষা সাম্রাজ্যবাদী যুক্তক গৃহযুৰ্কলে কৰ্পাস্তৰিত কৰা। লেনিনে ঘোষণা

যুক্তৰ বিকক্ষে
অভিযান
প্ৰতিষ্ঠা কৰিব লাগে। সেই সময়ত বৈজ্ঞানিক সমাজতন্ত্ৰিবাদৰ উন্নৰ আৰু
বিকাশৰ কেছু আছিল জার্মানী, বিস্ত এই জার্মানসকল যুক্ত লিপ্ত হ'ল।

যুক্ত লিপ্ত নহ'ল কেৱল লেনিনৰ নেতৃত্বাধীন বলশেভিকসকল, যুক্তৰ বিকক্ষে এওঁলোকে অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিলে, আনকি ডুমাৰ ডেপুটাসকলে অতিবাদ স্বৰূপে ডুমাকেই বৰ্জন কৰিলে। সংখ্যালঘু হলেও এওঁলোকে নীতিগত ভাৱে বিশ্বৰ বুকুত দলীয় আদৰ্শ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ অকণো ঝটী নকৰিলে।

যুক্তৰ বিভীষিকাই সমগ্ৰ পৃথিবী ছানি পেলালে। প্ৰয়োক জাতি যুক্তৰ নামত পাগল। আনকি নিবেকে বাস্তু চুইজাৰলেগো যেন উত্তপ্ত হৈ পৰিল। দিনবোৰ ইমান কঠোৰ হৈ পৰিল যে দলীয় ইস্তাহাৰ, প্ৰচাৰ-পত্ৰিকা আদি কাগজ, ছপাশাল আৰু ধনৰ

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 21, P 27.

অঙ্গীরত প্রচার করা টান হৈ পৰিল। তেজিয়া কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ উৰালত আছিল মুঠেই
৪০ কৰলমান ধন, বাহিৰ সংগঠনবিলাকৰ হাততো তাতকৈ বেঁচি নাছিল।

এনে সময়তো লেনিন ইতাশ নহ'ল, অমিকৰ ওপৰত থকা আস্থা নেহেকৰালে।
ডেঙ ওয় আন্তৰ্জাতিক কংগ্ৰেছ আহমানৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰিলে, য'লৈ কেৱল অমিক-
প্ৰতিনিধিক আহমান জনাবলৈ হিঁৰ কৰে। লগে লগে প্ৰচাৰ কাৰ্য্য অটুট বাধিবলৈ
বুলি সকলো বাধা উপেক্ষা কৰি ১৯১৪ চনৰ ১ লা নবেষ্বৰ পৰা ‘চোটিয়েল ডেমোক্ৰেট’
নামে বলশেভিক দলৰ মুখ্যপত্ৰখনো প্ৰকাশ কৰিবলৈ ধৰিলে। সেয়ে নহয়, যুদ্ধবিবেধী
ইত্তাহাৰখনো পুষ্টিকা আকাৰে প্ৰকাশ কৰে।

বলশেভিক-সংহতি :—যুদ্ধৰ বিভীষিকাই কৰমে কৰমে সমাজ-জীৱন অচল কৰি তোলাত
দৈনন্দিন সাধাৰণ জীৱন নিৰ্বাহ কৰা কষিসাধা ?হ উঠিল। যি লেনিনে থকা-থোৱাৰ
কথা চিঞ্চাই নকৰিছিল, মেই লেনিনে বজ্র-বাহুৱৰ ওচৰত হাত পাতিৰ লগাত পৰিল,
প্ৰকাশকলৈ ‘বোয়েশ্ট’ৰ কাৰণে অমুৰোধ কৰি লেখিব লগিয়া হ'ল। কঢ়িাৰ লগত
সম্পর্ক বক্ষা কৰিব নোৱাৰা হৈ আছিল।

আনহাতে জাৰতন্ত্ৰই বলশেভিক সংগঠনবোৰ কঠোৰ ভাবে নিম্নল কৰি বিপৰ মৰিমূৰ
কৰিবলৈ উঠি-পৰি লাগিল। বলশেভিকদলৰ প্ৰকাশনৰ প্ৰচাৰ নিষিক কৰালে, হাজাৰে
হাজাৰে বলশেভিক কৰ্মৰ্ক বন্দীশাল বা নিৰ্বাসনলৈ পঠাৰ ধৰিলে, ডুমাৰ বলশেভিক
ডেপুটীসকলৈ যুদ্ধৰ বিৰোধিতা কৰা কাৰণে গ্ৰেপ্তাৰ কৰাই বিচাৰাধীন কৰি চাইবেৰিয়াত
নিৰ্বাসিত কৰিবলৈও নেৰিলে। দুই চাৰি বলশেভিককেও দলক বিখাসদ্বাতকতা কৰিবলৈ
নেৰিলে। কিন্তু অ্যাচাৰ, নিষ্পেষণ বা কঠোৰ দণ্ডই সৰহ ভাগ বলশেভিকক লক্ষ্যৰ
পৰা বিতাড়িত কৰিব নোৱাৰিলে, অবিচলিত ভাবে লক্ষ্যত উপনীত হৰলৈ লাগিয়ে
থাকিল।

এই সংকটৰ কালত লেনিনৰ স্বাস্থ্যৰ বিষম অৱনতি ঘটিছে, বহুখনি ওজন হেকৰাইছে,
তথাপি দলীয় কাৰ্য্য সমাধা কৰাত অকগো কঢ়ী-বিচুাতি নঘটালে। চুইজাৰলেও অৱশ
কৰি তাত থকা বলশেভিকসকলক ঐক্যবৰ্ক কৰাৰ চেষ্টা কৰিলে। জেনেতা, বাৰ্ম, জুবিক,
ক্লাৰেজ প্ৰভৃতি প্ৰাণী প্ৰতিতি ‘অমিক আৰু যুদ্ধ’, ‘ইউৰোপীয় যুদ্ধ আৰু সমাজবাদ’ অভৃতি বিবেয়ে
এলানি বক্তৃতা দি জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰাৰ লগতে বলশেভিক সংহতিও বচালে।

এই কঠোৰ দিনবিলাকত লেনিনে অহোপুৰুষাৰ্থ কৰি কঢ়িাৰ লগতো সম্পর্ক বক্ষা
কৰিব ধৰিলে। ‘চোট-চিয়েল ডেমোক্ৰেট’ত প্ৰকাশিত আলোচনাবিলাকে দলক শক্তিশালী
আৰু বিপ্ৰবী কৰাত ইকন ঝোগাৰ ধৰিলে।

বলশেভিকসকলে যুদ্ধৰ বিকলে বিপৰ গঠি তোলা কাৰণে যে কেৱল তেওঁলোক
জাৰতন্ত্ৰ আৰু বুজোৱাসকলৈৰে শক্ত হৈ উঠিল তেনে নহয়, তেওঁলোক মিশ্ৰক্ষিবো শক্ত

ହେ ପରିହିଲ ; ଇଂବାଜ, ଫରାଟି ପ୍ରଚ୍ଛତି ବାତବି-କାକତେ ବଲଖେଡ଼ିକସକଳକ ଦେଶରୋହି ବୁଲି ଶାସ୍ତ୍ର କରିବିଲେ ଓ ମେବିଲେ ।

ଏନେ ମିଳା ଆକ ଗବିହଗାର ପ୍ରତିବାଦ ସବାପେ ଲେନିନେ ‘ମହାନ କଟିଆନସକଳର ଜୀବିଯ ଗୌରବ’ ଶୀଘ୍ର ଆଲୋଚନା ଦେଖି କଲେ,—“ଆମାକ ଜୀବିଯ ଗୌରତିନ ବୁଲି କୋନେ କର ? ଆମି ଆମାର ଭାଷା, ସଂକ୍ଷତି ଆକ ଜୀବିକ ଭାଷା ପାଠ, ଦେଶର ଦର ଭାଗ ଅଧିବାସୀ ଜୀବିଯ ଗୌରବ ଅମ୍ବାରୀର ସମାଜବାଦୀ-ଗଣଭାଷ୍ଟିକ ସଚେତନତାର କାବଣେଇ ଆମି ସଂଗ୍ରାମ ଚଲାଇ ଆହେ । ଯୁଦ୍ଧ ବିଭୌଧିକ ଦେଖି ଆକ ଶୁଣି ଆମି ହଥ ପାଇଛୋ । ଜୀବତସ୍ତବ କଟାଇପକଳ, ଉଚ୍ଚ ପଦଶୀଳାବୀସକଳ ଆକ ପୂର୍ବ ପତିସକଳର ଦ୍ୱାରା ଅମ୍ବାରୀସକଳ ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ ଆକ ନିଷ୍ପେଷିତ ହୋଇବାରେ ଆମି ସହିବ ମୋରାବେ । ଜୀବିବ କାବଣେ ଆମି ଗୌରବ କରେ । କାବଣ ଏହି ମହାନ ଜୀବିଟୋଇ ଏଟା ବିପରୀ ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ଥିତି କରିବେ, ବିଟୋ ବିପରୀ ଶ୍ରେଣୀଯେ ମାନବ ମୁକ୍ତି ଆକ ସମାଜବାଦର କାବଣେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବିଲେ ସାହସରେ ଆଗ ବାଟିବ ପାରିଛେ * ।”

ଲେନିନର ମତେ ଜୀବିକ ବକ୍ଷା କରାବ ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ହ'ଲ ଜୀବତସ୍ତବ, ବ୍ରଜୋରା ଆକ ପୁଁଜିପତି ଶ୍ରେଣୀକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକାପେ ଧରି କରି ଜୀବିକ ନିଷ୍ପେଷଣ-ମୁକ୍ତ କରା । ତେଣୁର ମତେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଜୀବତସ୍ତବ କେଉଁଳ ବ୍ରଜୋରା, ପୁଁଜିପତି ଆକ ଅମିଦାର ଶ୍ରେଣୀର ବକ୍ଷକ । ଜୀବତସ୍ତବ ଧରି ଧରି ତୁଳି ଆକ ଅନଗଣକ ଜୀବତସ୍ତବ ବିକଳେ ବଲଖେଡ଼ିକ ଦଲର ନେତୃତ୍ବରେ ବିପରୀକାପେ ଗଢି ତୁଳି ବିଶ୍ୱର ଯୁଦ୍ଧ ସମାଜବାଦ ଆକ ସମାଜତସ୍ତବାଦର ଭେଟି ବଚନା କରିଲେ ଲେନିନେ । ଏତିଯା ବଲଖେଡ଼ିକ-ମକଳେ ସାମାଜିକବାଦୀ ଯୁଦ୍ଧ ବିବୋଧିତା କରାବ ଉପବିଷ ଧରି ତୁଳିଲେ,—ଗଣଭାଷ୍ଟିକ ପ୍ରତିକାରୀ, ଅମିଦାରବପରା ମାଟି ବାଜେଯାଣ୍ଟ କରାବ, ନିତୋ ଆଠ ଦକ୍ଟିଯା ଅମି ଆକ ମୁକ୍ତର ବିକଳେ ଅଧିକ ଶ୍ରେଣୀର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂହତି ସ୍ଥାପନର । ୧୯୧୫ ଚନର ୨୭ ଫେବ୍ରାରୀର ପରା ୪ ରାଟିଲେ ବହା ଦେଶାନ୍ତରୀ ସମାଜବାଦୀ-ଗଣଭାଷ୍ଟିକସକଳର ସଂଗ୍ରାମ ଏହି ବିଷୟେ ପ୍ରତାରୋ ଗ୍ରହଣ କରିଲେ ।

ଲଙେ ଲଙେ ଲେନିନେ ଧୋବଣା ଦିଲେ ସେ ସମ୍ଭାବିତ ବଲଖେଡ଼ିକ ଦଲେ କ୍ଷମତାତ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୁଯ ଭେନେହଲେ “ଆମି ଯୁଦ୍ଧ ଲିପ୍ତସକଳର ଲଗତ ଏନେ ଚୁକ୍ତିତ ସଙ୍ଗି କରିମ ଯାତେ ତେଣୁଲୋକେ ଉପନିଷଦେ ଆକ ପରାଧୀନୀ ନିଷ୍ପେଷିତ ଜୀବିବିଳାକକ ମୁକ୍ତି ଦିବିଲେ ବାଧ୍ୟ ହୁଯ ** ।”

ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରତିକିର୍ତ୍ତ୍ୟା :—୧ୟ ମହାମରତ ଲିପ୍ତ ହୋଇବ ପିଛତେ ପ୍ରଥମେ କଟିଆର ଜୟର ମୁଚ୍ଚନା ହୈଛିଲ ସମ୍ବିଧାନ, ପିଛଲେ କେଉଁଳ ପରାଜୟ ବରଣ କରିବ ଲଗାଇଛେ ପରେ । ୧୯୧୫ ଚନର ସମସ୍ତକାଳତ ଗେଲିକଟାର ପରା ପଞ୍ଚାଥ ଅପରାଧିକ କରାବ ଲଙେ ଲଙେ ପୋଲ୍ୟାଣ୍ଡ, ବାଣିଷ୍ଟକ ଅଧିକାର ଆକ ବାଇଲୋ କଟିଆବୋ ଶକ୍ତି ହାତତ ପତନ ଥିଲେ । ଏହି ଯୁଦ୍ଧ କଟିଆର ପ୍ରାୟ ତିବି ନିଯୁତ ଲୈତ ନିହତ ହୁଯ, ତାତୋକେ ବହ ସେତି ହ'ଲ ଆହୁତ । ଶବଦାନ୍ତରୀରେ ଡିତକରା ନଗର, ଜହର,

* V I Lenin, Collected works, Vol 21, P 108

** V I Lenin Collected works Vol. 21, P. P 408-404.

গাঁওবিলাক ভূবি পরিল, বল্লৰ দৰ জুহু-হাই মৰণ, কুষক-বহুরাৰ হুৰৱহাব পাৰ নোহোৱা হ'ল। 'এহাতে কুষক-বহুরাক ধৰি ধৰি শুভলে পঠোৱা হৈছে, আনহাতে বুজোৱা ধৰৌক-সকল যুক্ত শুভৰ ঠিকা ব্যৱসায় কৰি ধন ঘটাও।

বলশ্বেতিক দলে এনে পৰিমেশ আৰু পৰিস্থিতিৰ বিৰোধিতা কৰিবলৈ নেৰিলে। দৰাই ক্ষমাই ধৰ্মবৰ্ট শ্বেতাবাতা হৰ ধৰিলে, শুভৰ অৱস্থা আৰু গতি-গোত্ৰ বুজাই দি নতুন নতুন জনসমষ্টিক নিতো বিপ্লৱৰ প্রতি আৰ্কৰণ কৰিব ধৰিলে। দেশৰ শোচনীয় অখণ্ডিক অৱস্থাব কাৰণে বাজনীতিক জগনীয়া কৰিবলৈও নেৰিলে। বুজোৱা আৰু মেনশেতিকসকলে পিতৃত্ত্বমি বক্তাৰ নামত কুষক-বহুৱাসকলক শুক্ত যোগ দিবলৈ অছ-প্ৰাণিত কৰিবলৈ অহো-পুৰুষৰ্থ কৰিলে যদিও, লেনিন আৰু বলশ্বেতিক দলৰ প্ৰচাৰ আৰু সংগঠনে বিচেই নগণ্য সংখ্যকত বাহিৰে আনক শুক্ত যোগ দিয়াৰপৰা বিৰত বাখিবলৈ সমৰ্থ হ'ল। বলশ্বেতিক দলৰ নেতৃত্বত প্ৰমিকসকলে আন্তৰ্জাতিক সংহতি বক্তা কৰিয়ে ধাকিল। আবকি স্থল আৰু নোবাহিনীতো ইয়াৰ প্ৰতিক্ৰিয়া হ'ল। জাৰতজ্ঞই বিপ্লৱক মৰিয়ু কৰিবলৈ যিমানে চেষ্টা আৰু ষড়যন্ত্ৰ কৰিলে, বিপ্লৱ সিমানেই দৃঢ় আৰু প্ৰৱল হৰহে ধৰিলে। স্থল আৰু নোবাহিনীও লাহে লাহে বিপ্লৱীভাবাপন্ন হৰ ধৰিলে। নিষিক প্ৰচাৰ পত্ৰিকাৰ সহায়ত বলশ্বেতিকসকলে কুষক, বহুৱা, সৈনিক, নোবাহিনী আদিক বিপ্লৱত যোগ দিবলৈ অনুৰোধ কৰিব ধৰিলে। আৰু যিহেতু সেই সময়ৰ কচিয়াৰ সৈঙ্গ্যাহিনী গঠিত হৈছিল বিশেষকৈ কুষক আৰু বহুৱাসকলৰ দ্বাৰা, গতিকে এওঁলোকক সংগঠিত কৰি ২য় আৰু পূৰ্ণপৰ্যায়ৰ বিপ্লৱৰ কাৰণে সাজু কৰি তোলা বলশ্বেতিকসকলৰ কাৰণে সিমান কষ্টকৰ নহ'ল।

লেনিনৰ দৃষ্টি আছিল সততে আন্তৰ্জাতিকভাগুৰ্ণ। কচিয়াৰ-কুষক বিপ্লৱ গঠি তুলিলে বা কচিয়াৰ-কুষক বহুৱাক নিষ্পেষণ শুক্ত কৰিলেই তেওঁ কৰ্তব্য সমাপন হৰ বুলি নাভাৰিছিল। আন্তৰ্জাতিক ক্ষেত্ৰত শ্বেতপথ, খাসন আৰু নিষ্পেষণ শুক্ত বহুল সমাজ এখন গঠি তোলাহে আন্তৰ্জাতিক নেতৃত্ব আছিল তেওঁৰ চৰম লক্ষ্য। সেই সময়ত ইউৰোপৰ অঙ্গীকৃত সমাজবাদী গণতান্ত্ৰিক দল আৰু যক্ষিয়ে শুক্ত সহযোগ কৰিছে। কেৱল অবিচলিত ভাবে লেনিনেই শুক্তৰ বিৰোধিতা কৰি আছিল, বিভিন্ন বচনাৰে প্ৰতিক্ৰিয়ালীল আৰু আদৰ্শ-অষ্ট শক্তিসমূহৰ বিৰক্তে তুমুল সংগ্ৰামো চলাইছিল। শুক্ত লিপ্ত আৰু শুক্তৰ সমৰ্থক মার্ক্সিসকলক তথাৰ্কথিত মার্ক্সীয় আৰু স্বৰিধাৰাদী বুলি বিজৰ্প কৰিবলৈও তেওঁ নেৰিলে। লেনিনে দেখিছিল যে স্বৰিধাৰাদীসকলৰ লগত আৰু এক ঝোণীৰ বিপ্লৱী সমাজবাদীও আহে দিসকলে শুক্ত সমৰ্থন কৰা নাইল। এই শুক্তবিৰোধীসকলৈ লেনিনে চিঠি-পত্ৰ লেখিব ধৰিলে, তেওঁলোকৰ দোষ ক্রটিবোৰ আঙুলিয়াই দিব ধৰিলে আৰু লগে লগে আৰ্কৰণ কৰিলে তেওঁৰ প্ৰতি আৰু দলৰ প্ৰতি। তেওঁ শুক্তৰ বিৰক্তে বচনা কৰা ইঙ্গাহাৰখন চুইচ, কৰাটী, আৰ্মানী, চুইদিচ আদি জাতিসমূহৰ মাজত প্ৰচলিত সমাজবাদী বাতৰি-কাৰ্কতত প্ৰচাৰৰ কাৰণে পঠালে। ইয়াৰ প্ৰতিক্ৰিয়া বৰকণে সমগ্ৰ ইউৰোপত বাহিৰে আমেৰিকাৰ

পৰ্যাও এগৈল সমাজবাদী লোক যুক্তির বিৰোধিতা কৰিবলৈ আগবংশি গুলাই আছিল। এইসকল
সংখ্যাত তাকবীয়া আছিল বদিও লেনিনৰ এঙ্গলোকৰ ওপৰত গভীৰ আস্থা আছিল আৰু
তেওঁ কৈছিল, “সংখ্যাত তাকবীয়া হলেও সমগ্ৰ বিশ্বজুৰি কোটি কোটি লোকে শেষত আমাৰ
আদৰ্শ গ্ৰহণ কৰিব আৰু অমিকৰ আদৰ্শই জয়লাভ কৰিব।”

১৯১৫ চনত সমাজবাদীসকলৰ তিনিখন আন্তৰ্জাতিক সম্মা বহে, এখন লগুনত আৰু
বাকী দুখন বাৰ্ষিত। কিন্তু লেনিনে গুৰুত্বপূৰ্ণভাৱে বলৰেভিক আদৰ্শ দাঙি ধৰা সহেও সন্তুলন-
সমূহে মানি ললে।

লেনিন কিঞ্চ হতাশ হোৱা নাছিল। বলৰেভিক আদৰ্শ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে এটাৰ
পৰিষ্কৃত আৰু এটা নতুন উপায় উন্নোৱন কৰি গৈছিল। তেওঁ গুৰুত্বৰে বিবেচনা কৰিলে যে
বাজান্তিক বা অৰ্থনৈতিক আলোচনৰ কুতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে আৱশ্যক সুস্থ দার্শনিক দৃষ্টিৰ।

সেয়ে তেওঁ এবিষ্টেট্টলৰ দিনৰপৰা মাঝ'লৈ সকলোবোৰ দৰ্শন আৰু
দার্শনিক টোকা

বিজ্ঞান বিষয়ক গ্ৰন্থ অধ্যয়ন কৰিবলৈ ললে। আৰু যুক্তিৰ এই
কালছোৱাতেই বচনা কৰি প্ৰকাশ কৰিলে ‘দার্শনিক টোকামূলক গ্ৰন্থ’। এই গ্ৰন্থত মাৰ্ক'ৰ
বস্ত্বাজ্ঞক ভৌতিকিবাদৰ ওপৰত বিশেষজ্ঞাবে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল আৰু বস্ত্বাজ্ঞক দৃষ্টিৰ
আলেখ্য (feature), বিভাগ, উপাদান আৰু শ্ৰেণীৰ বিষয়ে প্ৰথমবাৰৰ কাৰণে বিস্তৃত
আলোচনা তুলি ধৰিছিল। লেনিনে ইয়াত দেখুৱাই দিলে যে ধৰ্মীয় স্থিতিস্থাপক মতবাদৰ
পৰা ই পৃথক। বস্ত্বাজ্ঞকবাদ যে বৈপৰীত্যৰ ভেটিত গতি উঠে আৰু পৰম্পৰ বিৰোধিতাৰ
পথাহে যে সম্মুতিব সৃষ্টি হয়, তাকো স্পষ্টকৈ আলচ কৰি দেখুৱালে।

যুক্ত দীৰ্ঘলীয়া হোৱাৰ লগে লগে লেনিনৰ কামো বাঢ়ি থায়। দক্ষীয় সংগঠনৰ
ওপৰত গুৰুত্ব দিয়াৰ লগে লগে আন্তৰ্জাতিক সমাজবাদী সংগঠনৰ ওপৰতো তেওঁ সমানে
গুৰুত্ব দিলে। আৰু বিশেষকৈ গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলে সমস্তা সহাধান বিষয়ক আলোচনা
লেখাত, যি আলোচনাই বাইজৰ মনৰ সকলো সম্মেহ স্তুতি কৰি অজানিতে বিপৰীতৰ প্ৰতি
আকৰ্ষণ কৰিবলৈ সহৰ্ষ হ'ল।

১৯১৫ চনত লেনিনে অসংখ্য বচনা লেখে। ‘২য় আন্তৰ্জাতিকৰ পতন’, ‘সুবিধাবাদী
আৰু ২য় আন্তৰ্জাতিকৰ পতন’, ‘সমাজবাদ আৰু যুক্ত’, ‘সামাজ্যবাদী যুক্তত জাতীয় চৰকাৰৰ
পতন’, ‘এখন সংযুক্ত ইউৰোপ গঠনৰ ধৰনি’, প্ৰস্তুতি এই সময়ত লেখা
ব্যাপক বচন।

লেনিনৰ কেইটামান গুৰুত্বপূৰ্ণ আলোচনা। ১৯১৬ চনত লেখা বিলাকৰ
তিতবত ‘সামাজ্যবাদ পূঁজিবাদৰ সৰ্বোচ্চ অৱস্থাতি’, ‘সামাজ্যবাদ আৰু সমাজবাদৰ ভাঁড়ন’
‘নিবন্ধনীকবণ্যৰ ধৰনি’ ইত্যাদিয়ে প্ৰধান। এই সকলোবোৰ আলোচনা বলৰেভিক আদৰ্শৰ
ভেটিত ৰচিত আৰু ইয়ে লেনিনৰ চাৰিত্ৰিক দৃষ্টা আৰু সুস্থ চিন্তা শক্তিৰ পৰিচয় দিয়ে।

এই আলোচনাবিলাকৰ মাজেদি তথাকথিত সুবিধাবাদী সমাজবাদীসকলৰ নথৰণ
ফুটাই তোলে। ইংৰাজ, ক্রান্স, আৰ্মান আৰু আমেৰিকাৰ যুক্তবাঞ্ছই একচেতন্যা পিল

উজ্জোগব সহায়ত সমগ্র বিষয়ক কেবেকে দাসবপ্রাপ্ত আরুক করিহে তাকো স্পষ্টকে দেখুৱালে। এই আভিবোবে এচিয়া-আফ্রিকাত উপনিৰেশ স্থাপন কৰি সমগ্র বিষয়ক কিমৰে শোৱণ কৰিহিল তাকো কৈহিয়াই দেখুৱালে।

লেনিনৰ প্ৰচাৰ আৰু সাংগঠনিক খণ্ডিব বলত ইউৰোপীয় প্ৰতিক্ৰিয়ালীল সমাজ-বাদীসকলে আৰু লেনিনৰ পিলে চাল লব ধৰিলে। জাৰ্মানীৰ সমাজতাঙ্গিক নেতা আন্তৰ্জাতিক নেতৃত্ব কাৰ্ডিবিয়ে ভুল শৌকাৰ কৰিবলৈ বাধ্য হয়। নাৰা প্ৰতিকুলতাৰ মাঝতো লেনিনে আদৰ্শত অবিচলিত ভাবে লাগি থাকি বলখেতিক আদৰ্শ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ সমৰ্থ হোৱাৰ লগতে আন্তৰ্জাতিক নেতৃত্ব সমান লভিবলৈও হয় সমৰ্থ।

সাম্রাজ্যবাদী যুদ্ধৰ বিষয়ে লেনিনঃ—এই যুদ্ধক লেনিনে সদায় সাম্রাজ্যবাদী যুদ্ধ বুলি নিলা কৰি আছিছে। তেওঁ স্পষ্ট কৰি দেখুৱাই দিছিল যে কৃষক, বহুমা বা জনসাধাৰণৰ এই যুদ্ধত কোমো স্বার্থ নাই। বুৰ্জোভা পুঁজিপতি আৰু শাসক শ্ৰেণীৰ লাভ আৰু সন্তোষৰ কাৰণে আয়োজিত এই যুদ্ধত কোটি কোটি নিৰপৰাদী কৃষক-বহুবাটি নিজৰ মাজত গুলিয়াগুলি বা অন্তৰ্ভুত কৰি কৰে মৃত্যুৰূপণ। এনে ধৰৎসাধক অমানবীয় যুদ্ধৰ সমৰ্থকসকলক লেনিনে বিশাসহঙ্গা বুলি গৱিহণা দিয়ে। লগে লগে সাম্রাজ্যবাদী যুদ্ধক গৃহযুদ্ধলৈ কপাল্লবিত কৰিবলৈ আহ্বান জনাব ধৰিলে। বিৰ্লিষ্ট জাতিবোবে লেনিনৰ যুদ্ধ-বিদ্যাধীমতৰ প্ৰতি সমৰ্থন জনালে, কিন্তু সাম্রাজ্যবাদী যুদ্ধক গৃহযুদ্ধলৈ কপাল্লবিত কৰা কথাহে সমৰ্থন কৰিব নোৱাৰিলে। লেনিনে কিন্তু সকলো মহলকে নিজৰ আদৰ্শত দীক্ৰিয় কৰিবলৈ ঘৰৰ কৰ্তা মৰিবলৈ।

লেনিনে সাম্রাজ্যবাদী যুদ্ধৰ অক্ষায় আৰু কায়ৰ হুৰোটা দি পৰিজ্ঞেণ কৰি দেখুৱালে,—
(১) এই যুদ্ধক অক্ষায় যুদ্ধ বোলা হৈছে এই কাৰণে বে সাম্রাজ্যবাদীসকলে হৰ্বল আভিবোক বিজৰ অধীনৰৈল আনি শোৰণ আৰু নিষ্পেণ কৰে। সমাজবাদী গণতাঙ্গিক খণ্ডিসমূহক নিমূল কৰা। এই যুদ্ধৰ অন্যতম প্ৰধান আদৰ্শ। গতিকে লেনিনে এই যুদ্ধৰ অন্যানৰ কাৰণে সাম্রাজ্যবাদী শাসন ওফৰাই পেলাবলৈ আহ্বান জনালে। (২) আনহাতে লেনিনে মায় যুদ্ধ বুলিছে এনে যুদ্ধক যি যুদ্ধই সাম্রাজ্যবাদ হিংসা-ঈৰ্ষা, অত্যাচাৰ-নিষ্পেণ, আদিব পৰা অৱজীৱী জনসাধাৰণক মুক্ত কৰিবলৈ যুঁজ দিয়ে।

লেনিনৰ যুদ্ধ বিবৃক এনে উজ্জিব ভাৰতীয় চিষ্টাৰ লগতো সান্দৃশ্য আছে। প্ৰতিক্ৰিয়ালীল এচাম সমাজবাদীয়ে কিন্তু লেনিনৰ চিষ্টাৰ বিৰোধিত কৰি দেখুৱালে যে পিতৃছৃষি বৰ্কাৰে মাঝ—এঙ্গেলচেও অমিক শ্ৰেণীক যুদ্ধত লিপ্ত হৰলৈ কৈহিল। লেনিনে শ্ৰেণী সংগ্ৰামৰ ভাৰ্ণৰ্থা এই প্ৰতিক্ৰিয়ালীল সকলৰ মতৰ বিৰোধিতা কৰি কলে যে অমিক শ্ৰেণী সংগ্ৰামৰ ভাৰ্ণৰ্থা অভিযান যুদ্ধই অমিকৰ স্বাৰ্থপূৰণ কৰে। বুৰ্জোভা বা সাম্রাজ্যবাদী শোৰক শ্ৰেণীৰ স্বাৰ্থৰ কাৰণে অমিক শ্ৰেণী যুদ্ধত লিপ্ত হৰ নোৱাৰে। লেনিনে ইঁয়াকো কলে বে সমগ্র বিষয়ত অমিকৰ স্বাৰ্থ একে। অমিক মাত্ৰেই

শোষণ আৰু নিষেধণ শুভ হব কিবাৰে। অধিকৰ শুক পাসন, শোষণ আৰু নিষেধণৰ পৰা শুক হোৱা শুক। পৃথিবী ভেঙ্গালৈকে ধাসন, শোষণ আৰু নিষেধণৰ পৰা শুকি অহৰ, অমিকসকলো তেঙ্গালৈকে অবিবাম সংগ্ৰামৰত হৈ থাকিব। অধিকৰ শুক সাম্রাজ্যবাদী শুক নহয়, অধিকৰ শুক খেণী-শুক বা খেণী-সংগ্ৰাম। খেণীৰ অৱসান হলেহে সমাজত প্ৰকৃত শাস্তি প্ৰতিষ্ঠা সন্তুষ্টিৰ হব পাৰে। সাম্রাজ্যবাদৰ অৱসান ব্যক্তিলৈ সাম্রাজ্যবাদী শুকৰো অৱসান নথটো, সমাজত শাস্তি প্ৰতিষ্ঠাও হব নোৱাৰে। কাৰণ লেনিনে মেখুৱালে যে,—(১) সাম্রাজ্যবাদ অৰ্থনীতিৰ ভেটিত প্ৰতিষ্ঠিত কাৰণে শুক অপবিহাৰ্য। (২) সাম্রাজ্যবাদৰ হকে বুজোৱা শোষক ছেণীয়ে যি কোনো কামত লিপ্ত হব পাৰে, আৰু অধিক খেণীক শোষণ কৰি শক্তিহীন কৰে।

লেনিনৰ বৈজ্ঞানিক ভেটিত বচিত শক্তিশালী বচনাৱলীৰ কাৰণে প্ৰথম মহাসমৰ চলি থকা অৱস্থাতে সমাজবাদৰ হকে সমগ্ৰ বিষয়ুৰি বিবাট জনমত গঢ়ি উঠিব ধৰিলে, শাস্তি আৰু নিষ্ঠাকৰণ সকলোৱে বিচাৰিব ধৰিলে শাস্তি। নিবন্ধীকৰণৰ ধৰণি কিন্তু সেই সময়ত লেনিনে মানি লোৱা নাছিল। খেণী সংগ্ৰামৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে অধিকৰ হাতত অন্ত তুলি দিবই লাগিব বুলিহে লেনিনে বিশ্বাস কৰিছিল। খেণীৰ অৱসান ঘটিলে স্বাভাৱিকতে অন্ত শক্তি "নিষ্ঠায়োজন" হৈ পৰিব। এয়ে আছিল লেনিনৰ মৃচ্য বিশ্বাস। তেওঁ মুকলিভাৱে ঘোষণা কৰিলে,— "সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা হলে স্বতঃস্ফূর্তভাৱে নিবন্ধীকৰণ হবই *।" লগাত ইযাকো কলে যে শাস্তি, নিবন্ধীকৰণ আৰু সমাজবাদ শতঃ-প্ৰোত্তৰভাৱে অডিত, এটাক বাদ দি আনটোৰ অৱগতিৰ কথা কলনা কৰিব নোৱাৰি। সেয়ে গৃহযুদ্ধৰ সহায়ত সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে তেওঁ উচ্চটাৰ ধৰিলে।

সাম্রাজ্যবাদ পুঁজিবাদৰ সৰ্বোচ্চ পৰ্যায়ঃ——১৯১৬ চনৰ গ্ৰীষ্মকালত প্ৰকাশিত সাম্রাজ্যবাদ বিষয়ক লেনিনৰ এই গ্ৰন্থনক ক্লাবিকৰ সম্মান দিয়া হৈছে। ইয়াক বচনা কৰিবলৈ পৃথিবীৰ বিভিন্ন দেশৰ বাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক অৱস্থা অধ্যয়ন আৰু গবেষণা কৰিছে। বৈজ্ঞানিক ভেটিত বচিত এই গ্ৰন্থনত বাস্তুবিশেষৰ বৈদেশিক নীতি, অৰ্থনৈতিক পৰিবৃক্তি, গৃহনীতি, অধিকৰ অৱস্থা, উপনিৰেশিকতা, প্ৰভৃতি বিভিন্ন দিশৰ বিষয়ে আলোচনা তুলি ধৰিছে। এই গ্ৰন্থই লেনিনৰ পাণ্ডিত্য, অধাৰসামাজী গবেষণা শক্তি আৰু বিবাট বৈপ্লবিক মনীয়াকো প্ৰকাশ কৰিছে। মাৰ্জিয় অৰ্থনীতি বিষয়ক গ্ৰন্থৰ ভিতৰত মাৰ্ক্স'ৰ 'কেপিটাল'ৰ পিছতো লেনিনৰ এইখনৰ স্থান নিৰ্ণয় কৰা হয়।

ইযাত পুঁজিবাদৰ উৎপত্তি, বিকাশ আৰু অৱনতিৰ বিষয় আলোচনা কৰি কৰ বে সাম্রাজ্যবাদ পুঁজিবাদৰ শেষ বা সৰ্বোচ্চপৰ্যায়। পুঁজিবাদীসকলো সাম্রাজ্য বিস্তাৰত এনেছোৰে মনোনিবেশ কৰে যে প্ৰতিক্ৰিয়া অৰূপে ধৰম হৈ পৰে অৱগত্তাৰী, পুঁজিবাদৰ ধৰংসন্তুপত সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠাও যেন তেনেই স্বাভাৱিক। লেনিনৰ মতে পুঁজিবাদ ভেঙ্গালৈ সাম্রাজ্য-

বাটৈল ক্ষমতাবিত হত, যেতিয়া একচেতীয়া ব্যরসায় আৰু পুঁজিৰ প্ৰাধান্ত বাতে আৰু
যেতিয়া পুঁজিবাদীসকলে পুঁজিৰ জালেৰে সমগ্ৰ পৃথিবী আৱৰি পেলায়, পুঁজিৰ বলত
অধিক আৰু অস্থান্ত গণতান্ত্ৰিক-শক্তিসমূহক দমন কৰিব বিচাৰে আৰু যেতিয়া জাতীয় বা
বাস্তীয়বার্থ লাভৰ কৰি পুঁজিবাদীসকলে শক্তিসমূহৰ প্ৰতিষ্ঠা বা পূৰণৰ কাৰণে অহোপুৰুষৰ্থ
কৰে। ইয়ে কৃষক আৰু বন্ধুৱাৰ অৱস্থা হৃক কৰি তোলে, নগবদাসী সুজ (পেট) বুৰ্জোৱাসকলোৰে যত্নোৰ সীমা মোহোৱা হয়। শেষত পুঁজিবাদী অভ্যাচাৰে কৃষক বন্ধুৱাক
ঐক্যবন্ধ হৰলৈ অনুপ্রাণিত কৰে বুৰ্জোৱাৰ সামাজ্যবাদ খৎস কৰিবলৈ।

সামাজ্যবাদ অঙ্গৰকমেও প্ৰকাশ পায়, যেতিয়া এমূঠি 'বহুৎ শক্তিয়ে' বিভিন্ন দেশত
উপনিবেশ প্ৰতিষ্ঠা কৰি কোটি কোটি জনতাৰ ওপৰত নিষ্পেষণ আৰম্ভ কৰে। নিষ্পেষণ
অসহনীয় হলে ঘাবতাবিকতে অনতা ঐক্যবন্ধ হৈ বিপ্লৱ কৰে সামাজ্যবাদৰ পৰা মৃত্যু
পাৰলৈ। এনেদেৰে শেষত প্ৰতিষ্ঠা হয় সমাজবাদ।

সেই সময়ত ভাৰতীয় আৰু আফ্ৰিকাৰ নিগ্ৰোসকল সামাজ্যবাদী শক্তিৰ দ্বাৰা
কিমৰে নিষ্পেষিত হৈ আছিল তাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি কৈছিল যে একচেতীয়া ব্যৱসায়ৰ
জৰিয়তে সামাজ্যবাদীসকলে ভাৰতীয় আৰু নিগ্ৰোসকলক এনেদেৰে অতিষ্ঠ কৰি তুলিছে
যে এঙ্গেলোকে ঐক্যবন্ধভাৱে বিপ্লৱ কৰি সামাজ্যবাদ উৱাৰাই সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবহৈ।

সামাজ্যবাদী শাসন, শোষণ আৰু নিষ্পেষণৰ নিৰ্বাচনিৰ কাৰণে বা সামাজ্যবাদী শক্তিৰ
বিনাশৰ কাৰণে সমগ্ৰ ইউৱোপক এখন সংযুক্তবাণ্ডি হিচাপে গঢ়ি তোলাৰ পৰামৰ্শ তেওঁ
আগ বচাইছিল। লেনিনে অনুভৱ কৰিছিল যে সামাজ্যবাদে সমগ্ৰ পৃথিবীখনকে যেন
তিল তিলকৈ গোস কৰিবে। ইয়াৰপৰা মুক্ত হৰলৈ হলে পৃথিবীৰ সমূহ অমজীৱী বাইজ
ঐক্যবন্ধ হৈ সামাজ্যবাদৰ বিকল্পে ধিৱ দিবাই লাগিব। সামাজ্যবাদ ধিলোপ কৰাৰ কাৰণে
এয়ে আছিল লেনিনৰ সাহসী সিদ্ধান্ত।

সমাজবাদী বিপ্লৱৰ সূত্ৰ উত্তোলন :—মাঝ'বাদৰ বিষয়ে অধ্যয়ন আৰু গবেষণা কৰাৰ
লগে লগে লেনিনে সমাজবাদ কিছু ভেটি প্ৰতিষ্ঠিত হয় তাৰ সূত্ৰ (Theory) ও উত্তোলন
কৰিলৈ। মাঝ' আৰু একেলতে কৈছিল যে যেতিয়া সমগ্ৰ পৃথিবীজৰি পুঁজিবাদে চূড়ান্ত
বিকাশ পাৰ, তেওঁতাই সমাজবাদৰ পতন হব। এই তথ্যৰ ভেটিত লেনিনে কৰ যে যিহেতু
সকলো দেশত একে সময়তে সমাজে পুঁজিবাদে বিকাশ নাপায়, গতিকে সকলো দেশত
একে সময়তে সমাজবাদৰো পতন সম্ভৱপৰ হব নোৱাৰে, মাথো এখন বা কেইখনমান
বাঞ্ছিত হে একেলগে সমাজবাদৰ পতন সম্ভৱপৰ হব পাৰে*।

এইটো এটা নতুন উত্তোলন আৰু ব্যৰ্থাপৰ্যন্তে লেনিনে নিৰে ইয়াক কাৰ্য্যকৰীও কৰে।
ইয়ে অধিক ঝৈৰীক বুৰ্জোৱাৰ বেচ্ছাচাৰী শাসন উৱাৰাই সৰ্বহাৰাৰ একনায়কৰবাদ প্ৰতিষ্ঠা
কৰাত প্ৰেল প্ৰেৰণা বোগাব ধৰিলৈ।

* V. I. Lenin, Collected works, Vol 28, P. 79.

লেনিনে বিপ্লব বিষয়ক আন দুটা স্মারক উদ্ঘাসন করে। তেওঁ সেখাইল যে কোনো নির্দিষ্ট নৌডিগত বীভিত্বে বিপ্লবৰ স্থষ্টি সম্ভব নহয়, বিপ্লবৰ কাৰণে আৱশ্যক বৈপ্লবিক পৰিবেশৰ। এনে বৈপ্লবিক পৰিবেশ তিনি অকাৰে গঠি উঠে বুলি বিবেচনা কৰিছিল—

(১) বেতিয়া বিনা পৰিবৰ্তন বা সংস্কাৰে শাসনকাৰ্য্য পৰিচালনা কৰা টান হৈ পৰে অৰ্ধাৎ উচ্চ শাসক জ্ঞানীৰ মাজত দেখা দিয়া সংকটে বেতিয়া শোষিত নিয় জ্ঞানীক অতিৰ্ভু কৰি ভোলে, তেভিয়া বিপ্লব অপবিহাৰ্য্য হয়। এনে পৰিবেশত উচ্চ আৰু নিয় উচ্চয় জ্ঞানীৰ লোক প্ৰচলিত শাসন ব্যৱস্থাক লৈ অসম্ভু হয় আৰু পৰিবৰ্তনৰ কামনা কৰে।

(২) বেতিয়া শোষিতসকলৰ কষ্ট আৰু নিৰ্যাতনৰ সীমা মোহোৱা হয়। আৰু

(৩) উচ্চ কাৰণ দুটাৰ হেতুকে জনগণৰ মাজত নানা ক্ৰিয়া-প্ৰতিক্ৰিয়াৰ স্থষ্টি হয়।

মাৰ্জ্জ'বাদত কথিত এনে বৈপ্লবিক পৰিস্থিতিৰ আৱশ্যকতাৰ কথা লেনিনেও স্বীকাৰ কৰিছিল। তেওঁ এনেৰোক বস্তুধৰ্মী বা বাহ্যিক কাৰণ বুলি কৰ। ইয়াৰ উপৰি তেওঁ মৰোধৰ্মী বা আভ্যন্তৰীণ কাৰণৰ কথা ও কৰ। তেওঁৰ মতে পুৰণি শাসনতন্ত্ৰ উচ্ছেদ কৰি বিপ্লবৰ সহায়ত নহুন শাসনতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে মানসিক প্ৰস্তুতিবো আৱশ্যক। লেনিনে উদ্ঘাসন কৰিলে যে মানসিক প্ৰস্তুতি নহলে বিপ্লব কেতিয়াও সম্ভৱপৰ হ'ব নোৱাৰে।

তেওঁ বলখেতিকসকলক কৰলৈ ধৰিলে যে মাৰ্জ্জ'-এজেলচ কথিত বিপ্লবৰ পূৰ্ব পৰিস্থিতিৰ উপস্থিতিৰ কথা জনগণৰ মাজত প্ৰচাৰ কৰি তেওঁলোকক বিপ্লবৰ কাৰণে প্ৰস্তুত কৰিব লাগে। লাগতে এই বিপ্লব পৰিচালনাৰ দায়িত্বও যে মাৰ্জ্জ'বাদী দলেই লৰ লাগিব তাকো গুনালে। তেওঁ আন্তৰ্জাতিক মনোভাৱ কিন্তু কেতিয়াও বৰ্জন কৰা নাহিল। এই প্ৰস্তুততো তেওঁ মাৰ্জ্জ'বাদী দলবোৰৰ ঐক্যবজ্জ্বল চেষ্টোৰে শ্ৰমিকৰ আন্তৰ্জাতিক একনায়কত প্ৰতিষ্ঠা সম্ভৱপৰ হ'ব বুলি কৰ ধৰিলৈ।

এইটো কোৱা হয় যে লেনিনে বিপ্লব আৰু সমাজবাদ বিষয়ক এনেৰোৰ স্মৃতিৰ উদ্ঘাসন কৰা গুণহে বলখেতিক দলে ১৯১৭ চনত পৃথিবীৰ বিশ্যাত অস্তোৱৰ বিপ্লব কৃতকাৰ্য্য কৰি তুলি সৰ্বহাৰা শ্ৰমিকৰ একনায়কত্বাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ সমৰ্থ হ'ল।

ঘিয়েবৰাল্ড আৰু কেইনথেল অধিবেশন :— ১৯১৫ চনৰ চেপ্টেম্বৰৰ ৫ৰ পৰা ৮ অলৈ চুইজ্বাৰলেণ্ডৰ ভিতকৰা ঠাই ঘিয়েবৰাল্ডত সমাজবাদী দলৰ এখন আন্তৰ্জাতিক সংঘিতন বহে, য'ত এধাৰখন বাটুৰ আৰ্থিক জন প্ৰতিনিধিয়ে অংশ গ্ৰহণ কৰে। এই প্ৰতিনিধি-সকলৰ সৰহভাগেই আছিল পিতৃস্থৰি বক্ষাৰ নামত যুৰুৰ সমৰ্থক,—

লেনিনে সমৰ্থন পালে মাথোন আঠজনৰ। এই আঠজনেৰে তেওঁ এটা বিৰোধী সমাজবাদী সংগঠন গাচ আৰু বিজৰ আদৰ্শ সাৰ্বজন কৰিবলৈ অহোপুৰুষাৰ্থ কৰে, অধিবেশনে লেনিনৰ প্ৰস্তাৱসমূহ সম্পূৰ্ণকৈ মানি নললোও সামৰণিত স্বীকাৰ কৰে—“ সকলোবিলাক জাতিৰ মাজত শাস্তি স্থাপন নহয় মানে কোনো ত্যাগেই মহৎ নহয় বা কোনো দায়িত্বই বেচি গধুৰ নহয়।”

“আমিক ঝী-পুরবসকল ! পিড়ি-শাত্রুসকল ! বিধবা আৰু মাউথাসকল ! আহত আৰু
পচুসকল ! আপোনালোক দিসকলে শুকৰপৰা বা যুক্ত সংশ্লিষ্ট কামত কষ্ট ভুগিছে, সীমান্ত বা
সীমান্তৰ বাহিৰত ধকাসকল, খৌৱা ধূসবিত বণাজপ বা বিধবস অগৰ বা গাঁওত ধকা
আটাইলৈ আমি আহ্মান জনাইছো,—সকলো জাতিৰ আমিক এক হওক।”

যিশ্বেৰৱাল্ড অধিবেশন সফল কৰি তুলিবলৈ লেনিনে অশেষ অম চেষ্টা কৰিলৈ হয়,
কিন্তু পূৰ্বৰ্গৈ কৃতকাৰ্য্য নহ'ল। আৰুকি ইস্তাহাৰ অসম্পূৰ্ণ আৰু অসামৰ্জন্ত হৈ ব'ল।
এই অধিবেশনে নকলে যে সামাজিকবাদ সমাজবাদৰ আগ জাননী, ২য় আন্তৰ্জাতিকৰ অৱস্থিত
বিষয়েও ই নীৰবৰে ধাকিল। তথাপি লেনিনে ইস্তাহাৰত সম্পত্তি দিলৈ আৰু এই অধিবেশনক
যুক্ত বিকদ্ধে গঢ়ি তোলা অভিযানৰ প্ৰথম খৌজ বুলি অভিহিত কৰে। অধিবেশনৰ
অন্তত কম দিনৰ কাৰণে হলেও লেনিন ভাগবি পৰিছিল, নতুন কামত মন দিব মোৰাবিছিল।
তথাপি অধিবেশনৰ অন্তত বাণলৈ উভতি গৈ লেনিনে বাওপছী সমাজবাদীসকলৰ সংগত
আকো সম্পৰ্ক গঢ়ি তোলাৰ চেষ্টা কৰিব ধৰিলৈ। ইতিমধ্যে আমেৰিকাৰ ‘সমাজবাদী
প্ৰচাৰ সংঘ’ নামে সংঘ এটাই লেনিনৰ সন্দৰ্ভ মত পোৰণ কৰি বিজ্ঞপ্তি উলিওৱা বাতৰি
লেনিনে পালে, আৰুকি বিজ্ঞপ্তি কেইথনমানো পালে। এই সংঘই আৰু এখন নতুন
আন্তৰ্জাতিক সমিলন আহ্মান কৰিবলৈও অনুৰোধ জনায়। এনে সমভাৱাপন্ন কাৰ্য্যাই লেনিনক
উৎসাহিত কৰে আৰু নিজৰ বচনা-পত্ৰ সকলোখনি আমেৰিকাৰ এইসংঘলৈ পঠিয়াই দিলৈ।

প্ৰচাৰ কাৰ্য্যত লেনিনে সততে গুৰুত আৰোপ কৰিছিল। এইবাৰ প্ৰচাৰৰ কাৰণে
জৰ্মান ভাষাত ‘ভোৰবোটে’ নামে আলোচনী এখন প্ৰকাশ কৰিবলৈ
তোৰবোটে
ললে। ইয়াত ‘সুবিধাবাদী আৰু ২য় আন্তৰ্জাতিকৰ পতন’, ‘সমাজবাদী
বিমূৰ আৰু জাতিৰ আন্তৰিকস্বৰূপ অধিকাৰ’ আদি ভালেমান সুচিষ্ঠিত প্ৰেক্ষ প্ৰকাশ
হয়। এই আলোচনীখনে লেনিনৰ সমৰ্থকৰ সংখ্যা বচায়।

১৯১৬ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীত লেনিনহঁত বাৰ্গৰপৰা জুৰিকলৈ যায়, আৰু ১৯১৭ চনৰ
এপ্ৰিলত পেট্ৰোগ্ৰেডলৈ বুলি যাজা নকৰালৈকে ইয়াতে ধাকি বিমূৰৰ গুৰি বঠা ধৰে।
জুৰিকত থাকোতেই আৰু এখন আন্তৰ্জাতিক সমাজবাদী সমিলন বছৱাবো চেষ্টা কৰে।
ফলতঃ কেইনথেল নামে ঠাই এখনত আকো এখন আন্তৰ্জাতিক সভা আহ্মান কৰা সম্ভৱপৰ
হৈ উঠে।

এই অধিবেশনত যিশ্বেৰৱাল্ড অধিবেশনৰ পিছৰ পৰিস্থিতি অধ্যয়ন আৰু আলোচনা
কৰা হয়। জৰ্মানীৰ প্ৰতিনিধিসকলৰ মনোভাৱ দেখি লেনিন
কেইনথেলে অধিবেশন আনন্দিত হ'ল, কাৰণ তেওঁলোকে যুক্ত বৰ্ক নহলে শৰৎকাললৈ বিমূৰ
অৱস্থাবৰী বুলি বোৰণা কৰে, যুক্ত লৈ তেওঁলোক অতিষ্ঠ হৈ উঠিছিল।

কেইনথেল অধিবেশনে তুমুল তৰ্ক-বিতৰ্কৰ পিছত আগতে গঢ়ি উঠ। আন্তৰ্জাতিক
সমাজবাদী সংঘৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহকৰ এখন অধিবেশন আহ্মান কৰাৰ সিদ্ধান্ত এহণ কৰে।

এই অধিবেশনৰ বিঠায় গুরুত্বপূর্ণ সিদ্ধান্ত এয়ে বে ই পৃথিবীৰ অধিকসকলক বৃজোৱা চৰকাৰৰ আৰু প্ৰচাৰযন্ত্ৰ সমূহে মৃছৰ হকে যথাসৰ্ব ত্যাগ কৰিবলৈ কৰা আহুাৰৰ বিৰোধিতা কৰে আৰু অমিকসকলক জনায় বে মৃছৰ কাৰণে যথাসৰ্ব ত্যাগ কৰাৰ পিছতো বৃজোৱা তজ্জহ অমিকক বিকল্পি নিদি কেৱল শোষণ কৰিবে থাকিব—এই প্ৰস্তাৱে স্পষ্টভৈ কৈ দিলৈ বে মৃছৰপৰা বকা পোৱাৰ একমাত্ৰ উপায় হৈছে অমিকসকলে বাজনৈতিক ক্ষমতা লাভ কৰি পুঁজিপতিৰ ক্ষমতা ঢাস কৰা। সমাজবাদী শক্তিৰ জয় হলেহে স্থায়ী শক্তি কাৰণা কৰিব পৰা হাব।

৩০ এপ্ৰিলৰ দিনা এই অধিবেশনৰ পৰিসমাপ্তি ঘটে, ইয়াত বছতো গুৰুত্বপূর্ণ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰাৰ উপৰিও পিছদিনা ১ মেৰ দিনা মে দিবস পালন কৰিবলৈও সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হয়।

কেইনথেল অধিবেশনেও লেনিন আৰু বজৰ্ণৈতিক দলৰ ধৰনি,—(১) ‘সাম্রাজ্যবাদী মুক্তক গৃহমুক্তলৈ কৰাত্তৰিত কৰা’, (২) নিজৰ সাম্রাজ্যবাদী চৰকাৰৰ পতন কৰা’, (৩) ওয় আন্তৰ্জাতিক আহুাৰ’ গ্ৰহণ নকৰিলে, কেৱল এই ভাৱৰ সমত পৰিচয় ঘটে আৰু এই ভাৱত দীক্ষিত হোৱাৰ সুযোগ পালে। এই অধিবেশনৰ ফল স্বক্ষেপে পিছত লেনিনৰ মেত্ৰত ‘সমাজতাত্ত্বিক আন্তৰ্জাতিক’ প্ৰতিষ্ঠা কৰা সম্ভৱপৰ হৈছিল।

জাতিৰ আন্তনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰ :—১ম মহাসমৰ চলি থকা কালছোৱাত জাতি আৰু আন্তৰ্জাতি এই কথালৈ নানা ত্ৰবহ আলোচনা-বিলোচনা হয়। ইয়াত লেনিনেও সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰে আৰু কেইনাটাৰ পাণ্ডিত্যপূৰ্ণ আলোচনা দাঙি থৰে। ১৯১৬ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীত ‘সমাজবাদী বিপ্ৰ আৰু জাতিৰ আন্তনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰ’ শৰ্ষিক আলোচনা লেখে। লেনিনে আন্তনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰক সমাজবাদী বিপ্ৰৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ অস্তৰপে বিবেচনা কৰিছিল। এই আন্তনিয়ন্ত্ৰণ তিনি খ্ৰেণীৰ জাতিৰ উপৰত নিৰ্ভৰ কৰে বুলি কঢ়িয়াই দেখুৱালে। ১ম খ্ৰেণীৰ জাতিৰোৰ হ'ল ঔঠোগিক বিকাশত চূড়ান্তকপ লাভ কৰা আমেৰিকাৰ বুক্তন্ত্ব বা পশ্চিম ইউৰোপৰ জাতিবিলাক। এইবোৰ জাতিয়ে উপনিবেশ স্থাপন কৰি বা অধীনস্থ আপোক্ষিক ভাবে দৰ্শল জাতিৰোৰক শোষণ কৰে। এনে শোষিত বা নিষ্পেৰিত দেশত অমিক খ্ৰেণীয়ে ঐক্যবৰ্জন ভাবে সাম্রাজ্যবাদী জাতিৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰামৰত হৰ লাগিব।

২য় খ্ৰেণীৰ জাতিৰোৰ হ'ল পূৰ্ব ইউৰোপৰ অঞ্জিয়া, বৃলগেবিয়া, কঢ়িয়া আদি কৰি ধাৰ্টিৰোৰ—হ'ত বৃজোৱা গণতন্ত্ৰৰ বিৰুদ্ধে বিপ্ৰ দ্বনীভূত হৈ উঠিছে। এই দেশবোৰতো আন্তনিয়ন্ত্ৰণৰ কাৰণে অমিক খ্ৰেণীয়ে পুঁজিপতি বৃজোৱা আৰু অমিদাৰৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰামৰত হৈ জয়ী হৰ লাগিব।

৩য় খ্ৰেণীৰ জাতিৰোৰ হ'ল,—চীন, তুঙ্কী, পাঞ্জিয়া আদিৰ দৰে তেজিৱাৰ উপনিবেশ-সমূহ। এনে সমাজত অমিক বাইজে সাম্রাজ্যবাদ ধৰ্মস কৰিবলৈ হৰ লাগিব সংগ্ৰামৰত। লেনিনৰ মতে তিনি তিনি দেশত তিনি তিনি পৰিস্থিতিয়ে দেখা দিয়া কাৰণে আন্ত-

জাতীয়তাবোধো সকলোতে সমানে গঠি উঠিব পরা নাই। বহুরা বা অমিকসকলৰ অবস্থাও সকলো দেশতে একে নহয়, তেওঁলোকৰ আর্থিক অবস্থাও দেশতেদে ভিন ভিন। তেওঁ ইয়াকো দেখুৱালে যে শোৰকৰাট্টুৰ অমিকসকলেও কিছু পৰিমাণে শোষণৰ ভাগ পায়, এনে বাস্তুত অমিকসকলেও উন্নত স্থান আৰু নানা তৰহৰ সা-স্মৰিধা উপভোগ কৰে। আৰকি শোৰক বাস্তুৰ অমিকে শোৰিত বাস্তুৰ অমিকক স্থূল আন কৰে, হীন বুলি বিজ্ঞাপ কৰে।

সেয়ে, লেনিনৰ মতে, শোৰিতসকলে পোৰতে শোৰকৰ লগত সম্পর্ক হৈদ কৰিব লাগিব। এনে কাৰ্য সম্ভবপৰ হব শোৰক আৰু শোৰিত বাস্তুৰ সমাজবাদী অমিকসকলৰ মাজত গঠি উঠ। সম্প্ৰীতিমূলক চিষ্টা আৰু কাৰ্যৰ দ্বাৰা। এনে সম্প্ৰীতি প্ৰতিষ্ঠা নহলে সৰ্বহাবাৰ মাজত স্থাধীন আৰু অধিশনাতি অৱলম্বন কৰা টান হব। লেনিনৰ মতে এই ক্ষেত্ৰত শোৰিত বাস্তুৰ সমাজবাদীসকলৰ দায়িত্ব বেঁচি, তেওঁলোকে সকলো প্ৰকাৰৰ সংকীৰ্ণ, স্বার্থপৰ আৰু গাইণুটীয়া ভাৰ-চিষ্টা ত্যাগ কৰিব লাগিব। অৱশ্যে শোৰক বাস্তুৰ প্ৰতি শোৰিত বাস্তুৰ হিংসা দৃশ্যা আঁতবিৰলৈ সময় আৰু উন্নত ধৰণৰ শিক্ষাৰ আৱশ্যক হব। বিপ্ৰ কৃতকাৰ্য হলেও বাস্তুবোৰ ব্যথাৰ্থ গণতান্ত্ৰিক নহয় মানে, উন্নত বিশেৰ ধৰণৰ শিক্ষাৰ আৱশ্যক হৈয়ে থাকিব।

আঞ্চনিয়ন্ত্ৰণ মানে লেনিনে বাজনৈতিক স্থাধীনতা লাভকে বৃংজোৱা নাছিল। তেওঁৰ মতে অৰ্থনৈতিক স্থাধীনতা বিনে বাজনৈতিক স্থাধীনতা মূল্যহীন। তেওঁ সাম্রাজ্যবাদী জাতিবোৰ আৰ্থিক সাহায্যৰ কথাৰ সম্পূৰ্ণৰূপে উলাই কৰা নাছিল, এই বাস্তুবোৰে দৰ্বল বাস্তুক সহায় কৰাৰ সময়ত সাম্রাজ্যবাদৰ খোপনিও তিলা কৰিব নিবিচাৰে।

ইউৰোপৰ কোনো কোনো সমাজবাদীয়ে প্ৰথ তৃলিছিল যে সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা হলে জাতীয় আঞ্চনিয়ন্ত্ৰণৰ কথা আপোনা আপুনি সমাধা হব। লেনিন এই মতবাদৰ সমৰ্থক নাছিল। লেনিনৰ মতে, সমাজবাদৰ লক্ষ্য কেৱল বিশ্বমানৱতাক সুস্থ সুস্থ বাস্তুত বিভাজনৰ পৰা নিবেত ব্যাধি নহয়, সমাজবাদে বাস্তুসমূহৰ মাজত ঐক্য বা সংহতি গঠি তৃলি সকলোকে একমূঠী কৰিব সৰ্বা, আঞ্চনিয়ন্ত্ৰণৰ দ্বাৰা বাস্তুসমূহে সৰ্বহাবাৰ একনায়কস্বাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰি শ্ৰেণীহীন সমাজ গঢ়িবলৈ চেষ্টা কৰাৰ লগতে পূৰ্ণবিকাশ বা পূৰ্ণস্থানিতাৰ কাৰণে স্বতন্ত্ৰীয়া হৈ অস্তিত্ব বক্সা কৰি ধৰাবো স্বযোগ পাব লাগিব।

লেনিনৰ এনেবোৰ আলোচনাৰ জ্ঞেটিত পিছত সমাজতন্ত্ৰৰ প্ৰতিষ্ঠিত হয়। অস্তাৰ্থ বহুতো সমাজবাদীয়ে প্ৰকৃত সমাজবাদী বিপ্ৰৱৰ অৰূপ উপলক্ষি কৰিবই পৰা নাছিল। লেনিনেহে তেওঁৰ অসংখ্য বচনাৰ মাজেদি দেখুৱাই দিলে যে বিপ্ৰৱৰ দ্বাৰা সৰ্বহাবাৰ একনায়কস্বাদ প্ৰতিষ্ঠা নহলে প্ৰকৃত সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা অসমুৱ। লেনিনে ইয়াকো বীকাৰ কৰে যে সকলো বাস্তুই একেকেপ বা একে সময়ত সমাজবাদ আৰু সৰ্বহাবাৰ একনায়কত প্ৰতিষ্ঠা কৰিব নোৱাৰে, বাস্তুতেদে ই ভিন ভিন কপে প্ৰতিষ্ঠিত হব *।

* V. I. Lenin, Collected works, Vol 2, P. P. 97-70

বৃক্ষাদিন প্রশ়িথে এদল নেতাই বাট্টুর আরঙ্গুকতাৰ কথাই অনুভৱ কৰা নাহিল। কিন্তু লেনিনৰ মতে সমাজবাদ জয়হৃত হলেহে সমাজতত্ত্ববাদলৈ কপাত্তবিত হব পাৰে। আৰু তেও়িয়াহে বাট্টুৰ আৱৰ্ণকতা কমি থাব *। এই বাট্টু প্ৰসংগৰ গাইনালৈ ২য় আন্তৰ্ভুক্তিকৰ সুবিধাবাদী ঝেণীটোৱে লেনিনক আক্ৰমণ কৰিবলৈ বেৰিলে। লেনিনেও মাৰ' আৰু এলেছেৰ বচনাৰ তেও়িত সমুচ্চিত উভয় দিব থিলে। এইবোৰেই হ'ল তেও়েৰ 'বাট্টু আৰু বিপ্ৰ' এছ বচনাৰ গুৰিৰ কথা।

লাহে লাহে সমগ্ৰ ইউৱোপ ব্যাপি বিপ্ৰৰ পৰিবেশ গঢ়ি উঠিব থিলে। পূজি-পতিসকলে এই কথা অনুভৱ কৰি সক্ষিপ্তাপনৰ কাৰণে চেষ্টা কৰিব থিলে। আৰুকি কাউট্রিক সমাজমিল্কু দলেও গণতন্ত্ৰৰ ভেটিত সক্ষিপ্তাপনৰ চেষ্টা কৰিব নেৰিলে। কিন্তু লেনিনে সক্ষিপ্তাপনৰ মনোযুক্তিক নিম্না কৰি সমাজবাদী বিপ্ৰৰ কাৰণে উচ্চায়ে ধাকিল।

ফেডোৱাৰী বিপ্ৰ :—বৃক্ষৰ বিভৌধিকাই কঢ়িয়াৰ কৃতক বহুক বিকুল, বিপ্ৰী আৰু ঐক্যবজ্ঞ কৰি তুলিলে। ১৯১৭ চনত সৈশৰ সাজেৰে সাজি তেও়লোকে দেখাদেখিকৈ বিপ্ৰৰ ঘোগ দিলে আৰু তিনিশ বছৰীয়া ষ্টেচাটাৰী মোমানভ বংশৰ শাসন ওফৰাই সংসদী গণতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে।

চুইজাৰলেগুত ধকা লেনিনে এই বাতৰি শুনাৰ লগে লগে আনন্দত জপিয়াই উঠিল। লগে লগে ভৱিষ্যতৰ কাৰ্যাল্যীৰ নিৰ্দেশ দি কলে যে, এই বিপ্ৰৰে সমগ্ৰ বিশ্বক আচৰিত কৰি তুলিলে, অমিকসকলে বৈপ্লানিক শক্তি চিৰ সমৃজ্জন কৰি বাধিব লাগিব, কোনো সুবিধাবাদী ঝেণীৰ লগত সম্পর্ক নাপাতিব, মেনখেভিকসকলৰ লগতো সক্ষি নকৰিব, কেৱল নিষ্ঠাৰে বৈপ্লানিক পৰিবেশ অধিক শক্তিশালী কৰি গঢ়িবলৈ চেষ্টা কৰি ধাকিব।

ফেডোৱাৰী বিপ্ৰক লেনিনে সমাজবাদী বিপ্ৰৰ প্ৰথম স্তৰ বা পূৰ্ণ আধ্ৰা বুলি অভিহিত কৰিলে।

কঢ়িয়ালৈ প্ৰত্যাবৰ্তন :—বিপ্ৰৰ কৃতকাৰ্যাতাৰ কথা শুনাৰ লগে লগে লেনিনৰ অৱশ্য পিঙৰৰ সিংহৰ দৰে হ'ল। নিজে গৈ বিপ্ৰৰত আগভাগ লোৱাৰ চিষ্টাই বিতত কৰি তুলিব থিলে। কিন্তু যায় কেনেকৈ? তেও়েৰ দৰে আন্তৰ্ভুক্তিক খ্যাতিসম্পৰ্ব বলৱেত্তিক নেতৃত্বনক থাবলৈ তেও়িয়াৰ পৰিস্থিতিত পাৰপত্ৰ দিয়লৈ কোনো ইচ্ছুক নাহিল। শেষত জাৰ্মানীৰ মাজেদি ঘোৱা টিক কৰিলে আৰু চুইজাৰলেগুৰ সমাজবাদী দলৰ সচিব ফ্ৰিজ প্লাটেনৰ চেষ্টাত জাৰ্মানীৰ মাজেদি পাৰ হৈ ঘোৱাৰ পাৰপত্ৰ লাভ কৰিলে। এই বাতৰি শুনাৰ লগে লগে তেও়েৰ বন্ধু-বাসুৰসকলে আন্তৰ্ভুক্ত চিৰগ্ৰি কৈছিল,—বজ্জপিগাম্ভু কেইজাৰৰ বাট্টু জাৰ্মানীৰ মাজেদি তেও়েক তেও়লোকে কোনো পথেও বাব দিব নোৱাৰে। লেনিন কিন্তু সহজে থোৱা ঘোৱা বিধি নহয়, তেও়ে জাৰ্মানীৰ মাজেদি ঘোৱাৰ সূচৰা প্ৰকাশ কৰিলে। লেনিনৰ মতে সামাজিকবাদী চৰকাৰৰ মাজত শক্ত-মিত্ৰৰ বিচাৰ নাই,

---

* V. I. Lenin Collected works Vol. 2, P. 828.

সকলো একে। বি সময়ত সমগ্র কচিয়াজুবি বিপ্লব হৰ ধৰিছে, সেই সময়ত তেওঁ বিদেশত
হাত সাৰটি বহি থাকিব নোৱাৰে। যিয়েই লাগে নথ্টক, জার্মানীৰ মাজেদি গৈ তেওঁ
কচিয়াত সাম্রাজ্যবাদৰ বিকল্প ঘোষণান কৰিবই।

১৯১৭ চনৰ ৯ এপ্ৰিলৰ দিনা লেনিন আৰু কুপোস্তয়া অঙ্গাঞ্চলিক বিশজন দেশান্তৰীৰ সৈতে
কচিয়ালৈ বুলি যাজা কৰিলে। মলটোক জার্মানীৰ পুলিচে নি বাল্টিকসাগৰৰ পাৰৰ বন্দৰ
বাচ্নিত নমাই দিলে। জাহাজেৰে গৈ ট্ৰেলেবৰ্গ পালে আৰু তাৰপৰা খেলেৰে ষষ্ঠকহলৰ
অভিযুক্তে যাজা কৰে। ১৫ এপ্ৰিলৰ দিনা ফিনলেণ্ডৰ থোৰ্ণেও ষ্টেচনত উপস্থিত হ'ল।
পুলিচ তালাটী হ'ল, কিন্তু নিষিক বন্দৰ মোপোৱাই মুক্তি পালে। তেড়িয়া হেনো
৩০ জনীয়া দলৰ সদস্য কম্বেড মিথাট্ৰ্কায়াৰ আগত হাত মুঠিয়াই দৃঢ়তাৰে লেনিনে
কৈছিল,—“আমি এতিয়া নিজদেশৰ মাটিৰ ওপৰত। আমিয়েই দেশৰ ভৱিষ্যতৰ
গৰাকী।”

১৬ এপ্ৰিলৰ দিনা সক্রিয়া লেনিনইত গৈ পেট্ৰোগ্রেডৰ ওচৰৰ বেলষ্টেচন বেলুষ্টোভড
নামিল।

କ୍ଷମ ଅଞ୍ଚାଳୀ

ଅଟୋର ବିପ୍ଳବ ମେତା ଲେନିମ

ବଲଶୈତିକସକଳ ଉପରିଓ ଅସଂଖ୍ୟ ଗୁଣମୁଦ୍ର ଛ୍ରୀ-ପୁରୁଷ ବାଇଜେ ଲେନିନ ଆହି କଟିଆତ ଉପର୍ଦ୍ଧିତ ହବ ବୁଲି ଜାନି ଆନନ୍ଦଙ୍କ ଉତ୍ତାରଳ ହେ ବେଳୁଷ୍ଟୋଭ ଛେଚନ୍ତ ସମବେତ ହୈଛିଲ ଗୈ ।
ଲେନିନର ଜନଶ୍ରିଯତା ମ୍ପନ୍ଦନପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶ ଆକ ବାଇଜେ ଉଲହ-ମାଲହେ ଲେନିନକୋ ମୁଦ୍ର
କବେ, ବିଶ୍ଵିତ ହୟ । ଲଗେ ଲଗେ ଉଜ୍ଜଳ ଭବିଷ୍ୟତର କଳନାଇ ଉତ୍ସାହିତ
କବେ ।

ବେଳୁଷ୍ଟୋଭ ପରା ଗୈ ସଜ୍ଜିଯାର ଆକାରତ ଲେନିନ ଗୈ ନାମେ ପେଡ୍ରୋଗ୍ରେଡର ଓଚର ବେଳୁଷ୍ଟେଚନ
ଫିନଲେଣ୍ଟ । ଟିଯାତ ଅସଂଖ୍ୟ ଶ୍ରମିକ, ସୈନିକ ଆକ ନୌମେନାଇ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେ ଲେନିନର କାବଣେ
ଅପେକ୍ଷା କବି ଆଛିଲ । ଅନତାଇ ଆହୁର୍ଷାନିକ ଭାବେ ଲେନିନକ ସ୍ଵାଗତ ସମ୍ଭାଷଣ ଜନାଲେ,
ଦୈତ୍ୟ ଆକ ନୌବାହିନୀଯେ ଅଭିବାଦନ ଜନାଲେ । ସୈତ୍ୟବାହିନୀର ସୁସଜ୍ଜିତ ମଟବ ଗାଡ଼ିତ
ଉଠି ନଗରର ଚୌଦିଶେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କବେ ଆକ ଶେଷତ ସମ୍ପିଲିତ ଅନତାକ ସହୋଦନ କବି ଏଠି
ଚାନ୍ଦୁ ଭାଷଣ ଦି “ସମାଜବାଦୀ ବିଧର ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହେବକ !” ଏବିବେ ସାମରଣି ମାରେ ।

ଇଥାର ପିଛତ ଲେନିନକ ବଲଶୈତିକସକଳ କାର୍ଯ୍ୟାଲୟ କ୍ଷେତ୍ରିକ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରାସାଦଲୈ ନିଆଇଲା ହ'ଲ ।
ଇଥାତୋ ତେଣୁ ଅମ୍ବରକୁ ଶ୍ରମିକ ଆକ ସୈନିକସକଳ ଗୋଟ ଖାଲେ ଆକ ତେଣୁ ଆକୋ ଭାଷଣ
ଦିବଲୈ ବାଧ୍ୟ ହ'ଲ । ସିଦ୍ଧିନା ଗୋଟେହି ନିଶାଟୋ ଲେନିନର ଆଗମନର ଉଂସରତେ ଗ'ଲ । ଶେଷ
ନିଶା ବିପ୍ଳବ ବିଷୟକ ୨୦ ମିନିଟ ଜୋବା ଲେନିନର ଭାଷଣର ପିଛତ ଗଭୀର ଆଲୋଚନା ହ୍ୟ
ଆକ ସିଦ୍ଧିନା ଡେନେକୈଯେ ବାତି ପୁରାଳ ।

ବାତିପୁରା କମ୍ବେଡ଼ସକଳରପରା ବିଦୀଯ ଲୈ ଲେନିନ ଭାବୀଯେକ ଏହା ଆକ ତେଣୁ ଗିବିଯେକ
ମାର୍କ ଟିମୋଫିଯେଭିଚର ଲଗତ ତେଣୁଲୋକର ସବତ ଥାକିବଲୈ ଗ'ଲ । ଜୁଲାଇଲୈ ପଞ୍ଜୀ ଭୂପରିଷାର
ସୈତେ ଲେନିନ ତାତେହି ଥାକିଲ ।

୧୭ ପ୍ରତିଶତୀ ଲେନିନର କାବଣେ ଆହିଲ ଅସ୍ତର କରସ୍ୟତ ଦିନ । କିନ୍ତୁ ତାର ମାଜେଦି ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷା ଉପରୀରୀ ମାକ ଆକ ଭାବୀରେକ ଓଡ଼ିଗାର ସମାହିତ ଉପଚ୍ଛିତ ହୈ ସମୟେଦନା ଆକ ଝିକ୍କା ଲିଖେଦନ କରିବଲେ ପାହବା ନାହିଁ । ମିଦିଲାଇ ଡେଙ୍ ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେଡ଼ ଝିମିକ ଆକ ସୈନିକ ଡେପ୍ଟିସକଳ ସନ୍ତାତ କି ପରିଷ୍ଠିତି ଜାର୍ମାନୀର ମାଜେଦି ଆହିବ ଲଗା ହ'ଲ ତାକ ବର୍ଣ୍ଣିତିଲ । ଲଗେ ଲଗେ ଝିମିକ ଆକ ସୈନିକ ଡେପ୍ଟିସକଳେ ଲେନିନର ଉପରତ ଅସୀମ ଆହ୍ଵା ହାପନ କରେ ।

ସମାଜବାଦୀ ବିପ୍ରର କୃତକାର୍ଯ୍ୟତାର କାବଣେ ଲେନିନର ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ଅପରିହାର୍ୟ ବୁଲି ବିବେଚନା କବା ହ'ଲ । ଲେନିନେ ବଲଥେତିକ ଦଲ ଆକ ବିପ୍ରର ନେତୃତ୍ୱ ବହନ କରିଲେ, ପ୍ରାତିଦା ପରିଚାଳନା କରିବଲେଓ ଧରିଲେ ।

ଏପ୍ରିଲ ଖେଚିତ :— ଫେବ୍ରାରୀ ବିପ୍ରରେ ସେହିଚାବୀ ଜାବତକ୍ରବ ଠାଇତ ସଂସଦୀ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଲା ବଲଥେତିକଙ୍କଳେ ମୁକ୍ଲି ଆକାଶର ତଳତ ବୈପ୍ରକିର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରିବ ପରା ହ'ଲ, ବାଇଜେ ବହତୋ ବାର୍ଜନେତିକ କ୍ଷମତା ଲାଭ କରିଲେ ଆକ ଯୁଦ୍ଧ ଶିଖ ଧକା ବାଞ୍ଛିବିଲାକର ଭିତରତ ଅନ୍ତତଃ କେହିଦିନମାନର କାବଣେ କଟିଯା ସବାତୋକେ ମୁକ୍ତ ବାଞ୍ଛିକପେ ପରିଗଣିତ ହ'ଲ । ଯୁଦ୍ଧର ପରିସମାପ୍ତି କିନ୍ତୁ ସଟା ନାହିଁ । ଲେଇ କାବଣେ ଜନତାଇ ଶାନ୍ତି ପୋରା ନାହିଁ ଆକ ବିପ୍ରରେଓ ପରିସମାପ୍ତି ଲଭା ନାହିଁ । ଅରଣ୍ୟେ ଫେବ୍ରାରୀ ବିପ୍ରରେ କୃଷକ, ଝିମିକ ଆକ ସୈନିକର ଚୋଭିଯେଟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବଲେ ସମର୍ଥ ହୟ, ବାଇଜକୋ ଚୋଭିଯେଟର ଆରଥ୍କତାର କଥା ସୁଜାବ ପାରିଲେ ।

ସଂସଦୀ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସମର୍ଥକଙ୍କଳେ ସୁର୍ଜୋରାତନ୍ତ୍ର ବକ୍ଷାର କାବଣେ ଦ୍ୱାରାଜ୍ୟବାଦୀ ଯୁଦ୍ଧକୋ ସମର୍ଥନ କରିଲେ, ବାଇଜକୋ ଯୁଦ୍ଧର ପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ଜନାବାଲେ ଆହ୍ଵାନ ଜମାଲେ । ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ଗଠନର କାବଣେ ପ୍ରକ୍ଷତି ଚାଲାବଲେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ବାହାଲ ବଖାର କଥା କବ ଧରିଲେ ଆକ ଚୋଭିଯେଟ ସମ୍ମହେ ଯେ ଅହ୍ୟୀ ଚବକାର ପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ଜନାବ ଲାଗ, ତାର କଥାଓ କବ ଧରିଲେ ।

ଲେନିନ ଆହି ନୋପୋରାଲୈକେ ବଲଥେତିକ ଦଲର ନେତାଙ୍କଳୋ ବିପ୍ରର ଆକ ଅହ୍ୟୀ ସଂସଦୀ ଚବକାର ବିଷୟ ଶ୍ପଷ୍ଟ ହବ ପରା ନାହିଁ । ତେଣ୍ଟିଲୋକର ବହତେ “ସକଳୋ କ୍ଷମତା ଚୋଭିଯେଟର ହାତଲେ ଆହକ” ଧରନିହେ ଦିହିଲ । ଅହ୍ୟୀ ଚବକାରେ କୃଷକ-ଯୁଦ୍ଧା ପ୍ରମୁଖ୍ୟେ ସକଳୋ ଲୋଦିରେ ସକଳୋ ଧରଗର ସମନ୍ତା ସମାଧାନ କରିବ ବୁଲିଓ ବିଶ୍ୱାସ କରିଛିଲ । ଭୂମନ୍ତାକେ ଆବର୍ତ୍ତ କରି ବିପ୍ରର ବିଷୟକ ସକଳୋ କଥା ଏହି ଚବକାରେ ସମାଧା କରିବ ବୁଲି ଭାବି ସ୍ଵତିବ ନିର୍ବାସୋ ଏବିଛିଲ । ଅରଣ୍ୟେ ଦଲହିଚାବେ ବଲଥେତିକ- କଙ୍କଳେ ଏନେବୋର କଥାତ ପତିଯନ ନଗେଛିଲ, ପୂର୍ବବିପ୍ରର କାବଣେ ‘ବେଡ଼ଗାର’ ଆକ ‘ଝିମିକ ବାହିନୀ’ତ ଘୋଗ ଦିବଲେ ଆହ୍ଵାନ ଜନାଇଛିଲ, ଝିମିକର ୮ ଘନ୍ତୀଯା ଝମର କାବଣେଓ ଦାବୀ ଜନାୟେ ଆହିଲ ।

এইটো কোরা হয় যে “ক্ষমতা বাইজব হাতলে আহক”—খনি সিমান দৃশ্যের নহয়, কিন্তু বিসময়ত অস্থায়ী চৰকাৰে সাম্রাজ্যবাদী পুঁজিপতি কৰাচী, ইংৰাজ আদি বাইজক সমৰ্থন কৰিছিল, সেই সময়ত সমাজবাদীসকলে তেনে খনিত ঝুঁট হোৱা টোল। কাৰণ তেজিয়াৰ বাইজ স্মৰিধাবাদী বুৰ্জোভাসকলৰ মিঠা ক্ষমতা তোল ঘোৱা বিধব আছিল। বুৰ্জোভা নেতৃত্বত গঢ়ি উঠা চৰকাৰৰ সহায়-সহায়ত্বত কেৱল ওঠ আৰু জিভাতে বিবৰ আছিল।

এনে আধুনিক বলৈখেভিক দলৰ বহতো নেতা তোল গৈছিল। তেজিয়া ‘প্ৰাভদা’ৰ সম্পাদক আছিল কামেনেভ, মোলোচৌভ আৰু টেলিন। ফেডোৱাৰী বিপ্লৱৰ পিছত লেনিনে ‘বহুব্যবগৰা লেখা চিঠি’ (Letters from Afar) শীৰ্ষক আলোচনাৰ যি অংশত অস্থায়ী চৰকাৰৰ বিৰোধিতা কৰি লেখিছিল, সেই অংশ বাদ দিহে সম্পাদকসকলে প্ৰকাশ কৰিছিল। কামেনেভহৰ্ত প্ৰায় মেনেখেভিকসকলৰ দৰে হৈ পৰিছিল। টেলিনো কামেনেভ-ইউব সদৃশ হৈ পৰিছিল। এওঁলোকে ২১ এপ্ৰিলৰ প্ৰাভদাৰ লেনিনৰ ‘এপ্ৰিল খেচি’ৰ বিৰোধিতাহে কৰিছিল।

১৭ এপ্ৰিলৰ দিনা টোবিদ প্ৰাসাদত সমগ্ৰ কঠিয়াৰ অধিক আৰু সৈনিক চোভিয়েটৰ ডেপুটাসকলৰ সভাত ‘সামুদ্রিক বিপ্লৱ সৰ্বহাবাৰ কৰ্তব্য’ৰ বিষয়ে লেনিনে ভাৰণ দিয়ে আৰু এই ভাৰণকে ‘এপ্ৰিল খেচি’ বলি কোৱা হয়। এই ভাৰণত বৈজ্ঞানিক পক্ষতি প্ৰতিষ্ঠিত সৰ্বহাবাৰ বিপ্লৱে বুৰ্জোভা-গণতন্ত্ৰক কিঙ্কপে সমাজবাদী বিপ্লৱলৈ কপালবিত কৰিব তাৰ বিষয়ে কোৱা হয়।

সাম্রাজ্যবাদী যুৱৰ অতি বিশ্বাসী আৰু বিশেষকৈ কচোৱাসীয়ে কেনে দৃষ্টিভঙ্গী লোৱা উচিত সেই বিষয়ে সৰ্বপ্ৰথম এই খেচিত আলোচনা কৰে। লেনিনৰ মতে বুৰ্জোভা চৰকাৰৰ থাকে মানে সাম্রাজ্যবাদী যুৱৰ চলি ধৰিব। পুঁজিপতিসকলে এই সাম্রাজ্যবাদী যুৱৰ ঘোগ নিদি নোৱাৰে আৰু সৰ্বহাবাৰ কৃষক বহুব্যবহাৰ হাতলে ক্ষমতা নাবায় মানে এই যুৱৰ অৱসানো নহয়। সৰ্বহাবাৰ চৰকাৰেহে বাইজক শাস্তি, মুক্তি, কঠি আৰু সমাজবাদ দিব পাৰে। সেয়ে লেনিনে খনি তুলিলে, “অস্থায়ী চৰকাৰক বিশ্বাস নকৰিব, সমৰ্থন নকৰিব, সকলো ক্ষমতা চোভিয়েটৰ হাতলে আনক।”

‘এপ্ৰিল খেচি’ত লেনিনে এই কথাও স্পষ্টকৈ জনালে যে “১ম বিপ্লৱৰ সময়ত যথেষ্ট প্ৰস্তুতি আৰু শ্ৰেণীসতেনতাৰ অভাৱত ক্ষমতা বুৰ্জোভাসকলৰ হাতলে হস্তান্তৰিত হ’ল, ২য় বিপ্লৱত ক্ষমতা আহিব সৰ্বহাবাৰ শ্ৰমিক আৰু আটাইভাকৈ হৃথীয়া কৃষকৰ হাতলে *। সমালোচকসকলৰ মতে এইথাৰ কথাই আছিল ‘এপ্ৰিল খেচি’ৰ মৰ্মকথা।

১৯০৫ চনতে প্ৰতিষ্ঠিত চোভিয়েটবিলাকৰ লেনিনে কেৱল বিপ্লৱ গঢ়ি তোলাৰ কেছুহান বুলিয়ে ধৰা নাছিল, নতুন ধৰণৰ বিপ্লৱী ধামন গঢ়ি তোলাৰ স্বামুকেন্দ্ৰ বুলিয়ো বিবেচনা

কিবিছিল। চোভিয়েটৰ জৰিয়তে সংসদী গণতন্ত্র গঠি তোলাৰ অপ্র লেনিনে দেখা নাইল, কৃষক বহুবাবৰ হাতত সৰ্বশক্তি আবোপ কৰাৰ ইবিহে আঁকিছিল। মাঝ' এজেন্টচেও সংসদী গণতন্ত্রই পুঁজিবাদৰ অৱসান ঘটাৰ পাৰে বুলি কোৱা নাই, সংসদী গণতন্ত্রত কৃষক বহুবাবৰ সৰ্বহাবাৰ একনাশক্তবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে সংগ্ৰাম কৰাৰ সুচলতাৰ কথাহে সমৰ্থন কৰিছে। কিন্তু কাউট'ঞ্জি, প্ৰেখানত প্ৰস্তুতিয়ে বুৰ্জোৱাৰ দ্বাৰা গঠিত সংসদী গণতন্ত্রকেই উৎকৃষ্ট ধৰণৰ গণতান্ত্ৰিক চৰকাৰ বুলি অভিহিত কৰি সকলো ঝৈগীৰ লোকৰ সমৰ্থন বিচাৰে।

লেনিনে এনে দৃষ্টিভঙ্গিৰ বিৰোধিতা কৰি কলে যে চোভিয়েট শক্তিৰ দ্বাৰা গঠিত প্ৰজাতন্ত্ৰহে হ'ব প্ৰকৃত গণতান্ত্ৰিক চৰকাৰ। লেনিনৰ এনে দৃষ্টিয়ে অক্টোবৰ বিপ্ৰৱৰ জয়ৰ স্বচনা কৰে, পিছত চোভিয়েট কচিযাত বাহিৰেও এচিয়া, ইউৰোপৰ দেশবিশেষে আৰু কিউবাত সৰ্বহাবাৰ একনাশক্তবাদ প্ৰতিষ্ঠাতো ইয়ে সহায় কৰে।

এপ্ৰিল খেচিত লেনিনে অৰ্থনৈতিক পৰিবৰ্তনৰ কথাও আলোচনা কৰে। মাটি জাতীয়কৰণ কৰি কৃষি-অৰ্থনীক আৰু কৃষকৰ চোভিয়েট বিলাকৰ হাতত মাটি বিতৰণৰ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰিব লাগিব। জমিদাৰী বিলুপ্ত কৰি তাত সমৃহীয়া কৃষি-পাম গঠি তোলাৰ অধিকাৰ দিব লাগিব চোভিয়েটবিলাকক। কাৰখনাৰ বা উচ্চোগৰ উৎপাদন আৰু বিতৰণৰ ক্ষমতা দিব লাগিব বহুবাসকলক। সকলো বেংক জাতীয়কৰণ কৰি মাথো এটা জাতীয় বেংক গঢ়ি তুলিব লাগিব। লেনিনৰ বিশ্বাস যে এনে ব্যৱস্থাহি দেশক প্ৰকৃত সমৰাজবাদৰ পথত আগবঢ়াই নিব।

কেঞ্জৱাৰী বিপ্ৰৱৰ সময়ত বাঞ্ছনৈতিক আদৰ্শৰ অস্পষ্টতাৰ কাৰণে চোভিয়েটবিলাকে বুৰ্জোৱাৰদ্বাৰা গঠিত অস্থায়ী চৰকাৰৰ হাতত ক্ষমতা অৰ্পণ কৰি বিধায়ীনী সতাৰ কাৰণে অপেক্ষা কৰি আছিল আৰু সেগৈ সেগৈ পৰিস্থিতি পৰ্যবেক্ষণ কৰিছিল। এই বিপ্ৰৱৰ যোগ দিয়াসকলৰ ভিতৰত সবহ সংখ্যকেই আছিল নৱাগত, তেওঁলোকে শক্ত হিতৰ ভেদে জনা নাইল। সেই কাৰণে মেনশেভিক পৰিচালিত অস্থায়ী চৰকাৰক সমৰ্থন কৰি কৃতকৃত্য হৈছিল। তেতিয়াৰ কচিয়া আছিল অসংস্থত ফিলিষ্টাইন তৃছ (পেট্রি) বুৰ্জোৱাৰে পৰিপূৰ্ণ। এই পেট্রিবুৰ্জোৱাসকলৰ ভিতৰত প্ৰত্যোকৰে কিছু নহয় কিছু সা-সম্পদ আছিল। সম্পদ হেবৱাৰ আশংকাত এওঁলোকে কৃষক-বহুবাসকলক ভাস্তু ধাৰণাৰ বশৰ্ভী কৰি বাধিবলৈ উঠি-পৰি লাগিছিল আৰু অস্থায়ী সংসদী চৰকাৰলৈ দৃঢ় সমৰ্থন আগ বঢ়াইছিল।

এপ্ৰিল খেচিত লেনিনে স্পষ্টকৈ ঘোষণা কৰিলে যে অস্থায়ী চৰকাৰক আঁতৰাৰহ লাগিব, কাৰণ এওঁলোকে বাইজক অঞ্চ-বন্দৰ সংস্থান দিব পৰা নাই, আৰু দিবপৰা নাই শাস্তি আৰু মুক্তি। অৱশ্যে লেনিনে ইয়াকো স্বীকাৰ কৰিলে যে যিহেতু অস্থায়ী চৰকাৰ চোভিয়েটসমূহৰ সমৰ্থনত সংগঠিত চৰকাৰ, গতিকে অমিকসকলে বিশ্বাসযাতকতা কৰি সতকাই এই চৰকাৰক আঁতৰাৰ নিবিচাৰে। তেওঁলোকে কৃষক-বহুবাসকলক, সৈনিক আৰু

ନାବିର୍କଳକ ଅହ୍ୱାବୀ ଚବକାରର ସାଂଗ୍ରାଜ୍ୟଧାରୀ ନୀତିର କଥା ବୁଝାବ ଆକୁ ଡାବଦାବୀ ଅହ୍ୱାବୀ ଚବକାରର ପ୍ରତି ବିକୁଳ କବି ତୁଳି ଯେତିଆ ବଲଖେତ୍ତିକର ସମର୍ଥକ ସବହୁସଂଖ୍ୟକ ହବ ତେତିଆ ନିର୍ବିଚରବ ଥାବା କମତା ଲାଭ କବି ଚୋଷିଯେଟ ଚବକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କବିବ । ଇଯାବ ଥାବା ଲେନିନେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପାୟେ କମତା ହଞ୍ଚାନ୍ତର କଥାକେ ଘୋଷଣା କବେ । ପ୍ରତିକ୍ରିୟାବୀଳ ମହଲେ କୈ ଦୂରିଛିଲ ସେ ସମାଜଭାନ୍ତ୍ରିକମଳେ ଶକ୍ତି ପ୍ରଯୋଗ କବି କମତା ଲାଭ କବେ । ଏବେ ପ୍ରଚାରେ ବାଇଜକ ବଲଖେତ୍ତିକମଳର ପ୍ରତି ବିମ୍ବ କବାବ ଆଶ୍ରକା କବିଯେ ଲେନିନେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପାୟେ କମତା ଲାଭର କଥା କବ ଲଗାତ ପରିଛିଲ ।

ମଳର ଏକ ବିଶେଷ ଅଧିବେଶନ ପାତି ଭରିବୁଝୁଏ କାର୍ଯ୍ୟମୂଳୀ ଗ୍ରହଣ କବାବ ପରାମର୍ଶଓ ଲେନିନେ ଏହି ଥେଚିତ ଉଲ୍ଲେଖ କବେ । ଲଗନ୍ତେ ପରାମର୍ଶ ଆଗବଢାୟ ସେ ମଳର ନାମ ‘ସମାଜବାଦୀ-ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ’ର ସଲନି ‘ସମାଜଭାନ୍ତ୍ରିକ’ହେ (କମିଉନିଷ୍ଟ) ହବ ଲାଗେ । ବିଶେ ସକଳେ ସମଜୀ ସମାଧାନ କଲେ ଏଥି ଓୟ ଆନ୍ଦ୍ରାଜାତିକ ସମାଜଭାନ୍ତ୍ରିକର ଅଧିବେଶନ ଆହ୍ୱାନ କବାବ କଥାଓ ତେଣୁ ଉଲ୍ଲେଖ କବେ ।

ଲେନିନର ‘ଏପ୍ରିଲ ଥେଚିଚ’ ପ୍ରମିକକ ଆକୁ ବିଶେଷକୈ ବଲଖେତ୍ତିକମଳକ ନତୁନ ପଥର ଏପ୍ରିଲ ଥେଚିଚ ସନ୍ଧାନ ଦିଲେ, ଅଚିବେ ସର୍ବହାବାବ ଏକନାୟକତବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠାବ କଲନାତ ବିକଳେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ନତୁନ ଉଡ଼ମବେ ବିପ୍ରରତ ଜ୍ଞପିଯାଇ ପରିବ ଧରିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକଜନ ବଲଖେତ୍ତିକ କମରେଡେ ଅନୁଭବ କବିବ ଧରିଲେ ଲେନିନର ଥେଚିଚ ମରବାଣୀ ।

ତିନି ସମ୍ଭାବ ଜୋବା ଗଭୀର ଆଲୋଚନାର ପିଛତ ବଲଖେତ୍ତିକମଳଲେ ଲେନିନର ‘ଏପ୍ରିଲ ଥେଚିଚ’ ଗ୍ରହଣ କବିଲେ, ଲଗେ ଲଗେ ପ୍ରାଭୁତାତ ପ୍ରକାଶେ କବେ । କିନ୍ତୁ କାମେନେଭ ପ୍ରମୁଖ୍ୟ ଏମଲେ ଲେନିନର ବିବୋଧିତା କବିବଲୈ ନେବିଲେ, ତେଣୁଲୋକେ ସଂସ୍କୃତି ଗଣତନ୍ତ୍ରକେଇ ସମର୍ଥନ କବି ଥାକିଲ । କାମେନେଭର ଦୃଷ୍ଟିକ ଲେନିନେ ବକ୍ଷଣୀଳ ଆକୁ ଆକୋରଗୋଜାଲିପୂର୍ଣ୍ଣ ବୁଲି ଅଭିହିତ କବେ ଆକୁ ‘କୌଶଲ ବିଷୟେ ଚିଠି’ ‘ଦୃଷ୍ଟକ୍ଷମତା’ ଶୀର୍ଷକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚାର ପତ୍ରିକା ଉଲିଯାଇ ଚୋଷିଯେଟ ଚବକାର କଥା ମୃତ୍ୟୁବାବେ ଘୋଷଣା କବେ ।

ବୁଝେରାତନ୍ତ୍ର ସମର୍କମଳର କିନ୍ତୁ ଲେନିନ ଆକୁ ବଲଖେତ୍ତିକମଳର ବିକଳେ ଅପରାଧାବ କବିବଲୈ ଅଲପୋ ମୁକତା ନେବିଲେ । ଲେନିନକ ଦେଶର, ଜାତିର ଆକୁ ବିପ୍ରରବ ଶକ୍ତ ବୁଲି ସାବ୍ୟକ୍ତ କବିଲେ । ଲେନିନେ ଦେଶଲୈ ଆହିଛେ ଜାର୍ମାନୀର ମାଜେଦି, ଗତିକେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାବୀଳ-ମକଳର ଦୃଷ୍ଟିତ ଲେନିନ ଜାର୍ମାନୀର କେଇଜେବ ଚବକାରର ଗୁଣ୍ଠବ । ଫ୍ରେଦାନନ୍ଦ ପ୍ରମୁଖ୍ୟ ସକଳୋରେ ଏକମୁଖ୍ୟ କବ ଧରିଲେ ସେ ଲେନିନର ସିନ୍ଧାନ୍ତ ଆକୁ ଅଭିମତ ଅପେଗନ୍ତ, ଲେନିନେ କଟିଆର ପରିହିତିର ବିଷୟେ ଏକୋ ନାଜ୍ଞାନେ, ଲେନିନ ନାଜ୍ଞାନ୍ତ, ଲେନିନର ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରହଣ କବିଲେ ଜାତି ଆକୁ ମଳ ବିପଦାପନ ହେ ହବ । ଗତିକେ ଲେନିନକ ଅକଳପରୀଯା କବି ବାକୀ ଆଟାଯେ ମଂସବନ୍ଦ ହୈ ଆଗବାତିବ ଲାଗେ ।

୨୭ ଏପ୍ରିଲ ଦିନା ବଲଖେତ୍ତିକମଳ ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେ ଶାଖାବ ସଭା ବହେ । ଏହି ସଭାଟ ଲେନିନ ମଭାପତିକପେ ନିର୍ବାଚିତ ହ୍ୟ ଆକୁ ସବହ ସଂଖ୍ୟକ ସମସ୍ତର ସମର୍ଥନେବେ ଲେନିନର ମତ

ଶ୍ରୀହଳ କବେ ଆକୁ ଅନ୍ତାକୁ ସମାଜବାଦୀ ବିପ୍ଲବର କାବଣେ ଆହ୍ଵାନ ଜାରୀ । ଇହାର ପ୍ରତିକିଳ୍ପା ସ୍ଵର୍ଗପେ ୨୦ ଆକୁ ୨୧ ଏପ୍ରିଲତ (ପୂର୍ବଗା) ଶ୍ରୀ ଠୀଁ ୧୦୦,୦୦୦ ଅଧିକର ଶୋଭାଯାତ୍ରାଇ ଅଞ୍ଚାୟୀ ଚବକାରର ବିକଳେ ବିକୋତ ପ୍ରଦର୍ଶନ କବି ଲେଖିଲା ଆକୁ ବଲଖେତ୍ତିକ ଦଲର ପ୍ରତି ମୁକଲିଭାରେ ସମର୍ଥ ଆଗ୍ରହଚାରୀ । ବିକୁଳ ଜନତାଇ ମାତ୍ରୀ କବିଲେ,—

“ସକଳେ କମତା ଚୋଭିଯେଟ ହାତଟିଲେ ଆହକ !”

“ଶୁଣ ବଜ କରକ !”

“ମିଲିଟ୍ରିକର୍ତ୍ତର (ଡେଜ୍ଯାର ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ) ଧଂସ ହୁଁକ !”

ଏହି ବିକୋତର ପ୍ରତିକିଳ୍ପା ସ୍ଵର୍ଗପେ ଅଞ୍ଚାୟୀ ଚବକାରର ଅଭିଶୟ ହର୍ବାତିପରାୟନ ଆକୁ ପ୍ରତିକିଳ୍ପାଶୀଳ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମିଲିଟ୍ରିକର୍ତ୍ତ ଆକୁ ଗୁଚ୍ଛକୋଣେ ପଦତ୍ୟାଗ କବିବିଲେ ବାଧ୍ୟ ହ୍ୟ ଲଗେ ଲଗେ ଏଥିନ ସଂଘୃତ ଅଞ୍ଚାୟୀ ଚବକାରୋ ନ ହୁନକୈ ସଂଗଠିତ ହ୍ୟ ।

ସମଗ୍ରୀ କଟିଆ ବ୍ୟାପି ଆକାଶିକଭାବେ ବିପ୍ଲବ ଗଢି ଉଠାର କାବଣ ଏଯେ ଯେ ଅଞ୍ଚାୟୀ ଚବକାରର ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ମିଲିଟ୍ରିକର୍ତ୍ତର ଫ୍ରାଙ୍ସ ଆକୁ ଇଂରେଜାଲେ ଲିଖିତ ପ୍ରତିକାନ୍ତି ଦି କୈଛିଲ ସେ ଚୂଡାନ୍ତ ବିଜୟଟିଲେ କଟିଆଇ ଶୁଣ ଚାଲାଯେ ଧାରିବ । ଏହି ପ୍ରତିକାନ୍ତିର ପ୍ରତିକିଳ୍ପା ସ୍ଵର୍ଗପେ ଗଢି ଉଠିଲ ଆକାଶିକ ବିପ୍ଲବ ଆକୁ ଏହି ବିପ୍ଲବର ଫଳସ୍ଵର୍କପେ ମିଲିଟ୍ରିକର୍ତ୍ତ ଆକୁ ଗୁଚ୍ଛକୋଣେ ପଦତ୍ୟାଗ କବିବିଲେ ହୁଲ ବାଧ୍ୟ ।

ଲେମିନିର ପ୍ରତି ବଜୀୟ ସମର୍ଥନ :—ପେଟ୍ରୋଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶାଖା ବଲଖେତ୍ତିକ ଦଲର ମନ୍ତାବ ଅନ୍ତର ଲଗେ ଲଗେ ସଦୌ କଟିଆର ବଲଖେତ୍ତିକ ଦଲର ୭ମ ଅଧିବେଶନ ପୋନ ପ୍ରଥମବାବର କାବଣେ ମୁକଳି ଭାବେ ଅହୁଣ୍ଠିତ ହ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରିକ୍ଷୟା ପ୍ରାସାଦତ ୨୪ ଏପ୍ରିଲର ପରା । ଏହି ଅଧିବେଶନର ସମସ୍ୟାକିରଣ ପରିଷିଳିତିର ବିଷୟେ ପ୍ରତିନିଧିକଳକ ସକଳୋ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟଭାବେ ବୁଝାଇ ଦିଯେ, ଲଗତେ ତେଉଁବେ ‘ଏପ୍ରିଲ ଥେଚିଚ’ର ସ୍ତରବିଲାକୋ ବିଶ୍ଵଭାବେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କବେ । ଲଗେ ଲଗେ ଲେନିନେ ସମ୍ପିଲନତ ଘୋଷଣା କବିଲେ ଯେ ବିହେତୁ ଅଞ୍ଚାୟୀ ଚବକାରେ ଜନତାର ମୁଖ, ଶାସ୍ତି, ମୁକ୍ତି ଆକୁ ଭାତ୍-କାପୋବର ବ୍ୟାବସ୍ଥା କବିବ ପରା ନାଟି, ଗତିକେ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବିପ୍ଲବ ଗଢି ତୁଳି ସର୍ବହାରାବ ହାତତ ଶାନନ ବ୍ୟାବସ୍ଥା ତୁଳି ଦିବ ଲାଗିବ । ଏହି ବିପ୍ଲବର କୁତକାର୍ଯ୍ୟତାର କାବଣେ ଚୋଭିଯେଟ ସମ୍ମହିତ ଜିବିତରେ ଐକ୍ୟବକ୍ତ ହବିଲେ ସଦୌ ଜନର ଓଚବତ ଆବେଦନ ଜନାଲେ ।

ଅଧିବେଶନେ ଲେନିନର ଶାସ୍ତିଗୁର୍ବ ବିପ୍ଲବର ଅଂଚନି ଗ୍ରହଣ କବେ । ଲେନିନର ଖ୍ଚ୍ବା ପ୍ରକାର ଏହା ସମର୍ଥନ କବେ, ବିଟୋତ କୋରା ହୈଛି ଯେ, “ଆତିବ ଆଜ୍ଞାମିଯାଜ୍ଞାବ ଅଧିକାବ ଧାରିବ, ଆବଶ୍ୟକ ଦୂଜି ସି କୋନୋ ଜାତିଯେ ମୁକ୍ତୀଆ ବାଞ୍ଛଗୋଟ ଗଠନ କବିବ ପାବିବ, କିନ୍ତୁ ଅଧିକ ଶ୍ରେଣୀର ମାଜତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଏକାବ ସେତୁ ଗଢି ତୁଳିବାଇ ଲାଗିବ । କାବଣ ବିପ୍ଲବର କୁତକାର୍ଯ୍ୟତାର ପିଛତ ଅଧିକ ଶ୍ରେଣୀରେଇ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜର ବୁନିଆଦ ବଚନା କବିବ * ।

ଏହି ସମ୍ପିଲନତ ଲେନିନେ କାମେନେଭ, ବୀକ'ଣ, ପ୍ଯାଟାକ'ଣ ଅମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିକିଳ୍ପାଶୀଳ ନେତାର ଦିକଳେ ଧିରୋଧିତ କବେ । ସମ୍ପିଲନେ ଲେନିନର ପ୍ରକାର ଆକୁ କରମ୍ବୂଚୀ ଗ୍ରହଣ କବେ ଆକୁ

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 24, PP. 802—808

লেনিনৰ প্রস্তাৱ আৰু আঁচনি সমৰ্থন কৰি বুজোৱা-পণ্ডিতৰ পৰিৰাঞ্চলে সমাজবাদী শৰ্মাঙ্গ গঠি তৃলিখলৈ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে।

এই সমিলনত তৃগুমজ্ঞাব বিষয়েও লেনিনে তেঙ্গৰ বিজয় আঁচনি দাঙি ধৰে আৰু মাটি আতোযুক্তবৰ কথা দাঙি ধৰি কৰ্য হৈ আইনৰ সহায়ত মাটিৰ অধিকাৰ পাৰ বিচৰা সূচৰ-পৰাহত, আইনৰ সমনি বিশ্বৱৰ বাবাহে মাটিৰ অধিকাৰ লাভ কৰিব লাগিব।

এই সমিলনে লেনিনৰ প্রস্তাৱ অছুবি কেশীয় সমিতিক ওয় আন্সুর্জাতিক আহ্বানৰ অধিকাৰ দিয়ে। লেনিনৰ নেতৃত্বাধীন এখন নতুন কেশীয় সমিতিও বিৰাচন কৰে।

পেট্রোগ্রেড মুকলিঙ্গভাৱে বহু দলৰ এই ৭ম অধিবেশনক গুৰুত্বপূৰ্ণ অধিবেশন বৃলি বিবেচনা কৰা হয় এই কাৰণে যে ইয়েই নিচেই কম দিনৰ ভিতৰতে শৃদ্ধিবী বিধ্যাত অঞ্চলৰ বিপৰ সম্ভৱপৰ কৰি তৃলিলে।

বাইজৰ মাজত লেনিন :—এপ্রিল অধিবেশনৰ পিছত লেনিনে জনসাধাৰণৰ লগত সম্পর্ক অতি বিবিড় ভাৱে গঠি তোলে। নিতো অসংখ্য জনক লগ ধৰে, তেঙ্গৰোকৰ সূখ-সুখ, অভাৱ-অভিযোগৰ কথা শুনে, শ্ৰেণীসংগ্ৰামৰ মাজেদি কিদৰে সমাজবাদী বিমূৰ কৃতকাৰ্য কৰি তৃলিখ লাগিব তাৰ সকলো পৰামৰ্শ আগ বচাই, লগে লগে প্ৰান্তৰ পৰিচালনা কৰে আৰু নিতো নানা আলোচনা লেখে। হেনো এপ্রিলৰ পৰা জুলাইলৈ এই তিনিয়াহৰ ভিতৰত লেনিনে অকলে প্ৰেক্ষ, প্ৰচাৰ পত্ৰিকা আৰু প্রস্তাৱৰ খচ্বাকে ধৰি ১৭০ টাতকৈ অধিক আলোচনা লেখে।

সেই সময়ৰ পেট্রোগ্রেড নিতো এখন নহয় এখন সভা বহিছিলেই। এই সভাত মেনথেভিকসকলৰ বিকক্ষে তয়াময়া বণ দি বলৈথেকি আদৰ্শ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব লগাত পৰিছিল। মে দিবসকে ধৰি প্ৰতিদিনে লেনিনে জনসভাত ভাবণ দিছিল আৰু তাৰঢ়াৰা হাজাৰ হাজাৰ কৃষক, বহুৱা, সৈনিক আৰু নাৰিক বলৈথেকি আদৰ্শত দীক্ষিত কৰি তৃলিছিল। সেই সময়ত বিবেচনা কৰা হৈছিল যেন লেনিনৰ মুখেদিহে প্ৰকাশ পাইছিল। বাইজে গঞ্জীৰ ভাৱে অনুভৱ কৰিছিল—“তেঙ (লেনিন) আমাৰ মাজৰে এজম * ।” দিনে দিনে কাৰখনাৰ পিছত কাৰখনা, সৈক্ষণ্য বাহিনীৰ পিছত সৈক্ষণ্য বাহিনী আৰু গাঁওৰ পিছত গাঁও বলৈথেকি আদৰ্শত দীক্ষিত হৰ ধৰিলে।

কিন্তু তেতিয়াও মেনথেভিক আৰু সমাজবাদী বিপ্ৰীদলৰ প্ৰাধান্য টুটা নাছিল, এঙ্গোকেই আছিল অস্থায়ী চৰকাৰৰ ক্ষমতাত অধিষ্ঠিত, বিৰাট সংখ্যক কৃষক, বহুৱা আৰু সৈনিকে এঙ্গোকৰ ওপৰত আস্থা বাধিছিল।

১৯১৭ চনৰ ৪ মেৰপৰা ২৮ রেলে মেনথেভিক আৰু সমাজবাদী বিপ্ৰীদলৰ নেতৃত্বত

* M Gorky,—About Lenin (V. I Lenin) P 81, Progress Publishers, Moscow.

সদৌ কঠিয়ার কৃষকসকলের ১ম অধিবেশন বহে। এই স্মৃতিবেশনে অস্থায়ী চৰকাৰৰ মুক্ত
কৃষক সমিলনৰ ১ম আৰু কৃষিনীতি সমৰ্থন কৰি প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰে। বলখেতিকসকলে
অধিবেশন আৰু লেনিন বিৰোধিতা কৰি বিকল মনোৰথ হ'ব লগাত পৰে। এনে জটিল
অৱস্থাত কঠিগ্ৰহণ ভাষণ দিয়ে লেনিনে। লেনিনে এনে মৰ্মস্পৰ্শীকৈ
ভাষণ দিলে যে আগৰ সকলো সিঙ্কান্ত ওল্ট-পাল্ট হৈ গ'ল, কৃষকসকলেও খাস্তি বিচাৰিলে,
মাটিৰ আতীয়কৰণৰ কথা কৰলৈ আবস্ত কৰিলে। ফলতঃ জমিদাৰ আৰু অন্যান্য মাটিৰ
গৰাকীৰণৰ বলপূৰ্বক মাটি অধিগ্ৰহণ কৰিব থৰিলে। চৰকাৰী বাধা-নিষেধক কোনো
কেৰেপকে নকৰা হ'ল।

একে সময়তে বহুবাসকলো লেনিনৰ বধাত মুক্ত হৈ বলখেতিকসলৰ নীতি অহসনণ
কৰি দলে দলে বিপ্ৰৱৰত বোগ দিবলৈ আগবাঢ়ি আহিল। বধাৰ্থতে জনতাৰ প্ৰাণৰ কথা
অহুতৰ কৰিব পৰা কাৰণেহে লেনিনে সকলোকে এনেদৰে মুক্ত কৰিবলৈ সমৰ্থ হয়।

সদৌ কঠিয়া চোভিয়েট সম্প্রিলনৰ ১ম অধিবেশনঃ— ১৯১৭ চনৰ জুনত
পেট্রোগ্ৰেডত সদৌ কঠিয়া চোভিয়েট সম্প্রিলনৰ ১ম অধিবেশন বহে। ইয়াত সৰ্বমুঠ
১,০১০ জন প্ৰতিনিধিয়ে বেঝো দিয়ে। এইসকলৰ ভিতৰত বলখেতিক প্ৰতিনিধি আছিল
মুঠে ১০৫ জন, বাকীবিলাক আছিল মেনখেতিক, সমাজবাদী বিপ্রৱৰী প্ৰতিষ্ঠিত জিন ভিন দলৰ
প্ৰতিনিধি।

এই অধিবেশনত মেনখেতিক দলৰ নেতা লাইবেৰ আৰু মন্ত্ৰী ৎচেবেটেলিয়ে
সংযুক্ত গণতান্ত্ৰিক চৰকাৰৰ নীতি সমৰ্থন কৰি সুনীৰ্ধ ভাষণ দি সামৰণিত কৰি যে—
“বৰ্তমান পৰিস্থিতিত কোনো এটা দলে তেওঁলোকৰ হাতত ক্ষমতা অৰ্পণ কৰাৰ কথা
কলনা কৰিব পাৰেনে, যিযে আমাৰ ঠাইত ক্ষমতাত অধিষ্ঠিত হ'ব পাৰিব?”

লগে লগে জনতাৰ মাঙ্গবণ্বা দৃঢ়কঠে লেনিনে কৈ উঠিল,—“হয়, তেনে দল এই
দেশত আছে।”

এই কথাত প্ৰতিনিধিৰ্বংশ বিশ্বিত হ'ল, লেনিনৰ কথাত কিম এক গভীৰ প্ৰত্যয়ৰ
ভাৱ অনুভৱ কৰিলে। লেনিন গৈ মঞ্চত থিয় দিলে, মন্ত্ৰী ৎচেবেটেলিৰ ভাষণৰ প্ৰতিমাদ
কৰি এক সুনীৰ্ধ ভাষণেৰে সামৰণি মাৰি কলে,—“আমাৰ বলখেতিক দল যি কোনো
মুহূৰ্তত পূৰ্ণ ক্ষমতা বহন কৰিবলৈ সাজু আছে।” লেনিনে বৰুতা প্ৰসঙ্গত দেখুৱাই
দিলে যে অস্থায়ী চৰকাৰে বিপ্রৱৰী বুলি পৰিচয় দিয়াৰ চেষ্টা কৰিলো আচলতে এই চৰকাৰ
বুজোৱা সমৰ্থিত বুজোৱা চৰকাৰ হ'বে। বলখেতিক দলে এপ্ৰিল অধিবেশনত গ্ৰহণ কৰা
আঁচনি দাঙি থৰি লেনিনে কৰ্য যে পশ্চাৎৰাতী বুজোৱা চৰকাৰক আৰু কোনো সমৰ্থন
নকৰে, সকলোৱে প্ৰগতিবাদী চোভিয়েট চৰকাৰলৈহে সমৰ্থন আগ বঢ়াব। “আমি অখণ্ড

अंतर्राष्ट्रीक कठिया आक एक शास्त्रियाली चबकार बिचारै। ऐसे शास्त्रियाली चबकार पठने हव वाईजव वेज्हामूलक सम्भवि थाबा * ।”

लेनिने प्रतिविष्टकल १९०५ आक १९१७ चनव केरवावी विप्रव कथा सोरवाहे दिये, अन्यान्य देशव विप्रव विष्टनो दाति थवे आक कठियात शास्त्रिगृहावे विप्रव समाधा कवि चोडियेटक शास्त्रवाच ग्रहण कविवले आहान जनाय। लेनिने समिलनत युक्तिविष्टव विवयेओ वहलाई कय।

चोडियेट समिलनव प्रतिविष्टकल लेनिनव थाबा अभावावित होरा कावणे प्रतिक्रियालीलसकले प्रतार खर्व कविवले तेऊलोकव झेठ वक्ता केबेन्स्कि (पिछत प्रधान मंत्री), खोयेलेत, चार्ग्ड आदिक पठाव लगात पविहिल। अरण्ये तेऊलोकव सकलो चेष्टा व्यर्व हैहिल, किंतु नाना कूट कोशल अरवलवन कवि आक वातवि काकडत लेनिन आक वलखेतिक दलव विकके नाना कूंसा बटना कवि अहायी चबकारव पकडह अविक संख्यक प्रतिविष्टव समर्थन लाभ कवे।

ज्ञूनव विक्षेपात :—१९१४ चनव परा अविवततावे युक्त चलिये आहे, वाईजव अरव्हाओ दिनक दिने वेयावप्या वेयालै ढाळ लैहे। ‘हा भात, हा-कापोव’व चिएव वाखवे कठियाव आकाश-वताह छानि थविहे। परिवेशव ताडवात श्रविकसकल विक्षुक है उठिव थविले। एझे परिवेशव परा परिआगव प्रतिविधान कर्ले ८ ज्ञूनव दिना वलखेतिक दलव पेट्रोग्रेड केञ्चीय समितिव सভा आहूत हय। आक परिहितिव प्रतिवाद कर्ले १० ज्ञूनव दिना शास्त्रिगृह शोभायात्रा कविवले छिव कवे।

किंतु अहायी चबकारक क्षमताच्युत कविवले वडहस्त कवा युलि भावि चोडियेट कंग्रेषे एहे शोभायात्रा निषिक कवे। वलखेतिक दलेओ लेनिनव परामर्श अमूसवि शोभायात्रा वज्ञ वाविवले सिद्धान्त कवे। ताव परिवतेचे चोडियेट कंग्रेषे अहायी चबकारक समर्थन कवि शोभायात्रा कविवले लय १८ ज्ञूनव दिना।

लेनिनव परामर्श अमूसवि वलखेतिकसकले १८ ज्ञूनव शोभायात्रात योग दि दलीय मत प्रचारव आयोजन कवे। वलखेतिकसकलव मुख्य धनि ह’ल, —“युक्तव अरसान आक शास्त्रियगमीया होक। “सकलो क्षमता चोडियेटव हातलै आहक।”

प्राय आधा नियुत अद्विक आक सैनिके १८ ज्ञूनव शोभायात्रात योग दि वलखेतिक दलव समर्थनसूचक धनि दि फुविले। वि समयत लेनिन आक वलखेतिक दलक नियूल कविवले अहायी चबकारे जावजातकैण निर्णज अपप्राचार कवात मत आहिल, सेही समयत सकलो वडहस्त आक अपप्राचार ओवाह शोभायात्रात सफल होरा वलखेतिकसकलव कावणे एक विवाट विजय।

* V I Lenin, Collected works, Vol. 25, PP. 22-23.

অপ্রচোব বিমানেই বাতিল আমির আক সৈনিক লেনিনৰ প্রতি আকৰণে সিমানেই বাতিল, তেওঁলোকে শোনপটীয়াভাবে চিঠি লেখি লেনিনলৈ সমৰ্থন আগ বচাৰ ধৰিলে। ২০ জুনত বহা সদৌ কচিয়াৰ সৈনিক বলখেভিক শাখাৰ অধিবেশনেও লেনিনৰ ‘এপ্রিল ধেচ্চ’ গ্ৰহণ কৰি সমৰ্থন আগবঢ়ালে। লগে লগে লেনিনৰ বিজয় স্পষ্টভাবে চিহ্নিত হৰ ধৰিলে।

জুলাইৰ দিনবোৰ :—দিনে-ৰাতি কামৰ মাজত বৰ গৈ ধাকিৰ লগা হোৱাত, আনকি খোৱা-শোৱাৰ নোহোৱা হোৱাত, জুনৰ শেষৰ ফালে লেনিনৰ শাস্ত্যৰ বিবাট অৱনতি ঘটে। কিছুদিন জিৰণিৰ কাৰণে বলখেভিক নেতা বঞ্চ-কুৱেতিচ নেইভোলা গাঁওৰ ষৰত ধাকিৰলৈ গ'ল। কিন্তু তাতো শাস্তি বা জিৰণি নাপালে। পেট্রোগ্ৰেডত ঘটিৰ ধৰা কাণুবোৰে আক বিশেষকৈ অছায়ী চৰকাৰৰ প্ৰৱেচনামূলক কাৰ্য্যই, লেনিনক অধৈৰ্য্য কৰি তুলিলে। সমগ্ৰ কচিয়া ব্যাপি ব্রতঃফূত ভাবে বিক্ৰোতে দেখা দিব ধৰিলে।

৩ জুলাইৰ দিনা বহুৱা আক সৈনিকসকলে সকলো ক্ষমতা চোভিয়েটৰ হাতলৈ অৱাৰ দাবীত বিক্ৰোত প্ৰদৰ্শন কৰে। ৪ জুলাইৰ দিনা বহুৱা আক সৈনিকৰ অহুৰোধকৰ্মে বলখেভিকসকলৰ নেতৃত্বত আন এটি বিক্ৰোত প্ৰদৰ্শন কৰিবলৈ স্থিৰ কৰে। সিদিনাৰ বিক্ৰোত ওফৰাই দিবলৈ চৰকাৰে কোচাক আক কেডেট বাহিনীক সুসজিত কৰি বাধে। সিফালে বিক্ৰোতকাৰীসকল সাজু 'হ'ল চৰকাৰক ওফৰাই দি চোভিয়েট শাসন প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ।

ঠিক সেই সময়ত লেনিন নেইভোলাৰ পৰা আহি উপস্থিত হয় আক দলৰ নেতৃত্ব বহন কৰিবলৈ আগবঢ়াচি আহে। লেনিনৰ নিৰ্দেশকৰ্মে সৈনিক আক শ্ৰমিকৰ বিবাট ৫,০০,০০০ জনতাই শাস্তিপূৰ্ণ ভাবে বিক্ৰোত প্ৰদৰ্শন কৰে। কিন্তু অছায়ী চৰকাৰে শাস্তিপূৰ্ণ জনতাক গুলিয়াই তেজৰ নৈ বোৱালে। তথাপি লেনিনৰ নিৰ্দেশত বিক্ৰোত-কাৰীসকল নীৰৱে নিজ ঠাইলৈ ওভতে। এই বিক্ৰোতৰ ধৰনি আছিল,—“বুদ্ধৰ অৱসান হ'কে !” “চোভিয়েটৰ হাতলৈ সৰক্ষমতা আহ'ক !” লগতে “শাস্তি, মৃক্তি আক কঠিৰ দাবী”।

বিক্ৰোতৰ তাতেই শৰ নপৰিল, ইংৰেজ বাট্টনৰ বুচাননৰ নিৰ্দেশত অছায়ী জৰকাৰে বিক্ৰোতকাৰীসকলৰ বিকদে কঠোৰ ব্যৱস্থা হাতত ললে। বলখেভিক কাৰ্য্যালয়, প্ৰাত্মা কাৰ্য্যালয় আদি কৰি অছষ্টানবোৰ আক্ৰমণ কৰি সূটপাত আৰম্ভ কৰিলে। নেতৃবৰ্গক শ্ৰেণ্টাৰ কৰি কঠোৰ শাস্তি বিহাৰ ব্যৱস্থা হাতত ললে, বিপ্ৰী সৈনিকসকলক কঠোৰ ভাবে শাস্তি বিহিব ধৰিলে, বহুৱাসকলক নিৰক্ষা কৰাৰ বিহিত ব্যৱস্থা কৰিলে। লেনিনে বাধ্য হৈ ছল্পৰেশেৰে কুপক্ষয়াৰ সৈতে পলাই গৈ ভিবোৰ্গৰ এজন বহুৱাৰ ষৰত ধাকিৰ-লগাত পৰিল।

অস্থায়ী চৰকাৰে বলশেভিক দল আৰু লেনিনৰ বিৰক্তে তীব্ৰ নিম্নাবাদত প্ৰযুক্ত হ'ল, লেনিনক আৰ্�দ্ধামীৰ চোৱাংচোৱা বুলি আখ্যায়িত কৰিবলৈও নেৰিলে।

লেনিনো ক্ষাত নাখাকিল। অকল ৫ জুনাইৰ দিনা তেওঁৰ বিৰক্তে তোলা অপ-প্ৰচাৰৰ প্ৰতিবাদ কৰি আৰু দেশৰ সমসাময়িক পৰিস্থিতিৰ বিশ্লেষণ কৰি ১ টা আলোচনা বচনা কৰে। ৬ জুনাইৰ দিনা ‘লিষ্টোক প্ৰাভ্ৰদী’ত (প্ৰাভ্ৰদৰ পৰিবহিত নাম) আটাইবোৰ আলোচনা অকাশ হয়। ৬ জুনাইৰ দিনা বলশেভিক দলৰ সভা এখনত ঘোগ দি বহুজ্ঞা আৰু সৈনিকসকলে অনিষ্টিষ্ঠ কাললৈ চলাই থাকিব বিচৰা ধৰ্মৰট বৰ্জন কৰি কামত ঘোগ দিবলৈ পৰামৰ্শ আগবঢ়ায়।

লেনিনৰ বিৰক্তে নানা অপপ্ৰচাৰ আৰু অভিযোগ চলিয়ে থাকিল। আনকি গ্ৰেপ্তাৰ কৰি আদালতত বিচাৰাধীন কৰাৰ কথা ও দাবী কৰিব থৰিলৈ। অস্থায়ী চৰকাৰেও লেনিন আৰু অস্থায় বলশেভিক মেতাৰ গ্ৰেপ্তাৰ ছফুম জাৰি কৰিলে। এই কালছোৱাত এনে কিছুমান তিঙ্ক আৰু অসন্ত কথা লেনিনৰ বিৰক্তে প্ৰচাৰ কৰা হৈছিল যে অতিষ্ঠ হৈ লেনিনে নিজে আদালতলৈ গৈ সকলো কথা বিবৰি কোৱাৰ ইচ্ছাও অকাশ কৰিছিল। আনকি এই মৰ্মে বলশেভিক দলৰ কেঙ্গীধ সমিতিক জনাইছিলো। কিন্তু কেঙ্গীধ সমিতিয়ে প্ৰতিক্ৰিয়াশীল আৰু প্ৰতিবিপ্ৰীৰ চৰকৰিৰ হাতত লেনিনৰ বিপদৰ আশঙ্কা কৰি তেওঁক গুপ্তহৃত ছফুবেশত বখাটোহে ছিল কৰিলে। কেঙ্গীধ সমিতিৰ মতে অস্থায়ী চৰকাৰে লেনিনক বধ কৰালৈহেঁডেন, কাৰণ তেওঁয়া পেট্ৰোগ্ৰেডৰ অৱস্থা দিনে দিনে বেয়াৰ পৰা বেয়ালৈ ঢাল খাইছিল, বিপ্ৰী ক্ৰিয়া-প্ৰতিক্ৰিয়া সকলো সময়তকৈ বেচি হৈছিল। বিপ্ৰী সৈঙ্গসকলক নিৰস্ত কৰিছিল নতুনা বলপূৰ্বক বণাঙ্গলৈ পঠিয়াইছিল। বলশেভিক কাকতবোৰ বক কৰি দিছিল, গ্ৰেপ্তাৰ, তোগাচ আদি অসংখ্য কৰপে সংষ্টিত হৈছিল।

৬ জুনাইৰ দিনা নিশা লেনিনক গ্ৰেপ্তাৰ কৰিবলৈ সৈন্যবাহিনী পঠোৱা হ'ল। তেওঁয়া লেনিন আছিল এলিঙ্গাৰোভৰ স্বত। তাত তেওঁক নাপাই প্ৰথমদিনা ওভতি আহিল। ৭ তাৰিখে নিশা আকো সৈন্যবাহিনী আহিল লেনিনক গ্ৰেপ্তাৰ কৰিবলৈ।

সিদ্ধিবাবু আৰু শংকা আৰু সিদ্ধিবাবু লেনিনক নাপাই ধৈৰ্যেক ক্ৰুপদয়া আৰু দৰ্ব গৰাকী শুণবাস এলিঙ্গাৰোভক ধৰি লৈ গ'ল। লেনিনৰ জীৱন বিপন্ন হৈ উঠিল। দলৰ কেঙ্গীধ সমিতিয়ে লেনিনৰ নিৰাপত্তাৰ কাৰণে গভীৰ ভাবে চিন্তা কৰিব থৰিলে। শ্ৰেষ্ঠত ফিলেগুৰ সীমান্তৰ বাজ্জলিত হৈচৰৰ শুচৰৰ নিকোলাই যেমেল্যানোভ নামে আমিক কৰ্মবেড় এজনৰ দৰত ছফুবেশে আৰু গুপ্তভাৱে থাকিবলৈ ব্যৱস্থা কৰি দিলৈ। তাত থাকিলৈ আৱশ্যক বুজি লেনিন গৈ ফিলেগুৰ মাজত প্ৰৱেশ কৰিবও পাৰিব।

যেমেল্যানোভ আছিল চেন্ট্ৰাৰেক্ষ কাৰখনাৰ এগৰাকী শ্ৰমিক। তেওঁ পুৰণা বলশেভিক সদস্য। লেনিনে দাড়ি-গোক খুবালে, এটা হালধীয়া অভাৱকোট আৰু খেঁৱাৰৰণীয়া

ଟୁଟ୍ଟି ପିଛିଲେ । ଏହି ସାଙ୍ଗେ ଲେନିନକ ହେଲୋ ଅବିକଳ ଫିଲିମେଣ୍ଟୀଯ କୃଷକର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଦେଖିଲ ଆକ ଏହି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗ ମାଜରିଥା ଟେଲିନ ଆକ ଆଇଲୁଯେବ ସୈତେ ବାଜଲିଭିଲେ ବୁଲି ଥାଗା କବେ । ତାତ ଯେମେଲ୍ୟାମୋଡେ ଅଶେ ସଙ୍ଗେ ଲେନିନକ ଲୁକାଇ ବାଧିବିଲେ ଚେଷ୍ଟା କବେ ।

ବାଜଲିଭ ଶୁଣ୍ଠବାସତ ଲେନିନ :—ଯେମେଲ୍ୟାମୋଡ଼ବ ସବତ ଲେନିନେ ଝୁବାଲ ସବବ ଥେବ ଯୁଜିତ ଲୁକାଇ ଥକା କବିଲେ । ତାତେଇ ଲେଖା-ପଢା ଆଦି କବିବିଲେ ଚକି-ମେଜ ଆଦିଓ ଦିଯା ହୁଲ । ସମୟେ ସମୟେ ସୁବିଧା ବୁଜି ଫୁଲନିତ ଫୁରାତ ବାହିବେ ଆନ ସମୟତ ଲେନିନ ଥେବ ଦ'ମର ଯାଜିତ ନିବକ ଥକା କବିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାତୋ ଲେନିନ ନିବାପଦେ ଧାକିବ ନୋରାବିଲେ । ବୁର୍ଜୋରାତନ୍ତ୍ରବ ଶୁଣ୍ଠରେ ତାତୋ ପିହା ପି ଦି ବିଚାବି ଫୁରିବ ଧବିଲେ । ଡେତିଆ ତାବପବା ୬ କିଲୋମିଟାର ଦୂରତ ହୁଦର ପାବର ଠାଇ ଏଥନ ଲେନିନର କାବଣେ ବନ୍ଦୋବନ୍ଦ କରା ହୁଲ । ଇତିମଧ୍ୟେ ଜିନୋଭାଇଭ ଆହି ଲେନିନର ଲଗ ଲୈଛିଲ । ତୁମେ ଧୀହକଟୀଯାବ ବେଶତ ହୁଦର ପାବତ ଧାକିବିଲେ ଲମ୍ବେ । ଯେମେଲ୍ୟାମୋଡ଼ ଆକ ଡେଙ୍କ ପ୍ରତ୍ସକଳେ ଲେନିନର ଧୋରା-ବୋରାବ ଆକ କାଗଜ-ପତ୍ରର ଯୋଗାନ ଧରିଯେ ଥାକିଲ । ଏକେ ଠାଇତେ ବଞ୍ଚତେ କାଗଜ କିନିଲେ ଆନେ ସନ୍ଦେହ କବିବ ବୁଲି ଭାବି ପିତା-ପ୍ରତ୍ରିହିତେ କୋନେ କୋନଥନ କିନିବ ଠିକକୈ ଡଗାଟ ଲୈଛିଲ । ଲଗେ ଲଗେ ଲେନିନର ପରୀଯା ସ୍ଵକପେ ନିଯୋଗ କବିଲେ ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେଡର ମହିଳା ବହୁରୀ ଏ ଟୋକାବେଭାକ ।

ଲେନିନେ ଇହାତୋ ଶାସ୍ତିରେ ଥାକିବ ପରା ନାହିଲ , ଅଞ୍ଚାୟୀ ଚବକାବେ ଲେନିନର ମୂରବ ବିନିଯମତ ଅସଂଖ୍ୟ ଧନ ଆଗବଢାଇଛିଲ । ହୁଦର ପାବତ ହେଲୋ ଏବାବ ନେ ତୁବାବ ପ୍ରାୟ ଧବା ପରେଁ ପରେଁ ଅରସ୍ତା ହୈଛିଲ , ପିଛେ ତତାଲିକେ ଧୀହକଟୀଯାବ ସାଙ୍ଗ-ପାବ କବିହେ ହେଲୋ ବକ୍ଷା ପବିଲ । ତୁମୁ ଏଥନର ତଳତ ଠିକ ଧୀହକଟୀଯାବ ବେଶତ ଥାକିବିଲେ ଲୋରା ଅରସ୍ତାତେ କିନ୍ତୁ ଲେନିନ ଅଧ୍ୟହନ ଆକ ଲେଖିବ ଏବା ନାହିଲ । ଆନହାତେ ବିପଦ ଆୱତବି ଗଲେ ହୁଦର ପାନୀତ ଦ୍ଵାରା ଆନନ୍ଦ-ଆହାନ୍ଦ କବିବାର ଏବା ନାହିଲ । ଏହି ତୁମୁ ତଳାତ ଡେଙ୍କ ଜୁଲାଇ ଆକ ଆଗଟିତ ବଚନା କବେ ଡେଙ୍କ ଅନ୍ତମ ବିଧ୍ୟାତ ଗ୍ରହ ‘ବାନ୍ଦ ଆକ ବିପର’ ।

ଲେନିନର ଶୁଣ୍ମୁଖ ଚୋଭିଯେଟିବାସୀୟେ ବାଜଲିଭ ହୁଦର ପାବର ଏହି ତୁମୁଗୁହକ ୧୯୧୭ ଚନ୍ଦ-ଜୁଲାଇ ଆଗଟିର ଲେନିନ ଥକା କାଳ ଯେନେ କପତ ଆହିଲ , ଠିକ ସେଇ କପତ ମୁଦ୍ରବକେ ସଂବନ୍ଧ କବିହେ , ଶ୍ଵତି ଫଳକୋ ନିର୍ମାଣ କବିହେ । ଏହି ଶୁଣ୍ଠବାସରପବା କୃଷକ ବା ଧୀହ-କଟୀଯାବ ବେଶତ ଥାକିଓ ଲେନିନେ ବଲଖେତ୍ତିକ ଦଲ ପରିଚାଳନା କବିଛିଲ , ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟେ ଅସଂଖ୍ୟ ବଚନା ଲେଖିଛିଲ । ଏହି ବଚନାବୋବର ଭିତରତ ‘ବାଜନୈତିକ ଅରସ୍ତା’ , ‘ଧନିବ ବିଷୟେ’ (On slogans) ‘ସାଂବିଧାନିକ ପ୍ରବୋଚନା’ , ‘ବିପରବ ଶିକ୍ଷା’ , ପ୍ରଭୃତିହେଇ ଆହିଲ ପ୍ରଥାନ । ସେଇ ସମୟତ ଦେଶର ବାଜନୈତିକ ପରିଷିତିତ ବଲଖେତ୍ତିକ ଦଲର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ-ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଆଲୋଚନାଇ ଏହିବୋତ ଅଧାନକୈ ଠାଇ ପାଇଛିଲ ।

କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ-ବିପରବ ପିଛରେ ପରା ଆଚଳତେ ଦୈତ ଶାସନ ଚଲି ଆହିଲ । କିନ୍ତୁ ଜୁଲାଇର ପରା ଚୋଭିଯେଟିବିଲାକର କ୍ରମତା ଧରି ଅଞ୍ଚାୟୀ ଚବକାବେ ସକଳୋ କ୍ରମତା ଅର୍ପଣ କବେ ସୈତ୍ତ-

ଧୀହିନୀର ହାତରେ । ଗତିକେ ଆଗବେଳେ ଶାସ୍ତ୍ରପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପ୍ଲବର କଥା ମର୍ଦନ କବି ଅହା ଲେନିନେ ଏତିଆ କବଳେ ବାଧ୍ୟ ହଲ ସେ ଶାସ୍ତ୍ରପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପ୍ଲବ ଆକ୍ଷମିକ । ଲେନିନେ ଅପାରଟିକେ ଖୋଲା କବିଲେ ସେ ଯିହେତୁ ମେନ୍ଟେଭିକ ଆକ୍ଷମିକ ଆକ୍ଷମର୍ଗନ କବି ପ୍ରତିବିପ୍ଲବ ଚାହିଁଛେ, ଏବେ କ୍ଷେତ୍ର ବଲରେଭିକସକଳେ ମନ୍ତ୍ର ବିପ୍ଲବରେ ବୋଗ ଦିଯା ସାଡାରିକ ଆକ୍ଷମିକ ବାଇଜେ ତେର୍ତ୍ତଲୋକଙ୍କ ଜଗବୀରା କବିଲେ ଓ ନଚଲିବ । ଲେନିନେ ବଲରେଭିକ-ସକଳକ ନିର୍ଦେଶ ଦିଲେ ସେ ୧୯୧୨—୧୪ ଲୈ ଏହି କୈଇବହରେ ବୈଧ-ଅବୈଧ ମାନା ବୈପ୍ଲବିକ କାର୍ଯ୍ୟତ ବୋଗ ଦି ବଲରେଭିକ ଦଲେ ସେନେଦରେ ଜୀବତରେ ବିଲୋପ କବିଲେ, ଏତିଆ ତେନେକେ ମାନା ବୈପ୍ଲବିକ କାର୍ଯ୍ୟତ ବୋଗ ଦି ଓହବାବ ଲାଗିବ ଅଞ୍ଚାରୀ ବୁର୍ଜୋରା ଚବକାବ ।

ଧ୍ୱନିର ବିଷୟେ ଆଲୋଚନା କବି ଲେନିନେ କଲେ ଯେ ଆଗତେ ଦି ଅହା ଧ୍ୱନି “ସକଳୋ କ୍ଷମତା ଚୋଭିଯେଟର ହାତଲେ ଆହକ” ଏତିଆ ବର୍ଜନ କବିବ ଲାଗିବ, କାବ୍ୟ ମେନ୍ଟେଭିକ ଆକ୍ଷମିକ ଆକ୍ଷମର୍ଗନ ବିପ୍ଲବିକୁ ଚୋଭିଯେଟବିଲୋକ ଦୂରିତ କବି ତୁଲିଛେ । ଗତିକେ ସାମ୍ଯିକତାରେ ଆଗବ ଧ୍ୱନି ପରିହାବ କବି ସମାଜବାଦୀ ବିପ୍ଲବରେ ସର୍ବହାବାବ ଏକନାୟକତବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କବି ତାବ ପିଛତ ଚୋଭିଯେଟବିଲୋକ ପୁନର ଗଠନ କବିହେ କ୍ଷମତା ଅର୍ପଣ କବିବ ଲାଗିବ ।

ଲେନିନ ଗୁପ୍ତାମତ ଥାକି ତାବେପବା ବିପ୍ଲବ ଆକ୍ଷମିକ ଦଲ ପରିଚାଳନା କବିବ ଧ୍ୱନିଲେ । ଆନକି ବଲରେଭିକ ଦଲର ୬୭ କଂଗ୍ରେସ ଲେନିନର ନିର୍ଦେଶ କ୍ରମେହି ପରିଚାଳିତ ହଲ ଆକ୍ଷମିକ କଂଗ୍ରେସ ସର୍ବ-ସମ୍ପତ୍ରିକରେ ଲେନିନଙ୍କେହି ଦଲର ସଭାପତି ସକଳପେ ନିର୍ବାଚନ କବିଲେ । ଏହି କଂଗ୍ରେସେ ଅଞ୍ଚାରୀ ଚବକାବେ ବିପ୍ଲବିକୁ ପ୍ରତି ଦେଖୁବା ଅମ୍ବାନମୃତକ ବ୍ୟରହାବ ଆକ୍ଷମିକ ଅଭ୍ୟାସର ତୀତ୍ର ପ୍ରତିବାଦ କବି ଗ୍ରେଟାବ ହୋଇବା କମ୍ବେସକଳର ମୁକ୍ତି ଦାବୀ ବବେ, [ଲେନିନର ଏକନିଷ୍ଠ ଆଦର୍ଶର ଶଳାଗ ଲୟ । ଆକ୍ଷମିକ ଲେନିନର ନେତୃତ୍ବ ମାନି ଚଲିବଲୈଓ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବନ୍ଧ ହୟ ।

ଲ୍ୟେଭିକ ଦଲର
୬୭ କଂଗ୍ରେସ

କଂଗ୍ରେସେ ଲେନିନର ନିର୍ଦେଶ ଅମୁସବି ‘ସକଳୋ କ୍ଷମତା ଚୋଭିଯେଟର ହାତଲେ ଆହକ’ ଧ୍ୱନି ବର୍ଜନ କବେ ଆକ୍ଷମିକ ପ୍ରତିବିପ୍ଲବୀ ସେଜ୍ଜାଚାବୀ ଅଞ୍ଚାରୀ ବୁର୍ଜୋରା ଚବକାବକ ମନ୍ତ୍ର ବିପ୍ଲବରେ ଧ୍ୱନି କାମନା କବି ସର୍ବହାବା କୃଷକ ବହୁଭାବ ସଂହତିର ଉପରତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଏ ପ୍ରକାର ଏହି କବେ । କଂଗ୍ରେସେ ବହୁଭାବ ଆକ୍ଷମିକ ସାବାଡ଼ୋକୈ ଦୁର୍ଖିଯା ସର୍ବହାବା କୃଷକର ଏକ୍ୟର ଉପରତ ସାବାଡ଼ୋକୈ ବେଚି ଗୁରୁତ୍ୱ ଆବୋଧ କବେ । ଏହି କଂଗ୍ରେସେ ଅଭ୍ୟାସ ଭାଲେମାନ ପ୍ରକାର ଉପରିଓ ସଂବିଧାନୀୟ ପରିଷଦର (Constituent Assembly) ବିଷୟେ ପ୍ରକାର ଏହି କବେ ଆକ୍ଷମିକ ଲେନିନକ ଦଲରପବା ପ୍ରଥମ ପ୍ରତିନିଧି ସକଳପେ ନିର୍ବାଚନ କବେ । ଏଥିର ଇଞ୍ଜାହାବ ପ୍ରଚାର କବି ତାବ ଜ୍ୟନ୍ୟତେ କୃଷକ, ବହୁଭାବ ଆକ୍ଷମିକ ସାବାଡ଼ୋକୈ ଏକନାୟକତବାଦୀ ସେଜ୍ଜାଚାବୀ ଅଞ୍ଚାରୀ ବୁର୍ଜୋରା ଚବକାବ ଓହବାଇ ବଲରେଭିକ ଦଲର ନେତୃତ୍ବ ବିପ୍ଲବୀ ସମାଜବାଦୀ ଚବକାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠାବ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭାବ ବିପ୍ଲବରେ ଅଥେ ଗ୍ରହଣ କବିଲୈ ଆହାନ ଜନାୟ ।

ହେଲଟିଂ ଫୋର୍ଟଲେ ଲେନିନ :—ଘାହ ଆକ୍ଷମିକ ଧ୍ୱନିର ବନ୍ଦ ପାବିଲେ ପ୍ରତିକାରି ବାଜ-ଲିଙ୍ଗ ତଥୁବ ତଳତ ଆକ୍ଷମିକ କବି ଧକା ଲେନିନର କାବଥେ ଟୌମ ହୈ ପରିଲ । ତାଲେ ଚିକାବୀସକଳ କବାଇ କବାଇ ଆହିବ ଧ୍ୱନିଲେ ଆକ୍ଷମିକ ଓଳାଲ ସେ ଲେନିନେ ଚେତ୍ତୋବେନ୍ଦ୍ର

কীবধ্বনাত ফিটারথ কাম করি আছে। বুর্জেরা চৰকাৰৰ খ খ চোৰাংচোৱাই লেনিনক পিলা-পি দি বিচাৰি ফুৰিৰ ধৰিলে। আৰুকি কাকতত বাতৰি গুলাল বে ৫০ জন সৈনিক বিবৰাই লেনিনক ধৰি আনিবলৈ শপত থাইছে, অস্থাই তেওঁলোকে যুক্ত্যৰণ কৰিবলৈ প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ।

লেনিনৰ জীৱন আকো সংকটোপৰ হৈ উঠিল। যেমেল্যানোভৰ ঘৰত দলৰ কুবেড-সকলে এনিশা লেনিনক ফিল্যাণ্ডলৈ পতুৱাই নিলে। ১৯৩৩ মং ষ্টীম ইঞ্জিনৰ জাইভাৰ-জনৰ অনুগ্ৰহত কামাবয়ানৰ বেশত লেনিন গৈ কিনল্যাণ্ড সোমাল। জাইভাৰ ছগো অলভাই বৰ কৌশলেৰে লেনিনক বক্তা কৰিলে। সীমান্তৰ প্ৰহৰীসকলে যেতিয়া পাৰপত্ৰ চাই ফুৰিছিল তেতিয়া লেনিনৰ পাৰপত্ৰ নথকা কাৰণে জলভাট গাড়ী ধমাৰ লগে লগে ইঞ্জিনটো খুলি নি পানী যোগাব ধৰিলে। গাড়ী এৰিবৰ সময়ত তিনিবাৰো ঘণ্টা বজোৱাৰ পিছতহে তেওঁ ইঞ্জিনটো ফুৰাই আনি গাড়ীত সংৰোগ কৰি বেগা-বেগিকে গাড়ী চলাই দিছিল। কলতা: প্ৰহৰীসকলে লেনিনৰ পাৰপত্ৰ চাৰলৈ ফুৰোগকে নাপালে।

এনেদৰে গৈ পোৱতে ফিল্যাণ্ডৰ টেবিজোকিবপৰা ১২ কিলোমিটাৰ দূৰৰ অলকলা মামে ঠাই এখনৰ পি, পার্টিয়াইনেন মামে বহুজ্ঞা এজনৰ ঘৰত ধাকিবলৈ ললে। ইয়াত ধাক্কোতে তেওঁ গৃহস্থক হাল-কোৰ মাৰি সহায় কৰি দিয়াৰ উপৰিও কিম্প্যাণ্ডৰ অলকলাত সততে নিয়মীয়াকৈ লেখা-পঢ়াও কৰিছিল। তেৰ্ণৰ বছু আছিল পাৰ্টিয়াইনেন ল'বা-ছোৱালীইতহে। সিঁড়ৰ লগত লেনিনে হাবিয়ে-বননিয়ে আম-জাম বিচাৰি ফুৰিবলৈও এবা নাছিল, হুদত নাও বাইছিল, মাছ মাৰিছিল আৰু সাঁতুৰি নাছিবি আনন্দ কৰি .কঠাইছিল।

অলকলাত ধকাটো লেনিনৰ কাৰণে নিবাপদজনক নাছিল, ই কঠিয়াৰ সমীপৱৰ্ত্তী ঠাই। গতিকে ফিললেগুয়া বহুবাসকলৰ সহায়ত লেনিন আপেক্ষিক ভাবে নিবাপদজনক হেলচিংফোচলৈ গৈ তাত ধাকিবলৈ ললে। ইয়াত তেওঁ ফিনিচ সমাজবাদী-গণতান্ত্ৰিক দলৰ সমৰ্থক সেই দেশৰ পুলিচৰ মুখ্য বিষয়া কুকুৰ বোতিও নামে ব্যক্তি গবাকীৰ ঘৰত ধাকিবলৈ ললে। বোতিওই ইঞ্জিন জাইভাৰ অলভাই সাহায্যত লেনিনক পেট্রোগ্ৰেডৰ লগত সম্পর্ক বক্ষা কৰাত সহায় কৰিলে। কঠিয়াৰ সকলোবোৰ বাতৰি কাকত বোতিওই নিজে কিনি আনি লিয়ে, তেওঁ সেইবোৰ পঢ়ি শেৰ কৰি শেৰ নিশালৈ লেখে। পিছদিনা অলভাই হাতত বি পঠাই লেখাৰোৰ, আৰু প্ৰকাশ হয় ‘পলিটাৰি’ আৰু ‘বাৰোচি’ত।

২০ আগষ্টত পেট্রোগ্ৰেডত ভূমাৰ বিৰাচন অনুষ্ঠিত হয়। সেই সময়ত চৰকাৰ পক্ষই লেনিনৰ বিকলে জ্বল ধৰণৰ অপঞ্চাব চলাইছিল। তাৰ প্ৰতিবাদ ঘৰপে লেনিনে লেখে তেওঁৰ ঐতিহাসিক আলোচনা ‘বাজনৈতিক অত্যাচাৰ’ (Political blackmailing)। ইয়াত কঠিয়াৰ বাজনৈতিক পৰিস্থিতি বিজ্ঞেণ কৰি কৈছিল বে তেওঁ বুৰ্জেৱা চৰকাৰৰ আদালতত বিচাৰাধীন নহয়, সৰ্বহাৰা অমিকৰ আদালতত হে আৱশ্যক হলৈ বিচাৰাধীন

ইঁৰ । অঙ্গাঙ্ক কথা আলোচনা কৰাৰ লগতে অধিকসকলৰ কথা সংগঠিত বলৈছিল
মলৰ তৃতীয়ী প্ৰশ্নো কৰি লেনিনে কয়,—“আমি এই মলক বিশ্বাস কৰেৣ, এই মলৰ
বৃক্ষিমত্তা আহে আৰু আহে এই মুগৰ সহান আৰু বিবেক ।”

হেলচিংকোর্চড ধাৰ্কোভেই, লেনিনে বলৈছিল দলে ক্ষমতা লাভ কৰিলে এহণ
কৰিবলগা সকলোৰোৰ নৈতি-বিধিৰো খচ-বা কৰে, লগতে সৰ্বহাৰাৰ একনায়কস্বাদ প্ৰতিষ্ঠা
হলে তুষ্টে এহণ কৰিবলগা সকলোৱা ধৰণৰ সামাজিক কথা গিপিবৰ কৰে । ‘বাট্ৰ
আৰু বিপৰী’, ‘আসৱ বিপদ আৰু কেনেকৈ সম্মুখীন হৰ লাগে’, ‘বলৈছিল দলে বাড়ীয়
ক্ষমতা বহন কৰিব পাৰিব নে ?’—প্ৰতি আলোচনাও লেখে ।

ইতিমধ্যে কচিয়াৰ পৰিস্থিতি নিতোৱে বেয়াৰপৰা বেয়াৰ ফালে ঢাল লৈছে । সৈনিকে
যুক্ত যুঁজ নকৰা হ'ল । লেনিনে জানিব পাৰিলে বে নিৰ্দলীয় সৈঙ্গাধ্যক্ষ হুবাচোভে
হিপৰৰ আগজানৰী মোষণা দিছে যে সীমান্তত সৈনিকে আৰু যুক্ত নকৰে । এনেৰোৰ
পৰিস্থিতিয়ে লেনিনক বুজাই দিলে যে বিপৰী সপ্লিকট । তেওঁৰ
জীৱনৰ বিকক্ষে বিৰাট বড়ুবড়ু চলি থকা সহেও তেওঁ আৰু হেলচিংকোর্চড ধাৰিবলৈ
তাল নাপালে, বিপৰী বাষজৰী ধৰিবলৈ বুলি তেওঁ পেট্রোগ্ৰেড অভিযুক্ত যাতা কৰিবলৈ
ছিৰ কৰিলে ।

বাট্ৰ আৰু বিপৰীঃ—তেজিয়ালৈকে বাট্ৰ বিষয়ক দৃষ্টি আছিল অসম্পূৰ্ণ । মাৰ্কোৱ
দৃষ্টিবে বাট্ৰৰ সংজ্ঞা বিশ্লেষণ কৰাৰ চেষ্টা কোনেও কৰা নাছিল । সুবিধাবাদীসকলে
সকলো মলৰ বাৰ্তাৰক্ষা বাট্ৰৰ কৰ্তব্য বুলি বিবেচনা কৰিছিল । লেনিনে পোনপ্ৰথম মাৰ্কোৱ
দৃষ্টিবে বাট্ৰৰ কথা বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱালে যে,—

“বাট্ৰ হৈছে এটা শাসনবস্তু, যাৰ সহায়ত এটা শ্ৰেণীয়ে আন এটা শ্ৰেণীক দমন কৰি
বাবে । ঘেড়িয়াৰপৰা ব্যক্তিগত সম্পত্তিৰ উত্তৰ হৈছে, তেজিয়াৰপৰা বাট্ৰৰো অৱস্থিতি
হৈছে আৰু তেজিয়াৰপৰা সমাজখনো বিপৰীত্যুৰী তিন ভিন শ্ৰেণীত বিভক্ত হৈছে ।
কেৱল দাসত বা তৃদাসত থকা সমাজতেই মহয়, পূজিবাদী সমাজতো অধিক শ্ৰেণীক দমন
কৰাৰ বজ্র হ'ল বাট্ৰ । বৰ্জোৱাত্মত বৰ্জোৱাৰ একনায়কস্বাদী শাসন ভৌত্ৰ কৰি তোলা
হয় আৰু এনে বাট্ৰত আমোলাত্মত আৰু সৈজ শক্তিব ওপৰত অধিক শুকৰ আৰোপ কৰা হয়
আৰু সাধাৰণতে এইবোৰ পৰিচালনা কৰা হয় বিপৰী অধিক শ্ৰেণী আৰু আতীৰ মুক্তি
আদোলনৰ বিকক্ষে ।” লেনিনে মাৰ্কোৱ স্মৃতিৰ ভেটিত দেখুৱালে বে, বৰ্জোৱাবাট্ৰ মানেই
বৰ্জোৱা একনায়কস্বাদ । অধিকৰ বিপৰী এই একনায়কস্বাদ ধৰণ কৰি, বাড়ীয় যন্ত্ৰ নাশ
কৰি তাৰ ঠাইত অধিকৰ একনায়কস্বাদবে মতুন বাড়ীয় বজ্র প্ৰতিষ্ঠা কৰিব লাগিব ।”
লেনিনৰ মতে “অধিক শ্ৰেণীৱে বাড়ীয় ক্ষমতা লাভৰ লগে লগে বিচাৰে এক কেন্দ্ৰীকৃত সৈজ-
শক্তি, অৰ্থাৎ এক বিপৰীশক্তি, যিয়ে শোষণকাৰীক ধৰণ কৰি কৃষক, বহুবা, অৰ্ক-বহুবা, তৃতীয়
(পেট্রি) বৰ্জোৱা আদিক পৰিকল্পিত ধৰণে এখন সমাজবাদী অৰ্থ নৈতিক সমাজৰ তেজিত বাট্ৰ

গঠি তুলিব ।” লেনিন মতে “তেওহে প্রকৃত মার্ক্সীয়া, যিন্হে সর্বহাবাব একনায়কহাবাব প্রতিষ্ঠাৰ কাৰণে খৈী সংগ্ৰাম সমৰ্থন কৰে ॥ ।”

এই গ্ৰন্থত লেনিনে মার্জ্জীয় ধূষ্টিবে বাটীৰ আইন-কাহুনৰ বিবহে আৰু সমাজবাদী বিপ্ৰে কেনেদেৰে সৰ্বহাবাব একনায়কহাবাদ প্রতিষ্ঠা কৰিব, সেই সকলোবোৰ কথা স্পষ্টকৈ আলোচনা কৰি দেখুৱালে। লেনিনে কিন্তু সকলো কালৰ কাৰণে সৰ্বহাবাব একনায়কহাবাদ বিচাৰ নাছিল। পুঁজিবাদৰ পৰা সমাজবাদলৈ পৰিবৰ্তিত হোৱা কালহোৱাৰ কাৰণেহে লেনিনে একনায়কহাবাদ বিচাৰিল। লেনিনৰ মতে সকলো প্ৰকাৰৰ শাসন, শোৰণ আৰু দৰন বিলোপ কৰাই হ'ল সৰ্বহাবাব একনায়কহাবাদৰ মূল কথা। ইয়ে অধিক খৈীয় সৰ্বজোগোকাৰ বিকাশত সহায় কৰিব আৰু মানুহ আৰু মানুহৰ মাজত থকা সকলো প্ৰকাৰৰ বিজেদ, শাসন, শোৰণ লোপ কৰিব। অধিকৰ গণতন্ত্ৰক তেওঁ শ্ৰেষ্ঠ পৰ্যায়ৰ গণতন্ত্ৰ বুলি আখ্যায়িত কৰিছে। লগতে ইয়াকো আন্তৰিকভাৱে শোৰণ কৰিপে যে এনে কাৰ্য্য সম্পৰ্ক কৰিবলৈ হলে অধিকৰ দলক এনে পৰিজ্ঞা আদৰ্শেৰে অনুগ্ৰাপিত কৰিব লাগিব, মাতে সৰ্বহাবাব স্বার্থ বকলা কৰি শোৰণ, শাসন আৰু বুৰ্জোৱা বিহীন এখন পৰিজ্ঞা সমাজতাৎস্মৰণ সমাজ গঠি তুলিব পাৰি। এই গ্ৰন্থই সমাজতাৎস্মৰণ দলৰ কৰ্তব্য আৰু ভৱিষ্যৎ কৰ্মপন্থাৰো সুজৰ বিৰ্দেশ দাঙি ধৰে।

সমাজবাদী আৰু সমাজতাৎস্মৰণ সমাজ ব্যৱহাৰ কথাও লেনিনে ‘বাটু’ আৰু বিপ্ৰ’ গ্ৰন্থত আলোচনা কৰিছে। লেনিনে কৈছে যে সমাজবাদী শাসন ব্যৱহাৰ হ'ল তেন, দ'ভ উৎপাদন নিয়ন্ত্ৰণ কৰে সমাজে, উৎপাদনৰ গৰাকীও সমাজ, এই সমাজত মানুহ আৰু মানুহৰ মাজত মাই কোনো শোৰণ। সমাজবাদ আৰু সমাজতন্ত্ৰবাদৰ পাৰ্থক্য এটা ক্ষবহে মাঝ, সমাজবাদ তলৰ ক্ষব আৰু সমাজতন্ত্ৰবাদ ওপৰৰ ক্ষব। বেতিয়া সমাজবাদ আৰু সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠিত হব, শাসন-শোৰণ লোপ পাৰ, উৎপাদন আৰু সমাজতন্ত্ৰবাদ বিত্বণৰ অধিকাৰ সমাজে পাৰ, তেতিয়া সমাজ আগ বাঢ়ে সমাজতন্ত্ৰবাদলৈ। সমাজতন্ত্ৰবাদত মানুহে গুণ, ঘোগ্যতা আৰু আৱশ্যক অনুসৰি ভোগ কৰাৰ স্বীকৰণ পায়। এনে সমাজ ব্যৱহাৰ তেতিয়াহে সম্ভৱপৰ হব, বেতিয়া শাৰীৰিক আৰু মানসিক অৰূপ মাজত কোনো পাৰ্থক্য নাথাকিব, বেতিয়া অমৰ পৰ্যায়া সমাজতন্ত্ৰকৈ উচ্চ স্থানত অধিষ্ঠিত হব, বেতিয়া ব্যক্তিক সৰ্বজোগোকাৰ বিকাশ সম্ভৱপৰ হব আৰু বেতিয়া উৎপাদন মহে উত্তৈনন্তৰী ॥ ॥ ।”

এই গ্ৰন্থত লেনিনে বাটুৰ আৱশ্যকতাৰ কথা স্বীকাৰ কৰা নাই। তেওঁৰ মতে

* V. I Lenin, Collected works, Vol. 25, P. 404

** Ibid P. 418,

*** V I Lenin Collected Works Vol 24, PP. 84-85.

বেতিয়া সমাজমন সহায়ত্বকারীদল অঙ্গত হৈ উঠিব আৰু বেজাই বি কোনো ধৰ কৰিবলৈ আগবঢ়াঠি আহিব, অৰ্থাৎ বেতিয়া সমাজ ব্যৱস্থা ব্যতুকৃষ্ট ভাবে সুখ-বাঞ্ছন্ত্যৰে পৰিচালিত হব, তেতিয়া বাত্তাৰিকতে বাট্টৰ আৱশ্যকতা নোহোৱা হব।

বাট্টৰ বিষয়ে কথৈ আলোচনা কৰি গৈ লেনিবে কৈছে বে বাস্তুহীন সমাজ ব্যৱস্থা গতি তোলা বা চিৰকাল প্ৰৱৰ্তিত হৈ থকা সম্ভৱপৰ হব তেতিয়াহৈ, বেতিয়া সকলোবিলাক প্ৰশাসক বাইজৰ দ্বাৰা বিৰ্বাচিত হব, সকলোবিলাক প্ৰশাসকৰ পদপী আৰু বি কোনোৰ দ্বাৰা পুৰোপুৰা হব আৰু বেতিয়া সমাজৰ সকলো কাম পৰ্যবেক্ষণ কৰাৰ অধিকাৰ পাৰ অধিক শ্ৰেণীয়ে।

লেনিব 'বাট্টৰ আৰু বিপ্লব' এই বলখেতিক মনৰ আদৰ্শ আৰু লক্ষ্যৰ সংজ্ঞাসূচৰ অকল এখন বিৰাট গ্ৰহণ। এই গ্ৰহণ অক্তোৰৰ বিপ্লব সম্ভৱপৰ কৰি তুলিলে, ইয়াৰ জোটিত কঠিয়াত সমাজবাদী সমাজ গতি তুলিলে আৰু ইয়াৰ ওপৰত বিৰ্তৰ কৰিয়ে সামুদ্রিক কঠিয়াই সমাজতাৎৰিক সমাজ বুলি দাবী কৰিবে।

আলম্বন বিপৰীতপৰা শুক্তিৰ উপায় সমাজবাদ :—সন্দীৰ্ঘ চাৰি বছৰ অৰু সামাজিকবাদী মুক্ত চলাৰ পিছত কঠিয়াৰ আধিক অৱস্থা দিনে দিবে এনে খোচনীয় হৈ আহিব ধৰিলে বে উজ্জোগবিলাক প্ৰায় বৰ হোৱাৰ অহস্তা, খেতি-পধাৰত খেতি নাই, কেৱল অনাটন আৰু হৃষ্টিকৰ বিবাট প্ৰকার। চৰকাৰে এনে পৰিস্থিতিৰ সন্মুখীন হোৱাৰ কোনো প্ৰতিবিধান নলৈ মোৰাবোপ কৰিলে কেৱল বিপ্লবক। এই চৰকাৰে ভাৰতিলে বে আধিক হৰুস্থাই বিপ্লব কৰংস কৰি বুৰ্জোৱা চৰকাৰক শক্তিৰস্ত কৰি তুলিব। তেতিয়া উজ্জোগমন্ত্ৰী আহিল কোটিপতি বিয়াবুচিন্দ্ৰি। তেওঁ বেজাই বছতো কাৰখনাৰ উৎপাদন বৰ্ক কৰি দিলে। কলতাৰ হাজাৰ অধিক নিষ্ঠুৱা হৈ ভাগ্যৰ অৰেণ্ণত বাজআলিত ধিয় দিবলগাত পৰিল। নিষ্ঠুৱা সমস্তাই কঠি আৰু অস্তুষ্ট অপবিহাৰ্য সামগ্ৰীৰ দাম অস্তুৱৰকাপে বঢ়ালে। নগৰ-চহৰত প্ৰায় দহ নিষ্ঠুত জনতা হৃষ্টিক পীড়িত, বণাঙ্গণত আৰু দহ নিষ্ঠুত সৈনিক অৰ্জনুষ্ট, অৰ্জনয়। পেট্রোগ্ৰেড, বকো প্ৰতি নগৰত বেচন দিলে ২০০ গ্ৰাম কঠিব আৰু এনে অৱস্থাবে দেশ চলাৰ সমল ধাকিল মুঠে দহদিনৰ।

বি সময়ত অনৰ্জীৱনৰ দুৰ্দশা অকথ্য হৈ পৰিহিল, সেই সময়ত চৰকাৰে কিছি ব্যৱসায়ী সদাগৰ আৰু উজ্জোগপতিসকলক মানা ধৰণৰ বেহাই দি সহায় কৰিবলৈ এবা নাহিল, বেহাই দিয়া আগতকৈ বছত বাটিহিল হে। চৰকাৰে 'অকপো' বিবেচনা কৰি মাচালে বে দেশৰ হৃষ্টিক কাৰণে জগবীয়া এই কোটিপতি সদাগৰ, উজ্জোগপতি, জৱিলাৰ আৰু বেংকৰ গৰাকীসকলহে। এঁলোকেই বে বৃত্তিম উপায়োৰে দেশ আৰু জাতিক অংসৰ মুখলৈ ঠেলি নি আছে এই কথা বিবেচনাই সকৰিলে। মুক্ত পৰিচালনা আৰু বিপ্লব দমনেই আহিল তেতিয়াৰ কঠিয়াৰ অহস্তী বুৰ্জোৱা-পণ্ডতাৎৰিক চৰকাৰৰ লক্ষ্য লেই মৰ্মে সৈঙ্গাধ্যক কোণ্ঠলোভৰ হাতত অৰ্পণ কৰিহিল সৰ্বশক্তি।

‘এনে সময়ত প্রেরণাতে বিনোদন পৰিষ্কাৰ কৰি চৰকাৰৰ লগত হাত মিলাবলৈ সকলোকে আহাৰ জনাব আৰু কৱ বে বি সময়ত পূজিবাদী বিপৰ চলি আছে সেই সময়ত অধিক শ্ৰেণীয়ে ক্ষমতালাভ কৰিব বিচাৰ তেনেই অভুত্তিকৰ কথা। দেশৰ ছুর্ভিনৰ সময়ত শ্ৰেণীৰ ধাৰ্ব বক্ষা কৰিবলৈ হলৈ অধিক আৰু বুজোৱা শ্ৰেণীয়ে বাঞ্ছনৈতিক সক্ষি ছাপন কৰিব লাগিব।

আগতে প্ৰেৰণাত আহিল মাৰ্ক'বাদী। দেশৰ এনে ঐতিহাসিক গুৰুত্বপূৰ্ণ কালত তেওঁ আনন্দত অবিচলিত ভাবে লাগি থাকিব নোৱাৰিলৈ, তেওঁ ব্যৰ্থ হ'ল, মাৰ্ক'বাদত অবিচলিত ভাবে লাগি থাকিল কেৱল লেনিন আৰু বলখেতিক মল। অতিক্ৰিয়াশীল অতিবিপ্ৰী-সকলৈ বিনোদন ধৰ্ম কৰিবলৈ অশেষ কৌশল অৱলম্বন কৰিবৈ আছে।

এনে সময়ত লেনিনে বচন। কৰিলে তেওঁৰ ‘আসন্ন বিপদবগৰা বক্ষাৰ উপায় সমাজবাদ।’ ই হেলিংফোর্চত ধাঁকাতে বচনা কৰা। ‘আসন্ন বিপদ আৰু তাৰ বিকক্ষে কেনেকৈ যুক্তিৰ শীৰ্ষক আলোচনাৰ পৰিবৰ্ত্তিত আৰু পৰিসংশোধিত কপ মাত্ৰ। ইয়াত তেওঁ দেখুৱাই দিলৈ বে বাঞ্ছক আসন্ন দুর্ভিক্ষ আৰু ধৰ্মসূৰ্যৰ বক্ষা কৰিবলৈ হলৈ উৎপাদন আৰু ব্যয়ৰ ক্ষেত্ৰত নিয়ন্ত্ৰণ, পৰিদৰ্শন, তদাৰক, বিতৰণ আদিৰ পূৰ্ণ দায়িত্ব লব লাগিব বাঞ্ছই। তেওঁতিয়ালৈকে কচিয়াৰ উৎপাদন আৰু বিতৰণৰ ক্ষমতা লাভ কৰি আহিল বিভিন্ন বিদেশী বাঞ্ছই। লেনিনে এই সকলোবোৰ ক্ষমতা বিলোপ কৰি উৎপাদন আৰু বিতৰণৰ সকলো আহিলা, ক্ষমতা আৰু দায়িত্ব বাঞ্ছিয়কৰণ কৰি এখন সমাজবাদী সমাজ গঢ়াৰ পৰামৰ্শ আগ বঢ়ালৈ। লেনিনৰ মতে সমাজবাদী সমাজত জৰতাই ঘতঃসূৰ্যতাবে বাঞ্ছক বক্ষা কৰিবলৈ আগবঢ়াটি আহিব। সাঙ্গজ্যবাদী যুক্ত পৰিপ্ৰেক্ষিতত সৃষ্টি হোৱা আসন্ন বিপদৰ বিবয়ে আলোচনা কৰি লেনিনে কয়,—বে হয় দেশে অধিক শ্ৰেণীক বিলোপ কৰিব লাগিব, নহয় অধিক শ্ৰেণীক দেশৰ তাগ্যনিয়ন্তা পাতি এখন সমাজবাদী সমাজ গঢ়াৰ পথত অৰ্থী হব লাগিব। সমাজবাদ অতিষ্ঠা কৰিব লাগিলৈ লেনিনৰ মতে উৎপাদনৰ ক্ষমতা কেৱল বাঞ্ছবহে থাকিব লাগিব। চেষ্টেৰৰ শেষৰকালে চৰকাৰৰ সৱৰ্ধক বাতৰি কাকতবিলাকৃত কেৱল এটা কথাই শুকৰ পাৰ ধৰিলৈ,—বলখেতিক মলে ক্ষমতা পালে দেশ চলাব কেনেকৈ,—“তেওঁলোক কেৱল বাক্-বীৰ।” তেওঁলোকে কেইষটোমানো শাসন চলাব নোৱাৰিব। অতিক্ৰিয়াশীল যহুলে বলখেতিক মলৰ বিকক্ষে বাইজন্য মতত নানা ধৰণৰ সন্দেহৰ বীজ বোপণ কৰিব ধৰিলৈ।

বলখেতিক মল ক্ষমতালাভ থাকিব পাৰিব নেঁ:—এইসকল লোকক ‘বলখেতিক মল ক্ষমতালাভ থাকিব পাৰিব নেঁ’ এহত লেনিনে স্পষ্টকৈ জনাই দিলৈ বে “আমাৰ তয় দেখুৱাবলৈ নহয়, তোমালোক কোৱোপত্যে কৃতকাৰ্য হব নোৱাৰিবা।” কাৰণ লেনিনে দেখুৱাই দিলৈ বে বিৰ্যাপ্তিত আৰু শোহিত শ্ৰেণীৰ হাতলৈ ক্ষমতা আহিলে তেওঁলোকে এনে অগুৰ্ব প্ৰেৰণাবে দেশৰ সকলো ক্ষেত্ৰতে আৰম্ভনোৱাগ কৰিব ষে নিচেই কৃষ সময়ৰ ডিভততে

সকলো সমস্ত সর্বাং হৈ থাৰ। লাখে কেছল মিৰ্জাপুত্ৰ আৰু শোবিত অধিক ঝোৰীৰ আৰম্ভচেতনাৰ প্ৰেৰণ। লেনিনে ইয়াকো কলে বে শাসনযন্ত্ৰ একেই ধাৰিব, বাৰা পৰিচালনা কৰিব অধিক ঝোৱে, আৰুকি বৃক্ষজীৱী বৃক্ষোৱা সকলকো সমাজবাদ গতাত মিলোগ কৰিব।

শাস্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি লেনিনে কয় যে, অধিকসকল সদায় শাস্তিকাৰী ; তেওঁলোক ক্ষমতাত অধিষ্ঠিত হলে কেছল কঢ়িাতে নহয়, সমগ্র বিশ্বজুৰি স্বাভাৱিকভে শাস্তি প্ৰতিষ্ঠিত হৈব। এই আলোচনাৰ সামৰণিত লেনিনে কলে,—“অধিকসকলৰ বাৰা সংগঠিত দলে এতিয়া বাস্তু পৰিচালনাৰ ক্ষমতা গ্ৰহণ কৰিবলৈ আগ বাটিহে আৰু বিহেছু এইদলে সকলো অধিক আৰু শোবিতলোকৰ সমৰ্থন জাত কৰিছে, গতিকে এওঁলোকৰ বলখেত্ৰিক দলে ক্ষমতা লাভ কৰিলে, পৃথিবীত এনে কোনো শক্তি মোলাব বিয়ে এওঁলোকৰ সমগ্র পৃথিবীতে সমাজবাদী বিপ্লৰ গতি তোলাত বাধা জয়াব পাৰিব *”

কোৰ্ণিলোভ ইতিমধ্যে ষেচ্ছাচাৰী হৈ উঠে। বিপ্লৰ ধৰ্ম আৰু বৃক্ষ পৰিচালনাৰ সলনি তেওঁ নিজে ক্ষমতাত অধিষ্ঠিত হোৱাৰ কলনা কৰি সেন্ট্রাহিনী পৰিচালনা কৰিলে পেট্রোগ্ৰেত অভিযুক্তে। অৱশ্যে তেওঁৰ বড়যন্ত্ৰ ধৰা পৰিল, তেওঁক কৰায়ত্ব কৰি ৩০ আগষ্টৰ দিনা বিচাৰণীৰ কৰিলে।

এই সময়ত লেনিনে ‘ডত্যন্তৰ উৰাবাতৰি’ আৰু কেজীয় সমিতিলৈ চিঠি কোৰ্ণিলোভৰ সাম্ভাৰ্য আৰক্ষিক উৰ্থামৰ সময়ত লব লগা বা কৰিব লগা সকলো কাৰ্য্য আৰু পৰিষ্কৃতিৰ মিৰ্দেশ দিয়ে। কোৰ্ণিলোভক দমন কৰাৰ পিছত লেনিনে লেখিলে,—‘আপোচৰ বিষয়ে’। ইয়াত তেওঁ প্ৰতিক্ৰিধাত্ৰীল মহলৰ অজ্ঞ আৰু কুকুচ ক্লিষ্টাইন আপোচৰ বিষয়ে

ধাৰণাসমূহ বলখেত্ৰিক দলে বে সমৰ্থন কৰিবে বা তেওঁলোকৰ লগত কোনো আপোচ শীমাংসাও কৰিবে, সেই বিষয়ে কৰ। প্ৰসঙ্গক্রমে লেনিনে কয়,—“প্ৰকৃত বিপ্লৰীৰে কোনো ক্ষেত্ৰতে আপোচ কৰিব। যেতিয়া অপৰিহাৰ্য হয় আৰু আপোচৰ স্বাবা আদৰ্শ অকুণ্ড বাধিব পাৰি, শ্ৰেণীৰ মানত সত্য হৈ ধাৰিব পাৰি, বিপ্লৰৰ আদৰ্শও মান বহুৱ আৰু বৈপ্লৰিক পথৰ সঞ্চালন স্বাবা বাইজক বিপ্লৰৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে শিক্ষা দিব পাৰি, তেনে ক্ষেত্ৰত হে আপোচ কৰিব পাৰি ॥”

এই সময়ত চোভিয়েটবিলাক আকো বিপ্লৰী আৰু সচেতন হৈ উঠালৈ লক্ষ্য কৰি লেনিনে কয় যে “সকলো ক্ষমতা চোভিয়েটৰ হাতলৈ আহক” ধৰিলৈ বলখেত্ৰিকসকল আকো উভতি থাৰ পাৰে আৰু চোভিয়েটৰ লগত আপোচ-শীমাংসাও কৰিব পাৰে। এই প্ৰসঙ্গতে লেনিনে কয় যে অমুকি আৰু আটাইতক দৃৰিয়া কৃষকৰ হাতলৈ ক্ষমতা বোৱাৰ কথা পৰিহাৰ কৰিবও পাৰে। “যিহেছু বলখেত্ৰিকসকলে সমগ্র বিশ্বজুৰি বিপ্লৰ গতি তুলিব চিবাৰে, গতিকে শাস্তিপূৰ্ণভাৱে বিপ্লৰ গতি তোলাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত তেওঁলোকে পৰিবৰ্তন

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 25, P 305.

পরিষেবার শাস্তিক আপোচ করিবলৈ সাজু ধার্কিৰ পাৰে, কিন্তু ই অতি বিবল আৰু অতি
মূল্যবান বৃলি বৃক্ষজীৱ বিবেচিত আৰু হিটো সাধাৰণতে নথটৈই ৳।”

মেৰখেতিক আৰু সমাজবাদী বিপ্ৰৱী দলে লেনিনৰ আপোচৰ প্ৰস্তাৱ অগ্ৰাহ কৰাত
ও চেপ্টেছৰত লেনিনে নিজেও তেওঁৰ পূৰ্বৰ প্ৰস্তাৱ উঠাই লৈ কলে যে বিহেতু পৰিবেশৰ
পৰিবৰ্ণন ঘটিবলৈ থাকে, গতিকে আপোচ আৰু অসমৰ। সেই সময়ত চোভিয়েটৰ নতুন
নিৰ্বাচন হৈয়ে আছিল আৰু পেট্রোগ্ৰেড আৰু মঙ্গো চোভিয়েটকে ধৰি সবহসংখ্যাকৰণে
বলখেতিক দলে সংখ্যা গৰিবতা লাভ কৰিবলৈ লৈছিল। এই সময়ত লেখা বিপ্ৰৱৰ
অজ্ঞত প্ৰধান ‘উপনৰ’, ‘কৰিয়াৰ বিপ্ৰৱ আৰু গৃহযুৰ’, ‘বিপ্ৰৱৰ কাৰ্য’ প্ৰচৃতি আলোচনাত
চোভিয়েটৰ হাতত সৰ্বশক্তি অৰ্পণ কৰিলে বিপ্ৰৱ শাস্তিপূৰ্ণভাৱে সমাধা হৰ পাৰে বৃলি
লেনিনে অভিযোগ দাঙি ধৰিলে। আনকি এখন নতুন সংযুক্ত চৰকাৰ গঠনৰ আঁচনিৰ দাঙি
ধৰে।

কিন্তু প্ৰতিক্ৰিয়ালী মহলে লেনিনৰ মত সমৰ্থন নকৰি বিপ্ৰৱ ধংস কৰিবলৈ সৈজ
বাহিনী নিয়োগ কৰিলে। তেওঁয়া লেনিনে কৃষক, বহুবাৰ আৰু সৈনিকসকলক সশস্ত্ৰ বিপ্ৰৱৰত
ৰোগ দিবলৈ আহ্বান জনালে।

সশস্ত্ৰ বিপ্ৰৱৰ আহ্বান ৩—চেপ্টেছৰৰ মাজভাগত লেনিনে কেছীয়, পেট্রোগ্ৰেড আৰু
মঙ্গো সমিতিলৈ বৃলি ‘বলখেতিকে ক্ষমতা লবই লাগিব’ আৰু ‘মাজ্ব’বাদ আৰু সশস্ত্ৰবিপ্ৰৱ’
শীৰ্ষক প্ৰৱন্ড আৰু চিঠি লেখে। জাতীয় আৰু আন্তৰ্জাতিক সমস্যা সমূহলৈ গতীৰভাৱে
দৃষ্টিপাত কৰি লেনিনে লেখিলে যে সশস্ত্ৰ বিপ্ৰৱৰে ক্ষমতা লাভ কৰিবই লাগিব। আৰু
বিহেতু বলখেতিক দলে পেট্রোগ্ৰেড আৰু মঙ্গোৰ অমিক আৰু সৈনিকৰ চোভিয়েটত
অধিক সংখ্যক ডেপুটীৰ সমৰ্থন পাইছে, গতিকে বলখেতিক দলে ক্ষমতা লবই লাগিব।
লেনিনে ইয়াকো দেখুৱালৈ যে বিহেতু কোৰ্গিলোভৰ বড়বন্দৰ পিছৰ পৰা দেশৰ চোভিয়েট-
বিলাকৃত বলখেতিকসকলে আগতকৈ বেচি সমৰ্থন পাইছে, গতিকে অমসাধাৰণ সমৰ্থনো
বলখেতিক দলৰ প্ৰতিয়ে আহে। কিন্তু কোন মুহূৰ্তত দলে ক্ষমতা লাভ কৰিব সেইটো তেওঁ
কৃষ মোৰাবৈ, কেৱল ইয়াকে কলে যে ক্ষমতালাভৰ কাৰণে দল সততে সাজু ধার্কিৰ
লাগিব।

একালে বলখেতিক দল বিপ্ৰৱৰ কাৰণে সাজু, আনহাতে কেৱলকি চৰকাৰে
মৃতভূৰ লগত পৰামৰ্শ কৰি পেট্রোগ্ৰেড জাৰ্মানীৰ হাতত অৰ্পণ কৰিবলৈ সাজু। এলৈ
সক্ৰিয়ত লেনিনে বিবেচনা কৰিলে বলখেতিক দলে ক্ষমতা লাভ কৰি অচিৰে শাস্তিৰ
কাৰণে আহ্বান নজনালে আন্তৰ্জাতিক সাংগ্ৰাম্যবাদ ধিলোপ কৰা টাম হৰ। অস্থায়ী
চৰকাৰৰ কাৰ্য দেখি বাইজ হতাশ হৈছে। বাইজে অলপ আশা কৰিছে কেৱল বলখেতিক
দলৰ প্ৰতি—হাতে দেশক ধংস আৰু হৃষ্ণিকৰ পৰা মুক্ত কৰিব পাৰে।

‘भारतीय आक समझ विभाग’ शीर्षक तिठि लेनिले न्यूट्रिक लेनिले रे भारतीय आक एजेन्टक मानिले समझ विभाग योग दिवसह लागिब। समझ विभागबे अधिक अर्थात्तवास एकाम्यकष्टवास अंतिर्णा करि चोक्सियेटेब हात्तत वाहीय कमता अर्पण करिबह लागिब।

कामेनेत्रव नेतृत्वत केञ्चीय समितिर एडल सदस्यह लेनिलव तिठि विवोहिता करिले। किंतु लेनिल निजव रात्त अविचलित झाबे लागिरे धाकिल।

चेप्टेवरव १४—२२ डाविखले मेनरेक्तिक आक समाजवादी दलव नेतृत्वत एथन बाईजव चबकाब गठाब विवरे आलोचना करिबले सदौ कठिया गणतांत्रिक समिलन आहुत हैहिल। लेनिल गोनते बलरेक्तिक दलव अंतिनिविये एही समिलनत योग दिलाब कधा विवेचना करिहिल, किंतु घेतिया देखिले ये मेनरेक्तिक आक समाजवादी दिल्ली दले बलरेक्तिक दलव आदर्श युठेओ आनि नलय, तेतिया समिलनत योग दिला आणा वर्जन करे। एही समिलने प्राक् संसद एथन विर्धाचन करिहिल। लेनिलव निर्देशत बलरेक्तिकसकले इयाको वर्जन करे। लेनिलव याते विप्रव घनीकृत है उठा एही समयत संसदत योग दियातैके बलरेक्तिकसकले चोक्सियेट, ट्रेडइंडियन वा जनसाधारणव अऱ्हात्त अऱ्हात्तान वा संगठनत योग दियाहे उठित, तेतिया बाईजव विभाग अंति अऱ्ह-प्रापित करिव पवा हव।

लेनिल अऱ्हावर्त्तम :—वैप्रविक परिवेश येतिया घमीकृत है उठिल आक मुहुर्ते युकृते परिवेश परिवर्तित हव धरिले, सेही समयत लेनिले हेलचिंफोर्चत धाकिबले आक शाळ नापाले। तेंतु छाव्हवेशत कठियाले आहि डिवोर्ग जिलाब तालिकालाब लाड्का नामे अधिक एजमव घरत धाकिबले लले। इयातु छाव्हवेशे गुण्डारे धाकि तेंतु माना कामत लिश्त हवले धरिले। गोनते फिनल्याऊत थका त्वळ सैत्यवाहिनी आक धाटिक नो बाहिनीले बातबि पर्ठाले वाते विप्रवत अंश ग्रहण करिबले साजू धाके। दलव केञ्चीय समितिले ‘संकट घनीकृत’ शीर्षक आलोचना एटा लेखि आऱ्हात्तवीण बाजू-नैतिक अवस्था विरेवण करि देखूळाले ये अंति शीर्ष समझ विप्रव संसदपाव करि तूलिव लागिब आक ताब कावणे दल साजू धाकिब लागे। तेंतु इयाको जनाले ये विना विप्रवे क्वेबेन्स्कि चबकाबव पडतो असक्तर आक बलरेक्तिक दलेओ कमता लात करिव नोवारिब।

दिमे दिमे परिविहिति अऱ्हत परिवर्त्तन हव धरिले। गाँवलीया अऱ्हलत कुवकसकल शुक्ति आलोचनव कावणे साजू ह'ल। फिनिच आक धाटिक बाहिनीये अऱ्हाती चबकाबव आदेश-विर्धेश नामानिवले छिव करिले। उत्तव दिशव अऱ्हवर्ती अऱ्हलत सैत्यसकलेओ बलरेक्तिक दलक समर्थन करिबले सिंकात लले। तेतियाब कठियाब अऱ्हेकटो रेक्टीवी रुपानावित हैहिल बलरेक्तिक दलव एको एकोता बाजारिक हर्गले।

কেউদিশে কেবল বিপ্রর আৰু বৈপ্লৱিক পৰিবেশ। এনে সময়ত লেনিনে তিনি তিনি বচনৰ সংস্কৰণ বশেষ্যিক দলক দায়িত্ব বিষয়ে মুহূৰ্তে সচেতন কৰি তুলিব ধৰিলে, কঢ়িয়া আৰু আন্তৰ্জাতিক ক্ষেত্ৰতো অধিকসকলৰ ভাগ্য নিয়ন্ত্ৰণৰ দায়িত্ব যে বল-শেষ্যিকসকলৰ হাতত ন্যস্ত এই কথাও বাবে বাবে দোহাৰিব ধৰিলে। লেনিনে উচ্চাব ধৰিলে যে সাংবিধানিক চৰকাৰ বা বিধান পৰিষদৰ কথাত কোনো ভোল ঘোৱা উচিত নহ'ব। আনকি ২০ অক্টোবৰৰপৰা বহিব লগ' সদৈ কঢ়িয়াৰ চোভিয়েট সম্মিলনৰ অধিবেশনন্তৈও অপেক্ষা কৰা উচিত নহ'ব। কাৰণ এই সময়ত দলৰ কাৰণে প্ৰত্যেকটো মুহূৰ্তই হৃষ্য আৰু সোণালী সুযোগ।

পেট্রোগ্ৰেডত লেনিন :—বৈপ্লৱিক পৰিবেশ গঠি উঠিছে অথচ বিপ্র সংঘটিত হোৱা নাই,—এট কথা ভিবোৰ্গৰ পৰা লেনিনে আৰু চাই থাকিবলৈ টান পালে। পেট্রোগ্ৰেডলৈ নিজে গৈ বিপ্লৱ পৰিচালনা কৰাৰ দায়িত্ব লবলৈ ইচ্ছা কৰি কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ অহুমোদন বিচাৰিলে। ৩ অক্টোবৰৰ দিন। অনুমতি লাভ কৰে। লেনিনে আৰঞ্জক অহুমুবি নানা বেশ ধাৰণ কৰি নানা ঠাইৰ মাজেদি ঘূৰি-পকি আহি পেট্রোগ্ৰেডত ওলাল আৰু লগ' লগ' ‘প্ৰত্যক্ষদৰ্শীৰ উপদেশ’ শীৰ্ষক আলোচনা লেখি সশন্ত বিপ্লৱৰ নিৰ্দেশ দি কলে, —

- (১) সশন্ত বিপ্লৱক লৈ খেলা নকৰিব, শেষলৈ বিপ্লৱ চলাই থাকিব।
- (২) বিশেষ বিশেষ ঠাইত উচ্চপৰ্যায়ত সৈজ্যবাহিনী নিযোগ কৰক, অস্থাই বিপ্লৱ ধৰংস হ'ব।

(৩) এবাৰ সশন্ত বিপ্লৱ আৰস্ত কৰিলে, দৃঢ়তাৰে লাগি থাকিব লাগিব, যিকোনো প্ৰকাৰে আক্ৰমণ হে কৰিব লাগিব আৰু আগবাটি গৈয়ে থাকিব লাগিব। আস্তৰক্ষণ সশন্ত বিপ্লৱৰ ধৰংসৰ কাৰণ।

- (৪) ছল চাই হঠাত আক্ৰমণ কৰি শক্রক ধৰংস কৰিব লাগিব।
- (৫) প্ৰত্যেক দিনেই নহয়, প্ৰতি ঘণ্টাতে কৃতকাৰ্য হ'ব লাগিব আৰু বৈতিক উৎকৰ্ষতাৰ অটুট বাধিব লাগিব *।”

বিপ্লৱৰ সকলো দিশৰ বিশদ বিৱৰণ দি লেনিনে লেখিলৈ যে বিপ্লৱৰ কৃতকাৰ্যতাৰ কাৰণে নো, স্থল আৰু শ্ৰমিক তিনিওটা বাহিনীয়ে কেউফালৰপৰা অতক্রিয়ে আক্ৰমণ চলাব লাগিব, লগে লগে টেলিফোন, টেলিগ্ৰাফ, ৰেললেচন আৰু সকলোবিলাক দলং অধিকাৰ কৰিব লাগিব। সকলো সময়তে বিপ্লৱীসকলক আগধৰি সাজু কৰি বাধিব লাগিব, পলম কৰিলেই কাৰ্য নাশ হ'ব।

* V I Lenin, Collected works, Vol 29, P 180.

কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ ১০ আৰু ১৬ অক্টোবৰৰ আৰম্ভবেশন :— ১০ অক্টোবৰৰ দিনা
বলখেতিক দলৰ কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সভা লেনিনৰ সভাপতিত্বত বহি সশঙ্খ বিপ্লৱৰ প্ৰস্তাৱ
গ্ৰহণ কৰে আৰু বিপ্লৱ পৰিচালনা কৰিবলৈ লেনিনৰ বেত্তৰত এটা বিপ্লৱ পৰিচালনা
বাবলৈতিক উপসমিতি গঠন কৰে। সদস্যসকলৰ ভিতৰত কামেনেভ আৰু জিনোভাইভত
বাহিৰে আৰু সকলোৱেৰে এই প্ৰস্তাৱ সমৰ্থন কৰে। সভাৰ পিছত লেনিনে আৱশ্যকীয়
সকলোৱেৰে প্ৰস্তুতি চলালে।

১৪ অক্টোবৰৰ দিনা বেত্তৰৰ লগত আকো আলোচনা আৰম্ভ কৰে। ইতিমধ্যে
মঙ্কো সমিতিৰ লগত ষনিষ্ঠ সম্পর্ক বক্ষা কৰি একে সময়তে মধোতো বিপ্লৱ কৰিবলৈ স্থিৰ
কৰিলে। ১৬ অক্টোবৰৰ দিনা মিখাইল কালিনিনৰ সভাপতিত্বত আকো কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ
সভা বহে। এই সভাতো কামেনেভ আৰু জিনোভাইভতে সশঙ্খ বিপ্লৱৰ বিৰোধিতা কৰে।
তেওঁলোকে সশঙ্খ বিপ্লৱৰ বিকক্ষে যুক্তি দেখুৱাই কলে যে বলখেতিক দল তেজিয়াও
পানীকেছুৱা অৱস্থাতে আছে, প্ৰতিবিপ্ৰীসকলে তেনেই পিটিকি পেলাব। দলক সুসংগঠিত
আৰু শক্তিশালী কৰি গঠি তোলাৰ কাৰণে অন্তঃ বিধান পৰিষদলৈ অপেক্ষা কৰিবলৈ
অহুৰোধ জনালে।

গোটেই বিশাজুৰি আলোচনা চলিল। শ্ৰেষ্ঠ সপক্ষে ১৯, বিপক্ষে ২ আৰু নিৰপেক্ষ
৪ ভোটত লেনিনৰ প্ৰস্তাৱ সভাই গ্ৰহণ কৰে। সভাই শ্ৰেণিত, ষ্টেলিন, বুবনেভ,
উৰিটুকি আৰু দৃক্ষেৰ্বিনথিক লৈ এখন কেন্দ্ৰীয় সৈন্যবাহিনী পৰিচালনা সমিতি গঠন কৰে।
এইখনকেই চোভিয়েটৰ বিপ্ৰী সমিতি বৃলিও জনা গৈছিল। আৱশ্যক অমুসৰি অস্তাৰ
বিভিন্ন উপসমিতিও এই সভাত গঠন কৰা হয়। ১৬ তাৰিখৰ সভাত সশঙ্খ বিপ্লৱৰ শ্ৰেষ্ঠ
সিঙ্কান্স লোৱাৰ পিছত অস্তাৰ নগৰ আদিতো অমুৰূপ বিপ্ৰী সমিতি সংগঠিত হব ধৰিলে।
সৈন্য-পৰিচালনা সমিতিলৈ গৈ সৈন্যাধ্যক্ষসক-ৰ লগত লেনিনে বিতং আলোচনা কৰিব
ধৰিলে, দলে দলে সুদৃঢ় সেনানাযক নিয়োগ কৰালে, সকলোপিনে প্ৰস্তুতিৰ পথত আগ
বাঢ়িল। লেনিনে শ্ৰমিকসকলৰ লগত আটাইভকৈ বেঁচি ধনিষ্ঠ সম্পর্ক বক্ষা কৰিলে।
তেওঁৰ ধাৰণা আছিল যে শ্ৰমিকসকলৰ উৎসাহ-উদ্দীপনা আৰু কৃতিত্বৰ ওপৰত বিপ্লৱৰ
কৃতকাৰ্য্যাতা নিৰ্ভৰ কৰে, তেওঁৰ বিশ্বাস যে শ্ৰমিকসকলেহে বিপ্লৱ পৰিচালনা কৰিব। সৈন্য
সমিতি, ‘ভোয়েংকা’, প্ৰযুক্তে সকলোকে সচেতন আৰু সুসংগঠিত কৰিব লেনিনে শাস্তি
পাৰ পাৰিলে।

আক্ৰমণৰ আগমন্তুতত্ত্ব :— সশঙ্খ বিপ্লৱৰ কাৰণে সকলো প্ৰস্তুত, কিন্তু বিপদ আৰু
আংশিকা তেজিয়াও অংতৰা নাছিল। ১৮ অক্টোবৰৰ দিনা কামেনেভে প্ৰতিবিপ্ৰী মেলখেতিক
কাৰ্য্যত ‘নোভেম্বৰ বিজয়’ৰ এটা সাক্ষাৎ প্ৰসংজত বিপ্লৱৰ কথা সদৰি দিলে আৰু তেওঁ
বিৰোধিতা কৰাৰ কথাও ঘোষণা কৰি দিলে। এনে বিষাসস্থানকৰ্তাৰ কাৰণে দলৰ অপূৰ্ব
কৃতি হৰই লাগিছিল।

সিকালে ট্রেকিং অন্তর্ভুক্ত কংগ্রেছে সিকালে অপেক্ষা করিবলৈ বৃক্ষের ধরিলে। লেনিনে হয়েরো শুক্রির বিবোধিতা করি রিমার্নু সন্তুর সোনকালে আক্রমণ করাব সপকে শুক্রি দেখুরাব ধরিলে।

মেনশেভিক আৰু সমাজবাদী বিপ্লবী দলে অস্থায়ী চৰকাৰক পৰামৰ্শ দিলে বে বলশেভিক দলক শক্তি প্ৰযোগ কৰি চৰমাৰ কৰিব লাগে। লগতে ২৫ অক্টোবৰৰ পৰা আৰম্ভ হ'ব লগা চোভিয়েট কংগ্রেছেৰ অধিবেশনো বন্ধ কৰি দিয়ালে। ১৮ অক্টোবৰৰ দিনা অস্থায়ী চৰকাৰৰ এখন গুপ্ত অধিবেশন বহি বিপ্লব খৎস কৰাৰ আঁচনি লৈ পুলিচ আৰু সৈজ্বাহিনীক কঢ়া আদেশ দিলে,—সভা-শোভাযাত্রা নিষিদ্ধ কৰিলে, অন্ত শন্তু লৈ কুৰাও নিষিদ্ধ কৰিলে আৰু লেনিনক গ্ৰেণাব কৰিবলৈ চোৰাংচোৱা নিযোগ কৰিলে।

সিপিনে বলশেভিক দলৰ কেন্দ্ৰীয় সমিতিত কামেনেভ আৰু জিনোভাইভৰ কাৰ্য্যৰ কাৰণে গভীৰ আলাচনা চলিল, লেনিনৰ নিৰ্দেশ অহুসবি তেওঁলোকক কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সদস্যৰ পদপীৰ পৰা বৰ্ণালি কৰিলে। বৈপ্লবিক কাৰ্য্যও পূৰ্ণোঢ়মে চলিয়ে থাকিল, অমিক-সকলৰ ‘বেডগার্ড’ বাহিনীয়ে সকলো প্ৰকাৰৰ প্ৰত্যাতি চলালে, প্ৰশিক্ষণে ললে।

প্ৰতিবিপ্লবীসকলেও বিপ্লব নাশ কৰিবলৈ যত্নৰ ক্ৰটী নকৰিলে। ২৪ অক্টোবৰৰ দিনা বলশেভিক দলৰ কেন্দ্ৰীয় প্ৰচাৰষন্ন ‘বাবেচিপুট’খন নিষিদ্ধ কৰি বন্ধ কৰাৰ বড়বন্ধ কৰিলে, কিন্তু বিপ্লবী সৈজ্য আৰু ‘বেডগার্ড’ বাহিনীয়ে শুৰুক্ষিত কৰি বধা কাৰণে একো কৰিব নোৱাৰিলে।

লেনিনে চাৰিওকালে পৰ্যাবেক্ষণ কৰি ফুৰিব ধৰিলে, সকলো দিশৰ তৃতী ললে আৰু আক্রমণৰ শুভক্ষণলৈ অপেক্ষা কৰিব ধৰিলে। এই শুভক্ষণ হ'ল, লেনিনৰ মতে ২৫ অক্টোবৰৰ দিনা (পুৰণা) চোভিয়েট কংগ্রেছ বহাৰ লগে লগে অস্থায়ী চৰকাৰক আক্রমণ কৰি পতন ঘটোৱা।

২৪ অক্টোবৰৰ দিনা লেনিনে ঘেতিয়া খবৰ পালে যে প্ৰতিবিপ্লবীসকলে নেভা নদীৰ দলং অধিকাৰ কৰি বিপ্লবীসকলক বাধা জয়াৰ খুজিছে, তেওঁয়াই লেনিন কেন্দ্ৰীয় সমিতিলৈ নিৰ্দেশ দি পঠালে যে ততালিকে আক্রমণ কৰি অস্থায়ী চৰকাৰ পতন কৰিব লাগে। লগতে গুপ্তবাসৰ পৰা কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ কাৰ্য্যালয় ‘স্মোলনিলৈ’ ঘোৱাৰ অনুমতিও বিচাৰিলে। অনুমতিলৈ অপেক্ষা নকৰি কমবেড়, বাহ্জাক গা বৰীয়া হিচাবে লৈ বাতিৰ আকাৰত স্মোলনিলৈ বুলি ঘোৱাই কৰিলে। প্ৰতি মুহূৰ্ততে জীৱনৰ আশংকা থকা সহেও সকলোৰে চুক্ত ধূলি ঘাৰি মাজনিশা লৈ স্মোলনিত উপস্থিত হ'ল।

যি সময়ত বাতিৰ আকাৰক আঞ্চায় কৰি লেনিন আহি স্মোলনিত উপস্থিত হৈছিল, সেই সময়ত সিকালে লেনিনৰ থকা ঠাইত চোৰাংচোৱা সোমাই লেনিনক বিচাৰি ফুৰিছিল আৰু অস্থায়ী চৰকাৰৰ লেনিনৰ শুৰুৰ বিনিময়ত অসংখ্য কৰল থন আগ বঢাইছিল। তেনে বিপদসংকূল পৰিবেশত ঘেতিয়া লেনিন আহি দলৰ স্মোলনিব কেন্দ্ৰীয় কাৰ্য্যালয়ত উপস্থিত

হ'ল, কেডিয়া বিপ্লবী বাহিনী আনন্দত উৎসুকিত হৈ উঠিল। সেনিনৰ উপরিভিত্তিমে
সকলোকে বঙ্গত বঙ্গিয়াল কৰি তোলে, প্রত্যেকে নিজৰ নিজৰ কামত অধিক উৎসাহ
উদ্দীপনাৰে জপিয়াই পৰিম বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে।

অক্টোবৰ বিপ্লবৰ মেতা সেনিন :—২৪ অক্টোবৰৰ দিনা নিশা শ্ৰোলনিৰ প্ৰধান
কাৰ্য্যালয়ে অপূৰ্বকপ ধাৰণ কৰিলে। উজস পোহৰে প্ৰামাদটো পোহৰাই তুলিছে,
দল আৰু সৈন্যবাহিনীৰ কেৱলীয় সমিতিৰ সভা লানি-নিছিপাইকৈ চলিয়ে আছে। বিভিন্ন
ঠাইবৰা দৃত আৰু বাৰ্তাৰাহক নানা বাতৰি লৈ অহা-যোৱা কৰিয়ে আছে। দলে দলে
বেডগাৰ্ড আৰু সৈন্যবাহিনীয়েও পেৰেড কৰি অহা-যোৱা কৰিব থৰিছে। ২য় চোভিয়েট
কংগ্ৰেছৰ সম্মিলনলৈ অহা প্ৰতিনিধি সদস্যৰে সভাঘৰ থাঁহখাই পৰিষে। কাৰ্য্যালয়ৰ
পৰুলিমুখত ‘মোটৰকাৰ’, সুসজ্জিত ‘লোৰি’ আদি প্ৰস্তুত হৈ আছে। ‘ফিল্ডগান’,
'মেচিনগান' আদি ভাগে ভাগে সজাই ৰখা হৈছে। সকলোৱে যেন আগ্ৰহেৰে অপে।
কৰিছে কেৱল আদেশৰ কাৰণে।

সেনিনৰ আগমনৰ লগে লগে ব্যস্ততা বাঢ়িল। সকলো বাহিনীলৈ বাতৰি পঠালে,—
আক্ৰমণ কৰিবই লাগে। ২৫ অক্টোবৰৰ দিনা বাতিপুৱাৰ আগতে নগৰৰ প্ৰধান প্ৰধান
দলংবেৰ, কেন্দ্ৰীয় টেলিফোন ‘এক্সচেঞ্চ’, ‘টেলিগ্ৰাফ’, ‘ওৱাৰলেচ’, বেল আৰু ‘পাৰাৰ
ষ্টেচন’, ‘ষ্টেবেংক’ প্ৰধান কাৰ্য্যালয় প্ৰভৃতি বেডগাৰ্ড আৰু সৈন্য, বাহিনীয়ে অধিকাৰ
কৰিলেই। অছায়ী চৰকাৰৰ মন্ত্ৰণালয়, ‘শীতপ্ৰাসাদ’ আৰু পেট্ৰোগ্ৰেডৰ সৈন্যবাহিনীৰ প্ৰধান
কাৰ্য্যালয়ত বাহিবে আন সকলোৰেৰ অধিকাৰ কৰিলেই। সেনিনে ‘শীতপ্ৰাসাদ’ অধিকাৰ
কৰিবলৈও নিৰ্দেশ দিলে। সেই সময়ত কেৱেনকি মন্ত্ৰীসভাৰ অধিবেশন নিৰৱচিষ্ঠ ভাবে
চলি আছিল। বিপ্লবীৰ হাওৰপৰা বক্ষা পৰিবৰ্ল কেৱেন্দ্ৰিয়ে কোনো সহায় সাহায্য
নাপালে, আনকি অমুগতসকলৰ পৰাণ।

২৫ অক্টোবৰৰ দিনা বাতিপুৱা বিপ্লবী সৈন্যবাহিনীৰ হকে সেনিনে ‘কচিয়াৰ নাগৰিক-
সকলৈ’ বুলি এটি আবেদন লেখি জনালে যে, ‘অছায়ী চৰকাৰৰ পতন হ'ল, ৰাষ্ট্ৰৰ
নাগৰিক সকলৈ আহ্বান কৰলো ক্ষমতা পেট্ৰোগ্ৰেড শ্ৰমিক আৰু সৈনিকৰ চোভিয়েটৰ হাতলৈ
হস্তান্তৰিত হ'ল। এই বিজয় বাতৰি টেলিগ্ৰামৰ জৰিয়তে সমগ্ৰ
কচিয়াতে বিয়পাই দিয়া হ'ল,—মুক্তক্ষেত্ৰতো। আনহাতে ‘বাবোঁ
ই চোলদা’ত প্ৰকাশো কৰা হ'ল।

২৫ অক্টোবৰৰ দিনা আবেলি পেট্ৰোগ্ৰেড শ্ৰমিক আৰু সৈনিক চোভিয়েটৰ এখন
বিশেষ সভা বহিল। শুল্লীৰ্ধ চাৰিমাহ আৱাগোপন কৰি থকাৰ পিছত সেনিনে এই
সম্ভাত পোন প্ৰথম প্ৰকাশ্তে ঘোগদান কৰে। “সেনিনক দেখাৰ লগে লগে সকলো ডেপুটী
মাথোন এজন মাঝহৰ দৰে সম্ম দেখুৱাবলৈ একেসেগে খিয দিলে। হাত চাপবিৰ ধূমহাহে

যেন বলিব ধরিলে, হস্তবৰ দেষাল যেন ভাতি পৰৈ। ভাতি পৰৈ। ই'ল। আৰু
লেনিন কিমা ভাৰাবেগত তেনেই গহীন-গঞ্জীৰ *।”

লেনিনে বক্তৃতা আৰম্ভ কৰিলে,—“কুকুৰেডসকল, বলখেতিক দলে কৈ অহা কৃষক-
বহুৱাৰ বিপ্লৰ পৰিপূৰ্ণ ই'ল। ইয়াৰ বৈশিষ্ট্য কি? প্ৰথম ইয়ে আমাক এখন চোভিয়েট
চৰকাৰ দিলে, ঘ'ত বৰ্জোৱাৰ কোনো অধিকাৰ নাথাকিব, এই চৰকাৰ অতকাল নিষ্পেৰিত
হৈ অহা বাইজে মিঙ্গে পৰিচালনা কৰিব। কচিয়াৰ এই ওয় বিপ্লৰে বাস্তুক এটা
বতুন ৰপ দিব, যি কপে সমাজবাদলৈ আগ বঢ়াই নিব।” লগতে লেনিনে ইয়াকো
জনালে যে শুন্দৰ অৱসান ষ্টিবই, মাটিও বাস্তীকৰণ হৰ, কৃষক-মূৱা কিন্তু ঐক্যবৰ্ক
হৰই লাগিব। তেওঁ আবেদন জনালে যে সকলোৱে এখন সৰ্বহাৰাৰ সমাজবাদী বাস্তু
গতি তুলিবলৈ কঠাৰ ভাবে শ্ৰম কৰিব লাগিব।

সৈনিক আৰু ঝঁঝিক চোভিয়েট এই বিশেষ অধিবেশনে লেনিনৰ প্ৰত্যোকটো শক্তে
বিশেষ তাৎপৰ্য বিচাৰি পালে আৰু বিনাৰক্তপাতে বিপ্লৰ কৃতকাৰ্য কৰি তোলা কাৰণে
বাইজলৈ ওলগনি জনাই খ্যাৰাদমুচক প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰিলে। অধিবেশনে কৃষক-মূৱাৰ ঐক্যব
ভোটিত গতিৰ বিচাৰি সমাজবাদী চোভিয়েট চৰকাৰৰ প্ৰতিও অকুণ্ঠ সমৰ্থন আগবঢ়ালে।

চৰকাৰ পতনঃ—সিফালে কেবেনকি চৰকাৰে বিপ্লৰ দমন কৰিবলৈ সকলো প্ৰকাৰে
চেষ্টা কৰিও বিফল ই'ল। পেট্ৰোগ্ৰেড নগৰত থকা কোনো বাহিনীয়ে বিপ্লৰীৰ বিকল্পে
অন্ধ ধৰিবলৈ ইচ্ছা নকৰিলে। বাহিনীৰপৰা সৈগ্য সাহায্য বিচাৰিলে সঁচা, সৈস্ত আহিলো,
কিছু নগৰৰ পৰা বহুবৰ্ত বেড়গাৰ্ড বাহিনীয়ে বাধা দিলে, কোনো যালৰপৰা প্ৰৱেশ পথ
নাপালে।

নিকপায় হৈ ২৫ অক্টোবৰ দিনা বাতিপুৱা কেডেট বাহিনীৰ নাযক কিঙ্গিনৰ
হাতত পেট্ৰোগ্ৰেড বক্তাৰ সৰ্বক্ষমতা অৰ্পণ কৰি কেবেন্ট্ৰি সীমান্তলৈ পলাল। কেডেট
বাহিনীয়ে শীতপ্ৰাসাদ বক্তা কৰিষে থাকিল।

আৱহাতে বিপ্লৰীসকলৰ মৈষ্ঠবাহিনী বাঢ়িয়ে থাকিল। সেই সময়ত প্ৰাক্ সংসদৰ
অধিবেশন চলি আছিল মাৰ্বিনকি প্ৰাসাদত। বিপ্লৰীসকলে ২৫ অক্টোবৰৰ দিনা তুপৰীয়া
১ বজাৰ ভিতৰত এই প্ৰাসাদে অধিকাৰ কৰে। সদস্যসকলে প্ৰাসাদ এৰি ভ্যত পলাল।
লেনিনে ‘শীতপ্ৰাসাদ’ অধিকাৰ কৰাৰ ওপৰতহে গুৰুত্ব দিব ধৰিলে। সঙ্গিয়া ৬ বজাৰ
লগে লগে ‘শীতপ্ৰাসাদ’ ঘৰাও কৰা হয়। অস্থায়ী চৰকাৰলৈ আস্থাসমৰ্পণ কৰিবলৈ
বাতৰি পঠাই ২০ মিনিটৰ সময় দিলে। কিন্তু প্ৰাক্ সংসদৰ নাহিল। ৯-৪৫ মিনিটত সন্ধানকাৰী
'অক্টোবৰা'ৰ পৰা এজ'ই ফাঁকা গুলি শীত প্ৰাসাদলৈ বুলি নিক্ষেপ কৰা ই'ল। লগে
লগে পিটাৰ আৰু পল দুৰ্গৰপৰা মেচিনগান, বাইফল আদি গৰজি উঠিল। আক্ৰমণ প্ৰতিহত
কৰিবলৈ প্ৰাসাদৰ পৰা কেডেট বাহিনীয়েও প্ৰতি আক্ৰমণ চলালৈ। কেডেট বাহিনীৰ

* History of the October Revolution Progress Publishers, Moscow, P 148

अंति आक्रमण द्वारा ह'ल, डेक्टोराक प्रासाद एवं हहकि बाबौले द्वारा ह'ल। २६ अक्टोबरम
दिना बांडिपुरा १ बजात बेडगार्ड बाहिनी शीत प्रासादत प्रवरेश करे। सकलो अक्टोबर
वाखा-निवेद अंतिम करि २-१० बजात मस्तिसकलक ग्रेनाई करिले। लगे लगे
पेट्रोग्रेडर विप्रर पूर्णकपे जयमृत ह'ल।

विप्ररब बैषिष्ठः :- एই विप्रर अत्यन्त शृंखलावध आक शांडिपुर्ण आहिल। केञ्चीय
विप्ररी सैजे परिचालना समितीव मदस्त एक्टोबोर्डव भाजात एই आक्रमणत विप्ररौसकलव
मूठे ५ जन नाविक, आक एजन सैनिक निहत हैचिल आक डेनेह इम संध्यक हैचिल
साधारण भावे आहत। विप्ररब अत्यक्षमर्शी आमेरिकाब मूक्तवाप्त्रब सांवादिक एलवार्ट बीज
उइलियामचे शृंखलाब कथा वर्णाई कैहे,—

“शीतप्रासाद अधिकाब कराव पिछत एजन विबाटकायब कूवके प्रासादव परा एखन
उलब कापोब लै खोलाई आहिल। इयाके देखि एजन क्षुदकायब बमुळा पिछे पिछे
देदि आहि तेऊक गालि पावि कापोवथन किबाई दिव कले।

कृषकजने कले “एहेन मोब।”

बहुवाजने थुंड चिञ्चित कले,— “हवाई नोवावे। एहेन सदौ बाईजव हे।”

“वेच। भाल कथा। बांडिटेन कावणे मोक उविव दिया। वर शीत पविहे”—
कृषकजने विनवर स्वृत कले।

“मई दुःखित टोराबिच (बङ्क)। लूटपात कवा दोषत विप्रर दूषित होवाडाके
तुमि शीत अलप कष्टके भुगाचोन * ।”

पोनते विप्रर आहिल इमानेह मूळेखल, इयाब कृष्ट पर्वत प्रमाण वाखाको
ओवराई चवम विजय लाभ करिवलैव हैचिल समर्थ। २५ अक्टोबरत (नवून ७ नवेष्वर)
पृथिवीव बुक्त सांवाजवादी पूजिवादव सलनि नवून युग समाजस्वरादव पातनि मेलिले।
विश्व इतिहासत २५ अक्टोबर चिवदिन सोगालि वडेवे जिलिकि थाकिव।

सधो कृचिया श्रमिक आक सैनिक चोडियेटब २२ जमिलन :- अस्त्रायी
चवकाबे सदौ कृचिया चोडियेट समिलन स्थगित कवा सख्त वलखेडिक दलव आहान
क्रमे पूर्व निर्द्धाबित २५ अक्टोबरब दिना आवेलि श्रोलनित चोडियेट समिलन अरुष्टित
हय। एই समिलनत सर्वमूळ ४०२ खन चोडियेटब अंतिनिधिये घोगदान वरे।
सदौ कृचिया श्रमिक, सैनिक आक कृषक अंतिनिधिव उपरिव बाहिलोकचिया,
इंडुक्राईन, वाल्टक अळल, मध्य एचिया प्रकृतिव पराओ अंतिनिधिआहि समिलनत
घोगदान कवे। ६७० जन अंतिनिधिव डितवत ३१० जन आहिल वलखेडिक,
१४७ जन बांडिपहाई-समाजवादी आक अस्त्रायी दलव, ७२ जन मेलखेडिक आक बाकी ३८ जन
विडिल दलव। अधिवेशनत सर्वमूळ ३६९ जन अंतिनिधिये आलोचनात अंश ग्रहण कवे

* A R Williams, Through the Russian Revolution, PP 185-186.

আৰু এই সকলৰ ভিতৰত ২৫৫ জনে চোড়িয়েটৰ হাতত বাণীয় সকলো ক্ষমতা অৰ্পণ
কৰাৰ সপক্ষে মত প্ৰকাশ কৰে, ১৫ জনে গণতান্ত্ৰিক সংযুক্ত চৰকাৰ গঠনৰ সপক্ষে কয় আৰু
বাকী ৩৬ জনে কোনো স্পষ্ট অভিযোগ দাঙি ধৰিব মোৰাবিলৈ।

অধিবেশনৰ সিদ্ধান্ত বা প্ৰস্তাৱসমূহ বলখেড়িক দলৰ অনুবৃলৈ হ'ব ধৰাত মেনখেড়িক
সকলো নানা উপায়ে বাধা জন্মোৱাৰ চেষ্টা কৰে। তেতিয়া এজন সৈনিক উঠি গৰ্জি
কৈছিল,—“সকলো ক্ষমতা চোড়িয়েটৰ হাতলৈ যাবই লাগিব।” তেতিয়া প্ৰতি বিপ্ৰৱী-
সকলো সভাগৃহ ড্যাগ কৰে আৰু ‘পেট্ৰোগ্ৰেড চিটি ডুমা’ ভৱনত লগ ৰহে ‘পিতৃভূমি আৰু
বিপ্ৰৱৰ বক্ষক সমিতি’ গঠন কৰে।

প্ৰতি বিপ্ৰৱীসকলে সভাগৃহ বৰ্জন কৰা সহেও স্পিলৱৰ কাম বক্ষ বথা হোৱা নাছিল,
কাৰণ তেতিয়াও সৰহসংখ্যক প্ৰতিনিধি সভাত উপস্থিত আছিল। সভা চলি থকা
অৱস্থাত বাতিগুৱা ৩ বজাৰ বেতিয়া ‘শীত আসাদ’ আৰু কেৱলকি মন্ত্ৰীসভাৰ পতনৰ
বাতৰি অধিবেশনে জানিলো, সকলো প্ৰতিনিধিয়ে আনন্দত কিবলি পাৰি উঠিল আৰু
চলে লগে লেনিনৰ খচ্বা প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰি ক্ষয়—সকলো ক্ষমতা, অমিক, মৈনিক আৰু
কুষকৰ হাতলৈ গ'ল। লগতে সমূহ প্ৰেমিক, কৃষক আৰু সৈনিকক প্ৰতিবিপ্ৰীৰ কৰলৰ
পৰা বিপ্ৰৱক বক্ষা কৰিবলৈও আহ্বান জনাই। বাতিগুৱা ৫ বজাৰ লগে লগে ১ম দিনাৰ
অধিবেশনৰ সামৰণি পৰে।

এই সভাত লেনিন উপস্থিত থাকিব পৰা নাছিল, তেওঁ ব্যস্ত আছিল সৈঙ্গ
পৰিচালনা সমিতিৰ সভাত। দুনিশা টোপৰিয়াৰ মোৱাৰাৰ কাৰণে সিদিনা বোঞ্চ

কুৰৱেভিচৰ অনুৰোধ কৰে তেওঁৰ ঘৰত শেষ নিশা জিৰণি লৱলৈ

গৈছিল। কুৰৱেভিচে লেনিনৰ সোৱৰণিত বৰ্ণোৱা মতে সিদিনা নিশা
আনে শোৱাৰ পিছত বিছনাৰ পৰা উঠি গোটেই নিশা নৌৰেৰ কাম কৰি লেনিনে
বচনা কৰে তেওঁৰ গৃহিণী বিখ্যাত ‘ভূমিবিধান’ (ডিক্ৰি) খন *। জনতাৰ কুশলৰ
অৰ্পে বচনা কৰা বিধানবি঳াকৰ তত্ত্বত এইখনেই আছিল প্ৰথম বিধান। ২৬
অক্টোবৰৰ দিনা সকলীয়া বহাৰ অধিবেশনত এই বিধান ঘোষণা কৰি কোৱা হ'ল বে,—
সকলো সম্পত্তি বিনা ক্ষতিগুৰুণে বাস্তৱ অধীন হ'ল। খেতিৰ মাটি, গক-ম'হ, সা-
সজুলি গুছতি সকলো সম্পদ মাটি-সমিতি ‘ভোলোষ্ট’ আৰু ‘কৃষক’ চোড়িয়েটৰ অধীন
কৰা হ'ল। অৱশ্যে সাধাৰণ বা নিয়ন্ত্ৰণ কৃষক আৰু কোচাকৰ মাটি বাজেয়াপ্ত কৰা
নহ'ল। কৃষক-ডেপুটিৰ সংশোধনী কৰে মাটিৰ ব্যক্তিগত অধিকাৰ চিৰদিনৰ কাৰণে
বিশোপ কৰা হ'ল। জমিদাৰী বিলাকত বৌধ বা সমূহীয়া কৃষি-পাম কন্ট্ৰুম আদৰ্শত
গঢ়ি তোলাৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে। অঙ্গাত ভালোৱান কথাৰ ইয়াত সংযোগ কৰিলৈ।

* V Bonch Bruevich, How V I Lenin wrote the Decree of Land,

On Lenin, Progress Publishers, Moscow, PP. 58-59.

ବୁଦ୍ଧିମୁକ୍ତି ଶତାବ୍ଦୀର ପିଛତ ଶତିକାଙ୍ଗୁବି ହାମରାଓ କାଟି ଅହା ତୁମି ପରମା ମୁହଁର୍ଭେ
ଭିତରତେ ଲେନିନେ ସମାଧା କବି ଦିଯାଇ, କଂଗ୍ରେସର କୃଷକ—ଡେପୁଟୀସକଳର ଆନନ୍ଦର ଠାଇ
ମୋହୋରା ହ'ଲ । ୨ୟ ଦିନାର ଅଧିବେଶନେ ଭୂମିବିଧାନ ଗ୍ରହଣ କବି ଭୂମମଞ୍ଚା ସମାଧାନ କବାର
ଉପରିଓ ଅଷ୍ଟାଯୀ ଚବକାରେ କାବାକକ ବା ନିର୍ବାସିତ କବି ବଥା ବିପରୀ ମାତ୍ରକେ ମୁକ୍ତି ଦିଯାର
ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ଗ୍ରହଣ କରେ ।

୨ୟ ଦିନାର କଂଗ୍ରେସର ଗୁହୀତ ପ୍ରକାର ସ୍ଵଭବ ଭିତରତ ଶାସ୍ତି ବିଧାନେ ଅନ୍ତରମ
ଅଧିନ । ଏହି ବିଧାନଖନତ କୋଣା ହୟ ସେ ଯୁଦ୍ଧତ ଲିପି ଥକା ସି କୋଣେ ଶକ୍ତିଯେ ବିନା
ଚର୍ତ୍ତେ ମନ୍ଦିଷ୍ଠାପନତ ସମ୍ମତି ଦିବ ଲାଗେ । ମନ୍ଦିପତ୍ର ଏନେବେ ସମ୍ପାଦିତ ହବ ଲାଗିବ
ଶାସ୍ତି ବିଧାନ ଯାତେ କୋଣୋରେ କୋଣୋକୋ ନିଷ୍ପେଷଣ କବିବ ନୋରାବେ, କୋଣୋ ହରିଲ
ଜ୍ଞାତିବ ଓପରତ ସବଲେ ବଳ ପ୍ରଯୋଗ କବିବ ନୋରାବେ । ଆନକି ଅନ୍ତାଙ୍ଗ
ଜ୍ଞାତିଯେ ଆଗବଢ଼ାରା ଶାସ୍ତି ଚୁକ୍ତି ବିବେଚନା କବିବଲୈଏ ଚୋଭିଯେଟ ଚବକାର ସାଜ୍ଜ ଥାକିବ ।
ଏହି ବିଧାନରେ ଅଷ୍ଟାଯୀ ଚବକାରେ ପାଞ୍ଚଚାତାବ ଜ୍ଞାତିବିଲାକବ ଲଗତ ସମ୍ପାଦିତ କବା ମକଳୋ
ଗୁପ୍ତ ଚୁକ୍ତି ଉଗଂସା କାବ, ଲଗତ ମନ୍ଦିବ କାବଣେ ଆପୋଚନା କବାର କାବଣେ ତିନିମାହ କାଳ
ଯୁଦ୍ଧ ବିଷିତ ବାଧିବିଲୈ ଯୁଦ୍ଧ ସଂଖିଷ୍ଟ ଜାତିବିଲାକଲୈ ଆହ୍ଵାନ ଜନାଯ ।

ଏହି ୨ୟ ଦିନାର କଂଗ୍ରେସର ଅଧିବେଶନତେ ଲେନିନର ଚୋଭିଯେଟ ଚବକାରେ ଘୋଷଣା କବିଲେ
ସେ କୃଷକ ସୁରାବ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ଚୋଭିଯେଟ ଚବକାରେ କୋଣୋ ଦିନ ସାତ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ନୌତି ଅରଳମ୍ବନ
ନକବିବ, ମକଳୋ ଦେଶ ଆକ ଜ୍ଞାତିବ ଲଗତ ବନ୍ଧୁତ ପାତି ଶାସ୍ତି ଆକ ମମତାବ ଭାବେରେ
ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମବାୟର ଭିତ୍ତିତ ଚଲି ଥାକିବ । ଶାସ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ମହ ଅରହାନର କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କବି
ଲେନିନେ କଲେ,—‘ଆମି ମକଳୋ ଧରଣର ଧର୍ମାଜ୍ଞାକ ଆକ ଅପହବଣର ନୌତି ପରିହାବ କବିଛୋ,
ବନ୍ଧୁତପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରଭୀମାର ନୌତି ଆକ ଶାସ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିନୈତିକ ସମ୍ପର୍କର କଥା କିନ୍ତୁ ଆମି ଆଗ୍ରହେବେ
ଗ୍ରହଣ କରିମ ।’

ଲେନିନର ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ସାହିତ ପ୍ରତି ପ୍ରତିଜିନ ପ୍ରତିନିଧିଯେ ଆହ୍ଵାନେ ସମର୍ଥନ ଜନାଲେ ।
ଶକ୍ତିଲାଭକ ୧ୟ ଦିନାଇ ଚୋଭିଯେଟ ଚବକାରେ ଗୁହ ଆକ ବୈଦେଶିକ ନୌତି ଗ୍ରହଣ ଆକ ଘୋଷଣା
କବିବଲୈ ସମର୍ଥ ହୋରା । ଲେନିନର କାବଣେ କମ କୃତିତ୍ୱର କଥା ନହ୍ୟ ।

୨ୟ ଦିନାର କଂଗ୍ରେସର ଅଧିବେଶନତ ଗ୍ରହଣ କବା ମନ୍ଦିଷ୍ଠାପିଲାକବ ଭିତରତ ମନ୍ତ୍ରୀମାନୀ
ଗଠନୋ ଏଟା ଗୁରୁତପୂର୍ଣ୍ଣ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ସଂବିଧାନୀ ପରିଷଦ ଏହି ଶାସ୍ତି ସଂବିଧାନ ପ୍ରକ୍ରିୟାନ୍ତର ନକବାଲୈକେ
ଅଷ୍ଟାଯୀ ମନ୍ତ୍ରୀମାନୀ ଗଠନ ଶାସନକାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କବାର କାବଣେ ‘କାଉଙ୍ଗିଲ ଅବ ପିପୁଲଚ୍
ଗଠନ’ (ଗଣମନ୍ତ୍ରୀ ପରିଷଦ) ଅଷ୍ଟାଯୀ ଭାବେ ଗଠନ କରେ । ମନ୍ତ୍ରୀ
ପରିଷଦର ସଭାପତି- ଡି, ଆଇ, ଲେନିନ, ଗୁହମଞ୍ଚୀ ଏ ବିକୋଣ,
କୃଷି, ଡି. ମିଲିଟାରୀ, ଆମ, ଏ. ଝ୍ୟାପ୍. ନିକୋଭ, ସୈଞ୍ଚ ଆକ ନୋରାହିନୀ, ଭୂଦ୍ରମିବ ଏନ୍ଟାନୋଭ,
ନିକୋଲାଇ କ୍ରିଲେଂକୋ ଆକ ପାନ୍ଡିମ ଭୌବେଂକୋରେ ଗଠିତ ଏଟି ସମିତି, ସ୍କ୍ରାମସାଇ ଆକ
ଟଙ୍ଗୋଗ ଜିଙ୍ଗୋର ମୋଗିନ, ଶିକ୍ଷା ଏମାଟୋଲି ଲୁନାଚାର୍ଚି, ବିଜ—ଆଇଭାନ ଟେପାନଭ,

ମୈଦେଶିକ - ଟ୍ରୋଂକ୍ଷି, ଆଇନ-ଡ଼ି ଅପ୍ଲୋକୋଭ, ଖାଣ୍ଡ-ଆଇ ଟେଓଦୋବୋଭିଚ, ଡାକ ତାବ—
ଏନ. ଆଙ୍ଗଲୋକ୍ତ, ଜାତୀୟ ସମସ୍ୟା— ଟେଲିନ ।

ମଞ୍ଚୀପରିଷଦ ନିୟକ୍ଷେତ୍ର କାବ୍ୟ ଅଧିକାବ ଧାକିଲ ଚୋଭିଯେଟ କଂଗ୍ରେସ ଆକ ଦଲର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ
ସମିତିର । ଏହି ଅଧିବେଶନରେ ୧୦୧ ଜନ ସମସ୍ୟରେ ଦଲର ସଦୌ କଟିଯା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପରିଚାଳନା
ସମିତିର ସଂଗଠିତ ହୁଏ ।

ଚୋଭିଯେଟ କଂଗ୍ରେସର ଏହି ଅଧିବେଶନରେ ବହୁତୋ ଗୁରୁତ୍ପର୍ଣ୍ଣ ମିଳାନ୍ତ ଆକ ବିଧି ଗ୍ରହଣ କରେ ।
ମଭା ଗୃହ ବାହିବିତ ଅମ୍ବଖ୍ୟ ଜନତା ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀର ହେ ବୈ ଆହେ ମଭାବ ମିଳାନ୍ତ ଜାନିବିଲେ । ମେଯେ
୨୭ ଅକ୍ଟୋବରର ଦିନା ବାତିପୁରା ୫ ବଜାତ କ୍ଷେତ୍ରକ କାବ୍ୟେ ମଣି ସ୍ଥଗିତ ବଖା ହ'ଲ, ପ୍ରତିନିଧି-
ସକଳ ବାହିବିଲେ ଆହି ଜନତାକ ସକଳୋ । କଥାରେ ବୁଝ ଦିବ ଧରିଲେ । ଏହି ପ୍ରସମ୍ପତେ ଲେନିନେ
ଅକ୍ଟୋବର ବିପରିବ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପ୍ରଭାବର ବିଷୟେ କବିଲେ ଗୈ କୈଛିଲ,—“ବବକ ଗଲିଲ, ବାଟ
ମୁହଳି ହେ ଜିଲିକି ଉଠିଲ * ।

କେବେନ୍ତର ବ୍ୟର୍ତ୍ତ ପ୍ରଯାସ :— ୨୫ ଅକ୍ଟୋବରର ଦିନା ଶୀତ ପ୍ରାସାଦର ପରା ପଲାଇ ଗୈ
ବିପରି ଦମନର କାବ୍ୟେ ବଣାନ୍ତର କେବେନ୍ତରେ ଦୈତ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ବିଚାରିବ ଧରିଲେ । ଜେନେବେଲ
ତ୍ରାଲୋଭ ଅଧୀନିଷ୍ଟ ୩ ନଂ ଅଷ୍ଟାବୋହୀ ବାହିନୀତ ବାହିବେ ଆନ ସକଳୋ ବାହିନୀଯେ କେବେନ୍ତିକ
ବିମୁଖ କରେ । କୋଚାକ ବାହିନୀର ସମର୍ଥନରେ ତ୍ରାଲୋଭ ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେଡ ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କରେ
ଆକ ଲଗେ ଲଗେ ବିଭିନ୍ନ ବଣାନ୍ତରେ ଟେଲିଗ୍ରାମ ଯୋଗେ ବାତର ପଠାଲେ ଯେ ତେଣୁ ପେଟ୍ରୋ-
ଗ୍ରେଡ ପ୍ରରେଶ କରିଛେ ଆକ ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେଡ ଆକ ତ୍ରାଲୋଭ ବାହିନୀଯେ ଆଜ୍ଞାସମର୍ପଣ
ପରିହେ ।

ଠିକ ଏକେ ସମସ୍ତରେ ‘ପିତୃତ୍ୱ ଆକ ବିପରିବ ବକ୍ର’ ସମିତିରେ ବିଭିନ୍ନ ବଣାନ୍ତରେ ବାତରି
ପଠାଲେ ଯାତେ ବିପରୀ ବାହିନୀ ଆକ ଚୋଭିଯେଟ ଚବକାବର ମଞ୍ଚୀସକଳର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କୋନେଓ
ନାମାନେ ।

୨୭ ଅକ୍ଟୋବରର ଦିନା ବାତିପୁରା କେବେନ୍ତର ବାହିନୀଯେ ଗାଂଚିଲା ଅଧିକାବ କବି ଚାବ-
କ୍ଷୋଯେ ଚେଲୋବ ଫାଲେ ଆଗବାତେ । ଚୋଭିଯେଟ ବିଦେଶୀ ପ୍ରତିବିପରୀ ଶକ୍ତିସମୁହେ କେବେନ୍ତର ଲଗତ
ଲଗତ ସହ୍ୟୋଗ କରେ । ଦୈତ୍ୟବାହିନୀର ପ୍ରଥାନ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୟବରପରା ଜେନେବେଲ ଦୁର୍ଧରେନିନ ଆକ
ଅଞ୍ଚାନ୍ତ କାମାତ୍ତାବସକଳେଓ ବିପରୀ ବାହିନୀର ବିକଳେ କେବେନ୍ତର ଲଗତ ସହ୍ୟୋଗ କରିବଲେ
ହେବ କରିଲେ । ମାଜାଜ୍ୟବାଦୀ ବିଦେଶୀ ବାହିନୀରେ ତଳେ ତଳେ କେବେନ୍ତର ବାହିନୀକ ସହାୟ
କରେ । କିନ୍ତୁ ସକଳୋ ଚେଟୀ-ଶ୍ରୀ ବ୍ୟର୍ତ୍ତ ହ'ଲ । କାବଣ ବିପରୀ ଶ୍ରୀମିକ ଆକ ଦୈତ୍ୟ ବାହିନୀଯେ
ଶେଷଟୋପା ତେଜ ଦି ହଲେଓ ନରଲକ ସାଧୀନତା ବକ୍ଷା କରିବଲେ ଦୃଢ଼ଭାବେ ସାଜୁ ଆଇଲ । ଅମୀମ
ତୁମ୍ହାରେ ତେଣୁଲୋକ ଆଗବାଚିଲ ପ୍ରତିବିପର ସଂସ କରିବଲେ ।

ଆନହାତେ ପ୍ରତିବିପରୀର ଲଗତ ଯୋଗ ଦିଯା ବାହିନୀବିଲାକେ ଫେତିଆ ସ୍ଟନାବ ସରକପ
ଉପଲକ୍ଷ କରିବ ପାରିଲେ, ତେତିଆ କିଛମାନ ବାହିନୀ ଯକ ଏବି ଆଁତବି ଗ'ଲ ଆକ ଆନ

* V. I Lenin, Collected works, Vol 25, PP 22-23

কিছুমান আগবাটি গৈ বিপ্লবীসকলক সমর্থন জনালে। কিন্তু তথাপিও বিপ্লবীসকলে কেবেন্স্কির
বাহিনীর আক্রমণ ব্যর্থ করিবপৰা নাছিল, অন্ততঃ ষেতিয়ালৈকে
সেনিব সৈজ
পরিচালনা
সেনিনে নিজে সৈজ পরিচালনাৰ দায়িত্ব বহন কৰা নাছিল। ষেতিয়া
লেনিনে নিজে সৈজ পরিচালনা কৰিব ধৰিলে আৰু বিপ্লবী চৰকাৰে
এইগ কথা বিধি আৰু সিদ্ধান্ত সমূহ ব্যাপারকল্পত প্ৰচাৰ হব ধৰিলে, তেতিয়াহে প্ৰতি-
বিপ্লবী বাহিনী যুদ্ধবপৰা ক্ষান্ত হ'ল, তেওঁলোকে বিপ্লবীসকলক সমর্থন জনালে, আৰুকি
কেবেন্স্কি আৰু ক্রাচ্মোভক গ্ৰেণার কৰিবলৈও সম্ভতি প্ৰকাশ কৰিলে।

এই বাতৰি শুনাৰ লগে লগে কেবেন্স্কি তিৰোতোৰ বেশত দক্ষিণ সীমাঞ্চলৈ পলাণ,
ক্রাচ্মোভ বন্দৌ হয়, পিছত বিপ্লবী বাহিনী পরিচালনা কৰিব বুলি প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়াত
হে মুক্তি দিয়ে।

চোড়িয়েট কচিয়াৰ ইতিহাসে কয় যে এই বিজয়ৰ কাৰণে গৌৰৱৰ অধিকাৰী
অ্যামিকসকল হে। ভোক-পিয়াহ, শীত-তাপ একোকে নগণি বিপ্লবক বক্ষা কৰিবলৈ
যি উৎসাহ আৰু বীৰহৰে তেওঁলোকে বুঁজিলে তাক দেখি সেনিকসকলে আৰু বেচি
উৎসাহৰে যুজিবলৈ প্ৰেৰণা পাঞ্জে। এনে অদ্যনীয় প্ৰেৰণাই ব্যৰ্থ কৰে কেবেন্স্কিৰ
সকলো চেষ্টা আৰু অভিসন্ধি ঘড়যন্ত্ৰ।

মঙ্কো আৰু অন্যান্য ঠাইত বিপ্লব :—পেট্ৰোগ্ৰেড নগৰ প্ৰতি বিপ্লবৰ পৰা বক্ষা
কৰাৰ পাছত ১৯১৭ চনৰ অক্টোবৰৰ পৰা ১৯১৮ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীৰ ভিতৰত সমগ্ৰ কঢ়িয়াত
বিপ্লব জয়যুক্ত হ'ল। অৱগে মিত্ৰত্বৰ সাহায্যত প্ৰতিবিপ্লবীয়ে পদে পদে বাধা
জন্মাবলৈ কম চেষ্টা কৰা নাছিল। মঙ্কোৰ বিপ্লব জয়যুক্ত হোৱাত পেট্ৰোগ্ৰেডতকৈও
বেচি বাধাৰ সমুখীন হৰলগাত পৰিচলিল।

তেতিয়াৰ মঙ্কো আছিল কচিয়াৰ ২য় বাজধানী। কচিয়াৰ শিল্প, উৎপাদন, কলা-সংস্কৃতি
সকলোৰে কেন্দ্ৰস্থান আছিল মঙ্গো। পেট্ৰোগ্ৰেডৰ বিজয় বাতৰি পোৱাৰ লগে লগে

২৫ অক্টোবৰৰ দিনা সঞ্চিয়া মঙ্কোৰ বসন্থেভিকসকলো প্ৰেট্ৰোগ্ৰেডৰ
মঙ্কো বিপ্লব
অনুকৰণত এটা বিপ্লবী সৈজ পরিচালনা সমিতি গঠন কৰে, কিন্তু
ভুলকৰমে এই সমিতিতি মেনশেভিক আৰু বিলৱী সমাজবাদী সদস্যও সোমায়। এইসকলে
বিপ্লবে কুতোৰ্য্যাত পদে পদে বাধাৰ হৃষি কৰে।

২৬ অক্টোবৰৰ দিনা বাতিপুৱালৈ বলশেভিকসকলে মঙ্কো নগৰৰ বছতো বিখ্যাত
আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ অঞ্চল দখল কৰে। প্ৰতিবিপ্লবী সকলো কিন্তু নীৰে থকা নাছিল।
মঙ্কো নগৰ ডুয়া সমিতিৰ নেতৃত্বত সংগঠিত ‘বাইকৰ নিৰাপত্তা সমিতি’ৰ লগত সহযোগ
কৰিলে মেনশেভিক, সমাজবাদী বিপ্লবী, কেডেট, বাজতন্ত্ৰৰ সমৰ্থক প্ৰতীক সকলো দলে।
২৭ অক্টোবৰৰ দিনা প্ৰতিবিপ্লবীসকল বিপ্লবীতকৈ অধিক শক্তিশালী হয়, কলতঃ ২৮ অক্টোবৰৰ
দিনা ক্ৰেমলিন অধিকাৰ কৰে আৰু এটা বিপ্লবী সৈজবাহিনী ধৰংস কৰে।

এই বাতৰি ওৱাৰ লগে লগে সেমিনে পেট্রোগ্রেডৰ পৰা কেইবাটাও 'বেডগার্ড' আৰু 'নৌবাহিনী' মক্ষে অভিযুক্ত পঠায়। মক্ষেৰ ওচৰৰ নগৰ আৰু কাৰখনাৰ বিস্থাবৰ পৰাও 'বেডগার্ড' আহি বিপ্লবত ঘোগ দিলৈ। নিৰীহ হাজাৰ হাজাৰ সৰ্বহাৰা জনতা আহি বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে ধেছাই বিপ্লবত অংশ গ্ৰহণ কৰিলৈ।

ইয়াৰ ফলস্বৰূপে ২ নবেহৰৰ দিনা 'বেড়ঙ্কোৱাৰ' আৰু ৩ নবেহৰৰ দিনা 'ক্রেমলিন' পুনৰ অধিকাৰ কৰি বিপ্লবী বাহিনীয়ে 'কেডেট বাহিনী' আৰু 'নিৰাপত্তা সমিতি'ক ধাৰণাম কৰি দিয়ে আৰু লগে লগে মক্ষেতো চোভিয়েট শক্তি মুপ্রতিষ্ঠিত হয়।

প্ৰতিবিপ্লৱীসকল কিন্তু ইমানতে ক্ষান্ত থকা বাছিল। প্ৰতিক্ৰিয়াশীল সেনানায়ক-সকলৰ লগত লগলাগি বিপ্লবৰ ধৰণ কৰিবলৈ উঠি-পৰি লাগিয়ে আছিল। কিন্তু পেট্রোগ্রেডত কেৰেন্স্কিৰ পৰাজয় ঘটাত প্ৰায়ভাগ বণাঙ্গতে সৈন্যবাহিনীয়ে চোভিয়েট শক্তিক সমৰ্থন কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে।

প্ৰতিক্ৰিয়াশীলসকল তেড়িয়াও ক্ষান্ত নহ'ল। সোঁপহী-সমাজবাদী মেতা চাৰ্ণোভৰ নেতৃত্বত মোগিলেভত চোভিয়েট বাহিনীৰ বিকদে নতুন শক্তি গঢ়ি তোলাৰ বড়যত্ন কৰিব ধৰিলৈ। এঙ্গলোকে সকলোবোৰ সমাজবাদী দলৰ সংযুক্ত চৰকাৰ গঠনৰ ধৰনি তুলিলৈ। আনকি বলৈৰেভিক দলৰ প্ৰবীণ সদস্য আৰু মন্ত্ৰীসভাৰ মন্ত্ৰীসকলৰ ভিতৰত কামেনেভ, জিমোভাইভ আৰু বিকোভেও প্ৰতিবিপ্লৱীসকলক সমৰ্থন কৰি চাৰ্ণোভৰ নতুন সংযুক্ত চৰকাৰ গঠনৰ দাবী তোলে।

সেনিব নেতৃত্বাধীন বিপ্লবী বাহিনীয়ে এই বড়যত্ন ধৰণ কৰে। পশ্চিম আৰু উত্তৰ বণাঙ্গনৰ সৈনিকসকলে চোভিয়েট শক্তিক পূৰ্ণ সমৰ্থন দিয়া কাৰণেও মোগিলেভত প্ৰতিবিপ্লৱী-সকলৰ বড়যত্ন অপ্রয়াসে বিধৰণ হ'ল।

কিছুদিন ঘুঁজ-বাগৰ চলাৰ পিছত দক্ষিণ-পশ্চিম কমানিয়া, ককেচিয়া প্ৰভৃতি বণাঙ্গন'তা সৰহভাগ সৈনিকে চোভিয়েট শক্তিক সমৰ্থন কৰিবলৈ ভাগবাটি আহে। উত্তাগ আৰু শিক্ষাসংস্কৃতিৰ কেন্দ্ৰস্থান স্বৰূপ মক্ষো, আইভানোভো—ভে জ্বেচেন্স্ক, ভুভাদিমিৰ, যাবোগ্লাভ, পঞ্জোভ তুলা, নিখনি বড়গোৰোদ, প্ৰভৃতি নগৰ আৰু অঞ্চলত প্ৰায় দিনা বৰ্তপাতেই বিপ্লব বিজয়ী হোৱা বুলিব পাৰিব। ভোৰোনেজ, চৰাটোভ, কালুণা, শ্বোলেংক আদিত অতি সাধাৰণ বাধাৰে অতিক্ৰম কৰিব লগাত পৰিছিল সমগ্ৰ ভল্গা অবল, চাইবেৰিয়া, ইউৰাইল আৰু একেবাৰে পূৰ্বাঞ্চলতো সোনকাপে চোভিয়েট শাসন মুপ্রতিষ্ঠিত হ'ল।

ডন কোচাক অঞ্চলত কিন্তু তৌৰ বাধাৰ সমূৰ্বীন হব লগাত পৰে। তাত কালেভিনৰ নেতৃত্বত প্ৰতিবিপ্লৱীসকলে অবল প্ৰতিপৰে বাধা জন্মায়। বোন্টভ, টাগাংবগ অধিকাৰ কৰি কালেভিনৰ বাহিনী আগ বাটে ডনবাচৰ ফালে। সেই সময়ত ডন-কোচাক অংশত পেট্রোগ্রেড, মক্ষো আৰু অন্যান্য নগৰৰপৰা বেডগার্ড বাহিনী ডন

অঞ্চল'স প্রেরণ করে। ১৯১৮ চনৰ জাহুরাবী-কেজুরাবীত কালেডিনৰ বাহিনীয়ে চৰম পৰাজয় বৰণ কৰে, কালেডিনে অপমানৰ ভয়ত আঞ্চলিক কৰে আৰু লগে লগে ডন অঞ্চল চোভিয়েট শাসনৰ অধীন হয়। ইয়াত বলখেভিক দলৰ শাসনত নেতৃত্ব বহন কৰে পদ্মটেলাকাণ্ডে।

ওৰেঙ্গবাং—কোচাকত আটামান ছটোভৰ নেতৃত্বত চোভিয়েট শাসন উচ্চেদ কৰাৰ অক্ষয় চলে। কিন্তু পেট্রোগ্ৰেডৰ পৰা অহা স্থল আৰু নৌসেনা আৰু ভল্গা-ইউৰাইল অঞ্চলৰ পৰা অহা বেডগাৰ্ড বাহিনীৰ হাতত আটামান ছটোভৰ দল ১৯১৮ চনৰ জাহুরাবীৰ ১৮ তাৰিখে সম্পূৰ্ণকপে পৰাজিত হয়। আটামান ছটোভৰ বাহিনী পলাই গৈ ষ্টেপভূমিত লুকাই ধাকিব লগাত পৰে।

চোভিয়েট শাসন ইমান সহজতে প্ৰবৰ্তন হোৱাৰ মূল কাৰণ হ'ল নতুন চৰকাৰে গ্ৰহণ কৰা সূৰি আৰু শাস্তি নীতি আৰু লেনিনে ঘোষণা কৰা জাতি উপজাতি বিষয়ক
অস্থায় অঞ্চলত
নীতি। নতুন চৰকাৰে জনসাধাৰণৰ লগত প্ৰতিষ্ঠা কৰা মধুৰ সম্পর্কয়ো
প্ৰতিবিপ্ৰৰ ক্ষেত্ৰে কৰি চোভিয়েট শাসন সুদৃঢ় কৰাত প্ৰধান ভাবে সহায়
কৰিছিল। ইয়াৰ ফলত ১৯১৭ চনৰ অক্টোবৰৰ ভিতৰতে বাইলোকচিয়া, বাটিক অঞ্চল,
ইস্তোনিয়া আৰু লাটভিয়াতো অস্তি কম প্ৰয়াসতে চোভিয়েট শাসন সুপ্ৰতিষ্ঠিত হয়।

প্ৰতিক্ৰিয়াশীল শক্তিয়ে বিদেশীৰ সহায়ত প্ৰচণ্ড বাধাৰ সৃষ্টি কৰা সঙ্গেও ইউক্ৰেইনত
জাহুরাবীত চোভিয়েট শাসন সুদৃঢ় হয়। ক্ৰিমিয়া উভৰ ককেচিয়া অঞ্চলতো প্ৰায়
অপ্ৰয়াসে চোভিয়েট শাসন সুপ্ৰতিষ্ঠিত হয়। ট্ৰাঙ্গ-ককেচিয়াত প্ৰতিবিপ্ৰী বৰ্জোৱাসকলে
কিছুদিন বাধা জন্মাই আছিল। বাকু অঞ্চলত ৩১ অক্টোবৰৰ ভিতৰতে বিপ্ৰৰ কৃতকাৰ্য
হয়। কিন্তু বিদেশী সাম্ৰাজ্যবাদী শক্তিৰ সহায়ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি মুচাভাটিষ্ট্চ, দাচ-নাকচ
আৰু জেরিয়ান মেনখেভিকসকলে বহুদিন প্ৰচণ্ড বাধাৰ সৃষ্টি কৰি আছিল। মধ্য এচিয়াৰ
কাজাখস্থান, তুর্কীস্থান আদিত নবেন্দ্ৰৰ ভিতৰতে বিপ্ৰী কৃতকাৰ্য হয় আৰু চোভিয়েট
শাসন সুদৃঢ় হয়।

এনেদৰে বলখেভিক দলৰ স্বযোগা শক্তিশালী নেতৃত্বত কুৰক-বহুৱা আৰু সৈনিকসকল
একত্ৰিত হৈ সমগ্ৰ পৃথিবীৰ এক বৰ্ষাংশে ভূভাগ আজিৰ সমাজভাস্ত্ৰিক চোভিয়েট কঢ়িয়াত
১৯১৭ জনৰ ২৫ অক্টোবৰৰ পুৰণা (পুৰণা) ১৯১৮ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীৰ ভিতৰত সমাজবাদী
বিপ্ৰৰ কৃতকাৰ্যাতাৰে চোভিয়েট শাসন সুপ্ৰতিষ্ঠিত হ'ল। প্ৰতিক্ৰিয়াশীল বৰ্জোৱাসকলৰ
উচ্চটনিত আৰু বিদেশী সাম্ৰাজ্যবাদীৰ ফুচুলনিত বিসকলে বিপ্ৰৰ বিকলে গৃহযুদ্ধত যোগ
দিছিল, সেই সকলেও চোভিয়েট শাসনৰ স্বৰূপ মৰ্মে মৰ্মে অনুভৱ কৰিব পাৰি আৰু
বিশেষকৈ বিপ্ৰীসকলৰ মানৱীয় আবেদনত মুঝ হৈ চোভিয়েট শাসন অটিবে আকোৱালি
জলে। এই বিপ্ৰৰ মানৱ জাতিক পুঁজিবাদৰ পৰা সমাজবাদৰ পথলৈ আগ বঢ়াই নিলে,
বিশ্ব ইতিহাসৰ ৰূপ বদলালে, মানৱ জাতিয়ে সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে এই বিপ্ৰৰ ক

ଆଦର୍ଶ ସକଳେ ଗ୍ରହଣ କରିଲେ । ଅଞ୍ଚୋବର ବିପନ୍ନର ଫଳସକଳେ ଜାର୍ମାନୀ ଆକ ଅଟ୍ରିଧାତ ବାଜତଙ୍ଗର ଅରସାନ ଘଟିଲ, ପୃଥିବୀର ଭିନ ଭିନ ଉପନିବେଶବିଳାକେ ପ୍ରବୁଲ ସାହସରେ ମୁକ୍ତି ଯୁଝତ ଯୋଗ ଦିବଲୈ ପ୍ରେବଣ ପାଲେ, ସମଗ୍ର ଅମ୍ବାଜୀର୍ବୀ ସର୍ବହାବା ଶ୍ରେଣୀଯେ ମାନରୀଯ ସମାନ ଲାଭ କରିଲେ ଆକ ଭିନ ଭିନ ଦେଶତ ସମାଜତାତ୍ତ୍ଵିକ ଦଳ ସଂଗଠିତ ହବ ଧରିଲେ । ଚାହୁଁକେ କବଲୈ ହଲେ ଅଞ୍ଚୋବର ବିପନ୍ନର ସମଗ୍ର ମାନରଙ୍ଗାଡ଼ିକେ ଜୋକାବି ଦିଲେ ଆକ ମାନର ସମାଜକ ଛଟା ବହଳ ଶ୍ରେଣୀତ ବିଭକ୍ତ କରିଲେ,—(୧) ସମାଜବାଦୀ ଆକ (୨) ପୁଣିବାଦୀ (ତଥା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ) ।

୨୦ମ ଅଞ୍ଚଳୀ

ଚୋଡ଼ିଯେଟ ବାଟ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠାପକ ଲେନିନ

ଏତିଆ ଲେନିନ ଚୋଡ଼ିଯେଟ ବାଟ୍ର ଭିତରତ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନତ ଅଧିଷ୍ଠିତ । ବଲଖେତିକ ଦଲ ଆକ ଚୋଡ଼ିଯେଟ ବାଟ୍ରକ ଅମିକର ଏକନାୟକହର ଭେଟିତ ସମାଜବାଦୀ ବାଟ୍ରରୁପେ ଗଢି ତୋଳାବ ଦ୍ୟାଯିତ୍ବ ଏତିଆ ଲେନିନର ।

ନୃତ୍ୱ ଧରଣର ବାଟ୍ରମେତା :—ଲେନିନ ଯଥାର୍ଥତେ ମନେ ପ୍ରାଣେ ସମାଜବାଦୀ ଆଛିଲ । ତେଣୁ ନିଜକ ସତତେ ସମାଜବାଦୀ ଅମିକ ନାଗରିକ ରୂପେହେ ବିବେଚନା କରିଛିଲ । ସର୍ବହାରାବ ପ୍ରାଣର କ୍ରମ ପ୍ରକୃତ ସମାଜତାନ୍ତ୍ରିକର ଦରେ ଗଭୀରଭାବେ ଅନୁଭବ କରା ନେତା ଆଛିଲ ଲେନିନ । ତେଣୁ ଅମିକ କୃଷକ-ବହୁରାବ ଯୁଝନୀ ପ୍ରତିଭାବ ଉମାନ ପାୟ ଆକ ଗଭୀର ଆନ୍ତରିକତାବେ ତେଣୁଲୋକଙ୍କ ଅନ୍ଧାଓ କରେ । ମୁଗଭୀର ବାଜନୈତିକ ଜ୍ଞାନ, ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଶକ୍ତି ଆକ ମୂର୍ବାର୍ଥିତା ସମ୍ପନ୍ନ ଏହି ମହାନ ମେତାଜ୍ଞନର ଆଛିଲ । ଅସାଧାରଣ ସାଂଗଠନିକ ଶକ୍ତି, ସାହସ ଆକ ନିର୍ଭୀକତା ।

ଲେନିନ ବଲଖେତିକ ଦଲ ଆକ ଚୋଡ଼ିଯେଟ ବାଟ୍ର ଉତ୍ସବେ ନେତୃତ୍ବ ଅଧିଷ୍ଠିତ । ଚୋଡ଼ିଯେଟ ବାଟ୍ର ବାଙ୍ଗୀନାତିକ, ଅର୍ଧନୈତିକ, ସାଂସ୍କାରିକ ଆକ ବୈଦେଶିକ ସମସ୍ୟା ତେବେଇ ସମାଧୀ କରେ । ତେଣୁ ସଂଗଠନ କରେ ବାଙ୍ଗହରୀ ଅନୁଷ୍ଠାନବିଳାକ, କଂଗ୍ରେଶ୍ର ଅଧିବେଶନବୋରେତ ସନ୍ତ୍ରିଯ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରେ, ଅମ୍ବଖ୍ୟ ସଭା-ସମିତିତ ଯୋଗ ଦିଯେ, କାର୍ବାନା ଆକ ଗାଁବିଳାକ ଦର୍ଶନ କରି କୃଷକ ବହୁରୂପକଳକ ଉତ୍ସାହିତ କରି ବକ୍ତ୍ଵା ଦିଯେ ଫୁରେ । ସାଂଗଠନିକ କାମତ ଏକାନ୍ତଭାବେ ଲିପ୍ତ ଥକାର ଲଗତେ ବଚନା କରେ ମୂଳ୍ୟବାନ ଗବେଷଣାଗୂଳକ ଗ୍ରୁ-ପ୍ରବନ୍ଧବୋର ।

ତେତିଆର କଟିଆ ସକଳୋ ବିଷତେ ପିଛପରା, ଅମ ବନ୍ଦ୍ର, ଶିଙ୍କା-ଦୌକାହୀନ ଆକ ବାହିବେ ଭିତରେ ଶର୍କୁଇ ପବିବେଷ୍ଟିତ । ଅଧିଚ ଏହିନ କଟିଆତେ ଲେନିନହିଁତ ପୃଥିବୀର ଭିତରତ ସର୍ବପ୍ରଥମ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ଏଥିନ ଗଢିବିଲେ ଭାତୀ ହୈଛିଲ । ଲେନିନ ସତତେ ଆଶାବାଦୀ କାରଣେ ଏମେ ଚରବନ୍ଧାବ ମାଜତୋ ହତାଶ ହୋଇବା ନାହିଲ, ଭୟୋ କରା ନାହିଲ । ବଲଖେତିକ (ପିଛିଲେ ସମାଜତାନ୍ତ୍ରିକ) ଦଲର ସହାୟତ କଲନାବ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜଧନ ଗଢି ତୁଳିବ ପାରିବ ବୁଲିହେ ଦୃଢ ବିଶ୍ଵାସ କରିଛିଲ ।

শ্রমজীবী জনতাৰ স্মৃজনী প্ৰতিভাৰ প্ৰতি গঠীৰ আকা ধকা কাৰণে মাঝ' - এজেন্সুৰ আদৰ্শ উজ্জ্বলাই ৰাখি লেনিন আগ বাটিছিল গণশক্তিক উদ্দীপ্ত কৰি তুলি সমাজবাদী তথা সমাজতাৎস্মক চোভিয়েট বাট্টে গঠি তুলিবলৈ। বিপ্ৰৱৰ সময়ত কৃষক-বহুৱাৰ আৰু সৈনিক-সকলে দেখুৰা কাৰ্যাদকতালৈ লক্ষ কৰি তাৰ ভেটিত সাধাৰণীকৰণৰ সহায়ত লেনিন গঠীৰ আশাৰে আগ বাটিছিল চোভিয়েট দেশ গঠি তুলিবলৈ।

ছাত্রাবস্থাৰে পৰা মাঝ' বাদৰ ভেটিত অসংখ্যা বচনা লেখিলে নিজেও ভালোবান সূচী উন্নোৱন কৰিলৈ। ক্ষমতা লাভৰ পিছত লেনিনে ঘোষণা কৰিলে,—“এতিয়া সূত্ৰাবিলাক বাস্তৱত পৰিষত কৰাৰ সময়, সূত্ৰক বাস্তৱৰ ভেটিত অধিক শক্তিশালী কৰিব লাগিব, প্ৰমাণ কৰিব লাগিব আৰু আৱশ্যক অনুসৰি কৃথক-বাধাৰও লাগিব।”

বাধা-দ্বায়াসকলৰ বিকল্পেঃ--বলশেভিক দল খেনিবেই সৃষ্টি আৰু এই দলৰ পিছত আছিল কঢ়িয়াৰ সমগ্ৰ শ্ৰমজীবী জনতাৰ সমৰ্থন। এই দলৰ সহায়ত কেওঁ কলনাৰ সমাজতন্ত্ৰবাদী সমাজখন কঢ়িয়াত গঠি তুলিব পাৰিব দুলি বিশ্বাস কৰিছিল। এই কাৰ্য্যত যিসকলে প্ৰতিবন্ধকতাৰ ক্ষমাইছিল সেইসকলক তেওঁ সতকাই ক্ষমা কৰিব নোৱাৰিছিল। দলীয় নৌতি বা অনুশাসন কঠোৰ ভাবৰ পালন কৰাকে তেওঁ কামনা কৰিছিল, অন্যথাই দলৰ কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সবহ সংখ্যকৰ সম্মতি সাপেক্ষে কঠোৰ ভাবে শাস্তি বিহাৰ কথাও তেওঁ কলনা কৰিছিল। দশীয় অনুশাসন মানিবলৈ অসমৰ্থ হোৱা কাৰণ কামেনেভ, জিনোভাইভ, বিকোভ, মিলিউটিন আৰু নোগিনক দল আৰু মন্ত্ৰীসভাৰ পৰা পদত্বাগ কৰিবলৈ বাধ্য। কৰ'লে এণ্ডোকৰ খালী আসনলৈ নিৰ্বাচন কৰে বলশেভিক দলৰ অন্তৰ্ভুক্ত প্ৰথ্যামত প্ৰিয় নেতৃসকলক।

নতুন শাসন যন্ত্ৰৰ সৃষ্টিঃ--লেনিনৰ মানত চৰকাৰ বা শাসনযন্ত্ৰ এটা জীৱন্ত সংগঠন হোৱা উচিত। লেনিনৰ চৰকাৰ চোভিয়েট চৰকাৰ। আৰু যদিহে জনতাই চোভিয়েটক কেন্দ্ৰ কৰি নিজক গঠি তোলাত অংশ শ্ৰেণি কৰে তেও়িয়াহে চৰকাৰ সকল হ'ব। লেনিনে ঘোষণা কৰিলে,—“সমাজবাদ ওপৰৰপৰা জাপি দিয়া বস্তু নহয়। ইয়ে যন্ত্ৰৰ আমোলা-তন্ত্ৰকো সমৰ্থন নকৰে, জীৱন্ত আৰু সৃষ্টিশৰ্মী সমাজবাদ জনতাৰ নিজা সৃষ্টি।” সেই কাৰণে চোভিয়েট চৰকাৰে যিবোৰ বিধি বা আইন প্ৰণয়ন কৰিলে, সেইবোৰ সম্পূৰ্ণকৈ বাইকৰ আৱশ্যকতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বচনা কৰিলে, যাতে এই বিধি বা আইনৰ সহায়ত বাইকৰ প্ৰতিভা স্বতঃসৃষ্টভাৱে সুবিকল্পিত হৰ পাৰে তাৰ অস্ত্যাশাত।

এটা নতুন আদৰ্শৰে এখন ‘নতুন সমাজ গঠি তোলা সহজ নহয়। পূৰ্বতে আমোলা-সকল আছিল বুজোৱা ভাৱাপৰা। এতিয়া লেনিনৰ নিৰ্দেশত কৃষক-বহুৱাৰ মাজবপৰা নতুনকৈ আমোলা নিয়োক কৰা হ'ল। কিন্তু তেও়িয়াৰ সবহভাগ কৃষক-বহুৱাই আছিল অশিক্ষিত আৰু আমোলা বিষয়ক প্ৰশিক্ষণহীন আৰু তেওঁলোকে বুজোৱাতন্ত্ৰৰ কথলৈ

* V I Lenin, Collected works, Vol 26, P 808-807.

পৰা কেবল মুক্তি পাইছে। আটাইভটকে ডাঙৰ কথা আছিল এমে যে বৃক্ষজীৱী বৰ্জনৰা আৰু উচ্চস্থৰৰ অসামৰিক আমোলাসকলে চোভিয়েট চৰকাৰক বিপৰ্য্যস্ত কৰাৰ ইচ্ছাবে অংসোন্ধক কাৰ্য্যত লিপ্ত হৈছিল। পূৰণা আমোলাসকলৰ আৰু নোপোৱা কাৰণে কৃষক আৰু এমুৱাসকলৰ মাজবপৰা হাজাৰে হাজাৰে লোকক আমোলাসকলপে নিয়োগ কৰিব লগত পৰিহিল। লেনিনে দচাটি দচাই কৰলৈ ধৰিলে যে দেশ খাসন কৰিবলৈ আভিজ্ঞাত্য-সম্পৰ আৰু প্ৰতিপত্তিশালী ব্যক্তিৰ কোনো প্ৰয়োজন নাই, অলপ শিক্ষিত হলে, মানৱীয় গুণ থাকিলে আৰু বিশেষকৈ বাস্তৱ অভিজ্ঞতা সম্পৰ হলে, যি কোনো ব্যক্তিয়ে দক্ষতাৰে প্ৰশাসনীয় কাম চোৱা পাৰে।

এন নিৰ্দৰ্শনো বহুতো আছে যে নতুনকৈ প্ৰশাসনীয় কামত নিযুক্ত লোকসকল ব্যৰ্থ হৈ লেনিনৰ ওচৰলৈ আছে প্ৰশাসনীয় কাম ইস্তফা দি পূৰ্বৰ কাৰখনাৰ বা খেতি পথাৰলৈ ওচ্ছতি ঘোৱাৰ কাৰণে অনুমতি বিচাৰি। লেনিনে এওলোকক মানৱীয় মহান ইচ্ছাশক্তিৰ কথা শিকায আৰু দস আৰু বাস্তৱ সংস্থান বক্ষাৰ মামত আকো প্ৰশাসনীয় কামলৈ ওভতাই পঠায়। আৰু আচৰিত কথা এয়ে যে এইসকল লোকেই নিচেই কম সময়ৰ ভিতৰত শেষত শুদ্ধক আমোলাৰো সুপৰিচয় দিছে।

লেনিনে সততে শ্ৰদ্ধাৰে সৌৱৰিহিল যে বিপ্ৰ কৃতকাৰ্য্য কৰি তুলিছে শ্ৰমিক আৰু কৃষকসকলে। গতিকে শ্ৰমিক আৰু কৃষকৰ আধিক আৰু সামাজিক জীৱনৰ ক্ষীপ্ত পৰিবৰ্তন সাধন কৰাট হ'ল লেনিনৰ জীৱনৰ সৰ্বপ্ৰথম কৰ্তৃব্য। সেই কাৰণে ক্ষমতা লাভৰ লাগে লাগে মাটি বাঞ্ছিয়কৰণ বা যুদ্ধৰ ঠাইত খাস্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ সিদ্ধান্ত কৰিয়ে নেবিলে, বাধ্যতামূলক বিমাযুলীয়া শিক্ষা, নাৰীৰ মুক্তি, গীৰ্জাৰ অভাৱৰ পৰা শিক্ষা আৰু সমাজ মুক্তি বৰ্গভূতি ভালোমান বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য সংস্কাৰমূলক কাম কৰি নতুন সমাজ গঢ়াৰ কাৰণে বাইজৰ মাজত উলাহ-উলোপনাৰ সৃষ্টি কৰিলে। মাটি বাঞ্ছিয়কৰণ কৰিয়ে লেনিন ক্ষান্ত মাছিল, কৃষক-চাভিয়েটৰদ্বাৰা মাটি-বিধি পুৰুকপে কাৰ্য্যকৰীও কৰিছিল।

অসংখ্য কৃষক-বনুৱা দূৰ-দূৰশিৰি পৰা লেনিনক দেখা কৰিবলৈ আছে। তেওঁ সেইবিলাকক মৰয় আৰু আগ্ৰহেৰে সাক্ষাৎ কৰে, সকলো বিষয়তে সহায় কৰে, তেওঁলোকৰ লগত অক'ণা আৰ-বেৰ মোহোৱাকৈ সহনযোগী কথা পাতে। এলোটি বীজ উইলিয়ামে লেখিছে.—“লেনিনে সাক্ষাৎ কৰা সময় নিয়ন্ত্ৰণ কৰি লৈছিল আৰু নিৰ্দিষ্ট সময়ভাৱে বেচিপৰ কোনোৰো জগত নকটাইছিল। মই স্বদশলৈ প্ৰত্যাৰ্থন কৰাৰ দিন। আবেলি তেওঁক দেখা কৰিবলৈ গৈ শাৰীত ধিৱ দি আৰোঁ। এহপৰ জুৰি লেনিনে কোনোৰা এজনৰ লগত হৃষ্টতাৰে কথা পাতি আছে, সাধাৰণতে এইটো তেওঁ মকৰে। গতিকে আমি ধৰি অলোঁ। যে কোনো অসাধাৰণ প্ৰতিভাষালী ব্যক্তিৰ লগত কিবা বাঞ্ছিয় সমস্তা আলোচনাত তেওঁ ব্যৱ। আৰু সেয়ে অসন্তুষ্টকৰপে সময় লৈছে। এমিনিট, ছমিনিটকৈ আধা ষষ্ঠা, এষ্টা,

তেব্দিটা আমি অপেক্ষা কৰিলৈ । আমি হতাপ হলোঁ, মাজে মাজে হতা মাতচেবেকই হৈ গুনেঁ । হঠাৎ হুরাব মেলা গ'ল । এই অসাধাৰণ ভাগ্যবান জনলৈ আমি আগ্ৰহেৰে চালোঁ—এও কোন হব পাৰে ? এও উচ্চ আমোলাও নহয়, কৃটনৈতিকো নহয়, শিক্ষাবিদো নহয়, এও এজন সাধাৰণ জলধা মুৰিক (কৃষক) । এওৰ দৰে মাঝুহ চোভিয়েট দেশত নিযুতৰ ভিতৰত হে এজন ওলাৰ ।”* এয়ে আছিল সৰ্বহাৰাৰ প্ৰতি থকা লেনিনৰ শ্ৰীতিৰ অমূল্যম নিৰ্দশন । এনে শ্ৰীতি আৰু দ্রুততাৰ কাৰণে সৰ্বহাৰাৰ লেনিনক নিজে নাথাইও খুৱাৰ বিচাৰিছিল আৰু শাৰীৰিক অসমৰ্থতাৰ সম্বেদ লেনিনৰ মৰমৰ কথা শোৱাৰি সমাজবাদী চোভিয়েট দেশ গঢ়াৰ পথত আৰুনিৰোগ কৰিছিল ।

লেনিন সদায় অসংখ্য কামৰ মাজত বুৰ গৈ ধাকে । সেই বুলি সৰ্বহাৰা নীৰিহ জন-সাধাৰণক লগ ধৰি তেওঁলোকৰ অভাৱ-অভিযোগ বা মনৰ বুজ লওলৈ সময়ৰ তেওঁৰ নাটনি কেতিয়াও হোৱা নাছিল । তেনেকৈ সৰ্বহাৰা বাইজুবো লেনিনৰ প্ৰতি ইমান মৰম আছিল যে লেনিনক দেখা নকৰাকৈ তেওঁলোকো কেতিয়াও ওভতি ননৈছিল । এই প্ৰসংগত এচ এন্টোনভে লেখা ‘পাখোনোভকাৰ কটকী’ শীৰ্ষক আলোচনাটোলৈ আঙুলিয়াৰ পাৰি ।**

“লেনিনক দেখা নকৰাকৈ যাও কেনেকৈ ? আমাৰ মাঝুহৰ আগত কমগে কি বুলি ? গাৰ্যৰ মাঝুহে মোক কৈ পঠিয়াইছে, ‘লেনিনৰ মুখে শুনি সকলো কথা ঠিক কৰি আনিবা ।’ তেবেছলত যই দেখা নকৰিলৈ হব কেনেকৈ

এইসকল লোকে দেখা কৰি আছি অভিযোগ দিব,—

“এইখনহে আমাৰ কৃষকৰ আচল চৰকাৰ ! এই চৰকাৰৰ নেতৃত্বত পাইছোঁ এগৰাকী বিচক্ষণ প্ৰক্ৰিক । তেওঁ আমাৰ খেতিয়কৰ মন বুজে ।”

লেনিনে সৰ্বহাৰা কৃষক আৰু অমিকৰ ঐ প্ৰাণ ঢালি দি মৰম হে কৰিছিল তেনে নহয়, কৃষক আৰু অমিকৰ ঐক্যৰ ওপৰতো বিশেষভাৱে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল । ‘প্ৰজাতন্ত্ৰ’ শীৰ্ষক আলোচনাত তেওঁ গুৰুত্বে কৈছে,—“প্ৰজাতান্ত্ৰিক কঢ়িয়াৰ ওপৰৰ পৰা তললৈ সকলো সংগঠন আৰু প্ৰশংসন এই ঐক্যবজ্ঞ সম্প্ৰতিৰ ভেটিত গঢ়ি তুলিব লাগিব । এই সম্প্ৰতিপূৰ্ণ ঐক্য বন্দি মৃচ হয় তেনেহলে বাটুক সমাজবাদীলৈ কৰ্পাস্তৰিত কৰা অক্ষণে কষ্ট সাধ্য নহব ।”***

জাতিৰ আৰুনিৰ্যন্ত্ৰণৰ মহান আদৰ্শ দাঙি ধৰিও লেনিনে চোভিয়েট শাসন পদ্ধতিক অনপ্ৰিয় কৰি তুলিব পাৰিছিল । জাতিৰ আৰুনিৰ্যন্ত্ৰণৰ বিষয়ে ক্ষমতা লাভৰ আগতে লেনিনে বি আদৰ্শ দাঙি ধৰিছিল, এতিয়া তাকেই বাস্তৱত বৰ্পায়িত কৰিলৈ । সামাজ্যবাদী বৰ্জোৱা-তন্ত্ৰই চিৰকাল নিকৰ সংস্কৃতি-সভ্যতা আৰু উপৰত জাপি দিয়ে । সংস্কৃতি-সভ্যতা এহণৰ

* A. R. Williams, Lenin the man and his works, P. 58

** P. Antonov, A Messenger from Pakhomovka on Lenin. Progress Publishers
Moscow P. 91

*** V. I. Lenin collected works Vol. 26, P. 828

ক্ষেত্রে লেনিনে দিহিল মুক্ত স্বাধীনতা, আরকি কোনো জাতি বা উপজাতিক প্রশাসনীয় গোটবশৰা। আতবি গৈ স্বাধীন ভাবে স্বকীয় সভ্যতা-সংস্কৃতি বিকাশে সুবিধাও দিলে। কিন্তু তেওঁ বিশ্ব অমজীরী বহুভাস্ক এবং মাজত ভাতৃত্বে বাক থকাটো সততে কাননা করিছিল, যাতে সবলোরে সম্মিলিত ভাবে বিশ্ব বুকুবশৰা বুর্জোাত্ত্ব আত্মার পাবে, তাৰ কাৰণ। সাম্প্রতিক বিশ্ব সৰ্ববৃহৎ আৰু বহুতো জাতিৰ সমিমনত গঢ়ি উঠা সমাজবাদী সংযুক্ত চোড়িয়ে বাস্তুৰ মনুচ তেওঁ গঢ়ি তোলাৰ ঘূপতে আছিল লেনিনৰ জাতীয়তাৰ বিধান।

সমাজবাদী অৰ্থনীতৰ সংস্কাৰ সাধনঃ লেনিনে তেওঁৰ প্ৰায় সকলোবোৰে বচনাতে আৰু বচ্ছতাবোৰতো সমাজবাদী বিপ্লবৰ স্ফটিখাদী আৰু গঠনমূলক শক্তিৰ কথা উল্লেখ কৰি আছিছিল। ক্ষমতাত অধিষ্ঠিত হোৱাৰ লগে লগে তাক কপদান দিবলৈ ললে। লেনিনৰ মতে পুঁজিবাদ গঢ়ি লৈ উঠিলৈ প্ৰাচীন ভূনিদাসত্ব ভেটত। ইয়াত বৈচিত্ৰ্য বা বৈশিষ্ট্য যেন একো নাই নাবণ ই পূৰ্বপ্ৰস্তুত কুপ। কিন্তু সমাজবাদী বিপ্লবৰ সম্পূৰ্ণ নতুন, গতিকে সমাজবাদী অৰ্থনীতিৰে ইয়াৰ সম্পূৰ্ণ নতুন'ক গঢ়ি তুলিবও লাগিব। “এতিয়া আধিক যন্ত্ৰটো এটা বৃহৎ যন্ত্ৰ মা থান, যিটোত লাখে লাখে নিয়ু'ত নিযু'ত যোগ দিয়া মাঝুহক একক দৃষ্টিবে পৰিচা঳না কৰাৰ দাস্তি আমাৰ সংলোৱে *।”

লেনিনৰ মতে সকলো উচ্চোগ শ্ৰমিকৰ উদ্যম আৰু পৰিচা঳নাত নিঃস্ত্ৰিত হব লাগে, তেওঁত্যাহে প্ৰকৃত সমাজবাদী সণ্জ গঢ়ি উঠিব পাৰে। ১৯১৭ চনৰ ১৪ নথেস্বৰৰ দিনা চোড়িয়ে চৰকাৰে লেনিনৰ ‘শ্ৰমিকৰ নিষ্ক্ৰণৰ বিধি’ গ্ৰহণ কৰে। এই বিধিয়ে পুঁজি-পত্ৰিবাদী উচ্চোগ ধৰ্ম তোৰাৰ পৰা বক্ষা কৰে আৰু জাঁয়াকৰণ হলে উচ্চোগ পৰিচা঳না কৰিবলৈ শ্ৰমিকসকলক দীক্ষিত কৰি তোলে। বিধি-বাৰষ্টাক লৈয়ে লেনিন ক্ষাত্ৰ মাথাকিছিল। তিন তিন উচ্চোগ পৰিদৰ্শন কৰি শ্ৰমিকসকলক লগধৰি কেনেদৰে বৈপ্লৱিক পদ্ধতিবে উৎপাদন বচাৰ পাৰি সেই বিষয়ে আলোচনা আৰু পৰামৰ্শও আগবঢ়াইছিল। লগে লগে শ্ৰমিকসকলক সৰ্বহাৰাৰ এবনাধিকস্বাদৰ তাৎপৰ্যাদ গভীৰভাৱে অনুভৱ কৰিব দিহিল। শ্ৰমিকসকল আছিল লেনিনৰ প্ৰাণৰ বাঙ্ক। এঙ্গলোকৰ লগত বহি, আলোচনা কৰি তেওঁ নিজে নানা পৰামৰ্শ আগবঢ়োৰাৰ লগতে ডেংলোৰ পৰাও নানা কথা শিকিছিল। আলোচনাৰ অন্তত কৃষকসকলৰ দৰে শ্ৰমিকসকলেও অনুভৱ কৰিছিল -- ‘বিপ্লব উপযুক্ত মাঝুহেই পৰিচা঳না কৰিবে, টলিচ লেনিনৰ দৰে মাঝুহ আৰু নাই আৰু সম্ভৱতঃ শ্ৰমিকৰ অন্তৰ কথা তেওঁত বাহিৰে আনে আৰু নাজাবেও।’

বাস্তীয় অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ কাৰণে বে পৰিকল্পিত আঁচনিৰ প্ৰযোজন এই কথা অনুভৱ কৰিবে লেনিনে ক্ষমতা লাভৰ পিছতে গঠন কৰিলে ‘সৰ্বোচ্চ অৰ্থনীতি পৰিয়দ’। এই পৰিয়দ মন্ত্ৰসভাৰ ওচৰত জগবীয়া ধাকিবলগাড় পৰিছিল, সভাপতি আছিল লেনিন নিজে, ইয়াৰ সভাত সভাপতিৰ কৰি তেওঁ নানা দিহা-পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছিল।

---

* V. I. Lenin, Collected works, vol. 27, PP. 90—91

অধৈনেতিক উন্নয়নৰ কাৰণে প্ৰথম আৱক্ষক ধৰণ। সেয়ে বেকে জাতীয়কৰণৰ পূৰ্বে জেনিনে বিনা অভিগৃহণে সকলোবোৰ ব্যক্তিগত বেকে অধিগ্ৰহণ কৰাই চোভিয়েট চৰকাৰৰ আৰ্হীকৰণৰ বিৰুদ্ধে অধীন কৰে। বেকে জাতীয়কৰণৰ পিছত বৃহৎ উচ্ছোগ আৰু ধনি-সমূহ জাতীয়কৰণ কৰে। বেলৱে আৰু বাণিজ্যিক জাহাজবিলাকো জাতীয় সম্পদ হ'ল। বৈদেশিক বাণিজ্যও বাঞ্ছিয় একচেষ্টীয়া ব্যৱসায় কৰা হ'ল। পূজিপতিসকলৰ সকলো সম্পদ বাঞ্ছৰ নামত বাজেৰাণ্ড কৰিলে, এটা কাৰখনাৰ ব্যক্তিগত হৈ নাথাকিন, সকলোবোৰ বাঞ্ছৰ উমেহতীয়া সম্পদকৰণে পৰিগণিত হ'ল।

বাঞ্ছিয়কৰণৰ ফলত চোভিয়েট দেশৰ পৰা শোষণ আৰু নিষ্পেষণ আঁতবিল, শ্রমিক-সকলে অপূৰ্ব উৎসাহ-উদ্দীপ্তিৰ বেলৱে উৎপাদন শক্তি বচোৱাত আৱানিয়োগ বৰিলে আৰু বাঞ্ছই সকলা ক্ষেত্ৰত টেলত ধৰণৰ যন্ত্ৰ-পাতি ব্যৱহাৰ কৰাৰ সকলা শুব্যবস্থা কৰিলে।

শোষণকাৰীৰ বৰুৱাকে কঠোৰ বাদস্থা :— অক্টোবৰ পিপৰিৰ পিছত কিছু দণ্ডলৈ জেনিন আৰু তেওঁৰ চৰকাৰ হিসাবক কাৰ্যাত লিপ্ত নোহানাকৈয়ে আছিল। আন ক ক্রাচ নোভৰ দৰে প্ৰতিবিপ্ৰিবাসন্঳কো ক্ষমাহে কৰিছিল। কিন্তু যেণিয়া বুৰ্জোৱা শ্ৰেণীয়ে চোভাঞ্চ চৰক বৰ প'ন ঘটাবলৈ উঠিপৰি লাগিল, তেতিয়া হিংসাৰূপ কাৰ্য্যৰে প্ৰত্যুহৰ দিবলৈ ব ধা হ'ল। পোনতে বুৰ্জোৱা পৰিচালিত বাতৰি কাকতবিলাকো চলি আছিল। কিন্তু যেতিয়া চোভিয়েট চৰকাৰৰ পতন ঘটাবলৈ গোকাট মিছদথা প্ৰচাৰ কৰিব ধৰিলে, তেতিয়াহে প্ৰতিবিপ্ৰী আৰু প্ৰতিক্ৰিয়াৰীল কাকতসমূহ বক কৰি দিলে। লগে লগে বুৰ্জোৱা শ্ৰেণীৰ হি সাধুক কায়াৰপৰা বাঞ্ছ আৰু চৰকাৰক নিৰাপদে বথাৰ কাৰণে কেতবোৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰি ল।

স্থানীয় সমস্যা সমাবান আৰু সংৰক্ষণৰ কাৰণে গঠি তুলিলে কৃষক বহুবাৰ পণ্টনীয়া-বাহিনী আৰু সমগ্ৰ চোভিয়েট দেশৰ বিষয়ে বিবেচনা কৰিবলৈ গঠি তুলিলে “সদৌ কৃতিযাৰ প্ৰতিবিপ্ৰ আৰু হিংসাৰূপ বাৰ্য্যৰ বিকক্ষে অসাধাৰণ ক্ষমতাৰ সম্পন্ন সংগ্ৰহ পৰিষদ”। এই প্ৰিয়দক বশশক্তিৰ দলৰ কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ অধীন কৰিলে, নহৃত নিষৃত কৰিল ফ্ৰিজ্জ দয়েহিংকিক। এই ছুটা পক্ষতিৰে সমগ্ৰ চোভিয়েট দেশত বুৰ্জোৱা আৰু প্ৰতিবিপ্ৰীসম্বলক দমন কৰিলে।

এই কালছোৱাত কেতবোৰ নতুন আদালতে। গঠি তুলিলে, যিবোৰক ‘বাইঙ্গৰ আদালত’ বোলা হৈছিল। দেশক শক্ৰবৰপৰা বক্ষা আৰু মুক্ত কৰিবলৈ কৃষক আৰু বহুবাৰ ধাৰা গঠি তুলিলে শক্তিশালী ‘বেডআর্ম’ বাহিনী।

জেনিনৰ জোৰণৰ বিৰুদ্ধে বড়ৰ বড়ৰ :— কৃষক বহুবাৰক উদ্বৃগ্ত কৰি তুলি তেওঁ-লোকৰ সম্বলিত শক্তিৰ সহায়ত জেনিনে বিপ্ৰি জয়ুক কৰি চোভিয়েট দেশ গঢাত আগবঢ়াতি যাব ধৰিলে। প্ৰতিবিপ্ৰী বুৰ্জোৱাসকলে এই কথা ভাল নাপালে। তেওঁলাকে জেনিনক বধ কৰি চোভিয়েট বাঞ্ছ খংস কৰিবলৈ ষড়যন্ত্ৰত লিপ্ত হ'ল। ১৯১৮ চনৰ

৩০ আপ্টুর দিনা কেষ্টবী এটাত অধিকসকলৰ সভাত ভাবণ দি ওভতিৰ ধৰ্মেতে হঠৎ আৰম্ভিক ভাবে এগৰাকী সন্তুষ্যসন্দী মহিলাই লেনিনৰ শৰীৰত গুলি নিকেপ কৰে। লেনিন গুকতৰ ভাবে আহত হয়, কিন্তু উপবৃক্ত চিকিৎসাৰ ফলত অলপ নিনৰ পিচতে আৰোগ্য লাভ কৰে। ইশংল কাৰ্যাই লেনিনৰ প্ৰতি বাইজৰ অৱ্যাবস্থা বচালে, নহুন উত্তমেৰে এই খত্ৰক বিনাশ কৰি বাস্তু গচাৰ পথত ইয়ে সকলোকে দৃচ্পৰিকৰ কৰিলে।

সংবিধায়নী পৰিষদ ভংগ :—১৯১১ চনৰ নথেৰ মাহৰ মাজভাগত সংবিধায়নী পৰিষদলৈ সদস্য নিৰ্বাচন আৰম্ভ হৈছিল। নিৰ্বাচনত কিন্তু প্ৰতিক্ৰিয়াশীল দলৰ সদস্যহৰে বেটিকৈ নিৰ্বাচিত হৈছিল। গতিকে এই পৰিষদৰ পৰা ইল্পিত ফল গোৱাৰ আশা নোহোৱা হ'ল। লেনিনে পৰিষদৰ প্ৰগতিলৈ লক্ষ্য কৰি ১৯১৮ চনৰ জানুৱাৰীত এক বিশেষ বিধিযোগে ‘অধিক আৰু নিষ্পেৰিসকলৰ মৌলিক অধিকাৰ’ নামে এক অধ্যাদেশ জৰি কৰে। ইয়াত কোৱা হ'ল যে তেজিয়াৰপৰা কচিয়া অমিক, কৃষক আৰু সৈনিকৰ প্ৰজাতন্ত্ৰ হ'ল আৰু সকলো ক্ষমতা চোভিয়েটো হাতত গৃহ্ণ হ'ল। এই অধ্যাদেশখনৰ পৰা মাঝুহে মাঝুহে উপৰত শোষণ আৰু নিষ্পেষণ কৰিব নোৱাৰা হ'ল, সমাজ সম্পূৰ্ণৰূপে শ্ৰেণীহীন হ'ল, বৈদেশীক নীতি হ'ল শাস্তিপূৰ্ণ সহঅৱস্থানৰ নীতি, প্ৰজাতান্ত্ৰিক সংযুক্ত চোভিয়েট বাস্তুত যি কোনো জাতিয়ে মুক্তভাৱে যোগ দিয়াৰ সুবিধা পাব, অধীনতা আৰু কেতিয়াও নাথাৰিব ।

সংবিধায়নী পৰিষদৰ প্ৰতিক্ৰিয়াশীল সদস্যসকলে এই অধ্যাদেশৰ চৰ্তসমূহ ভাল নাপালে, আৰুকি চৰ্তসমূহ আলোচনাৰ যোগ্য নহয় বুলি অৱহেলা কৰিলে। বলশেভিক দলৰ সদস্যসকলে এনে প্ৰতিক্ৰিয়াশীল পৰিষদত যোগ দিবলৈ ইচ্ছা নকৰি পৰিষদ বৰ্জন কৰে। তাৰ পিচিনা লেনিনে বচনা কৰা আন এখন অধ্যাদেশ দলৰ কেজীয় সমিতি আৰু চোভিয়েট চৰকাৰে গ্ৰহণ কৰে, যখন অধ্যাদেশে সংবিধায়নী পৰিষদ ভংগ কৰি দিয়ে আৰু পৰিষদৰ সপৰি আহ্বান কৰিলে সদৌ কচিয়া চোভিয়েট কংগ্ৰেছৰ ওয় অধিবেশন।

চোভিয়েট কংগ্ৰেছৰ ওয় অধিবেশন :—১৯১৮ চনৰ ১০ জানুৱাৰীৰ দিনা লেনিনে চোভিয়েট কংগ্ৰেছৰ ওয় অধিবেশন মুকলি কৰে। এই কংগ্ৰেছত লেনিনে তেওঁৰ মঞ্জী পৰিষদৰ কাৰ্যবিৱৰণী দাঙি ধৰে, যি বিৱৰণী বলশেভিক সদস্যসকলে তুমুল হৰ্ষণনিবে গ্ৰহণ কৰে আৰু প্ৰতিবিপ্ৰী সকলো তোলা অভিযোগ বক কৰিবলৈ বাধ্য হয়।

অধিবেশনত লেনিনে বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্যতা আৰু প্ৰতিবিপ্ৰীসকলৰ ধৰ্মসাম্বৰক কাৰ্য্যৰ কথাও বিবৰি কয়, লগতে গুকত্বে কয় যে সৰ্বহাৰা অমিকৰ একনায়কহৰ বাহিৰে কচিয়াৰ প্ৰগতিৰ উপায় নাই। তেওঁ সগোৱৰে ঘোষণা কৰে যে কচিয়াৰ অমজীৱীসকলেই বিশ্বৰ মুক্ত সমাজবাদৰ প্ৰতিষ্ঠাপক আৰু এঙ্গলোকেই সমাজবাদৰ বককো। যিসকল বলশেভিককে

कल्प कार्यात वाढा ज्ञानाई आहे, दल कृतकार्य नव्ह वूलि हताखाब भाव प्रोत्सु करि आहे, लेनिने इই अधिवेशनात सेही संकलने भौत भावे तिबकाब करे।

एই कंग्रेशे लेनिनब मोलिक अधिकाबव अध्यादेश, सर्वहावाब एकनायकस्वादी शासन प्रतिष्ठाब प्रस्ताव आक अक्टोबर विप्रवरेब गठि तोला शासन व्यवस्था समर्थन करि विधिस्तुक्त करे। लगे लगे उत्तिष्ठां कठिया गठाब आंचनिओ ग्रहण करे।

मुक्तब सलनि शास्त्रिष्ठापनब चेष्टा :—लेनिने गडीवडारे अमुद्र करिछिल ये स्पष्टिक काबणे युक्त आक हिंसाहीन शास्त्रिपूर्ण समाज व्यवस्थाब विशेष प्रयोजन। सेयेस कलो। दशव माजत स्वाभाविक अरस्ता गठि तोलाब आशाबे चोभियेट चबकाबे शास्त्रिब प्रस्ताव आगवढाय। मित्रशक्तित योग दिया चबकाबसम्मूक शास्त्र आलोचनात योग दिवलै वाबे वाबे अमुवोध जनोरा ह'ल।

विस्त इंवाज, आमेरिका, फ्रांची ग्रन्ति जातिविलाके चोभियेट चबकाबव अमुवोध अरस्ता करि युक्त दीव्हीया करिवलैहे व्यवस्था करिब धरिले। आनकि ब्रेष्ट चुक्ति अमुसवि चोभियेट चबकाबे सक्ति करिवलै गुलोरात सांगाज्यवादी जातिविलाके जार्मानसकलक उत्टाट चुक्तिक्तुक्त कराब चेष्टाहे करिब धरिले। कठियाब प्रतिक्रियाशील शक्तिविलाकेओ सक्त याते नहय आक नतुर्नकै गठि उठिब धवा कूमलीया चोभियेट चबकाब याते ध्वंस हय, ताब काबणे अहोपुकवार्ध करिब धरिले।

आनकि सैन्याध्यक्ष जेनेवेल छुखोनिमेओ विबोधिता करिले। लेनिने १९१७ चनब ८ नवेस्वब दिना फोनयोगे छुखोनिमक तेऊब चबकाबव निर्देश अमुसवि काम करिब कोवात छुखोनिने अग्राह करिले। गतिके लेनिने तेतियाई छुखोनिमक वर्त्तन्त करि लेफ्टेनेन क्रिलेंकोक सैन्याध्यक्ष पदपीत अधिष्ठित करे आक अनांताब योगे सैनिकसकलक शास्त्र-चुक्ति मानिवलै अमुवोध करिले। लेनिने सतते विश्वास करिछिल ये सैनिक-सकले शास्त्रिहे भाल पाय। एतिया सेषे ह'ल, सकलोरे शास्त्रचुक्ति मानि लले आक चोभियेट चबकाबे चुक्तिक्त आक्षव करिवलै समर्थ ह'ल।

२० नवेस्वब परा ब्रेष्ट-लिटोउक्त शास्त्र आलोचना आवल्ल इ'ल। चोभियेट चबकाबे सिद्धान्त करिछिल ये कोनो वाज्यक्षेत्र अनुभूत्त नकराकै आक कोनो वकम्बव शक्तिपूर्णब दावी नोतोलाकै सक्ति हव लागे। जार्मानीये किस्त तेतिया अधिकाब करि धका पोल्याणु, लिथ्निया, लाटिडियाब एकांश, इष्टोनिया आक वाइलोकचिया जार्मानीब डितकरा आक इट्रुक्ताहीन अधीन वाज्य हव लागिब वूलि दावी करे।

एই प्रस्ताव चोभियेट कठियाब काबणे आहिल अपमानज्ञनक। आनहाते कठियाब अरस्ताओ आहिल अतिशय शोचनौय। खेति-पदाब शृङ्ख, फेस्टवौ वक्त, खाग्न नाही, अन्न-शत्रु शेष, खाव-वाक्कद एकोई नाही। तहपवि नाही युक्तब प्रति कोनोबो आग्रह, सर्वोपरि चोभियेट देशे ग्रहण करिहे समाजवादी नीति। पतिके अपमानज्ञनक हलेऽ

ଟ୍ରୋଂକ୍ରି ମସତି ବିଦି ମୋରାବି । ପରିହିତିର ସକଳ ଉପଲବ୍ଧି କବି ସଞ୍ଚାରନାମୁଣ୍ଡ ହରି
କରିଯୁଦ୍ଧ ଆଶାରେ ଲେନିନେ ଏମେ ଅପମାନଜନକ ଶାନ୍ତି ଚୁକ୍ତି ମସର୍ଥନ ଜୀବାନେ ।

ବୈରେଳିକ ମନ୍ଦୀ ଟ୍ରୋଂକ୍ରି ଆକ୍ରମଣପାଇଁ ମାନ୍ଦାନ୍ତାନ୍ତ୍ରିକମଙ୍କଳେ ଲେନିନର ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ପ୍ରତି-
ବାଦ ଜୀବାନେ । ଆନକି ବାଣପାଇଁ ମାନ୍ଦାନ୍ତାନ୍ତ୍ରିକ ନଥ ବୃଥାବିନ, ବୁବନାତ, ଫୋମୋତ, ଓଟିନ୍କି
ପ୍ରତ୍ଯେତେ ଜାର୍ମାନୀର ବିକକ୍ଷେ ମାନ୍ଦାନ୍ତାନ୍ତ୍ରିକ ଯୁଦ୍ଧ ମୋହଣ କବାର ମତହେ ପୋଷଣ କରିଲେ ।
ଟ୍ରୋଂକ୍ରିରେ ଏହେ ମତ । ଆଟାଇର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଯେ ଏହି ମକ୍କିତ ମସତି ଜୀବାନେ ପାଞ୍ଚତତ୍ୟର
ଜାତିମୟରେ ଟାହିବ ଆକ୍ରମଣ ଦେଶର ଭିତରତ ଥକା ଶକ୍ତି ଗୃହ୍ୟକ୍ଷତ ଲିପ୍ତ ହବିଲେ ସୁଧୋଗ ପାର ।

ତାତ୍ର ଧିରୋଧିତାର କାବଣେ ଶାନ୍ତି ଚୁକ୍ତି ବ୍ୟର୍ଷ ହ'ଲ, ଯଦି ଚଲିଯେ ଥାକିଲ । କର୍ଚ୍ଛାର
ଆନ୍ୟାନ୍ୟବୀର ଅରସ୍ଥାଓ ଦିନକ ଦିନେ ବେଯାବପରା ବୋଲିଲାହେ ଆହ । ଲେନିନ କିନ୍ତୁ ଶାନ୍ତି-
ଚୁକ୍ତିର କାବଣେ ଲାଗିଯି ଥାକିଲ । ୮ ନିନେ ସଂଖ୍ୟାଟ ମନ୍ଦରେ ନୁଜାବଲେ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି ଯେ
ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ନହିଁ ଚୋଭିଯଟି ବାନ୍ଧୁ ଗାନ୍ଧି ତୋଠା ଅମ୍ଭବ, ଆନକି ଚୋଭିଯଟ ଶାମନୋ
ସୁପ୍ରତିକ୍ରିୟା ନହିଁ ଆକ୍ରମଣର ମହିନେ ମଧ୍ୟ ବାଦୀ ନିପାବ ଗଢ଼ ତୋଳାଓ ଅମ୍ଭର
ତାକୋ ସ୍ପାଇ୍କର ଦାତି ଧବିଲ । କିନ୍ତୁ ଲେନିନର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଅନ୍ତର କରିବିଲେ କୋନେଥି
ଚେଷ୍ଟା ନକରିଲେ । ଆନହାତେ ଶେନି ନମ୍ବ ନିଜର ଅଦର୍ଶ ଧବି ନିରଦଳେ, ନିର୍ମିତ ଭାବେ ଲାଗିଯେ
ଥାକିଲ ।

ଶାନ୍ତି ଆଲୋଚନାତ ଚୋଭିଯେଟ ପକ୍ଷର ନେତା ଆଡିଲ ଟ୍ରୋଂକ୍ରି । ୧୯୧୮ ଜନବ ଷ୍ଟେ
ଜାମୁରାବୀର ଦିନା ତେବେ ବୋଧଗା ଦିଲେ ଯେ ଚୋଭି ଏଟ ବାନ୍ଧୁ ଏମେ ଅପମାନଜନକ ଚୁକ୍ତିର
ପ୍ରତି ମସର୍ଥନ ନଜନ୍ୟ । ଲଗେ ଲଗେ ଜାର୍ମାନୀଯେ ନନ୍ତନକେ ଆକ୍ରମଣ ଚଲାଗ । ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶ
ବିପରୀ ହେ ଉଠିଲ, ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେଡ ଜାର୍ମାନୀର ଅଧୌନ ହୁଏ ହୁଏ । ଶୟ ଷ୍ଟେ ୧୮ ଫେବ୍ରାରୀର ଦିନା
୭-୮ ଭୋଟି ଚୋଭି ଯଟ ଚବକାରେ ମନ୍ଦିରିଚୁକ୍ତି ମାନିବଲେ ମିଳାଯି ପହଞ୍ଚ କରେ । ଯଥା ମସଯତ
ଜାର୍ମାନୀକ ଟେଲିଗ୍ରାମ ଯାଗେ ବାହି ଜନୋତୀ ହିଂସା ହିଂସା ହିଂସା ହିଂସା ହିଂସା ହିଂସା
କବି ଆକ୍ରମଣ ଚଲାଯେ ଥାକେ ।

ନିକପାଯ ହେ ଲେନିନେ ବିପରୀ ନାମତ ନିପରର ପିତୃଭୂମି ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶ ବନ୍ଧା କରିବିଲେ
ପ୍ରତି ଗରାକୀ ଚୋଭିଯେଟଶ୍ମୀଶ୍ଵର କାନ୍ତର ଆଚ୍ଚାନ ଜୀବାନେ, ବେଦଗାର୍ଦ ବାଚିନୀ ବଣକ୍ଷେତ୍ରଲେ
ଆଗବାଟେ ଆକ୍ରମଣ କେଟେ ହିଂସାଟେ ଶକ୍ତିର ଲଗତ ତୁମ୍ଭ ସୁନ୍ଦର ମସତିଃ ହ'ଲ । ଏହି ସୁନ୍ଦର ସ୍ଥିତି
କରିଲେ ଆଜିର ପୃଥିବୀକ୍ଷ୍ୟାତ ଚୋଭି ଯଟ ‘ବେଦଧାରୀ ବାଚିନୀ’ ।

ଲେନିନେ ବାତବି କାକତର ଜ୍ଞବିଷେ ସନ୍ଧିର କାବଣେ ଧାର୍ଯ୍ୟାନ ଜୀବାନେ ଥାକିଲ, ଟ୍ରୋଂକ୍ରି
ଆକ୍ରମଣପାଇଁ ମାନ୍ଦାନ୍ତାନ୍ତ୍ରିକମଙ୍କଳର ଭାବଧାରଣାଓ ସ୍ପଷ୍ଟ କବି ଦେଖୁବାଲେ, ସନ୍ଧି ନକରିଲେ
ଯେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଜାର୍ମାନୀଯେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିଷ୍ଟାରର ଶ୍ରୀଧାରେ ପାର ଯାଏ ଚୋଭିଯେଟ ବାନ୍ଧୁ ଅନ୍ତିର
ବିପରୀ କବି ତୁଳିବ, ତାକୋ ଦେଖୁବାଟ ଦିଲେ । ଲଗତେ ଇଂଗ୍ରେସ କଲେ ଯେ ବିପରୀ କଥାରେ ନହଯେ,
କାମେବେହେ ସନ୍ତୁରପର କବି ତୁଳିବ ଲାଗେ ।

ଲେନିନର ନେବାନେପେରା ଚେଷ୍ଟାର ଫଳତ ୨୦ ଫେବ୍ରାରୀର ଦିନା ସନ୍ଧି ହ'ଲ । ଆଗବ ଚର୍ଚା

ଦୟାତେ ଏହିବାର ଶାଟିଙ୍ଗୀଆ ଆକି ଇଣ୍ଡୋନ୍ିଯା ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣକାଳେ ହେବରାବ ଉପରିଓ ଇଉଫାଇନଟୋ ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ କରିବଲେ ସମ୍ମତ ଦିବଲଗାତ ପାରିଲା । ଲେନିନେ କିନ୍ତୁ ବିମାନେଇ ଅପମାନଜନକ ନହିଁକ, ସନ୍ଧିବ ଚୂକି ମାନିଲେ ଅନୁରୋଧ କରିବ ଧରିଲେ, ଅଞ୍ଚଥାଇ ଚବକାର ଆକ ଦଳ ତେଣୁ ବର୍ଜନ କରିବ ବୁଲିଓ ଭାବୁକି ଦିଲେ । ଶେନିନେ ଇଥାକୋ କଲେ ଯେ ଏହି ସନ୍ଧିତ ସାଙ୍କର ନକରିଲେ ଶେଷତ ଚୋଭିଯେଟେ ବାଟ୍ରେ ଧ୍ୱବନ ଧ୍ୱନିପୁର ଓପରତ ହେ ସାଙ୍କର କରିବ ଲଗା ହବ । ସନ୍ଧିବ ପ୍ରତିବାଦ ସବୁକାଳେ ଟ୍ରୋଣ୍ଡିଯ଼େ ପଦତ୍ୟାଗ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରେ ଆକ ବାନ୍ଦପଦ୍ମୀ ସମାଜଭାନ୍ତ୍ରିକମକଳେଓ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦଶୀର ପରା ଅବ୍ୟାହାତ ଲାଲେ ।

ଏହି ଅପମାନଜନକ ସାଙ୍କର କରିବଲେ ବାଧ୍ୟ ବବୋରା କାବଣେ ଲେନିନର ବିକର୍ତ୍ତେ ନାନା ଧରଣର ଅପମାନଜନକ କଥା ବତନୀ କରିବ ଧରିଲେ, ଜାର୍ମାନୀର ଚୋବା-ଚୋରା ବୁଲି ନିର୍ଦ୍ଦ୍ଵାରା କରିବଲେଓ ମୁକ୍ତତା ପାଲେ । ଲେନିନେ କିନ୍ତୁ ଏହିବୋଲେ ଜଙ୍ଗେପ ନକରି ଏକ୍ୟବନ୍ଧଭାବେ ସବୁକ ଉପଲବ୍ଧି କରି ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ଗଟାତ ବ୍ରତୀ ହବିଲେ ଆହ୍ଵାନ କରାଯାଇ ଥିଲେ ।

ବ୍ରେଷ୍ଟ ସନ୍ଧିବ । ପଚତଃ : ଦେଶର ପରିଷ୍ଠିତି ଆକି ବ୍ରେଷ୍ଟସନ୍ଧିବ ବିଷୟେ ଆଲୋଚନା କରିବଲେ ମାର୍ଚ୍ଚିର ୬ ୮ ଲୈ ବଲଶେତିକ ଦଳର ଏଥି ବିଶେଷ ଅବିବେଶନ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୟ । ଏହି ଅଧିବେଶନରେ କି ପରିଷ୍ଠିତିର ମାନ୍ଦତ ବ୍ରେଷ୍ଟ ସନ୍ଧି ସାଙ୍କରତ ହୟ ତାକ ଲେନିନେ ବିବରି କ୍ଯ । ଲଗତେ ସାମାଜିକବାଦୀ ଶକ୍ତିମୁହଁର ମାନ୍ଦତ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ଗଟିବଲେ ହଲେ ଦଳ ଆକ ଚବକାରେ କି ଅପୁର ଦକ୍ଷତା ଆକ ମୁଦ୍ରଣିତାରେ ସକଳୋ କାମ ସମାଧା କରିବ ଲାଗିବ ତାବେଁ କଲେ । ଇଥାର କାବଣେ ଯେ ବୈଦେଶିକନୀୟ ବହପରିମାଣେ ଚିନ୍ମା ମୋଲୋକା (Moloko) ଆକ ପରିଷ୍ଠିତିର ଲଗତ ଥାପ ଧୂବାବ ପରା କରିବ ଲାଗିବ ତାକୋ ଲେନିନେ ବିବରି କଲେ । ଜାର୍ମାନୀର ଲଗତ ସନ୍ଧି କରି ଯେ ଚୋଭିଯେଟେ ଦେଶେ ଶାନ୍ତିରେ ଉଶାହ ଲବ ପାରିଛେ ଆକ ଦେଶ ଗଟାର ମୁଖ୍ୟା ପାଇଛେ ତାକୋ ତେଣୁ ବହଲାଇ କ୍ଯ ।

ବଲଶେତିକ ଦଳର ଏହି ବିଶେଷ ଅଧିବେଶନରେ ଲେନିନେ ଦଳ ଆକ ଦଳର ପ୍ରତିଗରାକୀୟ ସମସ୍ୟାର ମୟମ ଆକ ଶୃଂଖଲାର ଓପରତ ଯେ ଦେଶ ଆକ ସମାଜବାଦର ଭବିଷ୍ୟଂ ନିର୍ଣ୍ଣବ କରିଛେ ତାର କଥାଓ କ୍ଯ । ଲଗତେ ଯୋଗ ଦି କ୍ୟ ଯେ ପ୍ରତିଗରାକୀୟ ଅଭିକିତ ନିଜକ ବିପରୀତ ମନୋଭାବରେ ଗଟି ତୁଳି ଅଞ୍ଚାୟ-ଅଶାସ୍ତ୍ରିବ ବିକର୍ତ୍ତେ ଯିଥ ଦିବ ଲାଗିବ । ପ୍ରସନ୍ନକମେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମୈତ୍ରୀବାହିନୀ ଗଠନ ଆକ ବାଧ୍ୟଭାୟମକ ସାମରିକ ଶିକ୍ଷାର କଥାଓ ଉଲ୍ଲେଖ କରେ ।

ଅଧିବେଶନେ ଲେନିନର ସକଳୋ ପ୍ରତାର ଆକ ବ୍ରେଷ୍ଟ ଲିଟୋଭ-ସନ୍ଧି-ଚୂକି ସମର୍ଥନ କରେ । ଏହି ଅଧିବେଶନରେ ବଲଶେତିକର ସମନ୍ଵୟ ଦଳେ ନହିଁ ନାମ ‘ସମାଜଭାନ୍ତ୍ରିକ’ (କରିଉନିଷଟ) ଗ୍ରହଣ କରେ । ଦଳୀଯ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତୀ ଆଦିଓ ଲେନିନର ପରାମର୍ଶ ଅନୁମସବି ପରିବର୍ତ୍ତିତ କପତ ଗ୍ରହଣ କରିଲେଇ, ହିଚାବ-ପତ୍ର ଆଦି ଭାଲୁକୈ ସଂବନ୍ଧ କରିଲେ ବା ଉତ୍ପାଦନ ନିୟମଣ ଆକ ବିତରଣ ଅଧିକାର ପାଲେଇ ସମାଜତତ୍ତ୍ଵବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନହବ । ସମାଜଭାନ୍ତ୍ରିକ ଏହିବୋର ବହ ଓପରତ, ସ'ତ ଅଭିଗରାକୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଯେ ଘୋଗ୍ଯତା ଆକ ଗୁଣ ଅନୁମସବି କଳ ଲାଭ କରିବ, ଆମି ଡେଲେ ଏଥିନ

সহজে কলো কবিবলৈহে মৃত্যাবে আগ বাটিব লাগিব *।” দলৰ মডুন কাৰ্যাপদ্ধতি কৰিবলৈ লেনিনৰ নিৰ্বেশকৰে এটা আয়োগো নিশ্চে কৰা হয়।

মঙ্গলৈ বাজধানী স্থানান্তৰ :—তেওয়াও গৃহস্থৰ শাম কটা বাছিল, বিদেশী সাম্রাজ্যবাদী জাতিগোৱৰপৰা আশংকা আঁড়বা নাছিল। চোভিয়েট দেশৰ বাজধানী পেট্ৰোগ্রেড সৌমান্ত অৱস্থিত, যি কোনো মুহূৰ্ততে ই শক্তিৰ হাতত পতন হব পাৰে। বহু চিঠা কৰি লেনিনে মন্ত্রীপৰিষদত মঙ্গলৈ বাজধানী স্থানান্তৰৰ প্ৰস্তাৱ তুলি ধৰে আৰু সৰসঞ্চাতি-কৰ্মে ১৯১৮ চনৰ ১১ মাৰ্চৰ দিনা মঙ্গলৈ বাজধানী তুলি নিয়া হ'ল।

মঙ্গলৈ পায়েই তেওঁ ‘আমাৰ দিনৰ মুখ্য কৰ্তব্য’ শীৰ্ষক আলোচনা এটা লেখি কচিয়াৰ দেশপ্ৰেমী কৰি নেকোচেৰ কৰিতা,—

“মাত্ৰ কচিয়া!

তুমি নিখ্যাতিভা, যদিও তুমি আচুর্যপূৰ্ণ,

তুমি শক্তিশালীনী, কিন্তু অসমৰ্থা **।”

প্ৰভৃতিৰ উক্তি দি গভীৰ দেশাবৰ্বোধত কচবাসীক অশুল্পাণিত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে। এই আলোচনাটোৱ মাজেদি গভীৰ আশাবাদী ভাৱ ফুটাই তুলি লেনিনে ক্য,—“আমি তিঙ্ক প্ৰতিকূলতাৰ বিকল্পে গভীৰ আশা-বাসনাৰে থিয দিব লাগিব সমুখত নথসত্য উজলাই বাধি। সমাজবাদৰপৰা আমি এধানমানো আঁতৰিব নালাগিব। বিপৰ্যয়ৰ কাৰণে অকণো হতাশ নহৈ, সকলো বাধা-বিঘনি, তিঙ্কতাক এফলীয়া কৰি প্ৰত্যেক সিৰা-উপসিবাকে চূড়ান্ত বিজয়ৰ কাৰণে জাগ্ৰত কৰি লব লাগিব। আমাৰ আকৃতিক সম্পদ আৰু অক্ষোৰ বিপ্ৰৱে দিয়া অসীম শক্তি আৰু প্ৰেৰণাৰে শক্তিশালী আৰু আচুর্যপূৰ্ণ কচিয়া গঢ়ি তুলিবলৈ আমাৰ প্ৰতিগ্ৰাবী ব্যক্তি সাজু হব লাগিব ***।” যথাৰ্থতে তুমুল প্ৰতিবক্ষক আৰু প্ৰতিবন্ধিতাৰ সমূহীন হব লগা সহেও লেনিনৰ নেতৃত্বত চোভিয়েট চৰকাৰে সকলো কাম স্মৃষ্টিৱ কৰিব ধৰিলৈ।

ব্ৰেষ্ট সঞ্জিয়েও লেনিনৰ দুবদ্ধৰ্থতাৰ পৰিচয় দিলৈ। ইয়াৰ প্ৰতিক্ৰিয়া স্বকপে ১৯১৮ চনৰ নবেষ্বৰত জাৰ্মানীত বিপ্ৰৱে দেখা দিলৈ। ফলতঃ ব্ৰেষ্টসঞ্জি অহসৰি চোভিয়েট দেশে হেকৰা বাজ্যক্ষেত্ৰোৰ আকো উভতাই পালে।

বৈদেশিক নীতিত লেনিন :—লেনিনে আগবেপৰা কৈ আহিছিল যে একে সময়তে সমগ্ৰ পৃথিবীত সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা নহয়। সাম্রাজ্যবাদী আৰু পুঁজিবাদী বাস্তুবোৰৰ মাজডত থাকি সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ হলে বৈদেশিক নীতি কিছু পৰিমাণে উদাৰপন্থী হোৱা উচিত। উগ্ৰপন্থী সমাজতাৎক্ৰিকসকলে পুঁজিবাদী বাস্তুৰ লগত সহঅৱস্থাবৰ নীতি সমৰ্থন

* V I Lenin, Collected works, Vol 27, P 127

** Nekrasov, who lives happily in Russia

*** V I. Lenin, Collected works, Vol. 27, P 127

প্রথম উত্ত্যানশূলক আঁচনি প্রহণের সময়ত আলোচনাধার

বিশ্বাস ইংবার্জ লেখক ও প্রেস্চুর লগত ক্রেসনিস্ট
(চিত্র—আলেকজেণ্ডাৰ কুচেবেরকো)

গক্কিত পরী জুপস্তা, শিশু ভতিজা আৰু এটা বনুয়া শিশুৰ সৈতে

বোগৰপৰা আবোগ্য সাড় কৰি গক্কিত দিবলি লৈ থকা অৱস্থাত

প্রতিষ্ঠা। সমাজতন্ত্রীকরণ করে সমাজতন্ত্রীকরণ করে আর্দ্ধ হ'ল কায়ী শাস্তি প্রতিষ্ঠা করা। এইস্থলে লেনিন চৰকাৰে তাৰেই কৰিবলৈ ললে। আৱকি পুঁজিবাদী দেশৰ লগত ৱেহা-বৰ্ষণিয় আৰু অক্ষয় অৰ্থক বোগাযোগে গঢ়ি তুলিবলৈ সিদ্ধান্ত ললে। অৱশ্যে স্পষ্ট কৰি জনাই থলে যে পুঁজিবাদীৰ লগত আপোচ মীমাংসা কেতিয়াও নকৰে। সকলোৰোৰ উজ্জ্বল দেশত অধিক সৰ্বহাবাৰ সমাজতন্ত্রবাদ আৰু উপনিবেশত গণতান্ত্ৰিক সমাজবাদ প্রতিষ্ঠাত সমৰ্থন জনাবলৈও সিদ্ধান্ত কৰে। কোনোৰো উপৰত চোভিয়েট দেশৰ আৰ্দ্ধ জাপি দিয়াবো ইচ্ছা নকৰে আৰু আনেও প্ৰতিবিপ্ৰীৰ ক্ষপত চোভিয়েট দেশৰ উপৰত প্ৰভাৱ বিষ্টাৰ কৰিবলৈ ক্ষমা নকৰিবলৈ স্থিৰ কৰে।

আৱকি লেনিনৰ চেষ্টাতেই আমেৰিকাৰ যুক্তবাট্ৰীৰ লগতো বৈদেশিক সম্পর্ক আৰু ৱেহা-বেপোৰ গঢ়ি উঠিল। চোভিয়েট দেশৰ বাণীয় প্ৰতীকত থ। ক'চি আৰু হাতুৰীও শাস্তিগূৰ্ণ স্থিতিৰ্মী শ্ৰমৰ সহায়ত সমাজ গঢ়াৰ প্ৰতিষ্ঠিতকে দিব পাৰিছে। তি, অঞ্চলক্ষণে প্ৰতীক শীৰ্ষক আলোচনাৰ পৰাও লেনিনৰ শাস্তিগূৰ্ণ বৈদেশিক রাতিৰ স্পষ্ট আভাস অমৃতৰ কৰিব পাৰি *।

ক্রেমলিনত লোমিন :——মঙ্গলৈ অছাৰ পিছত পঞ্চ কুপস্থথাৰ সৈতে লেনিন পোনতে আছিল নেচেনেপ হোটেলত। কছুদিন পিছৰপৰা মন্ত্ৰীপৰিষদ আৰু দলৰ কেজীৰ সমিতিৰ কাধ্যনিৰ্বাহকৰ সদস্যসকলৰ সৈতে থাকিবলৈ ললে ক্রেমলিনত। তেজিয়াৰ পৰা ক্রেমলিন চোভিয়েট চৰকাৰৰ মন্ত্ৰণালয়

লেনিনেৰ খুব কম ঠাই হে থাকিবলৈ লৈছিল। যুঠ ৪ টা কোঠাৰ ভিতৰত ১টা লেনিনৰ, ১টা কুপস্থয়াৰ, ১টা ভৌয়েকইতিৰ আৰু ৪ৰ্টটো খোৱা-লোৱাৰ কাৰখে। লেনিনৰ পঢ়া কোঠাটো আছিল তেনেই সক, এইটোতে তৎ শুইছিল। তেওঁ হেমো প্ৰায়েই বাকনি ঘৰত বাকনীৰ লগত আৱন্দেৰে কথা-ব্যৱাৰ পাইছিল খোৱা সহাপন কৰিছিল। ধকা ঘৰৰ দুৰ্বাৰ-থিবিকীত হেমো কেতিয়াও পৰ্দা আৰিব নিদিছিল আৰু ব্যৱহাৰ কৰা চাকি মেজবোৰো আছিল হেমো তেনেই সাধাৰণ। যুত্তৰ সময়ত তেওঁ ধকা কোঠাটো বি ক্ষপত আছিল, চোভিয়েট চৰকাৰে ঠিক মেই একে ক্ষপত জাতীয় সংঘৰণৰ হিচাবে তাক সংৰক্ষণ কৰিছে যাৰ ফলত অনুসৰ্কিৎসু মাত্ৰেই ধাৰ্জিও লেনিনৰ সবল-সহজ জীৱনবৈধৰ আভাস পাব পাৰে। এই কোঠাটো বাজনীতি, অৰ্থনীতি, দৰ্শন, বিজ্ঞান, বৃত্তি, সাহিত্য প্ৰভৃতি বিভিন্ন বিষয়ৰ এছেৰে ঠাই থাই আছিল। পঢ়া মেজব উপৰতো কিডাপ দ'মাই বাধিছিল। পৃথিবীৰ ভিন ভিন দেশৰ আলোচনী, বাতৰিকাৰকত আৰি পঢ়া কোঠাত দ'মথাই ধাৰিছিল। আৱকি ভাৰতীয় সেখক আৰু ভাৰত বিষয়ক বহুতো মূল্যবান গ্ৰন্থ তেওঁৰ পঢ়া-কোঠাত বাধিছিল আৰু অধ্যয়ন কৰিছিল। এই গ্ৰন্থবিলাক্ষ

* V. Bonch-Bruyevich, *The Arms of the Soviet state (About Lenin)*

Progress Publishers, Moscow, 1959, P P 69-70

তিতৰত উক্তসময়ের পৰা 'ইঞ্জিন মুচ্ছিম পেটি' বলি পিলে' একাধি কৰা আৰু লেনিনৰ
তাৰত আৰু ভাৰতীয়ৰ
কিতাপ

শৃঙ্খল অৰ্পণ কৰা পুষ্টিকা "দিগন্ধ অব ইঞ্জিন বৰ চেল্লক
গৱৰ্সমেন্ট" (ভাৰতীয়সকলৰ নিজৰ চৰকাৰৰ দাবী) খন বিশ্বেজাৰে

উজ্জেখৰোগ্য। ইয়ে তেতিয়াৰ বিপ্ৰী ভাৰতীয় সকলৰ লেনিনৰ
অতি ধৰা গভীৰ অৱকাৰ বিনৰ্মল স্পষ্ট কৰি তোলে। সেইসময়ৰ আন এগৰাকী
বিশ্বিষ্ট বিপ্ৰী ভাৰতীয় আছিল বাজা মহেন্দ্ৰপ্ৰতাপ। তেওঁ জার্মান ভাষাত ভাৰতৰ
বিষয়ে বচন কৰা চাৰিধন পুঁথি লেনিনৰ পঢ়া কোঠাত আজিকোপতি সংৰক্ষিত
হৈ আছে। ১৯২১ চনৰ ১৬ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা লেনিনে ৪০ খন ভাৰতীয় লেখকৰ কিতাপ
কিলে। সেইবোৰৰ তিতৰত মহাজ্ঞাগাঙ্কী, লোকমান্য তিলক, সুবেদৰনাথ বেনোজী, লালা
লাজপৎবায়, বিপিনচন্দ্ৰ পাল, অৰবিন্দ ঘোষ, সৰোজিনী নাহেতু, বনীজ্ঞনাথ আদিব কিতাপ
আছিল। লেনিনৰ পুঁথি-ভৰাণী মন্তৰ্যাল্যটোৱ মতে সেনিনে ভাৰত আৰু ভাৰতীয়ৰ বিষয়ে
আৰু বহুতো কিতাপ কিনিয়লৈ হেৰো পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছিল *

লেনিনৰ পঢ়া কোঠাত হেনো আৱশ্যকীয় মানচিত্ৰ আদিও আৰি থোৱা হৈছিল,
যাকে আৱশ্যক হলেই এইবোৰ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। লেনিনৰ এগৰাকী সচিব এল. এ,
কোটিয়েজৰ পূৰ্বশৃঙ্খল লেনিনৰ ক্ষেমলিনৰ জীৱন এনেদৰে পোৱা যায়,—**

"তেওঁ ধৰা কোঠাটোৱপৰা দণ্ডবলৈ এটা দৌৰণ বাট। ১৯১৮ চনত এটা তেক
সবল-সহজ জীৱনৰ
বিনৰ্মল অহা-যোৱা বাট বাদ দি, সমগ্ৰ প্ৰৱেশ হল বৰটোকে ১টা টেলিগ্ৰাফ
অফিচলৈ কৃপাস্তৰ কৰা হয়। এই অফিচলৈ ২৪ দণ্ডাজ্ঞান ব্যৱ থাকে,
ইয়াৰ পৰা তাৰ বাতৰি পঠিওৱা আৰু গ্ৰহণ কৰা হয়। টেলিফোনত
পোমপতীয়া ভাৰে কথা পঢ়া হয়।

লেনিন বিধন দুৱাৰেদি অফিচল সোমায় সেই দুৱাৰখন ঠিক প্ৰৱেশ কোঠাটোৱ
যাজেদি। লেনিনৰ অফিচলোত আন এখন দুৱাৰো আছে। সেইখনেদি টেলিফোনৰ সক
কুঠবিটোলৈ যাব পাৰি। কিমা কাৰণত লেনিনৰ অফিচল টেলিফোন মীহিল, কোন
কৰিবলৈ হলে সেই সক কুঠবিটোলৈ যাব লাগে

অফিচল ৩য় দুৱাৰখন আছিল গণপ্রতিনিধি (মন্ত্ৰী) পৰিষদৰ সম্মিলন কোঠাটোলৈ
অহা-যোৱা কৰা। প্ৰথম বহুবটোত এইটো আছিল দুৱাৰ খিবিকী ধৰা এটা কোঠা,
ইয়াৰ নাম আছিল 'বেড হ'ল। ১৯১৮ আৰু ১৯ চনৰ প্ৰতিটো সক্ৰিয়া লেনিনে ইয়াৰ
কঢ়াইছিল। কাৰণ বিবাৰ বাদে নিতে গণপ্রতিনিধি পৰিষদৰ সম্মিলন বহিহিল। ধোৱাবে
তথা কোঠাটোত উপাৰ লোৱাই টাৰ আছিল। গ্ৰীষ্মকালত, সভাৰ অন্তত আৰু পৰিষদৰ

* A.V. Balkov, Books about India in Lenin's library, youth review,
vol. 6 NO. 16 April 18, 1970.

** ক্ষেমলিন আসামত লেনিন, কোটিয়েট দেশ, সংখ্যা ৮, এপ্ৰিল ১৯৭১।

সদস্যসকলৰ দীর্ঘীয়া বহুভাব পৰত লেনিনে সাধাৰণতে খিৰিকৰিৰ কোঠাটত বহিছিল আৰু
বিমানস্থ সজ্জৰ দিমান দূৰলৈ গাঠো বাহিৰলৈ হেলাই দিছিল। আহত হোৱাৰ পিছত
এই খোৱাবে ভৰা কোঠাটোত থাকিবলৈ ভাস্তুৰে লেনিনক বাধা দিছিল কাৰণে শ্ৰেষ্ঠ
গণপ্ৰতিবিধি পৰিষদৰ সভাত চৰ্বট খোৱা বন্ধ হৈছিল।

১৯২১ চনত হখন খিৰিকৰিৰে আৰু এটা কোঠা ইয়াৰ সংগত ৰোগ কৰা হয়।
তেওতিয়াহে ৪ খন খিৰিকৰিৰে সভাৰ কাৰণে এটা বৰ হ'ল।

অফিচৰ দুৱাৰ-খিৰিকৰিৰ পৰ্দা নাছিল। এয়েই আছিল লেনিনৰ ইচ্ছা। তেওঁ
পৰ্দাৰ ভাল নাপাইছিল এই কাৰণে যে চাৰিওকালৰ অগতধনৰ পৰা বিছিম কৰি নিজক
আৱক বাধি তেওঁ খাসকৰ ঘেন অহুতৰ কৰিছিল। আন আন বস্তু মাজতে
তাত আছিল কেইডালমান জোতা পেঙ্কল, কলম, বৰবৰ মূৰ লগোৱা এবেটল আঠা,
খিটোৰে লেনিনে নিজেৰ বিশেষ গোপনীয় চিঠিবোৰ বন্ধ কৰিছিল। তেওঁৰ সমুখতে বেতেৰে
গুঠা পিঠিবে এখন কাঠৰ আৰামী চকি, সভাগৃহতো ঠিক একে ধৰণৰ আন এখন চকি।
ভ্লাদিমিৰ ইলিচে কোমল আসন বা চকি ভাল নাপাইছিল। প্ৰেৰণকোঠালৈ সোমোৱা
দুৱাৰৰ কাৰণে আছিল এখন সক মেজ। এইখনৰ ওপৰত সকলোধৰণৰ মানচিত্ৰ আৰু
ভূচিত্রাবলীবোৰ দ'মাই বথা হৈছিল। লেনিনৰ অফিচৰ বহুধিনি ঠাই জুৰি আছিল এই
আনচিত্ৰবোৰে।

তেওঁৰ মেজৰ ওপৰত গৃহসূক্ষৰ সময়ত ক'ত ক'ত ভ্যানক যুক্ত হৈছিল তাৰ ওপৰত
নিৰ্ভৰকৰা এখন নহয় এখন মানচিত্ৰ সাধাৰণতে দেখিবলৈ পোৱা গৈছিল। ভ্লাদিমিৰ
ইলিচে সদায় এই বিষয়ে জোৰ দিছিল যে মানচিত্ৰবোৰ ধাতে ঝ'পাই নোথোৱাকৈ
ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি আৰু প্ৰযোজন হোৱাৰ লগে লগে বেগতে সলনি কৰিব পাৰি তাৰ
কাৰণে এটা কৌশল উন্নৰন কৰিব লাগে। এনে এটা কৌশলৰ কাৰণ বহুদিন বৃথা
চেষ্টা কৰাৰ পিছত ১৯১৯ চনৰ শ্ৰেষ্ঠত নে ১৯২০ চনৰ আদিতে মষ্ট বিলৱী সামৰিক
পৰিষদৰ এজন ইঞ্জিনিয়াৰক এনে এটা কৌশল উলিয়াবলৈ ফৰ্মাচ দিলেঁ। বস্তো
আছিল। খুব ডাঙৰ। ই প্ৰবেশ কোঠালৈ সোমোৱা দুৱাৰ আৰু সভাগৃহলৈ সোমোৱা
দুৱাৰৰ মাজত ধকা গোটেই দেৱালখনকে আঁৰি আছিল ।”

এনেদৰে অতি সৰল-সহজ অখচ ব্যৱস্থাপূৰ্ণ নিষ্ঠাবানজীৱন ধাপন কৰি জনজীৱনৰ
আশা-আকাঙ্ক্ষা মূৰ্ত কৰি তুলিব পাৰিছিল কাৰণেই লেনিন আজিও চোভিয়েট বাসীৰ প্ৰাণৰ
কমৰেড, বিশ্বৰ সৰ্বহাৰাসকলৰ মানত মুক্তিৰ অৱির্বাণ শিখা।

বক্তা লেনিন :— মক্ষোত থাকিবলৈ সোৱাৰ পিছতে লেনিনে সিদ্ধান্ত কৰিলে বে
দলৰ কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সদস্যসকলে অতি শুভৰবাবে বাজহৰা সভাত বহুভাৰ দিব লাগিব।
এই সভাত ঝোতা বাইজে যি কোনো প্ৰশ্ন উথাপন কৰিব পাৰি আৰু বক্তাৰ সকলে
বধাৰণৰ স্পষ্ট আৰু শুভ সমিধান দিব লাগিব। লেনিনে নিজেও দিনে ২১৩ খনকৈ

সত্ত্বাত বক্তৃতা দিছিল। ভাববাবা জনসাধাৰণৰ লগত সম্পর্ক বক্তা কৰিছিল আৰু সকলো-ধৰণৰ ঢাটা-বিচুতি জনাৰ সুবিধা পাইছিল।

লেনিনৰ বক্তৃতা দিয়া বীতি আছিল অতি স্বাভাৱিক আৰু হৰ্মস্পৰ্শী। যিহকে কৈছিল তাকেই জনচিন্তাৰ জ্য বিবি পৰাকৈ কোৱাই আছিল লেনিনৰ বক্তৃতাৰ প্ৰথম আৰুৰ্ধ। কোনো কথাকে অস্পষ্টকৈ নকৈছিল, স্পষ্টতাৰ কাৰণে আৱশ্যক অভূমিৰ নানা উদাহৰণ দাঙি ধৰিছিল। সাধাৰণতে তেওঁ অলিখিত ভাবেই ভাষণ দিছিল। ভাষণৰ বিষয়ে কিবা টোকা লিখি নিলেও সি হাততে থাকিছিল, এনে সুন্দৰ নিবৰচিষ্ণ ভাৰে কথা কয় যে টোকা চাবলৈ আজৰিকে নাপায।

বক্তৃতা প্ৰসঙ্গত তেওঁ নিজক বাইজৰে এজন বুলি ভাৰিছিল আৰু তেওঁ সততে-সচেতন আছিল যে তেওঁৰ বক্তৃতাৰ আছিল বাইজৰ কাৰণেহে। সেই কাৰণে তেওঁৰ বক্তৃতা ফুবুজা আৰু বুজি আনন্দ নোপোৱা শোতা হেনো নাছিল। যি বথা জীৱনৰ কাৰণে আৱশ্যকীয় নহয়, তেনে কথা কাৰাৰ অভ্যাস তেওঁৰ নাছিল। তেওঁয়াৰ কঢ়িয়াৰ জনসাধাৰণ আছিল ছুভিক শৃঙ্গীডিত। দৰিদ্ৰ জনসাধাৰণৰ কাৰণে লেনিনে এনে বক্তৃতা প্ৰয়োগ কৰিছিল যে তেওঁকোকে দৰিদ্ৰ জীৱনৰ সকলো দুখ কষ্ট পাহাৰি আনন্দত আপুত হয় আৰু লক্ষ্যত উপনৌত হৰৈলও হয় দৃঢ়পৰিকৰ।

বাইজৰ মাজুলৈ আহি লেনিনে সদায় পৰম আনন্দ অনুভৱ কৰিছিল। কৰ্মব্যক্তি জীৱনত বাইজৰ সম্পর্কই দিছিল তেওঁক জীৱন বসৰ সন্ধান। বয়সস্থঞ্চকেও শিশু আৰু চেমনীয়াৰ সঙ্গ পালে হেনো তেওঁৰ আনন্দৰ পাৰ নোহাঁৱা হৈছিল। শিশুত্তক লগ পালেই বং কৰে, নিজৰ গাড়ীত তুলি ঘূৰাই আৰু মিহতক প্ৰকৃত মাঝুহ কৰাৰ চেষ্টা কৰে।

চোভিয়েট চৰকাৰৰ আশু কৰ্তব্য :— ব্ৰেষ্ট-লিভাকষ্ট সঞ্চি স্বাচ্ছবিত বৰাৰ সময়ত লেনিনে আশা চৰিছি। যে যুদ্ধৰ বিসমাপ্তি এটিল উৎপন্নক বামত জাহিয়ে আঞ্চ-নিখোগ বৰিব পাৰিব যুদ্ধৰ অন্ত কি ভাৰে আ। টিব সেই বিষয়েও তেওঁ সুন্দৰ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰিছিল আৰু ‘ই প্ৰিকল্পনা ‘চোভিয়েট চৰকাৰৰ আশু কৰ্তব্য’ শীৰ্ষক আলোচনাবে প্ৰকাশ পাইয়ি।। এই আলোচনা সামিৰ মূল্য হেনো এতিগুণ অটুট। ইয়াত চোভিয়েট দেশক পুঁজিবাদৰপৰা বেনেদবে সমাজতান্ত্ৰিক ৰূপত গঠি তুলিব লাগিব, মজ্জা ধাদৰ ভেটিত তাৰ বিস্তৃত আলোচনা কৰিছে।

লেনিনে জনসাধাৰণৰ শিকাইল যজ্ঞ কৰিছিল য পুঁজিবাদৰপৰা সমাজবাদলৈ আগ-বাচিবল হলে উৎপাদন আৰু বিতৰণ সুপৰিকল্পিত আৰু সুনিয়ন্ত্ৰিত হব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত পঞ্চাৰুকী শ্ৰমিক সামৰণ্য হব লাগিব যাতে তুচ্ছ বুজোৱা আৰু পুঁজিপতি-সকলে শোষণ কৰাৰ সুবিধা আৰু কোনো কালেও নাপায। পুঁজিবাদীসমাজক সমাজবাদী সমাজ ৰকপে গঠিবলৈ হলে উৎপাদন ক্ৰমতা বढ়াৰ লাগিব। লেনিনে দেখুৱাই দিলে ৰে

উৎপাদন করতা বটাবলৈ হলে পোনতে যথৎ যথৎ উচ্ছোগ প্রতিষ্ঠা করিব লাগিব, কয়লা আৰু শোৰ উৎপাদন বটাৰ লাগিব, ইঞ্জিনিয়াৰিং আৰু ৰাসায়নিক বিজ্ঞানৰ অভূত উন্নতি সাধিব লাগিব। উৎপাদন ক্ষমতা বটাবলৈ অতি আৱশ্যকীয় সামগ্ৰীৰ ভিতৰত অনজীৱনৰ উচ্চশিক্ষা আৰু সাংস্কৃতিক মানবোৰে যে বিশেষ আৱশ্যক তাকো তেওঁ একান্ত নিষ্ঠাৰে উন্নেছ কৰিলৈ। ততুপৰি কল যে শ্রমিকসমকলক ব্যৱসায় বিশেষে নিপুণ, সুদৃঢ় বা বিশেষজ্ঞ কপে প্ৰশিক্ষণ দি লব লাগিব। এই শ্ৰেত্ৰে উন্নত ধৰণৰ শ্রমিক সংগঠনৰ আৱশ্যকতাৰ কথাও তেওঁ স্বীকাৰ কৰে। অধিক উৎপাদনৰ কাৰণে শ্রমিকসমকলক আগ্ৰহীভূত কৰিবলৈ হলে যে মজুবীৰ উপৰিও লভ্যাংশ দানৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে, লেনিনে তাকো কলে। অগতে লেনিনে গুৰুত্বৰ কলে যে প্ৰকৃত সমাজবাদী সমাজ গঠিবলৈ হলে প্ৰতিগ্ৰাকী ব্যক্তি হব লাগিব সমাজতান্ত্ৰিক মনোভাবসম্পৰ্ক। আনহাতে প্ৰতাড়ক শ্ৰেণীক বাধ্য বাধ্যকতাৰ অবীৰ কৰিবলৈ আৰু আইন শৃংখলা মানিবলৈ বাধ্য কৰোৱাৰ ক্ষেত্ৰে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলৈ। লেনিনে খনি তুলিলে,—“খনৰ নিয়মীয়া আৰ সৎ হিচাব বাধিব, মিতব্যযী হৈ চলিব, এলেছৱা নহব, চৰ নথিব শ্ৰমৰ শ্ৰেত্ৰে চূড়ান্ত নিয়মাবলৰ্ত্তী হব”*।

এই আদৰ্শবোৰ যথাথতভাৱে মানি চলাই আছিল সকলো বাধা অভিক্রম কৰি সমাজবাদী সমাজ গঠি তুলিবলৈ সমৰ্থ হোৱাৰ প্ৰধান কাৰণ। লেনিনে উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিযোগিতাৰে থল বাধিলৈ। যিহেতু শোষণ লোপ পালে, গতিকে উচ্ছোগ বা কুৰি যি কোনো ক্ষেত্ৰত প্ৰতিযোগিতাৰ যোগেদি প্ৰতিগ্ৰাকী নাগৰিকে আঘপ্রতিষ্ঠা বৰাৰ সুবিধা পোৱাৰ প্ৰতিও বিশেষ দৃষ্টি দিলে।

উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰত লেনিনৰ আন এটা প্ৰতিপাদ্ধ এযে যে ‘কেন্দ্ৰীভূত গণতান্ত্ৰিকতা’ অৱগমন কৰিব লাগিব। পুঁজিৰাদী সমাজৰ কেন্দ্ৰীভূত নৌতিবণৰা মেনিনৰ কেন্দ্ৰীভূত ব্যৱস্থাৰ পৰ্যাক্য এযে যে, সমাজবাদীত জনগণে উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰত গণ-তন্ত্ৰিকতা অহুভৱ কৰিবলৈ লাগিব স্থানীয়ভাৱে উৎসাহ-উদীপনাও বাবণ্ডি লাগিব, আৰু ৰাইতৰ অতিৰিচ অনুসৰি বুদ্ধি বৃক্ষি নচোৱাৰ সুবিধাও দিবলৈ ল গিব। কিন্তু উৎপাদনৰ সুবিধাৰ কাৰণে উচ্ছোগ পৰিচালনা কৰিব এক কেন্দ্ৰীয় শক্তিয়ে। একেটা বৃহৎ উচ্ছোগত হ জাৰ হাঙাৰ শ্রমিকৰ আৱশ্যক হব, এইসকলক পৰিচালনা কৰিবলৈ বা সুসংগঠিত কৰিবলৈ এটা কেন্দ্ৰীয়শক্তি বা ব্যক্তি নাথাকিলে শ্যাটেল লগা স্বাভাৱিক হব। এই ব্যক্তি বা শক্তিয়ে সমষ্টিৰ লগত আৰু সমষ্টিৰ হিতৰ কাৰণেই কাৰ পৰিচালনা কৰিব লাগিব। কিন্তু সমষ্টিয়ে পৰিচালনাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁক একান্তভাৱে মানিব লাগিব।

এনেদৰে পৰিচালনা কাৰ্য্য সম্পাদন কৰিবলৈ আৱশ্যক বুদ্ধিজীৱী নিপুণ কমীৰ। গতিকে লেনিনে এদল নতুন বুদ্ধিজীৱী নিপুণ কৰ্মী গঠি তোঁৰ ব উপৰত গুৰুত্ব আবেগ কৰে।

মানুষ একজোগীক পাতিয় লোরাৰালৈকে বুৰ্জোৱা বৃক্ষজীৱীসকলক কাছত বিৰোগ কৰিলৈ।
বুৰ্জোৱা বিশেষজ্ঞ প্ৰতি
ভূষণ

লেনিনে বুৰ্জোৱা বৃক্ষজীৱীসকলক প্ৰকৃত সমাজবাদীৰ দৰে অৱম আৰু
কৰিব পাৰিছিল আৰু আনকো উপদেশ দিছিল। তেওঁ দেখুৱাই
দিছিল যে বুৰ্জোৱা তত্ত্বৰ সকলো খিকা, সম্ভৱা আৰু সংস্কৃতিৰ
হৃষ্টত আছিল বিশেষজ্ঞ ইঞ্জিনিয়াৰ, প্ৰযুক্তিবিদ, কৃষিবিদ, শিক্ষক, ডাক্তাৰ, বৈজ্ঞানিক
আৰু সংস্কৃতিবিদসকল। এতিয়া এখন স্পন্দনপূৰ্ণ সমাজবাদী সমাজ গচিবলৈ যে পোৰতে
এই বিশিষ্ট বিশেষজ্ঞসকলৰ চিন্ত জয় কৰি সমাজ গচাৰ পথত নিয়োগ কৰিবলৈ সহৰ্ষ
হৰ লাগিব, তাৰ ওপৰতো লেনিনে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিল।

লেনিনে আলোচনাকৰ্ত্তমে ইথাকো দেখুৱালে যে সমাজবাদী সমাজৰ কৃতকাৰ্য্যাতা নিৰ্ভৰ
কৰে শক্তিশালী সবহাৰ'ৰ এন্দমাধকত্বাদৰ ওপৰত। ইথাৰ কাৰণে যে ভিন ভিন
চোভিয়েট সংগঠনবিজ্ঞানকে। স্বয়ং সম্পূৰ্ণ হৰ লাগিব তাকো গুৰুত্বৰে কলে। আকো ইথাকো
কলে যে প্ৰকৃত সমাজবাদী সমাজ গচিবলৈ হলে দেশৰ আইন ছানিব আৰু আলোচনা
কৰিব পথা দক্ষতা নাগৰিক মাত্ৰেই লাভ কৰিব লাগিব। দেশৰ আইন বা বিধি ব্যৱস্থা
আদি কাৰ্য্যাকৰী কৰিবলৈ উপযুক্ত প্ৰতিনিধি নিৰ্বাচন কৰিবপৰাও হৰ লাগিব।

লেনিনৰ এই আলোচনা দলৰ কেন্দ্ৰীয় সমিতিয়ে গ্ৰহণ কৰে, আলোচনীৰ অবিয়তে
প্ৰচাৰ কৰাৰ উপৰিও পুষ্টিকাৰ ঘোগেদিও প্ৰচাৰ কৰে। এই পুষ্টিকাৰ নথল সকলোৰোৰ
চোভিয়েটলৈও পঠায়।

লেনিনৰ এই আঁচনি সকলোৱে নিৰিবাদে মানি লোৱা নাছিল। বাঁওপয়ৰী সমাজ-
তাৰিখসকলে প্ৰতিবাদ কৰাত প্ৰত্যুত্তৰ ষৱকপে লেনিনে দেখুৱালে যে সেই সময়ৰ কঢ়িয়াত
পঁচ প্ৰকাৰৰ উৎপাদন পক্ষতিৰ প্ৰচলন আছিল,—(১) পৰম্পাৰগণ কৃষি ব্যৱস্থা, (২)
কুসু উত্তোগ,—ছানীয় বজাৰৰ কাৰণে কুৰকে কৰা উৎপাদন, (৩) ব্যক্তিগত পুঁজিবাদ
(পুঁজিপতি আৰু কুলকসকলৰ), (৪) বাণীয় পুঁজিবাদ (বেঙ্গ যৌথব্যৱসায় ইত্যাদি)
আৰু (৫) সমাজবাদী আদৰ্শৰ উত্তোগ। লেনিনে দেখুৱালে যে সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ
হলে কেজীহৃত প্ৰণালীৰে এই জিজ্ঞাসু উৎপাদন ব্যৱস্থা নিৰ্মল কৰি শেষত পুঁজিবাদ
নিৰ্মল কৰিব লাগিব।

সেই সময়ৰ কঢ়িয়াত কুসু উত্তোগপতি পেট্টি (কুসু) বুৰ্জোৱাৰ সংখ্যাই আছিল বেচি।
এইদোকে আমিকসকলক শোষণ কৰিছিল। এনে শোষণ নিৰ্মল কৰাৰ আশাৰে এন
উত্তোগ চোভিয়েটৰ অধীন কৰিলে। লেনিনে বিষ্ণুস কৰিছিল যে সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা
কৰিবলৈ হলে পোনতে সীমাবদ্ধ বাণীয় পুঁজিবাদৰ বিকাশ হোৱাই লাগিব, তেওঁৰাহে
সমাজবাদ সুপ্ৰতিষ্ঠিত হৰ পাৰে। প্ৰমত্তনমে তেওঁ মৃত বিষ্ণুসেৰে ষোষণী কৰিছিল বে
একমাত্ৰ সমাজবাদতহে জনতাৰ পূৰ্ণ বিকাশ হৰ পাৰে, উৎপাদন ক্ষমতা বাঢ়ে আৰু
জনতাৰ পূৰ্ণবিকাশ হৰ পাৰে।

পৰিচিন্ত-ব্যৱিধালি মিৰ্কাৰণৰ প্ৰথম খোজ :—ক্ষমতা লাভৰ অগে লগে সেনিন
উচ্ছোগ বাস্তীয়কৰণ কৰা হোৱা নাছিল। আৰ্থিক উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত জাগৰণ অনাৰ কাৰণে
বৃহৎ উচ্ছোগ মাজেই বাস্তীয়কৰণ কৰিবই জাণিব। সেয়ে ১৯১৮ চনৰ ২৮ জুনৰ দিন
লেনিনৰ মন্ত্ৰীসভাই বৃহৎ উচ্ছোগ বাস্তীয়কৰণৰ বিধি গ্ৰহণ কৰে আৰু এড়িটো উচ্ছোগ
একোজন বিশিষ্ট ব্যক্তিৰ পৰিচালনৰে অধীৰ কৰে। কিন্তু বশুৱাসকলক কৰ ধৰিলে বে
উচ্ছোগ পৰিচালনা কাৰ্য্যতঃ ডেঙ্গোকেই কৰিব, ডেঙ্গোকৰ মিষ্টাৰ ওপৰত উচ্ছোগৰ উৎপাদন
বাটিব, বাস্তীয় আৰু ব্যক্তিগত আয়ো বাটিব। লগে লগে শ্ৰমিকসকলক উন্নত শিক্ষা বিহাৰ
ব্যৱস্থা কৰিব ধৰিলে। কোনো উচ্ছোগৰ শ্ৰমিকে কিমা বিশেষ ধৰণৰ দক্ষতা দেখুৱালে,
সেই কৰ্মদক্ষতা অস্থান উচ্ছোগ সমূহতো দাঙি ধৰি প্ৰতিষ্ঠানিতামূলক জাগ্ৰত পৰিবেশৰ
সৃষ্টি কৰি উৎপাদন বচোৱাৰ অহাপুৰুষাৰ্থ কৰিব ধৰিলে।

১৯'৮ চনৰ এপ্ৰিলত ৰচনা কৰা 'বৈজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিজ্ঞাৰ খচ'ৰা আঁচনি'ত
বৈজ্ঞানিক, প্ৰযুক্তিবিদ আৰু অৰ্থনীতিবিদসকলক উৎপাদন বৃক্ষি কৰি দেশ গঢাত আগঢাগ
জৰুৰী অনুৰোধ কৰিলে। জাতীয় উচ্ছোগৰ বিকাশত বিজ্ঞানৰ 'প্ৰভাৱ'ৰ কথা উপলক্ষি
কৰি শাসনভাৱ গ্ৰহণ কৰাৰ পিছত সকলো উচ্ছোগ বিহ্বাতিকৰণ কৰালৈ আৰু তাৰ মিছেই
কম দিনৰ পিছত সমগ্ৰ কঢ়িয়াতে বৈছাতিকৰণ কৰোৱা হ'ল।

লেনিনৰ সকলো কামেই আছিল পূৰ্বপৰিকল্পিত। আনকি সমাজতাৎস্থিকদলে (বলৈশিক)
কেনেদেৰে স্তৰে স্তৰে বাস্তুক বিকাশৰ পথত আগুবাটি নিব তাৰ আঁচনি বৈধিক চিত্ৰ
(গ্ৰাফ) সৈতে কৰি বাখিছিল। আৰু এইটোও নহয় যে লেনিনে কেৱল নিজৰ ইচ্ছাক
হে বাস্তৰত ৰূপায়িত কৰিছিল, বৈজ্ঞানিক আৰু বিশেষজ্ঞসকলে আগবঢ়োৱা বি কোনো
উন্নয়ন মূলক আঁচনিও আদৰেৰে গ্ৰহণ কৰি কাৰ্য্যাকৰী কৰিছিল। বি সময়ত চোভিয়েট
দেশ চূড়ান্ত আৰ্থিক হৰ্যোগৰ মাজেদি চলিব লগাত পৰিছিল, সেই সময়তে বৈছাতি-
কৰণৰ বৃহৎ আঁচনিৰ উপৰি পৰিবহন ব্যৱস্থাৰ উন্নয়ন উচ্ছোগৰ কাৰণে কেঁচামাল উৎপাদন
আদৰে আঁচনি কাৰ্য্যাকৰী কৰাতো সমানে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। নগৰ আৰু গাঁওৰ
মাজত বেহাৰ বেগোৱাৰ জৰিয়তে যাতে স্বন্দৰ সম্পর্ক গঢ়ি উঠে, বাস্তীয় বা সহৰবাৰ
প্ৰজন্মত সকলো ব্যৱসায় বাণিজ্য বিস্থাবিকৈ চলে, যাতে কোনো ক্ষেত্ৰতেই বিপৰ্যয় নথে।
তাৰ কাৰণে লেনিনে বিশেষজ্ঞাবে ঘনোঘোগ দিছিল।

খতৰ কাৰণে সংঘৰ্ষ :—ডেতিয়াৰ কঢ়িয়াত ভৌৰণ দৃষ্টিক্ষ, খেতিপথাৰ টুঁঁ, উৰাল
খালী। এনে চূড়ান্ত হৰ্যোগৰ সময়ত উৎপাদন বৃক্ষি আৰু সহতাৎপূৰ্ণ বিতৰণ কৰোৱাৰ
ওপৰত বিশেষ ভাবে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলে। ১৯১৮ চনৰ কেৱলাৰীত ৯টোড়কগাক
শুক্ৰবৰ্ষী মণ্ডলৰ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰিলে। এৰ্থৰ গাঁওৰ লগত দৰিষ্ঠ সম্পর্ক আছিল। সেই
সময়ত ধৰীক কুলক শ্ৰেণীয়ে চোভিয়েট চৰকাৰৰ পতন কামনা কৰি খাজপত্ৰ দূৰৱাই বৰা
কৰিলো। খাজৰ অৱস্থা ইয়াল সকেটকৱক হ'ল বে লেইবছৰ দৰক আৰু কৌৰকালত

উত্তোলন প্রদর্শকসকলে কেইবাদিনো জুবি 'বেচন' পোরা নাইল। খান্দসংকটে চোভিয়েট
প্রতিক পতন করো করোঁ অহম্ম।

এনে সময়ত লেনিন খান্দসন্ধি দণ্ডবক বিশেষ ক্ষমতা দি উৎপাদন আৰু বিতৰণৰ
দায়িত্ব দিয়ে। যিযে খান্দশস্ত লুকাই বাখে বা সংগ্ৰহ বাধা দিয়ে তেওঁক বাছীৱ শক্র
বুলি সাধ্যস্ত কৰি বিচাৰাধীন কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰিলে। 'খান্দশস্ত বাছীৱ' গঠন কৰি
কুলক শ্ৰেণীৰ বিকক্ষে বুজিবলৈ গাঁৱে গাঁৱে পঠোৱা হ'ল। 'ছভিক্ষৰ বিবয়ে' শীৰ্ষক
আলোচনা এটা লেখি লেনিনে সকলোকে অমুৰোধ জনাল 'ৰ হয কৃষক-বন্ধুৱাই সুবিধা-
বাদী কুলক শ্ৰেণীক কৰায়ত কৰি শশ্য বিতৰণৰ স্মৰ্যৱস্থা কৰিব নহয কুলক আৰু বুজোৱাই
চোভিয়েট শক্তি তথা বিপ্লবক নাশ কৰিব। সভা-সমিৰি ব ভবিয়তে লেনিনে বাইজক
এইবোৰ কথা বুজালে আৰু সমগ্ৰ বাছীৱ চোভিয়েট বিলাককো জনালে।

শস্ত্ৰ সংগ্ৰামে এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিলে। ইয়ে কেৱল খান্দ সংকট সমাধা
কৰিয়ে নেবিলে, গাৰঁচৌধী অঞ্চলত চোভিয়েট শক্তিবে। সুপ্ৰতিষ্ঠিত কৰিলে আৰু জনচিত্ত
সমাজবাদী আদৰ্শৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ কৰিলে। এই অভিযানে কুলক শ্ৰেণীৰ প্ৰভাৱ খৰ
কৰিলে, মধাবিত্ত কৃষক শ্ৰেণীও উচ্চেদ কৰিলে সমবায ভট্টিত সমৃহীণ খেতিপথাৰ কাৰ
প্ৰকৃত সমাজবাদী সমাজ গঢ়াৰ পথত কুৰ্ব ফৰকল ভৱী হ'ল। ঠায়ে ঠায়ে বুহৎ বাছীৱ পামবোৰ
গঠি উঠিব ধৰিলে, আমণোৰ বাছীৱ না সমবায পামলৈ বাছী। সাহায্য দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিলে।
খান্দশস্ত অভিযানে কৃষক পছবাৰ মাজতো সুন্দৰ সম্পূর্ণিমূলক সম্পৰ্ক গঠি তুলিলে।

জনসংস্কৃতি আৰু সাংস্কৃতিক বিপ্লবঃ - লেনিনে গভীৰ ভাবে অভূতৰ কৰিছিল
বে প্ৰতিগ্ৰামী নাগৰিক সুশিক্ষিত আৰু সংস্কৃতেসম্পৰ্ক নহলে সমাৰবাদী সমাজ গাঁচ তোলা
অসম্ভৱ। সেই কাৰণে ক্ষমতা ল'লৰ পিহতে শিক্ষক এন্দ্ৰী দণ্ডবক লগত শিক্ষাবিস্তাৰ আৰু
শাখনৈতিক চেতনা গঠি তোলাৰ বিষয়ে অলোচনা কৰিব ধৰি ল। ১৯১৮ চনৰ জুনত শিক্ষা
বিষয়ক অধ্যাদেশ এখনো জাৰি কৰিলে।

জাতীয় আদৰ্শ বিস্তাৰ আৰু সংৰক্ষণ শিক্ষা-সংস্কৃতিৰ মূল লক্ষ্য। চোভিয়েট কঢ়িয়াৰ
আদৰ্শ হ'ল সমাজবাদ তথা সমাজতন্ত্ৰবাদ। গড়িকে লেনিনে শিক্ষাৰ জৰিয়তে সমাজবাদ
প্ৰতিষ্ঠাৰ ওপৰত গুৰুত দিলে শিক্ষকসকলক সমাজবাদী আদৰ্শত দৌক্ষিত কৰিব ধৰিলে,
মানা ঠাইত ঘূৰি কু'ব নানাজনক লগতবি আৰু সভা-সমিতিত বৃক্ততা দি শিক্ষাৰ আৱশ্যকতাৰ
কথা কৰ ধ'ৰলে। নিৰক্ষৰতা দূৰী কৰণ, বাধাতামূলক শিক্ষাবৰস্থা আৰু সকলোৰে কাৰণে
গুচ্ছশিক্ষাৰ সমান অধিকাৰৰ ব্যৱস্থা কৰিলে। শিক্ষাই থাতে জৰ জাগৃতিৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে,
নতুন সমাজ গঢ়াত জনতা যেচ্ছাই আগবঢ়াতি আহে, সেই বিষয়ে লেনিনে বিশেষ ভাবে
গুৰুত আৰোপ কৰিলে। কৃষক আৰু অৰিকে ধিচৰা ধৰণে ভিন শিক্ষাহৃষ্টাৰো
প্ৰতিষ্ঠা কৰালে।

সমাজবাদৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে আৱশ্যক উলত আৰু বিচৰণ উৎপাদনৰ। এনে ব্যৱস্থা

নির্ভুল করে বিশেষকৈ বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ প্ৰভূত বিকাশৰ ওপৰত। চোভিয়েট দেশ চূড়ান্ত দুৰৱহাৰ মাজেদি আগবঢ়া সহেও লেনিনে ক্ষমতা লাভৰ প্ৰথম বহুতে গবেষণাগাৰ, পৰীক্ষাগাৰ আৰু নতুন নতুন বৈজ্ঞানিক শিক্ষাৰ অনুষ্ঠান, কাৰখনাৰ আদি প্ৰতিষ্ঠা কৰালৈ। ‘বিজ্ঞান অকাডেমী’ পাতি তাৰ সকলো দিহা-পৰামৰ্শ আগ্ৰহেৰে এহেণ কৰিব ধৰিলৈ।

শিক্ষাদপ্তৰৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি মাৰ্জিয়দৰ্শনৰ বিস্তৃত অধ্যয়ন আৰু গভীৰ গবেষণাৰ কাৰণে সমাজবাদী বিজ্ঞানৰ ‘সমাজবাদী অকাডেমী’ প্ৰতিষ্ঠা কৰালৈ। মাঝ বাদৰ ভেটিত যাতে চোভিয়েট দেশ সুন্দৰকৈ গঢ়ি তুলিব পাৰে তাৰপ্ৰতি চকু দি মাৰ্জিয় গ্ৰহণ প্ৰকাশ আৰু প্ৰচাৰ, মাৰ্জিয় পশ্চিতৰ সমিলন, গবেষণা, সমকাশীন দৰ্শন আৰু অৰ্থনীতিৰ বিশদ আলোচনা, সকলো ধৰণৰ সামাজিক বিজ্ঞান মাৰ্জিয় দৰ্শনৰ ভেটিত পচোৱা প্ৰভূতি নানা ধৰণৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ কামৰ ব্যাপক আঁচনি এহেণ কৰিলৈ।

১৯৮৭ চনতে বচিত ‘আমি যি সংস্কৃতি বহন কৰোঁ’ শীৰ্ষক আলোচনাত লেনিনে সংস্কৃতিৰ বিষয়ে বহুকথা আলোচনা কৰি কৈছিল যে সাংস্কৃতিক ঐতিহ্য বাইজৰ অসীম সম্পদ, যাক সহজে লোচন কৰিব লাগে, যথাসন্তুষ্ট ফণপ্ৰমু হিচাবেষ্টি প্ৰযোগ কৰিব লাগে আৰু যাক উন্নত পুৰুষৰ কাৰণে সংৰক্ষণা কৰিব লাগে। এই কাৰণই লেনিনে জাতীয় কলা, সংস্কৃতি, বুৰজোমূলক সম্পদ বা কীভিসমূহ স্বৰূপণ বিহিত বাবস্থা কৰিলৈ। আনন্দি ক্রেমলিনৰ পুনৰ সংস্কাৰ, গ্ৰাহণাব আৰু পুঁথিঘৰবোৰৰ স্বৰূপণমূলক বিধি¹⁰ সৃষ্টি কৰিলৈ।

উগ্ৰপন্থীসকলৰ ভিতৰত এদলে তীব্ৰ সমালোচনা কৰি কৈছিল—“আমাৰ অহাকালিৰ কাৰণে আমি বাফাযেলেখ পুৰিম, নংগ্ৰহালয়বিলাক বংস কৰিম, আৰু শিখণ্ডলাৰ মূল-গৃহবিলাক গছকি শেলাম।” ‘অপেটকাটপহী’ সকলে চিৰিৰি কৈছিল, —“অন্ত শ্ৰেণীয়ে অন্ত উদ্দেশ্যে সঙ্গ আৰু আচহৰা আবেগ-অনুভূতিতে ভৱা আৰু বিজয়ৰ পিছত য'ত আমি সাময়িকভাৱে আশ্রয় লৈছোঁ, সেই পুৰণি ঘৰবোৰৰ আমাৰ প্ৰয়োজন নাই। আমাৰ লাগে আমাৰ এটা বিজয় ঘৰ—ঘিটোৰ প্ৰতিচ্ছটা ইটা প্ৰতিজন বাজমিশৰীয়ে সচেতন ভাৱে বহুৱাৰ।”

লেনিনে উগ্ৰপন্থীসকলৰ এনে যুক্তি মৃত্তাৰে অত্যাধ্যান কৰি কৈছিল—“সংস্কৃতিৰ ভেটি বক্ষাৰ কাৰণে প্ৰাণপণে চেষ্টা কৰাৰ বিশেষ প্ৰয়োজন আছে। আমি যদি তাৰ বিপৰ্যাস্ত হৰলৈ দিৎ, তেনেহলৈ সৰ্বহাৰাই কেতিয়াও ক্ষমা নকৰে।” লেনিনে নিষ্ঠাৰে সৈতে বিশ্বাস কৰিছিল যে পুৰণি বুৰ্জোৱা সভাতাৰ সাংস্কৃতিক সম্পদসমূহ সৰ্বহাৰা শ্ৰমিকৰ অঘৰ প্ৰেৰতে গঢ় লৈ উঠিছিল, বুৰ্জোৱাসভ্যতাৰ গৌৰৱ ঘোষণাৰ কাৰণে সৃষ্টি হলেও সিমোৰ আছিল সৰ্বহাৰাৰম্ভাবাক সৃষ্টি। সেয়ে লেনিন চৰকাৰে পুৰণি সম্পদ আৰু কীতি-সমূহৰ সংৰক্ষণৰ প্ৰেৰত গুৰুত আৰোপ কৰিলৈ।

উত্তপ্তি শ্রমজ্জীর্ণী জনসাধাৰণে দেশৰ স্বাধীনতা, সংস্কৃতি আৰু গৌৰৱৰ বক্ষাৰ কাৰণে
যাৰ বীৰবপূৰ্ণ ত্যাগ কৰিছিল, তাৰ নিৰ্দৰ্শন যুগমীয়া কৰি জনতাক চিবজাগত কৰি ৰখাৰ
আশাৰে নগবে চহৰে বিস্তৃতভাৱে স্মৃতিস্তম্ভ, স্মৃতিফলক আদিও গঢ়ালে ।

সকলো ধৰণৰ শোষণহীন সমাজ গঢ়াত আৰু দেশ শাসন কৰাত যাতে প্ৰতিগবাকী
মাগবিকে সমানে অংশ গ্ৰহণ কৰিব পাৰে, সমানে সুবিধা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে, তাৰ ব্যৱহাৰ
কৰাই আছিল লেনিনৰ সাংস্কৃতিক বিমূৰ্ব মূল আদৰ্শ । বৰ্জোৱা চৰকাৰৰ দিনত এনে
কথা আৰু কাৰ্য্যৰ অধিকাৰ আইনতঃ বাইজে পাইছিল, কিন্তু কাৰ্য্যতঃ ফলিওৱা হোৱা
নাছিল । লেনিনে এই দিশটোৰ ওপৰত বিশেষভাৱে গুৰুত দিয়ে ।

জৰুৰবস্তু নেহকই কোৱাৰদবে * চোভিয়েট শক্তিয়ে ক্ষমতা লাভ কৰাৰ পিছত
যিসকল লোকে জাৰতস্তৰ দিনত ভাষা হেকৱাইছিল তেওঁলোকে ভাষা পালে, যিসকলে
লিপি হেকৱাইছিল সেইসকলে লিপি পালে, নিজৰ নিজৰ ভাষা আৰু লিপিত শিক্ষাদানৰ
সুব্যৱস্থা কৰিলে । “যাতে পুঁজিবাদৰ যুগৰূপৰা উত্তোধিকাৰ সূত্ৰে পোৰা অনিশ্চাস আৰু
বিৰোধৰ ভাৱৰ চিনচাৰ নোহোৱা হৈ যায, তাৰ কাৰণে তেওঁলোকে মাথোন প্ৰকৃত সমান
অধিকাৰৰ বিকাশেই নষ্টাই, অতীতৰ নিপীড়িত জাতিদোৰৰ শ্ৰমজ্জীৱী শান্তুহৰ ভাষা আৰু
সাহিত্যৰে বিকাশ ঘটাৰ ।” **

সাংস্কৃতিক আন্দোলন গঠি তোলাৰ পথত থকা প্ৰতিবক্তবিলাকো লেনিনে ভালই
উপলব্ধি কৰিব পাৰিছিল । অতীল্লিয়বাদ, জাতীয়তাবাদ, উগ্ৰ স্বাদেশিকতাবাদ আদিক লেনিনে
প্ৰতিক্ৰিয়াশীলতাৰ লক্ষণ বুলি কৈছিল । এই প্ৰতিক্ৰিয়াশীলসকলক তেওঁ সাংস্কৃতিক বিকাশৰ
প্ৰধান প্ৰতিবক্তাৰ বুলি বিচেনা কৰিছিল । লেনিনৰ মতে এড়লোক শ্ৰেণীগত সমাজৰ
প্ৰবক্তা, নাৰীৰ মুক্তিৰ পৰিশহী আৰু অস্থান সকলো ধৰণৰ কুমংহাৰাচ্ছন্ন । এই প্ৰতি-
ক্ৰিয়াশীলসকলৰ প্ৰভাৱপৰা সমাজক মুক্ত কৰাও লেনিনৰ সাংস্কৃতিক আন্দোলনৰ মুখ্য
আদৰ্শ ।

কিন্তু ক্ষৈত্ৰগতিও এনে পৰিয়তন সন্তুষ্টিপৰ বুলি তেওঁ নাভাৰ্বিছিল, কাৰণ প্ৰতিক্ৰিয়া-
শীল বৰ্জোৱা সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱ খৰি কৰি সমাজতাৎৰক শিক্ষাৰ বিকাশৰ কাৰণে প্ৰস্তুতিৰ
প্ৰয়োজন আছে । এই প্ৰস্তুতি “এক বিশাল প্ৰক্ৰিয়া, যাৰ মাজেন্দি লাখ লাখ লোক আৰু
লগতে বিশাল দেশখনৰ সমগ্ৰ বাজুহৰা আৰু চৰকাৰী যন্ত্ৰই উন্নতি লভিব, বৈজ্ঞানিক পদ্ধতি
আয়ুৰ কৰিব আৰু জনগণে সংক্ষয কৰিব পৱিত্ৰ জ্ঞান ।” ***

বৰ্জোৱা সভ্যতাই সাহিত্য—শিল্পৰ ক্ষেত্ৰত তোলা ‘অবাধ স্বাধীনতা’ৰ ক্ষনি লেনিনে
অগ্ৰাহ কৰিছিল । লেনিনৰ মতে কোনো মানুহেই পূৰ্ণক্ষে স্বাধীন নহয়, কাৰণ মানুহ

* Jawaharlal Nehru, Problems of Minorities (Soviet Russia) P 108

** V I Lenin, Collected works, Vol 29, P 127

*** A Lunacharsky, on Literature and Art, 1966

মাজের সমাজব প্রতি দায়িত্ব ধাকে। সমাজব আশা-আকাঙ্ক্ষা'ৰ প্রতি সহায়ত্ব করেৱা বা তাৰ বিকাশত সহায় কৰা মানুহ মাজেৰ দায়িত্ব। লেনিনৰ মতে সমাজতাত্ত্বিক সমাজব সাহিত্য শিল্পৰ মাজেদি এই দায়িত্বৰ ভাৱ বিকশিত হ'ব লাগিব আৰু তেতিয়া এবে সাহিত্য-শিল্প হ'ব" স্বাধীন সাহিত্য, ক'বখ ইধাৰ লোভ বা বাস্তিগত সাফল্যৰ কথা নাই সমাজতন্ত্ৰৰ আদৰ্শ আৰু অৱিমুক্ত অৰ্বতাৰ প্রতি ধকা সহায়ত্বিয়ে তাৰ কৰ্মসূলক ক্ৰমাগত মহুন শক্তি ঘোষাব। এনে সাহিত্য স্বাধীন আৰু মুক্ত হ'ব, এই কাৰণে যে ই কৱল কেটগবাকীমান পৰিতৃপ্তি নাথিকা, চৰ্বিবহুল অৰক্ষয় গীতিত বিতুলা জৰ্জৰিত উচ্চস্তৰৰ দহ হাজাৰমান দৰ্শক'কষ্ট সেৱা নক'ব, ই সেৱাকৰে লক্ষ কোটি শ্ৰমজীৱী জনতাক, দেশৰ সুস্থানসকলক, তেঙ্গুলোকৰ শক্তিক আৰু তেঙ্গুলোকৰ ভবিষ্যতক।"

এনে আদৰ্শ আগত বাখিয়ে লেনিন আগবাটিছিল চোভিয়েট দেশত নতুন সাংস্কৃতিক বিপ্লব গঠি তুলিবলৈ। এনে আদৰ্শবপৰা স্বত্ত্বত হোৱা তেওঁ মুঠেও ভাল নাপাইছিল। আনকি মেঞ্জিমগৰ্ক'ৰ দৰে বিশ্বিশ্বাস সৰ্বহাৰা লেখক গৰাকীকো সময়ে সময়ে চিঠিত টান'ক লেখি সাৰধান কৰি দিছিল যাতে বাজনৈতিক অধঃপঃন, বিশ্বাসবাতকতা, আৰু ঘেৰ-ঘেৰনিব বিকল্পে যুঁজিবলৈহে তেওঁৰ প্রতিভা প্ৰধোগ কৰে।

লেনিনে শিক্ষাকা বাজনৈতিক প্ৰভাৱযুক্ত কৰিব নিবিগাবিছিল। শিক্ষাই মানুহক বাৰ্জনৈতিক আদৰ্শেৰ দীক্ষিত কৰি হৃতুলিসে সমাজতাত্ত্বিক সমাজ ব্যৱস্থা গঠি তোলা অসম্ভৱ বুলি বিবেচনা কৰিছিল। লেনিনে এইটোও আশা কৰা নাছিল যে পৃথিবীৰ সকলো জাতিয়ে তেওঁৰ আদৰ্শত অনুপ্ৰাণিত হৈ সমাজতাত্ত্বিক সমাজ ব্যৱস্থা গঠি তুলিব। মূল আদৰ্শ একে ধাৰিলেও প্ৰয়োগ নীতি ভিন ভিন দেশত ভিন হ'ব পাৰে বুলিহে তেওঁ আশা কৰিছিল।

তথা কথিত গীৰ্জা সম্প্ৰদায়ৰ ধৰ্মৰ ওপৰত লেনিনৰ সমূলি আস্থা নাছিল। সেয়ে ক্ষমতা লাভৰ লগে লগে সমাজ আৰু শিক্ষাক গীৰ্জা-সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰভাৱবপৰা মুক্ত কৰিবলৈ বিধি প্ৰগয়ন কৰিছিল, গীৰ্জাৰ সম্পত্তি বাজেয়াণু বিবিছিল, বহুতো গীৰ্জা শিক্ষামুষ্ট'ন আৰু সংগ্ৰহালয়লৈ পৰিবৰ্তনো কৰিছিল। ধৰ্মৰ ক্ষেত্ৰত লনিন তেনেই মুকলিয়ুৰীয়া আছিল। জ্ঞাবতীয় শাস্ত্ৰই আততাযীবধি বিধিবন্ধ কৰাৰ দৰে লেনিনেও শোধক বৰ্জোৱা শ্ৰেণীক বিধন কৰা বিধিবন্ধ কৰিছিল। এযুষ্টি বৰ্জোৱাক অসংখ্য শ্ৰমজীৱীয়ে জগতৰ মঙ্গলৰ কাৰণে বিনাশ কৰা কোনো দুষ্কীৰ্ণ কাৰ্য্য নহ'য় বুলিহে তেওঁ বিবেচনা কৰিছিল। 'সৰ্বহাৰাৰ বিপ্লব আৰু বিধৰ্মী কাটঁকি' গ্ৰন্থত লেনিনে এই কথা স্পষ্টভাৱে আলোচনা কৰিছে।

সকলো ক্ষেত্ৰত লেনিন বাস্তৱবাদী আছিল, তেওঁৰ সকলো চিন্তা অম মানুহৰ কল্যাণৰ কাৰণে নিয়োজিত হৈছিল। সেই কাৰণে তেওঁৰ প্ৰায় সকলো আদৰ্শ আৰু চিন্তাই অপূৰ্ব সকলতা লাভ কৰিছিল। সাংস্কৃতিক বিপ্লবৰ ক্ষেত্ৰতো চোভিয়েট দেশৰ

* V I Lenin Collected works, Vol, 10 PP 48-49,

সমাজতাত্ত্বিক দলে লেনিনৰ আদর্শ সফল কৰি তুলিলে। আজি চোভিয়েট দেশত বিবৰণ
আৰু নিবন্ধ লোক নাই, চোভিয়েটবাসীয়ে কোনো ধৰণৰ শোৱণ আৰু ভৱিষ্যতেও শোৱণৰ
আশংকা নাই বুলি ভাবে। বছতো জাতি-উপজাতিৰ সমষ্টি চোভিয়েট ইউনিয়নে, সকলোকে
সমানে বিকাশৰ সুবিধা দিয়া কাৰণে, সাংস্কৃতিক, ভাষিক, সাম্প্ৰদায়িক বা ধৰ্মৰ নিষ্পেচণ
লোগ হোৱা কাৰণে আৰু অগুৰ্ব ধৰণে আধিক ঈন্নযন, শিক্ষাৰ বিস্তাৰ, আৰু নগৰ-চহৰ,
গাঁৱে-ভৰ্তুৰে সকলোতে সমতাৰাপন পৰিবৰ্শ গঠি উঠ। কাৰণে চোভিয়েট দেশে আজি
পৃথিবীৰ ভিতৰত এখন সুসংস্কৃত বাষ্পপুঁজ বুলি পৰিচয় দি গৈৰৱ কৰিব পাৰিছে।

চোভিয়েট শক্তি প্ৰতিষ্ঠা :— চোভিয়েট শুক্ৰবাৰ্ষি পৃথিবীৰ ভিতৰত সৰ্ববহু বাষ্টি।
এইখন বাষ্টি এটা নতুন শাসন সুপ্ৰতিষ্ঠিত কৰা সহজসাধ্য নহয়। এনে কষ্টসাধ্য কাৰণ
বাইজৰ সহযোগিতাত সুসাধ্য কৰি তুলিলে লেনিন। বাইজৰ কুপ্ৰবৃত্তি আঞ্চলিকতা, সংকীৰ্ণতা
আদিক লেনিনৰ কমাপিও প্ৰশ্ৰম নিদিঙ্গিস সঁচা, কিন্তু সুপ্ৰবৃত্তি আৰু আশা আকাঙ্ক্ষা পৰিপূৰ্ণ
কৰি তোলাত সততে তেওঁ গুৰুত আৰোপ কৰিছিল, লেনিনৰ জনপ্ৰিয়তাৰ প্ৰধান কাৰণ
এয়ে, ঈয়াৰ ভেটিত তেওঁ চোভিয়েট শাসন জনপ্ৰিয় আৰু সুপ্ৰতিষ্ঠিত কৰি তুলিলে।

আইন-শৃংখলা বক্ষাৰ শুপৰতেু লেনিনে বিশেষ ভাৱে গুৰুত আৰোপ কৰিছিল।
তেওঁ নিজে যি ভাৱে আইন-শৃংখলা বক্ষা কৰিছিল, আনে বক্ষা কৰাও তেনেদৰে কামনা
কৰিছিল। কিছুমান সাধাৰণ ঘটনালৈ লক্ষ্য কৰিলেও লেনিনৰ শৃংখলা আৰু নিয়মামূলকি-
তাৰ কথা স্পষ্ট হৈ পৰে।

১৯২১ চনৰ এদিনৰ কথা। ক্ৰেমলিনত তেও়িয়া হেনো চেনুন মুঠ এখন। লেনিনে
তালৈ চুলি কঠাবলৈ গৈছে। লেনিন যোৱা সময়ত চুলি কঠাবলৈ গৈ অপেক্ষা কৰি
ধৰা মাঝহ ছছন, লেনিন ৭ম। লেনিনে বৈ থকাসকলক সংস্থাষণ জনাই লগত লৈ
যোৱা আশোচনী এখন মেলি লৈ পঢ়িব ধৰিলে আৰু লগে লগে অপেক্ষা কৰিলে চুলি
কঠাবলৈ। ইতিমধ্যে এখন খালী আসন ওলালত নাপিতে লেনিনক মাতিলে। লেনিনে
পোনতে এই অমূৰৰাধ বক্ষা নকৰিলে, আগে অহা বিলাকেহে আগধৰি সুবিধা পাৰ
লাগে, কাৰণ আইন প্ৰথম কৰা হৈছে তেনেকৈয়ে। শেষত আটায়ে টানি অনুৰোধ
অনোৱাত লেনিনেই প্ৰথমে চুটি কঠালৈ। ইয়ে কিন্তু স্পষ্ট কৰি দেখুৱায় আইন শৃংখলা
বা নিয়মামূলকতাৰ প্ৰতি ধৰা লেনিনৰ আগ্রহৰ কথা*। ১৯১৮ চনৰ দুৰ্ভিক্ষৰ সময়ত
নিৰিখমতে লেনিনে যি দৰমহা পাইছিল, ভাৱে ভালৈ ধৰাবলৈ মুজুৰিল। সেই
কাৰণে মন্ত্ৰী পৰিষদৰ প্ৰশাসনীয় কাৰ্য্যালয় আৰু সচীবে লেনিনৰ দৰমহা বচাই দিলে।
এনে কথাত লেনিনে বিষম আঘাত পালে, বৰ্জিত হাৰত দৰমহাতো নললৈই, ছয়োকো

* A worker meets Lenin in the Kremlin Barber shop. (About Lenin),
Progress publishers, Moscow, P 202, 1969.

কর্মনাও কৰিলে আৰু তাৰিতে তেমে বে-আইনী কাম মকবিলৈ সারধান কৰি
দিলে। *

সমাজবাদৰ মূল আদৰ্শ এয়ে যে যিয়ে কাম মকৰে সিয়ে খাৰলৈ নাপাৰ। লেনিনে
এই আদৰ্শ বাস্তৱত কপাইত কৰাৰ উপৰত বিশেষ ভাবে গুৰুত আৰোপ কৰিলে। ভেটী-
খোৰ, লাভখোৰ, উদ্ভগালি, ঠগ-প্ৰৱৰ্কনা, আণ্ডিক বিষম অপৰাধ হিচাবে গণ্য কৰি তেনে
দোষীক কঠোৰ ভাবে শাস্তি বিধানৰ ব্যৱস্থা কৰিলে আৰু যাতে বাইঞ্জ এনেৰোৰ দোষৰপৰা
আঁতৰি থাকে তাৰ কাৰণে নানা বচনাৰ সহায়ত সকিয়াৰ ধৰিলে। তেওঁ আইনমন্ত্ৰীলৈ
লেখি জনাইছিল যে ভেটীখোৰৰ শাস্তি অন্ততঃ দহু বছৰ কাৰাদণ আৰু দহু বছৰ বাধ্যতা-
মূলক অম হোৱা উচিত।

আইন-শৃংখলাৰ উপৰিও প্ৰতিবক্ষা বিভাগো যে চোভিয়েট শাসন সুপ্ৰতিষ্ঠিত কৰাৰ
কাৰণে আৱাশ্যক আছিল এইটো লেনিনে অনুচ্ছে কৰিছিল। চোভিয়েট চৰকাৰৰ আদৰ্শ
আছিল এযে যে তেওঁলোকে পোনত আকুমণাশক মনোভাৰ নন্দয়। কিন্তু বি'হৰু
পুঁজিবাদী আৰু সামাজ্যবাদী জাতিবিলাক ষেৱি আছিল আৰু চোভিয়েট দেশৰ এচাম
পুঁজিপতিয়েও চোভিয়েট শাসন ওফৰাই দিবলৈ বড়ৰত্ব কৰি আড়িল, গতিকে এইবিলাক
দমন কৰি সুশাসন প্ৰবৰ্তনৰ কাৰণে আৱাশ্যক এটা নিপুণ সেৱাবাহিনী।

কোৱা হয় যে চোভিয়েট দেশত যি সৈগ্যবাহিনী গঠন হ'ল ই অমজ্জীৱী সৰ্বহাৰাৰ
মুক্তিৰ কাৰণেই গঠিত, ইয়ে আন্তৰ্জাতিক সৰ্বহাৰা শ্ৰমিকৰ নীতি-নিয়ম মানি চলিছিল।
১৯১৮ চনৰ মাৰ্চত সংগঠিত এই ৰঙা-বাহিনীয়ে (বেড আৰ্মি) যথাৰ্থতে প্ৰতিক্ৰিয়াশীল
শক্তিৰ বজ্যহৰণপৰা চোভিয়েট দেশ আৰু চৰকাৰক বক্ষা কৰিলে।

সংবিধানৰ প্ৰবৰ্তক লেনিনঃ—১৯১৮ চনৰ ৪ জুলাইৰপৰা চোভিয়েট কংগ্ৰেছৰ
৪ৰ্থ সমিলন বহে। ৱেষ্ট-লিটোভ-সৰ্কিৰ পিছত মেনশেভিক আৰু বাঁওপয়ো সমাজবাদী-
সকলৰ প্ৰতিক্ৰিয়াশীল কাৰ্যা কলাপ বাঢ়ে। ৱেষ্ট সৰ্কি বৰ্জন কৰিবলৈ দাগী জনাই অভিযান
চলোৱাৰ উপৰিও কূলক শ্ৰেণীৰ বিকল্পে চলোৱা। অভিযান বৰ্জন, সক সক কৃষকৰ সমিতি-
বিলাক উচ্ছেদ আৰু ব্যক্তিগত ব্যৱসায চলাবলৈ দাবীতা দাবী কৰিব ধৰিলে।

৪ৰ্থ কংগ্ৰেছত লেনিনে এই সকলোৰোৰ দাবীৰ স্পষ্ট উভৰ দিবাত'কংগ্ৰেছে চোভিয়েট
চৰকাৰৰ গৃহ আৰু বৈদেশিক নীতি সমৰ্থন কৰি প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰে। এই কাৰ্য্যত
বাঁওপয়োসকল বিকৃত হৈ প্ৰতিবিপ্ৰী গঠি তৃলি চোভিয়েট চৰকাৰৰ পতন ঘটোৱাৰ
কামনাবে হঠাৎ সশত্রু বিলৱ আৰম্ভ কৰি জৰ্মান বাহ্যনৃত 'মিৰবাচ'ক মৰ্মেত হত্যা কৰে।
৬ জুলাইৰ দিনা কংগ্ৰেছৰ অধিবেশন স্থগিত বাবি লেনিনে বিপ্ৰীৰ দমন কৰিবলৈ সৰ্ব-শক্তি
অযোগ কৰে আৰু ২৪ ঘণ্টাৰ ভিতৰত বিপ্ৰী সম্পূৰ্ণকপে আয়তাধীন কৰে। ৯ জুলাইৰ
পৰা আকো কংগ্ৰেছ অধিবেশন আৰম্ভ হয়। এই অধিবেশনত চৰকাৰৰ থাব্যনীতি, সৈন্য-

* Lenin, A Biography, progress publishers, moscow, P. 880, 1906.

ଶ୍ରୀତି ଆନିବ ଉପବିଧି ଲେଖିଲେ ଉଥାପନ କରା ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଦେଶର ସଂବିଧାନର ଥିବାର ଅହଣ କବା ହୁଏ ।

ଥିବା ସଂବିଧାନ ଦାଙ୍କି ଧରି ଲେଖିଲେ କୈହିଲ ଯେ ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଦେଶର ସଂବିଧାନ ବିଶେଷ ଆଇନଙ୍କ ବା ପ୍ରଶାସକର ଦ୍ୱାରା ବଚନା ହୋଇ ନାହିଁ, ଇଥାକ ବଚନା କବିଛେ ଅମ୍ଭାରୀ ସର୍ବହାରୀ ବାହିରେ ତେଣୁଳୋକର କଲ୍ୟାଣର କାବଣେ, ଯି ସଂବିଧାନର ସର୍ବହାରୀର ଏକନାୟକତ୍ୱବାଦେବେ ସମାଜ ତାତ୍ତ୍ଵିକ ସମାଜ ଗଢାର ସଂକଳନ ଅହଣ କବା ହେବେ ଆକ ସ'ତ ଅଧିକ ବନ୍ଦରା ଆକ ଅମିକ କୃତ୍ୱକର ମାନ୍ତ୍ରତ ପୌତିବ ବାନ୍ଧ କଟ୍‌କଟିଆ ବବାର ଓପରତ ବିଶେଷ ଭାବେ ଗୁରୁତ ଆବୋପ କବା ହେବେ । ଶୋବକ ବାଜ୍ୟବିଳାକତ ଶୋଷକର କଲ୍ୟାଣର କାବଣେ ସଂବିଧାନ ବଚନା କବା ହ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଲେଖିଲିବ ମତେ ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଦେଶତ ଜନତାର କଲ୍ୟାଣର କାବଣେ ଜନତାଟି ନିଜେ ସଂବିଧାନ ବଚନା କବିଛେ ।

ଏନେଦିବେ କ୍ଷେତ୍ରେ କ୍ଷେତ୍ରେ ଲେଖିଲ ଆଗବାଟିଲ୍ ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଦେଶତ ପ୍ରକୃତ ସମାଜତାତ୍ତ୍ଵିକ ସମାଜ ଗଢ଼ି ତୋଳାର ପଥତ ।

୧୩ ଶାଖାଯାତ୍

ସର୍ବପ୍ରଥମ ସମାଜବାଦୀ ବାଣ୍ଟବ ବକ୍ଷକ ଲେନିନ

ସମାଜତାନ୍ତ୍ରିକ ଆଦର୍ଶେରେ ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଯୁକ୍ତବାଣ୍ଟ ଗଢାର ଦୃଢତାରେ ଲେନିନ, ଡେଣ୍ଟର ଚବକାର ଆକ୍ରମଣକାରୀ ଅନ୍ତର୍ଭାବରେ ଏହି ପରିକର ହ'ଲ ସଂଚାର, ବିନ୍ଦୁ ଡାରର ହଲେ ନୌତବିଲ । ଆବତସ୍ତ ଆକ୍ରମଣକାରୀ ଅନ୍ତର୍ଭାବରେ ଏହି ପରିକର ହ'ଲ ଫବାଟୀ, ଇଂବାଜ, ଆମେରିକା ଆଦି ଶକ୍ତି ସମ୍ମିଳିତ ହେ । ୧୯୧୭ ଚନର ଡିଚେମ୍ବରରେ ସତ୍ୟନ୍ତ କବିଲେ ଏକେ ସମସ୍ତରେ କେଉଁପିନର ପରା ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଦେଶ ଆକ୍ରମଣ କବି ଲେନିନ ଚବକାରର ପତନର ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ବର ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କବିଲେ । ଆଶା, ଯାତେ ଚିବକଳ ଏହି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶକ୍ତିମୟହେ କଟିଯାତ ପ୍ରଭାବ କବି ଥାକିବ ପାବେ ।

ଭିତରେ ବାହିରେ ଶକ୍ତି :—ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶକ୍ତିମୟହେ କଟିଯାତ ବହୁତୋ କଳ-କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କବିଛିଲ, ଜାବ ଆକ୍ରମଣ କରିଲେ ବୁର୍ଜୋରୀ ଚବକାରକ ସର୍ଦେଷ୍ଟ ପରିମାଣେ ଆଶେ ଦିଛିଲ । ଡେଣ୍ଟଲୋକେ ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଚବକାରର ପତନ ଥଟାଇ ଆକ୍ରମଣ କଲ କାରଖାନାବୋର ପରିଚାଳନା କବିବ ବିଚାରେ ଆକ୍ରମଣ ପ୍ରକାର ପ୍ରଭାବ ପାଇଁ ଥାକିବ ପାବେ ।

ଏହି ଆଶାରେ ୧୯୧୮ ଚନର ମାର୍ଚିଟ ଇଂବାଜ, ଫବାଟୀ ଆକ୍ରମଣକାରୀ ଯୁକ୍ତବାଣ୍ଟରେ ଏହି ଐକ୍ୟବନ୍ଦିତାରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଆକ୍ରମଣ କବିଲେ ମୂରମାଂଙ୍କଟିଦି । ଏପ୍ରଳାପତ ଜ୍ଞାପାନ ଆକ୍ରମଣ ଇଂବାଜେ ଆକ୍ରମଣ ଚଲାଲେ ଭଲାଦିଭୋଷ୍ଟକଦି । ବୁର୍ଜୋରୀର ପ୍ରବୋଚନ ଆକ୍ରମଣ ଯୁକ୍ତବାଣ୍ଟ ବାହିନୀଯେ ଆକ୍ରମଣ ଚଲାଲେ ମଧ୍ୟ ଭଲାଦିଭୋଷ୍ଟକଦି । ଏହି ବିଦେଶୀ ଶକ୍ତିବୋର ଲଗତ ସହଯୋଗିତା କବିଲେ ଦେଶର ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ପ୍ରତିଧିପରୀମକଙ୍ଳେ । ଚାଇବେରିଆ, ଭଲାଦା, ଡନ ଅଞ୍ଚଳ ସକଳୋତେ କେବଳ ଯୁଦ୍ଧ ଆକ୍ରମଣ କରିବାର ପାଇଁ ହାତି ହାତି ଦିଲେ ।

ବିଦେଶୀ ହିତଶକ୍ତିଯେ କୋନୋ କୋନୋ ଅନ୍ତଳ ଅଧିକାର କବି ମାଟି ଘୁରାଇ ଦିଲେ ଜମିଦାରକ ଆକ୍ରମଣ କାରଖାନା ଘୁରାଇ ଦିଲେ ପୂର୍ବିପତି ବୁର୍ଜୋରୀର କାରଖାନକ ।

୧୯୧୮ ଚନର ଗ୍ରୀବାକାଳତ ଯୁଦ୍ଧ ଏବେଦବେ ବିନ୍ଦୁତ ହ'ଲ ଯେମିବା ଚୋଡ଼ିଯେଟ ଦେଶକ ଜୁହିର ଆଙ୍ଗନୀଯେହେ ବେତି ଧରିଛେ । ବିନ୍ଦୁର କୁତକାର୍ଯ୍ୟତାର ପିଛତ ଭଗାଦେଶ ଶାନ୍ତି ଆକ୍ରମଣକାରୀ ଅନ୍ତର୍ଭାବରେ ଏହି ଗତିବ୍ୟାଳେ ଲୈଛିଲ ହେ ମାତ୍ର, କୃଷକ ଆକ୍ରମଣକାରୀ ଅନ୍ତର୍ଭାବରେ ଏହି ଗତିବ୍ୟାଳେ ଲୈଛିଲ ହେ ।

কৰি হাতত বাইকল, মেচিগান লৈ দৌবি আহি থিয় দিব লগা হ'ল পরিষ্ঠ চোভিয়েট কৃমিক প্রতিক্রিয়াশীল আৰু সাম্রাজ্যবাদী শক্তিৰ কলাৰ পৰা বক্ষা কৰিবলৈ। চোভিয়েট চৰকাৰ আৰু চোভিয়েট দেশ একেৰাহে তিনিবছৰ কাল ব্যস্ত ধাকিল প্ৰতিবিপৰ আৰু গৃহযুদ্ধ দমন কৰি শাস্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ কামত।

১৯১৮ চনৰ অক্টোবৰত আমেৰিকা বাষ্ট্রপতি উইলচনে চোভিয়েট দেশ ধৰণ কৰাৰ ইচ্ছাবে এখন চৈধ্য দুঃখীয়া আঁচনি প্ৰস্তুত কৰি মিত্ৰশক্তিসমূহক এই আঁচনি মানি চলিবলৈ অনুৰোধ কৰে। ইবাঞ্জ মন্ত্ৰী উইন্টন চার্চিলো এই চৈধ্য দুঃখীয়া আঁচনি গ্ৰহণৰ জৰিয়তে চালুকীয়া চোভিয়েট বাষ্ট্রক ধৰণ কৰিবলৈ আগবঢ়ি আহিল। বাহিৰে ভিতৰে কেউপিলে কেৱল শক্ৰ, যড়যন্ত্ৰ আৰু শুল্ক। যেনিবা এটা প্ৰচণ্ড অজগৰেহে গ্ৰাস কৰিবলৈ খেদি আহিছে।

লেনিনৰ নেতৃত্বাধীন চোভিয়েট চৰকাৰে এই ভ্যানক অজগৰক নাশ কৰি বিশ্ব বৃক্ষুত প্ৰমাণ কৰি দেখৰালে সৰ্বহাৰা জনগণৰ সম্বিলিত শক্তিৰ প্ৰভাৱ কিমান প্ৰৱল।

শক্তিৰ বিকল্প যুদ্ধঃ——সমাজতাত্ৰিক দলৰ নেতৃত্বত লেনিনে চোভিয়েট দেশৰ কৃষক বহুবাসকণক সাম্রাজ্যবাদী বিদেশী শক্তিসমূহ আৰু গৃহশক্রৰ বিকল্পে বিপৰ আৰু সমাজ-বাদৰ পিতৃভূমি চোভিয়েট দেশক বদ্বা কৰিবলৈ জাৰিত কৰি তুলিলো। সমাজতাত্ৰিকদলৰ প্ৰধান কাৰ্যালয় হ'ল যুক্ত পৰিচালনাৰ প্ৰধান কাৰ্যালয় আৰু সমাজতাত্ৰিকদলৰ কেন্দ্ৰীয় সমিতি হ'ল যুক্ত পৰিচালনা কৰা কেন্দ্ৰীয় সমিতি। আৰু এইসকলোৰোৰ নেতৃত্ব বহন কৰিলে লেনিনে নিঙ্গ।

বিপ্ৰৱৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ মন্তৈ লেনিন প্ৰায়েই দেশান্তৰী হৈ, ছদ্মবেশে বা গ্ৰেপ্তাৰ হৈ কাটেক বা চাইবোৰিধাত নিৰ্বাপিত হৈ কটাৰ লগাত পৰিছিল। বৰ আচৰিত কথা বে এইজন মানুষহেই চোভিয়েট দেশৰ এই বিপদসংকূল কালছোৱাত অসীম সাহস, ধৈৰ্য আৰু দৃঢ়তাৰে যুদ্ধ আৰু চৰকাৰ পৰিচালনা কৰি জগতৰ ভিতৰত এগৰাকী শ্ৰেষ্ঠ বাজনীতিত, আৰু বিবাট যুদ্ধনৌতিৰিদ কপে পৰিচয় দিলো।

এই কালছোৱাত লেনিনৰ বাস্তৱৰ কথা ভাবিলে আচৰিত হৰ লাগে। বাতি-পুৰাই কাৰ্যালয়লৈ আহি মানচিত্ৰ যুদ্ধৰ গতিবিধি পৰ্যবেক্ষণ কৰিব, যুদ্ধ বিষয়ক বিভিন্ন দলিল-পত্ৰ বিবেচনা বৰিব, বিভিন্ন বণাঙ্গণৰ বা-বাতৰি লৰ, সৈন্যাধ্যক্ষসকলৰ লগত কথা পাতিৰ, সৈঙ্গ পৰিচালনা কৰাৰ নিৰ্দেশ দিব, চোভিয়েট চৰকাৰৰ সকলো কাৰ নিয়াৰিকৈ পৰিচালনা কৰিব আৰু নিতো একাধিক জনসভাত কৃষক, বহুবা, সৈনিকক দেশৰ অৱস্থাৰ প্ৰকৃত বৃজ দিব আৰু সমূহ জনতাক “সকলো শক্তি বণাঙ্গণলৈ” “সকলো শক্তি বিজয়ৰ কাৰণে” আদৰ্শেৰে উদোগ কৰিবলৈ অহোপুৰুষত কৰিব।

১৯১৮ চনৰ প্ৰীয়কালত চোভিয়েট চৰকাৰ অতিশয় বিপৰ্যস্ত হৈ পৰিছিল। প্ৰতি-বিপ্ৰী বগা বাহিনীয়ে (white Army) চিঙ্গাণ, চামাৰা, চিমবিশ্ব, কাজান আহি

অধিকাব কৰি বহিছিল। সেইসময়ত লেনিনে নিজে সৈক্ষ পরিচালনা কৰে। পশ্চিম বগাঙ্গুৰ পৰা পূৰ্ববঙ্গস্থলৈ সৈন্য সমাবেশ কৰাৱাৰ উপৰিও শ্ৰেণী সচেতন অগ্ৰৰ্তী অমিক বাহিনীকো এই বগাঙ্গুলৈ পঠালৈ। ফলতঃ প্ৰতিবক্ষাৰ উপৰি প্ৰতি আক্ৰমণ কৰি প্ৰতিবিপ্ৰৌষকণক দমন কৰিবলৈ সমৰ্থ হয়। অন্যান্য বগাঙ্গুলৈও লেনিনে যথানিৰ্দিষ্ট নিৰ্দেশ দিলৈ আৰু পোনতে ঝুলক শ্ৰেণী আৰু বাঞ্চপহী সমাজবাদী প্ৰতিবিপ্ৰৌষকলক দমন কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিলৈ।

গৃহযুদ্ধ এনে সংকটপূৰ্ণ কালতোহৈ লেনিনক বধ কৰিবলৈ গুলিওৱা হয়। তিনি গুলী খায়ো লেনিন জীয়াই থাকিল, বেইদিনমানৰ পিচৰেপৰা আকো পূৰ্বৰ শক্ত আৰু প্ৰেৰণাৰে যুক্ত আৰু দেশ পৰিচয়লনা কৰিব ধৰিলৈ। আগতে উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে লেনিনক গুলিওৱা কাৰণে সমগ্ৰ চোভিয়েট দেশ ঘেন জাঙুৰ খাই টুঠি; বঙা-বাহিনায়ে আগতকৈ দ্রুগণ সাতস আৰু উঠামেৰে ষুজ কৰিব ধৰিলৈ, অসীম শক্তি আৰু বাৰৰ পৰিচয় দিব ধৰিলৈ। ‘চিমবিক্ষ’ বৎস কৰি লেনিনলৈ বাতৰ ঘঠাণে, “আপোনাৰ জন্মস্থান অধিকাৰ কৰি আপোনাৰ গালৈ নিকলপ কৰা এটা গুলিৰ পোটক তুলিলৈ।” অচিৰে আৰ কেইটাৰো পোটক তুলিম।”

লেনিনৰ জনপ্ৰিয়তা আছিল অপৰিমীম, কলনাতীত। গুলীবিক্ষ হোৱা বাতৰিয়ে বিপ্ৰৌ মাত্ৰকে গৱীৰ ভাৰে উদ্বিগ্ন কৰি তুলিছিল। সেয়ে চোভিয়েট চৰকাৰে তেওঁ আৰোগ্য লাভ কৰাৰ লগে লগে ‘নিউজৰিস’ত ছাৰ লৈ দেশৰ বিভিন্নস্থ নলৈ ছবি প্ৰেৰণ কৰিলৈ, বগাঙ্গুলৈও পঠালৈ। ইয়েও বঙাৰাহিনীক প্ৰতিবিপ্ৰৌ বগাঙ্গাইনীৰ কৰলৱপৰা পিতৃভূমি চোভিয়েট দেশ উঠাৰ বৰাত অসাম প্ৰেৰণা জোগাইছিল।

এইখনিতে মন কৰিব লগা কথা এয়ে বে চোভিয়েট দেশৰ এনে দুর্দিনৰ সময়ত বেতিয়া শুনলৈ যে সাম্রাজ্য আৰ্দ্ধ। চৰকাৰৰ বিকক্ষে জাৰ্মানী তা সৰ্বহাৰাই বিপ্ৰৱ কৰিবলৈ খোলাইছে, তেতিয়া লেনিনৰ বিৰ্দেশত সমগ্ৰ চোভিয়েটবাসীয়ে বিপ্ৰৌমকলৰ প্ৰতি পূৰ্ণ সমৰ্থন আৰু সহায়ভূতি জনাবলৈ পছৰা নাছিল।

প্ৰতিবাদমূলক ৰচনা ১—গুলিৰ আৰাতত লেনিন দৰ্বল, তাতে চোভিয়েট দেশ ভিতৰে-বাহিৰে শক্তব্ৰহ্মাৰ আক্ৰমণ। এনে সময়তো লেনিনে বিষ্ণ লেখিবলৈ এবা নাই। জাৰ্মানীৰ কাউৎক্ষিয়ে ‘সৰ্বহাৰাৰ একনায়কত্ববাদ’ শীৰ্ষক গ্ৰন্থ এখন লোখ তাত সৰ্বহাৰাৰ একনায়কত্ববাদী শাসনক আক্ৰমণ কৰিব অগণতাত্ত্বিক বুলি ঘোষণা কৰিলৈ। লগে লগে লেনিনে ইয়াৰ প্ৰতিবাদ উলিয়ালে সৰ্বহাৰাৰ বিপ্ৰৱ আৰু বিধৰ্মী কাউৎক্ষিক’ নামে আলোচনাৰে। ইয়াত লেনিনে কাউৎক্ষিক আন্ত আৰু মাৰ্জনাব হস্তা বুলি আভযোগ তোলে। সৰ্বহাৰাৰ একনায়কত্ববাদ সমৰ্থন কৰি লেনিনে লেখিলৈ বে বুজোৱা গণতন্ত্ৰত এযুটি সুবিধাৰাদীৰ একনায়কত্ব চলে, তেনে গণতন্ত্ৰত কুকু-বহুৱা প্ৰভৃতি সৰ্বহাৰাৰ ওপৰত সুবিধাৰাদী পুঁজিগতি বুজোৱাই চলায় বিস্পৰণ। গতিকে ই অগণতাত্ত্বিক। সৰ্বহাৰা অমিক শ্ৰেণী কিংত সাধ্যা

গৰিষ্ঠ। গতিকে সংখ্যা গৰিষ্ঠ সৰ্বহাবাৰ একনায়কত্ববাদৰ ঐযুটি বুজোৱাৰ নিৰ্যাতন ইলেও
সি অগণতাত্ত্বিক নহয়। এৰে চৰকাৰ সবহ সংখ্যকৰ দ্বাৰা সংগঠিত কাৰণেই গণতাত্ত্বিকেই।

আমেৰিকা আৰু পশ্চিম ইউৰোপৰ বাস্তুবিলাকৰ গণতন্ত্ৰক ভেঙ্গে ভূমিদাসত্বৰ ২য় স্তৰ
বুলি অভিহিত কৰে, তেনে গণতন্ত্ৰ কেৱল বুজোৱাসকলৰ সা-স্মৃতিধাৰ কাৰণে সংগঠিত, এনে
গণতন্ত্ৰত শ্ৰমিক সৰ্বহাবাৰ শোষণ কৰা হয়। এনে ধৰণৰ গণতন্ত্ৰই শ্ৰেণীহীন, প্ৰোৰণহীন
আৰু বিভদহীন সমাজৰ দাবী কৰা লেনিনৰ মতে এক বিৰাট প্ৰবণনা মাত্ৰ। কাৰণ এনে
গণতন্ত্ৰত বাইছৰ গণতাত্ত্বিক অধিকাৰক ধনীক বুজোৱাসকলে গছকি আছে মাত্ৰ।

সৰ্বহাবাৰ একনায়কত্ববাদক লেনিনে পূৰ্বগণতন্ত্ৰ বোলা নাই, পুঁজিবাদৰ পিছৰ স্ববহে
বুলিহে। পুঁজিবাদী আৰু শোষণকাৰীৰ কৰলবপৰা সমাজৰ সৰহসংখ্যক লোকক বক্ষা
কৰিবলৈ লেনিনৰ মতে সৰ্বহাবাৰ একনায়কত্ববাদ অপবিহাৰ্য। ই পুঁজিবাদৰ খংস কৰি
সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰে আৰু সমাজক সমাজতন্ত্ৰবাদৰ পিনে আগবঢ়াই লৈ যায়।

চোভিয়েট দেশৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি লেনিনে কৈছে যে তাত গণতাত্ত্বিক ব্যৱস্থাৰ
প্ৰচলন হৈছে, যাৰ ফলত বাইজে দেশ গঢ়াত অংশ গ্ৰহণ কৰিব পাৰিছে। বুজোৱাতন্ত্ৰত
মাগবিকসকলে শ্ৰেণীৰ নকৰা সা-স্মৃতিধাৰ হিনো বাইজে পাইছে। তেঙ্গে আধিক স্বাধী-
নতাৰ্হীন বাক্যাধীনতাক মূল্যহীন বুলি কথ চোভিয়েটবাস্তৰ বাইজে উপভোগ কৰা স্বাধীনতাক
লেনিনে বুজোৱাতন্ত্ৰত গোৱাতকৈ নিযুক্ত গুণ বেঁচি গণতাত্ত্বিক বুলি কথ। কাউৎসুকিৰ
আলোচনাৰ প্ৰত্বাদ কৰি লেনিনে অক্ষোৰ বিপ্ৰবৰো এটা স্পষ্ট ছবি তুলি ধৰে আৰু
কয় যে কঢ়িয়াত পতিষ্ঠিত সৰ্বহাবাৰ একনায়কত্ববাদ আৰু দেশলৈ প্ৰেৰণ কৰিব নিবিচাৰে,
কিন্তু আৰু দেশলৈ শ্ৰমিক সৰ্বহাবাৰ'ৰ মুক্তি কামনা কৰে আৰু লগতে কয় যে কঢ়িয়াৰ
বলয়েভিকদলৰ আদৰ্শই সমগ্ৰ বিশ্বক সাম্রাজ্যবাদ আৰু যুক্তিৰ ভড়বপৰা মুক্ত কৰিবলৈ সমৰ্থ
হৰ পাৰে।

পুনৰ নিৰ্মাণঃ—'হযুক আৰু বহিঃ আক্ৰমণ চলি ধৰা অৱস্থাতে ১৯১৮ চনৰ ২৪
অক্ষোৰবৰ (নভেম্বৰ) দিনা বিপ্ৰবৰ ১ম বাহিকী উৎসৱ সমগ্ৰ দেশত পালন কৰা
হয়। এই উৎসৱৰ সামৰণি লৌপৰে তেই ৯ নবেম্বৰ দিনা জাৰ্মানীত সৰ্বহাবাৰ শ্ৰিকে
ৰাজতন্ত্ৰৰ বিকল্পে বিপ্ৰবৰত যোগ দিয়ে। এই স্মৰণতে চোভিয়েট চৰকাৰে ঝেষসকি
অনুসৰি হেকৰা বাজাক্ষেত্ৰ উক্তাৰ কৰি চোভিয়েট দেশ পুনৰ নিৰ্মাণ কৰিবলৈ ললে।
মতাবাহিনীয়ে ইউক্রাইন, বাইলোকচিয়া আৰু বাণিজক অঞ্চলৰ পৰা বিদেশীক ওফৰাই দি
তাত চোভিয়েট শাসন প্ৰতিষ্ঠা কৰে। লেনিনে ঝেষসকিৰ সমৰাত কৰা ভবিত্ববাধী
এনেদৰে ফলিওৱাত চোভিয়েট দেশত লেনিনৰ প্ৰভাৱ বাটিল।

গৃহযুক্ত দমনঃ—ইয়াৰ পিছত চোভিয়েট চৰকাৰে সৰ্বশক্তি প্ৰয়োগ কৰিলে মিৰ
শক্তিৰ ঘড়হস্তত উন্তৰ হোৱা গৃহযুক্ত দমনত। এই যুক্ত উলামূলা নাইল। জাৰ্মানীৰ পত্ৰৰ
পিছত মিৰশক্তিয়ে চোভিয়েট শক্তিক খংস কৰিবলৈ উঠি-পৰি লাগিল।

চোভিয়েট দেখ তেতিয়া চৰম বিপর্যয় আৰু হৰ্মশাৰ সমূহীন। দেশত চৰম ছৰ্ত্তিক, খেতি-পথাৰবোৰ ইন হৈ পৰি আছে, কাৰখানাবোৰ অচল, কেৱল ছৰ্ত্তিক আৰু অভাৱ। অথচ প্ৰতিবিম্বৰী বগাৰাহিনীয়ে মিঞ্চক্ষিক পৰা অবিবৰ্ত্ত ধৰণে সকলোৰস্তৰে ঘোগাৰ পাইছে। সকলো প্ৰকাৰৰ উল্লত ধৰণৰ অঙ্গ-শংস্কৰে সুসজ্জিত বগা-বাহিনী। কিন্তু বড়া বাহিনী সংগঠিত হৈছিল কেৱল বিপৰীতৰ প্ৰেৰণাৰে। পেটত দিবলৈ নাছিল কঠি, পিঙ্কিয়লৈ নাছিল উপযুক্ত কাপোৰ, জোড়া, অঙ্গ শস্ত্ৰ নাছিল বুলিবই পাৰি। তথাপি বিপৰীতৰ আৰু পিতৃত্বাত্মিক বক্ষা কৰিবলৈ লেনিনৰ নেতৃত্বত বিপৰীতৰকম মাথবাঙ্কি থিয় দিলে, যি কোনো ধৰণৰ ত্যাগ আৰু কষ্ট বৰণ কৰিবলৈ ঝী-পূৰুষ আৰাম-যুক্ত-বনিতা আগবাচি আছিল অঞ্চল বদনে।

সমগ্ৰ চোভিয়েট দেশত শুল্ককালীন অৱস্থা ষোধণা কৰা হ'ল। অলাপা হৈবক্ষেৰ নকৰাকৈ প্ৰস্তিগবাকী চোভিয়েট বাসীয়ে চৰকাৰৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি শুল্কৰ প্ৰস্তুতি চলাৰ ধৰিলে। শুৰুকসকলক যুক্ত আৰু অঙ্গ শস্ত্ৰ তৈয়াৰ কৰাৰ প্ৰশিক্ষণ দিব ধৰিল। এইসকলৰ মাজৰপৰা নতুন নতুন সেনা-নায়ক গঠি উঠিয় ধৰিলে। শুঁড়ীক পৰ্যাবেক্ষণৰ পিছত বিপৰীতৰ আগৰ বাহিনীৰ মৈষ্ট্ৰি আৰু সৈগ্যাধ্যক্ষকো শুল্কৰ বিভিন্ন কামত নিৰ্ধাৰ কৰিব ধৰিলে, অৱশ্যে নিচেই নগণ্য সংখ্যাকে বিশ্বাসৰাতকতা নকৰাকৈও বেৰিলে। কিন্তু সৰহ সংখ্যাকে নিষ্ঠাৰে বড়া বাহিনীৰ নিৰ্দেশ মানি যুক্ত প্ৰাণপণ কৰিলে।

লেনিনৰ এটা মহৎ গুণ আছিল এয়ে যে প্ৰতিশক্ত বা তেওঁৰ বিবোধীবোৰ মহৎ গুণ শলাগিৰলৈ কৃষ্টাবোধ নকৰিছিল। ট্ৰংকিৰ লগত তেওঁৰ আদৰ্শগত বিবোধ সনায় আছিল। এই ট্ৰংকিয়ে শুল্কৰ সময়ত বিপৰীতী মৈষ্ট্ৰি পৰিষদৰ সভাপতিৰ, আসনৰ পৰা যেতিয়া নিপুণ সাংগঠনিক শক্তিৰ পৰিচয় দিলে, তেতিয়া লেনিনে মুকলিভাৱে তেওঁক শলাগিলে। এনে শলাগনিৰ ফলত চোভিয়েটৰামৈথে প্ৰাটাকি কামত আৰু নিয়োগ কৰিবলৈ পালে প্ৰেৰণা। সেয়ে নহয়, ব্যক্তিগতভাৱে সকলোতে যোগ দি লেনিনে সকলোকে অনুপ্ৰাণিত কৰি ফুৰিবও ধৰিলে। এনে এটা নতুন সৈজ্যবাহিনী নাছিল, যি টাক বণাঙ্গনলৈ গঠিবোৰ আগতে লেনিনে গভীৰ উত্তোলনাৰ বাবীৰে সমৰ্কীত কৰা নাই, এনে এটা প্ৰশিক্ষণ শিবিৰ বা অঙ্গ শস্ত্ৰ তৈয়াৰী কাৰখানা নাই, ব'লৈ একাধিকবাৰ গৈ লেনিনে কৰ্মী বা সহযোগী-সকলক লগ ধৰি অনুপ্ৰাণিত কৰা নাই।

শুল্কৰ সময়তো লেনিনে চকু দিছিল থাতে প্ৰতিগৰ কী মৈনিৰ মনত বাজনৈতিক আদৰ্শ জিলিকি থাকে আৰু থাতে শৃংখলা আৰু নিয়মামূলৰ বৰ্তিতা কঠোৰ ভাবে পালন কৰে। লেনিনৰ দৃঢ়বিশ্বাস আছিল যে আজনেতিক আদৰ্শ, শৃংখলা আৰু নিয়মামূলৰ বৰ্তিতা অটুটাকিলে আৰু উল্লত ধৰণৰ অঙ্গ-শস্ত্ৰ ও থথাযথভাৱে প্ৰয়োগ কৰিব পাৰিলে সৈজ্যবাহিনীয়ে জয়লাভ নকৰাকৈ নাথাকে।

দেশত বাধ্যতামূলক সামৰিক শিক্ষা প্ৰবৰ্তন কৰিলে আৰু দলৰ কম্বেডসকলক যুক্ত পৰিচালনা আৰু সকলো কাম পৰ্যাবেক্ষণ আৰু পৰিদৰ্শনত নিয়োগ কৰিল আৰু সৈজ্য-

বাহিনীর সা-সুবিধার প্রতি আটাইটকৈ বেচি গুৰুত দিলে। উৎপাদন থাকে থাকে তাৰ
আশাত সকলো ধৰণৰ হ'ল, যথম আৰু সূজ উঞ্চোগো বাঞ্ছীৱকৰণ কৰিলে। খাত নিয়ন্ত্ৰণ
কৰি ৰোজ দিয়া প্ৰথা কৰিলে। অতিবিক্ষ উৎপাদন বাধ্যতামূলক ভাবে বাঞ্ছীৱকৰণ
অনোৱা হ'ল আৰু শ্ৰম বাধ্যতামূলক কৰিলে। ব্যৱসায় বাণিজ্যও বাঞ্ছীৱকৰণ কৰিলে।
খাল্লবন্ধ আৱশ্যক অসুস্বি সকলোকে দিব নোৱাৰিছিল, কিন্তু নিৰিখ অসুস্বি দিছিল।

আৰঞ্জীয় আৰু স্বৰ্গীয় কথা এয়ে ৰে যি কোনো পৰিস্থিতিতে সকলো ধৰণৰ ত্যাগ
বা কষ্টধীকাৰ কৰিবলৈ জনস ধাৰণ আছিল সততে সাজু। লেনিনে জনসাধাৰণক উদ্বেজিত
কৰিবলৈ ধৰিলে ৰে পতিবিপ্র আৰু দিদেশী আক্ৰমণ প্ৰতিহত কৰি জয়ুক্ত হৰলৈ হলে
আগতকৈ বেচি উৎপাদনী, বেচি দৃঢ় আৰু বেচি সহমৌল হৰ লাগিব, তেতিয়া বিজয়
অৱশ্যক্ষাৰী।

লেনিনে এই যুদ্ধক বাজনৈতিক যুদ্ধ বুলি গ্ৰহণ কৰিছিল। সেই কাৰণে দলীয়
সংগঠন আৰু নিয়মানুসূৰ্যত শৰ ওশৰত বিশেষ ভাবে গুৰুত আগবাপ কৰিছিল, যুদ্ধৰ সময়তো
দলীয় সংগঠন স'জ'বে চলাটি আছিল। যেত্যা দেখিলে যে দলৰ সদস্য সংখ্যা বহুগুণ
বাড়ি যাৰ ধৰিবাছ, ৫০০ । লেনিনৰ দৃঢ় ধাৰণা হ'ল যে যুক্ত জ্যৱাভ হৰই, কাৰণ
লেনিনৰ বিশ্বাসমতে সদস্য গাতোই বিপ্ৰবৰ নামত সৰ্বোচ্চ ত্যাগ কৰিবলৈ বেন মাজু।

আক্ৰমণ প্ৰতিহত কৰাত লেনিনৰ আহৰ্জাতিক দৃষ্টিয়েও বিৰাট সহায় কৰিলে।
আমেৰিকা, ইংলণ্ড আৰু আদি দেশৰ শ্ৰমিক শ্ৰেণীলৈ চোভিয়েট দেশৰ স্বৰূপ অৱস্থা
ধৰ্মাই মুকলি চিঠি লেখিব ধৰিলে। ইয়াৰ ফলত বৰ্জোৱা-বাতৰিকাকত যোগে প্ৰচাৰিত
চোভিয়েট দেশ বিষয়ক অপ্রাচৰিত খৰ্ব কৰি চোভিয়েটবাসীৰ প্ৰতি বিশ্বাসীৰ
সহাহৃতি আকৰ্ষণ কৰিবলৈ সমৰ্থ হয়। আমেৰিকা, ইংলণ্ড, ভ্ৰাতু প্ৰতিতি দেশৰ
শ্ৰমিকসকলে চোভিয়েটৰ বিৰক্তে যুদ্ধৰ অস্ত-শক্তি, খাত আৰু অস্ত্বাণ্য স'মগ্ৰী জাহাজত
হৃতুলা হ'ল, শ্ৰমিকসকল বিৱৰণী হৈ উঠিল। ফৰাচী দেশৰ জৌ লাবোৰৰ নেতৃত্বত
চোভিয়েটক সহায় কৰিবলৈ ওডেচাত এটা ফৰাচী বহিনী সংগঠিত হ'ল। জৌ লাবোৰাই
যুক্ত যুতু বৰণ কৰিলে সঁচা, কিন্তু তেওঁৰ আদৰ্শই বিদেশী সৈন্যসকলৰ চিন্ত বিপ্ৰৰ
ভাৱ গঠি তুলিলে বহতে চোভিয়েট বাহিনীৰ বিৰক্তে যুদ্ধ নকৰিবলৈ স্থিৰ কৰিলে।
বিজ বিজ দেশত গঠি উঠা শ্ৰমিকৰ বিপ্ৰ দয়ন কৰিবলৈ বিদেশী বাহিনীবিলাক স্বদেশলৈ
ওভতাই বিবলগাতো পৰে। সেয়ে নহয়, হাঙেৰি, পোল্যাও জেকোগ্নাভাকিয়া, শ্ৰোভাক,
চাৰিয়া চীন, বুলগেৰিয়া, কৰানিয়া, জার্মানী, ফৰাচী, ইংলণ্ড, আমেৰিকা প্ৰভৃতি দেশৰ
পৰা শ্ৰমিকসকল আহি চোভিয়েটবাসীৰ লগত বিপ্ৰ আৰু সমাজতন্ত্ৰক বক্ষা কৰিবলৈ
যোগ দিলেহি।

এনে আন্তৰ্জাতিক যোগাযোগে লেনিনৰ নেতৃত্বাবীন চোভিয়েট চৰকাৰক গৃহযুৰুত
জ্যৱাভ কৰিবলৈ শ্ৰান্ত ভাবে সহায় কৰে। ই লেনিনৰ কৃতিবৰে কল।

आन्तर्जातिक समाजतान्त्रिक कृत्येत्तरः—लेनिन चबिहर अंदान बैपिट्य आहिल एरे रे देशव चूकास्त छर्योगव समयतो तेंत करापिओ आदर्शचात होरा नाही, आवश्यक समाजतान्त्रिक नेताव दरे समग्र पुढिवीते समाजतत्रवाद प्रतिष्ठाव चेष्टा अविवाम चलायेआहे। अस्तोवव विप्लवव आगते पांचाताव समाजतान्त्रिकसकलव माजत विबोधे देखा दिलिल, मार्झीय आदर्शव पवा वहतो आंतरि गैलिल। किंतु तेंतोव विप्लवव कुठकार्याताहि प्रतिक्रियाव ओव पेळाव धरे, नडुन जागवणे देखा दिले व्हाता नडुन समाजतान्त्रिक संगगेत्तेनो गाच लै उठेते। एन अमुकूम परिस्थितीलै लक्ष्य करि लेनिन एखन आन्तर्जातिक समाजतान्त्रिक सम्मिलन आहवानव प्रस्तुति चलाव धरिले। इयाव फलत १९१९ चनव मार्चित मृठ ३१ खन वार्ष्णव १२ जनव प्रतिनिधिवे १म आन्तर्जातिक समाजतान्त्रिक सम्मिलन वहे घेस्तोत।

सर्वसातिक्रमे एই सम्मिलन उद्दोधन करे लेनिन आक ईयात उथापन करे तेंत 'मूर्जीरा गणतन्त्र सर्वहावाव एकनायकवाद' शीर्षक खेचिदन। सम्मिलन एই 'खेचिट'नं ग्रहण करे आक आन्तर्जातिक समाजतान्त्रिकताव आवश्यकताव समर्थन करे। लेनिने कोराव दरे सम्मिलनेव विवास करिले ये सक'ला देशव श्रमजीवी सकलव माजत सम्पूर्ण विवास, भातृत्वव भाऱ, आक यिवानदूव सष्ट्रर ईक्यवक्त कार्यामूळीव प्रयोगन।

एই आन्तर्जातिक सम्मिलनव सामवनिव लगे लगे पश्चिम इउरोपत बैप्लिक कार्य वाते। वेभेवियात चोभियेट चबकाव प्रतिष्ठित हय, हाङ्गेवितो चोभियेट चबकाव प्रतिष्ठित आन्तर्जातिक अताव ह'ल। सांत्राज्यवादीव हेंग आक प्रवेचनाव फलत एই विप्लवी चबकावव पतन घटिल यदिओ वेभेविया आक हाङ्गेविव विप्लव ये लेनिनवादव प्रतिक्रिया ताक सग्लेव अमूलव करिले। चोभियेट कचियाव चबकाव एই छयोदेशव विप्लवी चबकावलै ओलगणि जनाइलिल आक व्हीक्तिओ दिलिल।

आन्तर्जातिक प्रतिक्रियाव विकद्देः—कृच-विप्लवव प्रताव सूदूव असावी होरा सधेव अतिक्रियालील महले लेनिन आक चोभियेट कचियाक गालि गविहणा दिवैले बेबिले। जार्मानव काउंसिल नेतृत्वत एदले लेनिनव नेतृत्वाधीन सर्वहावा अमिकव एकनायकवादक 'सन्नासवादी आक शगाडान्त्रिक' वुगि निला करिले। लेनिने किंतु प्रति आक्रमण आक व्हाचित्त प्रत्युत्तव दिवैले केतियाओ हेला कवा नाहिल। तेंत प्रतिवाद करि कय ये चाभियेट चबकावे केतियाओ वक्तपात करिव निविचावे, सांत्राज्यवादी वूर्जोराहितेव युक आक हिंसात्मक कार्यात लिश्त हवले येन चोभियेट चबकावक वाध्य कवाहिहे। तेंत स्पृष्टिभावे अनाहि दिले ये वेभियालैक सांत्राज्यवादीहितव हिंसात्मक कार्याव अवसान नघटे, तेभियालैके तेंतलोको हिंसात्मक कार्यावपवा विवत धाकिव नोरावे। तेंतलोके येव केवल शोषण आक अड्याचावव विकद्देहे युजिहे।

অরঙ্গে দিবেশৰ হই-চাৰি বৰ্ণোৱাই লেলিব চৰকাৰক সমৰ্থন মকবাৰ্কেও আধাৰিল। আমেৰিকাৰ ছুটাট চেৱে ‘দি নিউ বিপাক্ষিক’ নামে আমোচনীত মিৱণ্ডিতিৰ দৃষ্টিভিক সংস্থালোচনা কৰি শেখ যে এই শক্তিসমূহে গোড়িয়েট কচিয়াক ঘৰুক্তি দিয়া মাছি, যবৰ সজ্জামৰণী আৰু অগণতাৰ্ত্তক বুলি বিলা কৰিবে আছে, অথচ এইলোকে ফিল্মেওৰ সজ্জামৰণী মাঝাটেই চৰকাৰ আৰু ‘কালগাক’ সকলক ঘৰুক্তি ‘দহে, সাৰ্থনো কৰিবে, তেইলোকেও হাজাৰ বিজ্ঞাৰ নিবপন্থী কৃষক-বুৱাৰ তেকেৰে দেশ বাঁওলি কৰিবে।

কঠিয়াৰ সমাজতাত্ত্বিক দলৰ (বলখেত্তিক) ৮ম অধিবেশন :—আন্তৰ্জাতিক সমাজতাত্ত্বিক সমিলনৰ সামৰণিৰ লগে লগে দলৰ এই সমিলন আহুত হয়। এই সমিলনত লেনিনে দলৰ ভৱিষ্যৎ কাৰ্য্যমূচ্চী, গৌৱামীয়া অঞ্চলত বিস্তৃতি আৰু সৈন্ধানীৰ মাজত ক্ষেনেৰৰ কাৰ্য্যকলাপৰ বৃক্ষি কৰিব লাগিব তাৰ আঁচনি দাঙি ধৰে। দলৰ অন্তৰ্গত সকলো কাৰ্য্যকলাপৰ বিত্ত বিৱৰণা লেনিন এই সমিলনত দাঙি ধৰে।

অধিবেশনে পুঁজিবাদৰপৰা সমাজবাদৰলৈ ক'ৰণে লেনিন চৰবাৰে বচনা কৰা অৰ্থনীতি বিয়ক আঁচনিব সমতি দিয়ে। বাজনীতিক ক্ষেত্ৰখণ জাতি উপজাতিৰ পূৰ্বাধীনতা আৰু আৰুনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰ লেনিনৰ আঁচনি অনুসৰি গ্ৰহণ কৰে। কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত বাস্তীয় পাম, যৌথপাম আৰু সমৰণপাম পৰ্যাতিৰ প্ৰতি সমৰ্থন জনায়। লেনিনে বিশ্বেষণ কৰি দেখুৱালৈ যে সক সক কৃষিপাম লোকজানদায়ক, তেনে পামত উন্নত ধৰণৰ যন্ত্ৰণাত্তিৰ ব্যৱহাৰ কৰিব নোৰাবি। সেয়ে সক সক পাম উচ্চেদ কৰি বৃহৎপাম সংগঠন কৰাৰ সিদ্ধান্ত লেনিনৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি গ্ৰহণ কৰে। লগতে আহুতাৰ জনালৈ যাতে কৃষকসকলে ষেছাই এনেৰোৰ বৃহৎপামত অশ্ব গ্ৰহণ কৰেগৈ। লেনিনে এন কাম ষেছাই নহৰ বুলি জানি দল আৰু চৰকাৰক ৰাষ্ট্ৰীয় পামত সহযোগ কৰিবলৈ বাইক আগ্রহাত্মিক কৰি তোলাৰ দায়িত্ব দিয়ে।

সেই সময়ত গৃহবিপ্ৰ চলিয়ে আছিল, দভিষ্ঠৰ অবহাও আঁতৰা নাহিল। এনে সংকটপূৰ্ণ অৱস্থাত লেনিনে প্ৰস্তাৱ দাঙি ধৰিল— সাংস্কৃতিক উন্নয়নৰ, + টিছুৰ ভৌগৱন নিবাহৰ মান উন্নয়নৰ। এই সমিলনই উন্নত ধৰণৰ বস্তু ৰোগান, ধৰ্মাঘৰ উৎপন্ন, কাৰ্য্যাকাল কমোৰা অথচ দৰমহা প্ৰিবে বথা, জনস্বাস্থা উন্নয়ন, প্ৰভৃতি বিভিন্ন উন্নয়নমূলক আঁচনি গ্ৰহণ কৰ আৰু যুদ্ধকালীন সময়তে কাৰ্য্যকাৰী ক'ৰিবলৈ ললে।

এই সমিলনত কঠিয়াৰ সমাজতাত্ত্বিক দলৰ উপ্রোগত লেনিন আন্তৰ্জাতিক সমাজতন্ত্ৰ গঠন আঁচনিও দাঙি ধৰে। লেনিনৰ ভাবাত এই আঁচনি অনুসৰি সমগ্ৰবিশ্বৰ সৰ্বহাৰা অধিকাৰ মনত আনৰ প্ৰতি উন্নতৰ কৰাৰ লাগিব,—“এইসকল আমাৰ কৰ্মৰে, আমাৰ ভাই, ইয়াত আমাৰ উৈষেহতীয়া স্বাৰ্থ বাস্তৱত ক'ৰায়িত হৈছে।” *

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 29, P. 222.

ଶ୍ରୀମତୀ କନ୍ଦିପାଣ୍ଡିତୀ କାଳହୋରାଟ ଚୋଭିଯେଟ କଟିଆର ସମାଜଭାସ୍ତ୍ରିକଲେ ଏମେ ମୁଦ୍ରପ୍ରସାରୀ ଉଦ୍‌ଦେଶ ଓ ରବ କାର୍ଯ୍ୟମୂଳୀ ଲୋକବିପରୀ ଅନୁଭବ କବିବ ପାବି ଯେ ଗୃହୟକ୍ଷତ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ବିଜ୍ୟ ଲାଭ କବିବ ବୁଲି ଏଞ୍ଜୋକବ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଆଚିଲ । ଏଞ୍ଜୋକ ଆହିଲ ଆଶାବାଦୀ ଆକ ଜନଜୀରନ୍ବ ଉପରତ ଆହିଲ ଗଭୀର ଆଶା ।

ଏହି ଅଧିବେଶନର ମୈତ୍ରୀବାହିନୀର ବିଧ୍ୟା ବିତ୍ତ ଆଲୋଚନା ହୟ । ଲେନିନେ ଗବିଳା ଯୁଦ୍ଧ ନୀତିର ବିବୋଧିତା କବି ମୁଖ୍ୟମଳଭାବେ ମୈତ୍ରୀବାହିନୀ ଗଢ଼ ତୋଳାବ ଉପରତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଲ୍ଲେ । ଗବିଳା ଯୁଦ୍ଧ ପରିହାବ କବିବିଲେ ଆହାନ ଜନ୍ୟ ।

ଅଧିଵେଶନର ସାମବଣିତ ଆଶାବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିବେ ଉଦ୍ଦୀପନାପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବଗ ଦି ଲେନିନେ କଥ,— “ଚୋଭିଯେଟ କଟିଆର ସମାଜଭାସ୍ତ୍ରିକ ଦଲର ଉପରତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦାନବକ ଧର୍ମ କବି ବିଶ୍ୱବ ବୁଦ୍ଧିତ ସମାଜଭାସ୍ତ୍ରବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠାବ ଦାୟିତ୍ୱ ନାକ୍ଷ୍ତ୍ର ହୈଛେ । ଏଇ କ୍ଷେତ୍ରତ ଦଲ ବହି ଧାକ୍କିବ ମୋରାବେ, ଏହି ନାକ୍ଷ୍ତ୍ର ସ୍ଵାର୍ଥ ପୁରୁଣର ବାବଶେ ଦଲେ ଯି କୋନେ ଧରଣର ପ୍ରତିବୁଲଙ୍କର ବିକଳେ ଯୁଦ୍ଧିବିଲେ ମତତେ ସାଜୁ ଧାକ୍କିବ ଲାଗିବ, ତେଣେଥା ସମଗ୍ରେ ପୃଥିରୀଠିତ ସମଜବାଦର ଜ୍ୟ ହେବିହି ହବ ।” *

ଶ୍ରୀବାହିନୀର ନିଶ୍ଚିତ ବିଜ୍ୟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ : ୧୯୧୯ ଚନ୍ଦ୍ରଟୋ ଚୋଭିଯେଟ କଟିଆର କାବଶେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଂକ୍ଷିପନକ ବାଲ ଆଚିଲ । ପ୍ରତିକ୍ରିଯାଶଳେ *ତିର ପ୍ରାୟ ୧ ନିୟୁତ ବାହିନୀଯେ ବିଦେଶୀ ମିତ୍ର ଶକ୍ତିର ସାହାଯ୍ୟତ ଶକ୍ତିମତ୍ତ ହୈ କେଉଁଦିଶବପରା ଆକ୍ରମଣ କବି ଚୋଭିଯେଟ ଚବ୍ୟାବ ପତନ ସ୍ଟାଇ ପୁନର କରନ୍ତା ଲାଭ କବାଇ ଆହିଲ ପ୍ରଧାନ ଜ୍ଞାନ । ଏକ ସମୟରେ ଛୟ ଫାଲବପରା ଆକ୍ରମଣ କବି ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ନଗର ମଙ୍କୋ, ପେଟ୍ରୋଗ୍ରେଡ, କାଙ୍ଗାନ, ଚାମାବା, ତୁଲା, ଚିମବିକ୍ ପ୍ରଭୃତି ବିପଦାପନ କବି ତୁମିହିଲ ।

କିନ୍ତୁ ଲେନିନର ନେତୃତ୍ୱ ଆକ ପରିଚାଳନାଇ ଶକ୍ତ ନାଶ କବି ଚୋଭିଯେଟ ଭୂର୍ମି ଉକ୍ତାବ କବିବିଲେ ବଙ୍ଗ ବାହିନୀକ ଦିଲେ ଅସୀମ ସାହସ ଆକ ଦେବଣୀ । ମୈତ୍ର ପରିଚାଳନା କ୍ଷେତ୍ର ଲେନିନେ ଆସେଇ ମୈତ୍ରାଧ୍ୟକ୍ଷମକଳର ଆଦେଶ-ବିର୍ଦେଶ ବାତିଲ କବି ନିଜ୍ୟ ସ୍ଥିତ ଅନୁମରି ମୈତ୍ର ପରିଚାଳନାବ ପରାମର୍ଶ ଦିହିଲ ଆକ ସୁଫଳୋ ଲାଭ କବିହିଲ । ମୈତ୍ରବାହିନୀ ଆକ ମୈତ୍ରାଧ୍ୟକ୍ଷମକଳେ ଲିଖିତ ଭାବେ ଏହି କଥା ସୌକାବ କବିହିଲ ସେ ଲେନିନର ମୂରଦିଙ୍ଗିତା ଆକ ସ୍ଵପରିଚାଳନାବ କାବଶେ ଯୁଦ୍ଧ ଜ୍ୟ ସନ୍ତୁରପ ହୈହିଲ ।

ଯୁଦ୍ଧର କ୍ଷେତ୍ରତୋ ଲେନିନେ ପୁରୁଷଗତ ଜ୍ଞାନକେଟ ପ୍ରଯୋଗ କବିହିଲ । ମାର୍କ୍-ଏମ୍ପ୍ଲଟ ଆକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସମବ୍ୟବଦମକଳର ଯୁଦ୍ଧ ବିଶ୍ୱତ ଭାବେ ଅଧ୍ୟଯନ କବି ଯି ସମବ-ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କବିହିଲ, ଗୃହ୍ୟକ୍ଷତ ସମୟତୋ ଲେନିନେ ତାକେଇ ପ୍ରଯୋଗ କବି କୃତବ୍ୟା ହୈହିଲ । ପରିହିତି ଖିମାନେଇ ଲାଗେ ଉଦ୍ଦେଶଗୁର୍ଣ୍ଣ ନହାଇ, ଲେନିନେ ନିକଦ୍ଦବେଗ ଭାବେ ମନ୍ତ୍ରେ । ଅଧ୍ୟଯନ କବିବ ପାବିହିଲ ଆକ ଅଧ୍ୟଯନକ ଜ୍ଞାନ ଓ ଯୋଗ କରାବିଲେଣ ସମର୍ଥ ହୈହିଲ । ବଙ୍ଗ ବାହିନୀର ନିଶ୍ଚିତ ବିଜ୍ୟରେ ଲେନିନର ଜ୍ଞାନ ଆକ ବ୍ୟକ୍ତିତବ ଅବିହାଗାଇ ବେଚି ।

* Collected works Vol 29, PP. 224—225

ଶ୍ରୀମତ ଶେଷକ ବଚନ।—**ଭାବତୀଜୁସକଳେ କର୍ତ୍ତିତ ସଥାର୍ ହିତପତ୍ର ଆହିଲ ଲେନିନ।** ହୃଦୟ ହାଦିନ ଆକ ହୃଦୟର ସମୟତ ଡେଣ ଉତ୍ତା ହୈ ସୁବି ମୁବା ନାହି ଆକ ଉଦ୍ଭାସ ହୈ ଯିହକେ ତିହକେ କୈ ମୁବା ନାହି । ଚୋଭିଯେଟ କଟିଆକ ଉପମୁକ୍ତ ନେତ୍ରର ଦିନେ ଲେନିନେ ଆକ ଏମେ ସଂକଟାପର ସମୟତେ ଅଧ୍ୟଯନକ ଜୀବନକ ସଂଗ୍ରହର ଭେଟିତ କ୍ରପାୟିତ କବି ଭରିଯୁଏ ସଂଖ୍ୟେବମକଳର କାବଣେ ଲିପିବକ୍ଷ କବି ଧୈର ଗୈଛେ ଲେନିନେ । ବିପ୍ରର ଆଗର ସକଳେ ବିଳାକ ବଚନାର କେଞ୍ଚୀଯ ଆଦର୍ଶ ସେବକେ ବିପ୍ରର ଗଢି ତୋଳାଇ ଆହିଲ, ତେବେକେ ଏତିଆର ସକଳେ ବଚନାର କେଞ୍ଚୀଯ ଆଦର୍ଶ ହଲ ବିପ୍ରର ଆକ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶକ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ କବା, ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କବି ଭରିଯୁତେ ଶାସନ-ଶୋଷଣହୀନ ଏଥନ ପ୍ରକୃତ ସମାଜଭାସ୍ତ୍ରିକ ସମାଜ ଗଢି ତୋଳା ।

ଶୁହୁଦର ଚୂଡାନ୍ତ ବିଧ୍ୟୟର କାଳହୋରାତ ଲେନିନେ ବହ ଲେଖିଛେ, ବହ କୈଛେ । ତାର ଭିତରତ ‘ଏକ ମହାନ ପାତନି’, ସର୍ବହାରାର ଏକନାୟକତାଦର ବିଷୟେ’, ‘ସଂଦିଧାଯିନୀ ପରିସମାଜେ ନିର୍ବାଚନ ଆକ ଶବଧାରାର ଏକନାୟକତାଦ’ ୧୯୧୯ ଚନ୍ଦ ଡିଜ୍ଵେରତ ପ୍ରକାଶିତ । ‘ଅତୀତର ଧର୍ମସାଙ୍ଗକ ପଦ୍ଧତିର ପୂର୍ବା ବର୍ତମାନର ସୃଷ୍ଟିର୍ଥିର୍ମୀ ପଦ୍ଧତିଲେ’, ‘ମହୋ କାଜାନ ବେଳହେଚନର ଚୁବୋାଂ-ରିକରପରା ସନ୍ଦେ କାଟିଯା ମେ ଦିବସ ଚୁବୋାଂନକଲେ’ ପ୍ରଭୃତି ଆଲୋଚନା ୧୯୨୦ ଚନ୍ଦ ବସନ୍ତ-କାଳର ଆଗତେ ପ୍ରକାଶିତ ।

ଏହି ବଚନାରେ ବଢି ପିଲାରୋତର ବାଲତ ଉତ୍ତର ହୋରା ପରିଷିତି ଆକ ତାର ସମାଧାନ-କଳେ ସମାଜଭାସ୍ତ୍ରିକ ଦଲେ ଲୋରା କାର୍ଯ୍ୟପଦ୍ଧା, ସର୍ବହାରା ଶ୍ରୀମଜୀରୀର ଏକନାୟକତାଦର ଅଭିଭିତା, ଆକ ପୁଞ୍ଜବାଦରପଦା ସମାଜବାଦଲେ କ୍ରପାୟିତ କାଳହୋରାର ସାମାଜିକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟର ବିଷୟେ ଆଲୋଚନା କରିଛିଲ ଆକ ନତୁନ ସମାଜଭାସ୍ତ୍ରିକ ସମାଜଯ୍ୟରସ୍ତା ଗଢି ତୋଳାର କାବଣେ ଜନସାଧାରଣେ ବଦଳ କରିବିଲଗା ଚଟ୍ଟା-ଶ୍ରମର କରାଓ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛିଲ । ପ୍ରତିକିଯାଶୀଳ ପ୍ରତି-ବିପରୀଜୁସକଳେ ସର୍ବହାରାର ଏକନାୟକତାଦର ବିକର୍ତ୍ତେ ଶୋଳା ସକଳୋ ଅଭିଯୋଗୋ ଯୁକ୍ତିବେ ଏହି ବନୋରଜୀତ ଥଣ୍ଡ କରିଛିଲ, ଲଗତେ ସମକାଲୀନ ପଟ୍ଟଭୂମିର ଓପରତ ମାଝ୍ୟବାଦକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କବି ନତୁନ ସମାଜ ଗଢ଼ିବିଲେ ସମ୍ମହ ଜନତାଲୈ, ଆକ ବିଶେଷକେ ବୃଷକ-ବରୁଜାନକଳକ, ଏକବ୍ୟବକ୍ଷତାରେ ଆଗବାଚିବିଲେ ଆହାଇଛିଲ ।

ଆଲୋଚନାକ୍ରମେ ଲେନିନେ ଦେଖୁରାଲେ ସେ ସର୍ବହାରାର ଏକନାୟକତାଦ ମାନେ ଶ୍ରୀହୀନ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମର୍ଥନ କବା । ଯିଯେ ଇହାର ବିବୋଧିତା କବେ ଲିମେ ଶ୍ରୀ ଅର୍ଥାଂ ଶୋଷଣ ସମର୍ଥନ କବେ । ବିପ୍ରର ପିଛର କଟିଆତ ଲେନିନେ ତିନିଶ୍ରୀର ମାନୁହର ସୃଷ୍ଟି ହୋରା ସୁଲି କମ୍,—(୧) ସମାଜବାଦୀ, (୨) ପୁଞ୍ଜବାଦୀ ଆକ (୩) କୁନ୍ତ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ । ଲେନିନର ମତେ ଏହି ଶ୍ରୀବୋବ ଅବସାନ ନହି ମାନେ ଅବିବତ ଭାବେ ସର୍ବହାରାର ଏକନାୟକତାଦର ସହାୟତ ଶ୍ରୀସଂଗ୍ରାମ ଚାଲାଇ ଗୈଯେ ଥାକିବ ଲାଗବ । ଡେଣ ଗଭୀର ନିଷ୍ଠାରେ ଘୋଷଣା କରିଲେ ସେ ଯଦିହେ କୋମୋମତେ ଏବାବ ଶ୍ରୀହୀନ, ଶୋଷଣ-ଶାସନହୀନ ସମାଜଯ୍ୟରସ୍ତା ଗଢି ତୁଳିବ ପାବେ, ତେଜିଆରେ ସମାଜବାଦ ବିଜୟ କାମନା କବିବ ପାବି ।

সৰ্বহাবাৰ একনায়কত্ববাদৰ বিধৱে আলোচনা প্ৰস্তুত লেনিনে ইয়াকে দেখুৱাটো
বে ইয়াত অমজীৱী কৃতক, বহুৱা আৰু ক্ষুস্তিজ্ঞাগকাৰীসকলৰ মাজত সোহার্দ্যপূৰ্ণ ঐক্য
প্ৰতিষ্ঠা হৰই লাগিব। এনে ঐক্যৰে পূঁজিবাদৰ বিলোপ কৰি সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব
লাগিব। * এই ঐক্যই সকলো প্ৰকাৰৰ বিভেদ আৰু মাঝুহে মাঝুহৰ ওপৰত কৰা
শোষণ আৰু নিষ্পেষণ বিলোপ কৰে। নিষ্পেষণ অৰ্থাৎ নিষ্পেষণকাৰী বৰ্জোৱা ঝৌগীৰ
পূৰ্ণ বিলোপ ঘটিলে সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা হৰ অৱগুণ্ঠাবী। লেনিনৰ ই মৃচ্ছ অভিমত।

এনে সমাজব্যবস্থা যাহুৰ প্ৰভাৱত গতি উঠিব মোৱাৰে, ইয়াৰ কাৰণে আৱশ্যক চেষ্টা-
যোগ। লেনিনৰ মতে, পৰিবৰ্তনৰ এই কালছোৱাত প্ৰবৰ্তন হৰ লাগিব সৰ্বহাবাৰ
একনায়কত্ববাদ, সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা হৈলৈ একনায়কত্ববাদৰ অৱসান হৰ। যেতিশ্বা সমাজৰ
প্ৰতিগবাকী শ্ৰমিক নাগৰিককে দেশৰ প্ৰতিটো বস্তকে নিজৰ সম্পদ বুলি বিবেচনা কৰিব,
সকলো ধৰণৰ শোষণ আৰু বিভেদ লোপ পৰা, ব্যক্তিয়ে গুণ, আৱশ্যক আৰু অম অহুসৰি
উৎপাদন ভোগাৰ পৰা হৰ, তেতিয়া সৰ্বহাবাৰ একনায়কত্ববাদ বিলোপ হৈ সমাজবাদ
প্ৰতিষ্ঠিত হৰ আৰু লগে লগে আগবাচিৰ সমাজতন্ত্ৰবাদলৈ।

লেনিনৰ এই আদৰ্শৰ অনুসৰণ কৰিয়েই চোভিয়েট কঢ়িয়াৰ সমাজতান্ত্ৰিক দলৰ দ্বাৰিবলৈ
অধিবেশনত সৰ্বহাবাৰ একনায়কত্বৰ সলনি সমাজবাদী গণগুৰু প্ৰতিষ্ঠিত হৈছে বুলি ঘোষণা
দিছিল আৰু লগতে বাট্ট আৰু চককাৰ বিহীন সমাজতন্ত্ৰবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰো আশা পোৰণ কৰিছিল।

‘এক মহান পাতনি’ত লেনিনে এনে এখন সমাজতান্ত্ৰিক সমাজৰ দ্বৰূপ ফুটাই
তুলিছিল। চুবোংনিক অৰ্থাৎ অবৈতনিক সমাজ সেৱাৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰে তেওঁ সমাজতান্ত্ৰিক
সমাজ ব্যৱস্থাৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কথা কলনা কৰিছিল। চোভিয়েটবাসীৰ এনে সমাজ সেৱাৰ
নিৰ্দৰ্শন দেখি লেনিনে হৰ্ষোল্লসিত হৈছিল। ১৯১৯ চনৰ ১০ মেৰ দিনা মঙ্গো—কাজান
ৱেলৱেৰ আৰমকসকলে পানতে অবৈতনিক সমাজসেৱাৰ কাম আৰম্ভ কৰে। তেওঁলোকে
একেদিনে ৪টা ইঞ্জিন আৰু ১৬টা ডবা মেৰামত কৰে আৰু বহুজাব মোন বস্ত ডবাৰ
পৰা কঢ়িয়াই যথাস্থানলৈ নিয়ে। সমাজসেৱাৰ উদ্দীপনাপূৰ্ণ এনে পাতনিকৈই লেনিনে
'এক মহান পাতনি' বুলি অভিহিত কৰে, ইয়ে যেন ভৱিষ্যৎ কঢ়িয়াৰ সমাজতান্ত্ৰিক কল
উদ্ভাব তুলিছুল। ইয়াৰ ভেতত লেনিনে কৈছিল যে শ্ৰমিকসকল সুসংগঠ আৰু সুশ্ৰাবল,
নতুন সমাজ গতিবলৈ তেওঁলোকৰ গভীৰ আগ্ৰহ, এনে নতুন সমাজৰ কাৰণে ষেছজাই
আমদান কৰিবলৈও সাজু। লেনিনে কয় যে এনে মহান নিৰ্দৰ্শন পূঁজিবাদী সমাজত বিবৰ।
লেনিনৰ মতে সমাজবাদত শ্ৰমিকে উৎপাদন ক্ষমতা বচোৱাৰ লগতে ষেছজাই আমদান
কৰিবই লাগিব। বাট্টৰ প্ৰতিটো বস্তকে ষেছজাই গতিবলৈ আৰু সংৰক্ষণ কৰিবলৈও
আগবাচি যাৰ লাগিব, তেতিয়াহে সাৰ্থক সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠিত হৰ আৰু সমাজ ধৌৰে ধীৰে
গতি কৰিব সমাজতান্ত্ৰিকতাৰ পিনে।

* V. I. Lenin, Collected works, Vol 80 , P 881.

বঙ্গ-বাহিনীর ক্রতকার্য্যতা ৪-- তেতিয়াও গৃহস্থক শাম কটা নাছিল। কিন্তু বঙ্গ-বাহিনীয়ে বগা কোচাক, বুদেনিচ, ভেনিজিন আৰু মিলাৰ বাহিনীক হৰে ক্ৰমে ইউৰাইল, চাইবেবিশা, টেক্সাইল, উৎৱ ককেচিয়া আদিৰপৰা ছহকাই ঠলি নি চোভিয়েট ভূমিক প্রতিবিৱৰৌসকলৰ পৰা মুক্ত কৰিয়ে আছিল। যি চৈথ্যটা শক্তিয়ে চোভিয়েট শক্তিৰ বিকল্পে বগা বাহিনীক সহায় কৰিছল, সেইবোৰৰ ভিতৰৰ সক সক শক্তিবোৰে সহায় মকৰিলৈ ছিল কৰি গুৰুৰপৰা আৰু যায়, তেঙ্গোকে নিশ্চিতকৈ অমুভৰ কৰিছিল যে বগা বাহিনীয়ে ঝঝাত কৰিলে ঘূৰি তেঙ্গোকৰ ওপৰতে নিষ্পেষণ আৰম্ভ কৰিব। এই শক্তিবোৰে এইটোও অমুভৰ কৰিলে যে চোভিয়েট চৰকাৰে আনৰ সংস্কতি আৰু স্বাধীনতাত হস্তক্ষেপ নকৰে, আন অমুভৰতিৰ ফলস্বৰূপে স্বাক্ষৰিত হ'ল চোভিয়েট ইস্তোনিয়া, চোভিয়েট—লাটভিয়া, চোভিয়েট—লিথুনিয়া, চোভিয়েট ফিনলেণ্ড অভূতি শাস্ত্ৰচুক্তি। আনকি আমেৰিকা, ইৰাজ, ফ্ৰান্স, ইটালী জাপান প্ৰচৰত শক্তিৰ লগতো সকি কৰিলৈ লেনিন ৮৮৩ৰে আগ্ৰহ দেখুৰালে। লেনিন স্পষ্টকৈ গোৱণা কৰিলে যে চোভিয়েটোসীয়ে যুক্ত নিবিগারে, বিচাৰে শাস্তি। তেঙ্গোকে বিশ্ব সকনোৰে শগত শাস্ত্ৰৰে বসবাস কৰিব বিচাৰে। সমাজতাত্ত্বিক দলৰ ৮ম অধিবেশন আৰু চোভিয়েট কংগ্ৰেছ দ্বাৰা ৭ম অধিবেশনত এই মৰ্মে প্ৰস্তাৱ দাতি ধৰি লেনিনে সমৰ্থনো লাভ কৰে। এই নৌত্ৰে শাস্তি প্ৰতিষ্ঠা কৰাত লেনিন বৃতকায়ও হ'ল।

বৈচ্যতিকৰণৰ অঁচনি ৪-- গৃহস্থক আৰু বিদেশী শক্তিৰ হস্তক্ষেপৰ তীব্ৰতা ১৯১৯ চনৰ শেষৰ ফালে কিছু শাম কাটিব বৰে। কিন্তু আভ্যন্তৰীণ অৱস্থা তেতিয়া তেনেই শোচনীয়, দেশ তেতিয়া অচল অৱস্থাত। এনে অৱস্থাত অৰ্থনৈতিক অৱস্থাৰ উন্নয়নৰ কাৰণে লেনিনে দুখলগ্নীয়া আঁচনি দা ঙ ধৰে—হ্ৰাসকালৌন আৰু (২) দীৰ্ঘকালৌন।

হ্ৰাসকালৌন উপায়েৰে সামৰিক আঁচনিৰ সহায়ত উৎপাদন বৃক্ষ সমতাপূৰ্ণ বিতৰণ আদিৰ সহায়ত দেশক ব্যৱহাৰ ধৰণৰ পৰা বক্ষা ক.ৰ থাকল। আৰু দীৰ্ঘকালৌন আঁচনিৰ কাৰণে জি কুজিজানোভ-শ্চিব নেতৃত্বত বিশেষজ্ঞ সকলৈৰে এখন পৰিকল্পনা আয়োগ মিযুক্ত কৰে। এই আয়োগক নিৰ্দেশ দিলে বাতে অনংগিৰিলয়ে সমগ্ৰ কুচিহাতে বৈচ্যতিকৰণৰ সহায় বৃহৎ বৃহৎ উগোগ কৰি তোলে। অস্ট্ৰীাৰ বিপ্লব বুলিলে লোননে প্ৰধানকৈ ছটা কথাৰ ওপৰত বিশেষ শুক্ৰ দিছিল,- (১) সবহাৰা শ্ৰমিকৰ একনায়কত্বাদী শাসন আৰু (২) সমগ্ৰ কাটিযাতে বৈচ্যতিকৰণ, বৈচ্যতিকৰণৰ দ্বাৰা যে শিখ-উচ্চোগত প্ৰভূত পৰিমাণে উদ্গতি কৰিব পাৰি এই কথা গভীৰভাৱে উপলক্ষি কৰা কাৰণেহে লেনিনে এই কথাটোত বিশেষ চাবে গুৰুত্ব দিছিল।

সাম্প্ৰতিক চোভিয়েট কুচিয়াই শিখ উগোগ আৰু কুষিৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ ধৰণে উন্নতি কৰাৰ মূলতে লেনিনৰ বৈচ্যতিকৰণৰ আঁচনি। ই তেঙ্গৰ দুবদ্ধিতাৰ স্পষ্ট মিদৰ্শন।

ব্যক্তিগতাবৰ্তী দৃষ্টিক বিৰোধিতা আৰু শ্ৰমিকৰ ওপৰত আস্থা :—লেনিন আছিল পূৰ্বাপুৰি মাজুৰ'বাদী। মাজে' ব্যক্তিগত ওপৰত বিশ্বাস নকৰিবলৈ দঢ়াই দঢ়াই কোৰাৰদৰে লেনিনেও কৈছিল আৰু মাৰিছিল। লেনিনে আবিছিল বৈ চোভিয়েটোসীয়ে তেওঁৰ ব্যক্তিগত ওপৰত বিশেষভাবে গুৰুত্ব দিয়ে। এই কথা তেওঁ সহলি ভাল নাপাইছিল। ১৯২০ চৰ এপ্ৰিলত সমাৰক্তাদ্বিৰ দলে লেনিনৰ ৫০ বছৰীয়া জন্মোৎসব পাঞ্জিবৰ্ষৈল সিঙ্কান্ত কৰাত তেওঁ তৌৰ বিৰোধিতা কৰে। শ্ৰেষ্ঠত বাধা নামানি দলে উৎসৱৰ আয়োজন কৰাত তেওঁ গৈ ঘোগেই নিদিলে। সামৰণিত ১৮ ভাৰণ দি ব্যক্তিগত বিশ্বাস নাৰাধি শ্ৰমিক জনসাধাৰণৰ ওপৰত আস্থা বাখিদলৈহে অমূৰৰোধ কৰিলে। লেনিনে অক্ষোনৰ বিপ্ৰ আৰু গৃহযুৰৰ অঘযুততাৰ কাৰণ সৰ্বহাবা শ্ৰমিক জনসাধাৰণৰ নিষ্ঠাণ তাগতে একমাত্ৰ গোৰৱৰ ভাগী বুলি শক্তিহিত কৰে। শ্ৰমিক জনসাধাৰণে এনেটোৱে সকলো অস ধা সাধন কৰি দেশক প্ৰগতিৰ পথত আগবঢ়াই নিব বুলিও আশা পোৰণ কৰে।

লেনিন মাজাৰদৰে সমৃদ্ধীয়া বা দলীয় নেতৃত্বৰ হে সমৰ্থক আছিল। সমৃদ্ধীয়া বা দলীয় নেতৃত্বৰ ক্ষেত্ৰতো লেনিনে সেইসকলকাহ নেতো বুলি স্বীকাৰ কৰিছিল যাৰ কাৰ্য্য-কলাপ, চিন্তাচৰ্চাৰ যাজেন্দি জনতাৰ আশা-আকাঙ্ক্ষা গুৰুত হৈ উৰ্চ আৰু জনতা আৰু দলৰ প্ৰতি আহুগত্য প্ৰকাশ কৰে। লেনিনে মুকলিভাৱে বাবে বাবে ঘোৰণা দিছিল যে অক্ষোনৰ বিপ্ৰ, গৃহযুৰ, অৰ্ধনৈতিক উৱ্যয়ন প্ৰত্তিব কৃতকাৰ্য্যতা কোনো এজন ব্যক্তিগতাবা সম্ভৱপৰ হোৱা নাই, ই হৈছে দলৰ দ্বাৰা সংসাধিত। তেওঁৰ নিজৰ ব্যক্তিগত ওপৰত গুণমুক্ত চোভিয়েটোসীয়ে গুৰুত্ব আৰোপ কৰাত তেওঁ বাবে বাবে তোন নকৰিবলৈ অমূৰৰোধ কৰিছিল, আনকি 'কেমেৰামেন'ৰ কেমেৰাৰ আগত ধিয় দিবলৈও তেওঁ ভাল নাপাইছিল। তেওঁ শ্ৰম কৰি আনন্দ পোৱা শ্ৰমিক বা সৈনিকৰ ফটো তুলিবলৈহে অমূৰৰোধ কৰিছিল।

চোভিয়েট কচিয়াৰ সৰ্বোচ্চ স্থানত অধিষ্ঠিত হৈছিল যদিও লেনিন মদায় সাধাৰণ ভাবে জীৱন যাপন কৰিবলৈহে ভাল পাইছিল আ'ক কেতিয়াও বিশেষ সা স্মৃতিধা লক্ষণে ইচ্ছা নকৰিছিল, বৰং বিশেষ স্মৃতিধা দিলে তেওঁ লাজহে অমুভৰ কৰিছিল। পুথিৰ্ভাৱ বা মিউজিয়ামৰপৰা পুঁথি ধাৰলৈ আনেতেও হেনো। তেওঁ লক্ষ্য ন'বিছিল যাতে আনৰ সা-স্মৃতিধাত ব্যাধাত নৰটে। গৃহযুৰ আৰু দুৰ্ভিক্ষৰ সময়ত হেনো। তেওঁ অতি সাধাৰণ ভাবে আহাৰ কৰিছিল। ইযাকে জানি কৃষক আৰু শ্ৰমিকসকলে তেওঁকৈ নানা ধৰণৰ উপহাৰ পঢ়িয়াইছিল। এইবোৰ তেওঁ আনন্দেৰে গ্ৰহণ কৰিছিল সঁচা, কিন্তু তেওঁ পুনৰ প্ৰেৰণ কৰিছিল হিস্পতান, শিশুগৃহ বা অশ্বাশ কষ্টভোগী কম্বৰেড সকলৈলৈহে।

বাইজৰ আশা-আকাঙ্ক্ষা নিজৰ মাজেন্দি গুৰুত কৰাত যেনকৈ বিশেষভাৱে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল, তেনকৈ বাইজক স্মৃখে-সন্তোষে বথাৰ ওপৰতো গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। কোনো মন্ত্ৰী বা বিষয়াই যদি বাইজৰ অভাৱ অভিযোগ পূৰ্বগত অৱহেলা কৰিছিল, তেনহেলে তেওঁলোকক তেওঁ কেতিয়াও ক্ষমা নকৰিছিল। বাইজৰ নামত তেনে মন্ত্ৰীৰ।

বিয়াব বিকলে যথোচিত ব্যরস্থা গ্রহণ করিবলৈ বাধ্য হৈছিল। ইয়ে স্পষ্ট কৰি তোলে বে লেনিন ব্যক্তিস্বাদী নাহিল, তেওঁ আছিল ব্যথার্থতে সমাজবাদী।

বাংলাপন্থী সমাজতাত্ত্বিকর প্রতি দৃষ্টি :—লেনিন আছিল কামৰ মানুহ, কথাৰ মূলজ্ঞাবি মৰা বা স্বার্থাবেষণত ব্যক্তি ধৰ্মসকলক লেনিনে সমূলি ভাল নাপাইছিল। ‘বাংলাপন্থী সমাজতাত্ত্বিক’ সকলকো লেনিনে একে কাৰণতে দেখিব নোৱাৰিছিল। ‘বাংলাপন্থী সমাজতাত্ত্বিক এটা শিশুমূলত ব্যতিক্রম’ শীৰ্ষক আলোচনাত তেওঁ এই কথা স্পষ্ট কৰি তোলে।

বাংলাপন্থী সমাজতাত্ত্বিকসকলে লেনিনে নৈবোজ্যবাদী বুলি অভিহিত কৰে। জার্মানীৰ বাংলাপন্থীসকলে বাজনৈতিকদলৰ আৱশ্যকতাৰ কথাই স্বীকাৰ নকৰে। লেনিনে এই কথা শিশুমূলত বাতিক্রম বুলি উপহাস কৰে। কাৰণ তেওঁ উপলক্ষি কৰিছিল যে পুঁজিবাদী সমাজত শ্রমিক জনসাধাৰণক পুঁজিপতি আৰু বুজোৱা শ্ৰেণীৰ কলৱপৰা বশি কৰি সমাজতাৎক্রিক দৃষ্টিবে দৌক্ষিত কৰিবলৈ হলে এটা শক্তিশালী মাঝৰ্য আদৰ্শৰ বাজনৈতিক দল লাগিবল। অৱশ্যে লেনিনে স্বীকাৰ কৰিছিল যে বাজনৈতিক দল কঠোৰ ভাৰে নিয়মাবলগতি হৰ লাগিব, স্বত্ব হ্বু লাগিব আৰু শ্রমিক জনসাধাৰণৰ স্বার্থবিদ্বাৰ কাৰণে অহোপুকৰ্যাৰ্থ কৰিব লাগিব।

বাংলাপন্থীসকলে ‘ট্ৰেডউনিয়ন’ৰ আৱশ্যকতাৰ স্বীকাৰ নকৰিছিল। কিন্তু লেনিনৰ মতে বাজনৈতিক দস্ব লগত সম্পৰ্ক বক্ষা কৰি শ্রমিকৰ মুক্তি সাধিবলৈ ‘ট্ৰেড ইউনিয়ন’ৰ আৱশ্যকতা আছে। এই ইউনিয়নবিলাকৰ ঘোগেদিহে শ্রমিক জনসাধাৰণৰ আশা আকাঙ্গা মূৰ্ত হৈ ইঠিব পাৰে বুলি লেনিনে বিশ্বাস কৰিছিল।

বাংলাপন্থীসকলে সংসদী বুজোৱা গণতন্ত্রত সমাজতাত্ত্বিক দলে অংশ গ্রহণ কৰিব নাজাগে বুলিও দাবী তুলিছিল। লেনিনে এই দাবীৰ বিৰোধিতা কৰি কৈছিল যে যিহেতু সকলো দেশতে সৰ্বহাবা জনসাধাৰণ আছে, গতিকে এওলোকক সচেতন কৰিবলৈ, এওলোকৰ মাজত বাজনৈতিক শিক্ষা প্ৰচাৰ কৰিবলৈ, তেওঁলোকৰ অনুন্নত অৱস্থা আৰু অগ্রতা অনুভৱ কৰিবলৈ হলেও সমাজতাত্ত্বিক দলে সংসদী বুজোৱা গণতন্ত্রত অংশ গ্রহণ কৰিব লাগিব আৰু নিৰ্বাচনত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰিব। অৱশ্যে তেওঁ ইয়াকো কয় যে কেতিয়াৰা শ্রমিক জনসাধাৰণ বা দলৰ মঙ্গলৰ অৰ্থে নিৰ্বাচন বজৰনো কৰিব পাৰে।*

বাংলাপন্থীসকলে সমাজতাত্ত্বিক দল কোনোৰূপৰ সোমোৱা ভাল নাপাইছিল। এই কথা লেনিনেও ভাল নাপাইছিল। কিন্তু তেওঁ উদাৰ দৃষ্টিবে বিবেচনা কৰিছিল যে যদি বুজাপৰাৰ দ্বাৰা বা আপোচৰদ্বাৰা আদৰ্শৰ পৰা অলিত হোৱা নাথায, দলৰ বৈপ্লবিক শক্তি বৃক্ষি পায়, শ্রমিক জনসাধাৰণৰে প্ৰস্তুত কল্যাণ সাধন হয়, তেনেহলে আপোচ-আলোচনা নকৰাৰ কাৰণ ধাকিব নোৱাৰে। শ্রমিকৰ মুক্তি, বিকাশ আৰু বিপ্লবৰ কৃত-

কার্য্যতাৰ কাৰণে আপোচ আলোচনাত সৌমাৰ পাৰে। পৰিবেশ কেন্দ্ৰে কাৰ্য্যপৰ্যাপ্তিও ভিন্ন ভিন্ন হব পাৰে, পৰিৰ্ব্বৰ্তন পৰিৰ্ব্বৰ্তনো হব পাৰে। দলে বিমূৰ্বৰ চূড়ান্ত কুকুৰকার্য্যতাৰ কাৰণে বা সৰ্বহাৰাৰ চূড়ান্ত বিকাশৰ কাৰণে সততে এনে পৰিৰ্ব্বৰ্তন পটভূমিৰ লগত ধাপ ধূৱাই প্ৰগতিৰ পথত আগবঢ়িবলৈ সাজু ধাবিব লাগে। দেশভোদেও পৰিষ্কৃতি ভিন্ন ভিন্ন হৰি পাৰে। একে সমাজতান্ত্ৰিক দল হলোও সেই কাৰণে ভিন্ন দেশত পৰিবেশ অসুসৰি কাৰ্য্য-পক্ষতি ভিন্ন ভিন্ন হব পাৰে। লেনিনে এই পৰিৰ্ব্বৰ্তন মানিবলৈ সমাজতান্ত্ৰিকসকলক আহ্বান জৰাইছিল।

‘বাঞ্ছপছী সমাজতান্ত্ৰিক এক শিশুমূলক ব্যতিক্ৰম’ গ্ৰন্থই লেনিনৰ উদ্বোধনী বাজনৈতিক দৃষ্টি, গতিশীলতা আৰু বলগ্নেভিক আদৰ্শপ্ৰতি থকা অবিচলিত দৃষ্টি স্পষ্ট কৰি তোলে।

২য় আন্তৰ্জাতিক সমাজতাৰ সমিলনঃ—১৯২০ চনৰ ১৯ জুনাইৰ পৰা এই ২য় আন্তৰ্জাতিক সমিলন বহে। ইয়াত ১ম মহাসমৰ আৰু অস্ট্ৰোৱৰ বিপ্লাৱৰ পুঁজিবাদী সমাজত সংষ্ঠিকৰণ সমাজবাদী চিন্তাৰ বিকাশৰ বিষয়ে বিশদ আলোচনা কৰাৰ উপৰিবেশ, ভূমিসমস্যা, প্ৰভৃতি অস্থান বিষয়েও লেনিনে বচনা কৰা থকাৰ প্ৰস্তাৱৰ ওপৰত আলোচনা হয়।

এই সমিলনে লেনিনৰ মানৱীয়বোধ আন্তৰ্জাতিক পৰ্যায়ত স্পষ্ট কৰি তোলে। সমিলন-গৃহৰ শেষৰ শাৰীৰত হেনো পেট্ৰোগ্ৰেডৰ ভি চেলগুণত নামে শ্ৰমিক গৰাকী বহি আছিল। এসময়ত চেলগুণত লেনিনৰ ঘৰিষ্ঠ বন্ধু আৰু কমবেড় আছিল, কিন্তু তেতিয়া তেওঁ আৰু হেৰুৱাইছিল, চৰুৰে দেখা মোপোৱাও হৈছিল। এওঁক সভাগৃহত দেখাৰ লগে লগে লেনিন মঞ্চৰ পৰা নামি গৈ তেওঁৰ ওচৰ পালে আৰু বুকুত সাবটি ললে। লেনিনৰ এনে মানৱীয়বোধ দেখি সমিলনৰ প্ৰতিনিধি মাত্ৰেই হেনো অভিহৃত হৈথিল আৰু লেনিনৰ প্ৰতি গভীৰ শ্ৰদ্ধা দেখুৱাইছিল। *

অস্ট্ৰোৱৰ বিপ্লাৱ আৰু ১ম মহাসমৰ পিছত উন্নৰ হোৱা পৰিষ্কৃতিৰ বিষয়ে হোৱা আলোচনাত অংশ গ্ৰহণ কৰি লেনিনে ক্য যে অস্ট্ৰোৱৰ বিপ্লাৱৰ পৃথিবীৰ সকলোৰোৰ পুঁজিবাদী দেশতে এটা বিবাট জোকাৰণিৰ সৃষ্টি কৰিছে, যাৰ ফলত সকলোৰোৰ উন্নত দেশ সমাজবাদৰ পিলে আগবঢ়িছে, তেওঁ আশা কৰে যে চোড়িয়েট দেশত প্ৰতিষ্ঠিত হোৱাৰদৰে অস্থান্ত উন্নত দেশতো সৰ্বহাৰাৰ একমায়কহাৰাদৰ সহায়ত সমাজবাদ প্ৰাপ্তিৰ্থ হব। সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে প্ৰত্যেক দেশতে সমাজতান্ত্ৰিক দল সংগঠিত কৰিবলৈ আৰু যিবোৰ দেশত সংগঠিত হৈছে তাত দলক শক্তিশালী কৰি গঢ়ি তুলিবলৈ, সুবিধাবাদী আৰু প্ৰতিক্ৰিয়াশীল শক্তিবপনা দলক মুক্ত কৰি বাধিবলৈ আৰু দলৰ আন্তৰ্জাতিক দৃষ্টি অক্ষুণ্ণ বাধিবলৈও আহ্বান জনা।

* Lenin A Biography, Progress Publishers, Moscow, 1966, P. 489.

कृत्यमन्तार आलोचनात अंशे ग्रहण करि लेनिने डेटर एकीर दृष्टि (आगामी आलोचना करि अहा हैहे) दाति धरे आक सम्मिलनको ग्रहण करिबलै अमुरोध करे ।

२य आन्तर्जातिकत आलोचित विशेष भित्रत उपनि बिशिकतार विषये होरा आलोचना आहिल गुप्तपूर्ण । भावत, चीन, इण्डोनेशीया आदि आहिल अंतिमा इउरोपीय जाति विशेषव विवाट विवाट उपनिवेश । अंतीवर विप्परव कृतकार्यतार लगे लगे एই उपनिवेशवेत विवाट जन जागृतिर मृष्टि हैहिल । भावतत महाआगांगीर नेतृत्वत विवाट गण आलोचन गति उठिछिल लेनिने एस्ट्रोवेर अध्ययन आक चिन्ता करिछिल । एই उपनिवेशविळाकव प्रसंगत लेनिने कैहिल ये एस्ट्रोवेर प्रथमे विदेशी सांस्कृज्य-वादीर कवलव परा देशक मृक्त करिब लागिव, तार पिछडहे समाजवाद गति तुलिब ।

एचियार उपनिवेश विळाकत बुर्जोरा श्रेष्ठीर नेतृत्वत गति उठा मृक्ति आलोचनालै लक्ष्य करि लेनिने समाजतात्रिक दल आक जनसाधारणलै अहवान जनाहिल, एই आलोचनात योग दि देशक विदेशी सांस्कृज्यवादव कवलव परा प्रेनते मृक्त करिबलै । विदेशी सांस्कृज्यवादव व बवलव परा मृक्त हव प्रभविले बुर्जोराव प्रभारव मृक्त हवलै सरहपव नालागिव बुलिओ लेनिने अभियत दाति धरिछिल । भावतवर्धव दरे देशत ये सांस्कृज्यालिक ऐक्यव विशेष प्रयोजन तालैउ दृष्टि आकर्षण करिछिल ।

एই सम्मिलनव प्रतिनिधिसकलक सारधान करि दि कय ये समाजतात्रिक मात्रेह यथार्थ समाजतात्रिक हव लागिव, मृक्त समाजतात्रिक आन्तर्जातिकतार वथा कै कामत तुङ्ह (पेट्रि) बुर्जोराव जातीयता प्रतिफलित करिले नहव । समाजतात्रिक मात्रेह यि कोनो देशव सर्वहावा अमिकव विप्परक आन्तर्जातिक विप्पर बुलि ग्रहण करिब पारिब लागिव, ऐक्य, संतुष्टि आक विश्वभात्तव भारत समाजतात्रिक मात्रेह उद्भुक्त हव लागिव । अन्तर्थाह पूँजिवादव ठाहित समाजवाद अतिष्ठा होरा असम्भव ।

लेनिने एই २य आन्तर्जातिकत समाजतात्रिक मात्रकेट विश्वप्रेमत उद्भुक्त हवलै अमुरोध जनाय । लेनिनव मते समाजवादत विश्वासा एंडेट एके धरणव अर्थनैतिक आदर्शवावा उद्भुक्त है समग्र विश्वक एटा गोट वा एखन बाट्वदबे धि चना करि समग्र मानवतार सर्वाङ्गीन कल्याणव कावणे अतौ हव लागिव ।

२य समाजतात्रिक आन्तर्जातिक सम्मिलन यथार्थते सहल सम्मिलन । एই सम्मिलनव सामविश लगे लगे एचियार देशपोवत नतुन जागरण स्पष्ट है उठेत, इउरोपव केहिवा-खनो देशत चोडियेट कचियार आदर्शत विप्परव ध'रा समाजवादी समाज गति तोले । आनकि भावतवर्धतो गणआलोचन अधिक शक्तिशालौ रुप १८ लै उठिब धरे ।

हस्तक्षेपकावी प्रतिविप्परीव पराजयः—१९१९ ८०व शेषवपरा २० चनव बस्तु-कालै चेडियेट कचिया प्राय शास्त्रिपूर्ण भावेह आहिल । किं २० चनव बस्तुकालत

আমেরিকার যুক্তরাষ্ট্র, ইংলণ্ড আৰু ফ্ৰান্সে হৃষ্টাং পুনৰ আক্ৰমণ চোলে। এই আক্ৰমণ সংঘটিত হৈছিল পোল্যাণ্ডৰ মাধ্যমত। অত্ৰশক্তিৰ যুচুলনিত পোল্যাণ্ডে ইউক্রাইন আক্ৰমণ কৰি কিয়েভলৈ আগবঢ়াতে। জুনত সাশ্রাজ্যবাদী ৰাহনীয়ে জেনেভেলৈ বেবণ বাসেলৰ নেতৃত্বত ক্ৰিমিয়ালৈ আগবঢ়াতি ডোনেট কলাখনি অঞ্চল ভৌতিগ্রস্ত কৰি তোলে।

লেনিন আৰু সমাজতান্ত্ৰিকদলে বিপ্ৰ আৰু সৰ্বহাৰাৰ চোভিয়েট দেশক সাশ্রাজ্যবাদী আক্ৰমণৰ কলৰপৰা বক্ষা কৰিবলৈ শ্ৰেষ্ঠটোপা তেজ দিবলৈ আকো আহ্বান জনাব ধৰিলে। এই সময়ত ৰণাঙ্গনলৈ পাঠওৱা বিদায়ী সৈন্যবাহিনী সমৃহক সম্বোধন কৰি লেনিনে কৰলৈ পাহৰা নাছিল যে তেওঁলোক পোল্যাণ্ডৰ বিকক্ষে যুদ্ধত লিপ্ত হোৱা নাই, পোল্যাণ্ডৰ স্বাবীনতা আৰু প্ৰজাতন্ত্ৰক তেওঁলোকে চিৰকাল স্বীকৃতি দি যাৰ, পোল্যাণ্ডৰ কৃষক বহুৱাৰ লগতো তেওঁলোকৰ কোনো বিৰোধ নাই, যুদ্ধত লিপ্ত হৈছে কেৱল ধূৰা পুঁজিপতি আৰু জনিদৰসকলৰ আক্ৰমণৰ পৰা চোভিয়েট ভূমিক মুক্ত কৰিবলৈহে।

১৯২০ চনৰ অক্টোবৰত পোল্যাণ্ডৰ লগত লেনিন চৰকাৰে শাস্তিচুক্তত স্বাক্ষৰ কৰে। পোল্যাণ্ডৰ লগত শাস্তিপূৰ্ণ সমাধান হোৱাৰ পিছত ৩৫ বার্ষিক এক্ষেত্ৰৰ বিপ্ৰ উৎসৱৰ আগে আগে। মত্ৰশক্তিক পৰাজয় কৰি ক্ৰিমিয়া উকাৰ কৰে। তেওঁয়াও আক্ৰমণ সম্পূৰ্ণকপে ব্যৰ্থ হোৱা নাছিল। প্ৰতিবিশ্বৰ বগানাহিনীয়ে বিদেশী সাশ্রাজ্যবাদী মত্ৰশক্তিৰ সহায়ত এটাৰ পিছত এটা আক্ৰমণ কৰিয়ে আছিল। জাপানেও পূবৰ পিনে আক্ৰমণ অব্যাহত বাধিছিল। তহপৰি বুৰ্জোৱা পৰিচালিত প্ৰেছসমূহে চোভিয়েট শক্তিৰ বিকক্ষে নানা ধৰণৰ বৌভৎস বাতৰি পৰিবেশন কৰিয়েই আছিল, এই বাতৰিবোৰে চোভিয়েটবাসীক প্ৰায়েই বিপ্ৰান্ত কৰি তুলিছিল।

কিন্তু লেনিনৰ শক্তিশালী আৰু দুৰদৰ্শী নেতৃহৈ বিপ্ৰৰ নামত আৰু শাসন-শোষণহৈন সমাজতান্ত্ৰিক সমাজৰ নামত সকলো আক্ৰমণ বাৰ্থ কৰি ১৯২২ চনৰ অক্টোবৰত চোভিয়েট ভূমিক সম্পূৰ্ণকপে আক্ৰমণ মুক্ত কৰিলে, যেন চিৰদিনৰ কাৰণেহে চোভিয়েট ভূমি শক্রমুক্ত হ'ল।

চোভিয়েটবাসীয়ে আজিও যুক্তকৈ স্বীকাৰ কৰে যে একমাত্ৰ লেনিনৰ জ্ঞানগভীৰতা, দুৰদৰ্শিতা আৰু বিধাট সাংগঠনিক শক্তিৰ কাৰণহে কোটি কোটি চোভিয়েটবাসী কৃষক আৰু অমিকে সকলো প্ৰকাৰৰ বিভিন্ন পাহৰি কেৱল এজন মাহুহৰ দৰে দেশ আৰু আদৰ্শ বক্ষাৰ কাৰণে আস্থানিয়োগ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল।

୧୨ଶ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ

ଏକ ନତୁନ ମାନସୀୟ ସମାଜର ଅଷ୍ଟା ଲେନିନ

ଗୃହୟୁକ୍ତ ଆଜିଙ୍କ ବହିଃ ଶକ୍ତିର ଆକ୍ରମଣବପରା ଚୋଭିଯେଟେ ଦେଶକ ମୁକ୍ତ କରା ହ'ଲ ସେଚା, କିନ୍ତୁ ଆର୍ଥିକ ସଂକଟେ ସି ହୃଦୟରପ ଧାରଣ କରିବେ ତାକ ଆତରାଇ ଏଥିନ ସ୍ଵର୍ଗଗଠ ସ୍ପଳନପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାଜ-ତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜ ଗଢି ତୋଳା ତେତିଆ ତେବେଇ ଛଃସାଧା ସେନ ଅନୁଭବ ହେଲିଲ । ବିପ୍ରରବ ଆଗତେ ଚାରିବିଷୟର କାଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସ୍ଵର୍କତ ଲିପ୍ତ ଥକାତ କଟିଯାଇ ସି ଆର୍ଥିକ ସଂକଟର ସମ୍ମର୍ମିନ ହେବ ଲଗାତ ପରିହିଲ, ଗୃହ୍ୟୁକ୍ତ ଏଇ ଚାରିବିଷୟରେ ଆର୍ଥିକ ସଂକଟ ତାତୋକେ ବଞ୍ଚଣ୍ଟ ବଢାଲେ । ଚୋଭିଯେଟେ ଅର୍ଥନୀତିର ପରିସଂଖ୍ୟା ମତେ ୧୯୧୩ ଚନତ ହୋଇବ ଉତ୍ପାଦନର ଏକ ସଫ୍ରମାଂଶ ଉତ୍ପାଦନ ହେଲିଲ ୧୯୨୦ ଚନତ । ଲୋ ଆଦି କରି ବିଶେଷ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦିତ ହେଲିଲ ମୁଠେ ଏକ ଉତ୍ୟୋଦିଶ ଅଂଶ, ଖେତି ଆଧାତକେଓ କମ, ବେଳେ ଲାଇନ କରଲ ନାମତହେ ଆଛିଲ । କଟିବ ଅଭାବେ ଜନତାକ ବାକକୈଯେ ଜୁକଳା କରି ତୁଳିଛିଲ ।

ଏନେ ସଂକଟାପର ହରରସ୍ତାତୋ ଲେନିନ ହତାଶ ହୋଇବା ନାଛିଲ, କାରଣ ବିପ୍ରରବ ନାଯକ କୁର୍ବକ ବହୁରାବ ଓପରତ ଆଛିଲ ତେଣେ ଅଗାଧ ବିଶ୍ୱାସ । ଏଇ ବିଶ୍ୱାସକେ ବୁକୁତ ବାକି ଏଥିନ ସ୍ପଳନପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ଗଢିବିଲେ ତେଣେ ଆଗ ବାଟିଲ ।

ନତୁନ ସମାଜ ଗଢାର ପଥତ :—ଗୃହ୍ୟୁକ୍ତର ସମୟତ ସି ପ୍ରେବଣା ଆକ ତେପରତାବେ ଚୋଭିଯେଟେ ବାସୀ ଶକ୍ତକ ଦମନ କରିବିଲେ କୃତସଂକଳନ ହେଲିଲ, ଏତିଆ ଦେଶ ଗଢାର କ୍ଷେତ୍ରତୋ ଏକେ ପ୍ରେବଣା ଆକ ତେପରତାବେ ଆଗ ବାଟିଲ । ଚୋଭିଯେଟେ ଦେଶର ପୁଜିପତି ଆକ ଜମିଦାର ଶ୍ରେଣୀ ଏତିଆ ଆକ ନାଇ, ଏତିଆ ସକଳୋ କ୍ଷମତା ସମାଜତାନ୍ତ୍ରିକଦଲ ଆକ ପ୍ରଶାସନୀୟ ସନ୍ତ୍ରବ ହାତତ । ଇତିମଧ୍ୟେ ବାଇଜେ ପ୍ରଶାସନୀୟ ଦକ୍ଷତା ଲାଭ କରିଛେ । ସମାଜବାଦର ଆଦର୍ଶର ଇତିମଧ୍ୟେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବେ, ଗତିକେ ଜନତାର ଶୂନ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବିକଳ୍ପିତ କରି ତୋଳା ଏତିଆ ଆକ କଟିମାଧ୍ୟ ନହୁଁ । ଏହିଥିନ ଚୋଭିଯେଟେ ଦେଶର ନଗରେ ଚାହିଁ, ଗାଁରେ-ଚାହିଁରେ ଶୂରି ଶୂରି ଜନତାକ ଦେଶ ଗଢାତ ଆଜାନିରୋଗ କରିବିଲେ ଲେନିନେ ଅଛାପିତ କରି ଶୂରିବ ଥିଲେ ।

বিবাহে স্বামী-স্বামীর কামত কর্মকলান লাগত

শাপলা ছাপলা তুলে ধূমধূম

‘টোলী’র কাণ্ডত মাছবীয়ার লগত লেন্টা আৰু গকী

পুৰুষিপৰা অহা খেতিৱেকৰ লগত

তোত্তরালৈকে কঠিয়া আছিল কৃষি প্রধান। এতিয়া উত্তোলণ প্রধানরূপে গঢ়াই হ'ল সেনিনৰ একান্ত কামনা। তেওঁ অসম্ভুটিৰে দেখিছিল যে সমাজবাদ আৰু সমাজতন্ত্ৰবাদ নিৰ্ভৰ কৰে উৎপাদন ক্ষমতাৰ ওপৰত। অধিক উৎপাদন কৰিবলৈ আৱশ্যক বৃহৎ বৃহৎ উত্তোলণ আৰু উত্তোলণ গঢ়িবলৈ আৱশ্যক বিজুলী শক্তিৰ। সেনিনৰ ভাষাত,—“সমাজতন্ত্ৰবাদ মানে চোভিয়েট শক্তি আৰু সমগ্ৰ দেশ বৈচ্যতিকৰণ।” * আগতে কৈ অহা হৈছে যে যি সময়ত চোভিয়েট দেশ আটাইতকৈ বেঁচি দৰ্শণাৰ্থৰ মেই সময়ত সেনিনে আঁচনি ললে বৈচ্যতিকৰণ।

সেনিনে এনে এখন চোভিয়েট দেশ গঢ়ি তোলাৰ কলনা কৰিলে বিখন দেশত কোনো ধৰণৰ শ্ৰেণী কোনো কালেই নাথাকিব, বিখন দেশত মানুহ আৰু মানুহৰ মাজত কোনো পাৰ্থক্য নাথাকিব আৰু বিখন দেশৰ নগৰ-চহৰ বা গাঁওৰ মাজতো কোনো ধৰণৰ পাৰ্থক্য নাথাকিব। অধিবাসী মানুহই সমান স্বৰূপ-মূল্যিদা পাৰ লাগিব, নতুন সমাজ গঢ়াতো সমানে অনুপ্ৰোপণ লাভ কৰিব লাগিব।

শ্ৰীহীন, বিভেদহীন সমাজ গঢ়াই আছিল সেনিনৰ বৈচ্যতিকৰণ আঁচনিৰ মূল প্ৰেৰণ। গাঁওৰ খেতিপথৰ বিলাক সমূহীয়া খেতি পামলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিলে বিচ্যুতিৰ সহায়ত উন্নত ধৰণৰ যন্ত্ৰ-পাণি প্ৰযোগ কৰি অধিক শক্তি উৎপাদন কৰিব পৰা হ'ল। গতিকে বৈচ্যতিকৰণৰ লগে লগে বৃহৎ উত্তোলণ আৰু বৃহৎ কৃষি পাম গঢ়াৰ ওপৰতো শুক্ৰ দিলে। ইয়ে লাভজনক ভাবে উৎপাদন বচোৱাত সহায় কৰিলে।

সেনিনৰ এই আঁচনিৰ নাম আছিল ‘গোৱেলৰো’ (GOELRO)। চোভিয়েট কংগ্ৰেছ আৰু সমাজতান্ত্ৰিকদলে এই আঁচনিৰ প্ৰতি সমৰ্থন জনাব। কিন্তু সেনিনৰ অসংখ্য শক্তি মিৱাই পোৱতে এই আঁচনিক কেৱল সপোন বুলি ইঁহিটিস আৰু বিজ্ঞপ কৰিছিল। অৱশ্যে ইবাজ লেখক এইচ জি. ওৱেলচৰ দৰে হফ-চাৰি ব্যক্তিয়ে মাঝ'বাহী নহলেও সেনিনৰ আন্তৰিকতাৰ্পৰ্য উন্নয়ন আঁচনিক নশলগাঁক নাছিল। ওৱেলচ ১৯২০ চনত চোভিয়েট দেশ অৱশ কৰিবলৈ আহিছিল। সেনিনৰ আঁচনি আৰু ইয়াক কাৰ্য্যকৰী কৰাৰ আন্তৰিকতা দেখি বিশ্বিত হৈ তেওঁ স্বীকাৰ কৰিছিল যে হাৰি-বননিৰে ভৱা তেনেই পিছপৰা দেশখনক সেনিনৰ দৃঢ়তাই সম্ভৱতঃ অনতিবিলাস্মৰ এখন প্ৰকৃত সমাজতান্ত্ৰিক সমাজৰূপে গঢ়ি তুলিব। ** বৈচ্যতিক আঁচনিৰ বিশ্বায়জনক কৃতকাৰ্য্যাতা অনুভৱ কৰিবলৈ সেনিন আৰু জীয়াই থকা নাছিল, কিন্তু ১৯৩৫ চনত আঁচনি গ্ৰহণৰ সময়ত আশা কৰাঙ্গৈক চাৰিশুণ বেঁচি বিচ্যুৎ উৎপাদন কৰিবলৈ সহৰ্থ হৈছিল।

‘গোৱেলৰো’ আঁচনিৰ কৃতকাৰ্য্যাতাৰ পথত বাধা আছিল অনেক। ছড়িঙ্ক, ঘংস আৰু অশিকাই সমগ্ৰ চোভিয়েট দেশ আৱৰি আছিল। কুকুকসকলে উদ্বৃত্ত শক্তি চৰকাৰৰ হাতত

* V. I. Lenin, Collected works, Vol 31, P 516

** See, Russia in the shadows, by H. G wells, London, PP 188-188.

সমর্পণ কৰা নীতি তেজিয়াও মানি লোৱা নাছিল, যাৰ বলত ১৯২১ চনত দেশৰ অবস্থা
আকৈ সংকটজনক হৈ উঠিছিল।

আদৰ্শ বা লক্ষ্য ঠিক বাধি লেনিলে পৰিহিতি ভেদে বৌতি-নীতিৰ কৃপালুৰ সাধনত
গুৰুত দিছিল। উদ্যুত শক্তি সমৰ্পণ কৰিবলৈ টান গোৱাত লেনিনে গাঁৱজীয়া অঞ্জলত
ঘূৰি ফুৰি আৰু বিভিন্ন ঠাইৰ কুষক-প্ৰতিনিধি সকলৰ লগত আলোচনা কৰি এটা কৰিং-কৰ
প্ৰথৰ্ণনৰ ব্যৱস্থা কৰে আৰু এই কৰ শক্তিৰ শোধাৰ লগাত পৰে। কৰ শোধোৱাৰ পিছত
থকা উদ্যুত শক্তিৰ কুষকে নিজে ব্যৱলায় কৰিব পৰাও হ'ল।

এনে কাৰ্য দেখদেখকৈ পশ্চাত অপসৰণ আছিল যে সন্দেহ নাই। কিন্তু দেশৰ বিশেষ
পৰিহিতিলৈ লক্ষ্য কৰি সমাজতান্ত্ৰিক দলে ইয়াত সমৰ্থন জনায়। সমাজতান্ত্ৰিক দলৰ ১০ম
অধিবেশনে লেনিনৰ প্ৰস্তাৱ অনুশৰি ট্ৰেড-ইউনিয়নৰ আৱশ্যকতাৰ ওপৰতো গুৰুত আৰোপ
কৰে। ট্ৰেড-ইউনিয়নবিলাকক দলীয় নীতি বিষ্টাৰৰ বিষ্টালয়ৰপে বিবেচনা কৰিব ধৰিলৈ।

দলৰ ১০ম কংগ্ৰেছৰ অধিবেশনত দলীয় সংগঠনৰ বিষয়েও নতুন নীতি গ্ৰহণ কৰে।
তেওঁৰা দলৰ সদস্য সংখ্যা ৫ লাখতকৈও অধিক হৈছিল, কিন্তু বছতো সদস্য আছিল
প্ৰাতঃঝিয়াশীল মেনথেভিক, বিপৰী সমাজবাদী, এমাৰ্কিষ্ট প্ৰভৃতি দলভূক্ত। এনে সদস্যই
দলীয় শৃংখলা আৰু অনুশাসন শৌপ কৰিবলৈ আগ বাঢ়িছিল। এইসকলক নীতিবিকল্প
কামত উৎসাহ জনাইছিল ট্ৰেক্সি, বুখাৰিঙ আদিৰ দৰে প্ৰবীণ নেতৃসকলে।

অৰ্থত সংহাৰৰ একমাত্ৰকৰ্ত্তাৰ সময়ত সমাজবাদী সমাজ গঢ়িবলৈ আৱশ্যক এটা
শাক্তিশালী মাঝীয়দণ্ডৰ। গতিকে দলৰ এই ১০ম কংগ্ৰেছৰ অধিবেশনত প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ
কৰা হ'ল যে যিয়ে দলীয় অনুশাসন কঠোৰ ভাবে পালন কৰিব, তাকেই দলৰপৰা বহিক্ষাৰ
কৰা হ'ব। লগতে দলৰ সদস্য ভূজিৰ নীতিও প্ৰাক্ৰিয়া সুগবদৰে কটকটীয়া কৰা হ'ল।
কঠোৰ নিয়মতাৰ্থিকভাৱে ফলত দলৰ শক্তি বাঢ়ে আৰু কম দিনৰ ভিতৰতে সকলোবোৰ
প্ৰতিক্ৰিয়াশীল শক্তিক দমন কৰে। লেনিনৰ ভাষাত “সমাজতান্ত্ৰিক দল হ'ল লোহৰ্মৰ এক
শাক্তিশালী সৈন্ধবাহিনী।”* আজি ১৯৭০ চনতো কঠোৰ সমাজতান্ত্ৰিকদল লোহৰ্মৰখৰাবী
আৰু মহাশক্তিশালী এক বিৰাট সৈজ-বাহিনী, সমাজবাদৰপৰা সমাজতন্ত্ৰবাদৈলৈ যেন
অবিবাম গতি কৰিয়ে আছে।

নতুন অৰ্থনৈতিক আঁচনি (NEP) :—জনতাৰ ইচ্ছাৰ বিকক্ষে কথা জঁাপি দিয়াৰ
প্ৰযুক্তি লেনিনৰ কদাপিও নাছিল। কিন্তু বি কথা, কাম বা নীতি দেশৰ আৰু বাইজন
মঙ্গলসন্ধনক বুলি বিবেচনা কৰিছিল তাক তেওঁ বাইজে গ্ৰহণ কৰিবলৈ বিধা বা শংকাৰোধ
কৰিলে সতকাহি পৰিহাৰ নকৰি বৃংহাই যঠাই গ্ৰহণ কৰাবলৈ অশেষ চেষ্টা কৰিছিল।
দলৰ ১০ম অধিবেশনত গৃহীত বৰুৱা অৰ্থনৈতিক আঁচনি গ্ৰহণ কৰিবলৈও জনসাধাৰণ

* V. I. Lenin, Collected works, Vol. 82, PP. 61-62.

গাছ মাছিল। লেনিনে গার্ডে-চহৰে শূবি শূবি আৰু বিশেষকৈ দলৰ সমস্তমকলৰ ঘাৰা এই নতুন আঁচনি বুজোৱাত শাক্তনিরোগ কৰিলৈ। লগে লগে নানা আলোচনা লেখি অঁচোৱা কৰিলৈ।

‘বস্তুৰে কৰ সোধ’ নামে এখন পুষ্টিকা লেখি তাত নতুন কৰ পঞ্জতি, তাৰ তাংপৰ্যা আৰু ভৱিষ্যতৰ কথা বহলাই আলোচনা কৰিলৈ। এই সময়ত লেখা অঙ্গাঙ্গ আলোচনাৰ ভিতৰত ‘অঞ্চোৱাৰ বিপ্লবৰ ৪ৰ্থ ‘বাৰিকী’, ‘সম্প্রতি আৰু সমাজবাদৰপূৰ্ণ বিজয়ৰ পিছত সোণৰ আৱশ্যকতা’ প্ৰতিয়ে প্ৰধান।’

এই আলোচনাৰিলাকত লেনিনে কুহিয়াই দেখুৱালৈ কেৱেকৈ পুঁজিবাদী সমাজথনক স্তৰে স্তৰে সমাজবাদ তথা সমাজতন্ত্ৰবাদলৈ কৃপাস্তুৰিত কৰিব পাৰি। তেওঁ ইয়াত স্পষ্টভাৱে জনাই দিলে যে নিশাৰ ভিতৰত কোনো অলৌকিক উপায়েৰে সমাজ এখনক সমাজৰ দীকপ দিব বোৱাৰি, ইয়াৰ কাৰণে কম-বেচি পৰিমাণে সময়ৰ আৱশ্যক। সময়ৰ লগে লগে নতুন সমস্তাৰ স্থষ্টি হয়। গতিকে সময়ৰ লগত খাপ খুৱাই বীতিৰ পৰিবৰ্তন বা পৰিবৰ্ধন ষটাও স্বাভাৱিক। এই প্ৰসংগতে লেনিনে স্পষ্ট কৰি কয় যে এই পৰিবৰ্তনৰ মৌলিক আদৰ্শৰ পৰিবৰ্তন সাধন হুবুজায়। কিন্তু ইয়াকোৱা কয় যে ক্ষমতালাভৰ আগৰ অৱস্থাৰ লগত ক্ষমতা লাভৰ পিছৰ অৱস্থাকোৱা তুলনা কৰা নাযায়। লেনিনৰ অতো ক্ষমতা লাভৰ আগৰ সংক্ষাৰৰ ইচ্ছা আছিল জাৰিতন্ত্র বা পুঁজিবাদৰ ভৱৰপৰা উত্তৰ হোৱা আৰু ক্ষমতালাভৰ পিছৰ সংক্ষাৰ আদৰ্শ সমাজবাদ গঢ়া,—গৰ্ঠনযূলক। লেনিনে যুদ্ধকালীন সামৰিক বীতিৰ কথা আলোচনা কৰি কয় যে সুজুব অৱস্থাৰ লগে লগে সামৰিক আইনৰো অৱস্থাৰ ষটাৰ লাগিব। অন্তথাই দেশত সমাজবাদ গঢ়ি উঠিবই নোৱাৰিব। সমাজবাদ বা সমাজতন্ত্ৰবাদ গঢ়িবলৈ আৱশ্যক মুক্ত সমাজ আৰু মুক্ত পৰিবেশৰ।

সমাজবাদী সমাজ গঢ়িবলৈ হলৈ বে শ্ৰম আৰু যোগ্যতা অমূলসৰি আয় কৰিব পাৰিব লাগিব আৰু ভৌতিক সম্পদ লাভৰ লগত সমানে মানসিক অৰ্থাৎ আধাৰিক উন্নতিৰ সাধন কৰিব লাগিব, তাৰ ওপৰতো শুভৰ দিয়ে। তেওঁ সমাজপাতিক আয়ৰ কথা উল্লেখ কৰি কয় যে ই সময় সাপেক্ষে আৰু ইয়াৰ কাৰণে আৱশ্যক মানসিক প্ৰস্তুতিৰ। লগে লগে গভীৰ বিশ্বাসেৰে বোঝণা কৰে যে সমাজক পুঁজিবাদৰপৰা সমাজতন্ত্ৰবাদলৈ আগবঢ়াই নিবলৈ হলৈ পোনতে ‘বাঙ্গীয় পুঁজিবাদী’ ব্যৱস্থা সমৰ্থন কৰিবই লাগিব, সকলো সম্পদ বাঞ্ছৰ অধীন নহলে সমাজতন্ত্ৰবাদ প্ৰতিষ্ঠা অসম্ভৱ।

জনজীৱনৰ আৰ্থিক উন্নয়নৰ প্ৰতি সক্ষ্য বাধি লেনিনে উৎপাদন বস্তুৰ বিনিয়ম এখন প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ কথা ভাৰিবিল। কিন্তু বাইজে গ্ৰহণ কৰিব নোখোৱাত গ্ৰহ্যাহাৰ কাৰৰ।

লেনিনৰ নতুন অৰ্থনৈতিক আঁচনিৰ মূলক্ষ্য আছিল যাতে কষক-বহুৱাৰ বংশতি আৰু সম্প্ৰীতিৰ সহায়ত সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰি। লেনিনৰ গভীৰ বিশ্বাস আছিল যে ঐক্য আৰু বৈতিকতাৰ ভেটিত প্ৰতিষ্ঠিত হৈ কৃষক আৰু বহুৱাই বৃহৎ কৃষিপাম আৰু

উচ্চোগপাই গঠি তৃণিলেই সমাজতন্ত্রবাদ প্রতিষ্ঠা সম্ভবপূর্ব হব। তেওঁর মতে যিনো বৃহৎ উচ্চোগীকৰণ বিশ্বাস নকরে তেওঁ সমাজতান্ত্রিকেই নহয়। * লেনিনে নতুন আঁচনিব সহায়ত এবে এখন সমাজ গঠি তৃণিব বিচারিছিল, য'ত কৃষক, বহুজন আৰু বৃক্ষজীবীসকলেও বেছাই সমাজবাদী আদর্শত প্রণোদিত হৈ এখন শাস্তি-স্মথমাপূর্ণ সমাজতান্ত্রিক সমাজ গঠিবলৈ যি কোনো ধৰণৰ অৰ্থ আৰু ভ্যাগ কৰিবলৈ কৃষ্টাবোধ কৰিব। অৱশ্যে এনে ভাৰাৰেখ বা পৰিবেশ গঠি তোলাৰ কাৰণে বাস্তু বা চৰকাৰৈই' প্ৰধানতঃ দায়ী বুলিও তেওঁ প্ৰকাশ্যে ব্ৰোষণ কৰিবলৈ পাহৰা নাছিল।

সমুহীয়া মেডুসঃ—নিৰ্বাচন বেতৃষ্ণৰ ওপৰত লেনিনৰ গভীৰ আস্থা আছিল। সকলো ধৰণৰ আঁচনি বা আদৰ্শৰ কৃতকাৰ্যাত্মক যে মেডুষৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছিল ইয়াকো তেওঁ গভীৰ ভাবে উপলক্ষ কৰিছিল। তেওঁৰ মতে নতুন অৰ্থনৈতিক আঁচনিব কৃতকাৰ্য্যতা নিৰ্ভৰ কৰিছিল দলীয় শৃংখলা আৰু সূসংগঠনৰ ওপৰত। এখন সমাজতান্ত্রিক সমাজ গঠিবলৈ হলে এই আদৰ্শত অবিচলিত আস্থা থকা এটা সৰ্বাঙ্গমুন্দৰ শক্তিশালী দলৰো আৱশ্যক।

লেনিনৰ মতে যিহেতু সমাজতান্ত্রিক দলৰ দ্বাৰা সমাজত সমাজতন্ত্র প্রতিষ্ঠা হব লাগিব, গতিকে দলৰ সদস্য বাস্তোই নিৰ্বাচন সমাজতান্ত্রিক হব লাগিব, অস্তথাই তেওঁক দলৰপৰা বহিস্কাৰ কৰিব লাগিব। লেনিনে সদস্যমাত্ৰাৰে গুণাগুণ আৰু কাৰ্য্যবিধি গ্ৰামৰে নিৰ্ধাৰণ কৰিব লাগে বুলি কেলীয় সমিতিক জনালে—

“তেওঁ বাইজৰ মাজতে ধাৰিব লাগিব।

বাইজৰ মনোভাৱ বুজিব লাগিব।

বাইজৰ সকলো কথা জ্ঞানিব লাগিব।

বাইজৰ বুজিব লাগিব।

বিশুদ্ধ উপায়ে বাইজৰ লগত সম্পর্ক পাতিব লাগিব।

বাইজৰ বিশ্বাসভাজন হব লাগিব।

নেড়েই ইল বাইজৰ বক্ষাকৰচ; গতিকে তেওঁ বাইজৰপৰা সমূলি আঁতৰি ধাৰিব নোৱাৰিব।”

কেৱল আইনৰ সহায়ত বাইজৰ ওপৰত প্ৰভূত কৰিব বিচাৰা নীতিক লেনিনে ডৌআভাৰে নিম্না কৰিছিল। গ্ৰন্থত সমাজতান্ত্রিক লোকে বাইজৰ লগত এনেদৰে মিলি-জুলি কাম কৰিব লাগে যাতে মলীয় মনোভাৱো প্ৰকাশ নাপায় আৰু সম্পূৰ্ণ নিৰপেক্ষ ভাৱে জনতাৰ কুশলৰ অৰ্থে আস্থানিয়োগ কৰে।

লেনিনৰ দৃষ্টিত সমাজতান্ত্রিক দলেই চোড়িয়েট চৰকাৰ তথা চোড়িয়েট দেশ। সেয়ে এই দলক যিমানেই সুহ আৰু সুন্দৰ কৰিব পাৰি চোড়িয়েট দেশে সিমানেই

ইহ আৰু সন্দৰ ইব বুলি আশা কৰিব পাৰি। মলীয় সংগঠনত, এই কাৰণেই তেওঁ
বিশেষ ভাবে গুৰুত আৰোপ কৰে।

দলক তেওঁ সম্পূর্ণৰপে গণতন্ত্ৰৰ ভৌতিক গঢ়ি তুলিব বিচাৰিল আৰু সমৃদ্ধীয়া
নেতৃত্বৰ ওপৰত হে গুৰুত আৰোপ কৰিছিল। দলৰ মুকলি অধিবেশন, কেন্দ্ৰীয় সংষিদৰ
অধিবেশন আদিৰ ওপৰত তেওঁ বিশেষ ভাবে গুৰুত আৰোপ কৰিছিল, ইয়াৰ সিদ্ধান্ত-
সমূহ আছিল সমৃদ্ধীয়া সিদ্ধান্ত। দলৰ কেন্দ্ৰীয় সমিতিক তেওঁ সৰ্বোচ্চ সমৃদ্ধীয়া নেতৃত্ব
বুলি অভিহিত কৰিছিল, কাৰণ কেন্দ্ৰীয় সমিতিব বিনা সিদ্ধান্তই কোনো ধৰণৰ দলীয়
বা বাস্তীয় কাৰ্য্য সংসাধিত নহৈছিল।

লেনিনৰ নিষ্ঠা আৰু অভিভোৱা ব্যক্তিত্বৰ কাৰণে বহুতে তেওঁকেই কেন্দ্ৰীয় সমিতি
বুলি বিবেচনা কৰিছিল। এনে আন্তৰাবণ্ডী আঁতৰাবণ্ডী তেওঁ অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল
আৰু দেখুৱাই দিছিল যে কেন্দ্ৰীয় সমিতিব বিনা সিদ্ধান্তই তেওঁ কোনো কাৰ্য্যকৰী
নকৰে। কেন্দ্ৰীয় সমিতি আৰু মন্ত্ৰী পৰিষদৰ সভাত লেনিনেই সভাপতিত কৰিছিল আৰু
বেচিভাগ প্ৰস্তাৱ আৰু পৰামৰ্শ লেনিনেই দাঙি ধৰিছিল। তথাপি সৰহ সংখ্যকৰ সমৰ্থন
নহলে তেনে কোনো প্ৰস্তাৱ বা আঁচনি তেওঁ কাৰ্য্যকৰী নকৰিছিল। সকলো ক্ষেত্ৰতে ব্যক্তিকৰ
বা বিভেদৰ সৃষ্টি হলৈই অধিক সংখ্যকৰ মতৰূপাৰা সিদ্ধান্তত উপনীত হৈছিল।

লেনিনৰ সমৃদ্ধীয়া নেতৃত্বৰ আদৰ্শই আছিল তেওঁৰ মহান ব্যক্তিত্বৰ আকৰ্ষণৰ
গুৰিকথা, ইয়াৰ কাৰণেই লেনিন আজিও চোভিয়েট দেশৰ অনগণৰ প্ৰাণৰ কম্বৰেড।
লেনিনৰ আদৰ্শৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ মূল ভৌতিক সমৃদ্ধীয়া নেতৃত্বৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰিছিল।

নতুন অৰ্থনৈতিক আঁচনি আৰু শাসন যন্ত্ৰৰ পুনৰ গঠনঃ—লেনিনে শাসন
যন্ত্ৰৰ সংকাৰ সাধনৰ ওপৰত গুৰুত আৰোপ কৰিছিল, কিন্তু এই পৰিবৰ্তন আৰ্থিক
আৰু সাংস্কৃতিক উন্নয়নৰ লগত ধাপথেৱাকৈ স্বৰে স্বৰে হোৱাহে কামনা কৰিছিল।
কাৰণ ক্ষমতা হস্তগত হৈছিল শ্ৰমিক সকলৈ। একেলগে অচূত পৰিবৰ্তন সাধন
লেনিনৰ মতে মুৰ্দায়িৰ চিন। *

গৃহযুদ্ধৰ অৱসানৰ লগে লগে গ্ৰহণ কৰিছিল নতুন অৰ্থনৈতিক আঁচনি। লেনিনে
এই আঁচনিৰ লগত ধাপথেৱাকৈ শাসন ব্যৱস্থাৰ সংকাৰ সাধিলৈ কেন্দ্ৰীভূত গণতন্ত্ৰৰ
ভৌতিক। সমাজজ্বাদী সমাজৰ কৃতকাৰ্য্যতা নিৰ্ভৰ কৰে আৰ্থিক উন্নয়ন অৰ্থাৎ উৎ-
পাদনৰ ভৌতিক। লেনিনে ১৯১৮ চনতে এটা আলোচনাত কৈ আছিল যে আৰ্থিক
উন্নতি বিনে বাজৰবেতিক হৃকি ভিজিছীন। বিপ্ৰৰ আগতে উৎপাদন আছিল সামাজিক্যবাদী
আৰু পুঁজিপতিসকলৰ ব্যক্তিগত সমস্যা। বিপ্ৰৰ পিছত উৎপাদন হ'ল বাজৰৰ সমস্যা।
এতিয়া উৎপাদনৰ বৃক্ষি বা আৰ্থিক উন্নতি সাধনৰ অবিয়তেহে বাজৰনৈতিক সমস্যা সমাধা
কৰা হৈব। সমস্যা সমাধানৰ কাৰণে বহুতো নতুন নতুন উপায়ো উন্মোচন কৰে।

---

* V. I. Lenin, selected works, Vol 8, P. 701

পোরতে আৰু প্ৰতিবক্তা দণ্ডক অৰ্মজ্জী দণ্ডৰ সংগত সহযোগ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে লগতে এই হৃষ্টো দণ্ডৰে যাতে সৰহত্তাগ সময় আৰ্থিক উন্নয়নৰ চিহ্নত কটাৰ পাৰে তাৰ কাৰণ বিহিত ব্যৱস্থা কৰাৰ নিৰ্দেশ দিয়ে। এই হৃষ্টা দণ্ডক লৈয়ে লেনিনৰ পৰামৰ্শ অনুযায়ী বাণীয় ঘোৱনা পৰিষদো সংগঠিত হয়। কৃতিজ্ঞানোভ্যুক্তিক এই পৰিষদৰ সভাপতি পাতি লেনিনে নানা ধৰণে দিহা-পৰামৰ্শ আগবঢ়াৰ ধৰিলৈ। ঘোৱনা বা পৰিকল্পনা পৰিষদক জনাই দিলে যে দেশৰ সংগৰ আৰু আৱশ্যকতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য বাখিহে পৰিকল্পনা কৰিব লাগে। লগতে ইথাকো জনাই দিলে যাতে সমগ্ৰ বাণীৰ প্ৰতি সমভাবাপন্ন চকু বাখিহে পৰিকল্পনা কৰা হয়। কাৰণ তাৰত্য হলে সমাজবাদী সমাজ গঢাত ব্যাঘাত ঘটাব।

সুশাসন প্ৰবৰ্তন আৰু আৰ্থিক উন্নয়ন সাধনৰ প্ৰতি লক্ষ্য বাখি সমগ্ৰ বাণীক কুত্ৰ কুত্ৰ অঞ্চলত বিভাগ কৰা হ'ল আৰু আঞ্চলিক পৰিষদ সমূহৰ ওপৰত অঞ্চলৰ উন্নয়নৰ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰে আৰু সেই পৰিমাণে পৰিষদৰ ওপৰত ঘথেষ্ট ক্রমতা অৰ্পণ কৰিলৈ।

দেশৰ অনুকূপে দলকো আঞ্চলিক সমিতিত বিভাগ কৰা হ'ল আৰু নিম্নোক্ত ক্রমবেড়েসকলৰ ওপৰত আঞ্চলিক অৰ্থ পৰিষদৰ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা হ'ল। অতিকৈ সুন্দৰসকলক পৰিদৰ্শক হিচাবে নিযুক্ত কৰিলৈ, এঙ্গলোকে আঞ্চলিক পৰিষদসমূহ পৰিষদৰ্শন কৰি বিকাশৰ কাৰণে আৱশ্যকীয় সকলো পৰামৰ্শ দিব লাগে। ক্রমবেড়ে আৰু অঞ্চল মেত্ৰহীনসকলক অনুৰোধ জনালে যাতে মিতব্যযৌভাবে আৰ্থিক উন্নয়নৰ আঁচনি কৃতকাৰ্য্য কৰি তুলিব পাৰে। লেনিনে স্পষ্টকৈ জনাই দিলে যে সুন্দৰ সুন্দৰ প্ৰস্তাৱ বা আঁচনিয়ে দেশৰ উন্নতি আনিব নোৱাৰে, উন্নতি বা বিকাশ সম্ভৱপূৰ্ব হব কেৱল প্ৰতিগ্ৰাহী ক্রমবেড়ে নিষ্ঠাবান কাৰ্য্যৰ স্বাবাহে। তেওঁ দঢ়াই দঢ়াই অনুৰোধ কৰিব ধৰিলৈ যাতে প্ৰতিগ্ৰাহী ক্রমবেড়ে নিজক একো একাজন প্ৰযুক্তিবিদত্বকৈও উন্নত কৰি গঢ়ি তোলে আৰু যাতে বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰে উৎপাদন আটাইত্বকৈ বেচি কৰে * ইয়াৰ কাৰণে তেওঁ লিখিত ভাৱে নানা দিহা পৰামৰ্শ আগ বঢ়ায়ে থাকিল।

অৰ্ধনৈতিক আঁচনিব কৃতকাৰ্য্যতা মানে লেনিনে বুজিছিল যে বাইজৰ প্ৰতিগ্ৰাহীৰে আৰ্থিক উন্নতি হব লাগিব। তাৰ কাৰণে গৃহ বাণিজ্যৰ উন্নয়নৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিলে। লেনিনে গুৰিবেপৰা গাঁও আৰু নগৰৰ মাজত মধুৰ সম্পৰ্ক গঢ়ি তোলাৰ ওপৰত বিশেষ ধৰণৰ গুৰুত্ব আৰোপ কৰি আহিছিল। এতিয়া নগৰ আৰু গাঁওৰ মাজত বাণিজ্যিক দ্রিসম্পৰ্ক মধুৰ কৰাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিলে, অৰ্ধাৎ গাঁওৰ কৃষিজ্ঞাত উৎপাদন নগৰৰ কাৰখনালৈ আৰু নগৰৰ কাৰখনালৈ শিলঘৰজ্ঞাত উৎপাদন গাঁওলৈ সৰবৰাহ কৰাৰ সুচল কৰি দিলে। এই কাৰ্য্যত যাতে কোনো ধৰণৰ ব্যাঘাত নথটে, কানো ছৰ্ণত্বিক আঞ্চল নলয়, তাৰ কাৰণেও সাৱধান

কৰিবলৈ। সগতে কোনো হুর্ভাতি লিপ্ত হলে কঠোৰ ভাবে শাস্তি বিহাৰে ব্যৱস্থা কৰিলে।

কুবিজ্ঞাত অধ্যক্ষ উৎপাদন কেবেকৈ এচাৰ পাৰি তাৰ¹ ওপৰত অধেৰ গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলে। প্রাচীন কুবিপক্ষতিৰ সলনি ট্ৰেষ্টেৰ আৰু বৈছাতিক নামল ব্যৱহাৰ কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰিলে। গো-সম্পদৰ সমৃদ্ধিৰ কাৰণে “ডাইৰী কাৰ্য” প্ৰতিষ্ঠা কৰালে। ১৯২১ চনত অনাবৃষ্টিৰ কাৰণে খেতি কৰিব নোৱাৰাই ৩৪ খন প্ৰদেশত হুভিকই দেখা দিলে। লেনিনে চৰকাৰ আৰু দলৰ সহায়ত কঠোৰ শ্ৰম কৰি নিচেই কম শময়ৰ ভিতৰত সেই প্ৰদেশ-বিলাক কুবিক্ষম কৰি তোলালে। ট্ৰেষ্টেৰ প্ৰচুৰ প্ৰাণাগৰ কাৰণে ট্ৰেষ্টেৰ উৎপাদন কৰাৰ ধৰিলে, ট্ৰেষ্টেৰ ডাইভাৰ প্ৰশিক্ষণ অনুষ্ঠানো গঢ়ি তুলিলে।

কুবিৰ লগে লগে ঔদ্যোগিক বিকাশতো গুৰুত্ব দিলে। নিজে উপলক্ষি কৰাৰ দৰে আঞ্চলিক অৰ্থপৰিবহনসমূহক উপলক্ষি কৰাইছিল যে ঔদ্যোগিক বিকাশৰ ওপৰতহে অৰ্থনৈতিক উন্নতি প্ৰভূত পৰিমাণে নিৰ্ভৰ কৰে। উদ্যোগৰ ক্ষেত্ৰত এনে ব্যৱস্থা কৰিলে যে কাৰখনানাৰ বিলাকে অধিক উৎপাদন কৰিলে শ্ৰমিকেও অধিক লাভ কৰিব পাৰিব। কাৰখনানাপৰিচালকৰ ওপৰত অধিক ক্ষণতা গৃহন্ত কৰিলে, অৱশ্যে শ্ৰমিকৰ লগত সকলো সময়তে সহযোগিতাৰে কাম কৰাৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলে।

ঔদ্যোগিক বিকাশৰ কাৰণে কঠলা আৰু পেট্ৰোলিয়াম বিশেৰ ভাবে আৱৰ্জনক। বৃহৎ কয়লাখনি ডনেট, তেলৰ পুঁ বাকু আৰু গ্ৰোজ্জনি আদিৰ শ্ৰমিকসকলৰ লগত তেঙ্গ ব্যক্তিগতভাৱে মধুৰ সম্পৰ্ক গঢ়ি তুলি অধিক উৎপাদনৰ সকলো বাবস্থা কৰিলে, শ্ৰমিকসকলক সমাজবাদী সমাৰ্জ গঢ়াৰ পথত অনুপ্ৰাপ্তি কৰিলে। সগতে শ্ৰমিকে যাতে সকলো সময়তে কুষকৰ লগত মধুৰ সম্পৰ্ক বক্ষা কৰে তাৰ গাৰণেও অনুৰোধ কৰিব ধৰিলে।

শ্ৰমিকসকল লেনিনৰ সামৰ্থ্যলৈ আহি ইমান আকৃষ্ট হৈছিল যে বাকু তেলৰ পুঁত এ নিকিটিন নামে শ্ৰমিক জনে লেনিনক সাক্ষাৎ কৰাৰ শিছত অভিভূত হৈ কৈছিল,—“যি কোনো মাঝহে অনুভৱ কৰিব যে লেনিনে ঠিক আমাৰ দৰেই জীৱন নিৰ্বাহ কৰে, তেঙ্গ আমাৰ সকলো কথা আৰু সামৰ্য্যৰ বিষয়ে জানে, আমাৰ দৰ্শনতাৰো তেঙ্গ উমান পায়। তেঙ্গৰ অসাধাৰণ সৱলতা আৰু আন্তৰিকতা দেখি আমি বিস্মিত হুলোঁ। তেঙ্গৰ লগত ৫ রিনিট সময় কঠলোও এনেহেন অনুমান হয় যেন আমি বহু-দিনৰপৰা তেঙ্গক জানোঁ। আৰু যেনিবা এগৰাকী নলে-গলে লগা বছুৰ লগত হে আমি মুকলি মনে কথা পাতিজোঁ।”*

* Reminiscences of Azerbaijan Communist about Lenin, Taken from Lenin, a Biography, P. 475

কল্পনা, পেট্রোলিয়ামৰ লগতে সোৱ উৎপাদন বৃক্ষিৰ ওপৰতো লেনিনে বিশেষ ভাৰ্তে গুৰুত্ব দিলে। ইয়াৰ উপৰি 'কুস্ত' মেগ্নেটিক এনোমিলিৰ নির্ধাৰিত উন্নয়ন আৰু বিশেষকৈ বিহৃত শক্তিৰ বিকাশৰ ওপৰত লেনিনে বিশেষ গুৰুত্ব দিয়ে। আমি পাই আছিছোঁ যে বৃহৎ উদ্যোগৰ চূড়ান্ত বিকাশ আৰু বৈচারিকবণ সমাজবাদৰ মুখ্য অঙ্গ কপে লেনিনে অনুভৱ কৰিছিল। বিহৃতৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁ নিজেও তদাৰক কৈছিল। সেই কাৰণে সৰল কৃষক বনুৱাসকলে বিজুলিবাতিৰ নাম লেনিনৰ নামৰ অনুকৰণত 'ইলিচ বাতি' দিছিল।

বিহৃতৰ বিকাশৰ লগত বিহৃত বিষয়ক যন্ত্ৰ-গাতিৰ বিকাশ আৰু শ্ৰমিকে বিনা ক্লেশ আৰু কম সময়তে যাতাযাত কৰিব পৰাকৈ যান বানৰো উপযুক্ত ব্যৱস্থা কৰালৈ।

লেনিনে কৃষক বনুৱাবিলাকৰ চিত্তত এনেভাৱৰ খলক লগাই দিলে যে তেওঁলোকে অনুভৱ কৰিব পাৰিলে যে কৃষি আৰু উদ্যোগৰ বিকাশ মানে তেওঁলোকৰ নিজৰ বিকাশ। কেউপিলে কেৱল উথপ্থপ্ত।

নতুন সমাজ গঠাত নাৰীঃ—অক্টোবৰ বিপ্ৰৱৰ আগতে কচিয়াত নাৰীৰ স্থান আছিল অতি মগন্য, নাৰীৰ সুকীয়া সত্তা আৰু ব্যক্তিত্বক সামাজিক মৰ্যাদা নিদিছিল। কিন্তু বিপ্ৰৱৰ পিছত লেনিনে নাৰীৰ জীবনলৈ আনি দিলে অচূতপূৰ্ব আৰু অবিশ্ববীয় পৰিবৰ্তন। নাৰীক স্বারলিপী, ধাৰীন আৰু সকলোক্ষেত্ৰতে মুক্ত কৰিবলৈ আহোপুৰুষাৰ্থ কৰিলে, নাৰী আৰু পুৰুষ হ'ল সকলো ক্ষেত্ৰতে সমান।

মাঝ্ব'-এগ্জেলচে দেখুণাই গৈছিল যে শ্ৰেণী বৈষম্যই পঢ়ত প্ৰধান সমাজ গঠি তুলিছিল, নাৰীৰ ওপৰত দাসত্ব আৰোপ কৰিছিল। নাৰী পুৰুষৰ ব্যক্তিগত সম্পত্তি পৰিণত হৈছিল। লেনিনেও কৈছিল যে নাৰী নিয়াতন পুঁজিবাদী সমাজৰ নিৰ্জে স্থষ্টি। লেনিনে নাৰী ধৰণৰ বচনত প্ৰকাশ কৰিছিল যে সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা হলে নাৰীয়ে সমান, মৰ্যাদা আৰু মূল্কি লাভ কৰিব।

তেওঁ বিপ্ৰৱৰ কৃতকাৰ্য্যস্থা নাৰীৰ সহযোগিতাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰীল বুলি কৈছিল। বিপ্ৰৱৰ পিছত ১৯১৮ চনত চোভিয়ট কংগ্ৰেছে গ্ৰহণ কৰা খচ-বা সংবিধানত নাৰীক পুৰুষৰ সমানে বাজৰনৈতিক আৰু অসামৰিক অধিকাৰ দিছিল। লেনিনৰ ভাৰতত প্ৰতিষ্ঠাৰ্ত বাক্সনৌয়ে বাস্তুৰ সকলো কাম পৰিচালনাৰ অধিকাৰ আৰু স্বয়েগ পাৰ লাগিব।

লেনিনৰ মতে কেৱল সন্তান প্ৰতিপালন কৰা আৰু ধৰণী কাম কাজ সংস্থা কৰাত আৰুক ধাকিলে স্বাভাৱিকতে নাৰী দাসত্ব পাশত আৱক হয়। সেয়ে শিশুবথা অনুষ্ঠান আৰু বাজহৰা ভোজনাগাৰ ব্যাপক ভাবে প্ৰতিষ্ঠা কৰিবে। ইয়ে নাৰীক পুৰুষৰ লগত সমানে নিষ্কৃত আৰু জাতিক গঠাত স্বৰোগ দিলে। *

* L Petrova, Lenin and Soviet Emancipation of women, Soviet Review, Vol VI, March 8, 1969.

লেনিনৰ মতুন অঞ্চনেতিক আঁচনিয়ে নাৰীৰ মুক্তিকো সামৰি ললে। জৱহৰলাল
মেহের ভাষাত নাৰীৰ মুক্তিৰ কাৰণে লেনিনে আৰু তেওঁৰ সমাজতান্ত্রিক দলে যি কাৰ্যাপদ্ধা
হাতত লৈছিল, পৃথিবীৰ আন কোনো দেশেই তেতিয়ালৈ সিমান কৰা নাছিল।*

বিমৰ আগত যি চোভিয়েট দেশৰ নাৰী (বিশেষকৈ গাঁওত) সম্পূৰ্ণকপে অশিক্ষিত
আছিল, আজি তাত এছনৌও অশিক্ষিত নাৰী নাই। সম্পত্তি চোভিয়েট দেশত নাৰী আৰু
পুৰুষৰ মাজত কোনো প্ৰভেদ নাই। বাঙ্গনেতিক, অঞ্চনেতিক, বৈজ্ঞানিক আদি কৰি
সকলো ক্ষেত্ৰত তেওঁলোক আজি অগ্ৰী, প্ৰত্যোকে সমাজবাদৰ আদৰ্শত নিজক আৰু জাতিক
গচিবলৈ যেন দৃঢ়পৰিকৰ।

সমাজতান্ত্রিক শিক্ষা : লেনিন আছিল যথাৰ্থ সমাজবাদী। তেওঁৰ আদৰ্শ, চিন্তা,
চৰ্চা সকলো সমাজবাদতে নিবক্ষ আছিল। তেওঁৰ দৃঢ় বিশ্বাস আছিল যে কেতোৰে মিৰ্কাৰ্বত
বিধি-ব্যৱস্থাৰ দ্বাৰা সমাজবাদী সমাজ গঠি তোলা অসম্ভৱ, শিক্ষা, সংস্কৃতি আৰু জীৱন
নিৰ্বাহ পদ্ধতিৰ দ্বাৰাহে তাক সম্ভৱপৰ কৰি তুলিব পৰা হব। আৰ্থিক অৱস্থা, শিক্ষা,
ইত্যাদি কৰি সমাজ জীৱনৰ প্ৰতি পদক্ষেপতে ব্যক্তিয়ে অনুভৱ কৰিব পাৰিব জাগিব যে
তেওঁ সমাজবাদী।

সমাজবাদী সমাজত ব্যক্তি মাত্ৰেই যি কোনো ধৰণৰ বাস্তীয বা ব্যক্তিগত কামৰ কাৰণে
উপযোগী হব জাগিব আৰু যি কোনো কাম সম্পৱ কৰিবলৈ সাজু থাকিব জাগিব। সমাজবাদ
শৃংস্কৃতপৰা গঠি উঠিব নোৱাৰে, মানুহৰ চিন্তা, চৰ্চা, বৃক্ষ, আধ্যাত্মিকতাৰ ভেটিত হে
ই গঠি উঠা সম্ভৱপৰ। পুৰণি সমাজখনৰ ভেটিতেই কৃষক, বহুৱা আৰু বৃক্ষজীৱীসকলৰ
প্ৰাণত সমাজবাদৰ ভাৱ সকলৰ কৰিব জাগিব। প্ৰত্যোক ব্যক্তিয়ে শিক্ষা আৰু সংস্কৃতিৰ
মাজেদি সমাজবাদত উৎসুক হোৱাৰ প্ৰেৰণা পাব জাগিব।

সেয়ে লেনিনে বাধ্যতামূলক শিক্ষা ব্যৱস্থা আৰু মিৰ্কন্দৰতা দূৰীকৰণৰ ওপৰত বিশেষ
গুৰুত আৰোপ কৰিলে। ১৪ বছৰলৈ শিশুক বাধ্যতামূলকভাৱে বিনায়ুলীয়া শিক্ষা দিয়াৰ
ব্যৱস্থা কৰিলে আৰু ৫০ বছৰৰ ভিতৰত কোনো লোকেই যাতে নিবক্ষৰ হৈ থাকিব
নোৱাৰে তাৰো ব্যৱস্থা কৰিলে। লেনিনৰ চোভিয়েট চৰকাৰে দহ বছৰৰ ভিতৰত
কচিয়াৰপৰা বলিয়া আৰু অসমৰ্থ আদিত বাহিৰে আন সকলোকে সাক্ষৰ কৰাৰ প্ৰতিজ্ঞা
গ্ৰহণ কৰে। গৃহস্থই অলপ বাধা জমালে যদিও যথাৰ্থতে এওঁলোক প্ৰায় লক্ষ্যত উপনীতই
হৈছিল।

আগতে শিক্ষা আছিল গীৰ্জাৰ অধীন। জাৰতস্বৰ শিক্ষামন্ত্ৰীৰ মতে, গাবোৱান,
লঙুৱা, বাজনি, খোৱা প্ৰতিব সম্ভানক শিক্ষা দিয়া আছিল নিবিক্ষ, এনে পৰিয়ালৰ
সম্ভানক চিৰদিন সিঁহত জনৰ পৰিবেশত বাধি শোধণ কৰি থকাই আছিল তেতিয়াৰ
আদৰ্শ। জাৰতস্বৰ ছাত্রক শিক্ষোৱা হৈছিল,—

* Nehru, Soviet Russia, Women and Marriage

প্রশ্ন :—ধর্মই আমাক জ্ঞানের প্রতি কি কর্ম করিব শিকাইছে ?

উত্তৰ :—পূজা করিবলৈ, সাধু আচরণ দেখুবাবলৈ, কর দিবলৈ, সেৱা করিবলৈ, তালী
পাবলৈ আৰু প্ৰাৰ্থনা কৰিবলৈ।”*

চোভিয়েট খাসনে কেৱল শিক্ষা বাধ্যতামূলক কৰি বা শীৰ্জনাৰ কবলৰ পৰা মুক্ত কৰিয়ে
নেৰিলে, পুৰণি সকলো ধৰণৰ অৰ্থ আৰু প্ৰতিক্ৰিয়ালীলা নীতিও উচ্ছেদ কৰিলে। সকলো
শিশুক সমানভাৱে শিক্ষাগান্ধিৰ সুযোগ দিলে, ভাষা নোহোৱাক ভাষা দিলে, লিপি নোহোৱাক
লিপি দিলে আৰু সকলো শিশুই মাতৃভাষাৰ মাধ্যমত শিক্ষা লাভৰ স্বচল পালে। আগতে
জ্ঞানজ্ঞনৰ প্রতি অমুগত হৰলৈ শিক্ষোৱা শিক্ষাৰ সলনি, এতিয়া সমাজবাদত দীক্ষিত কৰি
তোলাৰ ব্যৱস্থা কৰিলে। লগতে শিকালে উৎপাদন কৰতাৰ বচোৱাৰ তাংপৰ্যৰ কথা।
আলোচনী, বাতৰি কাকত, বঙমঞ্চ, চিনেমা, বক্তৃতামঞ্চ আদিক শিক্ষা প্ৰচাৰৰ যন্ত্ৰ কৰি
তুলিলে। বাতৰি কাকত, আলোচনী আৰু প্ৰকাশন অছুষ্টানবোৱক দলীয় আদৰ্শ প্ৰচাৰ
কৰিবলৈ অছুবোধ কৰিলে। প্ৰকাশন অছুষ্টানবোৰে দলীয় আদৰ্শ প্ৰচাৰৰ কাৰণে লোৱা
প্ৰত্যেকটো উন্নতকে প্ৰশংসা কৰিলে। কিনাপ আৰু বাতৰি কাকতৰ বহুল প্ৰচাৰ, পুথি-
ক্ষেত্ৰাব বিস্তৃতি আৰু অধ্যয়নাগাবৰ বিৰ্যাণ, সংৰক্ষণ আদিব বিশেৰ ব্যৱস্থা কৰিলে।
আৱকি অন্তৰ্ভুক্ত হোগে শিক্ষা প্ৰচাৰতো গুৰুত্ব দিলে।

কৃষক আৰু প্ৰমিকসকলে যাতে ষেছাই বাড়ীয় আদৰ্শ কপালিত কৰিবলৈ আগবাতি
আহে, তাৰ ওপৰতো লেনিনে গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলে। দেশৰ প্ৰতিজন শিশু, কিশোৰ
আৰু যুৱকক যাতে দেশৰ কাৰণে সম্পূৰ্ণকপে উপৰোক্ষী কৰি তুলিব পাৰে, তাৰ ওপৰত
আটাইতকৈ বেচি গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলে। গৃহশুভ আৰু বহি: শাক্তিৰ হস্তক্ষেপৰ চৰম
ছৰ্দশাৰ কালতো তেওঁ নতুন পুৰুষৰ সুশিক্ষাৰ প্রতি আটাইতকৈ বেচি চকু দিছিল।

নতুন পুৰুষৰ শিক্ষাখ বিষয়ে কৰিলৈ গৈ লেনিনে কৈছিল বে তেওঁলোকৰ মুখ্য কাম
কেৱল ‘শিক্ষা’, সমাজবাদত দীক্ষিত হোৱাৰ উপৰিও মানবজ্ঞাতিয়ে স্থষ্টি কৰা সকলো
ধৰণৰ জ্ঞান আহৰণ কৰি চিতৰ বিস্তৃতি সাধন কৰাও তেওঁপোকৰ অধান কৰ্তব্য।

নতুন পুৰুষে কৃষক-বহুবাবৰ কাৰে কাৰে কাম কৰি বাস্তুজ্ঞান আৰু অভিজ্ঞাতাৰ লাভ
কৰিব লাগিব। যুৰশক্তিয়ে এনেমৰে শিক্ষাজগতত অভী হৰ লাগিব যাতে প্ৰতিদিনে প্ৰতিধিন
গাঁও বা নগৰত কিবা নহয় কিবা এটা নতুন কাম বা সমস্যা সমাধা কৰিব পাৰে। যুৰশক্তি
যাতে সকলো সময়তে নিজেৰ লগতে আৱকো সচেতন আৰু নিয়মাবলীৰ্ত্তি হৰলৈ অছুপ্ৰাপ্তি
কৰে তাৰ কাৰণেও লেনিনে আবেদন জৰালে।

লেনিনৰ মতে বৰ্জেৱাত্মক দিনত মানবজীৱন আছিল একপ্ৰকাৰ ‘কুকুৰজীৱন’। তেওঁয়া
এটা শ্ৰেণীয়ে আৱ এটা শ্ৰেণীক শোবণ কৰি, অসুস্থৰকপে স্বাধৰণ হৰলৈ তথা জৰাইতি
কৰিবলহে যেৱ শিকাইছিল। নতুন পুৰুষৰ আগত যাতে এনে অমাৰীয় আদৰ্শ তুলিবা

* Nehru, Soviet Russia, Education.

নহয়, শান্তিপূর্ণ মানবীর অমু মাজেদি বাতে স্বাহ সমাজবাদ গঢ়ি তুলিব পৰা ইহ, তেমে আদর্শ শিক্ষা, সংকৃতি আদিব মাধ্যমত মাতি ধরিবলৈ অসুরোধ জনালে। এক্ত সমাজ-তাত্ত্বিক নৈতিকতাৰ বিষয়ে লেনিনে কৈছিল'—“ইয়াৰ জেটি হ'ল সমাজবাদক সুপ্রত আৰু সুসমৰ কৰা, আৰু ই নিৰ্ভৱ কৰে সমাজতাত্ত্বিক প্ৰশিক্ষণ, শিক্ষাপৰ্যায়ত আৰু শিক্ষাদান পজতিব ওপৰত।”* এক্ত সমাজতাত্ত্বিক হৰলৈ হলে সমাজতাত্ত্বিকতাৰ প্ৰতি আগুণ্যতা থাকিব লাগিব, অমিকম স্বৰ্থ আৰু শান্তিব কাৰণে সংগ্ৰাম কৰিব লাগিব, দেশক ভাল পাৰ লাগিব, আন্তৰ্জাতীয়তাবোধত উভুৰ হব লাগিব, সমাজতন্ত্ৰৰ শক্ৰৰ প্ৰতি আপোচ-বিহৌন ভাবে সংগ্ৰামৰত হব লাগিব, সকলো সময়তে স্বীকৃতাৰ ভাবেৰে উভুৰ হব লাগিব আৰু সমাজৰ উন্নতিৰ কাৰণে কঠোৰ অম কৰিবলৈ সততে সাজু থাকিব লাগিব। সকলোৰে উপৰি ব্যক্তিগত আৰু বাজহৰা জীৱনৰ বাজত কোনো ধৰণৰ পাৰ্থক্য থাকিব নালাগিব।

দেশৰ শিশুসকলক ভৱিষ্যত সমাজতন্ত্ৰৰ উন্নবাধিকাৰী বুলি বিবেচনা কৰি সিঁড়তক যথাৰ্থ সমাজতাত্ত্বিককলপে গঢ়ি তুলিবলৈ লেনিনে অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিলে। তাৰ কাৰণে শিক্ষকসকলক পোৱতে প্ৰশিক্ষণ দিয়াৰ বিহীত ব্যৱস্থা কৰিলে। লেনিনে কৈছিল যে সমাজতন্ত্ৰৰ কাৰণে মেহ আৰু মন উজ্জ্যবে স্বত্ব শক্তিশালী আৰু সক্ৰিয় ব্যক্তিব হে প্ৰয়োজন। মনেৰে কৱনা কৰা ধৰণে বাস্তৱত কথ দিবলৈ তেওঁ চেষ্টাৰ অলপো ছঁটা নকৰিলে। অথচ সেই সময়ত গৃহ আৰু বৈদেশিক অসংখ্য শুক্ৰপূৰ্ণ কামত তেওঁ দিনে বাতিয়ে লিখ থাকিব লগাত পৰিছিল।

যথাৰ্থতে লেনিন এটা অবিস্ময়ীৰ আচৰিত স্থষ্টি।

বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি বিজ্ঞাব বিকাশত :—লেনিনে সমাজবাদ মানে বিশেষকৈ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ ওপৰত বিশেষভাৱে গুৰুত্ব আবেপ কৰিছিল। আৰু উৎপাদন বৃদ্ধিৰ কাৰণে গুৰুত্ব দিছিল বৃহৎ উজ্জোগীকৰণ আৰু বৈহাতীকৰণত। এই হয়েটাৰ উৎকৰ্ষতা আৰু কৃতকাৰ্য্যতা নিৰ্ভৱ কৰিছিল বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিজ্ঞাব বিকাশ আৰু উৎকৰ্ষত ব ওপৰত। লেনিনৰ গভীৰ বিশ্বাস আছিল যে “বৈজ্ঞানিক, প্ৰযুক্তিবিজ্ঞাবিদ আৰু শ্ৰমিকৰ মাজত মধুৰ সম্পর্ক গঢ়ি তোলাত জগতৰ কোনো অসং শক্তিয়েই বাধাৰ স্থষ্টি কৰিব মোৱাবে।” ** লেনিনে কৈছিল বে সমাজবাদী সমাজত আৰ্থিক আৰু সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত উৎপাদিকা শক্তি বৰ্দ্ধনৰ ঘোগেদি বিজ্ঞানে সততে প্ৰগতিৰ পথত আগবঢ়াত সহায় কৰিবই। গতিকে বৈজ্ঞানিক শিক্ষা, আৰু পৰিবেশ গঢ়ি তোলাত গুৰুত্ব দিলে। বৈজ্ঞানিক সকলৰ লগত দ্বিষ্ট সম্পর্ক বক্ষা কৰি সকলো প্ৰকাৰৰ সহায়-সাহায্য আগবঢ়াৰ ধৰিলে। বৈজ্ঞানিকসকলক অজা কৰা কাৰণে প্ৰতিমান অৰূপে লেনিনেও তেওঁলোকৰ পৰা মানসংকোচ

* V. I Lenin, Selected works, Vol 8, P 518.

** V I Lenin, Collected works, Vol 80 P. 402.

আক মানবতাত্ত্বিক লিভ-নতুন আবিষ্কাৰে উপভূত হৈছিল। কে. উমিয়ায়েভ দৰে বৈজ্ঞানিক গবাকীয়ে ‘বিজ্ঞান আৰু গণতন্ত্ৰ’ এহ বচনা কৰি অক্ষাৰে লেনিনৰ হাতড় উৎসৱ কৰিছিল আৰু পৌৰৱ কৰিছিল যে তেওঁলোকে লেনিনৰ দৰে অতিমানৱ গবাকীৰ সমসামৰিক হৈ অস্থান্তৰ স্বৰূপ লভিছে। চোভিয়েট দেশৰ বৈজ্ঞানিকসকলক লেনিনে তেওঁৰ কৱনাৰ সমাজতন্ত্ৰবাদ গঠি তোলা কাৰ্য্যত উদ্বৃক কৰি তুলিব পৰাতো লেনিনৰ কাৰণে কম গৌৰৱৰ কথা নহয়।

অৱিকলনে উৎপাদন বৰাবৰে হলে উৱত ধৰণৰ যন্ত্ৰপাতি ব্যৱহাৰ কৰিবই লাগিব, কাৰণ তেওঁয়াহে কম প্ৰয়াসতে অধিক বস্তু উৎপাদন কৰিবপৰা হব। মাঝুছৰ কঠোৰ অম যন্ত্ৰৰ ঘাৰা লাঘৱ কৰিবই লাগিব, কিন্তু লক্ষ্য বাখিব লাগিব, য'তে যন্ত্ৰ আৰু মাঝুছৰ মাঝত সততে সমষ্টয় বক্ষা পৰে। ইয়াৰ কাৰণে বৈজ্ঞানিক শিক্ষাৰ অধ্যয়ন, অনুশীলন আৰু গবেষণাৰ ওপৰত গুৰুত দিয়াৰ দৰে প্ৰযুক্তি বিজ্ঞাব অধ্যয়ন, অনুশীলন আৰু গবেষণাৰ ওপৰতো সমানে গুৰুত দিলে। পুঁজিবাদী সমাজবো ভাল কথাৰ অধ্যয়ন আৰু অনুশীলনত তেওঁ গুৰুত দিছিল। ধিয়ে মানবতাৰ বিকাশত সহায় কৰে তেনে উদ্ভাৱন বা আবিষ্কাৰ বাস্তৱত প্ৰয়োগ কৰাত যাতে অকণো পলম কৰা নহয়, তাৰ কাৰণে লেনিনে দঢ়াই দঢ়াই অনুৰোধ কৰিছিল।

এফ. চান্দেৰ মামে বৈজ্ঞানিক এজনে বকেট আবিষ্কাৰৰ কলনা কৰাত দেশৰ হৰ্দিন সত্ত্বেও তেওঁক উৎসাহিত কৰিছিল, সকলো প্ৰকাৰৰ সহায় সাহায্যৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিছিল। বৈজ্ঞানিক চিন্তাই তেওঁৰ মন এনেদেৰে অধিকাৰ কৰি বহিছিল যে বি কোৰো আবিষ্কাৰ বা উদ্ভাৱন তেওঁ সতকাই আয়ৰছ কৰি লব পৰা হৈছিল। হই-এগবাকী বিশেষজ্ঞই হেনো লেনিনৰ অসাধাৰণ বৃৎপত্তি দেখি আচৰিত হৈ উঠিছিল।

পেট্ৰুলি বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি বিজ্ঞাব ক্ষেত্ৰতো লেনিন মাৰ্কোয় আদৰ্শবেহে আগ বাঢ়িছিল। বৈজ্ঞানিক আৰু প্ৰযুক্তিবিদ সকলকো সমাজবাদত উদ্বৃক কৰি তুলিছিল। লেনিনৰ মতে বৈজ্ঞানিক মাত্ৰেই ভৌতিকবাদী, কাৰণ ভৌতিকবাদৰ ওপৰতে প্ৰতিষ্ঠিত বৈজ্ঞানিক মূল্য আৰু আবিষ্কাৰ কিন্তু বৈজ্ঞানিক মাত্ৰেই দৰ্শাত্মক ভৌতিকবাদী নহয়, ‘মাৰ্কোয় পতাকাৰ তলত’ শীৰ্ষক আলোচনী এখনলৈ জেখা ‘বগোষ্ঠত ভৌতিকবাদৰ তাৎপৰ্য’ শীৰ্ষক আলোচনা এটাত লেনিনে লেখিলে ষে যেতিৱালৈকে বৈজ্ঞানিকসকল দৰ্শাত্মক ভৌতিকবাদৰ ভেটিত প্ৰতিষ্ঠিত হৈ বৰ্জেৱা আদৰ্শৰ আক্ৰমণৰ বিকল্পে অৱতীণ নহয়, যেতিৱালৈকে প্ৰাকৃতিক বিজ্ঞান পূৰ্ণ বিকশিত নহব। বৈজ্ঞানিক মাত্ৰেই মাৰ্কোদৰ্শিত দৰ্শাত্মক ভৌতিকবাদৰ অনুগামী হবই লাগিব।

চোভিয়েট দেশৰ কলা আৰু সাহিত্যৰ বিষয়েঃ—সমাজ গঠাত কলা আৰু সাহিত্যৰ অতুলনীয় প্ৰভাৱৰ কথা লেনিনে সততে উপলক্ষি কৰিছিল। লেনিনে বিশ্বাস

কবিতাল বে তেওঁৰ আদর্শ সমাজতান্ত্রিক সমাজ গঢ়াতো কলা আৰু সাহিত্যই উন্নেছোপ্য অবিহণ ঘোগাৰ। কলা আৰু সাহিত্যই জনগণক সমাজতন্ত্রবাদত্ব দৈক্ষিণ্য কৰি, উজ্জল ভৱিষ্যৎ গতি তুলিবলৈ সংগ্ৰামশীল কৰি তুলিব লাগিব। ইয়ে সমাজত উন্নতলাৰ স্থষ্টি কৰিব নালাগিব, বাজনৈতিক আদর্শৰ লগত সমস্য বক্ষা কৰি থাকে আগবংশতে ভাৰপ্রতি সমাজতান্ত্রিকসকলে চোকা দৃষ্টি বাধিব লাগিব। কিন্তু সাহিত্যিক শিল্পীক ভাঁড় আৰু সৌম্বৰ্যৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত কোনো প্ৰকাৰৰ বাধা-নিৰেধৰ স্থষ্টি কৰিব নালাগিব।

নতুনত্বৰ নামত অবাস্তু বা আচৰিত ধৰণৰ সাহিত্য-কলাৰ স্থষ্টিৰ তেওঁ কঠোৰ সমালোচক। এনে স্থষ্টিক বুৰ্জোৱা স্থষ্টি বুলি নিম্না কৰিছিল, কিন্তু মানৱতাৰ মঙ্গলকাৰী কলা সাহিত্যৰ বিকাশৰ কাৰণে বিশেষ ধৰণে চকু দিছিল আৰু অচুপ্ৰেৰণা ঘোগাইছিল। কেৱল কেইশ বা কেইহাজীৱমান বৃক্ষজীৱীৰ কাৰণে স্থষ্টি কলা-সাহিত্যৰ প্ৰতি তেওঁৰ আকৰ্ষণ আছিল স্বীকৃতি নিদিছিল। জনজীৱনৰ কাৰণে স্থষ্টি কলা-সাহিত্যৰ প্ৰতি তেওঁৰ আকৰ্ষণ আছিল স্বাভাৱিক, তেনে স্থষ্টিক উৎকৃষ্ট বুলি স্বীকৃতিও দিছিল। মুঠতে কলা সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰতে সৰ্বহাবাৰ অঙ্গল বা আনন্দবৰ্ধনেই আছিল লেনিনৰ আদৰ্শ।

সেখে সৰ্বহাবাৰ লেখক মেজিমগকৈলৈ আছিল তেওঁৰ অসীম শৰ্কা। চোভিয়েট দেশৰ শিল্পী সাহিত্যিকৰ কাৰণে লেনিনৰ মতে গৰ্কা উজ্জলতাৰ মানদণ্ড অৰূপ। মাঝাকোভৰ্স্কি প্ৰযুক্তি অঞ্চ কেইবাগৰাকী লেখককো লেনিনে শৰ্কা কৰিছিল, তেওঁলোকৰ বচনা আছিল তেওঁৰ মানত অতিশয় প্ৰিয়।

লেনিন বিজেও আছিল কলামোদী, তেওঁ সঙ্গীত আৰু কবিতাৰ ভক্ত। সাহিত্য-কলাৰ প্ৰভৃতি বিকাশৰ জৰিয়তে সমাজ জীৱন মধুৰ আৰু মিঞ্চ কৰাই আছিল লেনিনৰ লক্ষ্য।

ৰাষ্ট্ৰ পৰিচালনাৰ বিষয়ে :—লেনিন আছিল আদৰ্শ বাজনীতিবিদ আৰু মুশাসক। শাসনযন্ত্ৰৰ নিপুণতাৰ ওপৰত যে বাষ্টৰ শক্তি সামৰ্য্য আৰু প্ৰগতি নিৰ্ভৰ কৰে এই কথা লেনিনে অমুভৰ কৰিছিল।

লেনিনৰ মতে চোভিয়েট দেশ প্ৰকৃত গণতন্ত্ৰৰ ভেটিত গতি তুলিব লাগিব। সেয়ে স্থানীয় চোভিয়েটবিলাকৰ ওপৰত অধিক দায়িত্ব অৰ্পণ কৰিলৈ। এই স্থানীয় চোভিয়েট-বিলাকৰ প্ৰতিবেদন, পৰামৰ্শ আদিত যথেষ্ট গুৰুত দিছিল। প্ৰতিবেদন আদি মন্ত্ৰীপৰিবেদনে বিবেচনা কৰিছে নে বাই, তেওঁ তাৰ বিষয়েও চকু দিছিল। আৰকি স্থানীয় চোভিয়েট কেতবোৰ লগত ব্যক্তিগত সম্পর্কও প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল আৰ্মেনিা তথা পৰামৰ্শ আগবংশত আছাইছিল। কিন্তু আন্তৰিকতাহীন চোভিয়েটবিলাকৰ তীব্ৰভাৱে সমালোচনা কৰিছিল।

স্থানীয় প্ৰশাসনীয় গোটবিলাকৰ বহু পৰিমাণে বাধীনতা দিছিল সঁচা, কিন্তু কাৰ্য্যাকলাপৰ বিষয়ে সততে সতৰ্ক দৃষ্টি বাধিছিল। লেনিনৰ মতে এটা গোটাৰ প্ৰশাসনীয় ক্রষ্টা মানে সমগ্ৰ ৰাষ্ট্ৰৰ লোৰ-ক্ৰষ্টা। কামত থাকে কোনো গাফিলি নকৰে আৰু কাঁকি নিদিয়ে, আৰুতোৰণ আৰু আঞ্চলিকতাৰ পৰিচয় নিদিয়ে তাৰ প্ৰতি চকু বাধিছিল।

প্রশাসন এবং আৰু অমতাৰ মাজত মধুৰ সম্পর্ক গঠি উঠা লেনিনে সততে কামনা কৰিছিল, সেয়ে শাসকসকল নিষ্ঠাবান হোৱা কামনা কৰিছিল।

দলৰ কম্বৰেডসকলৰ দায়িত্ব যে অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ এই কথা লেনিনে বাবে বাবে সক্ৰিয়াই দি আছিল। কিন্তু সকলো চোভিয়েট বাসীয়েই দলৰ সদস্য নাছিল, এক ক্ষুজ্জসংখ্যকহে সমষ্টতুকু হৈছিল। লেনিনে প্ৰশাসকসকলে আৰু দলৰ কম্বৰেডসকলে যাতে এই বিপুল সংখ্যক অমতাক দেশ গঠিবলৈ আগ্ৰহীল কৰি তোলে তাৰপ্রতি গুৰুত্ব দিছিল। দলীয় সদস্যৰ দৰে নিৰ্বায়ীসকলকো দেশ গঠাত সকলো স্বীকৃতি আৰু বিভিন্ন পৰিষদ আৰদিলৈ নিৰ্বাচিত হোৱাত আৰু পদোন্নতি লাভ কৰাতো স্ম্যারহা কৰি দিব লাগিব। দেশ গঠাত সমষ্টাৱৰ সূচিকা কি গুৰুত্বপূৰ্ণ এই কথা লেনিনে স্পষ্ট কৰি দিছিল।

তত্পৰি লেনিনে চৰু দিছিল যাতে নেতৃবৰ্গই বাইজৰ লগত মধুৰ সম্পর্ক সততে বক্ষা কৰে। তেওঁ বিজে নগৰ-চহৰ, গাঁও, কাৰখানা আদি পৰিদৰ্শন কৰি অধিক আৰু কৃষকৰ লগত ঘনিষ্ঠতা গঠি তুলিছিল, তেওঁলোকৰ সকলো ধৰণৰ ওজৰ আপত্তি গুচাৰলৈও ঘৱপৰ হৈছিল। কেৱল লোকক দেখুৱাৰ উদ্দেশ্যে লেনিনে কৃষক বহুবাৰ লগত সম্পর্ক পতা বাছিল, তেওঁলোকৰ মাজত এজন সাধাৰণ কম্বৰেড হিচাবে আন্তৰিকতাৰ যোগ দিছিল। অস্থান নেতৃবৰ্গযো যাতে তেনেদেৰে সম্পর্ক বক্ষা কৰে, তাৰ কাৰণে অমুৰোধ কৰিছিল।

কম সংখ্যক কৰ্মচাৰীৰে কম ধৰচত নিয়াৰীকৈ শাসন ব্যৱহাৰ পৰিচা঳না কৰি বৰুক-কালীন সংকটৰ সময়ত দেশক কেনেকৈ সহায় কৰিব পাৰি তাৰ কাৰণেও তেওঁ অহোপুৰুষৰ্থ কৰিছিল। গৃহযুৰৰ সংকটকালত বহা প্ৰশাসনীয় গোটবিলাকৰ কংগ্ৰেছৰ মে অধিবেশনৰ সভাপতিলৈ লেনিনে লেখিছিল,—“সম্প্রতি আৰু কেইবছৰমানলৈ আমাৰ মুখ্য অ’ক সন্তু কৰ্ত্ত্ব হব কৰ্মচাৰীৰ সংখ্যা বমাই শাসনযন্ত্ৰৰ কলেৱৰ সক কৰা আৰু ব্যয় সংকোচন কৰা, সাংগঠনিক শক্তি বৰোৱা, এলাহ আৰু আমোলাতাৰ্ত্ত্বিকতা সম্পূৰ্ণৰূপে বৰ্জনকৰা, উৎপাদন অক্ষম হায় সম্পূৰ্ণৰূপে সংকোচ কৰা।” *

গণমন্ত্ৰীপৰিষদ, শ্ৰম আৰু প্ৰতিবাদ পৰিষদলৈ তেওঁ লিখিত আৰু মৌখিকভাবেও অনাইছিল যে চৰকাৰ আৰু দলে গ্ৰহণ কৰা সকলো বিধি, আইন আৰু প্ৰস্তাৱ যথা-সন্তুষ্ট কাৰ্যাল পৰিণত কৰিব লাগে। তেওঁন কৰিলৈ পৰিষদৰ বৈষ্ঠকৰ সংখ্যা কমিয় আৰু কৰ্মচাৰীৰ সংখ্যাও টুটাব পৰা হব আমোলাতাৰ্ত্ত্বিকতা আৰু অনাহক আমুষ্টানি কৰ্ত্তাৰ লেনিন ষোৱ শক্তি আছিল ইয়াক বিলোপ কৰিবলৈ তেওঁ অবিৰত ভাবে সংগ্ৰাম চলাইছিল, সমৰ্থকক কামৰ পৰা বিদায় দিছিল আৰু গুৰুদোষীসকলক বিচাৰৰ সমূৰ্ধীন কৰিছিল। এইবোৰ নিয়ুল কৰিবলৈ জনগণৰ পূৰ্ণ সহায়াগিতাও কামনা কৰিছিল। আৰু প্ৰতিগবাকী নাগৰিক সুশ্ৰিতি হৈ যাতে শাসনযন্ত্ৰ অংশ গ্ৰহণ কৰিবলৈ সক্ষম হয়, তাৰ কাৰণেও অমুৰোধ অনাইছিল।

* V I Lenin, Collected works Vol 58, P 444.

শ্রমিক শ্রেণীর চিঠি পত্র উভয় যাতে যথাযথভাবে দিয়ে ঝোক তেঙ্গলোকের আশ্চা-আকাঙ্ক্ষাপূর্ণত অগ্রাধিকাৰ দিয়ে, তাৰ কাৰণে প্ৰশাসনসকলক দচাই দচাই কৈছিল। এই ক্ষেত্ৰত অভিযোগ পালে, সময়ে সময়ে লেনিনে নিজেও বিচাৰৰ ভাব বহন কৰিছিল। ক্ষমতাৰ অপঞ্চায়োগ আৰু পৰনিদা তেঙ্গ সুলি সহিব নোৱাৰিছিল। এনে আশোলা বা নেতাৰ বিচাৰৰ ব্যৱস্থা বিনাবিলাম্ব কৰিছিল বা কৰোৱাইছিল। অথবা সময় কটোৱা বা লেহেম কৰ্ম্যবস্থাও তেঙ্গ সহিব নোৱাৰিছিল। সকলো কাম অৱগতিত, শৃংখলাবদ্ধ আৰু নিয়াৰীকৈ সম্পৰ্ক হোৱাহে তেঙ্গ সকলো সময়তে বিচাৰিছিল। মন্ত্ৰীপৰিষদৰ বৈঠকবিলাকো শৃংখলাবদ্ধ আৰু 'জ্বোখ-মাখৰ হোৱা তেঙ্গ কামনা কৰিছিল। ভিত্তিহীন কথা কোৱা বা তাৰ তেষ্টিত তৰ্ক-বিতৰ্কৰ স্থষ্টি কৰা দৃঢ়ীয় বুলি বিবেচনা কৰিছিল।

সেই বুলি অথবাই আনৰ ওপৰত প্ৰভাৱ কৰাবো চেষ্টা নকৰিছিল। মন্ত্ৰী-সকলক সকলো কথাতে মুকলি ভাবে অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ মুবিধাও দিছিল। সকলোকে কৰ্মবেড় দৃষ্টিবে চাইছিল, জিবণ বা মুকলি পৰত বৎ-ধৰ্মালিঙ্গ কৰিছিল, 'কৱল কাম'ৰ ক্ষেত্ৰত হৈফেৰ হোৱাহে সহ নকৰিছিল।

লেনিনে বাবে বাবে দাহাৰিছিল যে ভালবিধি, আইন বা প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰিলেই নহৰ, সেইবোৰ যথাযথকপে প্ৰযোগ কৰাহে আচল কথা। গতিকে প্ৰণয়নতকৈ প্ৰযোগৰ ওপৰত লেনিনে গুৰুত্ব দিছিল বেঁচি। লগতে যি কোনো ক্ষেত্ৰতে সুসমিধান পোৱাৰ কাৰণে যোগ্য ব্যক্তিক বিযোগ কৰাতো গুৰুত্ব দিছিল। "মামুহক পৰীক্ষা কৰি তেঙ্গ কি প্ৰতিত কাম কৰিছে তাক পৰ্যবেক্ষণ কৰাহে আমাৰ বৰ্তমান একমাত্ৰ আৰু সৰ্বপ্ৰথম কৰ্ত্ত্য।" * যিসকল আশোলা বা কৰ্মবেড়ে এই ক্ষেত্ৰত কাঁকি দিছিল বা প্ৰতাড়নাৰ চেষ্টা কৰিছিল, সেইসকলক লেনিনে ক্ষমাৰ অযোগ্য বুলি বিবেচনা কৰিছিল।

আশোলাৰ অৰ্হতা বাজনৈতিক সচেতনতা, বিবেকী, কৰ্মদক্ষতা, সাংগঠনিক নিপুণতা, ইত্যাদিবেহে নিৰূপণ কৰা হৈছিল। পঞ্জী নাদেৱ্যদা কুপঙ্কয়াই কোৱাৰ দৰে লেনিনে নিজে ঘেনে কঠোৰভাৱে কৰ্ত্ত্ব পালন কৰিছিল, আনেও তেনেকৈ পালন কৰাহে কামনা কৰিছিল। অস্তথাই তেঙ্গ কোনোকো ক্ষাণ নিদিছিল। ব্যক্তিগত অজুহাত দেখুৱাই কামত গাফিলি কৰা অহমনীয় দোষ বুলি বিবেচনা কৰিছিল। এনে দোষৰ কাৰণে মন্ত্ৰীপৰিষদৰ কৰ্মবেড় মন্ত্ৰীসকলক সারাধান কৰি দিবলৈও কুষ্ঠাবোধ কৰা নাছিল।

সেই বুলি অভিত্ব আচৰণ বা তুচ্ছ তাজিস্যৰ ভাব কেতিয়াও প্ৰকাশ নকৰিছিল। থাৰু তেঙ্গ কঠোৰ ভাবে সমালোচনা কৰে, পিছত তেঙ্গকেই উদগনিমূলক বুজনি দি অহুপ্ৰাণিতও কৰে। লেনিনৰ দৃষ্টিত সকলো সমান, সকলোকে তেঙ্গ পিতৃমূলক দৃষ্টিবে চাইছিল আৰু সকলোৰে সুখ, শাস্তি আৰু সমৃদ্ধিৰ কাৰণে অহোপুৰুষৰ্থ কৰিছিল। আমকি কোনেও যাতে অতিপাত শ্ৰম কৰিব নালাগে, জিবণি লবলৈ যথেষ্ট সময় পায়,

---

* V. I. Lenin, Collected works, Vol 33, P. 226

অস্থুখ হলে স্মৃতিক্রিয়া আৰু জিৰণি লব পাৰে, তেনে কথালৈও তেওঁ বিজে সতৰ্কে
চকু দিছিল। তেওঁৰ দণ্ডবৰ বা আম আমোলাৰ অস্থুখ-বিস্থুখ হলে বিজে ‘চোভিয়েট গৃহ’ত
ধকাৰ ব্যৱস্থা আৰু চূটী শপ্ত্ৰ কৰিছিল। আনকি যিসকল লোক হতাশালজ্জন হয়, জৌৱন
আৰু জগতৰ প্ৰতি মমতা ভ্যাগ কৰি অধীৰ হয়, সেইসকলৰ জৌৱন মধুৰ আৰু স্পন্দনপূৰ্ণ
কৰি তুলিবলৈও তেওঁ অশেৰ যত্ন আৰু অম বৰণ কৰিছিল। তেওঁক দেখা কৰিবলৈ
অহা খেতিয়াক এজনে আগৰ ভাল বিতচুয়োৰ হেকৱাই এযোৰ বেয়া কিনি লোৱা দেখি
তেওঁ ভাল নাপালো। আস্ত্য দণ্ডবৰ মন্ত্ৰীক লিখিতভাৱে অনুবোধ কৰিলে যাতে কৃষক
গবাকীক ভাল বিতচু এযোৰা লোৱাত সহায় কৰে।

এয়ে আছিল লেনিন। তেওঁ কঠোৰ আৰু কোমলৰ অপূৰ্ব সমাৰেশ। তেওঁৰ কঠোৰ
শাসন আৰু কোমল অবমৰ বাকে চোভিয়েট দেশক ঐক্যৰ ভেটিত সন্দৰ্ভভাৱে গঢ়ি উঠাত
প্ৰথাৰ ভাৱে অবিহণা ঘোগাইছিল।

চুৰি, ডকাইতি, ষেচখোৱা, আস্ত্যসাংকৰা আদি দুর্বলি সমূলি সহিব নোৱাৰিছিল,
বিশেষকৈ কমৰেডসকলৰ ক্ষেত্ৰত। এইসকলৈ শাস্তিৰ ব্যৱস্থা কৰিছিল আৰু বিশেষকৈ
চেষ্টা কৰিছিল চোভিয়েট দেশৰ পৰা এইবোৰ উচ্ছেদ কৰিবলৈ।

শ্যায়পালিকা যাতে দলীয় প্ৰভাৱৰ পৰা মুক্ত ধাৰ্কি শ্যায় বিচাৰ কৰিব পাৰে, তাৰ
প্ৰতিও চকু দিছিল। আইন মন্ত্ৰী দণ্ডবৰ' পৰা প্ৰচাৰ কৰাইছিল যে দোষ কৰিলে আনন্দকৈ
সমাজতাৎক্রিক দলভুক্তসকলেহে কঠোৰ শাস্তি ভুগিব লাগিব আৰু দলৰ সদস্যপদো হেকৱাই
লাগিব। কোনোৱে বদি দোষী কমৰেডক শাস্তি ভুগাৰপৰা মুক্ত কৰিবলৈ শ্যায় পালিকাক
প্ৰঙ্গাস্থিত কৰিছে বুলি লেনিনে শুনে, তেনেহলে তেনে কাৰ্য্যক তীব্ৰ ভাৱে নিন্দা কৰে।
তেওঁ বুজোৰলৈ চেষ্টা কৰে যে আইন প্ৰণয়নকাৰী দলৰ সদস্যসকলেই যদি আইন অমাঞ্জ
কৰে, তেনেহলে আইন প্ৰবৰ্তে ক'ত? দেশবেই বা শ্ৰীবৃন্দি হয কেনকৈ?

শাস্তিৰ কণ্পো লেনিমঃ—চোভিয়েট দেশৰ কাৰণে অক্তোৰৰ বিশ্঵ৰ পিছৰ এই
কালহোৱা আছিল অত্যন্ত সংকটজনক। এনে সময়তে চোভিয়েট দেশে বিচাৰিছিল শাস্তি,
সহতি আৰু আৰ্থিক বিকাশ। অথচ দেশৰ বাহিৰে-ভিতৰে প্ৰতিক্ৰিয়াশীল শ্ৰেণীটোৱে
যুজিছিল ওলোটা, কৰিছিল ওলোটা। চোভিয়েট দেশে সকলো বাস্তৰ লগত শাস্তিপূৰ্ণ
সহ অৱস্থানৰ মধুৰ সম্পর্ক গঢ়ি তুলিব বিচাৰে, প্ৰতিক্ৰিয়াশীল সাম্রাজ্যবাদীসকলে কিন্তু
পদে পদে বাধা জ্ঞাইছিল, চোভিয়েট দেশত হস্তক্ষেপ কৰিছিল, চোভিয়েট দেশৰ
মুজোৱাসকলক নতুন সমাজবাদী শাসন ওফৰাই পেশাৰলৈ থি কোনো প্ৰকাৰে সহায় কৰিবলৈ
আগবাটি আছিল, উচ্চাই মুৰিছিল।

এনে প্ৰতিকূলতাৰ মাজতো শাস্তি আৰু সংহতিৰ আদৰ্শেৰে অনুপ্ৰাণিত হোৱা
কাৰণে চোভিয়েট দেশবাসীয়ে বিদেশী বাস্তৰ লগত সম্পর্ক প্ৰতিষ্ঠা কৰি আৰ্থিক উন্নতিৰ
ক্ষেত্ৰত আগবাটিছিল, আনকি পুঁজিবাদী বাস্তৰসমূহৰ লগতো বাণিজ্যিক সম্পৰ্ক গঢ়ি তুলিছিল।

লেনিনে মুক্তি ভাবে ঘোষণা করিলে যে শান্তিপূর্ণ সহঅবস্থানৰ ভেটিত হে জাতিৰ বিকাশ সম্ভৱপৰ হব পাৰে, সাম্রাজ্যবাদী যুৰুৰ দ্বাৰা অসমৰ। লেনিনৰ মতে সাম্রাজ্যবাদী আৰু পুঁজিবাদী জাতিবিলাকেও শান্তিপূর্ণ সহঅবস্থানৰ ভেটিত প্ৰগতিৰ পথত আগবাঢ়িৰ পাৰে, অৱশ্যে শেষত সমাজবাদেই হে যে শ্ৰেষ্ঠত লভিব পিও নিচিত বুলি তেওঁ কৈছিল।

এনে আদৰ্শ আগত বাধি গৃহযুক্ত আৰু বিদেশীৰ হস্তমেপে চাল খকা কালতেই লেনিন আগবাঢ়ি গৈছিল আবেৰকাৰ যুক্তবাট্টি, ফ্রাঙ্ক, ইটান্টি, টেলও, জামানী আদিৰ লগত বাণিজ্যিক আৰু কৃটনৈতিক সম্পর্ক প্ৰাণিষ্ঠা কৰিবল। লেনিনে কৰিছ যে সাম্রাজ্যবাদ আৰু পুঁজিবাদ মেই ভাৰ্তিবন্ধনৰ মাজতে অৱক ধাঁকা আৰু তো ভৰে বাসী থাকিব সমাজবাদক বৈ আৱক, কো এণ্ড কোনাহি, প্ৰভাৱান্বত নহৰে যদিও শেষত সমাজবাদেই জয়যুক্ত হব

লেনিনে ৰোধণা কৰিছিল যে শোষক, অতোচানী, সানাজিগান্দী আৰু হস্তক্ষেপ-কাৰীসকলক আতবাৰ ক বণহে শক্তি প্ৰযোগৰ অ বগুচু, অখনৈৰাতিক প্ৰতিযোগিণৰ ক্ষেত্ৰত শক্তি প্ৰযোগৰ প্ৰযোজন নকৰে লেনিনৰ মতে বিজয়ী সবৎসাৰ দলে পুঁজিবাদওকৈ সমাজবাদ যে বহু ওপৰত আৰু সমাজতন্ত্রবাদ যে বহু উন্নত ধৰণৰ সমাজ ব্যৱস্থা—এই কথা আপোনা আপুনি প্ৰমাণ কৰিব।

গৃহযুক্ত অৱসান নোহুঁড়েতে ১১২১ চনৰ মে মাহত লেনিনে ঘোষণা দিবিছিল যে ইতিমধ্যে চৌভিয়েটৰ অধনৌতি জ্যৈত হ'লেই, কাৰণ সমগ্ৰ পৃথিবীৰ সৰ্বহাৰা শ্ৰমিকসকল যেন চৌভিয়েটৰ পিলে ব লাগি চাই আছে, পুঁজিবাদী বাট্টি আৰু পুঁজিপতিসকল চৌভিয়েট কঢ়িয়াৰ কৃতকাৰ্য্যতা দেখি আতঙ্কিত হৈছিল, -কৃত্যাত সমাজবাদৰ কৃতকাৰ্য্যতাই সমগ্ৰ পৃথিবীৰ ওপৰত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি বিজয়ী হোৱাৰ আশংকাত

কঢ়িয়াৰ বৈদেশিক নৌড়িৰ বিষয়ে ক্যান্থ্যা অসমত লেনিনে বাবে বাবে কৈছিল যে তেওঁলোকে কোনো বাট্টিৰ আভ্যন্তৰীণ কথাত হস্তমেপে নকৰিব। সকলো বাট্টটি আঞ্চনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰ, স্বাধীনতা আৰু সাৰ্বভৌমত লাভ কৰা উচিত। চৌভি য়েট দেশে আন্দৰ্জাতিক ক্ষেত্ৰত সকলো বাট্টকে সমান মৰ্যাদা দিব, মেই বাট্টদৃহুৰ প্ৰগতিমূলক আশা-আকাঙ্ক্ষা পূৰণত সহায় কৰিব।

পূৰ্ব বাট্টবিলাকৰ লগত বক্তৃতপূর্ণ সম্পর্ক গঠি তোকাৰ কামনাৰে ১৯২১ চনতে ইৰাণ, আফগানিস্তান, তুৰস্ক আদি দেশৰ লগত বক্তৃতপূর্ণ সান্দৰ্ভাপন ক'বল। বক্তৃত মানে যে পাৰম্পৰিক সহায়-সহযোগিতাহে তাকো লেনিনে স্পষ্ট কৰি নিৰিয়াকৈ নাথাকিল। চাঁৰ চান ইয়াৎচেৰ চৰকাৰে পোনতে সম্পৰ্ক পাঁতিবলৈ আগ্ৰহ কৰা নাছিল যদিও শেষত বক্তৃতপোশ্চত আৱক হয়। উপনিবেশ আৰু অৰ্ক-উপনিবেশবিলাকৰ সাম্রাজ্যবাদৰ কথলবপৰা মুক্ত কৰিলৈও লেনিনৰ চৌভিয়েট চৰকাৰ আগবাঢ়ি আহিল। মঙ্গলিয়াক সাম্রাজ্যবাদৰ কথলৰ পৰা মুক্ত কৰিলেই।

୧୯୨୨ ଚନ୍ତ ଜେନୋରୋତ ଆନ୍ଦ୍ରାତିକ ସମ୍ପିଲନ ପହିଛିଲ । ତାଇ ଲେନିନ ନିଜେ ଗୈ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶକ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ବ କରି ସାଂଗ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶବୋରର ନେତାସଙ୍କଳକ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶର ବୈଦେଶିକ ନୀତି ଆକୁ ଆଦର୍ଶ ବୁଝାବେଳେ ଟିକ୍ଷା କରିଛି । କିନ୍ତୁ ଅପରିହାର୍ୟ କାବଣ ବଶତଃ ନିଜେ ଯାବ ନୋହାବି ବୈଦେଶିକ ମସ୍ତ୍ରୀ ଚିତ୍ତବିନିକ ପଟିଲାଇ ତେଣୁର ଜ୍ଵରିତେ ବିଶ୍ଵ ସକଳୋ ଜ୍ଞାତିକେ ଜନାଇ ଦିଶାଗଲ ଯେ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶବ (୧ ଆଦର୍ଶ ହ'ଲ ବାହୁମତର ମାଜତ ଶାସ୍ତି ଆକୁ ଅର୍ଥନୈତିକ ସହ୍ୟୋଗିତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଆକୁ ୧୨ ପୁଜିବାଦୀ ଦେଶବୋରର ଲଗତ ବାଣିଜ୍ୟକ- ସମ୍ପର୍କ ଗଠି ତୋଳା ।

ଏହି ସମ୍ପିଲନତ କଟ୍ଟାବ ବୈଦେଶୀ ପଞ୍ଚାବ ଟି ଧବିଲ ଯେ ସବମନ୍ତି ମାଧ୍ୟମରେ ସକଳୋ ବାହୁମତ ମମର ମଜ୍ଜା ଟୁଳାବ ଲାଗେ । ଯୁକ୍ତ ବ୍ୟାଧ ଗେହ ପ୍ରଯାଗ ବରା, ଆକାଶୀ- ଯାନେବେ ଚୋର ଏକେ ଆଚମ୍ପାତ ଧାର୍ମ ଗ ବ୍ୟାଧ ମମା ୧୫ ଲୋହର ଓପରତ ଆକ୍ରମଣ କରି ବରସେଚିତ କାଥା ଯୁଗମ ମହାନାମାଦି ଧାର୍ମ କରିବାରେ ବ୍ୟାଲପନ ଅଧିବ୍ୟୋଧ ଜନାଯ । ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ଆ ଜାରୀ କରିବାରେ ଏବେଇ ଏଥା ଆକୁ ଇଯାତେଇ ସର୍ବ ପ୍ରଥମ ବିବଶ୍ଵାକରାବ ଗନ୍ଧାବ ପାତି ଧାର୍ମ । ୧୯୧୦, ୧୭ । ୧୯୨୨ ଚନ୍ତ ଶ୍ଵାୟ ଶାସ୍ତିର କାମନାତ ଅନୁଷ୍ଠାତ ହୋଇ ଆଉଦ୍ଧା ୨୯ ମ ଧନ୍ଦନ ଗ । ଗୋଟିଏ ନାମ ହକ୍କାର ବହର ଆଗତେ ଲେନିନେ ଦାତି ଧରି ଶାସ୍ତିର ପ୍ରକାରର ଦଖା ମୋବାବ ପାରିବାରେ ହାର୍ଦିଲ ।

ସାଂଗ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଜ୍ଞାତିବିଳାକେ କିମ୍ବୁ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶର ନୀତି ସହାୟତ୍ବରେ ଅନୁଭବ କରିବ ଚେଷ୍ଟା ନକରିଲେ । ତେଣୁଲୋକେ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶର ଓତ୍ସତ ଦାବୀ ଜନାଲେ ଯେ ଜାର ଆକୁ ବୁଝୋରା ତତ୍ତ୍ଵ ଦିନୀ ମହାଲା ତେବେଶକ ଥାଏ ପାରିଶୋଧ କରିବ ଲାଗେ, ବ୍ୟରସାୟ ବାଣିଜ୍ୟର ବାଟ୍ରୀଯକରଣ ଉଚ୍ଚେଦ କରିବ ଲାଗେ, ସାଂଗ୍ରାଜ୍ୟକରଣ କରିବ ଏବଂ ଦେଶର ପରିପାତାର କାରାଖାନାବୋର ତେଣୁଲୋକର ଓତ୍ସତାଇ ଦିବ ଲାଗେ । ଏବେବେର ପ୍ରକାରର ପରା ଲେନିନ ମୁକ୍ତିଲେ ଯେ ସାଂଗ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଜ୍ଞାତି- ଶମ୍ଭୁତେ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶକ ଆକୋ ଅଟ୍ଟାଏବ ଏଥର ଆଗର ଅରସ୍ତାଲେ ଯୋରାକେହେ କାମନା କରେ । ଏହିବୋର ଜ୍ଞାତିଯେ ଯେ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶର ମୁକ୍ତି ମନ୍ଦିର ଦାମଦର ଶିକଳିହେ ପିନ୍ଧାବ ବିଚାରେ ତାକେ ଅଭିବ କରିଲେ । ଆକୁ ୧୯୧୫ ମାର୍ଚ୍ଚାବ୍ଦୀ ଜ୍ଞାତିବିଳାକେ ଏଠା ଗୋଟି ସକଳେ କଟ୍ଟାବ ବିକଳେ ଥିଥ ଦିବଶୈ ସତ୍ୟଏତ ଶିଶ୍ତ ନୋହାରାକୈଓ ନାଥାକିମ । ଅରଣ୍ୟେ କଟ୍ଟାବ ଗତିଶୀଳ ନୀତିର ଆଗତ ସକଳୋ ବାଧା ଆତରି ଯାବଲେ ବାଧ୍ୟ ହଲ । ସତ୍ୟଏତର ଆହ ଫଳି ଜେନୋରୋବ ଓଚବର ବାପାଙ୍ଗୀ ନାମେ ସକ ନଗରଥମତ ଜାର୍ମାନୀର ଲଗତ ବାର୍ଜନୈତିକ ଆକୁ ବାଣିଜ୍ୟକ ଚୁକ୍ତି କରିବିଲେ କଟ୍ଟାବ ସମର୍ଥ ହ'ଲ । ଆନହାତେ କଟ୍ଟାବ ସାମରିକ ଶକ୍ତି ହ୍ରାସର ପ୍ରକାର ଅମ୍ବସବି ଲେନିନେ ବଡ଼ ବାହିନୀର ସଂଖ୍ୟା ଟ ଅଂଶ କରାଇ ସାଂଗ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଜ୍ଞାତିଶମ୍ଭୁତ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶର ଦୂଢ଼ ନୀତିର ଆଭାସ ଦେଖିବାଇ ଦିଲେ ।

୧୯୨୨ ଚନ୍ତ ଲେନିନେ କଟ୍ଟାବ ବୈଦେଶକ ନୀତି ବ୍ୟାଧ୍ୟା ପ୍ରସମ୍ପତ କର ଯେ ଚୋଭିଯେଟ ବାସୀଯେ ଶାସ୍ତି ଆକୁ ମହ ଅରସ୍ତାନର କାବଶେ ଚିରଦିନ ଚେଷ୍ଟା ଚଲାଇ ଥାକିବ । ଲେଇ ବୁଲି ଶାବୁକି, ଭୌତି ଆକୁ ତୋଷାମୋଦର ଓଚବତ କୋନୋପଧ୍ୟେ ଆଭ୍ୟମର୍ପଣ ନକରିବ । ଇଯାକେ

কলে রে চোভিয়েটগামীয়ে বৃক্ষাপনা বা আলোচনা-বিলোচনাৰ মাজেদি শাস্তি প্ৰতিষ্ঠা কৰিব বিচাৰে। নিৰ্বৰ্ষন স্বক্ষেপে ব্ৰেষ্ট সক্ষিৰ বথাকে দাঙি ধৰিছিল। কিন্তু আস্থাস্থান হানিকৰ চুক্তি বা সক্ষি তেওঁলোকে মানি নথম। দেশৰ ছৰ্ভিক আৰু সংকটৰ সম্বৰত সাম্রাজ্যবাদী পুঁজিপতি ৰাজ্যসম্মহে কচিথাক সাহায্য কৰাৰ ছলেৰে আকেৰ সাম্রাজ্যবাদৰ ঘাটি পতাৰ অভিসক্ষি চলাইছিস। লেনিনে তেমে সাহায্য চোকা মন্তব্যৰে প্ৰত্যাহাৰ কৰিছিল।

লেনিনে মুকলিভাৱে ইয়াকো জনাই দিছিল যে সাম্রাজ্যবাদী জাতিৰ লগত বাজনৈতিক বা বাণিজ্যিক চুক্তি সম্পৰ্কন কৰা মানে বুজোৱাৰ তত্ত্বৰ বিকল্প সংগ্ৰাম পৰিহাৰ কৰা নহয়। বুজোৱাৰ নাশ কৰিবলৈ যে ম'য়ীয় পক্ষতিৰ পক্ষবকল সংগাম চলাই থাকিৰ তাৰ দৃঢ়ভাৱে দোষণা কৰিছো। গ্ৰাম পুদিনীকৰণি সাম্রাজ্যবিস্তাৰ কৰি থকা মিত্ৰশক্তিক সাৱধান কৰি দিছিল যে চাতিয়েট দেশে ক'নো ভাৰ্যকিকে ভয় নকৰিব।

লেনিন সাম্রাজ্যবাদী যুদ্ধৰ ঘাৰ ধিখাধি আ'লি, আদৰ্শৰ যুক্ত হে তেওঁ সমৰ্থন কৰিছিল, তেওঁৰ নিশাম যাছিল যে এইন সমগ্ৰ বিশ্বত সমাজবাদৰ প্ৰতিষ্ঠা হব আৰু তাৰ লগে লগে সাম্রাজ্যবাদী যুদ্ধৰে অৱসান ঘটিব। আজি লেনিনৰ কলনা বহুপৰিমাণে বাস্তৱত কৰ্পায়িত। আজি পৃথিবীত এন এখন বৰ্ষ নাই, য'ত অন্ততঃ শ্ৰমিক জনসাধাৰণে সমাজবাদৰ পোষকতা নকৰে। সম্প্ৰতি ইউৱোৰ উপৰি এচিয়া আৰু আমেৰিকাৰো কেবাখনো দেশত সমাজবাদী বাস্তু গঢ়ি উঠিছে। এই বাস্তুপৰি সামাজ্য আৰু সাম্রাজ্যবাদী যুদ্ধৰ ঘোৰ বিৰোধী। গোভিয়েট দেশে বাস্তুসংৰূপ মিহিাত আজিও সম্পূৰ্ণ নিৰস্ত্ৰীকৰণ আৰু বিশ্বাস্তিৰ কাৰণে চেষ্টা চলায় আছে। ই লেনিনৰ আদৰ্শৰ বিজয়ৰ চূড়ান্ত নিৰ্দৰ্শন। যথাৰ্থতে লেনিন শাস্তিৰ ১৮

সমাজতান্ত্ৰিক দলৰ ওয় আন্ডৰ্জাতিক বৎগ্ৰেছত লেনিন :—১৯২১ চনৰ জুনৰ শেৰৰ পৰা জুলাইৰ আদীগৈ সমাজতান্ত্ৰিক দলৰ ওয় আন্ডৰ্জাতিক কংগ্ৰেছত সমিলন বহে। লেনিন তাইল অৱস্থাৰ সভাপত্ৰকৰ্মপৰি নিৰ্ধাৰিত হৈ।

এই কংগ্ৰেছত লেনিনে গোড়ে ঘট দেশৰ নকৰ শৰ্মনাহিক আঁচনি দাঙি ধৰে। এৰল প্ৰতিনিধিয়ে লেনিনৰ এই আৰ্দ্ধন প্ৰতি শিৰাশীল, সৰ্বদৰবাদৰ পৰিপন্থী আদি নামা ক'প আৰ্খা দিগে, বিধত সমাজবাদৰ গঢ়ি উঠাও ই প্ৰতিবন্ধক ষৰপে থিৱ দিব বুলিও কৰলৈ নেবিলৈ। কিন্তু কচিথাব বিশেষ পৰিস্থিতিৰ লগত থাপ খুঁড়াই ৰচনা কৰা লেনিনৰ অৰ্থবৈতিক আঁচনি শেৰত আন্দৰ্জাতিকে সমৰ্থন কৰে।

এই কংগ্ৰেছত সৰ্বমুঠ ৪৮ টা দলৰ প্ৰতিবিধি ঘোগ দিয়ে। কিন্তু সমিলনত আলোচনা হয় যে বিভিন্ন বাস্তুত সমাজবাদী বিশ্বেৰ গতি যেন বোধ হৈ গৈছে। অধিক ঝোগীৰ ওপৰত পুঁজিপতিসবলৰ গত্যাচাৰ বাচি গৈছে, সুদৰ্ক নেতৃত্ব অভাৱ দেখা গৈছে। গতিকে কংগ্ৰেছত দলীয় পুনৰ সংগঠনৰ বিষয়ে বিস্তৃত ভাৱে আলোচনা কৰা হয়।

এই কঠগ্রেহণ লেনিনে কয় যে পুঁজিবাদী দেশের সমাজভাস্ত্রিকসকলে অমিকসকলের মন কর্য করিয়ালৈ আহামুকৃষ্ণার্থ করিব লাগিব। লেনিনে আকো কয় যে অকল অমিকক কর্য করিলেই নহব, মদৌ সর্বহারাকে জয় করিব পারিব লাগিব। লগে লগে প্রতিক্রিয়াশীল বাংলাদেশিকসকলক নিয়ে ল করিব পারিব লাগিব। বাংলাদেশিকসকলক নিয়ৰ্মল কর্ব সবহারা অমিকর এক্ষবক্ষ শক্তিবে আগবঢ়াচিৰ পারিলে লেনিনৰ মতে বিপ্লব কৃতকার্য্য হবই হব।

লেনিনৰ আদৰ্শ সমৰ্থন কৰি তথ্য আন্তর্জাতিকৰ প্রতিনিধিসকল নিঙ নিঙ দেশলৈ ওভতি গৈ তেনেকৈ আলোচন পৰিচালিত কৰি কৃতকার্য্য হৈছিল আৰু লেনিনৰ কৌশলী নেতৃত্বৰ ভূম্যসী প্ৰশংসা কৰিছিল।

অৰ্থনৈতিক সংকট আৰ্তবিল :—গৃহযুদ্ধ আৰু তুল্ভিক্ষৰ লগত খাপখোৱাকৈ লেনিনে বচনা কৰিছিল, ‘নতুন অৰ্থনৈতিক আচনি’। ১৯২১ চনৰ অন্তত আৰু ১৯২২ চনৰ আদৰ্শতে লেনিনে আৰু দলে অনুভৱ কৰিল য এষ আঁচনি সফল হৈছে, তেওঁলোকে দেখিলে যে বৃষক আৰু বশুৱাৰ পৰ্যাপ্ত সম্প্ৰীতি স্থাপন হৈছে, র্যেত পথাৰ আৰু কাৰখনাৰ আজতো ভদ্ৰিক্ষাপন হৈছে। এই আচনি সম'জবাদৰ পাৰণে কোনো কোনো দ্বেক্ষিত প্রতিকূল আছিল কেবল চোভিয়েট দেশৰ বিশেখ ধৰণৰ পৰিচ্ছিতিৰ লগত খাপখোৱাবেহে ইযাক গ্ৰহণ কৰিছিল।

১৯২২ চনৰ মার্চিত বহু দলৰ কল্মীয সমিতিৰ মুকুসি অধিবেশনে লেনিনৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি সংকটকালীন অৰ্থনৈতিক আচনিৰ সমনি এক সমাজবাদী অৰ্থনৈতিক আচনি গ্ৰহণ কৰিয়ালৈ সিদ্ধান্ত লয। এই নতুন আচনি অনুসৰি পুঁজিবাদ সম্পূৰ্ণৰূপে বিলোপ কৰি সমাজক স্তৰে স্তৰে সমাজবাদলৈ আগবঢ়াচি নিব পারিব বুলি আশা কৰিল।

১৯২২ চনৰ ২ এপ্ৰিলত কেন্দ্ৰীয সমিতিৰ মুকুলি অধিবেশনৰ সামৰণি পৰে। এই সভাতে দলৰ নতুন বিষয়বৈধি নিৰ্বাচিত হয় আৰু জোচেফ টেলিনক পোন অথমবাৰৰ কাৰণে কেন্দ্ৰীয সমিতিৰ সাধাৰণ সচিবকৰ্পে নিৰ্বাচন কৰে।

লেনিন ঝুঁঁথঁ :—আগতে বিপ্লব গঢ়ি তুলিবলৈ আৰু অস্তোবৰ বিপ্লবৰ পিছত বিপ্লবক জীৱাই বাধিবলৈ আৰু নৱপ্রতিষ্ঠিত চোভিয়েট দেশক শক্ৰৰ কৰণৰ পৰা বক্ষা কৰি এখন স্বচ্ছ-সবল সমাজবাদী তথা সমাজতন্ত্ৰবাদী সমাজ গঢ়ি তুলিবলৈ লেনিনে আনকি প্ৰটত ভাত আৰু ৮কুত টোপনি নোহোৱাকৈ কি কঠোৰ শ্ৰম কৰিবলগীয়াত পৰিছিল মেই বিষয়ে ভাৰিলৈ বিশ্বিত হৰলগা কথা। তাতে আকো ১৯১৮ চনত আভতাযৌথে গুজীধাই তেওঁক ঘূৰ্ণাযা কৰি থলে। সেয়ে লাহে লাহে লেনিনৰ স্বাস্থ্য পৰি আহিব ধৰিলে, ভাগৰি পৰিল, ‘ইনচোমনিয়া’ত ভুগিব ধৰিলে।

লেনিনৰ স্বাস্থ্যলৈ লক্ষ্য কৰি বেন্দ্ৰীয সমিতিয়ে তেওঁক জিৰণি লৰলৈ বাধ্য কৰে আৰু ৬ সপ্তাহৰ কাৰণে চুটি মঞ্জুৰ কৰি গৰ্কা নামে গাঁথনলৈ জিৰণিৰ কাৰণে পঠালে। তেওঁ গ'ল সঁচা, কন্ত জিৰণি লোৱা নহ'ল বুলিব পাৰি। চৰকাৰ আৰু দলক গৰ্কাৰ

पर्याप्त डेर्मेशी परिचालना करि धाकिल, सकलो आचनि वा प्रस्तावर खच्चा आदिग डेर्मेशी भाबपर्याप्त करि दि धाकिल। मध्यीपरिषद आक फेन्हीय समितिर बैठकत आहि सभापतिहुणे करिले, दलव ११ श अधिवेशनव मुकली अधिवेशनव सভात योग दि सकलो धरणव आलोचनातो अंश एहण करिले।

गतिके तेंदुय सास्त्र्य घूर्णाइ नापाले, आगडैकुण वेचि इर्वलहे ह'ल। असहभौम युवरबिष आहिल अग्न्यतम वेग। डाक्तरव मते शबैवर डितवत पिष्टलव गुली बै योरा काबणे एष मृदव विष हैचिल। गतिके तेंदुक आत्रोपचार कराव सिद्धान्त करिले। २३ अप्रिलव दिना आत्रोपचार करि गुप्ती उलियाई पेशाले।

लेनिने किंतु दुर्बल हैये थाकिल। अर्थात कामो नवे। चिकिंसके पूर्वाकै जिबणि लवाले टानि अमुर्वोध करिल, शेषत गर्कात जिबणि लै थाकिवले याध्य करिले। लेनिनव अवस्था किंतु संकटजनक हे ह'ल। तेंदुव सेंहात आक सौ डवि निःमाव है गल। लगते मस्तकत चक्रवेऽचिच (Sclerosis) तै विषम कै दिव धरिले।

देशव थाल डाल चिकिंसवसकलक माता ह'ल। तेंदुलोवव ट्रिकान्तिक यदव यलत झूनव अज्ञानागत लनिन विच्छु सूस्त हल। तेंदुक परिवाले आक अनुवन्द वक्तु वाक्षरील लगत कथा पातिवले अमुमति दिया ह'ल। लगे लगे सामयिक सकलो समस्याव लगत आको निजक विशीन करि दिव धरिले।

९ २ चनव अस्ट्रोबरव २ ताबिधे लेनिन मळ्हालै ओडति आहे आक आहियेही बामव माजत बूव मारे। ३ अस्ट्रोबरव दिना मध्यीपरिषदव सभात मत प्रतिह करे आक ५ अस्ट्रोबरवत अंश एहण वरे फेन्हीय समितिर सभात। तेंदु वामलै घुरि अहा कथा कृषक बहुराव काबणे पवम आवन्दव कथा ह'ल। बाशिये बाशिये चिठ्ठ, टेलिग्राम आदि पठियाई तेंदुक गुलगनि जनाव वरिले। लगते वास्तव्यद लगलै आक डाक्तरव परामर्शमते चपिलैलेण अमु राध करिव नेविले।

चिकिंसके तेंदुक दिनात ११ वजाबपर्याप्त २ वजालै आक संक्रिया ६ वजाबपर्याप्त ८ वजालै दग्धवत काम करिवले अमुमति दिहिल। तेंदु किंतु टयाव पूर्ण व्यातिक्रम घटाले। सरब्रेपर्याप्त कामव माजत बूव गैव थका एटो गड्यास गटी झटा वाबणे तेंदु जिबणि लै आवन्द नोपोरात परिहिल निज हातेक कामनकरिलेव थोरा लोरा सकलो समयते मूदव काम करिवले नेवात परिल। सकलो समहते देश, दल आक सामाजिक नाना चिक्काबरमाजत बूव गैव थाके। जिबणि तेंदुव नाई।

लेनिनव दग्धवर सचिवव टोकाबपर्याप्त जनामते २ अस्ट्रोबरपर्याप्त १६ डिचेम्बरलै लेनिने विभिन्न विषयक सर्वमूळ २२४ थन चिठ्ठ आक टोका लेखे, १७१ जन मातृहुण अगत गुकहपूर्ण आलोचना पातेत, अन्तीपरिषद, अम आक प्रतिबङ्गा परिषद आक बाजू-नैतिक परिषदव मूळ ३२ थन-वैठकत सभापतिह करे। डक्टपरि, अर्गनीति, शिक्कानौडि,

সংক্ষিতি, উচ্চোগ, বেহা-বাণিজ্য, বৈদেশিক বীতি আদি কবি বিভিন্ন সমস্তা সমাধানত গুরুত্বপূর্ণ অংশ প্রাপ্ত করে। ফলত তেওঁ ১৬ ডিসেম্বর দিন। আক ভয়ানক কপে বোগত আকাশ হ'ল।

একছাতৌ বৈদেশিক বাণিজ্যের সংবক্ষণত :—লেনিন আছিল ধর্মার্থ সমাজবাদী। তেওঁর মানত ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক জীৱনৰ মাজত কোনো পাৰ্থক্য নাই। সমাজব মন্দিৰ কাৰণেই তেওঁ নিজৰ জীৱন উৰ্ধাৰ্হা কৰিছিল। কিন্তু সমাজতান্ত্ৰিক দলৰ আন বহুতৰ মনত এই ভাৱ উদয় হোৱা নাছিল, যাৰ ফলত রত্নন নতুন নতুন আঁচনি কাৰ্য্যকৰী কৰাত লেনিনে বহু বাধা নিষেধ অতিক্ৰম কৰিবলগাত পৰিছিল।

গুৰিৰেপৰা লেনিনে বিশ্বাস কৰিছিল যে বৃহৎ উচ্চাগ আৰু বৃহৎ খেতি পথাৰৰ বিস্তৃতিৰ ওপৰত হে সমাজবাদৰ কৃতকার্য্যাতা নিৰ্ভৰ কৰিব। লঘু উচ্চোগৰ বিকাশত তেওঁ বিশেষ শুক্ৰ দিয়া নাছিল। চোভিয়েট দেশৰ মূল্য আৰু বিদ্যাশ বৃহৎ উচ্চোগৰ প্ৰচুৰ বিকাশৰ ওপৰতহে একমাত্ৰ নিৰ্ভৰ কৰে বুলি তেওঁ বাবে বাবে ঘোষণা কৰিছিল।

কিন্তু তেওঁতাব কচিয়া গৃহ্যন্ক, বহিঃহস্তফেণ আৰু দুর্ভিক্ষৰ দ্বাৰা প্ৰদীড়িত। বিদেশী বাস্তুবোৰে তেওঁতাব কচিয়াৰ লগত সহযোগ কৰা নাই। গতিক চোভিয়েট দেশ সম্পূর্ণ-কৰে আৰুনিৰ্ভৰশীল হৰলগাত পৰিল। লেনিনে তান অৱস্থাত পৰিণ হতাশ নহ'ল। তেওঁ ঘোষণা কৰিলে যে বৈদেশিক আৰু গৃহ বাণিজ্যৰ আ'য়, লঘু আৰু ক্ষুদ্ৰ উচ্চোগৰ আয়, সাধাৰণ কৰ, নতুন অৰ্থৈৱতিক কোচনি অনুসৰি লাভ কৰা কৰ আৰু প্ৰশাসনীয় ব্যয় সংকোচনৰ পৰা বাহি হোৱা ধন, এইবোৰেৰে বৃহৎ উচ্চাগ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব। লেনিনে আৱস্মেৰে জনালে যে এই সকলোবোৰ পৰা মুঠ ২০ নিযৃত কৰল মূল্যৰ মোৰণৰ মুজা বাহি হৈ আছে। লগতে চোভিয়েটবাসীক জনালে যে এই ধ'ন ব কচিযাত বৃহৎ উচ্চোগ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব। বিদেশী সাম্রাজ্যবাদী আৰু দেশীয় পুঁজিপতিসকলে কিন্তু এই ক্ষেত্ৰতো নানা ধৰণে বিধি-পথালি দিবলৈ নেৰিসে।

লেনিনে আগতেই ঘোষণা কৰিছিল যে বৈদেশিক বাণিজ্যত বাস্তুৰ একছাতৌ অধিকাৰ ধাকিব। কিন্তু বৰ বৰ আমোলা আৰু নেতৃত্বানীয় বহুতে! কেঁকে এই ক্ষেত্ৰতো বাধা জন্মাব ধৰিলে। বুখাৰিগ প্ৰাৰ্থ্য কেইবাজ'নও এই নোতি বাতিল বৰিবলৈ দাবী জনালে। ষ্টেলিম, জিনোভাইভ, আৰু কামেনেভ প্ৰমুখে আন এটা দলে বিচাৰিল নীতিৰ সংশোধন। এইসকলৰ দাবীত ১৯২২ চনৰ ৬ অক্টোবৰত বহা কেণ্টীয় সমিতিৰ বৈঠকে ব্যক্তিবিশেষকো বৈদেশিক বাণিজ্যৰ অধিকাৰ দিবলৈ হিৰ কৰি প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰিলে।

সিদিনা শাৰীৰিক অসুস্থতাৰ কাৰণে লেনিনে বৈৰক্ত ঘোগ দিয়া নাছিল। কেণ্টীয় সমিতিৰ লিঙ্গান্ত শুনাৰ লগে লগে লেনিন জলি উঠিল আৰু লগে লগে টানি অহৰোধ জনালে থাতে কেজীয় সমিতিৰ পৰৱৰ্তী অধিবেশনলৈ বৈদেশিক বাণিজ্য বিষয়ে খিবাং সিকান্দ লবলৈ এৰে।

শ্বেষত সে'ই হ'ল। দুমাহৰ পিছত যেঙ্গিয়া আকে কেঙ্গীয় সমিতিৰ সভা বহিল, লেনিনে তাত 'একছত্রী বৈদেশিক বাণিজ্য' সমৰ্থন কৰি তথ্যপাতিপূৰ্ণ প্ৰতিবেদন দাখিল কৰে। লেনিনৰ তথ্যপাতিপূৰ্ণ প্ৰতিবেদন সমিতিয়ে এহণ কৰিবলৈ বাধ্য হ'ল, লেনিনৰ আদৰ্শ অযবৃক্ত হ'ল

'বাণ্টৰ একছত্রী বৈদেশিক বাণিজ্য'ৰ অধিকাৰ বিষয়ক প্ৰসংগইও লেনিনৰ যথাৰ্থ-সমাজবাদী মনকেই প্ৰকাশ কৰিল।

সমাজবাদী চোভিয়েট প্ৰজাতন্ত্ৰৰ প্ৰতিষ্ঠাপক লেনিন :- গৃহযুদ্ধৰ বিভীষিকা আৰু বহিঃ হস্তক্ষেপ প্ৰশ্ন মিত হ'ই যাৰ ধৰাৰ লগে চোভিয়েট দেশ আগবাঢ়ে শাস্তিপূৰ্ণ সমাজবাদৈল। কিন্তু নতুন নহুন সমস্যাই ভূম্যকি মাৰিবলৈ এৰা নাছিল। এই নতুন সমস্যাৰ ভিতত 'জানোড়া'ৰ প্ৰশ্নই আছিল অধান। দশৰ ১০০ অধিবেশনে জাতীয়তাৰ প্ৰশ্ন সমানানকৱে সিদ্ধান্ত কৰিবলৈ লেনিনৰ মেত্ৰহত এটা আয়োগ বিশেগ কৰে। আধোগ আগতে নিষ্পেষিং লক্ষণসহ শদমতা দূৰ কৰিবলৈ, এইসকলক সমাজবাদ গঠাত পূৰ্ণ অংশ এহণ বাণিজ্য কৰিবলৈ, অনাকচ্যা অঞ্চলৰ শ্ৰমিকসকলক চোভিয়েট শাসন প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ সহায় কাৰ হ'ই আৰু সহস্ৰলৰ আৰ্থিক উন্নতি আৰু জাতীয় সংস্কৃতি বিকাশত সহায় কৰিবলৈ দশক পৰামৰ্শ দিয়ে।

১৯২১ চৰৰ গ্ৰণিত লেনিনে আজাৰবাইজান, অৰ্জিয়া, আৰ্মেনিয়া, দার্দেহান আৰু পাৰ্বত্য অঞ্চলৰ প্ৰজাতন্ত্ৰৰ সমাজতাৰ্থিসকলৈ মুকলি চিঠি লেখি সেইবোৰত চোভিয়েট শাসন স্থূল কৰিবলৈ আৰু জাতীয় স্বার্থ আৰু আদৰ্শৰ লগত সঙ্গতি বক্ষা কৰি দলীয়-সংগঠন শক্তিশালী কৰিবলৈ অনুবোধ জনায়। পৰিবেশৰ লগত থাপ খুৱাই শাসনতন্ত্ৰ গঠি তোলাই আছিল লেনিনৰ আদৰ্শ। তেওঁ দেখিছিল যে ককেটীয় প্ৰজাতন্ত্ৰ কৃষিপ্ৰধান। গতিকে তাত কৃষক, পেট্রুজোৱা আৰু বুদ্ধিজীৱীসকলৰ ক্ষণত খুব সাৰাধানে আগবাঢ়িবলৈ লেনিনে প্ৰজাতাৰ্ত্তকসবলক নিৰ্দেশ দিল। ইউকাইন, জজিয়া, আজাৰবাইজান, আৰ্মেনিয়া, তুর্কেশ্বান, কাৰেলিয়া, যাকুটিয়া, প্ৰভৃতি প্ৰজাতন্ত্ৰ আৰু অঞ্চলৰ লগতো বৰিষ্ঠ সম্পর্ক বক্ষা কৰি থাকিল। ককেটীয় অঞ্চলক লৈ 'ট্ৰালককেটাৰ' প্ৰজাতন্ত্ৰ গাঁচ তোলাৰ ইচ্ছা কৰি কেঙ্গীয় সমিতিত প্ৰস্তাৱ দাঙি ধৰিলৈ।

লেনিনৰ মতে চোভিয়েট দেশৰ কৃতকাৰ্য্যতা বহুপৰিমাণে নিৰ্ভৰ কৰে শোষিত আৰু নিষ্পেষিতসকলৰ বিশ্বাসভাজন হব পৰাত। বিশ্বাস প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰিলৈ সমগ্ৰ বিশ্বত এটা বিবাট পৰিবৰ্তন আহিব বুলি লেনিনেভাৰিছিল, আৰকি ভাৰতবৰ্ষ আৰু পূৰ্ব অঞ্চলত দেশতো ই অভাৱ বিস্তাৰ কৰিব বুলি কৈছিল। এই আদৰ্শ কাৰ্য্যত কলিয়াবলৈ লেনিনে সকলোকেজতে আহোপুৰুষাৰ্থও কৰিছিল।

১৯১৯ চৰৰ শেষৰ ফালে বজাৰাহিনীয়ে হস্তক্ষেপকাৰী আৰু বগাৰাহিনীৰ আক্ৰমণ ওকৰাই ইউকাইন অধিকাৰ কৰাৰ লগে লগে লেনিনে ইউকাইনৰ আৱিসকলক ইউকাইন

চোভিয়েট আলোচনা করি চোভিয়েট কঠিন্যাব লগত সম্পর্ক নির্ময় করিবলৈ অনুরোধ জনালো। শ্রমিক জনসাধারণক লেনিনে বৃজাটছিল যে আন্তর্জাতিক শক্তি 'পূজিবাদ' বিলোপ করিবলৈ হলো বিশ্ব সকলো শ্রমিক এক্ষয়বন্ধ ভাবে সংগ্রামবন্ধ হবই আগিব। সমাজ-তান্ত্রিক মাত্রেই আন্তর্জাতিকভাবাদী, তেইলোকে বিশ্ব সমৃহ কুবক আৰু বনুবাৰ মাজত এক্য প্ৰতিষ্ঠা কৰিব বিচাৰে। বিস্ত সন্দেহৰ স্থষ্টি নকৰি যাতে ষেছাট আন্তর্জাতিকভাৰোধ গঠি তোলে তাত সহায কৰিবলৈহে লেনিনে সমাজতান্ত্রিকসকলক অনুৰোধ কৰিছিল।

আতি আৰু আঙিন মাখত হোৱা সম্বিলন কেনিনৰ মতে সম্পূৰ্ণব্বিপে ভাতৃত্ববোধ আৰু ষেছামূলক হোৱা উচিত। এন এক্য বা সম্বিলন য তে সন্দেহ সন্দিধ্বতাই টিলিকতে উৰাই দিব নোৰাবে, এক্য যোৰোয়া হয, তাৰ ক বোগে লেনিনে উদাৰ দৃষ্টিবে আগ হাটিবলৈ অনুৰোধ জনালো। এনে সম্বিলনৰ কৃতকাৰ্য্যতা মাক স্থায়িত উমৈহতীয়া অধৈনেতৰিক আৰু সামৰিক আঁচ'নৰ শুপৰত নিৰ্ভৰ কৰে দলিল লেনিনে কৈলিল।

লেনিনৰ চেষ্টা সফল হ'ল ইউক্রাইনে চোভিয়েট ক'চ্য'ৰ লগত সম্বিলিত ভাবে বাজনীতি, অৰ্থনীতি আৰি। চোত্রত আগমাটিগলৈ সিকাও গ্ৰহণ কৰিলৈ। ১১২০-১১ চনৰ ভিতৰত ইউক্রাইন, বাইকোকচিয়া, ট্ৰান্সককেচিয়া, আ'দৰ লগত সংযুক্ত বাস্তু হচাৰে চুক্তিবন্ধ হ'ল।

কেশীয় সমিতিয়ে সংযুক্ত চোভিয়েট প্ৰজাতন্ত্ৰে গঠি তুলিবলৈ সকলো বিধি প্ৰস্তুত কৰাৰ কাৰণে (জাতোয় ষেলিনৰ নেওহত এটা আয়োগ গঠন কৰি দিলৈ এটি আয়োগৰ প্ৰতিবেদনত হটা কথাৰ ওপৰত বিশেষকৈ শুকৰ দিছিল,— ১) স্বাধীন প্ৰজাতন্ত্ৰসমূহে ইচ্ছা কৰিলে চোভিয়েট প্ৰজাতন্ত্ৰ যোগ দিব পাৰিব, আৰু (২) দলৰ কেশীয় সমিতি, অন্তৰ্বিষদ, শ্ৰম আৰু প্ৰাণবক্ষ পৰিমদ আৰু সম্বিলিত হবলৈ ইচ্ছা কৰা প্ৰজাতন্ত্ৰৰ অনুৰূপ পৰিষদসমূহ একমত হলৈ সম্বিলন সম্ভৱপৰ হল।

লেনিনৰ নিৰ্দেশণ কেণ্ট্র য সমিতিয়ে প্ৰতিবেদনৰ এই পৰামৰ্শৰ বিৰোধতা কৰে। লেনিনে সতৰে বাহজৰ ইচ্ছা-আকাঙ্ক্ষাৰ শুপৰত শুকৰ দি আহিছিল। সংযুক্ত কৰণৰ কেতাতো তেও গণতান্ত্ৰিক শচ্ছাৰ শুপৰত শুকৰ দি কলে যে সম্বিলনৰ কাৰণে ইচ্ছুক প্ৰজা-তন্ত্ৰৰ জনসাধাৰণৰ সম্মত সাপোকেহে প্ৰজাতন্ত্ৰ বিশেষ সংযুক্ত হোৱা উচিত। লগতে প্ৰজাতন্ত্ৰসমূহৰ মাজত পূৰ্মিয়তা, আৰু সাৰ্বভৌমত স্বৰূপণৰ বিহিত চৰ্ত থাবিব আগিব। তেওভিয়াহে এক্য আৰু সম্প্ৰাণত সুচূট হব আৰু জনগণক সমাজবাদ তথা সাংগতন্ত্ৰবাদ বচনা কৰাত বিৰাট অৱহণা যোগাব, লেনিন স্বাধীন প্ৰজাতন্ত্ৰসমূহৰ জাতীয়তা বক্ষাৰ পূৰা সমৰ্থক।

বিস্ত ষেলিন আৰাল স্বায়ত শাসনৰ সমৰ্থক। ষেলিনে লেনিনৰ আৰম্ভ অগ্ৰাহ কৰি পুনৰ গঠন আয়োগৰ ওচৰত সংযুক্ত কৰণৰ প্ৰতিবেদন দাখিল কৰে, কেশীয় সমিতিয়েও অহং কৰে।

লেনিন তেওত্যা জিৰণিৰ কাৰাণ ১৩ গৰ্কীত আছিল। এই বাতৰিয়ে লেনিনক আচৰিত কৰি দেলে। লগ লগে আয়োগৰ সম্মুসকল শাক 'ডন চি' প্ৰজাতন্ত্ৰৰ অতিনিৰ্ধৰ্ষ'ৰ লগক এই সম্পৰ্ক বলগ বলগ আ'। না পাই। এখনোকক জাতীয়ে আৰু স্বাফহ শাসনৰ পাৰ্শ্বে বৃষ্টি দিয়ে শেমনক ১০ বিটিৰ এখন বজ্জনাশৈয় চোভিহেট বাঢ়িৰ কা, যিন সবচাৰ'ৰ এখন নতুন বাগ বাদ হ'ব যিনত ভিব ভিন জাতি দেছ'টি স্বায়গৰ সম্মতি দিব যিন এটি ক'ৰি স'বকোম আৰু সম'ন দমণসম্পৰ্ক হো'ব সম্যাগ'ৰ আৰু যথন শাসিত হ। আৰণাত্মিক সৰ্বহাৰৰ মৌতিৰ দ্বাৰা।

শৰক পানবে। হ'ল। ১০'ন চৰা যে যৎক কুণ্ড সমিতিয়ে লেনিনকাঠে সমৰ্থন দাবি, 'দেশে কেৰো প্ৰস্তাৱ সংশোধন কৰি কৰিব আৰ্শেৰ লগত মিলাই ক'ন।

১৯৮৩ ৬ অক্টোবৰ দিবাৰহা দেশোভিতি। ১৯৬১ ১১৬ উত্তৰ অনুসৰি 'সংযুক্ত কো-৮ সম'ন দেশ প্ৰচাৰ গঠনৰ প্ৰয়াণ এঁধি ক।' যথাগত যে এই প্ৰস্তুতি কো'ন, এই'ল ক'ৰি প্ৰাপ্য দেশোভিতি। ১৯৬১ ১১৬ উনসাবাৰণ, সমাজতাৎপৰ দেশসম্বৰ শাক চৰ্ডাৰ্ট ক'ৰি প্ৰমুখো ক'ৰলা। হসে, নে, শৰ্মন কৰে। ১৯৮২ ৮ন্তৰ কা সন্ধি। ১৩ প্ৰদৰ্শণালী চে. ও বৰ্টি কৰ্পুৰ। বধাৰণত সংযুক্ত-কৰণৰ এই প্ৰস্তাৱ প্ৰাপ্তানিক ভাবে গ্ৰহণ কৰা হ'থ।

শাৰীৰিক অসুস্থতাৰ কাৰাণ লেনিনে বাস্তিগত ভাবে উইস্মিনত যোগ দিব পৰা মাছিল যাদও তেওঁৰ কলন ব সমস্বত্ব আৰু ভাস্তুৰ ভেটিত বুহু'সংযুক্ত চোভিহেট সমাজবাদী প্ৰজাতন্ত্ৰ' গ'চ উঠাত লেনিনৰ আনন্দ চাই দোবে।

পূঁজিবাবুৰ পৰাজয় : চাঁওতে চাঁওতে চোভিয়েট দশৰ 'ৰেৰা বাহিনা'যে হস্তক্ষেপকাৰী আৰু শো'কৰ শীল পূঁজিবাদীৰ গৰাহৰ পৰা সমথ চোভিহেট ভূমি মুক্ত কৰে। ১৯২২ চনৰ অস্ট্ৰেলিয়াত বিশ্ববণ মে বায়ৰী দেশৰ অনুষ্ঠিত হোৱাৰ আগে আগ' কুনিডোগ'টিক উক্তাৰ কৰে জাপনৰ কালৰ দ্বা। লগে লগে সাম্ৰাজ্যবাদী আক্ৰমণ পু'কলে প্ৰতিহত হয। সেই সময়ত সংযুক্ত চোভিয়েট কাচৰাৰ কেৰায় সমিতিৰ অভিযোগ ৮লি আছিল। লেনিনে ১১ উক্তোৰবৰ দিনা এই সভাত ভাবণ দি ৰঙা বাহিনীৰে অভিনন্দন জনায।

এই সভাত বক্তৃৎ প্ৰসঙ্গত লেনিনে ক্য খে উৎপাদন আৰু সংস্কৃতিৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত চোভিয়েট দেশ কোনো কোনো উন্নত সাম্ৰাজ্যবাদী দেশতকৈও পিছ পৰি আছে স'চা, কিন্তু আশা পোষণ কৰে যে চোভিয়েট দেশ অগতিত আগবা দৰিদ্ৰ, অৱশ্যে সুনিৰ্দিষ্ট গতিত। এনে অগতি কেৱল প্ৰকৃত বৈমুবিক দলৰ নেতৃত্বেহে পন্থৰপৰ বুলি লেনিনে ক্য। বিমুবৰ ৫ম বায়ৰী উপলক্ষে লেনিনে কৃষক আৰু অৰ্মকসকলৰ পৰা অস্থ্য উলগনি সূচক টেলিগ্ৰাম

আক চিঠি পায়, য'ত ঐক্যবৰ্কভাৱে সমাজবাদী সমাজ গঢ়ি তোলাৰ প্ৰতিক্ৰিতি দিয়ে। লেনিনৰ মতে টয়ে পুঁজিবাদৰ পৰাজয়কে সূচায়।

সমাজতান্ত্রিক দলৰ ৫ম আন্তৰ্জাতিক সমিলনত :—অষ্টোবৰ বিশ্বৰ মে বাৰ্ষিকীৰ ঠিক আগে আগে ৫ নবেষ্টৰ পৰা সমাজতান্ত্রিক দলৰ আন্তৰ্জাতিক কংগ্ৰেছৰ ৫ম সমিলন অনুষ্ঠিত হয়। পোনতে পেট্ৰোগ্ৰেডত আক পিছলৈ মঙ্গোত এই সমিলন বহে। সমগ্ৰ পৃথিবীৰ ১৮টা সমাজতান্ত্রিক দল আক অঞ্চল প্ৰগতিবাদী দলক প্ৰতিনিধিত কৰে ৪০৮ জন প্ৰতিনিধিত্বে।

এই সমিলনৰ প্ৰধান আৰ্কণ আছিল হেনো লেনিন। ১৩ নবেষ্টৰ দিনা চোভিয়েট দেশৰ প্ৰগতিৰ বিষয়ে লেনিনে ভাষণ দিয়া কথা। সকলো প্ৰতিনিধিত্বে উদ্বিঘ ভাবে অপেক্ষ। কৰিছে লেনিনলৈ। লেনিন আহি সভা গৃহত সোমেৱাৰ লগে লগে সকলো প্ৰতিনিধি একেলগে থিয দিলৈ, হৰ্ষ্বনি কৰিলৈ। নিজৰ নিজৰ ভিন ভিন ভাষাত সকলোৰে ‘আন্তৰ্জাতিক’ গাৰ ধৰিলৈ। প্ৰতিনিধিসকলৰ মানত লেনিন ‘অসাধাৰণ’, লেনিন অতিৱানৰ’।

লেনিনে চোভিয়েট দেশৰ বিগত পাঁচ বছৰ খতিয়ান এটি দাঙি ধৰে। সামৰণিত প্ৰতিনিধিসকললৈ অনুৰোধ জনায যে বলহেভিক দল আক কুচিয়াৰ বিশ্বৰ আদৰ্শৰে অনুগ্রাণিত হলৈ অনতিপলমে সমগ্ৰ পৃথিবী সামাজিক্যবাদ আক পুঁজিবাদৰ পৰা মুক্ত হব। কেৱল সমাজতান্ত্রিকসকলে দলৰ ওপৰত গভীৰ আহ্বাৰ বাখিৰ লাগিব, দলীয় সংগঠনত গুৰুত্ব দিব লাগিব আক বৈপ্ৰীক কাৰ্য্যত লিপ্ত হব লাগিব।

লেনিনৰ মৰ্মস্পন্দনী ভাষণত প্ৰতিনিধিবৰ্গ গভীৰভাৱে উদ্বৃক্ত হয়। তেওঁ সামৰণাৰ লগে লগে প্ৰতিনিধিসকল আকো ধিয় দি ‘কমৰেড, লেনিন দীৰ্ঘজীৱী ইউক’ বুলি ধৰনি দিব ধৰিলৈ। পিচত তেওঁলোকে লেনিনক বেলেগে বেলেগে সাক্ষাৎ কৰিলৈ। লেনিনে এই দলবিনাকৰ লগত এনে সৌহার্দৰে কথা পাতিলৈ যে সকলো সাক্ষাৎকাৰী বিস্ময়ত বিমুক্ত। কথাৰ অন্তত প্ৰত্যেকে আশা কৰিলৈ যে তেওঁলোক কৃতকাৰ্য্য হবই হব। প্ৰতিনিধিসকল বেচি আচৰিত হৈছিল এই কাৰণে যে লেনিনে তেওঁলোকৰ দেশৰ বিষয়ে সকলো ধৰণৰ ধাৰ্থৰ জানে, তেওঁলোকৰ দেশৰ পৰিচ্ছিতিৰ সমত সম্পর্ক বাধিছে। লেনিনে তেওঁলোকক আন্তৰিকতাৰে কৈছিল যে সময়ত আন্তৰ্জাতিক সমাজতান্ত্রিক আন্দোলন গঢ়ি উঠিব, সমগ্ৰ পৃথিবী পৰিচালনাৰ দায়িত্ব ন্যস্ত হব সমাজতান্ত্রিক দলৰ ওপৰত।

শেষ বাজহুৰা ভাষণ :—১৯২২ চনৰ ২০ নবেষ্টৰ দিনা অনুষ্ঠিত মঙ্গো চোভিয়েট আক জিলা চোভিয়েটৰ যুটীয়া অধিবেশনত দিয়া ভাষণ লেনিনৰ জীৱনৰ শেষ বাজহুৰা ভাষণ। এই সভাত লেনিনে চোভিয়েট শাসনৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কথা সোৱৰে আক দলে গ্ৰহণ কৰা সকলো গৃহ আক বৈদেশিক নৌতি কাৰ্য্যকৰী কৰিবলৈ আহ্বান জনায়।

এই ভাষণত সমাজতান্ত্রিক দল আক জনতাৰ ওপৰত থকা তেওঁৰ গভীৰ আহ্বাৰ ভাৱে একাশ পায়। সমাজতান্ত্রিকদলৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কথা উল্লেখ কৰি আবেগেৰে কৰ—

“আমাৰ দল দেশৰ সমগ্ৰ জৰুৱাৰ এক ক্ষুজ্জ অংশৰ ভাবা গঠিত। তথাপি দলে সকলো
কৰিবলৈ লৈছে, সকলো কৰিছে আৰু সকলো কৰিবও। ই কেৱল অভি কলনাই নহয়
ই ঝৰণত্য।”*

ভাষণ প্ৰসঙ্গত তেওঁ আৰু কয় যে তেওঁলোকে বাইজৰ মাজত সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে,
সমাজবাদ জীৱনৰ অঙ্গীভূত হৈছে। গুৰুত্বে কয় যে তেওঁৰ যুগৰ মামুহৰ শ্ৰেণৰ কৰ্তব্য
সমাজবাদত দৌক্ষিত হৈ সমাজবাদী সমাজ গঢ়ি তোলা। “এই কাম যিমানেই আগে
কষ্টসাধ্য নহওঁক কিয়, শেষত আমি কৃতকাৰ্য হ’মেই, চোভিয়েট কচিয়া প্ৰকৃত সমাজবাদী
কচিয়াকপে গঢ়িবলৈ আমি সমৰ্থ হ’মেই।”**

ভাৰত্যুৎ বাণীশূচক লেনিনৰ এই ভাষণে অগণন শ্ৰোতাক বিমুক্ত কৰে, লেনিনৰ
স্মৰণ, ভাৱ আৰু অন্তৰৰ লগত নিষ্ক্ৰিয় মিলাই দি যথাৰ্থ সমাজবাদী সমাজ গঢ়িবলৈ
সকলো শ্ৰোতা হয় দৃঢ় পৰিকৰ।

---

* V. I Lenin, Selected works, Vol 8, P. P 787-788.

** Ibid, P 788.

୧୩ ଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶେଷର ବଚ୍ଛବଢ଼ୀ

ଲେନିନର ଚିବିଃସକେ ତେଣୁକୁ ସକଳୋ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଯମୀୟ ହବିଲେ ବାବ ବାବେ ଅମୁରୋଧ ଜନାଇଛିଲା । ଲେନିନ କିନ୍ତୁ ସବଖେ ମୟଗତେ ତାବ ବିପରୀତ, ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ ଦଲ ଆକୁ ଜାତିକ ସକଳୋ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନେତୃତ୍ବ ଦିଯେ ଥାବିଲା । ତେଣୁ ନରୀୟ ଅଚ ଅଶେୟ ଶାବୀ ବିକ ଆକୁ ମାନସିକ ଅଭିଭାବ ନିର୍ମଳ ।

କେବଳ କାମ, ଦଲ ଦାମ ଓ - ଦଲର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସମିତିର ମାର୍ଗୀଷ ଲେନିନିଟ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଦ୍ୱାରା ତାବ ଲିଖିତ ଦିନପଞ୍ଜୀ ଏଥନ ସଂରକ୍ଷିତ ହେବେ । ଇହାତ ୧୯୨୨ ଜନ୍ମ ଦିନ ୨୧ ମସିବରେ ୧୯୨୩ ଜାନ୍ମ ମାର୍ଗୀଷ ଆହାତ । ଇହାର ଦାବ ଦଲ ଆକୁ ଜାତିର ଅର୍ଥେ ଜୀବନର ଶଳ ଦିନ ଦେଇଥାଏ କିମ୍ବା ଆଶ୍ୟାନ୍ତ କବି କଟାଇଛିଲା, ତାବ ଦୂର ନିର୍ଦର୍ଶନ ଆହେ । ଅରଧା ଦାନ୍ଵର ଉପାଦାନ କ୍ରମ ଘର୍ଜିଲେ ୭ ଡିଚ୍�ମ୍ବରର ଦାବ କେବଳ ଲୋନନ ଜ୍ଞାବଣି ଲ୍ଲାଇ ଗକ୍କାଇଲେ ଗୈଛିଲା । କିନ୍ତୁ ୧୨ ଡିଚ୍ମ୍ବରର ଦିନା ଆବେ ଏତେ ଆହ ଆକୁ କ୍ରେମିଲିନିତ ନିଜକ କାମର ମାଜାତ ବୁଝାଇ ଥାଏ । ୧୩ ଡିଚ୍ମ୍ବରର ଦିନା ଲେନିନ ଏବେଳେ ହୁବାରୋ ଆକାଶ ତ୍ୟାଗ । ଡାନ୍ଵର ଲେନିନକ ଦ୍ୱାରା ନୋହୋରାକୈ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ଦିବଣି ହବିଲେ ଅମୁରୋଧ କବା ।

ଲେନିନେ କିମ୍ବା ମରିଥାଏ । ଚିଠି-ପତ୍ର ଦଲିଲ ଆଦିର ତେଣୁ ଶ୍ରଦ୍ଧିପି ଦିଯେ ଆକୁ ସଚିବେ ଲେଖେ ବମ୍ବେଦ ସବଲର ଜଗତ ବିଭିନ୍ନ ବିଧାୟ ଆଶୋନା ପାତେ, ନାନା କାମର ପରାମର୍ଶ ଦିଯେ ଆକୁ ସକଳୋ ଧରଣର ପ୍ରତିପୂର୍ଣ୍ଣ କାମ ସରତେ ସମାଧା କରିବ ବିବା ହଲ । ଆନକି ଦ୍ୱାରା ଉପାଦ୍ୟୀ ବିକ୍ରିତାତ ଲେନିନର କାମ ଭଗାଇ ଲବ ବିଚବାତ ହର୍ଦୋବ ଶାଧା ଦିଯେ । ଦର୍ଶନପ୍ରାର୍ଥୀ ମାତ୍ରକ କୋନୋ ବାଧା ନୋହୋରାକୈ ସାକ୍ଷାତର ଶୁଭିଧା ଦିଲେ, ଆକୁ ଦ୍ୱାରା କାମ ବୁଝ ନୋହୋରାଲେହେ ସରବର ପରାଇ ପରିଚାଳନା କରିବିଲେ ଲାଗେ ।

১৫ ডিচেম্বর দিনা ষ্টেলিন আৰু ট্ৰেক্সলৈ মৈতি বিষয়ক হৃথন গুৰুত্পূৰ্ণ চিঠিৰ অৱলিপি দিয়ে আৰু পঞ্চাং ক্ৰুপদ্যান্ত লিপিবদ্ধ কৰে। তেতিয়া চোভিয়েট কংগ্ৰেছ অধিবেশন চলি আছিল। ১৬ ডিচেম্বৰ দিনা কংগ্ৰেছত ভাষণ দিবলৈ প্ৰস্তুতি চলাইছিল। কিন্তু সিদিনা বাতিপুৱাই আকো আক্ৰান্ত হোৱাত সেই ইচ্ছা পৰিহাৰ কৰে।

ইয়াৰ পিচৰ দিনবিলাবত লেনিনৰ স্বাস্থ্যাই আৰু বেয়াৰ ফালে ঢাল লৈছে। কিন্তু তেতিয়াও কাম এবা নাই। চিঠি, অন্দৰ আদিৰ উপৰিও দলৰ ১২ শ অধিবেশনৰ ভাষণ ক্ৰুপদ্যাক অৱলিপি দি লেখাইছিল।

ডাক্তাৰ তুমুল বাখাকো আওকাণ কৰি লেনিনে জীৱনৰ শেষ মৃহূর্তলৈ কামকৈছ কৰিলে। যথাৰ্থতে লেনিন কৰ্মবীৰ আছিল, কামেষ্ট তেওঁৰ জীৱন। গভীৰ আশা-বাসনাৰে ভৱা জীৱনত বেৱল কাম কৰিয়ে কঠালে। জীৱনৰ সকলো সময়ত নিজক সংযত বাখি কেৱল কোৰৰ মাজত বুবাটি বাধিছিল। তেওঁ সাহসী, খক্কিশালী, তেওঁৰ আক্ৰমণাত্মক মনোভাবো নাছিল। বোগ আৰু শোকৰ মাজতো তেওঁ নিৰ্বিকাৰ চিন্তে আৰু সাঙ্গসেৰে কাম কৰি যাব পাবিছিল। এই কাম আছিল চোভিয়েট ভূমিৰ বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যৎ প্ৰগতিৰ কাৰণে, তথা বিশ্বানন্দতাৰ প্ৰগতিৰ কাৰণ।

লেনিনৰ ৰাজনৈতিক ইচ্ছাপত্ৰ :—নবীয়া বঢ়াৰ লগে লগে লেনিনৰ আশংকা হ'ল যে যিকোনো মৃহূর্ততে তেওঁৰ জীৱন-বস্তি মুৰাই যাব পাৰে। সয়ে সেই সময়ত মনলৈ অহা বিশেষ বিশেষ ভাৱোৰে তেওঁ লিপিবদ্ধ কৰাৰ বিচাৰিলে। সাধাৰণতে বলশেভিকদল, চোভিয়েট দেশৰ বাইজ, আন্তৰ্জাতিক সৰ্বহাৰা, সমাজবাদ, বিশ্ব্যাপক সমাজবাদী বিপ্লব, এইবোৰেষ্ট আছিল তেওঁৰ শেষকাণ্ডৰ চিন্তনীয় বিষয়।

চিকিৎসকে লেনিনক সম্পূৰ্ণৰূপে জিবণি জৰুলৈ টানি ধৰিছ। কিন্তু লেনিনে অন্ততঃ চিন্তা নকৰাকৈ থাকিব নোৱাৰে। লেনিনৰ শেষকাণ্ডৰ এগৰাকী চিকিৎসক অধ্যাপক দেৰছেবৰ ভাষাত “কামেষ্ট আছিল লেনিনৰ জীৱন গাঁক হেলাই আছিল মৃত্যু।”

গতিকে ষ্টেলিন, কামেনেভ, বুখাৰিণ প্ৰমুখে নতুৰৰ্গৰ লগত আলোচনা কৰি চিকিৎসকে সিদ্ধান্ত কৰিলে, (১) ভূদিমিৰ ইলিচক নিতো ১১০ মিনিট সময় এৰুলিপি দিবলৈ দিয়া হওক, কিন্তু এইবোৰ প্ৰকাশ হব নোৱাৰিব। লগতে কোনো মাঝুহেই তেওঁক সাম্ভাত কৰিব নোৱাৰিব। (২) বছু বাক্সৰ বা পৰিয়াহৰ বোনো লোকেষ্ট তেওঁক বাছনৌতি বিষয়ক কথা জানিব দিব নোৱাৰিব, অৰ্থাৎ কোনো বিষয়ে যাতে গভীৰ চিন্তা নকৰে তাৰ প্ৰতি বিশেষ ধৰণে চকু দিব লাগিব।

ডাক্তাৰ পৰামৰ্শ অমুসৰি কাম আৰম্ভ হ'ল। লেনিনে নিতো নিৰ্দিষ্ট সময়ত অৱলিপি দিয়ে আৰু লেখে পঞ্চাং ক্ৰুপদ্যান্ত, বাকেক মাৰিয়া নাইবা সচিবসবলৰ ভিতৰত কোনো এজনে। লেনিনৰ কবলগা কথা বহুত, কিন্তু সময় দিয়া, হৈছে খুব কম। সেই কাৰণে অৱলিপি

दिया समस्तिनित लेनिने केबल कैये याय, बै नाधाके, जानोहा कबलगा कथा
कोरा नहय।

सेहि समयत चोभियेट कंग्रेष्व १०म अधिबेशन चलि आছिल। लेनिने २३ डिचेम्बर
दिना 'कंग्रेष्टले चिट्ठ' शीर्षक आलोचना एटा श्रुतिलिपि दि थाकोतेइ बोगाकृष्ण हय।
२४ ताबिथे थाकीथका अंशब श्रुतिलिपि दिये। तेउंव सचिब भोलोदिचेडा वा फोटोयेभाइ
लेखा श्रुतिलिपिबोब प्रायेहि लेखाब पिचत लेफाफात भवाइ ममेब मोहब मवाइ
बाधिछिल। एइबोब अत्यन्त गोपनीय कपे लोबा लैछिल। तेउंव यत्ताब आगते
मातेकोनेओ नपठेत ताब काबणे अचुरोध करा हैछिल। एउ टोकाबोब कोनो
कोनोटोत छेलिन, ट्रैक्सि ग्रम्यथे नेतासकलको समालोचना करा हैछिल।

समसाम्रिक समस्ता,—अर्थबैतिक आँचनि, जातीयताब प्रश्न, प्रशासनीय प्रशिक्षण आक
परिदर्शन, ट्रेडिउनियन, ग्राहुति भिन भिन विषये तेउंव मनत खेलोरा भारबोब विषयेओ तेउं
श्रुतिलिपि दिया प्रधान प्रधान विषयबोब ह'ल,—'समवाय आक सहयोगिताब विषये'
'आमाब 'विप्लव', 'कृषक बम्हराब परिदर्शनब पुनर्बसंक्षाब', 'कमेइ हउंक, किञ्चु भाल हब
लागिब', इत्यादि। ताहिक आलोचनाबोब श्रुतिलिपि दिउंते कोनो विषये सन्देह
हले लगे लगे वित्ति लेखकब ग्रन्थबपवा तेने आलोचना तेउंक पटि शुमाब लागिछिल।

शेषलै शब्दीब अलप सुह होरात नितो ३०-४० मिनिटलै श्रुतिलिपि दिवलै
दिया हय। नबीया पाटित परि थका समयतो लेनिने अमुतर कविछिल तेउंव ओपरत
ज्ञान थका गुरुदायितव कथा। सेये एटा मुहुर्त्तो अवावत नष्ट नकरि सुन्दरकै ब्यरहाब
कराब ओपरत तेउं गुरुह दिछिल। आक प्राय ६ सप्ताह कालब डित्तबत भालेमान
गुरुहपूर्ण कथा। लिपिबद्ध करि अंताले। सुस्त अरस्तात लेखा बचनाबिलाकब दबे नबीया
पाटिब परा लेखोरा एই बचनाबोबो आहिल यथेष्ट गुरुहपूर्ण, भाब भाषाओ आहिल
शेषब शब्दलै शुभला आक आवर्धनीय। तेउंव बचनाबिलाक पटि आने आनन्द
पोराब दबे तेउंक पटि शुभले तेउं निजेओ भाल पाटिछिल, आनन्द उपडोग
कविछिल। काबण सकलोबोब लेखा आहिल सुसंगबद्ध आक गतीब भारत्युक्त।

समाजवादब ज्यवात्राब पथत :—समाजवादब भवियतब चिन्हाट आहिल लेनिनब
जीरनब सर्वप्रधान चिन्ह। नबीया पाटिबपवा लेखा 'आमाब 'विप्लव' शीर्षक आलोचनात
समाजवाद वियक चिन्हाइ प्रधानकै ठाइ पाइছिल। २४ आन्तर्जातिकब नेता आक मेन-
खेडिकसकले बलप्रेषिकदले समाजवादी आदर्श धर्स करा बुलि दोषाबोप कविछिल।
ताब प्रत्याहरुब घरपे लेनिने लेखिछिल ये एइसकले माझ्वादब तांपर्य झुबजे, गतिकै
त्रेहलोकक बुजनि दिया असार्थक।

গোটেই জীৱনজূৰি লেনিনে মেনছেভিক আৰু ২য় আন্তৰ্জাতিকৰ নেতাৰক্ষণৰ বিকল্পে
মুজিলে। জীৱনৰ শেষহোৱাৰ আলোচনাত মাজেদিও মেই যুৰৰে পৰিচয় পোৱা যায়।
'আমাৰ বিপ্ৰ' শীৰ্ষক আলোচনাত লেনিনে সঁোপহৌ সমাজবাদীসকলক আদৰ্শচূত, বিআন্ত
আৰু প্ৰতিক্ৰিধাশীল বুলি সাব্যস্ত কৰিছে, লেনিনৰ মতে তেওঁলোক সমাজবাদী আদৰ্শৰ
পৰা অলিত হৈছে। আগতে বিভিন্ন লেখাৰ মাজেদি প্ৰমাণ কৰি দেখুৰাবদৰে এতিষাণ
দেখুৱালৈ যে বলছেভিকদল মাৰ্ক্সবাদৰ অলশো ছহকা নাই। মাৰ্ক্সধৰ্মত কৃষক-
বনুৱাৰ সহিতিগুৰু বিপ্ৰৰ সংঘৰ্ষৰ কৰি তুলি সৰ্বহাবাৰ একনায়কহ প্ৰতিষ্ঠাবদ্বাৰা সমাজ-
বাদ গটাৰ পথত দৃঢ়শৰকেপ দিছে মা৤। লেনিনৰ মতে সঁোপহৌ সমাজবাদীসকল বৰ্জোৱা-
গাত্ৰৰ সমৰ্থক। পাচিম ইউৰোপত সংঘটিত ধৰণৰ বিপ্ৰৰ লৈয়ে তেওঁলোক তুট। লেনিনে
ভবিষ্যৎ বাণী কৰিলে যে পূৰ্বৰ দেশবিলাকতহে কঢ়িয়াওকৈও শক্তিশালী অমিক-বিপ্ৰৰ
গঠি উঠিব পাৰে।

যে আন্তৰ্জাতিকৰ বৰ্জোৱা মেনছেভিক দলে যেতিয়া কৈছিল যে কঢ়িয়াবদৰে আৰ্থিক
আৰু সংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত অমুৰত সমাজক সমাজবাদৰ ভেটিত গঠিব বিচৰা কেৱল বৃথা
আৰু, লেনিনে ডেতিয়া এনে চিষ্টাক দায়িত্বহীন আৰু মূৰ্খ চিষ্টা বুলি তৌৰাভাৰে
নিন্দা কৰিছিল। তেওঁ তাৰিছিল আৰু প্ৰকাশো কৰিছিল যে উন্নত আৰ্থিক বা
সাংস্কৃতিক অবস্থাৰ এটা সুনিৰ্দিষ্ট মাপকাঠী নাই। অগে অগে স্পষ্টভাৱে তেনে চিষ্টাৰ
বিৰোধিতা কৰি কৈছিল যে মূৰ্খৰ জগতত বাহিৰে আৱ কোনো গ্ৰন্থত সমাজবাদী পুনৰ
গঠন আৰু বৈপ্রৱৰ্ক কাথাৰ বাধা নাই।

কঢ়িয়াৰ বাহিৰতে যে এনে প্ৰতিকূল চিষ্টা আলোচনা গঠি উঠিছিল সেয়ে নহয়,
লেনিনে যিসকলক সুবিবাদী আৰু সন্দেহবাদী বুলি অভিহিত কৰিছিল, মেই ট্ৰিৎকি
আৰু তেওঁৰ অনুসৰণকাৰীসকল কঢ়িয়াৰ ভিতৰতো কৈছিল যে মাথোন এখন দেশত
কোনো পথেও সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠিত হব নোৰাবে। তেওঁলোকৰ মতে ইউৰোপৰ প্ৰধান
প্ৰধান দেশৰোৰত সৰ্বহাবাৰই ক্ষমতা লাভ কৰিলহে সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা সম্ভৱপৰ হব।

লেনিনে সমবায় আৰু 'সহযোগিতা' শীৰ্ষক আলোচনাত এনে দৃষ্টিভঙ্গীৰ বিৰোধিতা
কৰি কৈছিল যে সমাজবাদ গটাৰ কাৰণে আৱশ্যকীয় সমল কঢ়িয়াৰ ভিতৰতেই আছে,
কৃষক বনুৱাৰ সহযোগিতাই এই সমল দান কৰিছে। অৱশ্যে লেনিনে স্বীকাৰ কৰিছিল
যে কঢ়িয়াত ডেতিয়াও সমাজবাদ গঠি উঠা নাছিল। কিন্তু গভীৰভাৱে বিশ্বাস কৰিছিল
যে সমাজবাদ গঠি তুলিবলৈ সকলো সমল কঢ়িয়াতে আছে। * লেনিনে ইয়াকে কৈছিল যে
সমগ্ৰ মানৱ সমাজত সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে চোড়িয়েট কঢ়িয়াই হব সৰ্বপ্ৰধান বেশ্যস্থান।

আনা ধৰণৰ বিৰোধিতা আৰু কটুকৰি মাজত অবিচলিত ভাৱে ধাৰি সমাজবাদ
প্ৰতিষ্ঠাৰ পথত চোভিয়টবাসীক অমুপ্রাণিত কৰিব পৰাতো লেনিনৰ কাৰণে কম গৌৰৱৰ

কৃষ্ণ মহার্ষি। প্রতিপক্ষের বিবোধিতা করি সেনিনে দৃঢ়ভাবে ঘোষণা করিলে বে সর্বহারা কৃষ্ণক বশুরাক ঐক্যবন্ধ করি শ্রমিকলক্ষণক ঐতিহ্যাসিক দার্থিত পাসনৰ কাৰণে উপৰোক্ষী কৰি তুলিব পাৰিল, প্রচুৰ এ বনামে বৃহৎ উদ্ঘোগ প্ৰতিষ্ঠা, কৰিব পাৰিল, কৃষকসকলকো বৃহৎ বৃহৎ খেতিপথাৰ গ'চ তুলিলৈ আগ্ৰহাবৃত কৰি তুলিব পাৰিলে, আৰু এই সহলে বোৰৰ দ্বাৰা জৰুতাৰ আৰ্থিক অৱস্থা স্বে স্বে উপৰওঁত কৰিব তুলিব পাৰিল, লগতে শাসন যন্ত্ৰণ শক্তিশালী ক'প গ'চিব পাৰিলে আৰু দলেও যাদ এক্যবন্ধভাৱে প্ৰশংক উপৰপথা মৃহু আৰু বৈদেশিক নাত গ্ৰহণ কৰি বাস্তৱত কৃপাখত কৰে তেনহলে শৰ্মণও উন্মোচিত হৈবলৈ বহুদিন নালাগিব।

সমাজবাদীৰ ভোটত সমাজগঠনৰ এধান সমষ্টি।—নবাৰা পাঠাবনৰা ব'না কৰা লেখাৰ ভিতৰত 'বাস্তীৰ পৰিকল্পনা প্ৰযোগলৈ বাৰস্থাপক সভাৰ প্ৰণালৰ অৰ্বিহণা' (Attribution of legislative functions to the state planning commission), শৰ্মীক আলোচনাও যথেষ্ট মূল্যায়ন বৃলি বিবেচিত। এই আলোচনাত অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ কাৰণ বাস্তীৰ পৰিকল্পনাৰ কি গভৰ আবশ্যক তাক ব্যাখ্যা কৰি পৰিকল্পনা

লোননে কথ যে বৈজ্ঞানিক আৰু প্ৰাকৃতিবিদ্যাৰ ভৰু বিশ্বৰ কাৰণে অধিবৰ্ত ভাৰে বৈশ্বানিক ভোটত ঠাই এণ্ড প্ৰকল্পনা কৰি গোয়ে থাকিব দীৰ্ঘব। পৰিকল্পনা পৰিষদৰ ওপৰত সেনিনে বিৰাট গুছ হাৰেপ ক'বাহস, পৰিষদৰ সদস্যসকলক বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি বিষয়ক অভিজ্ঞ আৰু বিশেষজ্ঞ লোক বুলি সন্মানিত কৰিছিল। পৰিকল্পনা পৰিষদে চোভিয়েট দেশক আদৰ্শ সমাজবাদী সমাজ হিচাবে গঢ়ি তুলিবলৈ সমৰ্থ হৰ বুলিও সেনিনে দৃঢ় অভিষ্ঠত প্ৰশংক কৰিছিল।

সেনিনে সমাজবাদী সমাজ গঠাৰ কাৰণে বৃহৎ উ শাস্তিৰণৰ ধৰ্ষণ বিশেব ভাৰে গুৰুত দিবা কথা আৰু জানে। তেওে মতে শ্রমিক শ্ৰেণীৰ নেতৃত্ব উঙ্গোগীকৰণ কৃষ্ণক বশুৱাই ঐক্যবন্ধভাৱে বৃহৎ উদ্ঘোগ গঢ়ি তুলিবলৈ ঐক্যবন্ধ হলে সমাজবাদীৰ নিশ্চিত ভাৰ প্ৰতিষ্ঠিত হৈই।*

কৃষ্ণ ক্ষেত্ৰতো কৃত্র শুন্দ্ৰ ব্যাকুলগত খোতনখাৰে সন্তানে সমবায়ৰ ভোটত সমূহীয়া খেতিপথাৰত আৰু বাস্তুৰ এধান মাটিত বৃহৎ 'বাস্তীৰ পাদ' গঢ়ি গোলাৰ পৰামৰ্শ আগবঢ়ায়।

কৃষ্ণক জৌৱন যে সমবায় বা মনুহীয়া কৰ্মৰ ভোটত হে সমাজবাদী-কৃষ্ণক আৰু সমবায় ক'পে গঢ়ি উঠিব পাৰে সেই বিধায়ও স্মৰণৰ আঁচনি দাঙি ধৰিলে।

কিন্তু ট্ৰৎকি আৰু অন্যান্য বহুতো কৰ্মবেড়ে সেইসময়ত অমূলতৰ কৰা নাহিল যে সমবায়ৰ ভেটিত সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা। সন্তুষ্টিৰ হৰ পাৰে। কেৱল সেনিনেহে সমবায়ৰ ওপৰত গুৰুত দিছিল আৰু জনগণকো তাৰ তাৎপৰ্য উপলক্ষ কৰিবলৈ বস্তুপৰ হৈছিল। সেনিনৰ

* V. I. Lenin, Selected works, Vol 8, P. 842.

মতে সমবায় পদ্ধতি সমাজবাদী পদ্ধতিতেই অঙ্গ, বাঞ্ছনৰা বা বাঢ়ীয় সম্পদৰ দৰে সমবায় সম্পদো সমাজবাদী পদ্ধতিতেই মৃষ্টি।

লেনিনে সমবায়ৰ উপৰত গুৰুত দিছিল এই কাৰণেই যে (১) ই ব্যক্তিগত শাৰ্থৰ সলনি সংহৌয়া বা উমেহতীয়া শাৰ্থৰ ভাৱ জগাই তোলে। (২) ই সমবায়ৰপৰা সংহৌয়া উৎপাদনলৈ আগবঢাই নিয়ে। তহপৰি ই কৃষকসকলৰ কাৰণে আটাইতকৈ সৱল, সহজ আৰু গ্ৰহণযোগ্য পদ্ধতি, প্ৰতিগবাবী বৃষকে ইয়াত অংশ গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। লোননে কৈছিল যে য দহে প্ৰত্যেক জন খেতিককে সমবায়মুখী কৰি গঢ়িব পৰা হয়, তেনেহলে সমাজবাদ শুদ্ধ হোৱা বুণি ধৰিব লাগিব। * লেনিনে শৌকাৰ কৰিছিল যে যথাথ শিক্ষা আৰু সামুদ্রিক সম্পদেৰে কৃষকসকলৰ মানসিক অৱস্থাৰ উন্নতি সাধি সকলোকে সমবায়মুখী কৰিবলৈ হোৱা এটা বা দুটা দশক সময় লাগিবও পাৰে।

এনে কাৰ্যত যাত খন্দা কৰা নহয়, তাৰ কাৰণেও দল আৰু চৰকাৰক বাবে বাবে সাৰাধান ক'ৰি দিছিল। লেনিনৰ বিবেচনাত এন কাৰ্য স্বতঃকৃত ভাবে বিকশিত হব লাগে। জননা স্বাক্ষৰত হলে আৰু সমাজবাদৰ ভেটিত সমাজ গাঁচবলৈ শ্ৰমিকসকলে আঞ্চনিয়োগ কৰিবলৈহে এনে কাৰ্য স্বতঃকৃতভাৱে বিকশিত হব পাৰে বুশি তেওঁ বিবেচনা কৰিছিল।

আংকীয় আদৰ্শঃ ভেটিত প্ৰতিষ্ঠিত সমবায় পদ্ধতি বিষয়ক লেনিনৰ এই পৰিকল্পনাই শেষত চোভিয়েট দেশহ সমাজবাদ তথা সমাজতন্ত্ৰবাদৰ ভেটিত গঢাত মহামূলাবান আদৰ্শ-
কৰ্পে শৌকাৰ কৰা হৈছিল, পৃথিবীৰ অন্তৰ্ভুক্ত সমাজবাদী দেশতো সমবায়ৰ সমাদৰ বাঢিছে।

বাধ্যতামূলক গণনি তা আৰু সাৰ্বভাৱ জনগণক বুদ্ধিজীৱী কৰি তোলা আৰু বিজ্ঞানৰ
প্ৰতি আৰ্কন্তু কৰা সমাজবাদী সমাজৰ সাংস্কৃতিক বিকলৰ মুখ্য কথা বুলি লেনিনে
সাংস্কৃতিক বিপ্ৰ কৈছিল। যেতিয়া সকলো মাঝহ শ্ৰমজীৱী হব আৰু এইসকলৰ

মাজত প্ৰকৃত বুদ্ধিজীৱীবো মৃষ্টি হব, লেনিনৰ মতে, তেওঁয়াহে
প্ৰকৃত সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠিত হব।

জীৱনৰ শেষপৰ্যায়ত ব'চত টোকাৰোৰত লেনিনে সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে এই-
বোৰকেই মুখ্য মুখ্য আহিলা বুলি কৈ গৈছিল।

জনতাৰ মাজত সম্প্ৰীতিঃ—লেনিনে আগতেও কৈছিল আৰু এতিয়াও কলে যে
সমাজবাদৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে কৃষক আৰু বহুৱাৰ মাজত সম্প্ৰীতি প্ৰতিষ্ঠা হব লাগিব,
বহুৱাৰ কাৰত একেলগে খিয দি কৃষকও নতুন সমাজ গঢাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ
কৰিব লাগিব। কৃষক-বহুৱাৰ মাজত সম্প্ৰীতি স্থাপন হলে লক্ষ্যত
কৃষক বহুৱা।

উপনীত হোৱাত কোনেও বাধা দিব নোৱাৰিব। কিন্তু লেনিনে কৈছিল
যে, নতুনকৈ উত্তৰ হোৱা 'নেপমেন' নহুন বৰ্জেতা শ্ৰীম সোমাবলৈ মুক্ত। উলিয়াই

* V. I. Lenin, Selected works, Vol 3, P. 819

ଦିଲେ କୋନୋପଥ୍ୟେ ମନ୍ତ୍ରିତ ଉପନୀତ ହସ ପରା ନାହାବ । ଏହି ପ୍ରସଂଗ ସମାଜଭାନ୍ଧିକଦଶର ଉପଯୁକ୍ତ ନେତୃତ୍ବ ଆରଶ୍ଵକତା ତେଣୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛି ।

ବିପ୍ଳବ ଆଗତ କଚିଆର ନଗର ଆକ୍ରମଣ ମାଜତ ଆକାଶ ପାତାଳ ପ୍ରଭେଦ ଆହିଲ । ନଗବାସୀମଙ୍କଲେ ନାମା ଧରଣ ମୁଖ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରିଛି, ଅର୍ଥଚ ନଗବବୋର ଆହିଲ ନାମା ଧରଣ ବାଜାରିତିକ, ଅର୍ଥବୈନିତିକ ଆକ୍ରମଣିକ ହର୍ମାତିବ କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥାନ । ନଗବାସୀମେ ଗାଞ୍ଚ-ନଗର ଅକ୍ଷାମାତ୍ର ପୋଷଣ କରିଛି ଆକ୍ରମଣ ଅଜାନ ଆଜାବର ମାଜତ ବୁଝାଇ ବାଖିବ ବିଚାରିଛି । ଏତିଆ ଲେନିନେ ଦେଖିଲେ ଯେ ନଗର ଆକ୍ରମଣ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ଅତିଷ୍ଠା ହସ ଲାଗିବ, ନଗରେ ଗାଞ୍ଚକ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିବ ଲାଗିବ ।

ଆମି ପାଇ ଆହିଟେ । ଯେ ‘ସଂୟୁକ୍ତ ଚୋଭିଯେଟ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର’ କେଇବାଖିନୋ ସ୍ଵାଧୀନ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ଏଟି ସଂୟୁକ୍ତ ବାଜାରିତିକ ଗୋଟ । ଲେନିନ ମତେ ସର୍ବହାରାବ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକତା ବୃତ୍ତକାର୍ଯ୍ୟ ହସିଲେ ହସି ଏହି ସଂୟୁକ୍ତ ବାହ୍ରୀଯଗୋଟିର କୃତକାର୍ଯ୍ୟତାର ବିଶେଷ ଆରଶ୍ଵ । ତେଣୁ ବାବେ ବାବେ ସାରଧାନ କବି ଦିଲ୍ଲି ଯାତେ ଏହି ସ୍ଵାଧୀନ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରସ୍ଵରୂପ ସାରଧାନିତ ଗୋଟ ଜାତି ଆବ ଜାତି ହିଚାବେ ବ୍ୟାଖ୍ୟାବ ନକବି, ପୁଣ୍ୟଧୀନ ଜାତି ହିଚାବେ ସନ୍ଧାନ କରେ । ତେତିଆହେ ଲେନିନର ବିଶ୍ୱାସତ ସଂୟୁକ୍ତ ଚୋଭିଯେଟ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ଆଦର୍ଶ ବକ୍ଷା ପରିବ । ଲଗଡ଼େ ତେଣୁ ସାରଧାନ କବି ଦିଲ୍ଲି ଯେ ପାଶାଭାବ ସାରାଜ୍ୟବାଦୀମଙ୍କଲର ଆକ୍ରମଣ ପରା ବକ୍ଷା ପାବିଲେ ଆକ୍ରମଣ ବିଶ୍ୱ-ବିପ୍ଳବ ଗଢ଼ି ତୁଳିବିଲେଓ ଏବେ ଧରଣ ସଂୟୁକ୍ତ ବାହ୍ରୀଯଗୋଟ ବକ୍ଷା କରିବଇ ଲାଗିବ ।* ନଗରର ପ୍ରମିକମଙ୍କଲେ ଗାଞ୍ଚକ କୃଷକମଙ୍କଲ ସମାନେ ସକଳୋକ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଗବଚାତ ସହ୍ୟ କରିବ ଲାଗିବ ।

ଏହି କ୍ଷେତ୍ରେ ଯାତେ ବ୍ୟାଖ୍ୟାମଙ୍କଲେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବ ନୋରାବେ ଆକ୍ରମଣ କ୍ଷେତ୍ରର ଶାସନ ବ୍ୟାଖ୍ୟାବ ମୁଣ୍ଡି ନକବି, ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ସାର୍ବଭୌମତ ବିକାଶର ମୁଖ୍ୟ ଦିଯେ, ତାବେ ପ୍ରତିଓ ଲେନିନେ ଚୋକା ଦୃଷ୍ଟି ବାଖିବିଲେ ବାବେ ବାବେ ଅନୁରୋଧ କରିଛି । ଲେନିନ ମତେ ଏହି ଜାତିବିଳାକବ ମାଜତ ସମତା, ଆନ୍ତରିତା, ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ସନ୍ଧାନ, ବସୁତ ଆକ୍ରମଣ ଭାତ୍ତବୋଧ ଗଢ଼ି ତୁଳିବଇ ଲାଗିବ । ତୁଳିବି ଆଗର ନିଷ୍ପେଷିତ ବା ଅନୁରୂପ ଜାତିକ ଅଗ୍ରାଧିକାବ ଦି ଆନର ସମାନେ ଆଗବଚାବ ସକଳୋ ପ୍ରକାରର ମୁଖ୍ୟାନ୍ତ ଦିବ ଲାଗିବ । ଏଟା ଜାତିଯେ ଆନ ଏଟା ଜାତିର ପ୍ରେସତ ପ୍ରଭୃତ ବିସ୍ତାର କରିବ ଖୋଜା ବୀତି ଯେ ଅତିଶ୍ୟ ନିନ୍ଦନୀୟ ତାକୋ ଗୁରୁତ୍ୱର ପ୍ରକାଶ କରେ । ଶେଷତ, ଏହି ସକଳୋବିଳାକବ କୃତକାର୍ଯ୍ୟତାର କାରଣେ ସର୍ବହାରାବ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକତାବୋଧେରେ ଉଦ୍ଭୁତ ହସିଲେ ଅନୁରୋଧ ଜରାଯ, ତେତିଆହେ ସକଳୋ ବିଦ୍ୟନି ଆତରି ସମତାର ଭେଟି ଶାନ୍ତି ଅତିଷ୍ଠା ହୋଇ କାମନା କରିବ ପାବି । ଏବେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକତାବୋଧ ବ୍ୟାକ୍ରମ ସଟୋରା ହେତୁକେ ନାମା ଜନକ ତେଣୁ କୁଟୁ ସମାଲୋଚନା କରିବିଲେଓ ଏବା ନାହିଁ ।

ଦଲ ଆକ୍ରମିତ ନିୟମଣ୍ୟ :—ଚୋଭିଯେଟ ଚବକାର ମାନେ ସମଜଭାନ୍ତ୍ରିକ (ବଳଧେତିକ) ଦଲ । ଗତିକେ ସମଜଭାନ୍ତ୍ରିକ ଦଶକ ସୁଶୃଂଖାବନ୍ଦ କରିବ ପରା ମାନେ ଚବକାର ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇବା ଆକ୍ରମଣର ମୂଳକଥା ।

‘ଆମି କୃଷକ ବନ୍ଦୁରାବ ପରିଦର୍ଶନ କେମେକେ ପୁନର ସଂଗଠନ କରିବ ଲାଗେ’ ଆକ୍ରମଣ ଅଳପେଇ ଭାଲ’ ପ୍ରଭୃତି ଆଲୋଚନାତ ଲେନିମେ ପ୍ରଶାସନୀୟ ସନ୍ତ୍ଵନ ଉପରେ ଉପରେ କେଟାଟୋଟାଓ ମୂଳର ପରାମର୍ଶ ଆଗବଢାଇ ଗୈଛେ । ଦଶବ ଅଟାଇଇତକେ ମୁଦ୍ରକ କମ୍ବେଡ଼ମକଲକ, ଉପରେ ଆକ୍ରମଣକାଙ୍କଣ ପ୍ରାପ୍ତ ଶ୍ରୀ ମିକନକଲକ ଆକ୍ରମଣକାଙ୍କଣ ନାଗବିକମକଲକହେ ପ୍ରଶାସନୀୟ କାମତ ନିୟକ୍ତ କରିବଲେ ଲେନିମେ କୈଛିଲ । ଏହି ଅମ୍ବତେ କୈଛିଲ ଯେ “ଭାଲର ଅଳପେଇ ଭାଲ ।” ପ୍ରଶାସନୀୟ ସନ୍ତ୍ଵନ ଯାତେ ଦୋସହଞ୍ଚ ରହ୍ୟ, ସକଳୋ ସମୟତେ ନିକା ଆକ୍ରମଣ ପରିଭ୍ରାନ୍ତ ବାଖିବ ପାରି ତାର ପ୍ରତି ଚକୁ ବାଖିବଲେଇ ବାବେ ବାବେ ଅମୁରୋଧ କରିଛି ।

ଦଲ, ଚବକାର ଆକ୍ରମଣ ମାଜ୍ଜତ ସକଳୋ ସମୟତେ ମଧୁର ସମ୍ପର୍କ ବକ୍ଷା କରିବ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଲେନିମେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଇଲି । ଦଶବ ଆର୍ମଣି ଯିହତୁ ଚୋଭିଯେଟ ଚବକାରର ଆଦର୍ଶ, ଗତିକେ ଦଲ ଆକ୍ରମଣ ମଧୁର ଆକ୍ରମଣ ସନ୍ତ୍ଵନ ଥାକିବାଇ ଲାଗିବ । ଏହି ସମ୍ପର୍କ ଚିବ ଅଟୁଟ ବାଖିବଲେ ହୁଲେ ଦଲ ଆକ୍ରମଣ କରିବିଲେ ଏଟା ସଂଗଠନର ଆରଣ୍ୟକ, ତେତିଆ ସୁଶାସନ ହବ ଅରଣ୍ୟନ୍ତାରୀ ଆକ୍ରମଣ ପ୍ରଗତି ହବ କ୍ଷିପ୍ର । ଏନେ କାର୍ଯ୍ୟରେ କେବଳ ଦଲ ଆକ୍ରମଣ ଚବକାରର ସମ୍ପର୍କ ସନ୍ତ୍ଵନଭାବେ ଗତି ଉଠିବ, ସକଳୋ କାମ କିପ୍ରଗତିତ ଆଗବାଟିବ, କୃଷକ ଆକ୍ରମଣ ପରିଦର୍ଶନୋ ହବ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କୃଷକ ବା ଶ୍ରମିକର ପାବଦର୍ଶିତାଓ କ୍ର୍ୟ କ୍ର୍ୟ ବାଟିବ ।

ଚୋଭିଯେଟାସୀୟ ଲେନିମର ଆକାଙ୍କ୍ଷା ବାସ୍ତବରୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିଛେ, କେବଳ ହୈଲିନର ଦିନତହେ ଇହାର ସ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟେ । ତେତିଆ ଆମୋଳାତାନ୍ତ୍ରିକତା ଖୁଟ୍ଟ ପୁଣି ବହିଲି ହୈଲିନର ପିଛତ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶତ ଆବେଦି ଲେନିମର ଆଦର୍ଶର ସମଦର ବାଟେ । ସମ୍ପର୍କ ନାତର୍ବି-କାକତର ପରା ଜନା ଗୈଛେ ଯେ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶତ ହେନୋ ଆମୋଳାତାନ୍ତ୍ରିକତା ଆବେଦି ଗା କବି ଉଠିବ ଥରିଛେ ।

ଦଲୀଯ ସଂହତିର ଆଶାତ : - କଟିଯାବ ସମଜଭାନ୍ତ୍ରିକଦଲ (ବଳଧେତିକ) ଲେନିମବେଟେ ହୁଷ୍ଟି । ଲେନିମର ମାନତ ଏହି ଦଲଟୋଇ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶର ପ୍ରାଣ । ଏହି ଦଲର ସଂ ଆଦର୍ଶ ସୁସଂଗଠନ ଆକ୍ରମଣ ଶୃଂଖାବନ୍ଦ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତ ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶର ଉପରେ ଅବନତି ନିର୍ଭବ କରେ । ଏହି ଦଲଟୋକ ସୁସଂଗଠିତ କବି ବାଖିବ ପରା ଦେଶର ନେତୃତ୍ବର ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୁଲି ଲେନିମେ ବିବେଚନା କରିଲେ ଆକ୍ରମଣ ନବୀନାପାଟୀର ପରା ଲେଖା ‘କଗ୍ରେହିଲେ ଚିର୍ଟ’ ଶୀର୍ଷକ ଆ ଲାଚନାତ ଦଲୀଯ ସଂଗଠନର ବିଷୟେ ଭାଲମାନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରାମର୍ଶ ଆଗବଢାଲେ ।

ବିପ୍ଳବର ଆଗବେପରା ଲେନିମେ ବାବେ ବାବେ କୈ ଆହିଛିଲ ଯେ ସର୍ବହାରାବ ଏକନାୟକହିବାର କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା ନିର୍ଭବ କରେ ସମଜଭାନ୍ତ୍ରିକ ଦଲର ସୁସଂଗଠନ, କର୍ମପ୍ରିୟତା ଆକ୍ରମଣ ନିର୍ଭବ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତ । ମେଯେ ଲେନିମେ ଦଲୀଯ ଶୃଂଖାବ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଶେ । ଗୁରୁତ୍ୱର ସମୟତ ଦଲର ମାଜ୍ଜତ

বিভাজন আনিবলৈ বগা বাহিনীয়ে আহোপনক্যার্থ কৰিলে, কিন্তু লেনিনৰ আশাশুণ্ডীয়া মেঢ়ই তেনে ষড়যজ্ঞ ব্যৰ্থ কৰিলে।

কিন্তু দুবদশী লেনিনে অন্ব ভৱিষ্যতত বিভাজনৰ আশংকা দেখিছিল। আৰু দেখিছিল যে বিভ'জন আহিলেই দলৰ পতন ঘটিব, লগে লগে চোভি য়ট দেশ'ৰা সংকট উপস্থিত হব। ইথাকে ভাৰি লেনিনে দলৰ কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা বচাবলৈ পৰামৰ্শ দিয়ে। লেনিনৰ মতে সদস্য সংখ্যা কম হলে, বিভাজনৰ আশংকা থাকে বেটি আৰু বেটি হলে আশংকা কম থাকে। গতিকে এশজনমানলৈ সদস্য সংখ্যা বচাবলৈ টানি ধৰিলে। তেতিয়া বিভাজনৰ আশা নাথাকিব আৰু এষ সদস্যসংলৈ বাস্তুৰ অভিজ্ঞাবে পুষ্ট হৈ মুদক্ষ অশাসকক্ষে পৰিচয় দিবলৈও সমৰ্থ হব।

আমি পাই আছিঁচো য চৰকাৰ আৰু দলৰ মাজত ঐক্য প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে লেনিনে উমেহতীয়া পৰিদৰ্শন সমিতিৰ পৰামৰ্শ দিছিল। তেওঁ আৰ্দ্ধ এই উমেহতীয়া পৰিদৰ্শনৰ ওপৰত গুৰুত দিল। ইয়ে দলৰ ঐক্য অনুম বাখিয বুলি লেনিনৰ শিশুস হ'ল।

লেনিন ব্যক্তিগতাদী নাছিল, সততে সমষ্টি বা সমৃহায়া নতুন হে কেৰি সমৰ্থক আছিল কিন্তু ছেলিন আৰু ট্ৰংশি আছিল বাক্তিগতাদী। দুৰে দুটা উপন্লাম্বণ্য সৃষ্টি কৰিছিল। ‘কং’ প্ৰচলনে চিঠি’তে ‘লেনিনে দলক সাবধান কৰি দিলে যাওত এনে আসন্ন বিপৰণ পৰা দলক মুক্ত কৰি বথা হয়, এই আশংকাৰ পথা দাক বস্তাৰা প্ৰথান উপায় হিচাবে লেনিনে কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা বৃদ্ধিৰ ওপৰত গুৰুত দিলে। এই চিঠিত ট্ৰংশিৰ চৰিত্ৰ আলোচনা কৰি তেওঁক বিপুণ মেতা বুলি অভিহিত কৰিছে, লগতে কৈছে যে ট্ৰংশি অধীৰ, ভাৰে চৰ্চা সত কেতিগ কি কৰে ঠিকনা নাই। ছেলিনৰ বিষয় আলোচনা কৰি ছেলিনক ক্ষমতা অভিলাষী বুলিছে। ছেলিনৰ এষ ক্ষমতা অভিলাষে কেতিয়া কেনেকৈ দলৰ মাজত বিভাজন অনি দিয়ে তাৰ কামো ই়েতা নোহোৱা হৈব। গতিকে এষ ছয়োজনৰ পৰা সততে সাবধান হৈ থাকিবলৈ লেনিন পৰামৰ্শ আগ বচালে।

কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ আন কেইবাজনো সদস্যৰ বিবেয়ে লেনিনে ম-ব্য তুলি ধৰিছ। কিন্তু আনৰপৰা দলীয় বিভাজনৰ সন্তোৱনা দখা নাই। ছেলিনক তেওঁ কঠোৰ আৰু কঢ় বুলিছে। ১৯২৩ চনৰ ৪ জানুৱাৰীৰ দিন, লেখা টোকা এটাত লেনিন ছেলিনক দলৰ প্ৰধান সচিবৰ পদবীৰপৰা অব্যাহতি দিবলৈও অনুৰোধ কৰিছে, লেনিনৰ ভাষাত ছেলিন যেন দলৰ কাৰণে এটা আতংক।

১৯২৩ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীত বহা কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সভাত দলে লেনিনৰ পৰামৰ্শ আলোচনা কৰিছে আৰু লেনিনৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি ট্ৰংশিয়ে তুমুল বিবোধিতা বৰা সহেও কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা বচাইছে। লেনিনৰ ইচ্ছা অনুসৰি চৰিত্ৰ বিষয়ক আলোচনাৰ লেফেক্ষা খোলা হোৱা নাছিল। ১৯২৪ চনত লেনিনৰ মৃত্যুৰ পিছত সেইবোৰ খুলি আয়োগ এটাই পঢ়ে আৰু লেনিনৰ ইচ্ছা অনুসৰি ছেলিনক সচিবস্বপৰা অব্যাহতি দিবলৈ

ইছা কৰে। কিন্তু টেলিনে সকলোৱোৰ শুধৰণাৰ বুলি প্ৰতিষ্ঠানি দিয়াত যেনিবা দল কাঞ্চ
ব'ল। পিচলৈ টেলিনে প্ৰতিষ্ঠানি বক্ষা নকৰিলে, ঘেৰেছা আৰু শীড়নৰে শাসন
পৰিচালনা কৰি সমাজবাদী আদৰ্শকেই যেন অৱমাননা কৰিলে। অৱগ্রহে টেলিনৰ মৃত্তাৰ
পিছত দলৰ ২০শ আৰু ২২শ অধিবংশনে টেলিনৰ সকলো দোষ-কৃটী মুকলিভাৱে আলোচনা
কৰিলে আৰু শেনিনৰ উমেহতীয়া বা সমূহীয় নেতৃত্বৰ আদৰ্শেৰে অনুপ্রাণিত হৰলৈ দৃঢ়তা
ঘোষণা কৰে।

বিশ্বজোৱা বিপ্লৱৰ পথত :—নৰীয়াপাটীৰ পৰা লেখা বচনাবিলাকৰ মাজেদি চোভিয়েট
কচিয়াত সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠা আৰু ইয়াৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ মূলৰ পৰামৰ্শ আগ বঢ়োৱাৰ দৰে
বিশ্বজোৱা বিপ্লৱৰস্থাৱা সমগ্ৰ পৃথিবীত জ্যৱুক হৈ শ্ৰমিকৰ মুক্তিলাভৰ উপায়ো লেনিনে
দি গৈছে। অক্ষোব্ধৰ বিপ্লৱৰ পিছতে ১৯৮০-১৯২০ চনৰ ভিতৰত পশ্চিম ইউৰোপত
বৈপ্লৱিক পৰিবেশ গঢ়ি উঠিছিল, কিন্তু পুঁজিপতি বুৰ্জুবাসনকলৰ প্ৰৱেচনা আৰু নিষ্পেষণ ত
বিপ্লৱ বিস্পৃত হৈ উঠে। বিপ্লৱ প্ৰশংসিত হ'ল, লেনিনৰ ভাৰাত বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ মাত্ৰত
যেনিবা শাস্তি স্থাপন হে হ'ল।

সেই সময়ৰ কচিয়াত গৃহযুদ্ধ চলি আছিল, মুদ্ৰাৰ কাৰণে দেশৰ অথনেতিক অৱস্থা
হৈছিল অতিশয় শোচনীয়। সংক্ষাৰধৰ্মী স্ববিধাবাদীসকলে ঘোষণা কৰিলে যে বিপ্লৱৰ
পৰিগতিস্বকপেহে অৱস্থা তেনে শোচনীয় হৈছে। তেওঁলোকৰ মতে পুঁজিবাদৰ বিৰুদ্ধন
স্বৰূপে সমাজবাদ সহযুত আপোনা-আপুনি প্ৰতিষ্ঠিত হৈব।

আগতে লেনিনে কৈছিল যে বিশ্বজোৱা বিপ্লৱ সন্ধিকট আৰু অৱশ্যস্তাৱী। এতিয়া
কলে যে ই সাময়িক ভাবে প্ৰশংসিত হলেও, পশ্চিম ইউৰোপ হে নালাগে, পৃথিবীৰ
সকলো দেশতে সমাজবাদী বিপ্লৱ কৃতকাৰ্য্য হৈবই, কিন্তু টি সবসূৰ্য্যিক গতিত নহ'বও
পাৰে, বহুতো কষ্ট আৰু যত্ন হয়তো সহিব লগাত পৰিব পাৰে।*

পশ্চিমৰ দেশবিলাকত বিপ্লৱ প্ৰশংসিত হোৱাৰ পিছত লেনিনে দেখিলে যে পূৰ্ব
চীন, ভাৰতবৰ্ষ আদি দেশত বৈপ্লৱিক পৰিবেশ গঢ়ি তুলিব পাৰিলে, আৰু তাৰ দ্বাৰা
উপনিবেশবিলাকক সামাজ্যবাদৰ কৰণৰপৰা মুক্ত কৰিব পাৰিলে সামাজ্যবাদী জাতিবিলাকৰ
মাজত সংকটে দেখা দিব আৰু তেতিয়া বিশ্বজোৱা বিপ্লৱ হৈ উঠিব স্বাভাৱিক, এনেদেৰে
বিশ্বজোৱা বিপ্লৱ গঢ়ি তুলিবলৈ হলে প্ৰত্যেক দশৰ সমাজতাত্ত্বিক দেশবিলাক সততে সচতুন
হুব লাগিব আৰু সকলোবিলাক দলৰ মাজত থাকিব লাগিব বনিষ্ঠ সংহতি। সমাজতাত্ত্বিক
দলবিলাকে যদি শ্ৰমিক শ্ৰেণীক সজাগ কৰি তুলিব পাৰে, তেনেহলৈ বিপ্লৱ অৱশ্যস্তাৱী।

লেনিনে আৰু ধৰণেও বিশ্বজোৱা বিপ্লৱৰ কৃতকাৰ্য্যতা আশা কৰিছিল। তেওঁ কৈছিল
যে কচিয়াত সমাজবাদৰ ভেটিত প্ৰতিষ্ঠিত হোৱা সৰ্বহাৰাৰ একনায়কত কৃতকাৰ্য্য হলে
আৰু সামাজ্যবাদী জাতিবিলাকৰ বিকল্পে সংষ্টিত হোৱা যুক্তত জ্যৱুক হলেও সমগ্ৰ বিশ্বত

* V I Lenin, Collected works, Vol 82, P 480.

বিপ্লব গঠিত উঠা সম্ভবপূর্ব হব। লেনিনে আক কৈছিল যে কটিশা, ভাৰতবৰ্দ্ধ, চীন আদিৰ দৰে সংখ্যাগবৰ্ষিত বিশাল দেশবিলাকত বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্য হওৱে বিশ্বজোৱা বিপ্লব গঠি উঠাত পলম নালাগিব।

জীৱনৰ শেষছোৱাত বচনা কৰা অস্থান্ত বচনাৰ দৰে বিশ্ব বিপ্লবৰ বিষয়ে লেখা টোকাই ও অসামাঞ্জ প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল। আজিও পৃথিবীৰ ভিন ভিন দশৰ সমাজতান্ত্ৰিক মৌলিকতাৰে লেনিনে কোৱাৰ দৰে বিপ্লব গঠি তুলিব বিচাৰে।

চোভিয়েট কংগ্ৰেছৰ ১২শ অধিবেশনঃ বিষম প্ৰতিকূলণাৰ মাজতো সংল আশা, এয়ে লেনিনৰ চৰিত্ৰৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্য। তেওঁ কঠিন ৰোগবদ্ধাৰা আক্ৰান্ত, অথচ প্ৰতি-মুহূৰ্ত চিন্তা কৰে চোভিয়েট দেশক নিয়া নতুন নন্দন গঠি তুলিবলৈ। তেওঁ শব্দাশায়ী, অথচ প্ৰস্তুতি চলাইছে চোভিয়েট কংগ্ৰেছৰ ১২শ অধিবেশনত ভাষণ দিবলৈ।

১৯২৩ চনৰ এপ্ৰিলত চোভিয়েট কংগ্ৰেছৰ ১২শ অধিবেশন আৰম্ভ হয় কিন্তু ইয়াৰ আগামত ১০ মাৰ্চৰ দিনা লেনিন এনকৈ ৰোগাক্রান্ত হ'ল যে সোঁ ঢাত, সোঁ ভৰি নিঃসাৰ (পেৰালাইজ) হোৱাৰ উপৰিও তেওঁ এইদাৰ মৃথৰ মাঝো হেকৰালে গতিকে পৰিস্থিতিয়ে চোভিয়েট কংগ্ৰেছত ভাৰ্ষা দিয়াৰপৰা লেনিনক ফান্ত ধাকিবলৈ বাধ্য কৰিলৈ। আক্তোৰ বিপ্লবৰ পিছত চোভিয়েট কংগ্ৰেছৰ এয়ে প্ৰথম লেনিন বিহীন অধিবেশন। অৱশ্য লেনিন সংশোধনীৰ উপস্থিত থাকিব পৰা নাহিল যদিও লেনিনৰ পৰামৰ্শ অনুসৰিষ্য কংগ্ৰেছে প্ৰস্তাৱ আক বিভিন্ন মিক্তান্ত গ্ৰহণ কৰিছিল। লেনিনৰ চিকিৎসকৰ অনুমতি সাপেক্ষে সকলোৰোৰ প্ৰস্তাৱ লেনিনক দেখুৱাই, তেওঁৰ সম্মতি জাৰি পিছত হে কাৰ্য্যকাৰী কৰিবলৈ স্থিব কৰে। লেনিনে অনুমতি নিদিলে বা সংশোধনী নিলে, কংগ্ৰেছৰ এখন বিশেষ অধিবেশন পাতি তাত লেনিনৰ ইচ্ছা অনুসৰি সিকান্ত লাবলৈও স্থিব কৰিলৈ।

এই কংগ্ৰেছত লেনিন উপস্থিত নাহিল যদিও সকলোৰিলাক ডেপুটীয়ে জেনিনৰ ইচ্ছা আকাঙ্ক্ষা। আক পৰামৰ্শ অনুসৰি সমাজবাদ তথা সমাজতন্ত্ৰবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে অবিৰত ভাবে সংঘাম চলাই যাবলৈ প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হয়। লেনিনৰ সুস্থান্ত্য আক আক্ত আৰোগ্য কামনা কৰি কংগ্ৰেছে এটি মৰ্মস্পৰ্শী বাণীও পঠায়।

আকোঁ গৰ্কাতঃ— সুচিকিৎসা আক পৰিচ্যৰ বাবণে মে মাহৰ আদিতে লেনিন বছ পৰিমাণে ৰোগযুক্ত হৈছিল, স্বাস্থ্যবো উন্নতি হৈছিল। কিন্তু ১৫ মেৰ দিনা তেওঁ আকোঁ সাংস্থাতিক ধৰণে আক্ৰান্ত হয়। চিকিৎসা আক জিৰণিৰ কাৰণে তেওঁক আকোঁ গৰ্কালৈ লৈ যোৱা হ'ল।

গৰ্কাত কিছুদিন। থকাৰ পিছত তেওঁ বহিৰ আক খাৰ পৰা হ'ল, আণধুলি ইঁহা কৰিলে, গৱৰী কৃপনৰাই কোৱামতে তেওঁ আক্ৰান্তিক আক অন্যান্য বিপ্লবী গানবোৰো হেনো গুণগুণাই গোৱা কৰিলৈ।

ପ୍ରସଙ୍ଗକୁମେ, ମନ କବିତାଗ୍ରହଣ ଏଯେ ଯେ ଗର୍ଭିତ ସାହ୍ୟର କାବ୍ୟର ଜିବନ୍ଦି ଲୈ ଥିବା ଏହି କାଳହୋରାତୋ ହେନୋ ତେଣ ଆଗବଦରେ ସବଳ-ସହଜ କପତ ଧାକିଛିଲ ଆକୁ ଥାଇଛିଲୋ । ତେଣ ତେତିହାଓ ଜନଗଣର ମାଜର ଏଜନ ହୈ ଆଛିଲ । ଦିବେ-ନିଶାଇ କୃଷକ, ଅମିକ, ସୈନିକ ଆକୁ ଅଞ୍ଚାନା ନାଗବିକବପବା ଲେନିନର ଆବୋଗ୍ୟ ଆକୁ ସୁଷ୍ଠୁଶବ୍ଦୀର କାମନା କବା ଅସଂଖ୍ୟ ଚିଠି ଟେଲିଗ୍ରାମ ଆହିଛିଲ । ଆନକି ନିର୍ଦ୍ଦିଲୀୟ ସକଳେଓ ଲେନିନଲୈ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜନାଇ ଚିଠି ଟେଲିଗ୍ରାମ ଆଦି ପଢାଇଛିଲ ଆକୁ ଲେ ନନବ ଆଦର୍ଶରେ ଉତ୍ସୁକ ହୋବାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦିଛିଲ । ଅମ୍ବଖ୍ୟଜନେ ଲେନିନର କାବ୍ୟର ନିଜର ଧନ, ସାହ୍ୟ ଆକୁ ତେଜ ଦାନ ଦିବଲୈ ଲିଖିତଭାବେ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କବିଛିଲ ।

ଆଞ୍ଚଲି, ଜନଗଣର ଶୁଭେଚ୍ଛାର ପ୍ରେଣା ଆକୁ ଶୁଚିକିଂସାର ଫଳତ ୧୯୨୩ ଚନ୍ଦର ଶେଷର ଫାଲେ ଲେନିନେ ବହୁପରିମାଣେ ଆବୋଗ୍ୟ ଲାଭ କବେ । ହେବୋରା ମାତ ଏହି ପରିମାଣର ଦିବାଇ ପୋରାବ ଉପରିଓ ଦାର୍ତ୍ତହାତେରେ ଲେଖ ଅଭ୍ୟାସୋ କବିଲେ । କୃଷକ, ଅମିକ ଆକୁ ଦଲର ବିଷୟେ ନାନା ଧରଣର ପରାମର୍ଶ ଆଗ ବଢାବ ଧରିଲେ, ବାଜନାତି, ବିଜ୍ଞାନ, ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟକ ନାନା ନୃତ୍ୟ ପ୍ରତି ତେଣୁକ ପଢି ଶୁନାନ ଲଗା ହ'ଲ । ଦେଶର ପ୍ରଗତିଗୁଲିକ କାମବିଲାକ୍ଷର ବିଷୟେ ବିଶ୍ଵଦାତାରେ ଜନାବ ଆଗ୍ରହ ଦାଟିଲ । ଆନକି ବନ୍ଦୁ ସାନ୍ଦରଭକଳର ବୋଗ ହଲେ ତେଣୁଲୋକର ବିଷୟେ ଚିନ୍ତା କବିବ ଧରିଲେ । ଯେତ୍ରମାନଙ୍କରେ ସାହ୍ୟର ଅବନତି ଘଟି ବୁଲି ଜାନି ତେଣ ଉଦ୍ଗାରୀର ହୈ ପରେ ଆକୁ ଶୁଚିକିଂସାର ପରାମର୍ଶ ଦିଯେ ।

ଆନକି ୧୯୨୩ ଚନ୍ଦର ଅନ୍ତେବରର ୧୮ ତାବିଥେ ପଞ୍ଚା କ୍ରମସ୍ଥୀ ଆକୁ ବାଯେକ ମାଧ୍ୟମର ସୈତେ ଶାତୀରେ ମଦ୍ଦାଲୈ ଗେ ସକଳୋ କଥା ଆକୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସଥାସମ୍ଭବ ନିଜ ଚକ୍ରର ନିର୍ବିକ୍ରମ କରି ତେଣୁକ ନିଜର କିତାପର ଧାରଣପବା କେଇଥିମାନ କିତାପ ଲୈ ଏମିଶା ମଦ୍ଦାତ କଟାଇ ଆକୌ ଗକାଲେ ସୂରି ଆହେ । ଗକୀଲେ ଆହି ଦର୍ଶନପ୍ରାର୍ଥୀ କ୍ଷୟକ-ବନ୍ଦରାବ ସିଙ୍ଗାତି ଦସବିଲାକ୍ଷକ ଦେଖା କବି ଆନ୍ତରିକତାରେ କଥା ପତା କରିଲେ ।

ଲେନିନ ଏଣେ ମରମୀଯାଳ ଆକୁ ହିଚାବି ଆଛିଲ ଯେ ଦେଖା କବିଦିଲେ ଅହୀଁ ସକଳକ କିବା ଖୁଓରା ହଲ ନେ ନାହିଁ ତାବେ ଥବର ବାଖିର ପାବିଛିଲ । ଦର୍ଶନପ୍ରାର୍ଥୀମଙ୍କଳେଓ ତେଣୁକ ଇମାନ ଭାଲ ପାଇଛିଲ ଯେ ବହୁତେ ଚକ୍ରଲୋ ଟୁକି ଟୁକିହେ ବିଦ୍ୟାଯ ଲବ ଲଗାତ ପରିବିଲ । ଶୁଖୋତୋ କାପୋବର କମର ଅମିକଦଲ ଏଟାଇ ଲେନିନକ ଦେଖା କବିଦିଲେ ଆଛିଲ । ଦଲଟୋତ କୁଜ୍ଜନେଂଚୋତ ମାମେ ବୁଢା କମାବ ଏଜନୋ ଆଛିଲ । ଯାବର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେନିନକ ସାବଟି ଧରି ଚକ୍ରଲୋ ଟୁକି ଟୁକି ବୁଢାଇ କଲେ,— “ମରମର ଭୁଦିମିର ଇଲିଚ, ଆମି ଆପୋନାବ ଇଚ୍ଛା ବାନ୍ଧରତ କପାହିତ କବିମ ।” ଲେନିନ ଆକୁ ତେଣୁକ ଆଦର୍ଶର ପ୍ରତି ଗଭୀର ଅମୁଦାଗ ଥକା ହେତୁକେ ପ୍ରାୟେଇ ଏନେଦରେ ଦର୍ଶନପ୍ରାର୍ଥୀମଙ୍କଳେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦି ଗୈଛିଲ ।

ଲେନିନେ ଶିଶୁକ ବିଶେଷ ଭାବେ ଭାଲ ପାଇଛିଲ । ମିଠିତର ହାତି, ଧେମାଲି, ଗୀତ, ମାଚେ ତେଣୁକ ଜୀର୍ଣ୍ଣମର ମନ୍ଦାନ ଦିଛିଲ । ମିଠିତର ଆନନ୍ଦର ବାଧା ଜୟୋରା ଇଚ୍ଛା ତେଣୁକ ସ୍ମୂଲି ନାହିଁଲ । ମିଠିତର ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଚିବକାଲ ହାହିମନ କବି ତୋଳାତ ହେ ତେଣ କ୍ରମ ଦିଛିଲ,

অস্ট্রোবৰ বিপ্লবেৰে ক্ষমতা লাভৰে পৰা শিশুৰ বিকাশৰ কাৰণে নানা অহুষ্ঠান গঢ়ালৈ। ছই-এজন বিশেৰ ধৰণৰ প্ৰতিভাশালী অখচ দৰিজ শিশুৰ বিকাশৰ কাৰণে লেনিনে কি যৱে কৰিছিল, তাৰিলে আনন্দত বিস্মিত নহৈ নোৱাৰিব। উদাহৰণ স্বক্ষেপে ভিৰোৰ্গৰ দৰিজ শিশু আলিওচা কালেনোভৰ কথাকে আঙুলিয়াব পাৰি। বিপ্লবৰ আগতে তেওঁ গম পাইছিল যে এই শিশুজনেও সুন্দৰকৈ ছবি আকিব জানে। বিপ্লবৰ পিচত ক্ষমতা লাভ কৰি এই শিশুজনক বিচাৰি উলিয়ায় আৰু লেনিনে তাৰ শিক্ষা আৰু ভৱণ পোৰণৰ বিশেৰ বাৰছাৰ কৰালৈ। অসংখ্য গভীৰ দায়িত্বপূৰ্ণ কামৰ মাজতো এই শিশুজনক তেওঁ নাপাহৰ্তাৰিল, তাৰ বিষয়ে বিশেৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ সময়ৰো নাটনি নহ'ল।* পঞ্জী কুপস্থয়াই হেজিম গৰ্কালৈ লেখা চিঠি এখনত উল্লেখ কৰিছিল যে মৃত্যুৰ সময়লৈ শিশুৰ প্ৰতি লেনিনৰ এনে দৃষ্টি অপৰিবৰ্তিত হৈ আছিল।

১২৪ চনৰ জামুৱাৰীত লেনিন সম্পূৰ্ণ স্বস্থ হৈ উঠিব বুলি আশা কৰা হ'ল। ১৯ জামুৱাৰীত মিথাইল কালিনিনে চোভিয়েট কংগ্ৰেছৰ ১৩ শ অধিবেশনত এই মৰ্ম ঘোষণা দিযাত ডেপুটীসকল হৰ্মোলেসিত হৈ উঠে, ইৰ্ষণনিও কৰে। লেনিন শুক্ৰহপূৰ্ণ আপোচনাতো অশ গ্ৰহণ কৰিব ধৰিলৈ। ১২ শ কংগ্ৰেছত ট্ৰেক্সিয়ে লেনিনৰ আদৰ্শৰ বিৰোধিতা কৰে আৰু তেওঁৰ উপদলৰ স্বাধীনতা দাবী কৰে। লেনিনে পঞ্জী কুপস্থয়াৰ সৈতে এই বিষয়ে গভীৰ ভাবে আলোচনা বৰ হয়। স্বাস্থ্যৰ ক্ৰমৰাগতি দেখি সকলোৰে আশা কাৰিছিল যে সম্পূৰ্ণক্ষেত্ৰে আৰোগ্য হৈ উঠি লেননে অচিৰে জ্বাতি আৰু দলক নেতৃত্ব দিবলৈ সমৰ্থ হ'ব।

জৌৱুন অবস্থান ১—কিন্তু ফল ফলিল বিপৰীত ধৰণে। ১৯২৪ চনৰ ২১ জামুৱাৰীৰ দিনা হৰ্ষাং আকো ভৌগণ ভাৱে তেওঁ বোগাকুন্ত হ'ল। সদলো চিকিৎসা, শুশ্রাৰ আৰু শুভেচ্ছা বিকল কৰি বন্ধু বন্ধুৰ, প্ৰিয় পৰিজন, সমগ্ৰ কৰ্বাসী আৰু বিশেষকৈ পৃষ্ঠীৰ সবহাৰা অগণন শ্ৰমিকক কদুৱাই সকলোৰে আশা ভৱসাৰ থল মহামতি লেনিনৰ জৌৱুন বস্তি সিদিনা সন্ধিয়া ৬ ৫০ বজাত নিৰ্বাপিত হৈ গ'ল।

চিকিৎকসকলৰ মতে অতিপাত মানসিক পৰিশ্ৰমৰ কাৰণে লেনিনে 'চেৰেৱো রেৱেচি' (Cerebro Sclerosis) অৰ্থাৎ মহামত্তিস্থৰ সূক্ষ্ম স্বাবোৰ শুকাই ঘোৱা ৰোগত ভুগিছিল আৰু মৃত্যুৰ সময়ত ভুগিছিল 'চেৰেৱেল হোমোবেজ' (Cerebral Hemorrhage) অৰ্থাৎ সিদফাটি তেজ ঘোৱা ৰোগত।

মৃত্যু-বাতৰি শুনাৰ লগে লগে কচিয়াৰ সমাজতাৎস্তুকদলৰ এক বিশেৰ অধিবেশন বহে আৰু ১২ ভাৰিখে ৰাতিপুৱা চো ভয়েটেবিসিক জনোৱাৰ লগতে সমগ্ৰ বিশ্বাসীক অনাঞ্চাৰ ঘোগে লেনিনৰ বিমোগ বাতৰি জানিব দিয়ে। লগে লগে ঘোষণা দিয়ে,—“তেওঁ (লেনিন) —

* Yelizaveta Drabkina, Alyosha Kalenov's Drawings, from 'On Lenin', Progress Publishers, Moscow

আক আমাৰ মাজত নাই, কিন্তু তেওঁৰ আদৰ্শ আমাৰ লগতে আছে। চোভিয়েটবাসীৰ ইচ্ছা-আকাঙ্ক্ষা অনুসৰি চোভিয়েট চৰকাৰে ভূাদিমিৰ ইলিচৰ আদৰ্শ আক পহাকে অনুসৰণ কৰিব, —”

সমাজতান্ত্রিক দল, দলৰ সদস্যসকল আক সমগ্ৰ চোভিয়েটবাসীলৈ আহ্বান জনাই লেনিনৰ আদৰ্শত দীক্ষিত হৈ আগতকৈও অধিক দৃঢ়তা আক আন্তৰিকতাৰে ঐক্যবন্ধতাৰে সমাজতান্ত্রিক দলৰ লগত প্ৰগতিৰ পথত আগবঢ়িবলৈ অনুৰোধ জনাই কলে,—

“মাৰ্ক্স’ৰ পিচড় সৰ্বহাৰাৰ মুক্তিৰ কাৰণে আমাৰ পৰলোকপ্রাপ্ত নেতা, শিক্ষাগুৰু আক বজ্ঞতকৈ ডাঙৰ যুৰ্জাৰুৰ মৃষ্টি ইতিহাসে আক কৰা নাই। সমগ্ৰ পৃথিবীৰ পূৰ্ব, পশ্চিম, উত্তৰ, দক্ষিণ সকলোতে আঞ্জি তেওঁৰ নাম মুক্তি, এক্ষ আক স্বাধীনতাৰ প্ৰতীক স্বৰূপ। তেওঁৰ শাৰীৰিক মৃত্যু ঘটিল সেচা, কিন্তু তেওঁৰ আদৰ্শ চিৰকৌৱী হ’ল। আমাৰ সমগ্ৰ সমাজ-তান্ত্ৰিক দলটো তেওঁৰ কলেবৰ স্বৰূপ। দীক্ষাগুৰুৰ মৃত্যু দলৰ কাৰণে অপূৰ্বীয় ক্ষতি হ’ল যদিও, ইয়েই আমাক আগতকৈও অধিক ঐক্যবন্ধ হৰবঁৰে শিকাৰ। পুঁজিবাদৰ বিৰুদ্ধে ঐক্যবন্ধ ভাবে আমি অবিবাদ অভিযান চলাই গৈয়ে থাকিম, পৃথিবীৰ কোনো শক্তিয়ে চূড়ান্ত বিজয়ত আমাক বাধা দিব নোৰাবিব। আক ইয়েই হব কমৰেড, লেনিনৰ পৱিত্ৰতম আক সুন্দৰতম স্মৃতি সৌধ।”

এই আবেদনৰ সামৰণিত কোৱা হ’ল,—

“আমাৰ দল দীৰ্ঘজীৱী আক চিৰকাল জ্যযুক্ত হওক।”

“শ্ৰমিক শ্ৰেণী দীৰ্ঘজীৱী হওক।”

২৩ জানুৱাৰীলৈ লেনিনৰ মৃতদেহ গৰ্কাতে বখা হল। দলৰ কেন্দ্ৰীয় সমিতিৰ সদস্যসকল, চোভিয়েট চৰকাৰৰ সদস্যসকল, ১১ শ সৰ্বকঠিয়া চোভিয়েট কংগ্ৰেছৰ প্ৰতিনিধি সদস্যসকল, আক মঙ্কোৰ শ্ৰমিকসকলে লানি নিছিগাঁকৈ গৈ প্ৰিয়তম নেতাজনক শেষ শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিলৈ। গৰ্কা আক তাৰ আশে পাশে থকা অসংখ্য কৃষক আক শ্ৰমিক আহিও শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিলৈ। ২৩ জানুৱাৰীৰ দিনা এখন বিশেষ ট্ৰেইনযোগে মৃতদেহ মঙ্কোলৈ আনি তাৰ ট্ৰেড ইউনিয়ন হল'ত বখা হ’ল।

২৭ জানুৱাৰীলৈ মৃতদেহ ইয়াতে বখোৱা হ’ল। তেতিয়া বহুৰ ভিতৰত আটাইডেকৈ বেঠি শীত, উত্তাপৰ মাৰ্ক্স ৩০° চেণ্টিমিটাৰ। তেঙ্গু গোটিমাৰা হিমচেঁচাকোৱা মেঞ্চি চোভিয়েটবাসী জনতা সমগ্ৰদেশৰ চুক-কোণবপৰা লবি আহিল প্ৰাণৰ আপোন ‘ইলিচ’লৈ শেষশ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰাৰ মানসেৰে। ৯০০,০০০কৈও অধিত জনতাই শেষশ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰি তেওঁৰ মহান আদৰ্শৰে উৰুক হৱলৈ হয় দৃঢ় পৰিকৰ।

লগে লগে দেশে- বিদেশে, গাৰ্বে-নগাৰে, উঞ্জোগে-উঞ্জোগে, খেতিপথাৰে খেতিপথাৰে শোকসভা বহিল, সকলোৱে একমুখে লেনিনৰ আদৰ্শত উৰুক হৈ সমাজতন্ত্ৰবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে হ’ল অভিজ্ঞাবন্ধ। বালন, পেৰিচ, লণ্ডন, নিউইয়র্ক, প্ৰেগ, বাৰ্চ অছুতি পশ্চিমৰ

नगरबोर्डत शोकसभा पाति मঙ्गोले शोकवार्ता प्रेरण करिले । पूरब भारत, चीन, इण्डोचीन, आफ्नानिस्तान, मঙ्गोलिया, कोरिया, तुकींहाण, आवदेश, आनकि लेटिन आमेरिकाव देशनिलाकाता शोक उथपि उट्टीप । भारतवर्षत साम्राज्यवादी बृतिह शासनव सोहिं शासन आक निष्पेषणक उपेक्षा करि एदल विप्रवाई आगवाचि आहिल लेनिनव आदर्श वास्तवत कपायित करिवले ।

अर्थुष्ट साम्राज्यवादी, पूँजिपति आक प्रतिक्रियाचील वगा वाहिनीयेहे केरल प्रकाश करिले आनन्द । तेऊंलोकव धारणा ह'ल ये लेनिनव मृत्युव लगे लगे समाजतत्त्ववादवो भाजन धरिव आक तेऊंलोके पूर्वव हेकवा स्थान, मान आक मर्यादा पुनर लाभ करिवले समर्थ हव ।

किञ्च इतिहासे प्रमाण करिले ठेलोटाहे, लेनिनवादव मृत्युव मलनि मि स्वदृढहे ह'ल । अपूर्व बैप्रेरिक दृष्टिवे नतुन समाज गठाव ब्रत ह'ल । अकल चोडियेट कचियातेहे हेनो लेनिनव मृत्युव बहिर्भूत समाजतात्त्विक दशव नतुन संस्कार वाचे २४०,००० तकै बेच । आजि पृथिव्वीत एन एथन देश नाट, य'त समाज-तात्त्विक दल झुसंगठित रहय ।

२६ जाह्नवाबीव दिना मिथाइल कालिनिनव सतापत्तिहत स युक्त चोडियेट समाजतात्त्विक अज्ञातत्त्वव केढीयकार्य निर्वाहकव सभा वहि २७ जाह्नवाबीव दिना मृतदेह समाधिमिलिवत (मृचोलिथम) वावाव सिद्धान्त ग्रहण करिले । प्रेट्रोग्रेड नगरेह आहिल लेनिनव जीरनव सरस्त्वान वर्मक्षेत्र । गतिके प्रेट्रोग्रेडव श्रमिकमकलव अल्लवोध अक्षुद्विव प्रेट्रो-ग्रेडव नाव 'लेनिनग्रेड' कवावो सिद्धान्त ग्रहण करिले । फेस्ट्रीय कार्यनिर्वाहक समितिये आन एटा प्रस्ताव योगे लेनिनव समग्र बुऱ्यावली संग्रह करि बैज्ञानिक पक्षतित संकलन आक पृथिव्वीव विभिन्न भाषात प्रकाश करिवले ओ सिद्धान्त ग्रहण करिले, याते एইवोव अध्ययन करि प्रगतिवादी मात्रेट लेनिनव आदर्शत उद्भुत इवले समझ पाय । आन एटा प्रस्ताव योगे लेनिनक समाधिस्थ कवाव समग्रत ५ मिनिट काल समग्र चोडियेट देश जूरि कर्मविवितव सिद्धान्ताव ग्रहण करे । एटे सभात दल, चृक्काव, असंख्य भिन भिन संस्काव प्रतिनिधि, बैज्ञानिक, साहित्यिक, शिळ्वी आक अस्तान्य सकालावे प्रतिनिविये लेनिनव आदर्शत अच्छप्राणित है महान समाजतात्त्विक चोडियेटदेश गचिवले शपत ग्रहण करे ।

आजि लेनिन नाट, किञ्च लेनिनव आदर्श चोडियेटवासीव अस्तवे अस्तवे, लेनिनव येदी (कर्णव) प्रति घरे घरे । लेनिनव आणव विनियवत गचि ताला समाजतात्त्विक दलव पताकाव तलत खिय दि आजि चोडियेट वासीव लगते समाजतात्त्विक आदर्शत उद्भुत समग्र विश्वव असंख्य ज्ञान-पूक्ष, आवाल, वृक्ष, बनिता आग वाटिछे येन चृडान्त विजयव पथत,—समग्रविश्वत समाजतत्त्ववाद प्रतिष्ठा कवाव मानसेवे ।

वथार्थते लेनिनव जीरन सफल जीरन, तेऊंव आदर्श चिरञ्जीवी ह'ल । विश्वासीये तेऊंव आदर्श प्राणे प्राणे कडियाइ लै फूरिछे ।

୧୪ ଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଲେନିନବାଦର ବିଜ୍ୟ ତୁମ୍ଭୁଭି

ସଂଚାକଥା ପ୍ରତିବିପ୍ଳର ଆକୁ ଗୃହ୍ୟକୁ କେଇବଢ଼ବତ ବାହିବେ-ଭିତବେ ଲେନିନର ବିକଳେ ନାନା କ୍ରୂଣୀ ବତନା କବା ହୈଛିଲ, ଲେନି ନକ ବକ୍ତ୍ଵପିପାସ୍ତ ଦସ୍ତାକପେ ଅଭିହିତ କରିବଲେଇଁ ଏବା ନାହିଲ । କିନ୍ତୁ ଗୃହ୍ୟକୁ ପରିମାଣିବ ଲଗେ ଲଗେ ଲେନିନର ପାତି ମାମୁହର ଦୃଷ୍ଟି ପରିବର୍ତ୍ତି ହ'ଲ । ଆଜି ପୃଥିବୀତ ଏମ ଏଥନ ଦେଶ ନାଟି, ଯତ ଲେନିନବାଦ ତୁମ୍ଭୁଭି ବାଜି ଉଠା ନାଇ ଆକୁ ଲଗେ ଲଗେ ଅମ୍ବଖ୍ୟ ଶ୍ରମଜୀବୀ ସର୍ବହାବ । ଜନତାକ ହରୋଲ୍ଲାସିତ କବି ତୋଳା ନାଇ । କବ ଗ'ଲେ ଆଜିବ ଯୁଗ 'ଲେନିନର ଯୁଗ', ଆଜି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱତ ଲେନିନର ଆଦର୍ଶ ବାସ୍ତବତ କପାଯିତ ହବ ଥିବିଛେ । ଶାସନ, ଶୋଷଣ, ଅତ୍ୟାଚାର, ଉତ୍ୱିତିନ ବିହୀନ ମୁକ୍ତ ମାନରର ମୁକ୍ତ ସମାଜଭାସ୍ତ୍ରିକ ସମାଜ-ବ୍ୟରତ୍ତ୍ବା ଆଜିବ ପୃଥିବୀର କାନୋ ଏଥନୋ ବାନ୍ଧୁତ ହୟତୋ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହୋଇବା ନାଇ, କିନ୍ତୁ ଆଜିବ ପୃଥିବୀର ସମାଜ୍ୟବାଦର ପ୍ରତି ଯେ ସକଳୋ କାଳତାକେ ଆକର୍ଷଣ ବାଟିଛେ, ଇ ସତ୍ୟ ଆକୁ ନିଶ୍ଚିତ ।

ଅଞ୍ଚୋରବ ବିପ୍ଳର କୃତକାର୍ଯ୍ୟାତାବ ପିହିତ ଲେନିନେ ଭରିଯୁଣ୍ଟବୀ କରିଛିଲ ଯେ ପୁଁଜିବାଦ ଧର୍ମ ହ'ଲ ଆକୁ ତାବ ଠାଟ ଲାଲ ସମାଜଭାସ୍ତ୍ରାଦିମେ । ଲେନିନେ ମାର୍କ୍‌ବାଦକ ସତତେ ଏଟା ଗତିଶୀଳ ପ୍ରାତାହ ବୁଲିଛେ ଅଭିହିତ କରିଲି । ଅଜିବ ପୃଥିବୀର ସମାଜଭାସ୍ତ୍ରିକ ଦେଶ ସମ୍ବାହ ଦେଶ, କାଳ, ପାତ୍ର ଲଗତ ଥାପ ଖୁରାଟି ଯେନ ଏହି ପ୍ରବାହତେ ସାତ୍ତ୍ଵିବ ଲାଗିଛି, ଲଙ୍ଘିତ ଉପନୀତ ହବ'ଲ ।

ଲେନିନର ଆଦର୍ଶର ସଫଳତା :— ଲେନିନେ ବଞ୍ଚକଥା >କହିଲ ଲିପିବନ୍ଧ କରିଛି ଡାତୋକୈ ବେଚି । ଇତିହାସେ ଯେନ ଆଜି ସାଇ କଥାବୋବ ବାସ୍ତବତ କପାଯିତ କରିବହେ ଧରିଛେ । ୧୯୦୩ ଚନତ ନତୁନକୈ ସଂଗଠନ କବା ବଳଶେଭିକ ଦଲକ ଲେନିନେ ନିଜ ଆର୍କିମିଡିଚର 'ଲେଭାବ' ବଲଗତ ତୁଳନା କରିଛିଲ ଆକୁ ତେଣୁ ଆଶା କରିଛିଲ ଯେ ଦଲେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀତ ଅଭୂତପୂର୍ବ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ସାଧନ କରିବଲେ ସମର୍ଥ ହବ । ଯଥାର୍ଥତେ ମୋଯେ ହ'ଲ । ଏହି ଦଲେଇ ୧୯୧୭ ଚନର ଅଛାନ ଅଞ୍ଚୋରବ ବିପ୍ଳର ସମ୍ଭାବପର କବି ତୁଳିଲେ ଆକୁ ଅଞ୍ଚୋରବ ବିପ୍ଳରେବେ ପାତନି ଯେଲିଲେ ବିଶ୍ୱବ ବୁଝିତ ଏକ ନତୁନ ଅଧ୍ୟାୟର, ଯିମେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱବ କପ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କବି ଦିଲେ ।

লেনিনে অঞ্চোব বিপ্লবক পুঁজিবাদবপৰা সমাজতত্ত্ববাদৈলৈ উভবণৰ আৰম্ভণ বুলি অভিহিত কৰিছিল। আজি সমগ্ৰ বিশ্বই কৰ্মে কৰ্মে সমাজতত্ত্ববাদৈলৈ গতি কৰিবলৈ খবি লেনিনৰ ভৱিষ্যৎবাণী সফল কৰি তৃলিছে।

লেনিনে ভৱিষ্যৎবাণী কৰিছিল যে প্ৰাচীৰ নিষ্পেষিত জাতিসমূহ, যিবোৰ পাঞ্চাঙ্গৰ সাম্রাজ্যবাদী জাতিৰ গৰাহত পতিত হৈ আছিল, সেই সকলোৰেৰ জাতি জাগি উঠিব আৰু মুক্তিলাভ কৰিব। আজি লেনিনৰ বাণী ফলিযালে। এটিয়া, আফ্ৰিকা আৰু লেটোন আমেৰিকাৰেৰ বাস্তুসমূহে আজি মুক্তিলাভ কৰিছে, সমগ্ৰ বিশ্বত আজি নতুন জাগৰণ। লেনিন আৰু লেনিনবাদ আদি কেৱল চোভিয়েট কচিয়াবেই আদৰৰ আৰু আদৰ্শৰ বস্তু নহয়, ই সমগ্ৰবিশ্বৰ প্ৰগতিবাদী জনতাৰ আদৰৰ আৰু আকৰ্ষণৰ কাৰণ। পুঁজিবাদৰ সৰ্বোচ্চ আৰু শেষ স্তৰ হিচাবে ‘সাম্রাজ্যবাদ সম্পর্কে’, ‘নতুন ধৰণৰ দলৰ বিষয়ে’, সমাজতাত্ত্বিক বিপ্লবৰ বিষয়ে’, ‘ভিন্নৰপত আমিক শ্ৰেণীৰ একনায়কত্ববাদৰ বিষয়ে’ কৃমক আৰু আমিকৰ মৈত্ৰীৰ বিষয়ে’, ‘সমাজতাত্ত্বিক সমাজ গচাৰ পথ সম্পর্কে’, ‘জাতীয় উপনিৰেশিক প্ৰগ্ৰাম সম্পর্কে’ আৰু অন্যান্য বিষয়েও লেনিনৰ মত আৰু আদৰ্শ আজি মানৱতাৰ মুক্তি আন্দোলনৰ বহুমূলীয়া সম্পদকপে বিবেচিত আৰু সমাঢ়ত।

আজিৰ পৃথিবীৰ সৰহত্তাগ প্ৰগতিবাদীৰ মানত লেনিনবাদেই মাঝ'বাদৰূপে বিবেচিত। লেনিনবাদ আৰু মাঝ'বাদ যথাৰ্থতে অবিচ্ছিন্ন। লেনিন মাঝ'বাদৰ স্থূল আৰু অবিচলিত সমৰ্থক, কিন্তু গতিশীল। মাঝ'ৰ দিনতকৈ লেনিনৰ দিনৰ সমাজব্যবস্থা আছিল বেলেগ— লেনিনৰ দিনত পৃথিবী সাম্রাজ্যবাদ আৰু সামাজিক বিপ্লবৰ যুগত প্ৰৱেশ কৰিছিল। এই যুগত তেওঁ মাঝ'-এন্ডেসচ সৃষ্টি বিজ্ঞান, দৰ্শাত্মক ভৌতিকবাদ, অৰ্থনীতি, সমাজতাত্ত্বিক বিপ্লব আৰু সাম্যবাদী সমাজ বচনাৰ তত্ত্ব উন্নত কৰি তোলে। যুগৰ প্ৰযোজন সমূহ লেনিনে ইয়াৰ লগত সংঘোগ কৰিছে। লেনিন আছিল উদ'বপনী, গতিশীলতাই আছিল তেওঁৰ ধৰ্ম, শ্রিতিহাপক বক্ষণশীলতাক তেওঁ ধৰ্মৰ প্ৰধান কাৰণ বুলি সততে অভিহিত কৰিছিল।

১৯৬৭ চনৰ জুনৰ ৫-১৭ তাৰিখলৈ অনুষ্ঠিত বিশ্বৰ ৭৫টা সমাজতাত্ত্বিক আৰু আৰ্মক-দলৰ আন্তৰ্জাতিক সমিলনে লেনিন জয় শতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে আহ্বান জনাই ৰৈকেছিল; “লেনিনৰ বচনাৱলী অধ্যয়ন কৰক! সেইবোৰত পাৰ প্ৰতিক্ৰিয়া আৰু নিপীড়নৰ বিকল্পে সমাজতত্ত্ব আৰু শাস্তিৰ কাৰণ সংগ্ৰামৰ অকুৰুত প্ৰেৰণ। লেনিনৰ বচনাৱলীৰ লগত পৰিচিত নতুন পুৰুষসক্ষক আমাৰ যুগৰ বিপ্লবী সম্ভাৱনা সমূহ অধিক স্পষ্টকৈ অনুভৱ কৰাত সহায় কৰিব।”

৫৫টা স্বৱচ্ছ খণ্ডত প্ৰকাশিত লেনিনৰ বচনাৱলায়ে ৩০,০০০ তকৈও বেঁচি গ্ৰহণ, প্ৰবন্ধ, চিঠি আদি সামৰি লৈছে। এই বচনাৱলী প্ৰগতিবাদী বিশ্বমানৱৰ মানত আজি অঘ্ৰ্য সম্পদ।

প্রতিক্রিয়ালীল মহলৰ মতে লেনিনবাদ কেৱল চোভিয়েট কচিয়াৰ ভোটিত বচিৎ আৰু চোভিয়েট কচিয়াৰ কাৰণেহে প্ৰযোজ্য। লেনিনে নিজে এনে দৃষ্টিভৌমীক ঔৰু বিবোধিতা কৰি কৈছিল,—“মার্জ'বাদ সমগ্ৰ বিশ্ব কাৰণে সমাবে প্ৰযোজ্য। অৱশ্যে দেশ-কালভেদে সমস্যা ভিন ভিন হবই আৰু ভেনেছুলত মার্জ'বাদ অলপ ভিষ্ণুকপত প্ৰযোগ হবই। কিন্তু শেষ আদৰ্শ সকলোৰে একই। কচিয়াত পুঁজিবাদৰ বিকাশ হোৱাৰ দৰে অন্যান্য দেশতো হৈছে আৰু অন্যান্য দেশৰ সমাজবাদীসকলৰ কৰ্তব্য টিক কচিয়াৰ সমাজবাদী আৰু শ্ৰমজীৱী সকলৰ সন্দৰ্ভ।” গতিকে একে আদৰ্শ সকলোতে প্ৰযোজ্য।

বিভেদকাৰী, বক্ষণশীল আৰু বিষ্ঠাভিমানীসকলে ঘোষণা কৰিছিল যে সৰ্বহাৰা শ্ৰমিক সংখ্যাধিক্য নহলে সমাজবাদী বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্যতা অসম্ভৱ। ১৯০৮ চনতো এনে মতৰ বিবোধিতা কৰি লেনিনে কৈছিল,—“সমাজবাদী বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ কাৰণে সৰ্বহাৰা শ্ৰমিকৰ সংখ্যাধিক্য বিচৰা কেৱল পৰ্বত প্ৰামাণ ভুল।”*

সময় আৰু ইতিহাসে লেনিনৰ ভৱিষ্যৎবাণী কাৰ্য্যত পৰিণত কৰি দেখুৱালৈ। আজিৰ পৃথিবীৰ উৎ অংশ জনতাই নীতিগত ভাবে সমাজবাদ মানি লৈছে আৰু জীৱনত অঙ্গুলীয়ন কৰিবলৈও অবৃত্ত হৈছে।

কুৰি শতিকাৰ প্ৰাবন্ধতে লেনিনে কৈছিল, “আমাক বিপ্লবীসকলৰ এটা সংগঠন কৰিবলৈ দিয়ক, আমি কচিয়াৰ কপ বদলাই দিয়।” এই কথাৰ সত্যতা লেনিনে আখবে আখবে অমাগ কৰি দেখুৱালৈ। তেওঁৰ দৃঢ় বিশ্বাস আছিল যে এই সংগঠন হব শ্ৰমিক শ্ৰেণীৰ সংগঠন, কাৰণ লেনিনে জানিছিল যে শ্ৰমিক শ্ৰেণী নিয়ত সংগ্ৰামশীল। এই স্বতঃফৰ্ত সংগ্ৰাম-শীলতাক বিজ্ঞানসম্মত ভাবে সমাজতন্ত্ৰৰ পথত পৰিচালিত কৰিব পাৰিলৈ তেওঁলোকে সমগ্ৰ পৃথিবীৰ সৰ্বহাৰা জনতাক নেতৃত্ব দিবলৈ সমৰ্থ হ'ব আৰু তেওঁয়া পৃথিবীৰ কল্পেই বদলি যাব। লেনিনে গভীৰ ভাবে বিশ্বাস কৰিছিল যে সংগঠিত শ্ৰমিক শ্ৰেণীতকৈ শক্তিশালী শক্তি জগতত আৰু নাই। সংগঠিত শ্ৰমিক শ্ৰেণীয়ে অপ্রয়ামে পুঁজিবাদী শোষণৰ বাক চূৰ্ণ বিচূৰ্ণ কৰি মানৱতাক মুক্তিৰ সন্ধান দিব পাৰে বুলি লেনিনে বিশ্বাস কৰিছিল। এই সংগঠন দিনৰ বাঞ্ছনৈতিক ভাবে শক্তিশালী কৃপত গঠি তুলিব লাগিব, সংগঠন স্ফুট হলেহে লক্ষ্য সাধন কৰিবলৈ অৰ্থাৎ সমাজতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যবস্থা গঠি তোলা সম্ভৱপৰ হয়।

লেনিনে শ্ৰমিক শ্ৰেণীৰ দল আৰু সমাজতান্ত্ৰিক দল এটা মূদ্ৰাৰ ইপিটি-সিপিটি বুলি অভিহিত কৰিছিল। আৰু কৈছিল যে শ্ৰমিক সমাজ আন্তৰ্জাতীয়তাবাদী। ১৯৬১ চনৰ জুনত অনুষ্ঠিত মঙ্গো সম্মিলনে এই কথা স্বীকাৰ কৰিছে। এই সম্মিলনে ঘোষণা কৰিছে যে সমাজতান্ত্ৰিক দলৰ জাতীয় আৰু আন্তৰ্জাতিক দায়িত্বৰোৰ অবিভাজ্য। লগতে কোৱা হৈছে যে সমাজতান্ত্ৰিক দলসমূহ শ্ৰমিক আৰু মেহেনতী জনতাৰ দলসমূহ যথাৰ্থ জাতীয় স্বার্থৰ

---

* V. I. Lenin, Collected works, Vol 15, P 87

বেজাবাহী। এইবোর প্রতিক্রিয়াশীল দলৰ দৰে নহয়, প্রতিক্রিয়াশীল দলবোৰে জাতীয় আৰু আন্তৰ্জাতিক স্বাৰ্থবক্ষাত সমাজ বিশ্বাসঘাতকতা কৰে।

লেনিন আছিল শাস্তি আৰু সমস্তৰ প্ৰবক্তা। বিশ্ব বৃকৃত শাস্তি আৰু সমস্ত প্ৰবৰ্তন হৰলৈ হলে যে পুঁজিবাদ আৰু সাম্রাজ্যবাদ সম্পূৰ্ণকপে বিলোপ পাৰ লাগিব আৰু তাৰ ঠাইত সমাজবাদ তথা সমাজতন্ত্ৰবাদ প্ৰতিষ্ঠিত হৰ আগিন, তাৰ কথা লেনিনে মচাই মচাই কৈছিল ‘সাম্রাজ্যবাদ পুঁজিবাদৰ সৰোচ্চ স্তৰ’ গ্ৰন্থত বৈজ্ঞানিক পটভূমিত এই কথা বিস্তৃত ভাবে আলোচনাও কৰিছে।

পুঁজিবাদ আজিও সম্পূৰ্ণকপে বিলোপ হোৱা নাই। এমুষ্টি পুঁজিপতিয়ে আজিও অগণন শ্ৰমিক জনতাৰক শোষণ কৰিয়ে আছে। উত্থোগৰ ক্ষেত্ৰত একচেতিয়া মালিকসকলে আজিও শ্ৰমিকৰ তেজৰ ওপৰত লাহ-বিলাস বঢ়ায়ে আছে। আমেৰিকাৰ ‘জেনেৰেল মটৰ্চ’ কাৰখনানাত কৰ্বৰ্তী আৰু শ্ৰমিকৰ সংখ্যা ৭,৫৭,০০০ কৈও অধিক আৰু সৰ্বমুঠ সম্পত্তি ১৩,০০০ নিযুত ডলাৰতকৈ বেচি। হেনো সমগ্ৰ মধ্যপ্ৰাচ্যৰ বছৰেকীয়া আয়তকৈ এই কোম্পানীৰ বছৰেকীয়া আয় বহু বেছি এনে ধৰণৰ একচেতীয়া ব্যৱসায়ৰ কোম্পানী-বিলাকে ব্যৱসায় আৰু প্ৰতিপত্তি অৰ্হুৎ বাধিবলৈ স্থষ্টি কৰে সংঘৰ্ষ আৰু যুঁজ বাগৰৰ, আৱকি মহাসমৰৰো। পৃথিবীজোৱা হৃযোখন মহাসমৰৰ মূল এনে পুঁজিপতি ব্যক্তি আৰু বাস্তু।

সাম্রাজ্যবাদ সমগ্ৰ মানবজ্ঞাতিব কাৰণে এক বিৰাট অভিশাপ। ইয়াক সুবলিত কৰিবলৈ গতি তোলা হয় বিৰাট বিৰাট সৈন্যবাহিনী। যোৱা ১ম আৰু ২য় মহাসমৰত ৭০ নিযুতবো অধিক মানবজীৱন নাশ হৈছে, হাজাৰ-বিজাৰ সুসমৃদ্ধ মগবী আৰু নদন-বদন গাঁও ধূসিসাং হৈছে, লাখ লাখ সোক খোৰা, কোঙা, চাকোলা বা অঙ্গ হৈছে। কত লাখ মাহু, পুত্ৰ আৰু স্বামীহাৰা হৈছে তাৰ লেখেই বা বাখিছে কোনে! এই সাম্রাজ্যবাদীসকলৰ মৰ আক্ৰোশৰ কাৰণেই এচিয়া, আফ্ৰিকা আৰু লেটিন আমেৰিকাৰ দেশবোৰে স্বাধীনতা হেকৰাৰ লগাত পৰিছিল। সাম্রাজ্যবাদী জাতিবোৰে এই মহাদেশ-বোৰত চৈচাম'লৰ থাটি পাতি শতিকাৰ পিছত শতিকাঙুৰি শোষণ কৰিছে। এই সাম্রাজ্যবাদী শোষকসকলৰ কাৰণেই আজি এমুষ্টি মাহুহৰ হাতত আছে হাইড্ৰোজেন বোৰা আৰু অসংখ্য কোটি জনতাৰ হাতত কাৰ্ডৰ নাঙুল। পুঁজিপতি বকেফেসাৰ বেংকৰ দৰে বেংকত গচ্ছিত আছে কোটি কোটি ডলাৰ ধন আৰু একেখন সমাজতে শ্ৰমজীৱীসকল হৈছে কপৰ্দিকশূন্য—বাটৰ ভিকহ।

সাম্রাজ্যবাদীইতৰ অতিচাৰ আৰু নিপীড়িত আজিও স্পূৰ্ণকপে বিলোপ যোৱা নাই সঁচা, কিন্তু নিপীড়িত জনতাৰ প্ৰাণে প্ৰাণে গতি উঠিছে বিৰাট বৈপ্লৱিক জাগৰণ। কলম্বৰাপ সাম্রাজ্যবাদী জাতি আৰু শক্তিসমূহ আজি বহুপৰিমাণে সশংকিত। ভিয়েনামযুক্ত ইয়াৰ অমুপম নিৰ্দৰ্শন। ভিয়েনামামীসকলে সুসংগঠিত হৈ সাম্রাজ্যবাদী শক্তিক বিতাডিত কৰিবলৈ

ମୁଁ ସଂକଳନ କବା କାବଣେ ମହାପାତ୍ରମୀ ମାରକ ଅଶ୍ରେବେ ସଞ୍ଜିତ ଭିଯେଂକଃ ବାହିନୀଯେ ପିଠି ଦେଖୁରାବଲେ ବାଧ୍ୟ ହୈଛେ । ଆକ ଆମେବିକାଇଓ ଭିଯେଂନାମର ପରା ସୈତାବାହିନୀ ଅପସ'ବଥ କବିବଳେ ବାଧ୍ୟ ହୈଛେ । ବିଶ୍ୱବାସୀୟେ ଏକେ ନିର୍ଦ୍ଦର୍ଶନକେ ଦେଖିବ ଧରିଛେ ଆବର ଆକ ଇଜବାଇଗର ସଂବର୍ଧବ କ୍ଷେତ୍ରତ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶକ୍ତିର ପ୍ରବୋଚନାତ ଇଜବାଇଲ ବାହିନୀଯେ ଆବର ଗଗରାଙ୍ଗ୍ୟର ବିକଳେ ପ୍ରବୋଚନାମୂଳକ ସୁନ୍ଦର ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୈଛେ । କିନ୍ତୁ ଆବରଗନ୍ଧାଜ୍ୟଇ ଭିଯେଂନାମର ଦରର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ନିର୍ମଳ କବିବଳେ ଦୃଢ ସଂକଳନ ଲୋରା ହେତୁକେ ଶାନ୍ତିକାମୀ ସମ୍ପଦ ବିଶ୍ୱବାସୀର ସମର୍ଥନ ପାବଳେ ସମର୍ଥ ହୈଛେ ।

ଲେନିନର ଭର୍ତ୍ତ୍ୟେ ବାଣୀ ଯେ ଲାହେ ଲାହେ କାର୍ଯ୍ୟତ ଫଲିଯାବ ଧରିଛେ, ସମଗ୍ର ମାନର ଜ୍ଞାତି ଦେବ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଆକ ପୁଁଜିବାଦର କବଳେପରା ମୁକ୍ତ ହବଲେ ଲାହେ ଲାହେ ଆଗବାଟିବ ଧରିଛେ ।

ପୁଁଜିବାଦ ଯଥାର୍ଥତେ ସକଳୋ ଅଶାନ୍ତି, ଅମୁଖ, ଅସାମ୍ୟ, କଳମ ଆକ ବୈସମ୍ୟର ମୂଳ କାବଣ । ଲେନିନର ମତେ ପୁଁଜିବାଦୀ ଶୋଷକ ବାହିନୀମୁହ ଉପଞ୍ଜାତୀୟତାବାଦୀ । ଏବଂ ଉପ ଜ୍ଞାତୀୟତା ବାବେ ମାନୁହ ଆକ ମାନୁହର ମାଜତ, ଜ୍ଞାତି ଆକ ଜ୍ଞାତିର ମାଜତ ବିଭେଦ ଆକ ଶକ୍ତାତ୍ମା ନୃତ୍ତି କରେ । ପୁଁଜିବାଦୀ ତଥା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଶୋଷକ ଜ୍ଞାତିବୋବେ ଶୋଷିତ, ଦୁର୍ବଳ ଆକ ଅନୁଷ୍ଠାତ ଜ୍ଞାତିର ଜ୍ଞାତାର ମାଜତ, ଅନିର୍ବାର ଶୋଷଣ କବାବ ମାନସେବେ, ସାତେ ଜ୍ଞାତୀୟତାବୋଧ ଗତି ହୁଠେ ତାବ କାବଣେ କିନ୍ତୁ ସକଳେ ଧରଣର ବିଭେଦମୂଳକ ଅନ୍ତେ ବା କୋଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରେ ।

ଶ୍ରମିକସକଳେ କିନ୍ତୁ ସାଧାବଣତେ ଜ୍ଞାତୀୟ ବାହିନୀର ସମତା ଆକ ସମାନ ଅଧିକାର ସ୍ଵୀକାର କରି ସକଳୋ ଜ୍ଞାତିର ଶ୍ରମିକର ଐତ୍ୟ ଆକ ମିଳନର ଓପରତହେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆବୋଧ କରେ । ଶାନ୍ତି ଆକ ପ୍ରାତମେଇ ଯିହେତୁ ସମାଜବାଦର ମୁଖ୍ୟ ଆଦର୍ଶ ଆକ ଯିହେତୁ ଶ୍ରମିକସକଳ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟତାବାଦୀ, ଗତିକେ ଲେନିନେ କୁତ୍ର କୁତ୍ର ବାହିନୀଟିକ ସ୍ଵର୍ଗତ ସମ୍ପର୍କର ବିଶେଷ ଭାବେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆବୋଧ କରିଛି । ଏବେ ଧରଣର ସ୍ଵର୍ଗ ସ୍ଵର୍ଗତ ସମ୍ପର୍କର ହବ ପାରେ ଏକ ଧରଣର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆକ ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କୁତ୍ର କୁତ୍ର ବାହିନୀର ମାଜତହେ । ସମାଜତତ୍ତ୍ଵର ଭେଟିଟ ଏବେ ଧରଣର ସ୍ଵର୍ଗ ସ୍ଵର୍ଗ ଗତି ଉଠିଲେ ଅର୍ଧନୈତିକ ଆକ ସାଂସ୍କାରିକ ବୈସମ୍ୟ ଲୋପ ପାବ, ପ୍ରକୃତ ଶାନ୍ତି ଆକ ସମତାର ଭାବ ଗତି ଉଠିବ ଆକ ଲଗେ ଲଗେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱବାସୀର ବିଶ୍ୱଭାତ୍ତ୍ସବ ଭାରତ ।

ଲେନିନର ସ୍ଵର୍ଗ ସ୍ଵର୍ଗ ଗଠନ ଆକ ବିଶ୍ୱଭାତ୍ତ୍ସବରେ ଆଦର୍ଶ ଆଜି ବହୁ ପରିମାଣେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇବା ଅନୁଭବ କବା ଯାଏ । ବିଶ୍ୱବାସୀ ଆଜି ଯିମାନେଇ ସମାଜତତ୍ତ୍ଵର ଫାଳେ ଆକର୍ଷିତ ହୈଛେ, ବିଶ୍ୱଭାତ୍ତ୍ସବରେ ଯେନ ସିମାନେଇ ନିବିଡ଼ ହୈ ପରିବେ, ବିଭେଦ-ବୈବହ୍ୟ ବହୁ ପରିମାଣେ ପାତଲିଛେ, ମାନୁହର ଚିତ୍ତତ ଯେନ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ପାବନ୍ତରିକ ଆଜା ଆକ ସମାନର ଭାବ ଗତି ଉଠିବ ଧରିଛେ ।

ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର କୁତ୍ରକାର୍ଯ୍ୟତା :—ବିଶ୍ୱ ସ୍ଵର୍ଗ ସମ୍ପର୍କ:—ଲେନିନତ ବାଜେ ଆନ କୋନୋ ଅବିସମ୍ବାଦୀ ନେତା ନାହିଁ, ଯାବ ବିକଳେ ମୃତ୍ୟୁର ପିହିତ କୁଟୁ ସମାଲୋଚନା ବା ବିଦୋଦାର ହୋଇବା ନାହିଁ । କରାତ ଲେନିନର ବିକଳେ କିନ୍ତୁ ତେବେ ମୃତ୍ୟୁର ପିହିତ ତେବେ କୋନୋ ଧରଣର କୁଟୁ ସମାଲୋଚନା ହୋଇବା ନାହିଁ । ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଲେନିନକ ଜୀବନସମ୍ପର୍କାଳତକେବେ ମହାନ ଆକ ସ୍ଵଲ୍ପରହେ

কৰিলে। দিনে দিনে চোভিয়েট কচিয়াকে প্রযুক্তির পৃথিবীর সকলোবোৰ সমাজতাত্ত্বিক দেশতে লেনিনৰ প্ৰভাৱ আৰু সমাদৰ বাঢ়িছেহে। যথাৰ্থতে মাঝুহৰ ভিতৰত লেনিন এক অপূৰ্ব আৰু বিশ্বকৰ স্থষ্টি, সতকাই এনে ব্যক্তিৰ স্থষ্টি হব বুলি আশা কৰাই টান।

লেনিনৰ এনে অপূৰ্ব প্ৰভাৱ আৰু সমাদৰৰ কাৰণ এয়ে যে তেওঁ আছিল সম্পূৰ্ণকপে মানৱীয়বাদী আৰু সকলা কাৰ্য্য আৰু আদৰ্শ আছিল বাস্তৱমূলী। তহুপৰি তেওঁ যিহকে ভাবিছিল বা প্ৰকাশ কৰিছিল, তাক সম্পূৰ্ণকপে মিজৰ জীৱনতে বাস্তৱত কপায়িতও কৰিছিল। তেওঁ সমাজবাদী সমাজ বচনাৰ কেৱল কলমাই কৰা নাছিল, জীৱন্ত কালতে বাস্তৱত কপায়িত কৰিবলৈও অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল। আজি সংযুক্ত চোভিয়েট গণবাস্তৱৰ নাগৰিক-সকলে দাবী ক'ব যে তেওঁলোকৰ খন কেৱল সমাজবাদী বাস্তৱ নহয়, তেওঁলোকৰ বাস্তৱ সমাজতন্ত্ৰবাদীহৈছে। আচলতে ই লেনিনৰ সমাজবাদী আদৰ্শৰ চূড়ান্ত বিজয়ৰ নিৰ্দৰ্শন।

লেনিনে গভীৰ ভাবে বিশ্বাস কৰিছিল যে সমাজবাদ তথ্য সমাজতন্ত্ৰবাদত মাঝুহ আৰু মাঝুহৰ মাজত কোনো পার্থক্য ধাকিব নোৱাৰে। এই বিভেদহীনতা প্ৰধানকৈ নিৰ্ভৰ কৰে আৰ্দ্ধিক অৱস্থাৰ ওপৰত। সেয়ে লেনিনে সৰ্বোচ্চ পৰিমাণে জনমূলী আয় আৰু উৎপাদন বচোৱাৰ ওপৰত সবাতোকৈ বেঁচি শুক্ৰ আৰোপ কৰিছিল। লগতে তেওঁ ইয়াকো অনুভৱ কৰিছিল যে বৃহৎ উত্থোগীকৰণ আৰু সমগ্ৰ বাস্তৱ বিছাতীকৰণৰ সহায়তহে উৎপাদন আৰু আয় বৃদ্ধি সম্ভৱপৰ হব। লেনিনে এই দুষ্যোটাতে সমানে শুক্ৰ দিলে। আজি চোভিয়েট দেশ বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি বিজ্ঞাৰ উৎকৰ্ষতাৰ সহায়ত উত্থোগ আৰু বিছাতীকৰণৰ ক্ষেত্ৰত অভাৱনৈয় কপে আগবাঢ়িছে, পৃথিবীৰ ভিতৰত অস্ততম প্ৰধান উত্থোগ প্ৰধান বাৰ্ত্তাকপে পৰিগণিত হৈছে।

অথচ এনে কাৰ্য্য সমাধানৰ কাৰণে লেনিনৰ সময়ত অমুকুল পৰিবেশ স্থূলি নাছিল। দলৰ ভিতৰতে ট্ৰিন্কিইন্ডৰ পৰা পাইছিল বিৰাট বাধা। তহুপৰি মেনশেভিক, প্ৰতি-ক্ৰিয়াশীল স্ববিধাৰ্দনীসকল, উগ্ৰ জাতীয়তাবাদীসকল আৰু অগ্ৰাঞ্চ ভালেমান প্ৰতিকূল শক্তিয়ে দেশৰ ভিতৰতে সকলো সময়তে প্ৰগতিৰ পথত বাধা জমাই আছিল। অস্তত পুঁজিবাদী আৰু সাম্রাজ্যবাদী জাতিবিশ্বাকেও ঐক্যবৰ্জনভাৱে চোভিয়েট বাস্তৱ ক্ষেত্ৰ কৰিবলৈ চলাইছিল তুৰ্জয় অভিযান।

কিন্তু লেনিনৰ সমাজবাদী আদৰ্শৰে চোভিয়েটবাসৌক, বিশেষকৈ শ্ৰমিকসকলক, উন্মুক্ত কৰিবপৰা হেতুকে পৰ্বত প্ৰমাণ সকলো বাধা-বিপত্তি আৰু নিষেধক নেওচি অতি ক্ষিপ্র গতিত লক্ষ্যত উপনীত হৰলৈ আগবাঢ়িৰ পাৰিছিল। চোভিয়েট দেশৰ পাঁচবছৰীয়া পৰিকল্পনাসমূহৰ আশাতীত কৃতকাৰ্য্যতাই ইয়াৰ উজ্জলতম নিৰ্দৰ্শন।

সমাজবাদী উত্থোগ, সমবায় আৰু সমুহীয়া খেতিপথাৰে কচিয়াৰ জনসাধাৰণৰ শোচনীয় হৰিজ অৱস্থা চিৰদিনৰ কাৰণে মহিমূৰ কৰিলৈ। অসংখ্য ক্ষুত্ৰ ক্ষুত্ৰ খেতিযুক্ত বৃহৎ বৃহৎ খেতিপথাৰ গঠি তোলাত ষ্টেচাই অংশ গ্ৰহণ কৰিবলৈ আগ্ৰহাবিত কৰি তোলা সাধাৰণ

কথা নহয়। উত্তোগৰ ক্ষেত্ৰত শ্ৰমিকসলে সৰ্বোচ্চ পৰিমাণে উৎপাদন বচাৰলৈ সমৰ্থ
হোৱাৰ দৰে কৃষিৰ ক্ষেত্ৰতো সৰ্বোচ্চ পৰিমাণে উৎপাদন বচাৰলৈ চলাইছে নিয়ত সংগ্ৰাম।
কৃষি আৰু উত্তোগত জনমূৰ্খী আয় সৰ্বোচ্চ হোৱা হেতুকে, আজি অৰ্থনৈতিক সমতাৰ
ভেটিত লেনিনে কলনা কৰা সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠিত হৈছে বুলি ঠাৰবাৰও পাৰি।

কৃষক আৰু শ্ৰমিকৰ মাজত এক্যসাধন লেনিনৰ মতে সমাজবাদৰ অগ্রতম গ্ৰাহন
উপাদান। লেনিনৰ চেষ্টা আৰু পৰিকল্পনাৰ ফলস্বৰূপে আজি চোভিয়েট দেশত কৃষক,
শ্ৰমিক বা বুদ্ধিজীৱীৰ মাজত কোনো পার্থক্যই হেনো নাই, তাত সকলোৰে মাজত
বাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক আৰু আদৰ্শগত এক্যও হেনো প্ৰতিষ্ঠিত। চোভিয়েট দেশৰপৰা
সুবিধাবাদী শোৱক শ্ৰেণী চিৰদিনৰ কাৰণে বিশেষ হৈছে, প্ৰযুক্ত শ্ৰেণী আৰু বিভেদহীন
বাস্তু গচাত সকলো নাগৰিক ভৱী হৈছে।

লেনিন আছিল সৰ্বহাৰাৰ আন্তৰ্জাতিক সমাজতন্ত্ৰবাদৰ দৃঢ় সমৰ্থক। সাম্য, মৈত্ৰী,
স্বাধীনতাৰ ভেটিত সংযুক্ত চোভিয়েট গণবাস্তু গঠন কৰি জীৱন্তকালতে লেনিনে আংশিক
ভাবে হলেও সৰ্বহাৰাৰ আন্তৰ্জাতিক সমাজতন্ত্ৰবাদ গচাত সফল হৈছিল। আজিও চোভিয়েট
কঢ়িয়াৰ সমাজতান্ত্রিক দলে লেনিনৰ আদৰ্শেৰ উন্দুৰ হৈ বিশ্বাসপক সৰ্বহাৰাৰ আন্তৰ্জাতিক
সমাজতন্ত্ৰ গঢ়ি তোলাৰ চেষ্টা কৰি আছে। ১৯৬৭ চনত মঙ্গোত বহাৰ সমগ্ৰ বিশ্বৰ ৭৫ টা
সমাজতান্ত্রিক আৰু শ্ৰমিকদলৰ সমিলনে ইয়াৰ বাস্তুময়ী ৰূপকে সমৰ্থন কৰে।

বিজ্ঞান, প্ৰযুক্তিবিদ্যা, আৰু সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰতো চোভিয়েট দেশে আজি
অপূৰ্ব বিকাশ লাভ কৰিছে। প্ৰতিগবাকৌ ব্যক্তিয়ে সকলো দিশতেই সমাজবাদৰ ভেটিত
আন্তৰিক সভিবলৈ অৱকুল পৰিবেশ পাইছে। চোভিয়েট দেশত বকেট নিকেপ কৰি
১৯৫৭ চনত পোন প্ৰথম মহাকাশ অভিযানৰ পথ মুকলিৰোক কৰি দিছিল। চোভিয়েট দেশত
বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি বিশ্বাৰ বিকাশৰ ফলস্বৰূপে মহাকাশত ঘাটি পতাৰ সন্তোৱনা আদি
উজ্জল হৈ উঠিছে। যদ্বাৰ সহায়ত চন্দ্ৰৰ বৃকুৰ পৰা শিল খালি আনি বিশ্বাসীক বিশ্বিত
কৰি তুলিছে।

মহাকাশবাতাৰ আগমনিক লেনিনৰ সমাধিমন্দিৰ দৰ্শন কৰি মহাকাশ যাত্রাত প্ৰবৃষ্ট
হোৱাৰ পৰা সহজে অনুমান কৰিব পাৰি যে চোভিয়েট মহাকাশবাতীসকল লেনিনৰ
আদৰ্শেৰে উন্দুৰ। তেওঁলোক যেন লেনিনৰ আদৰ্শ বাস্তৱত কৃপায়িত কৰিবলৈহে প্ৰযুক্ত।
মহাকাশবাতী আল্জিয়ান নিকোলায়েভ আৰু পাতেল পপোভিচৰ ভাষাত,—

“মহান নেতৃগবাকীৰ (লেনিনৰ) ছবি আমাৰ চিত্ৰত জীয়াই আছে। আমাৰ মহাকাশ
অভিযানেও লেনিনৰ আদকেকটিয়াই ফুৰি হ, বিশ্ব মহ মানুৰ ম জহ তাৰেই প্ৰচাৰ
কৰিছে। শৈশৱৰে পৰা আমাক লেনিনৰ সৰ্বজয়ী আদৰ্শেৰে শিক্ষিত কৰি তুলিছে। আমাৰ পিতৃ-
পুৰুষৰ জীৱন, আমাৰ শৈশৱ, কৈশৰ, বৌৱন আৰু মানৱতা লেনিনৰ নামৰ লগত বিজড়িত। *

* Pravda no 248, August 31, 1962 fram Lenin, A Biography,,

আজির চোভিয়েটবাসীরে অঙ্গুল করে যে লেনিনে কলনা করা ধরণে সর্বহার্বার একনায়কত্বাদে সমাজবাদ প্রতিষ্ঠা করিবলৈ সমর্থ হৈছে আৰু চোভিয়েট কচিয়াক সমাজ-তত্ত্বাদলৈও আগবঢ়াই নিছে। তেওঁলোকৰ মতে আজি চোভিয়েট কচিযাত সমগ্ৰ জনতাৰ একনায়কত্বাদ প্রতিষ্ঠিত, লাহে লাহে জনতাৰ ষেছালেৱামূলক অঙ্গুষ্ঠানলৈ কৰতা হস্তা-স্তৰিত হব ধৰিছে। আৰু এনে অঙ্গুষ্ঠানৰ নেতৃত্ব বহন কৰিছে প্ৰগতিবাদী আৰ্থিকসকলে। চোভিয়েট কচিয়াৰ জনতা আজি বাণীগৰীৱনৰ সৰ্বোচ্চ বিকাশৰ কাৰণে যেন দৃঢ় পৰিকৰ। লেনিনৰ আদৰ্শেৰে অমুপ্রাপ্তি হৈ জীয়াই থাকিবলৈ, শ্ৰম কৰিবলৈ আৰু সংগ্ৰামৰত হৰলৈ যেন আজি চোভিয়েটবাসী মাত্ৰেই উদ্বীপ্ত আৰু জাগ্রত।

লেনিনে আশা কৰিছিল যে সমাজবাদ আৰু সমাজতত্ত্বাদৰ প্ৰবৰ্তক বাঞ্ছি হিচাবে চোভিয়েট কচিয়াই এদিন বিশ্বাসীক সমাজতত্ত্বাদৰ পথ দেখুৱাৰ লাগিব। আজি যেনে এই আশা বাস্তৱত ফলিয়াইছে, আজি চোভিয়েট কচিয়াক কেন্দ্ৰ কৰি বিশ্বৰ বিভিন্ন বাঞ্ছিত সমাজবাদ গঢ়াৰ কলনা বাস্তৱত কৰায়িত হব ধৰিছে। পুঁজিবাদৰ অতীত আছে, ভৱিষ্যৎ মাই। ভৱিষ্যৎ আছে সমাজবাদৰ, সমাজবাদেহে বিশ্বে। ভৱিষ্যৎ নিৰ্য কৰিব।

বিশ্শাস্তি আৰু লেনিনুঁঃ—পৰ্যবেক্ষণ আৰু অভিজ্ঞতাৰ পৰা দেখা যায় যে অমজীৱী জনতা চিৰকাল শাস্তিকামী আৰু পুঁজিবাদী শোষকসকল যুক্তকামী। যুক্তই পুঁজিপতিৰ পুঁজিৰ কলেৱৰ বচায। শ্ৰমিক জনতাৰ দৰে লেনিনো গুৰিবেপৰা আছিল শাস্তিকামী। তেওঁ বোঝা কৰিছিল,—“আমাৰ বাঞ্ছনীতি আৰু সকলো প্ৰচাৰ যুদ্ধ অৱসানৰ কাৰণে নিৰোগ কৰিব লাগিব, আমি চাৰ লাগিব যাতে কোনো জাতি যুদ্ধৰ প্ৰতি আগ্ৰহাবিষ্ট নহয়।” *

এই আদৰ্শ আগত বাধিয়াই অক্তোবৰ পিপৰেৰে ক্ষমতালাভৰ পিছদিনাই দাঙি ধৰিছিল শাস্তি চুক্তি আৰু বিধি। চোভিয়েট কচিয়াৰ কাৰণে অপমানজনক হলেও ৱেষ্ট শাস্তি-চুক্তিক বাস্তৱ দিছিল আৰু গৃহস্থৰ অৱসান মৌহুৰ্তেই জেনেভা সম্মিলনত বিশ্বশাৰ্থ আৰু সহ অৱস্থানৰ প্ৰস্তাৱ দাঙি ধৰিব পাৰিছিল।

প্ৰতিক্ৰিয়াশীল পুঁজিবাদী আৰু সামাজ্যবাদী বাঞ্ছসমূহে লেনিনৰ শাস্তি প্ৰস্তাৱৰ ভূল ধ্যাখ্যা দি বিশ্বাসীক বিভ্রান্ত কৰিবলৈ চেষ্টাৰ কৃষ্টি কৰা নাছিল। কিন্তু আজি বিশ্বাসীয়ে স্বচক্ষুৰে লেনিনৰ শাস্তি চুক্তিৰ তাৎপৰ্য নিশ্চয় মৰ্মে মৰ্মে অঙ্গুল কৰিছে। পুঁজিবাদী বাঞ্ছেৰে পৰিবেষ্টিত সহেও আজি চোভিয়েট কচিয়াই শাস্তি আৰু সহঅৱস্থানৰ ভেটিত লক্ষ্যৰ পিলে ক্ৰমে ক্ৰমে যেন আগবঢ়াতিৰ পাৰিছে।

লেনিনৰ মতে যুদ্ধ সামাজ্যবাদৰ কাৰণেহে অপবিহাৰ্য্য, সমাজবাদ বা সমাজতত্ত্বাদে বিচাৰে শাস্তি। জনতাৰ যুক্তি আৰু প্ৰতিয়েই হ'ল সমাজবাদৰ ভেটি, ই সম্ভৱপৰ হব পাৰে কেৱল শাস্তিপূৰ্ণ সহ অৱস্থানৰ অৱস্থাতহে। লেনিনৰ আদৰ্শেৰে অমুপ্রাপ্তি

---

* V. I Lenin, Selected works, Vol 81, P. 470

চোভিয়েট দেশের সমাজতান্ত্রিক দলে আজি দৃঢ়তাবে খোবণা করিব পাবিহে যে যুক্তি কোনোপধ্যেও অপবিহার্য নহয়, সাম্প্রতিক যুগত যুদ্ধক বাধা দিয়াহে অপবিহার্য। চোভিয়েট দেশে গভীরভাবে অন্তর কৰে যে সকলোবোৰ সমাজবাদী বাস্তু, শাস্তিকামী জনতা আৰু আন্তর্জাতিক শ্রমিক এক্যবন্ধ হলে বিশ্বকূল বা মহাসমৰ প্রতিৰোধ কৰা সহজসাধ্য।

অৱশ্যে একে সূত্ৰপৰা কোৱা হৈছে যে শাস্তিপূৰ্ণ সহঅৱস্থানে শ্ৰেণীসংগ্ৰাম পৰিহাৰ কৰা যুক্তচায়। এঙ্গোকে বিশ্বাস কৰে যে শাস্তিপূৰ্ণ সহঅৱস্থানৰ ভেটিভাহে শ্ৰেণীসংগ্ৰামে গা কৰি উঠে, সাম্রাজ্যবাদৰ কৰলৰপৰা যুক্ত হৈ সমাজবাদ আৰু গণতান্ত্ৰিক সমাজ গঠি তোলাৰো যেন ইয়েই চূড়ান্ত অন্তৰ।

আজি আনন্দিক যুগ। আজিৰ যুক্ত হৰ আনন্দিক যুক্ত। হয়তো কেতিয়াবা আনন্দিক অঙ্গই নিমিষৰ তিতিবতে সমগ্ৰবিশ্ব ধূলিসাং কৰি পেলাব। ভাৰতবৰ্ষই আনন্দিক যুক্তৰ তীব্ৰ বিৰোধিতা কৰি অহাৰদৰে চোভিয়েট দেশেও বিৰোধিতা কৰিছে। নিবঞ্চীকৰণ চুক্তি সম্পাদিত কৰাৰ কাৰণে চোভিয়েট দেশে চেষ্টা কৰিয়ে আছে।

লেনিনবাদৰ সংগ্ৰামী শাস্তি :—আজিৰ পৃথিবীত সমাজতান্ত্ৰিকদল দেশে দেশে গঢ়ি উঠিছে, শ্রমিক শ্ৰেণীৰ সংগঠনো বাচিছে। এই সকলোবোৰ আদৰ্শ আৰু কেন্দ্ৰীয় শক্তি হ'ল লেনিন আৰু লেনিনবাদ। ইয়ে প্ৰমাণ কৰে লেনিনৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ বধা আৰু লেনিনবাদৰ মহান আকৰ্ষণৰ কথা।

লেনিনে ভৱিষ্যৎ বাণী কৰিছিল যে সময়ত সমগ্ৰ বিশ্ব মেহনতী জনতাই সমাজবাদত দীক্ষিত হ'ব। আজিৰ বিশ্বত ৯০ তকৈ অধিক সংখ্যক সমাজতান্ত্ৰিকদলৰ বাস্তুয় সংগঠন গঠি উঠিছে আৰু এই দলবোৰ সদস্য সংখ্যা ৪২, ৫০০,০০০ তকৈও অধিক আৰু সমৰ্থকৰ সংখ্যা বিশ্বজনতাৰ প্ৰায় ক'ৰ অ.শ। এই দলবিলাকৰ মাজত ঐক্য প্ৰতিষ্ঠা হলে আন্তৰ্জাতিক সমাজতন্ত্ৰবাদ গঠি তুলিবলৈয়ে বা লাগিব কতকাল।

লেনিন জাতীয়তাবাদতো বিশ্বাসী আছিল, তেওঁ ভাবিছিল যে শ্রমিকশ্ৰেণীৰ অস্তিবত জাতীয়তাবোধ গঠি মুঠিলে আন্তৰ্জাতীয় দৃষ্টি গঠি উঠা অসম্ভৱ। লেনিনৰ মতে শ্রমিকৰ চিন্তা আৰু সমস্তা সমগ্ৰ পৃথিবীজুৰি একে। গতিকে জাতীয়তাবাদী হলেও শ্রমিকৰ মাজত আন্তৰ্জাতীয়তাবোধ গঠি উঠাত বাধা ধাকিব নোৱাৰে।

লেনিন নিশ্চীভিত আৰু অনুস্থৱ উপনিবেশ বা অৰ্ধ উপনিবেশ সমূহক সাম্রাজ্যবাদীৰ কৰলৰ পৰা বক্ষা কৰাৰ ওপৰত গুৰুত দিছিস আৰু আৱশ্যক অনুসৰি বিজ্ঞান, অ্যুক্তিতহ আৰু সংস্কৃতিৰ বিকাশতো গুৰুত দিছিল। প্ৰতিগৰ্বাকী সোকৰ পূৰ্ণ বিকাশেই আছিল লেনিনৰ আদৰ্শ। সংকীৰ্ণ স্বাৰ্থ পূৰণৰ চেষ্টা লেনিনৰ নাছিল। শোষণ-শাসনহীন শাস্তি-পূৰ্ণ সহঅৱস্থানৰ মাজত সমাজ গঢাই আছিল লেনিনৰ একান্ত কামনা। সেই কাৰণেই লেনিনৰ নাম ইয়ান প্ৰিয়, লেনিনবাদৰ প্ৰতি আজিও বাইজ ইয়ান আকৃষ্ট। আজিৰ

পৃথিবীৰ সৰহাৰা মেহনতী অন্তাৰ মাজত লেনিন আৰু লেনিনবাদ যেন অপৰিসীম
শক্তিশালী অন্ধাৰে ।

অচেয় লেনিন :— ছাত্ৰজীৱনৰেপৰা ইকুৰি চৈধ্যবছৰ ব্যসত শ্ৰেণি নিখাস এৰালৈকে
সমাজবাদ, সমাজতন্ত্ৰবাদ, সমাজতান্ত্ৰিকদল আৰু সমগ্ৰ মানবতাৰ শাস্তি আৰু কল্যাণৰ
কাৰণে লেনিনে প্ৰতিটো মুহূৰ্ত যেনেদেৰে খটুৱালে, তাৰ নিৰ্দৰ্শন আনত ধূৰ বিবল ।
বিৰ্যাপ্তিত, শোষিত আৰু নিষ্পেষিত মামুহৰ শাস্তি, মুক্তি আৰু স্বাধীনতাৰ প্ৰতীক
স্বৰূপ লেনিনৰ সমকক্ষীয়োক ঘথাৰ্থতে এই পৃথিবীত আৰু নাহি বুলিব'ই পাৰি । আভিৰ
পৃথিবীক সমাজবাদ আৰু সমাজতন্ত্ৰবাদৰ মন্ত্ৰেৰে দীক্ষিত কৰি যেন তেওঁ মানবসমাজৰ
কল্পেষ্ট বদলালে, লেনিন যেন আজি শাস্তি আৰু মুক্তিকামী সমগ্ৰজনতাৰ ঐক্যৰ সেতু ।

লেনিনৰ সাহস, তাগ আৰু নিৰ্ভৌক সংগ্ৰামী শক্তিয়ে বিশ্ব বুকুৰ যিকোনো সচেতন
নাগৰিকক অত্যাচাৰ, অনাচাৰ আৰু নিপীড়নৰ বিকল্পে সাহসেৰে সংগ্ৰামৰত হৃষৈলে চিৰকাল
অকুৰুত প্ৰেৰণা যোগাব । লেনিনৰ নাম, কাম, শিক্ষা আৰু বচনা অনন্তকাললৈ শাস্তি,
মুক্তি আৰু স্বাধীনতাৰ প্ৰেৰণা স্বক্ষেপে জিলিকি থাকিব । লেনিন, তেওঁৰ আদৰ্শ আৰু সৃষ্টি
অজ্ঞেয় ।

১৫শ অঞ্চল

বিশ্ববেণ্যব দৃষ্টিত লেনিন

লেনিন কেরল চোভিয়েট কচিয়াৰ জনগণৰ বা সমাজতান্ত্রিকদেৱ মানতেই সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ প্ৰতিভা আৰু আদৰ্শকপে সমানিত নহয়, আজিৰ পৃথিবীৰ শক্র-মিত্ৰ সকলোৱে সমানে লেনিনৰ আদৰ্শৰ ভূয়সী প্ৰশংসা আৰু অঙ্গাৰ কৰে। আজিৰ পৃথিবীত এনে এখন দেশ বাইছ য'ত লেনিনৰ নামে সাহিত্য সৃষ্টি হোৱা নাই, লেনিনৰ জীৱনী বচনা কৰা নাই বা লেনিনৰ বচনাৰ অধ্যয়ন, অচুলন আৰু গৱেষণা হোৱা নাই। প্ৰগতিবাদী ব্যক্তি-মাত্ৰেই আজি লেনিনৰ আদৰ্শৰ অনুগামী, আনকি বক্ষণশীল বা প্ৰতিক্ৰিয়াশীল সকলেও লেনিনৰ আদৰ্শৰ জ্যগন কৰা দেখা থায়।

সাম্প্ৰতিক ভাৰতৰ শ্ৰেষ্ঠ মনীষা, ধাৰ বিষয়ে বৈজ্ঞানিক পণ্ডিত আইনষ্টাইনে কৈছিল যে “তেওৰ সৃষ্টি মানুহ জন্মি পৃথিবীত ফুৰা নাই” সেইজন মহাআগামীয়ে লেনিনৰ বিষয়ে কৈছিল :

“ এই বিষয়ে কোনো সন্দেহ নাই যে, বল্খেভিক আদৰ্শৰ পিছত আছে অগণন নৰ-নাৰীৰ পৰিত্ব আঘাত্যাগ, তেওঁলোকে ইয়াৰ কাৰণে নিজৰ সকলো বিসৰ্জন দিছে। লেনিনৰ দৰে মহান নেতৃজনৰ আঘাত্যাগোৱে পৰিত্বিত এই আদৰ্শ বিফলে ধাৰ নোৱাবে। সঘয় যিবানে অতিবাহিত হ'ব, তেওঁলোকৰ ত্যাগৰ মহৎ দৃষ্টান্তও সিমানে সমূলত হৈ উঠিব আৰু সেই আদৰ্শৰ ক্রত বিষ্টাৰ আৰু পৰিশুদ্ধি ঘটাৰ। ” — ইয়ং ইশ্বিয়া, ১৫ নবেম্বৰ, ১৯২৮।

সমাজতান্ত্রিক আদৰ্শৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ জৱহৰলাল মেহেকই ১৯৩৪ চৰতেই লেখিছিল,—

“ইতিমধ্যে লেনিন এক বিশাল ঐতিহ্যত পৰিণত হৈছে—কেৱল তেওৰ নিজৰ দেশ কচিয়াড়েই নহয়, বৰং সমগ্ৰ বিশ্বব্যাপি। সময় যিমানেই অতিবাহিত হৈছে, তেৰোৱা সিমানেই মহত্ব হৈ উঠিছে, তেওঁ সৃষ্টি-চিহ্ন কিম্বা চিত্ৰ মাজতেই জীয়াই থকা নাই; তেওঁ জীয়াই আছে তেওৰ বিশাল কৰ্মবালিৰ মাজত, আজিৰ লক্ষ লক্ষ অধিকৰ

অস্তৰত,—বিসকলে তেওঁৰ মৃষ্টান্বপনা প্ৰেৰণা সাত কৰে আৰু এক উজ্জল ভৱিষ্যৎ আশা কৰে ।”—যিথ ইতিহাসৰ জিলিঙ্গনি ।

লেনিনৰ আদৰ্শৰ প্ৰধান শক্তি আছিল ইংৰাজ জাতি । তেওঁলোকৰ মাজৰ বিশ্ববিজ্ঞান বুজিজীৱী দার্শনিক লেখক জর্জ বার্গার্ডস'ই কৈছিল,—

“আপোনালোকে তবা অছুচি ইব যে যত্য হোৱা কাৰণে লেনিন অতীতৰ হ'ল । লেনিনৰ ভাণ্পৰ্য এয়ে যে যদিহে তেওঁৰ সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ আদৰ্শ ব্যৰ্থ হয়, তেনেহলে সভ্যতাও বহুকাল পিচপৰি থাব ।”

“আন এগৰাকী বিশ্ববিজ্ঞান ইংৰাজ লেখক এইচ. জি, ঘৱেলচ । ১৯২০ চনত ক্রেমলিনত লেনিনৰ পঢ়া কোঠাত ঘৱেলচে লেনিনৰ সাক্ষাৎ লাভ কৰিছিল । লেনিনৰ বিষয়ে মুঢ় হৈ ঘৱেলচে কৈছিল,—

“মানৱজাতিৰ জীৱনত ‘মহামানৱে’ অনন্ত সাধাৰণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে বুলি ধাৰণা, যই সেই তত্ত্বৰ সমৰ্থক নহয় । কিন্তু এই মানৱজাতিৰ শ্ৰেষ্ঠ প্ৰতিনিধি বুলি যদি সাধাৰণ ভাবে কৰ লগা হয়, তেনেহলে যই স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব যে অন্ততঃ লেনিন প্ৰকৃত মহৎ ব্যক্তি আছিল তেওঁ দেশঘাৰক সম্পূৰ্ণৰূপে পৰিচালনা কৰিবলৈ কৰ্মব্যৱস্থ সময় পাইছিল পাঁচ বছৰতকৈও কম । অৰ্থচ, সেই সময় ছোৱাতে তেওঁ কচ-জনগণৰ মনত এনে এক অদমনীয় শুভজনীল উদ্বীপনাৰ সৃষ্টি কৰিছিল যে সেই উৎসাহ উদ্বীপনা আজিৰ অব্যাহত বৈছে । লেনিনৰ ফলপ্ৰয়োগ ধ্যান ধাৰণা সমূহে অব্যাহত গতিৰে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি আছে, আৰকি সিবোৰৰ উন্নৰমকাৰী জনাৰ যত্যৰ পিচতো ।”

×   ×   ×   ×   ×

লেনিনে অক্ষোব্দ বিপ্ৰৱেৰে কচিযাৰ শাসনভাৱ গ্ৰহণ কৰাৰ পৰা কচিযাৰ জন-জীৱনত কি অভূতপূৰ্ব পৰিবৰ্তনে দেখা দিছিল, তাৰ এটা নিৰপেক্ষ স্পষ্ট নিৰ্দৰ্শন পাৰি মৰিচ হিন্দুজৰ ‘ৰঙা কটি’ (Red Bread), শীৰ্ষক পুথিখনৰ পৰা । মৰিচ হিন্দুজৰ পূৰ্বপুৰুষ কচিযাৰ অধিবাসী আছিল । কিন্তু তেওঁলোক আমেৰিকালৈ উঠি গৈছিল । বহুতো আমেৰিকান বা অঞ্চল প্ৰতিক্ৰিয়ালীল লোকৰ দৰে মৰিচ হিন্দুজৈও পোনতে বিপ্ৰৱৰ পিছৰ কচিযাৰ প্ৰগতিৰ কথা বিশ্বাস কৰা নাছিল । কিন্তু বিপ্ৰৱৰ পিছত কচিয়ালৈ আছি, তেওঁৰ জন্মস্থানৰ পৰিবৰ্তন দেখি বিশ্বিত হৈ লেখিলে,—

“মোৰ জন্মস্থান মধ্য কচিযাৰ এখন গাৱিলৈ যাত্রা কৰিলৈ । ৫ বছৰ আগতে আৰু এবাৰ ইয়ালৈ আহিছিলৈ । এজন মাহুহৰ জীৱনত পাঁচ বছৰকাল বৰ চুটি, এটা জাতিৰ জীৱনত তাতোকৈও চুটি । কিন্তু বৰ্তমান কচিযাত ই এটা ডাঙৰ যুগ যেন । গাৱিব যিমানেই ঘচৰ চাপি আহিলৈ । সিমানেই যই আচৰিত হৰ্বলৈ থিলৈ । আমাৰ গাঁওখন পিতনিৰ মাজত—পিতনিৰ কাৰ্যলৈকে এখন ডাঠ হাবি, এতিয়া তাত দেৰো যে এটা ডাঙৰ ওখ দৰ । খৰকৈ খোজকাটি ঘচৰ চাপি গলৈ । চাঁও যে লিখা আছে,

এইটো স্তুল ঘৰ। পোনতে পতিয়াবৰ্লে মন ন'গল, ভালকৈ চালোঁ। দেখো যে সঁচাকৈয়ে
ডাঙৰ ডাঙৰ আখবেৰে লেখা আছে ‘স্তুলঘৰ’ বুলি। এজন আমেৰিকানৰ কাৰণে গাৰ্হণ
এখন স্তুল দেখা একো কথাই নহয়। কিন্তু এইখন গাৰ্হণ স্বতি জনা মোৰ কাৰণেই
এটা আচৰিত কথাই হ'ল। ইয়াতেই কত মাঝুহ ওপজিল আৰু মৰিল, কিন্তু কোনোও
স্তুলনো কি নাজানিছিল। ইয়াৰ ‘মুজিক’ৰ (খেতিয়ক) ভিতৰত লেখা-পঢ়া জনা কোনো
মাছিল—বাতৰি কাকত কি কোনোও কৰ নোৱাৰিছিল। মই বেতিয়া সক ল'বা, তেতিয়া
আন আন খেতিয়কৰ হৈ চলী কৰি নাইবা পঢ়ি শুনাই একো খবাহী আপেলফল লাভ
কৰিব পাৰিছিলোঁ। কচ জাপান যুদ্ধৰ সময়ৰ এটা বিবিধৰ বৰ্থা মই কেতিয়াও নাপাইবোঁ,
সেইদিনা গাঁওলৈ এজন আচহৰা মাঝুহ আহি আওপুৰণি বাতৰিকাকত এখনৰ পৰা যুদ্ধৰ
বাতৰি পঢ়ি শুনাই তাৰ মাননি স্বকপে তেওঁ দ'মাই শস্ত গোটাই লৈ গ'ল। এতিয়া
সেই গাঁওতে এটা স্তুল ঘৰে মূৰ দাঙি উঠিছে। মোৰ ধাৰণা হ'ল, যেন হৰ্টাতে আই
বস্তুমতী ভেদকৰি মোৰ সমুখত এটা দৈত্যহে খিয দিছে।”

“মই ভিতৰলৈ সোমাই গলোঁ। তেতিয়া গৰমৰ বক্ষ। সেই কাৰণে স্তুল ঘৰ উদং,
কিন্তু ছুটা খোটালি উদং নহয়। ইয়াত এটা শিশুকল্যাণ আস্পাতাল। মই আচৰিত
হলোঁ—চাঁও যে ৩০ খন খাটকত গাথীৰ দৰে বগা ছফা পিছনা পৰা আছে, তাত এবছৰৰ
পৰা আৰষ্ট কৰি চাৰিবছৰীয়া শিশুবিলাকে ধেমালি কৰি আছে। এনেকুৰা ছফা বগা
কাপোৰ যে আমাৰ গাঁবঙীয়া মাঝুহে আগতে জীৱনত কেতিয়াও দেখা নাছিল। তিনিজনী
নাটে তাত কাম কশিছে হেনো এই আস্পাতাল খোলাত পোনতে খেতিয়কসকলে খৰ
সম্মেহ কৰিছিল, কিছুমানে হেনো উলিয়াইছিল যে তাত শিশুবিলাকক ধাৰ-লবলৈ নিনি
মাৰিবলৈহে ব্যৱস্থা কৰিছে,—এই আস্পাতালত কোনো শিশু দিবলৈ হেনো মাস্তি হোৱা
নাছিল। এতিয়া কিন্তু তেওঁলোকে ইয়াৰ উশকাৰিতা অনুভৱ কৰিব পাৰিছে। স্তুলৰ
আহল-বহল খোটালি, তাত বেলিৰ পোহৰে যেন ধেমালিহে কৰিছে, বিছনা ত্ৰিশখন।
মজিয়াখন কেনে ছাফ-চিকুন। শিশুবিলাকক কেনে ধূৰীয়া ছফা সাঙ-পাৰ পিঙ্কোৱা
হৈছে। উমলিবৰ কাৰণে কত বকমৰ পুতুলা দিয়া হৈছে।

লাহে লাহে আগবাটি গলোঁ। আমাৰ পুৰণি ভেটিত এটা নতুন ঘৰ উঠিছে—
এইটো ‘ফায়াৰ ষ্টেচন’। জুই লাগিলে স্থৰোৱাৰ সকলো সৰঞ্জাম তাত আছে। থাৰ
কচিয়াৰ গাঁও সম্পর্কে একো অভিজ্ঞতা নাই, তেওঁ হয়তো নাজানে কৰচিয়াৰ গাঁৱলীয়া
বাইজে কেনেকৈ জুইৰ উপন্ধৰ ভোগ কৰি আহিছে। চকুৰ আগতে থকাহৰ, ভঁৰালঘৰ,
গোহালিঘৰ আনকি গক ছাগলিবোৰকো এফালৰপৰা গ্রাস কৰি নিয়ে, অথচ প্ৰতিষ্ঠেৰ
কোনো ব্যৱস্থা নাই। মোৰ মনত আছে,—আমাৰ ওচৰৰ ছোৱালী এজনীৰ বিৱাৰ কাপোৰৰ
জোখ-মাখ দণ্ডিয়ে লৈ থাকোতেই তাই জুই লাগি পুৰি মৰে।

এতিয়া সেই গাৰ্হণ এই পাঁচ বছৰৰ ভিতৰতে এখন স্তুল, এখন শিশু-অস্পাতাল,

এটা ‘কান্যাব ষেচন’,—এই পাঁচ বছৰ ভিতৰত ইয়াৰ উন্নতি ! এইবিলাক দেখি মোৰ
মনত আনন্দহী নথৰা হ'ল।”

মৰিচ হিম্বজে বিপ্লৱৰ পিছৰ কচিয়াৰ পৰিবৰ্তনৰ বিষয়ে কৰা এনে ধৰণৰ উপলক্ষ্যে
লেনিনৰ স্থষ্টি চোভিয়েট কচিয়াৰ প্ৰতি চিঞ্চাশীল মাঝুহ মাত্ৰবে দৃষ্টি আৰৰ্ধণ কৰা স্বাভাৱিক ।
যিয়ে এনে অসমৰ কাৰ্য্যাকো সম্ভৱপৰ কৰি দেখুৱালৈ, সেইজন গৱ্বন প্ৰতি যে প্ৰগতিবাদী
ব্যক্তি মাত্ৰবে অৰ্জা বাটিব তাক কৰই মালাগে । যথাৰ্থতে লেনিন এটা জীৱন্ত আদৰ্শ ।
বিবৰণাসৌয়ে লেনিনক কদাপিও পাহৰিব নোৱাৰে । এই পৃথিবীৰ জীতি আৰু মৃত
সমাজ জীৱনৰ সকলোদিশবে নেতৃত্ব তদ্গত চিন্ত আৰু শৰ্দ্ধাৰে সোৱিবিহে লেনিনৰ
মহান আদৰ্শ আৰু কৃতি । লেনিন, লেনিনৰ আদৰ্শ আৰু জীৱন প্ৰগতিবাদী মাঝুহ মাত্ৰবে
কাৰণে চিৰ অবিস্মৰণীয় ।

অস্ট্ৰোৰ বিপ্লৱৰ পিছত শব্দেশী-বিদেশী অসংখ্যজনে লেনিনৰ বিষয়ে অতি অশোভনীয়
আৰু কুকুচ অভিমত দাঙি ধৰিছিল, লেনিনৰ বিৰুদ্ধে কুৎসা বটনা কৰিছিল, লেনিনক
নৰৰক্ষপিানু দৈত্য বা দানৰ বুলি নিন্দা কৰিবলৈপ এৰা নাছিল । কিন্তু বিপ্লৱৰ
পিছত নিচেই কম সময়ৰ ভিতৰত যেতিয়া চোভিয়েট কচিয়াই প্ৰগতিৰ পথত অপূৰ্ব
বিকাশ লাভ কৰিলে, তেওঁতাৰ সকলো স্তৰ হ'ল ‘এদিনৰ নিন্দা বাক্য কৰ্পাস্তৰিত হ'ল
প্ৰশংসনৈলৈ । মানৱতাৰ ঘোৰ শক্তি বুলি অভিহিত কৰা সকলোও লেনিনক প্ৰত্যক্ষভাৱে
প্ৰশংসনা কৰিবলৈ ধৰিলে, প্ৰত্যক্ষ ভাৱে নহলেও পৰোক্ষভাৱে লেনিনৰ আদৰ্শত নিজক
আৰু বাস্তুক গতিবলৈ আবস্থ কৰিলে । আজিশ বহুতো বাস্তুনায়ক আৰু বাস্তুই হয়তো
লেনিনৰ প্ৰভাৱৰ কথা বা লেনিনৰ প্ৰভাৱত সংসাধিত সংস্কাৰৰ কথা স্বীকাৰ কৰিবলৈ
কষ্ট অনুভৱ কৰে, কিন্তু ই বিশিষ্ট যে অস্ট্ৰোৰ বিপ্লৱবধাৰা পৃথিবীৰ প্ৰতিখন দেশ
আৰু প্ৰতিগবাকী বাস্তুনায়কেই প্ৰভাৱাদিত হৈছিল, সোননৰ প্ৰভাৱতৈ তেওঁলোকে
সংস্কাৰযুক্ত কামত ভৱী হৈছিল । আজিব শিশু বা কিশোৱে অস্ট্ৰোৰ বিপ্লৱৰ আগৰ
পৃথিবীখনৰ অত্যাচাৰ-নিষ্পেষণ আৰু অমাৰীয় অত্যাচাৰৰ বিষয়ে কল্পনা কৰাই টান, সেই
সময়ৰ সাহিত্যৰ মাজেদি কৰায়িত সামাজিক চিৰক আজি তেওঁলোকে হয়তো অতিবঞ্চন
বুলিহে কৰ । কিন্তু অস্ট্ৰোৰ বিপ্লৱৰ আগৰ সমাজখন আছিল সাহিত্যত কৰায়িত সমাজ-
খনেই । আচলতে অস্ট্ৰোৰ বিপ্লৱে আন নহলেও মাঝুহত মালৱীয়তা আৰোপ কৰিলে,
মানৱীয় অধিকাৰ লাভৰ কাৰণে সংগঠিত ভাৱে নিৰ্ভৌক দাবী উৰাপন কৰিবলৈ সাহস
দিলে । আমাৰ ভাৰতবাসীকো অস্ট্ৰোৰ বিপ্লৱেহে বুটিছ সাম্রাজ্যবাদৰ বিৰুদ্ধে সংগঠিত
ভাৱে মানৱীয় মৌলিক অধিকাৰৰ দাবী কৰিবলৈ অমূল্যাণিত কৰিলে, ভাৰতীয়সকল বিপ্লৱী
হৈ উঠিল, সাম্রাজ্যবাদী চৰকাৰৰ কিল, সাঠি, গুলি, কাচিলৈ অঙ্গেপ নকৰি স্বাধীনতাৰ
দাবী সাব্যস্ত কৰিবলৈ দৃঢ়ভাৱে ভৱী হ'ল । ভাৰতীয়সকলৰ মুখে-মুখে, লেখাই-লেখাই
হ'ল কেৱল লেনিন আৰু অস্ট্ৰোৰ বিপ্লৱ ।

লেনিনৰ স্মৃতি :—বিংশ শতাব্দীৰ পৃথিবীত লেনিন কিমান জনপ্ৰিয় আৰু লেনিনৰ আদৰ্শৰ দ্বাৰা সমগ্ৰ পৃথিবী কিভাবে প্ৰভাৱাত্মকতাৰ ভাৰিলে, কেৱল বিশ্বত অভিভূতহে হ'ব শাঙে। কত শতজনে কত শত কৰিতা, কাৰ্য, গল্প, নাটক লেনিনক সৌৱৰ্বি বা লেনিনক কেন্দ্ৰ কৰি বচনা কৰিলে। প্ৰত্যেক জাতিৰ প্ৰত্যেক ভাষাত লেনিনৰ বিষয়ে কত শত জীৱনী প্ৰকাশ হৈছে আৰু কত মগব-চহৰ উচ্চান্ত লেনিনৰ স্মৃতি-শোধ নিৰ্মাণ বা সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰিছে, তাৰ কথা ভাৰিলে কেৱল বিশ্বয় বিমুঢ়হে হ'ব শাঙে।

ৰাজনৈতিক নিৰ্বাসনৰ কালছোৱাত লেনিনে ইউৰোপৰ ভিন ভিন দেশৰ ভিন ভিন মগবত ধাকি বলঘেঁড়িক আন্দোলন গঢ়ি তুলিব সম্ভাবনা পৰিছিল। ‘ইঙ্কা’ প্ৰকাশৰ সংকলনৰে ১৯০০ চনৰ শেষভাগত লেনিন লিপজিগলৈ গৈছিল। ইয়াবেগৰা ১৯০১ চনৰ জানুৱাৰীৰ পৰ্যাপ্ত প্ৰকাশ হৈছিল ‘ইঙ্কা’। সম্প্ৰতি ‘ইঙ্কা’ ছপাকৰা ছপাশালটোক এটা সংগ্ৰহালয়ত পৰিগত কৰা হৈছে। ইয়াত লেনিন থকা কালৰ সকলো সা সামগ্ৰী আগবঢ়বেই এখা হৈছে। এই সংগ্ৰহালয়ৰ সমুখত লেনিনৰ আবক্ষমূত্তি প্ৰতিষ্ঠা কৰি স্মৃতি-ফলক লগোৱা হৈছে আৰু ভিতৰত লেনিনৰ দলিলপত্ৰ, বিভিন্ন বচনা, আশোক চিত্ৰ আদিৰ স্থায়ী প্ৰদৰ্শনী এখনো অনুষ্ঠিত হৈছে।

১৯০৮ চনত পঞ্জী ত্ৰুপক্ষৰ সৈতে পেৰিচৰ মেৰিবোজ ফ্ৰাইৰ এটা ঘৰত কিছুদিনৰ কাৰণে লেনিন থাকিবলৈ লৈছিল। লেনিনৰ গুণমূল্ফ ফৰাচীবাসীয়ে এই ভৱনটো সংগ্ৰহালয়লৈ কৃপান্তৰ কৰিছে। তাত অদৰ্শিত বস্তুবিলাকৰ ভিতৰত লেনিনৰ ফটোগ্ৰাফ, জাৰ্মান আৰু ফৰাচী শ্ৰমিকলৈ লেখা লেনিনৰ চিঠি-পত্ৰৰ খনদিয়েক, আৰু লেনিনৰ তত্ত্বমূলক গ্ৰন্থ কেৰাখনো আছে। কাৰ্ল মাইন ব জীয়াবী লোৱা আৰু জোৱায়েক পজ সাফার্গৰ লগত হোৱা কথা বতৰা বিষয়ক হুই এখন দলিলো ইয়াত সংৰক্ষিত হৈছে। তহপৰি পেৰিচৰ থকা কালত বচনা কৰা লেনিনৰ সকলো বচনাই ইয়াত সংৰক্ষিত হৈছে।

ফিনলেণ্ডলৈ লেনিন কেৰাবাৰো গৈছিল। ১৯০৫ চনত কুচিয়াৰ সমাজবাদী গণতান্ত্ৰিক অধিকদলৰ প্ৰথম সমিলন অনুষ্ঠিত হৈছিল ফিনলেণ্ডৰ অধিক ভৱনত। সম্প্ৰতি এই ভৱনত উক্ত মৰ্মে এখন স্মৃতিফলক লগোৱা হৈছে আৰু লগতে এটি সংগ্ৰহালয়ো গঢ়ি তুলিছে।

জেকোগ্নাভেকিয়াত লেনিন স্মৃতি সংগ্ৰহালয় হুটা, এটা প্ৰাগত আৰু আনটো আটি-শ্বাভাব। কুচিয়াৰ সমাজতান্ত্ৰিক অধিক দলৰ শুষ্ঠ সমিলন উপলক্ষে লেনিন গৈছিল প্ৰাগলৈ। গিবাৰ্ণ ফ্ৰাইৰ গণভৱনত এই সমিলন অনুষ্ঠিত হৈছিল। এই গণভৱন সম্প্ৰতি লেনিন সংগ্ৰহালয়।

১৯ ২ চনত লেনিনে পোলেণ্ডৰ ক্রাকাউলৈ গৈ তাৰপৰা বিমুৰ, আভদা আৰু কুচিয়াৰ ডুমাৰ বলঘেঁড়িক সদস্যসকলক পৰিচালনা কৰিছিল। ক্রাকাউৰ বেলী হুনায়েৎৰ খিটো ঘৰত থাকি লেনিনে ইইবোৰ কাৰ্য্য পৰিচালনা কৰিছিল, সেই ঘৰটোও লেনিন

সংগ্রহালয়ে ক্রমান্বিত হৈছে। এই সংগ্রহালয়ত লেনিনৰ নামা দলিল-পত্ৰ আৰু
বচনাবলী সংৰক্ষিত কৰাৰ উপৰিও, ইয়াত থকা কালত লেনিনে যিবাৰ বক্ষ, সাজ-সঁজুলি
বারহাৰ কৰিছিল, সিবোৱো ঠিক তনেকৈয়া সংৰক্ষণ কৰিছে।

ক্রাকাউৰ উপৰি রাখ আৰু পাৰোনিনতো একোটাইক লেনিন সংগ্রহালয় প্ৰতিষ্ঠিত
হৈছে।

ইংলণ্ডতো লেনিনৰ স্মৃতি যুগমীয়া কৰি বখা হৈছে ইংলণ্ডৰ যিটো ছপাশালৰ পৰা
লেনিনে ইঙ্গী প্ৰকাশ কৰিছিল, সেই ছপাশালৰ সেই কোঠাটো (যিটোত বহি লেনিনে
ছপাশালৰ কাম-কাজ চলাইছিল) সংগ্রহালয় স্বক্ষেপে সংৰক্ষণ কৰি লেনিনে ব্যৱহাৰ
কৰা সকলো সামগ্ৰী ঠিক তেতিধাৰদৰে বখাৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। এনেদৰে ইউৰোপৰ
ভিন ভিন ঠাইত লেনিন সংগ্রহালয় গঢ়ি উঠিছে।

লেনিন কিন্তু এচিয়া (চোভিয়েট কঢ়িয়াৰ বাহিৰ) বা আফ্ৰিকালৈ যোৱা নাছিল।
তেওঁ আমেৰিকালৈও যোৱা নাই। কিন্তু এচিয়া, আফ্ৰিকা আৰু আমেৰিকাবো ভিন ভিন
ঠাইত লেনিনৰ স্মৃতি যুগমীয়া কৰাৰ ব্যৱস্থা হৈছে। লেনিনৰ বচনাবলী শৰ্কাৰে স্বৰক্ষণ
কৰাৰ উপৰিও আজি নগৰে নাৰে ‘লেনিনপাৰ্ট’ ‘লেনিন স্মৃতি’, ‘লেনিন-স্মৃতি সন্ত’,
, ‘লেনিন পথ’ আদি লেনিনৰ নামত উৎসৱগত হৈ আছে, লেনিনৰ আৰক্ষ মৃত্যু প্ৰতিষ্ঠা
কৰা হৈছে।

আমাৰ ভাৰতবৰ্ষত লেনিনৰ জীৱনস্মৰণত অসংখ্য পুঁথি আৰু প্ৰেক্ষ লেনিনৰ বিষয়ে
নানা প্ৰাণ্তত নানাজনে বচিষ্যে। অলপতে কলিকতাৰ ‘ধৰ্মতলা প্ৰিট’ক ‘লেনিনশ্ৰদ্ধী’
কৰণে নামাঙ্কিত কৰিছে। কলিকতাৰ উপৰিও ভাৰতৰ নানা ঠাইত লেনিনৰ আধক্ষমূৰ্তি
প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছে। কাণপুৰত এখনি বাকৰাণি ভূমিত তাৰ শ্ৰদ্ধিকসকলে ১৯৫৯ চনতে
গঢ়ি তুলিছে লেনিন পাৰ্ক। লেনিনৰ জন্মস্থানৰ উৎসৱ চলি থকা সময়ত কলিকতাৰ
মুৰুক-মুৰুতৌসকলে আনন্দানিক ভাবে প্ৰতিজ্ঞাৰক হৈছিল লেনিনৰ আদৰ্শৰে অমুপ্রোগতি হৈ
নিজক আৰু সমাজক গঢ়ি তুলিবলৈ।

বিশ্বৰ ইতিহাসত লেনিনত বাহিৰ আন কোনো এজনেৰ বাজনৈতিক নেতা নাই,
যাৰ আদৰ্শ ইমান বিপুল আৰু ব্যাপকভাৱে বিস্তাৰ হৈছে আৰু যাৰ আদৰ্শৰ দ্বাৰা উদুৰ্ক
হৈ বিশ্বাসীয়ে ঐক্যবজ্জ্বল ভাবে প্ৰগতিৰ পথত আগবঢ়িবলৈ এনেদৰে প্ৰেৰণা পাইছে।

যথাৰ্থতে লেনিন মহান, লেনিন অসাধাৰণ।

୧୬ଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଲେନିନ ଆକ୍ରମଣ ଭାବତ

କଟିଯାର ଲଗତ ଭାବତର୍ଥର ସମ୍ପର୍କ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ । ଲକ୍ଷ୍ମୀନାଥ ବେଜନ୍କରାଇ ତେଣୁବେଳେ ଏହା କୃପାରୀ ପ୍ରବନ୍ଧ,—‘କଚଦେଶତ ତିନିମାହ’ତ, ଭାବତ ଆକ୍ରମିତ କଟିଯାର ପ୍ରାଚୀନତମ ସମ୍ପର୍କର କଥା ଉପରେ ଲୋଞ୍ଜା କରିଛେ । ୧୯୩୫ ଚନ୍ଦ୍ରର ଷ୍ଟେଟ ବହୁ, ୧ମ ସଂଖ୍ୟା (ବାତି) ଆରାହମତ ପ୍ରକାଶିତ ଏହି କୃପାରୀ ପ୍ରବନ୍ଧଟୋତ ତେଣୁ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ର ଏଗରାକୀ ପଶ୍ଚିମ ଜାମ୍ବରତୀକ ଝଙ୍କ (କଟିଯାର) ବଜ୍ରାବ ଜୀଯେକ ବୁଲି ଅଭିହିତ କରିଛେ । ତେଣୁ ‘କଚ’ ଶବ୍ଦଟୋ ‘ଝଙ୍କ’ ଶବ୍ଦର ଅପରଂଶ ବୁଲିଛେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀନାଥେ ଲୋଞ୍ଜାରେ,—“‘ଝଙ୍କ’କ ଆଜିଓ ଭାବତର ଅନେକେ ‘କ’ ଉଚ୍ଚାରଣ କରେ । ଏହି ଉବିଜ୍ଞାନେ କଟିଯାର ‘କୁଝ’କ ‘କୁଝ’ ବୋଲେ, ‘ଝକୁ’କ ‘କକୁ’ ବୋଲେ ଆକ୍ରମିତ ‘କୃପା’କ ‘କ୍ରୁପା’ ବୋଲେ । ଆଜିଓ କଟିଯାର ଜାତୀୟ ଜାତୀୟ ଚିନ (ମହାରାଜାଙ୍କ ଜାବର ଅଧୀନିଷ୍ଠ କାଳତ) ଭାଲୁକ (ଝଙ୍କ) । କୁଝର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଥମ ତତ୍ତ୍ଵହିସ୍ତାବିଧିରେ କଚ ବା ଝଙ୍କବାଜବଜ୍ଞା ଜାମ୍ବରତୀ ବର ମୁଦ୍ରାରୀ ଆଛିଲ ।”

ପୁରୁଣ୍ଟ ମୁଦ୍ରା ପଥେଦି କୁଝ ଅକଳେ ଝଙ୍କ ବାଜ୍ୟୀଲ ଗୈ ତାବ ବଜା ଜାମ୍ବାନର ଲଗତ ହୁଁଜ କବି ମିହତାପାଶତ ରାବନ୍ଦ ହୈ ଧାରକଷ୍ଟୀ ଜାମ୍ବରତୀକ ପଶ୍ଚିମ କମ୍ପେ ଗ୍ରହଣ କବା ଆଖ୍ୟାନ ସକଳେ ଭାବତୀଯିଇ ଭାବେ । ବେଜବକରାଇ ଏହି ମୁଦ୍ରଙ୍ଗ ପଥକ ତେତିଯାର ଭାବତର ଉତ୍ତର ପଞ୍ଚମ ସୌମାନ୍ୟର ଗିରିଧରମାରର ଲଗତ ତୁମନା କରିଛେ ।

କୃପାରୀ ଭାବିତ ବଚିତ ସଦିଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାଥର ‘କଚଦେଶତ ତିନିମାହ’ ପ୍ରବନ୍ଧ ମେଚ ତାଣ-ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଇଯେ ଅୁମକିଙ୍ଗୁ ମାତ୍ରକେ ନହିଁ ତଥ୍ୟର ମଙ୍ଗଳାନ ଦିଯେ । ଆକ୍ରମିତ ଇଯାବ ଭେଟିତ ଅମୁମାନ କବିବ ଦାବି ଯେ କଚ-ଭାବତ ସମ୍ପର୍କ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ । ମାତ୍ରେ ସିଦ୍ଧିନାଟେକେ କଟିଯାତ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଅତୁଳ ପ୍ରଭାବ ଆତୁଳ ପ୍ରଭାବ, ସାମ୍ପ୍ରତିକ କଟିଯାତୋ ଭାବତୀୟ ସାହିତ୍ୟ-ମଂଙ୍ଗଳତିବ ଆଦର ଯଥେଷ୍ଟ ବେଚି ।

লেনিনৰ জীৱতকালৰ ভাৰত আছিল, সাম্রাজ্যবাদী বৃটিহৰ লৌহ নিগৰত আৰম্ভ। লেনিন, বলশেভিকদল, অস্ট্রোৰ বিপ্লব, সমাজবাদ প্ৰভৃতি সাম্রাজ্যবাদী বৃটিচ চৰকাৰৰ কচ-বিপ্লব আৰু মানত আছিল বিষম শক্তি। কেনেবাকৈ ভাৰত লেনিনৰ দ্বাৰা তাৰঁৰ বিপ্লবীসকল প্ৰভাৱাবিত হ'ব লাগিলে, সাম্রাজ্যবাদৰ বুকুত কৃষ্ণবাধাত পৰিব বা ইংৰাজে ভাৰত হেকৰাৰ লগাতো পৰিব পাৰে। এই আতঙ্কৰ দ্বাৰা আক্রান্ত বৃটিচ চৰকাৰে ভাৰতক লেনিন আৰু কচ-বিপ্লবৰ প্ৰভাৱপৰা মুক্ত কৰি বাধিবলৈ যত্থোৰ সতৰ্কমূলক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগে, সেই সকলোবোৰ কৰিলে। কঠিয়াৰ পৰা আৰু কচ বিপ্লব বিবৰক পুথি, আলোচনী, বাতৰিকাকত, আদি যাতে ভাৰতলৈ আঠিব মোৰাবে, ভাৰ কাৰখে আৱশ্যকীয় সকলো বাবস্থা গ্ৰহণ কৰিল। আনহাতে কোনো ভাৰতীয়ই যাতে চোভিয়েট দেশলৈ যাব মোৰাবে, তাৰো বিহিত ব্যৱস্থা কৰিলে। লগে লগে লেনিন, কচ বিপ্লব, বলশেভিক দল আদিব বিষয় ব্যাপসন্তৰ অপঞ্চাৰ ভাৰতত বিস্তৃত ভাৱে কৰিব ধৰিলে।

কিন্তু সত্যক আবিৰি বাখে কোনে? সাম্রাজ্যবাদী বৃটিচ চৰকাৰৰ লৌহ নিগৰ ভেদ কৰি ভাৰতীয়সকলে কচ বিপ্লবৰ বিষয়ে সত্য তথ্য সংগ্ৰহ কৰিব ধৰিলে। ২০ শ শতকাৰি প্ৰাৰম্ভৰ লগে লগে কঠিয়াত আৰু ইউৰোপৰ ভিন ভিন ঠাইত যেতিয়া সমাজবাদী আন্দোলন গঢ়ি উঠিবলৈ ধৰে, ভাৰতভূমিতো ঠিক সেইসময়তে বিপ্লবৰ বীজ বোপণ কৰিলে ঐষ্টি ভাৰতীয় বিপ্লবীয়ে। এওলোকৰ সংখ্যা আছিল তেনেই নগণ্য, সাম্রাজ্যবাদী বৃটিচ চৰকাৰে এওলোক প্ৰত্যোকৰ বিৰুক্তে কৰ্তৃৰ শাস্তি বিধানৰ ব্যৱস্থা কৰে। গতিকে এওলোকে বিদেশলৈ পলাই গৈ ভিন ভিন বিদেশী বাস্তৰপৰা ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ নেতৃত্বত গঢ়ি উঠা ভাৰতৰ আধীনতা আন্দোলনক প্ৰেৰণ-সংগ্ৰামৰ কৰ্পাস্তৰিত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিবলৈ ধৰিলে।

এইসকলৰ ভিতৰত বীৰেন্দ্ৰ চট্টোপাধায় আৰু ভূপেন্দ্ৰ দন্তই বাৰ্ষিনত আশ্রয লৈ সংগঠন কৰিব বিচাৰিছিল ভাৰতীয় বিপ্লবীদল। বাজা মহেন্দ্ৰপ্রতাপ, বৰকৃষ্ণা আৰু আবেছলাই কাৰুণ্য ধাৰি তাত এখন অস্থায়ী বিপ্লবী ভাৰতীয় চৰকাৰ গঢ়ন কৰিছিল। লালা বাজ-পংৰায়ে নিউইয়র্কত ‘হোমকল লীগ’ৰ শাখা প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। হৰদয়ালৰ নেতৃত্বত কেলিফোর্নিয়াত সংগঠিত হৈছিল ‘বদ্ৰ’ আন্দোলন,—বিপ্লবেৰে শোণণ শাসনহৈন সমাজ গঢ়াৰ আদৰ্শেৰে ইংলণ্ডত এনে বিপ্লবী আৰু বৈপ্লবিক সংগঠনৰ স খ্যা আছিল সবাতোকৈ বেচি আৰু এই বিপ্লবীসকলৰ ভিতৰত শাপুঁজী শক্তসাঁৰ’লাই আছিল প্ৰথ্যাত। দিল্লী-লাহোৰ বড়যন্ত্ৰত লিপ্ত বুলি অভিযুক্ত বাসবিহাৰী বোস পলাই গৈ টোকিওত বিপ্লবী দল গঢ়াৰ চেষ্টা কৰিছিল। ভাৰত বিধ্যাত মানবেন্দ্ৰ বায়ে সংগঠন কৰিছিল মেঞ্জিকোত।

এই সকল বিপ্লবীৰ আদৰ্শ আছিল কচ-বিপ্লব আৰু এওলোকৰ আদৰ্শ নায়কো আছিল লেনিন। কিন্তু এই সকল ভাৰতীয় বিপ্লবী কৃতকাৰ্য্য হ'ব পৰা নাছিল। কাৰণ

এঙ্গোক মনৰপৰা তেজিয়াও সমেহ সদিক্ষণা আতবি ঘোৱা নাছিল, সাংগঠনিক কাৰ্য্যতো
আছিল এঙ্গোক অপৈগত। হৃবদ্ধালে নিজে শীকাৰ কৰামতে এঙ্গোকে সবহভাগ কাল
কাজিয়া আৰু কুৎসা বতনা কৰিয়ে কটাইছিল। *

সেয়ে নহয়, স্বামী বিবেকানন্দ আৰু মহাঞ্চাগাঙ্কীৰ দৰে মহান ভাৰতীয়সকলো। বছ
পৰিমাণে কচ-বিপ্লৱৰ দ্বাৰা আকৰ্ষিত আৰু মুক্ত হৈছিল। স্বামী বিবেকানন্দই ১৯০৬
শতিকাৰ শ্ৰেষ্ঠাগত কচিয়াত গট উঠা শাস্ত্ৰবাদী আনন্দোলনৰ কথা আলোচন। কৰি সময়ত
সমগ্ৰ পৃথিবী ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱাদ্বিত হৰ বুলি ভৱিষ্যৎবাৰী কৰিছিল। **

‘১৯০৫ চনৰ কচ-বিপ্লৱৰ সময়ত মহাঞ্চাগাঙ্কী আছিল দক্ষিণ আফ্ৰিকাত। তেজিয়া
তেওঁ তাত বৰ্গ বৈষম্যৰ বিকদে তুমুল সংগ্ৰামৰত আছিল। ১৯০৫ চনত কচ বিপ্লৱৰ
বাতবি শুনাৰ লগে লগে ‘ইশিয়ান অপিনিয়ন’ কাকতত তেওঁ বিপ্লৱৰ কথা প্ৰচাৰ কৰিবলৈ
ধৰিলৈ। বিপ্লৱীসকলৰ বিষয়ে কাকতখনৰ জৰিয়তে নানা আলোচনা
কচ-বিপ্লৱ আৰু
মহাঞ্চাগাঙ্কী
হৰ ধৰিলৈ। মহান শ্ৰমিক লেখক মেঞ্জিমগৰ্কীক তেওঁ ‘ষ্টৰ্মি
পেট্ৰেল’ (Stormy petrel) বুলি অভিহিত কৰি যথাৰ্থভাৱে
সম্মানিত কৰিবলৈও নেৰিলৈ।

১৯০৫ চনৰ ১লা জুলাইৰ গুজৰাটী ‘ইশিয়ান অপিনিয়ন’ত ভাৰত আৰু কচিয়াৰ
বিপ্লৱৰ বিষয়ে তুলনামূলক আলোচনা লেখি গান্ধীজীয়ে মন্তব্য তুলি ধৰিছিল যে জনতাৰ
দাবিদ্বাৰা আৰু সাআজ্জ্যবাদী শাসনৰ নিষ্পেষণৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰত আৰু কচিয়াৰ সাদৃশ্য অধিকল।
পিছত লেনিবেও একে স্বতে কৈছিল ঘোলে “কচিয়াৰ ধৰণৰ বৃটিছ শাসন ভাৰতত
প্ৰাৰ্থিতছে।”

গান্ধীজীয়ে কচিয়াৰ লগত ভাৰতক তুলনা কৰাৰ তাৎপৰ্যপূৰ্ণ কাৰণ আছিল বুলি
ভাৰত মুক্তি আছে। দৰিদ্ৰ হৈও মেঞ্জিমগৰ্কীয়ে ব্যক্তিগত চেষ্টা আৰু যাদৰে বিশাল
সমাজৰ বুকুত নিঙ্কক প্ৰতিষ্ঠা কৰিলৈ আৰু সমগ্ৰ জীৱন নিয়োগ কৰিলৈ জনকল্যাণৰ
কাৰণে। অস্থায় কচ বাসীও আছিল দাবিদ্বাৰা আৰু নিষ্পেষণ ক্লিষ্ট। অখচ এঙ্গোকেই
সমৰপৰ কৰি তুলিলৈ গণবিপ্লৱ। গান্ধীজীয়ে সমৰত: কামনা কৰিছিল যে দাবিদ্বাৰা আৰু
নিষ্পেষণ প্ৰতীড়িত ভাৰতীয়সকল কচ-বিপ্লৱৰ আদৰ্শেৰ উৰুক হলে ভাৰতবো মুক্তি হৰ
অৱশ্যক্তাৰী।

কচ বিপ্লৱৰ ছবি ভাৰতীয়সকলৰ মানস পটত দাঙি ধৰাৰ আন এটা অস্ত্ৰিহিত কাৰণে।
গান্ধীজীৰ চিন্তত আছিল যেন লাগে। তেজিয়াকে ভাৰতীয়সকলে আবেদন নিবেদনৰ

* Har Dayal, Fortyfour months in Germany & Turkey, (London, P S King
and Son Ltd 1920), P 68

** Erice Kamarov, Gandhiji and Russian revolution of 1905, published in
Amity No 5-6, 1969

সহায়ত হে ভাৰতক বৃটিছৰ কবলৰ পৰা মুক্তি কৰিব বিচাৰিল। কিন্তু গান্ধীজীয়ে নিষ্ঠয়ৈক জনিছিল যে কচ-বিপ্লবৰ দিক্ষৱ গটি তুলিব নোৱাৰিলে ভাৰতৰ মুক্তি অসম্ভৱ। সেয়ে তেওঁ কচ-বিপ্লবৰ দিক্ষৱ কৈছিল,—“যদিহে কচবাসী কৃতকাৰ্য্য হয়, তেনেহলে কচ বিপ্লবৰ বৰ্তগাম শত্রিকাৰ সৰ্বশ্ৰষ্ট ঘটনা আৰু সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ বিজয়কপে জনাজাত হব।”

ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ শৈৰতন্ত্রে কচ-বিপ্লবৰ প্ৰভাৱ আছিল অসামান্য। আচলতে অস্ট্ৰেলৰ শিল্পৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ পিছতহে ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনো বিস্তৃত কৰণে গটি লৰ ধৰে। ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ নেতা মহাত্মা গান্ধী আছিল অহিংস। ১৯২০ চনৰ পৰা ভাৰত গটি টোঁ আন্দোলনৰোৱা হিংসাত্মক তাৰিখ গান্ধীয়ে আন্দোলন বৰু কৰি দিছিল। কিন্তু এ'ককন গান্ধীয়ে ১৯৬২ চনৰ আন্দোলনে চূড়ান্ত হিংসাত্মকক সেৱাৰা সহেও আন্দোলন বৰু কৰি দিয়া নাছিল, মৌনতাৰে তেওঁ পৰোক্ষভাৱে সমৰ্থন হে কৰিছিল। কাৰাৰাবস্থ কৰণ গৃক্ষণদিনোৱা অৱশ্য আছিল কেৱল আয়ুগ্নিৰ কাৰণেহে, তিংসাত্মক গান্ধীলন বৰ্দ্ধন দাবীত নহয়। কচ-বিপ্লব আৰু বিপ্লবৰ নতা লেনিনৰ প্ৰতিও আছিল গান্ধীজীৰ অকৃত্ৰিম অক্ষা। সূক্ষ্মভাৱে পৰ্যাবেঙ্গণ কৰিলে অমুভৱ কৰিব পাৰি যে তিংসাত্মক কচ-বিপ্লবৰ প্ৰভাৱেৰে পৰ্যাবেঙ্গণ হোৱা হতুকহে ১৯৪১ চনৰ হিংসাত্মক গণ আন্দোলনৰ ক্ষেত্ৰে নীৰৱ সমৰ্থক আছিল।

স্বাধীনতাকামী ভাৰতীয়সকলক কচ-বিপ্লবৰ আৰু কুচিয়াই আকৰ্ষণ কৰাৰ কাৰণ আছিল প্ৰধানকৈ হুটা :— (১) মিত্ৰগতিয়ে প্ৰথম মহাত্মাৰ সময়ত দিয়া প্ৰতিক্রিয়া কচ-বিপ্লবৰ আৰু ভাৰতৰ সমূলি পালন কৰা নাছিল, কিন্তু কচ-বিপ্লবৰ সময়ত নেতা লেনিনে কুচিয়াৰ নিৰ্যাতিত জাতিসমূহৰ স্বাধীনতা আ'ক আয়ু নিয়ন্ত্ৰণৰ বিষয়ে যি প্ৰতিক্ৰিয়া দিছিল তাক আখৰে আ'খৰে পাসন কৰিছিল, এগতে পুঁজিবাদী দাঁক সাম্রাজ্যবাদী শাসনৰ দ্বাৰা নিৰীড়িত জাতিবিলাকৰ মুক্তি-আন্দোলনৰ গতিশ রূপচিন সৰ্বৰ্থ। (২) কি উপায় অবজন্মন কৰি কচবাসীয়ে অৱল প্ৰতাপী দেৱচাৰী দৰ্শন শিল্প কৰিল তাক ভাৰতীয়সকলে স্পষ্টকৈ অনুভৱ কৰিব পাৰিছিল।

বিৰু এই শত্রিকাৰ পথম গত ১৫ দিনৰ আৰু শেনিনৰ আদৰ্শৰ দ্বাৰা অনুপ্ৰাণিত সকলৰ ভিতৰত মহাত্মাগান্ধী আৰু অন্যান সৰহভাগেট মাঝ'বাদী নাছিল। তেওঁলোকে অমুভৱ কৰিছিস যে লেনিনে এনে এখন সমাজ গটিবলৈ দৃঢ়পৰিকৰ হৈছে, যিখন সমাজত মানুহ কেতিও ম'নুসৰ দ্বাৰা শোষিত আৰু নিষ্পেষিত নহয়, যিখন সমাজত সংংতে ভাতৃহৰাধ প্ৰতিশ্য, যিখন সমাজত মানুহৰ পুৰণিকাৰ হৰ, যিখন সমাজত মানুহ পৰম্পৰ সহযোগিতাৰ ক্ষেত্ৰে পথত আগ বাঢ়িৰ।

এই ক্ষেত্ৰত ভাৰতৰ সমাজতাৎস্মি দলৰ ভূমিকাৰ উল্লেখযোগ্য। কৰ গলে ভাৰতত এই দলৰ প্ৰতিষ্ঠাপক হ'ল মানৱেন্দ্ৰ বায়। তেওঁ ১৯২০ চনত কুচিয়ালৈ গৈ লেনিনক

সাক্ষাৎ করে আৰু তাৰপৰা ৱৈজ্ঞানিক বিপ্ৰৱৌ ভাৰতীয়সকলৰ সৈতে এটা দল গঠন কৰে। এইব প্ৰস্তাৱকৰণেই ভাৰতত আন্তৰ্জাতিক সমাজতন্ত্ৰিক দলৰ শাৰ্থা গঠনৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হয়। এই দল গঠন সন্তুষ্টিৰ হৈছিল পিশেৱৈক বাধে প্ৰাণ কৰা ‘ভেনগড়’ (বক্ষক) আৰু প্ৰাণ একে সময়তে এচ এ ডাঙে বোম্বাইৰ পৰা প্ৰকাশ বৰা ‘চোচিয়েলিষ্ট’ আৰু কলিকতাৰ পৰা মজাৰ আহমদে প্ৰচাৰ কৰা ‘জনবাও’ কাৰ্কতৰ প্ৰচাৰৰ জৰিখতে

মানৱেন্দ্ৰ বাধে ইউৰোপত থকা ভাৰতীয় বিদ্ৰোহসকলক সমাজবাদী আদৰ্শৰ দীক্ষিত কৰি ভাৰতৰ বেল আৰু অঙ্গীকৃত উদ্ঘোগৰ শ্ৰমিকসকলৰ মাজত সমাজবাদী আদৰ্শৰ অচাৰ কৰিবলৈ পঢ়ায়। মানৱেন্দ্ৰ বাধ ইমান নিপুণ সমাজবাদী মেশ আছিল যে ভিয়েটনামৰ পৰলোকপ্ৰাপ্তি হো-চি-মিন হেনো পোনতে মানৱেন্দ্ৰ বাধৰ চেৰতে সমাজবাদী আদৰ্শত দীক্ষিত হৈছিল।

মেই সময়তে বজনী পামে দস্তই ই-ওত এট। মধ্যবাদী সংগঠন গঠি গোলে। এই সংগঠন পিশেৱৈ প্ৰেডি, র্জে এলিচন, ফিলিপ্পে প্ৰয়ো সমাজবাদী আদৰ্শৰে উদ্বৃক্ত ব্যক্তিক ভাৰতত দলীয় সংগঠন কৰিবলৈ পঢ়ায়। এলোকে পঞ্জাব, উত্তৰপ্ৰদেশ আদিত সংগঠন গঠি তুলিবলৈও সমৰ্থ হয়। পঞ্জাবৰ বড়য়া আৰু উত্তৰ প্ৰদেশৰ ‘ৱকার্চ এণ্ড পিঙ্গেল্ট পাৰ্টি’ৰ মূলতে এলোক। আনকি জাতীয় কংগ্ৰেছৰ একাংশ যুৱককো সমাজবাদী আদৰ্শৰে উদ্বৃক্ত কৰিবলৈ এলোক সমৰ্থ হয়।

জাতীয় কংগ্ৰেছৰ আদৰ্শৰ লগত এই দলৰ মৌলিক পাৰ্থক্য আছিল, মহাআৰ মেত্তাবীন কংগ্ৰেছ আছিল মূলতঃ অহিংস, কিন্তু এলোক আছিল সহিংস। ‘খুনৰ বদলি খুন আৰু তেজৰ বদলি তেজ’ এৰ্গালাকে কামনা কৰিছিল। জালোবাজপং বাধক আৰাত কৰা ইংৰাজ চৌপ্রাচক গুলিয়ায় ভগৎসিণে। জালিধানাবাগৰ কুখ্যাত হত্যাকাৰা জেনেবেল অ’ ডায়াৰক ইলণ্ডলৈ গৈ পাতগাতকৈ বিচাৰি হ’লও এলোকে হত্যা নকৰাকৈ নথাকিন। ভগৎসিং, বটকেশ্বৰ দত্ত, মুখদেৱ, ব’জন্মুক আদি কৰি সমাজবাদী আদৰ্শৰে অনুপ্ৰাণিত যুৱকসকলক ইংৰাজ চৰকাৰে কাঁচী কাঠত তুলিলি। সমাজবাদী যুৱক যঁৈন দামে বৃটিহ চৰকাৰৰ কাৰা-নীতিৰ বিকলকে দাবীজনাই আমৰণ অনশন কৰি এষষ্ঠি দিনৰ দিনা মৃত্যু বৰণ কৰিছিল। এলোকৰ আঞ্চোৎসৱত তেতিয়াৰ ভাৰতৰ জাতীয়তাৰাদী মুক্তি প্ৰয়াসী ভাৰতীয় মাত্ৰকেই গভীৰ দেশোভৱেৰত উদ্বৃক্ত কৰিছিল। মহাআ-গান্ধী, জৱহৰলাল নেহক অমুখ্যে নেতৃসকলে এলোকৰ মুক্তিৰ কাৰণে অহোপূৰুষাৰ্থ কৰিছিল আৰু এলোকক শাধীনতা যুজৰ নিৰ্ভীক শহিদ বুলি সম্মানিতও কৰিছিল।

এইসকল সমাজবাদী যুৱকৰ আদৰ্শৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ ভাৰতৰ ভিন ভিন প্ৰান্তত পোনতে গঢ়লৈ উঠিছিল প্ৰাণীয় ছাত্ৰ আন্দোলন আৰু শেহত সৰ্বভাৰতীয় ছাত্ৰ সংগঠন। এই সংগঠনে দেশৰ মুক্তি-যুুজত যোগাইছিল অপূৰ্ব বৰঙণি।

এই সমাজবাদী দলৰ চেষ্টাতে বোঝাই, বঙ্গ, আমচেনপুর, আদিৰ কাৰ্যালাভ আৰু
সমগ্ৰ ভাৰত বাপি বেলুভিভাগত বিবাট ধৰ্মৰট আৰম্ভ হৈছিল। বোঝাইৰ ‘গিৰণি কামগাৰ
ইউনিয়ন’, ‘আবিয়া কয়লাখনি সংগঠন, প্ৰতিতি শক্তিশালী অৱিক-সংগঠন এই সমাজবাদী
দলৰ সৃষ্টি। সৰ্বো ভাৰত ট্ৰেড ইউনিয়ন কংগ্ৰেছ’ৰ সৃষ্টিৰ মূলতেও আছিল এই দলই।
এন, এম. ঘোষী, জৱহৰলাল নেহক প্ৰতিতি তকণ বেতা গৈ ইউৰোপত অনুষ্ঠিত
আন্তৰ্জাতিক ট্ৰেড ইউনিয়ন কংগ্ৰেছত বোগ দি ভাৰতক প্ৰতিনিধিত কৰিছিল।

ভাৰতত ১৯২৫ চনতেই সমাজতান্ত্ৰিকদল প্ৰতিষ্ঠিত হৈছিল যদিও, গুৰিতে ই জাতীয়
কংগ্ৰেছৰ অনুগত আছিল। কিন্তু এওলোকে কংগ্ৰেছৰ আদৰ্শক বুজোৱা আদৰ্শ বুলি
নিলা কৰিছিল। * আদৰ্শ আৰু সংগঠন উভয়তে এওলোকৰ দলক কৰে কৰে ভ্যাবহ
আৰু সংগ্ৰামশৌগ দৃষ্টিবে শ্ৰেণী সংগ্ৰামৰ কশ ধাৰণ কৰিছিল। ** কেউনিশে পুঁজিপতি
মিলমালিক আৰু অমিকৰ মাজত সংৰৰ্ব সৃষ্টি হৈছিল। সামাজিকবাদী বৃটিচ চৰকাৰ সন্তুষ্ট
হৈ মজুফৰ আহমদ, চোকৎ ওচমানী, ডাম্পে, জোচী আদি কৰি ভাৰতীয় আৰু স্প্ৰেট,
৬্ৰেডলি, হাঁচিমচন, প্ৰমুখে ইংৰাজ সমাজবাদী দলৰ মেতাক গ্ৰেপ্তাৰ কৰে। ইয়াক ভাৰত
বুজীত ‘মিৰাট মোৰ্কৰ্দিমা’ বুলি জন্ম যায়। মতিলাল নেহকৰ নেতৃত্বত আচামীমকলক
সহায় কৰিবলৈ বিবাট সংগঠনো গঢ়ি উঠিছিল। জৱহৰলাল নেহক, কৈলাশ নাথ কাঞ্জু,
ফৰিদউপ হক আনচাবী অনুখ্যে আইনজ্ঞসকলেও মতিলাল নেহকক সহায় কৰিছিল।

অন্তমান হৈ উঠি এই দলক দমন কৰিবলৈ বৃটিচ চৰকাৰে নতুন নিষেষণ মূলক আইন
অন্ধমন কৰিছিল কিন্তু এই বিদ্রোহীসকলৰ দল বল কৰে কৰে বৃদ্ধিাহ পাইছিল।
সামাজিকবাদী বৃটিচ চৰকাৰ অন্তমান হৈ উঠিছিল। ১৯৪২ চনৰ গণ আন্দোলনে বৃটিচক
ভাৰত ত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য কৰিলে।

গতিকে দেখা যায় যে ভাৰতৰ ঘাণীনতা আন্দোলনৰ ওপৰত প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ
ভাবেও লেনিন আৰু কচ বিপ্ৰৱৰ প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হৈছিল।

সংগঠনৰ উপৰি নানা তথহ বচনাৰ মাজেদিও লেনিন আৰু কচ বিপ্ৰৱৰ প্ৰভাৱ
ভাৰতত প্ৰতিফলিত হৈছিল। কোৱা হয় যে ১৯১৭ চনৰ মে মাহলৈকে খাচ কৰিয়াত
লেনিন বিষয়ক কোনো আলোচনাই প্ৰকাশ হোৱা নাছিল। ১৯১৭ চনৰ ১৩ মেৰ
দিনাৰ ‘চলডাঃস্যা আভদা’ত (সৈনিক মত) পোন প্ৰথম নাদেৰদা কুপস্থয়া বচত
লেনিন বিষয়ক আলোচনা কৰিয়াত প্ৰকাশ পায়। সেই মাহৰে ২৬ তাৰিখে মক্ষোৱ
বলশ্বেতিক কাকত ‘চোচিয়েল ডেমোক্ৰেট’ত ‘কমবেডে লেনিনৰ বিষয়ে’ শীৰ্ষক এম. এচ.
অলিম্পিক্সিয়ে বচনা কৰা আন এটা আলোচনা প্ৰকাশ পায়। এই ছয়োটা আলোচনাৰ
লক্ষ্য আছিল জনসাধাৰণৰ আগত লেনেন বিষয়ক সত্য আৰু শুল্ক তথ্য দাঙি ধৰা আৰু
প্ৰতিবিপ্ৰী প্ৰতিক্ৰিয়াশীল অহলে প্ৰচাৰ কৰা অপপ্ৰচাৰৰ বিৰোধিতা কৰা।

* Autobiography, J. Nehru, P. 198

** I bid, P. 188

কিন্তু সেই সময়ত ভাবতৰ বিভিন্ন প্রাণৰ আলোচনী, বাতৰি কাকড় আদিত লেনিন, কচ-বিপ্লব আদিৰ বিষয়ে আলোচনা প্ৰকাশ হৈয়েই আছিল,— অক্টোবৰ বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ পিছত ভাৰতীয় ভাৰত এনে আলোচনাৰ সংখ্যা বাঢ়ে। লেনিনৰ জীৱন্ত কালতে ভাৰতীয় ভাৰত লেনিনৰ কেবাখনো জীৱনী প্ৰকাশ হয়, মৃত্যুৰ পিছত লেনিন বিষয়ক আলোচনা আৰু জীৱনীৰ সংখ্যা ভাৰতীয় ভাৰত আৰু বৃক্ষি পায়।

ভাৰতৰ ডিন ডিন প্রাণীয় ভাৰত প্ৰকাশিত লেনিন বিষয়ক সকলো বচনা আজি উক্তাৰ কৰা কেৱল কষ্টসাধ্যই নহয়, কিছুমান উক্তাৰ কৰা অসাধ্যও হৈ পৰিছে। কাৰণ বছ আলোচনাই হয়তো কালৰ বুকুত লয় পাইছে, স্তুপীকৃত হৈ থকাবিলাকো আজি উক্তাৰ কৰা অসম্ভৱ হৈ পৰিছে। কিন্তু উক্তাৰ কৰাবোৰলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায়, লেনিন ভাৰতত কিমান জনপ্ৰিয় আছিল আৰু লেনিনক কিমান শুক্র ভাৰতে ভাৰতীয়সকলে জানিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল।

ত্ৰিতীয় ভাৰতৰ কেষ্টটামান প্রাণৰ লেনিন আৰু কচ-বিপ্লব বিষয়ক আলোচনাৰ সাধাৰণ পৰিচয় দিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে। আমি বিচাৰ কৰিলে সহজে অমুভৱ কৰিব পাৰিম যে আমুপাত্তিক ভাৰতে আজিৰ স্বাধীন ভাৰততকৈও পৰাধীন ভাৰতত লেনিন অধিক জনপ্ৰিয় আছিল, লেনিন বিষয়ক বচনাপাতিও বেচি সংখ্যক পৰাধীন ভাৰততেই বচনা হৈছিল।

অসমীয়া সাহিত্যত লেনিন ১—১৯১৭ চনৰ ফেড্ৰোৱী বিপ্লবৰ পৰা ১৯৭০ চনৰ লেনিন জন্ম শতবাৰ্ষিকী উৎসৱলৈ এই কাল ছোৱাত লেনিন, কচ-বিপ্লব আৰু কচিয়াৰ সমাজ ব্যৱস্থাৰ বিষয়ে অকল অসমীয়া সাহিত্যতেই অসংখ্য বচনা বচিত হৈছে। ১৯১৭ চনৰ ফেড্ৰোৱী বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ পিছতেই ‘আসাম-বান্ধৱ’ আলোচনীৰ ৮ম বছৰ, ৪ৰ্থ সংখ্যাত (শাঙ্গ, জুলাই) গোপালকুমাৰ দে বচনা কৰা ‘কচ বাজ’ শীৰ্ষক এটা

আলোচনা প্ৰকাশ হয়। ইয়াত বোমানভ বংশৰ স্বেচ্ছাচাৰী বাজত্বৰ

চমু পৰিচয় দাঙি ধৰি, ফেড্ৰোৱী বিপ্লবৰে কেনেকৈ গণতান্ত্ৰিক শাসন ব্যৱস্থা প্ৰবৰ্তন কৰিল তাৰ পৰিচয় দিছে, লগতে বিপ্লবৰ প্ৰতি ধকা আন্তৰিক সহানুভূতি প্ৰকাশ কৰিছে। সম্ভৱত: ‘আসাম বান্ধৱ’ অক্টোবৰ-বিপ্লব আৰু লেনিনৰ বিষয়েও সময়ত নামা আলোচনা-বিলোচনা কৰিছিল। কিন্তু সম্পত্তি দৃঢ়াপ্য হোৱা কাৰণে উক্তাৰ কৰিব পৰা নহ’ল।

পোৱতে চন্দ্ৰনাথ শৰ্ম্মা আৰু অমিকাগিবী বায চৌধুৰীয়ে ঘৃটীয়াভাবে, পিছলৈ বায চৌধুৰীয়ে ঘৃটীয়াভাবে অকলে সম্পাদনা কৰা ‘চেতনা’ আছিল এখন জাতীয়তাবাদী অসমীয়া আহেকীয়া শক্তিশালী আলোচনী। ‘চেতনা’ৰ বুকুত কচিয়া, কচ-বিপ্লব আৰু বিপ্লবৰ নায়ক লেনিন প্ৰেছতিৰ বিষয়ে বছতো আলোচনা প্ৰকাশ হৈছিল। ৫ম বছৰ খণ্ড সংখ্যা (১৯২৪)

চেতনা ‘চেতনা’ৰ এটা আলোচনা ‘স্বৰ্গীয় লেনিন’। লেনিনৰ মৃত্যুৰ লগে লগে জীৱনী

চমু পৰিচয় দি পৰিণতিত শৰ্কাৰে লেখিছে,—“মুধিষ্ঠিৰৰ নিচিলা যদিও

তেখেত অজ্ঞাতশক্তি নাছিল, তথাপি শক্রপক্ষেও তের্ণৰ শুণ-গবিমা, অসাধাৰণ প্ৰতিভাৰ্তা আৰু প্ৰতিপন্থি অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰে । যদিও কিছুমানৰ চুক্ত তেখেত ধৰ্মঅষ্ট, উদ্ব্ৰান্ত দলপতি বুলি পৰিগণিত হৈছিল, তথাপি তেখেতৰ ধৰ্মপ্ৰাণতা, মহামুভূততা আৰু উদ্বাৰতাৰ গমপোৱা মাঝুহৰ অভাৱ নাই । তেখেত এজন সাধু প্ৰকৃতিৰ কৰ্ম পুৰুষ আছিল বুলি শুনা যায় । লেনিন যে এজন আদৰ্শবাদী সৰল আৰু উদ্বাৰ পুৰুষ আছিল তাত আমাৰ অকণো সন্দেহ নাই ।

ইয়াৰ পিচত আৰু কেবা সংখ্যা 'চেতনাত' লেনিন আৰু বিপ্লৱৰ পৰিচয় আছে । ১৯২৪ চনৰ ৮ম সংখ্যা 'চেতনাত' (বহাগ) 'কচিয়াৰ বাষ্টৰ বিপ্লৱ' (বলশেভিজিম)ৰ বিষয়ে বিস্তৃত আলোচনা দাঙি ধৰি কৈছে,—“এই বিপ্লৱৰ ফলাফল কেৱল কচজাতিৰ ভাগ্যতে আবক্ষ থকা নাই, বলশেভিজিমৰ প্ৰভাৱত ক'চ সিংহাসন উফৰি গ'ল, অমিক-গীড়তি দলেই ৰাজ্যত ইতাংকৰ্তা কপে অভিযন্ত হ'ল, সমাজত অৰ্থ গৌৰৱাদিৰ আৰাই ইমান দিনে শুধু আসন পাই অহু শ্ৰেণীৰ মাঝুহৰ হাহাকাৰ লাগিল । আৰু লগে লগে পৃথিবীৰ সকলো জাতিয়েই এটা নতুন শিক্ষা পাল ।” ক'চ বিপ্লৱৰ প্ৰভাৱ কথা ইয়াতকৈ স্পষ্টভাৱে কোৱাৰ বোধ হয় আৰু আৱশ্যক নকৰে ।

সেই একবছৰৰে ১০ম সংখ্যা 'চেতনাত (জেঠ)' লেখিছে—‘লেনিন সৰবৰহী কিয় ?’ এই আলোচনাটো হ'বাজি 'ডেইলি হেবন্ড' কাকতত প্ৰকাশিত উক্ত শিতানৰ আলোচনাৰ সহায়ত তুলি ধৰি কৈছে,—“মই লেনিনৰ নাহিৰে আন এজন মাঝুহকো নাজানেঁ, যেয়ে সৰ্বসাধাৰণৰ অক্ষত এনে শুখ ঠাই লাভ কৰি উচ্চাকাজ্জাৰ প্ৰলোভনৰপৰা মূল্বৰভাৱে সাবিব পাৰিছিল, সৰল হোৱা মাঝুহৰ উপকাৰৰ অৰ্থে অশেষ চেষ্টা কৰিছিল ।”

উটাঙ্গীৰ কাৰ্যত থাঁকোতে সাগৰৰ পাৰৰ মাছমৰীয়া বুঢ়াজনে লেনিনৰ বিষয়ে কোৱা,—“কেৱল সাধুপুৰুষ সকলেহে লেনিনৰ দৰে হাঁহিব পাৰে ।” ১৯০৭ চনৰ দলৰ কংগ্ৰেছত যোগ দিয়া অমিক এজনৰ কথা,—“সমগ্ৰ ইউৰোপৰ ভিতৰত বোধকৰেঁ। এঙ্গৰ নিচিনা চতুৰ মাঝুহ নাই । বেবেল বা আন কোনোৱা হবও পাৰে । কিন্তু তেওঁলোকও যে এনে সুন্দৰ মৰোগ্ৰাহী সেইটো এই বিশ্বাস নকৰেঁ ।” এনেদৰে বিভিন্নজনৰ উদ্বৃত্তি দি লেনিনৰ জনপ্ৰিয়তাৰ কাৰণ স্পষ্ট কৰি ফঁহিয়াই দেখুৱাই সামৰণিত কৈছে,—“তেওঁ নেতা হবৰ যোগা মাঝুহ আছিল । জগতত এনে নেতা বিবল । তেওঁ মহাপুৰুষ ।”

'চেতনা ত প্ৰকাশিত লেনিন আৰু ক'চ বিপ্লৱ বিষয়ক আলোচনা সমূহ সেই সময়ত পৃথিবীৰ যি বোনো ভাবাৰ আলোচনী বা বাতৰি কাকতত প্ৰকাশিত সেই বিষয়ক আলোচনাতকৈ কোনো পক্ষেও নিকৃষ্ট নহয় । বৰং 'চেতনা'ই সকলো কথা স্পষ্ট আৰু পোনপতিষ্ঠাকৈ প্ৰচাৰ কৰি লেনিন আৰু ক'চ-বিপ্লৱক অসমত জনপ্ৰিয় কৰিহে তুলিছিল, সত্য তথ্যৰ সংজ্ঞানেৰে লেনিন আৰু ক'চ-বিপ্লৱ বিষয়ক অধ্যয়নৰ পৰিৱেশে গঠি তুলিছিল ।

অমিয়কুমাৰ দাসে সম্পাদনা কৰা 'বাহী' আৰু দীনবাধ শৰ্মাই সম্পাদনা কৰা 'আৱাহনে' লেনিন আৰু কচ বিপ্লব অসমত অধিক জনপ্ৰিয় কৰি তোলে। এই আলোচী তথনে
বিপ্লবৰ পিছৰ কচিয়াৰ ক্ৰমবিকাশ আৰু ক্ৰমপৰিবৰ্তনৰ সকলো বৰ্থা গভীৰ
বাহী

শ্ৰদ্ধাৰে প্ৰকাশ কৰিবলৈ অকলে মুহূৰ্গ হেৰুৱা মা'ছিল। সন্তুষ্টঃ অমিয়কুমাৰ
দাস সম্পাদিত 'বাহী'য়েই নিয়মীয়া ভাবে লেনিন, কচ-বিপ্লব আৰু সমাজবাদৰ বিষয়ে
অসমত প্ৰচাৰকাৰ্য্য আৰম্ভ কৰিছিল। প্ৰতিসংখ্যা 'বাহী'ত কচিয়া বিষয়ক কিবা নহয়,
কিবা এটা আলোচনা আছিলেই আছিল। এই 'বাহী'ৰ বুৰুতেই লেনিনৰ মহিয়সী
পত্নী নাদেবদা ক্ৰুপঙ্কষাই ৰচ ভাষাত লেখা 'লেনিনৰ শৃতি' পুথিখন চোৱা হোৱাকৈ
অনুবাদ কৰি ২৩ শ বছৰ, ৩য় সংখ্যাৰ পৰা (১৯৩৪) ধাৰাবাহিক ভাবে প্ৰকাশ কৰে।
ইয়ে লেনিনক অধিক জনপ্ৰিয় কৰি তোলে, লেনিন বিষয়ক অধ্যয়ন অসমত আৰু বাচে।
বিখ্যাত সাংবাদিক মৰিচ হিন্দুজৰ 'বেডেৰেড' (Red Bread) পুথিখনৰ দিস্তুত পৰিচয়মূলক
আলোচনা তুলি ধৰিও অমিয়কুমাৰ দাসৰ 'বাহী'য়ে লেনিন আৰু কচ বিপ্লবৰ বৰ্থা অসমত
ব্যাপক ভাবে প্ৰচাৰ কৰিছিল। ২৩ শ বছৰ ১ম সংখ্যা, 'বাহী'ৰ মহিলা জগত'ত কচিয়াত
তিবোতাৰ স্থানৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি লেখিছে,—

"তিক্তা ক্ৰমেত সম্পা'ক বৃটিহ বাতৰি কাকতবি঳াকে বহুতো ভূলকথা প্ৰচাৰ কৰিছে।
কচিয়াত তিক্তা বাতছৰা সম্পত্তি বুলি কোৱা হয়। ইয়াতকৈ আৰু ডাঙৰ অপবাদ
হৰ নোৱাৰে। আচলতে তিক্তাৰ ঠাই অতি উচ্চত। তিক্তাই মুনিহৰ লগত সমানে
অধিকাৰ ভোগ কৰে। তিক্তাৰ বাবে সকলো কামৰ দুৱাৰ মুকলি ধাকে তাত
তিক্তাক অবলা বোলা নহয়। বুঢ়া হলেও তিক্তাৰ বাবে পেঞ্চনৰ ব্যৱস্থা তাত
আছে।" কচিয়াৰ ধৰ্ম আৰু সমাড় ব্যৱস্থাৰ বিষয়েও 'বাহী'ত নানা আলোচনা প্ৰকাশ হয়।

'আৱাহনে' কচিয়া বিষয়ক প্ৰচাৰকাৰ্য্য আৰু স্বীবিস্তৃত ধৰণে কৰিছিল। 'আৱাহন'
প্ৰকাশৰ সময়ৰ কচিয়া (১৯২১) জোচেফেষ্টলিনৰ নেতৃত্বাধীন। তেওঁতিয়াৰ কচিয়াই পাঁচ
বছৰীয়া পৰিবহনৰ সহায়ত অতি ক্ষীণ গতিত আৰু আশাগীত ভ'বে বিকাশ লাভ কৰি
আৱাহন

ছাই আৰু কালিমা। 'আৱাহনে' এইখন স্পন্দনপূৰ্ণ কচিয়াৰ বিকাশৰ
প্ৰতিটো দিশকে বিস্তৃতভাৱে প্ৰচাৰৰ স্বৰূপৰস্থা কৰিছিল। প্ৰায় প্ৰতি সংখ্যা 'আৱাহন'তে
মাঝৰ, লেনিন আৰু ষ্টেলিনৰ আলোক চিৰপ্ৰকাশ কৰি তেওঁলোকক জনপ্ৰিয় কৰি তোলাৰ
লগতে কচিয়াৰ অস্থান শিলা, উচ্চোগ আদিব বিকাশমূলক নিৰ্দৰ্শনাৰে আলোক চিৰ
প্ৰচাৰ কৰিছিল।

'আৱাহন'ৰ লেখকসকলৰ ভিতৰত পোনতে শৌৱৰ বিব লাগিব মুকুদন দাসক। তেওঁ
২য় বছৰ আৱাহনত আৰম্ভ কৰি ধাৰাবাহিক ভাবে 'বিপ্লবৰ পিচত কচিয়া শীৰ্ষক এলানি
গধুৰ তথ্য-পাতিপূৰ্ণ প্ৰবন্ধ লেখে। ১ম পাঁচবছৰীয়া পৰিবহনৰ কৃতকাৰ্য্যাতাৰ বিষয়ে

আলোচনা করি দাসে লেখিছে,— “বৎসর বীভৎসকপ দেখুরাই যি দেশে এদিন জগতক
স্তুতি করিছিল, এতিয়া সেই দেশেই এই প্রেনৰ সহায়ত গঠন শক্তিৰ ক্ষমতা দেখুরাই
জগতক চমক লগাইছে। এই ‘ফাইভ-ইয়াৰ প্লেন’ চোভিয়েটৰ শক্তিসকলৰ মনত
এতিয়া বিশ্বয় আৰু ভয় দুয়োকে উপজাইছে ই ইমান কাৰ্য্যকৰী হ'ল যে ইয়াৰ ফল
দেখি কচিয়াই নিজে বিশ্বাস্তি নহৈ নোৱাৰিলো।” পৰিব্ৰাজক মাইকেল ফাৰমেনৰ
দৃষ্টিবে বলশেভিকসকলৰ প্ৰেণাৰ কথা বৰ্ণাই লেখিছে,—“বিপ্লৱৰ যুগত প্ৰকৃতিৰ অন্তু
পৰিবৰ্তনৰ পৰা ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব লোপ কৰালৈ সকলো কাহেই সন্তুষ্পৰ। বলশেভিক
সকলৰ কাৰণে কোনো বকমৰ কলনাই অসম সাহসিক বা অসন্তুষ্ট কাম নহয়। বলশেভিকৰ
অমুৰূপ উৎসাহত আগনাবাটিলেহে কোনো কাম বৰ টান বুলি বিবেচিত হব পাৰে।”
প্ৰসঙ্গ কৰে কচিয়াৰ সামাজিক পৰিবৰ্তনৰ বিষয়ে কৈছে,—“কচিয়াত এতিয়া বিলাসৰ কোনো
উপকৰণেই পোৱা নাবায় আৰু সকলো শ্ৰেণীৰ জীৱন যাত্রাৰ পণ্ডালী একেৰকম কৰিবলৈ,
সকলো শ্ৰেণীৰ কৰ্মীকেই, এটা কাৰখনাৰ সামাজিক বহুবাবপৰা বাজ্যৰ উচ্চতম কৰ্মচাৰীলৈকে,
প্ৰায় একে দৰমহা দিবৰ ব্যৱস্থা কৰিবে।” ইয়াৰ পিছৰ এক সংখ্যাত (৩য় বছৰ ১ম
সংখ্যা) বিপ্লৱৰ পিছৰ কচিয়াৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি লেখিছে,—
“বলশেভিকসকলৈ কচিয়াৰ অনসাধাৰণ মাজত শিক্ষাবিস্তাৰৰ কাৰণে যি কৰিবে, সিঁহতৰ
হিতৰ অৰ্থে আন কোনো বিষয়তে হাত নিদিলেও অকল ইয়ে তেঁলোকৰ নাম কচিয়াত
চিৰশ্ববলীয় কৰি বাখিলেইহৈতেন।” দাস ডাঙৰীয়াই এই আলোচনাবোৰ পৰিসংখ্যাৰ ভেটিত
আৰু আলোক চিত্ৰৰ সহায়ত বেচ স্পষ্ট, প্ৰামাণিক আৰু চিন্তগ্ৰাহী কৰি তুলিবলৈ অলপো
হেলা কৰা নাই।

‘আৱাহন’ যুগত কচিয়া, কচ বিপ্লৱ, মাঝৰ বাদ আদিৰ বিষয়ে বিস্তৃত ভাবে লেখা আন
হৃগৰাকী বিশিষ্ট লেখক হ'ল সাংবাদিক হৰেন্দ্ৰনাথ বৰুৱা আৰু শিক্ষাবৰ্তী হৰেন্দ্ৰনাথ
শৰ্মা। এঙ্গোকৰ আলোচনাবিলাকৰ মুখ্য আদৰ্শ আছিল মাঝৰ বাদ, লেনিন আৰু চোভিয়েট
কচিয়াৰ বিষয়ে বাইজক শুল্ক তথ্য পাতি জানিবলৈ দিয়া আৰু সাম্যবাদৰ প্ৰতি অনচিত্ত
আকৰ্ষণ কৰা। হৰেন্দ্ৰনাথ বৰুৱাৰ ভিতৰত এটা হ'ল,—‘কমিউনিষ্ট
তিথিৰ দিনা।’ কমিউনিষ্ট ৩য় আন্তৰ্জাতিকৰ ২০ বছৰীয়া স্থান উপলক্ষে ১৯৩৯ চনৰ মাৰ্চ
সংখ্যা ‘আৱাহন’ত প্ৰকাশিত এই আলোচনাটোত কমিউনিষ্ট আন্তৰ্জাতিকৰ ইতিহাস
কাল মাঝৰ দিনৰ পৰা আলোচনা কৰি লেনিনে অনুষ্ঠিত কৰা ৩য় আন্তৰ্জাতিকৰ বিষয়ে
কৈছে,—১৯১৯ চনৰ এই ১ মাৰ্চৰ দিনাই জগতৰ হিতকামী ধৰি মহা প্ৰাণ লেনিনে এই
তৃতীয় কমিউনিষ্ট ইন্টাৰনেশনেল গঠন কৰে—দেশ, কাল, শ্ৰেণী সম্প্ৰদায় নিৰ্বিশেষে
পৃথিবীৰ সমগ্ৰ মানৱ জাতিৰ মাজত বাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক সমান অধিকাৰ প্ৰতিষ্ঠা
কৰিবলৈ, যুগ-যুগান্তৰ চলি অহা অস্থায় আৰু ষেচ্ছাচাৰী ধন-বৈষম্যমূলক সমাজ-ব্যৱস্থাৰ
উচ্ছেদ সাধন কৰি, ধনতন্ত্ৰবাদ আৰু সাম্রাজ্যবাদ ধৰংস কৰি নতুন শ্ৰেণীবিভেদ আৰু

অত্যাব আকেন্দাশহীন সমাজ আৰু বাস্তু প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ।” এই আলোচনাটোত শেষৰ ফালে শীৱকৰ্ত্তাই দৃঢ়ভাবে ক্য যে সামুদ্রিক বিশ্বৰ এনে এখনো বাস্তু নাই, যি অত্যন্ত বা পৰোক্ষ ভাবে কমিউনিষ্ট ভাৰতৰাবাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱাত্বিত হোৱা নাই। লগতে কচিয়াৰ অপূৰ্ব পৰিবৰ্তনৰ বিষয়ে শৰ্কাৰৰ সু'ৱৰি লেখিছে,—“এই অভিনন্দনৰ বাস্তু প্ৰতিষ্ঠিত কৰি আজি কুৰি বছৰ আগতে ঘৰোপৰ এখন অতি পাছ পৰা জলধাৰ কচিয়াই গ্ৰিয়া শিল্প-বাণিজ্যত ঘৰোপৰ ভিতৰত প্ৰথম হৈছে। কুৰি বছৰ আগৰ শতকৰা ১০ অন নিবক্ষৰ লোকৰ কচিয়াত আজি শতকৰা ৫০ অনেই শিক্ষিত। দৰিদ্ৰৰ বিননি, নিবহুৱাৰ হাহাকাৰ আজি সেই দেশত নাই। ধনতন্ত্ৰ আৰু জমিদাৰী প্ৰথা এই দেশত প্ৰায় সম্পূৰ্ণকপে বিলোপ হৈছে।”

৬ষ্ঠ বছৰ ৩য় সংখ্যা ‘আৱাহন’ত প্ৰকাশিত দেবেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ ‘সাম্যবাদী স্বাধীনতাৰ আগদুত’ শীৰ্ষক আলোচনাত গভীৰ শৰ্কাৰৰ লেনিনৰ বিষয়ে কৈছে,—“১৯১৮—১৯২৪ চনলৈ এই কেবছৰে বিপুল আয়াসে নৱৰাষ্ট্ৰ গঠন কৰি, মানৱমহত্বৰ অভিন্নদী বিজয় স্তৰ্ণ ইতিহাসৰ পাতত চিৰশ্ববণীয়কৈ বাধি দীন-দৰিদ্ৰ, চিৰপদদলিত, নিৰাশ্রয় ঝমিক আৰু কৃষকসকলক মুক্তি দি দৰিদ্ৰৰ ভগৱান, মানৱ মিত্ৰ লেনিনে ইহলোকৰ পৰা প্ৰস্থান কৰে। সমগ্ৰ কচিয়াই শোক-গন্তীৰ শৰ্কাঞ্জলিবে বীৰ তর্পণ কৰিলে, অগতৰ নিপীড়িত কৃষক অমিকসকলে এই মহা প্ৰয়াণত শৰ্কাৰ নিবেদন কৰিলে।”

‘আৱাহন’ আৰু ‘বাঁহী’যেও ‘কচিয়াত তিৰোতাৰ স্থান’ আৰু ‘কচিয়াত ধৰ্মৰ স্থান’ৰ বিষয়ে কেবাটাও নিভু’ল তথ্য-পাতিপূৰ্ণ আলোচনা প্ৰকাশ কৰিছে। সেই সময়ত ইউ-ৰোপৰ বৰ্জোৱা নেতা আৰু বাতৰি-কাকতবিলাকেও কচিয়াৰ নাৰীৰ বিষয়ে নিলঞ্জ অপপ্ৰচাৰ আৰম্ভ কৰিছিল। অসমত যাতে এনে অপপ্ৰচাৰে প্ৰতিক্ৰিয়া কৰিব নোৱাৰে তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য কৰা হৈছিল। সাধাৰণতে ‘আৱাহন’ত ‘মহিলা জগত’ শীৰ্ষক এটা শিতানেই থাকিছিল। কেতিয়াৰা এই শিতানত আন কেতিয়াৰা বিশিষ্টজনৰ প্ৰৱৰ্তৰ আকাৰভো এনে কথা আলোচনা কৰা হৈছিল। ৭ম বছৰ, ৯ম সংখ্যা ‘আৱাহন’ত ‘চোভিয়েট কচিয়াত নাৰীৰ স্থান’ শীৰ্ষক আলোচনা এটা ‘ইণ্ডিয়ান বিভিন্ন’ত ডি, পি, পাণ্ডে সেখা একে শিতানৰ আলোচনাটোৱা অসমীয়া অনুবাদ কৰি প্ৰচাৰ কৰিছে। শ্ৰীপাণ্ডে সন্তুষ্টি কচিয়া অৰণ কৰি আহি লেখা অৰণ-বৃত্তান্তত লেখিছিল,—“কচিয়াত বি ষটিছিল সি মৌস বাজৰৈতিক পৰীক্ষাৰ ফলাফল নহয়, সি এটা জাতিৰ পুনৰ্জীবন হোৱাৰ কষ্টকৰ কাৰ্য্যপ্ৰণালী প্ৰত্যেক ক্ষেত্ৰতে নাৰীৰ কাৰ্য্যতৎপৰতাই আমাৰ মন সকলোতকৈ বেঢি আৰুৰণ কৰিছিল ইঁঠাত তিৰোতাই ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক জীৱনত মতাবে সৈতে সমানে চলে চোভিয়েটবিলাকত মতাতকৈ তিৰোতাৰ সংখ্যাই বেঢি। বেপেকৱা জাহাজ, আকাশী জাহাজ, আৰু বৈদেশিক বাজনৈতিক চূক্তি বিভাগত মহিলাসকলক কাম কৰা দেখাটো এটা বিতোপন দৃঢ়। ইউৰোপৰ আন তিৰোতাৰ দৰে কচিয়াৰ মহিলাই মুখত

ঘৰ নামানে, লিপটিক, পাউন্ডাৰ আৰু গৰজৰ্বা ব্যৱহাৰ নকৰে। বলমাট আৰু বৈশ ক্লাৰ ঠাইত সাম্যবাদীৰ সতা আৰু বহুৱাৰ সংঘৰ্ষপিত হৈছে। সকলোপিনে জাকষমকতা শৃঙ্খ। তাঁৰপ্ৰণতা আৰু আনন্দঠি জাতি গঠনত সহায় কৰিছে, আমোদ-হোমোদে নহয় গোটেই কঢ়িয়াতে এটা বিৰাট শক্তিয়ে তাৰ আবৰ্জনাবোৰ পৰিকাৰ কৰিব লাগিছে আৰু জাতীয় জীৱনক এটা নতুন গঢ় দিব লাগিছে।”

১০ম বছৰ, ৫ম সংখ্যা, ‘আৱাহন’ত বমাৰতী হাজৰিকাটি এটা আলোচনাত কঢ়িয়াত নাৰীৰ সামাজিক মৰ্যাদাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি, কঢ়িয়াৰ আদৰ্শেৰে অনুপ্রাণিত হৰ্ষলৈ অহৰান জনায়। ৭ম বছৰ, ১ম সংখ্যা, ‘আৱাহন ত লক্ষ্মীনাথ বেজৰকৱাই লেখা কৃপাৱৰী প্ৰেক্ষ ‘কচদেশত তিনিমাহ’ আচলতে কঢ়িয়াৰ নাৰীৰ বিষয়ে লেখা আলোচনাহে। যদিও তেওঁ কঢ়িয়াৰ পৰিবৰ্তন সামগ্ৰিক ভাবে সমৰ্থন কৰা নাছিল, তথাপি নাৰীৰ মুক্তিৰ প্ৰতি তেওঁৰ সম্মৰ্থন থকা কথাটো ইয়াত প্ৰকাশ পাইছে, বিশেষকৈ লক্ষ্মীনাথ বেজৰকৱাই ষে বিপ্ৰৱৰ পিছৰ কঢ়িয়াৰ বিষয়ে অবগত আছিল, তেওঁৰ আলোচনাটি তাকেই সৃচায়। আৰু নহলেও লক্ষ্মীনাথৰ প্ৰৱন্ধটোই কচ ভাৰতৰ মাজত থকা প্ৰাচীনতম ঘনিষ্ঠ সম্পর্কৰ আভাস দিব পাবিছে, বিপ্ৰৱৰ পিছৰ পৰিবৰ্তিত পটভূমিত গতি উঠা চোভিয়েট কঢ়িয়াৰ বিষয়েও প্ৰৱন্ধটোই এটা সাধাৰণ ধাৰণা-তুলি ধৰিব পাৰিছে। আলোচনাক্ৰমে তেওঁ লেখিছে,—

“কঢ়িয়া লেনিন আৰু ষ্টেলিনৰ বাজ্য। কচ সপ্রটি জাৰি দিনৰ ভাৰ ধাৰা ভাত আজি নাই। সকলোবোৰ নতুন সাঁচত মৰা হৈছে পুৰণি ধৰ্মৰ বাঙ্কোনতো নায়েই বুলিয লাগে। তাৰ ঠাইত নতুন ভাৰ, নতুন কামে শিপাইছে। আনকি, পুৰুষ আৰু তিৰোতাৰ সম্পর্কতো এনেবোৰ কাৰ্য্যৰ ধাৰা বৈছে ষে দেখিলে আচৰিত মানিব লাগে আজি কোটি কালৰপৰা যতাই তিৰোতাৰ ওপৰত বৰমতা ওলাই, তিৰোতাক অত্যাচাৰ কৰি এনেবোৰ বিধি-বিধান উলিধাইছে, যত তিৰিতাৰ হাত নাছিল আৰু নাই। কঢ়িয়াত তিৰোতাই পুৰুষেৰে সৈতে সমানে সমানে বাহিৰত কাম কৰে তিৰোতাৰ কমক্ষেত্ৰ সুকীয়াকৈ দিয়াত কঢ়িয়া অমত, কাৰণ তেনেহলে আপোনা-আপুনি এটা ভেদ-বুদ্ধি লৰা আৰু ছোৱালৌৰ মনলৈ আহে, সেইটো অস্থায়।” কঢ়িয়াত নাৰীৰ স্থানৰ বিষয়ে আৰু বহুতো আলোচনা প্ৰকাশ হৈছিল।

‘কঢ়িয়াৰ ধৰ্ম’ৰ বিষয়ে ‘আৱাহন’ত প্ৰকাশিত আলোচনাবোৰৰ ভিতৰত ৭ম বছৰ, ১ম সংখ্যাত প্ৰকাশিত এডৱিন আৰ, এড্বই (Edwin R. Embree)ৰ ইংৰাজী আলোচনা এটাৰ সাৰাংশ বিশেষভাৱে প্ৰশিধবযোগ্য। আলোচনাটো মূলতে ‘ইটাৰবেশ্যনেল আৰ্জেল অব এথেল’ নামে তিনিমহীয়া আলোচনীখনত প্ৰকাশ হৈছিল। ধৰ্মহীন বুলি বুজ্বেৰা-সকলে বিজ্ঞপ কৰা কঢ়িয়াৰ ধৰ্মৰ বিষয়ে ইয়াত কৈছে,—“আজি কঢ়িয়া পৃথিবীৰ ভিতৰত আটাইভৈক ধৰ্মভীক বাষ্টি, চোভিয়েট কঢ়িয়াৰ সকলো প্ৰদেশতে, সকলো নগৰতে প্ৰজা-বৃন্দই পুঁজা কৰিছে। ই কেৱল মুখেৰে ওপৰে ওপৰে প্ৰাৰ্থনা জনোৱাই নহয়, ই আচল

শিক্ষার ভঙ্গি আৰু ইয়েই সেৱকসকলৰ জীৱনৰ আৰ্দ্ধ গঠন কৰি তেওঁলোকক খাসন কৰিছে প্ৰত্যেক ধৰ্মৰে একোজন ধৰ্মণুক থাকে। কচিয়াৰ সেই পৱিত্ৰ মূর্তি হৈছে লেনিন নহুন অৰ্থনৈতিক শাসনৰ তলত খেতিয়কসকলে ইহকালৰ জীৱন সুখত থাই-বৈ কটোৱাৰ উপৰিও তেওঁলোকৰ আধ্যাত্মিক উন্নতিৰ ফালে আৰু বহুবাসকলৰ ব্যক্তিত্ব বিকাশৰ ফালে লেনিনে লক্ষ্য কৰি সেইপিলাক বৃঞ্জাই দিছিস।” আনকি এই আলোচনাটোত বৌদ্ধ, খ্রিস্টান আৰু ইচলাম ধৰ্মৰ লগত লেনিনবাদৰ মতৰ সান্দৃশ্য স্পষ্টভাৱে ব্যাখ্যা কৰি সামৰণিত কৈছে,—“আজি কচিয়াত নৱধৰ্মৰ ক্ৰমবিকাশৰ লগে লগে লেনিনবাদে ভৱিষ্যতৰ সৰ্ববাঙ্গ লাভৰ ফালে লক্ষ্য বাখিছে। আৰু কচিয়াৰ এই সৰ্ববাঙ্গই হৈছে ভবিষ্যতৰ সমাজতন্ত্ৰবাদৰ বাষ্টু।”

৭ম বছৰ, ৮ম সংখ্যা, ‘আৱাহন’ত যছনাথ শঙ্কৈয়াই ‘আধুনিক কচিয়াৰ ধৰ্ম বিপ্লব’ শিতানৰ আলোচনাত মাঝ্ৰ, লেনিন আদিব ধৰ্মৰতৰ বিষয়ে ভাবে মুকলি আলোচনা তুলি ধৰি শেষত খৃষ্টানধৰ্মৰ লগত সমাজতন্ত্ৰবাদ তুলনা কৰি দেখুৱাইছে,—খৃষ্টীয়ান জাতিবিলাকে সামাজিকবাদত মতলীয়া হৈ জগতৰ দুৰ্বল জাতিবিলাকৰ স্বাধীনতা হৰণ কৰি, আৰুবিযন্ত্ৰণৰ পৰা বক্ষিত কৰি, অসভ্য জ ভিক সভ্য কৰিবো। আৰু অশাস্ত্ৰি ঠাইত শাস্ত্ৰিৰ ব্যৱহাৰ কৰিবো বুলি নিজে নিজে জগতৰ আগত ঘোষণা কৰিব লাগিছে আৰু আনন্দাতে সাম্য, মৈত্ৰী আৰু স্বাধীনতাৰ পৰী প্ৰচাৰ কৰোৱা, জগতৰ শাস্ত্ৰি-কটকী যীশুৰ মহাভক্তসকলে দুৰ্বলৰ ওপৰত বলীৰ অত্যাচাৰ দুখীয়াৰ ওপৰত দুৰীৰ অত্যাচাৰ হা কৰি চাই আছে। কিন্তু কচিয়াই বিচাৰিষে কি? কচিয়াক লাগে এই ভগুমীৰ সমাধি, কচিয়াক লাগে মানৱতাৰ মুক্তি। ধৰ্মতন্ত্ৰবাদৰ পৰা বহুবাৰ মুক্তি, ধৰ্মৰ নামত থকা কুসংস্কাৰ, অক্ষবিশ্বাসৰ পৰা মুক্তি কচিয়াই বিচাৰিষে শ্ৰেণীশৃঙ্খল সমাজ, য'ত ধৰী নাই, দৰিদ্ৰ নাই, সকলো সমান, যত সাম্য, মৈত্ৰী, স্বাধীনতা তিনিও বিবৰণাম। আৰু এই উদ্দেশ্য সিদ্ধিৰ বাটত আগ্ৰহাওতে যদি ধৰ্মই হকা বাধা কৰে, তেন্তে ধৰ্মকো কচিয়াৰ চৌহদত পৰা বহিক্ষাৰ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰাটো একো আচৰিত নহয়। সেই বাবেহে কচিয়াত আজি এই ধৰ্ম বিপ্লব।”

মুঠতে অক্ষোব্দৰ বিপ্লবৰ পিছৰ কচিয়াৰ কোনো এটা দিশৰ বিষয়েও অসমীয়া লেখকসকলে সত্য তথ্যৰ ভেটিত আলোচনা-বিলোচনা কৰিবলৈ এৰা নাছিল। অসমীয়া সাহিত্যিকে ‘কচ-বিপ্লব’, ‘সমস্বৰ্বাদ’ আদিব বিষয়ে পুথিৰ বচনা কৰিছিল। সেইসময়ৰ অসমৰ সাম্যবাদী কৰি-সাহিত্যিকৰ বচনাত যুৱনেতা দেৱেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই মাঝ্ৰ, এঙ্গেলচ., লেনিন, বাকুনিন আদিব সাম্যবাদী চিঞ্চাধাৰাৰ বিস্তৃত আলোচনা কৰি ভাৰতৰ বহুবাৰ আৰু খেতিয়কৰ দুখলগা ছবি সহামুক্তিবে ফুটাই তুলিছিল। লগতে কমিউনিজম বা বলদেভিজমৰ মাজত যে ঝৰ্বী বা হিংসা নাই, আছে প্ৰেম আৰু আধ্যাত্মিকতা, ভাকো স্পষ্টভাৱে ফুটাই তুলিছে। দেৱেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই বচনা কৰা, এই পুথিৰম

অৰ্পণ কৰিছিল, “বুলুৰ তেজপানী কৰি ধম উপাৰ্জন কৰা, অখচ হুবেলা হয়েছি থাৰলৈ নোপোৱা। দেশৰ খেতিয়ক আৰু বহুৱা ভাইসকলৰ হাতত !” হেমবৰাইও এখন ‘অক্টোবৰ বিপ্লব’ৰ ক্ৰিয়া-প্ৰতি-ক্ৰিয়া অসমত কি ভাবে প্ৰতিফলিত হৈছিল, তাৰ আভাস দিয়ে। বিখ্যাত সাংবাদিক কেৰাবনাথ গোষ্ঠীও কচ-বিশ্বৱ, লেনিন, মাজ্জ'বাদ আদিৰ বিষয়ে নানা আলোচনা আদি আগবঢ়াইছিল।

আজি চোভিয়েট কঢ়িয়া অসমবাসীৰ মানত তেনেই আপোন। আমাৰ সাহিত্যিক-সকলে টুর্গেনেভ-টলষ্টয়ৰ দিনবপৰা আজি থলোকভৰ দিনলৈ অসংখ্য কঢ়িয়ান সাহিত্য অসমীয়ালৈ অছুবাদ কৰিছে। গৰ্কৰ 'মা' খনৰ একাধিক অছুবাদ অসমীয়াত প্ৰচাৰ হৈছে, টলষ্টয়ৰ পুথি অসমৰ সুলীয়া পাঠ্য। লেনিনৰ গ্ৰন্থাবলী আজি অসমীয়া মাঝহৰ ঘৰে ঘৰে, পুথিভৰালো-পুথিভৰালো। লেনিনৰ জীৱনী অসমীয়া ডেকা-গাভৰৰ হাতে হাতে। লেনিনৰ জন্ম শতবাৰিকী উৎসৱ অসমত অতি আপোনজনৰ উৎসৱৰ দৰে পালন কৰিছে। অসমীয়া কৰি আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা, কেগৱচন্দ্ৰ মহন্ত, পৰেশমল্ল বৰুৱাই একাধিক লেনিনৰ স্মৃতি আৰু মহিমা-জ্ঞাপক কৰিভা৲ বচনা কৰিছে। পৰেশমল্ল বৰুৱাই ‘বিৰোহী লেনিন’ শিতানেৰে এখন নাট্য-কাব্যও বচনা কৰি উলিয়াইছে। অসমবপৰা প্ৰকাশিত এনে এখনো আলোচনী বা বাতৰি কাকত নাই যিয়ে লেনিন বিষয়ক একাধিক আলোচনা লেনিন অস্মতবাৰিকীৰ সময়ত প্ৰকাশ কৰা নাই। যথাৰ্থতে লেনিনক নজনা মাঝহৰ ঘেন অসমত আজি আৰু নাই। আজি অসমীয়া কৰিয়ে শ্ৰদ্ধা পুৱৰিত কঢ়েৰে ‘লেনিন অশ্বত্তি’ বচনা কৰি গায়,—

“তোমাৰ মগজ-কলম-দেহত অবিবাম গতি,
বক্তুন্তৰ খোপাই খোপাই মাঝহৰ স্মৃতি।

তুমি প্ৰলয় অঙ্ককাৰৰ প্ৰথম বাস্তৱ আভা,
তোমাক চিনিহৌ লেনিন বিশ্বৰ শ্ৰেষ্ঠ প্ৰতিভা।”

—(পৰেশমল্ল বৰুৱা, লেনিন-অশ্বত্তি, সোণালী সঙ্গম)

বঙ্গীয় সাহিত্যিক লেনিন :—আজিৰ দৃষ্টিবে চালে বজৰ কলিকতাক ভাৰতৰ মঙ্গো বুলিয় পাৰি। কলিকতাক ১৯১৭ চনৰ অক্টোবৰৰ বিপ্লবৰ আগৰ পিটাচৰাগোৱা বুলিব পাৰি। এই শতিকাৰ প্ৰাৰম্ভৰেপৰা সমাজবাদী আলোচনাৰ ক্ষেত্ৰত বজদেশেই ভাৰতক নেতৃত্ব দি আহিছে। ভাৰতৰ ভিতৰত সৰ্বপ্ৰথম সৰ্বজন বিদিত সমাজবাদী নেতা মানৱেন্দ্ৰনাথ বায়। ডেকেই ১৯২০ চনত মঙ্গো নগৰীত অহুষ্টিত ২য় আন্তৰ্জাতি সমাজভাস্ত্ৰিক কংগ্ৰেছত ঘোগ দি ভাৰতত মুক্তি আদোলন গঠি তোলাৰ প্ৰস্তাৱ দাঙি ধৰিছিল। আৰু সঙ্গৰতঃ লেনিনৰ ‘লগত সম্পর্ক গঠি উঠা ভাৰতীয়সকলৰ ভিতৰত বায়ৰ সম্পৰ্কই আছিল সবাতোকৈ বৰিষ্ঠ। তেতিয়াৰেপৰা বজদেশত সমাজভাস্ত্ৰিক আদোলন অবিনাম চলি আহিয়েই আহে। ভাৰতৰ

প্রাচীনতা আলোচনৰ সময়তো এই দলে বথেষ্ট পরিমাণে অভাৱ বিভাব কৰিছিল। সেই কাৰণে লেনিন, কচ-বিপ্লব আৰু বলখে ভিকদলৰ বিষয়ে অসভ্য বা প্ৰৱোচনামূলক কথা বা আলোচনাই নাপাইছিল, বলখ লেখক, কাৰ্কত, আলোচনী আৰিয়ে তুমুল প্ৰতিবাদ আমাইছিল।

সাম্রাজ্যবাদী ইংৰাজ চৰকাৰৰ সততে লেনিনক বজ্পিগামু আৰু অভ্যাচাৰী দানৱ বৰপেহে প্ৰচাৰ কৰিবলৈ লৈছিল। এই কাৰ্য্যত তেওঁলোকক সহায় কৰিছিল ‘টেচ্চমেন’ অনুযোগ বিদেশী পৰিচালিত কাৰ্কত সমূহে। ১৯২০ চনৰ ১৬ জুনৰ টেচ্চমেন কাৰ্কতে অপঞ্চাৰ কৰিলে,—“স্বেচ্ছাচাৰী মি: লেনিনৰে কচিয়াক তেওঁৰ শাসনাধীন কৰি বাখিছে।”

বঙ্গীয় বাতৰি কাৰ্কত, আলোচনী আৰু লেখকসকল এনে প্ৰৱোচনামূলক আলোচনাত ভোল নঁগে বধাসন্তৰ সত্য-তথ্য দাঙি ধৰিবলৈ ঘৱপৰ হৈছিল। আনকি ধৰ্মীয় আদৰ্শ প্ৰচাৰক আলোচনী ‘সৎসন্ধী’ ও শুল্ক-তথ্যৰ ভেটিত লেনিনৰ জীৱনী একাশ কৰিবলৈ এবা নাছিল। সেই একেবছতে ‘বিজলী’ নামে এখন বাঞ্চপন্থী কাৰ্কতে ফণীজ্ঞ চন্দ্ৰ ঘোষৰ লেনিন বিষয়ক আলোচনা প্ৰকাশ কৰে। ১৯২২ চৰত ‘শংখ’ নামে আন এখন বাঞ্চপন্থী আলোচনীয়ে জামচেদপুৰৰ শ্ৰমিক নেতৃা শচীনৰাধ সাহালে লেখা ‘লেনিন আৰু সমকালীন কচিয়া’ শীৰ্ষক এলানি প্ৰকল্প প্ৰচাৰ কৰি। ফেড্ৰোৰী সংখ্যা ‘শংখ’ত ত্ৰীমাসালে লেখিছিল,—“পোন প্ৰথম লেনিনেই অভ্যন্ত স্পষ্টভাৱে দেখুৱাইছিল যে কেৱল বাজনৈতিক গণতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠিত হলৈই সকলো সমস্তাৰ সমাধান নহয়। অৰ্থনৈতিক ক্ষমতাৰ বলত ধনীসকলে তেওঁলোকৰ নিষ্ক্ৰি হাতত প্ৰকৃত ক্ষমতা বাখি ধৰ পোন প্ৰথম লেনিনেই কাৰ্ল-মার্ক্সৰ সমাজতান্ত্ৰিক তত্ত্বসমূহ কচিয়াত বাস্তৱত পৰিষত কৰিলে।” বঙালী ঐতিহাসিক গৌতম চট্টোপাধ্যায়ৰ মতে ত্ৰীমাসালৰ বচনাবলী ভাৰতত সমাজতান্ত্ৰিক ভাৱধাবা প্ৰচাৰৰ অন্তৰ্ম অগ্ৰন্ত।

পূৰ্ববঙ্গৰ বুগাস্তৰ দলৰ নেতৃা আছিল অমুল্যচৰণ অধিকাৰী। এওঁ ১৯২৩ চনৰ এপ্ৰিল-মেৰ বঙালী সাধাৰণিক ‘আত্মক্ষি’ত লেনিনৰ বিষয়ে বহলাই আলোচনা কৰে। আলোচনা অসন্তুষ্ট তেওঁ কৈছে,—“কচিয়াত বিপ্লব আৰম্ভ হ’ল কম সময়ৰ ভিতৰত বলখেভিকসকলৰ নেতৃত্বত চোভি য়ট চৰকাৰ প্ৰতিষ্ঠা হ’ল এইটো সন্তুষ্ট পৰ হৈছিল অধানতঃ লেনিনৰ নেতৃত্বৰ দৃঢ়তাৰ কাৰণে লেনিনৰ নেতৃত্বত বলখেভিকসকল বিজয়ীৰূপে ওলাই আহিছে। সাম্রাজ্যবাদীবোৰ পমাবলৈ ধৰিছে, বিজয়ী বলখেভিকসকলে সমগ্ৰ পৃথিবীতে মুক্তি, সমতা আৰু ভাৰতৰ বাণী প্ৰচাৰ কৰিছে। নিষ্পেৰিত মানৱতাই মুক্তিৰ আশা লৈ আজি বলখেভিকসকল আৰু লেনিনৰ মুখৰ কালে চাই আছে।”

১৯২৩ চনৰ ২৩ মাৰ্চৰ ‘শংখ’ত মনোমোহন ঘোষেও বলখেভিকসকল আৰু লেনিনৰ বিষয়ে বহল প্ৰশংসা কৰি কৈছে,—“তেওঁলোকে লেনিনক দেৱতা হিচাবে সমান কৰে। গতিকে, এই কথা দীকাৰ কৰিবই লাগিব যে বলখেভিকসকলৰ অন্তৰ্ম: এজন নেতৃা আৰু প্ৰচুৰ আৰ্জিক শক্তি আছে।”

১৯২২ চনত লেনিনৰ মৃত্যু হোৱা বুলি অপঞ্চাবৰ কৰাত প্রাচৰ প্রাত্তি
সংবাদ পত্ৰবোৰৰ দিবে বঙালী সংবাদপত্ৰসমূহেও কৃতা প্ৰচাৰৰ বিকল্পে তীক্ষ্ণভাৱে প্ৰতিবাদ
কৰিছিল। ১৯২২ চনৰ ২১ জুনাইৰ 'দৈনিক আনন্দবাজাৰ'ৰ পত্ৰিকা'ই লেখিছিল—
"লেনিনৰ মৃত্যু সম্পর্কে এটা খবৰ প্ৰকাশ হৈছে। আমি দিই এই খবৰটো বিশ্বাস কৰোঁ,
তেনেহলে আমি কৰই লাগিব যে, বিশ্বৰ এক বিবাট ক্ষতি হ'ল।" আন এখন প্ৰভাৱশালী
সংবাদ পত্ৰৰ 'নামকে' লেখিছিল,—"তেওৰ নিটিনা এজন পশ্চিম, প্ৰতিভাশালী ব্যক্তি
আৰু দার্শনিক বৰ্তমান বিশ্বৰ কোনখন দেশত আছে? বিশ্বৰ তিনি চতুৰ্ধাংশ জনসাধাৰণে
একেমুখে শীকাৰ কৰিছে যে লেনিনে এজন মহাপুৰুষ।

ভাৰতত বৃটিছ চৰকাৰৰ অপঞ্চাবক উপহাস কৰি ১৯২৩ চনৰ ১৯ মে তাৰিখৰ
'দৈনিক বস্তুমতী'য়ে লেখিছিল,—"ইংৰাজসকলৰ চকুত সকলো কুৰ্কম আৰু অভ্যাচাৰৰ
কাৰণে বলশেভিক চৰকাৰেই দায়ী, অথচ এতিয়া আকো কোৱা হৈছে যে বলশেভিক
চৰকাৰৰ বৰ্যুবীয়া লেনিন এজন ভাল মানুহ সকলোৰে জানে যে প্ৰচাৰৰ বোগেদি বগাক
ক'লা কৰিব পাৰি আৰু ক'লাকো বগা কৰিব পাৰি।"

সাম্রাজ্যবাদী শক্তিবিলাকৰ মানত লেনিনে কি কাৰণে ইমান শক্তকপে! বিবেচিত
হৈছিল তাক 'মুগবাণী' নামে সংবাদ পত্ৰই ১৯২৩ চনৰ ১২ এপ্ৰিলৰ সংখ্যাত লেখিছিল,—
"লেনিন ইউৰোপৰ প্ৰেছাচাৰী শাসকসকলৰ উৎকৃষ্টাৰ কাৰণ হৈ পৰিষে তেওঁ যেন
বিশ্বৰ চৰুৰ আগত এজন ভয়ংকৰ দানৱহে। তেওঁৰ বিকল্পে কেৱল অপঞ্চাব কৰিয়েই
শক্তসল ক্ষান্ত থকা নাই। আনকি তেওঁলোকে তেওঁৰ তথাকথিত মৃত্যুৰ বাতৰিও প্ৰচাৰ
কৰিছে। ১৯১৮ চনৰ ২১ আগষ্টত প্ৰচাৰ কৰা হ'ল যে লেনিনক মঙ্গোত হত্যা কৰা হৈছে।
সেই একে বছৰে ৩ চেন্টেছৰত প্ৰচাৰ কৰা হ'ল যে ২১ আগষ্টত পোৱা আঘাতৰ ফলত
তেওঁৰ সেই তাৰিখেই মৃত্যু হৈছে। বহুনৰ কথা এয়ে যে, সেই একে দিনাই প্ৰচাৰ
কৰা হৈছিল যে লেনিনৰ জীৱন সম্পর্কে কোনো বকমৰ ভয়ৰ কাৰণ নাই। সেই
তেওঁয়াৰ পৰা এতিয়ালৈকে লেনিনৰ মৃত্যুৰ খবৰ আৰু সেই খবৰৰ প্ৰতিবাদ সময়ে সময়ে
প্ৰকাশ হৈয়ে আছে। প্ৰচাৰ কৰা হৈছে যে পঞ্চাধাৰত বোগত আকৃষ্ণ হোৱাৰ ফলত
লেনিনে বাক্ষণিক হেকোই পেলাইছে। এই খবৰো সতৰ্কতাৰে গ্ৰহণ কৰাৰ কাৰণে
আমি আৰু দেশবাসীক অহুৰোধ কৰোঁ।"

সেই সময়তে 'ষ্ট্যান্ডাৰ্ড বিয়েৰোৰ' নামে আন এখন বাতৰিকাকতে লেখিছিল,—
"কচিয়াৰ লেনিনৰ আশৰ্চৰ্যজনক কাম ইতিমধ্যেই জ্ঞাত অলৌকিক ঘটনা হৈ পৰিষে
লেনিন গ্ৰন্থবিক শক্তিৰে অতিমানৱ বহু পাৰে, কিন্তু তেওঁৰ নিষ্ঠ বিশ্বাসকৰ পথেদি
মানৱৰ ব্যৱহাৰশীল এক দুৰ্জয় পৰিবৰ্তনৰ কাৰণে তেওঁ কাম কৰিছে আৰু অধিক আৰ্জিক
ধৰণৰ এখন পৃথিবীত উচ্চতাৰ শক্তিৰ অৱস্থণৰ কাৰণে পথ উন্মুক্ত কৰিছে।" সেই একেখন
কাকতে সেই একে বছৰ ২৯ মে তাৰিখৰ সংখ্যাত লেনিনে মাৰোভনিকসকলৰ বিকল্পে

চঃস্লাবা অভিধানৰ সঠিক পৰিচয় দিয়াৰ উপৰি লেনিনৰ মৃষ্টিত কৃতক আৰু অধিকৰ বিষয়েও বিস্তৃত আলোচনা কৰিছে। এই কাকতখনে মিঠুল ভাৱে মাঝ'বাদী—লেনিনবাদী দৰ্শন প্ৰচাৰ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল বুলি অনা যায়। ই কম গৌৰৱৰ কথা নহয় কাৰণ তেজিয়াৰ পৃথিবীৰ উপ্রত দেশবিশ্বাকো। এই বিষয়ে সত্য আৰু নিষ্ঠুল তথ্য বা জ্ঞান লাভৰণৰ বক্তিৰ্ত আছিল।

১৯২৪ চনৰ ২১ জানুৱাৰীৰ দিনা যেতিয়া সঁচাকৈয়ে লেনিনে ইহলীলা সহৃদয় কৰিলে, তেজিয়াও ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰাণৰ বাতৰি কাকতবোৰৰ দৰে বঙালী কাকতেও শুক আৰু সত্য বাতৰিকে পৰিবেশন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে। ১৯২৪ চনৰ ২৫ জানুৱাৰী সংখ্যা 'অযুত বজাৰ পত্ৰিকা'ই সম্পাদকীয় স্মৃতি লেখিছে,—“আমাৰ বিশ্বাস, ইবাৰ সঁচাকৈয়ে লেনিনৰ মৃত্যু ঘটিছে। তেওঁৰ মৃত্যুত আধুনিক যুগৰ এজন প্ৰখ্যাত ব্যক্তি আৰু গ'ল। সন্তুষ্টঃ চোভিয়েট কচিয়াৰ বিশাল প্ৰতাৰণালী এই পুৰুষজনতকৈ আন কোনোৰে। প্ৰতি সমসাময়িক সকলৰ দ্বাৰা ইমান বিকৃত আৰু ইমান বেঠি ভুল ধাৰণা স্থষ্টি কৰা হোৱা নাহিল। যেতিয়া আধুনিক জগতৰ ইতিহাস নিৰপেক্ষ ভাৱে সেখা হ'ব, তেজিয়া লেনিনক, তেওঁৰ সকলো অৰ্পণা বিচ্যুতি সহেও সেইসকল পুৰুষৰ ডিতৰত ধৰা হ'ব, যিসকলে সাম্যবাদৰ ভিত্তিত সমাজ পুনৰ গঠনৰ কাৰণে অত্যন্ত উল্লেখনীয় প্ৰচেষ্টা চলাইছিল। তেওঁ আজি সমগ্ৰ পৃথিবীত বিপ্ৰৱৰ যি বীজ সি'চি ধৈ গৈছে, সেইবিলাক কেতিয়াও সহজে নষ্ট কৰিব নোৱাৰে। এই অসাধাৰণ পুৰুষজনৰ আঢ়াই যেন শাস্তি লাভ কৰে।”

লেনিনৰ মৃত্যুত গভীৰ শোক প্ৰকাশ নকৰা বঙালী বাতৰি কাকত নাই বুলিব পাৰি। ১৯২৪ চনৰ ২৫ জানুৱাৰী সংখ্যা 'দৈনিক বস্মুত্তী'য়ে লেনিনক “বিবাট কৰ্মৰ পুৰুষ” বুলি অভিহিত কৰিছে। দেশবংশু চিন্তৰঞ্জন দাসে সম্পাদনা কৰা ইংৰাজী কাকত 'ফৰৱাৰ্ড'ত লেখিছে,—“শ্ৰমিকসকলৰ অস্তৰত লেনিন জীয়াই আছে আৰু তেওঁলোকৰ বিজয়ত তেওঁৰ নাম জিলিকি থাকিব।” সেই একে বছৰৰ ৩০ জানুৱাৰী সংখ্যা 'চোচিয়েলিষ্ট'ত এচ-এ ডাঙে লেখিছিল, লেনিনে নিষ্ঠুল মৃষ্টিবে কচ-বিপ্ৰৱৰ মূল বিষয়টো শুদ্ধয়ন্ত্ৰণ কৰিছিল। বিশ্বৰ মহাত্ম পুৰুষজনৰ মৃত্যু হ'ল।”

১৯২১ চনৰে পৰা লেনিন বিষয়ক আলোচনা আৰু লেনিনৰ জীৱনী বঙালী ভাৰত প্ৰকাশ হৈয়ে আছে। সম্পত্তি লেনিনৰ জীৱন-কাহিনীক অৱলম্বন কৰি বগৰ 'লিটল থিয়েটাৰ' দলে বাটক বচনা আৰু অভিনয় কৰি অনপ্ৰিয়তাৰ অৰ্জন কৰিছে। ১৯২১ চনৰ চেপ্টেন্বৰ মাহত প্ৰকাশিত ফণীভূষণ ঘোষৰ 'লেনিন' খনেই সন্তুষ্টঃ বঙালী ভাৰত প্ৰথম লেনিন বিষয়ক জীৱনী। এই পুথিৰন্ত এচ-এ ডাঙেৰ 'গাঙ্কী বনাম লেনিন' পুথিৰন্ব প্ৰভাৱ পৰা বুলি জীৱনীকাৰে নিজে পাতনিত স্বীকাৰ কৰিছে।

১৯২৪ চনৰ কেকুৱাৰীত প্ৰকাশিত অতুলচন্দ্ৰ মেনৰ 'বিপ্ৰৱৰ পথে কচিয়াৰ কপাস্ত' অৰ্টোৱৰ বিপ্ৰৱৰ আৰু লেনিনৰ বিষয়ে সেখা আন এখন বঙালী পুথি। এই পুথিৰন্ব

পাতমি সেখি ভাবতৰ অস্তুম প্ৰধান মুক্তি-যুৰুব বীৰ মুঞ্জাক দেশবন্ধু চিত্ৰঙ্গম দালে
লেখিছিল,—“পুথিৰে কচিয়াৰ বিষয়ে সত্যকথা জানিবলৈ আৰু তাৰ ঘোগেদি আমাৰ
দেশৰ মাঝুহৰ মানসিক দিগন্তৰ পৰিসৰ বৃক্ষি কৰিবলৈ আমাৰ দেশবাসীক সক্ষম কৰি
তুলিব।”

ইয়াৰ উপৰি নাৰায়ণচন্দ্ৰ বন্দোপাধ্যায়ৰ ‘লেনিনৰ কথা’ (নেশনেল বুক এজেন্সী,
কলিকতা, ১৯৫০), মুক্তিৰ চট্টোপাধ্যায়ৰ ‘কৃত্তিৰ কৰ্মবীৰ’ (১৯৪১), শীঘ্ৰ দার্শণিকৰ
‘টেলষ্ট্ৰ প্ৰসঙ্গে লেনিন’ (নেশনেল বুক এজেন্সী, কলিকতা), ধীৰেজ্জলাল ধৰৰ “কৰবেড়
লেনিন” (এম চিচকাব এণ্ড সল, কলিকতা, ১৯৪৪), সৰোজ কুমাৰ দত্তৰ ‘লেনিনৰ শৃঙ্খলা’
(বেঙ্গলেল বুক এজেঞ্চি, কলিকতা ১৯৪৭), প্ৰিয়নাথ গাঙ্গুলীৰ ‘লেনিন ও চোভিয়েত
(সৰুভূতী লাইব্ৰেৰী, কলিকতা, ১৯২৬ নিৰৱৰ্ণন মজুমদাৰৰ ‘বিজয়ী লেনিন, (১৯৪৩), সৌৰীজ্ঞ
মোহন মুখোপাধ্যায়ৰ ‘অনন্দেৱক লেনিন’ (দেবসাহিত্য কুটীৰ, কলিকতা, ১৯৫১) শিৱশংকৰ
মিত্রৰ ‘লেনিন’ (বেঙ্গালুৰু বুক ক্লাব কলিকতা, ৩ষ ভাঙ্গণ ১৯৫৮), মণিলাল শ্রীমানৰ
'লেনিনৰ সহিত' (১৯৩১), প্ৰচৃতি বঙালী ভাষাত ৰচিত লেনিন বিষয়ক পুঁথি।

শ্ৰীমোহন বাকায়া, হাৰীজ্ঞনাথ চট্টোপাধ্যায়, স্বৰ্কাৰ্ত ভট্টাচাৰ্য প্ৰমুখে কেৰাজমো
নবীন প্ৰবীণ কৰিয়ে পৰাধীন ভাৰতবৰ্ষতেই লেনিনৰ প্ৰশংসিমুচক কৰিতা বচনা কৰিছে।
আজি বঙালী সাহিত্যত লেনিন বিষয়ক কত কৰিতা আৰু প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ হয়, তাৰ
লেখা-জোখা বাই।

এইসকলৰ উপৰি বিশ্বকৰি বৰীজ্ঞনাথে ১৯৩০ চনত চোভিয়েট কঠিয়া অৰ্মণ কৰি
অৰ্মণ অভিভূতাবে চোভিয়েট দেশ, বলশেভিক দল, লেনিন আৰু অন্যান্য সকলো বিষয়ে
বৰীজ্ঞনাথ অৰ কঠিয়া ৰচনা কৰা প্ৰকাশৱলী (বাচিয়াৰ চিঠি) যথেষ্ট তাৎপৰ্যপূৰ্ণ দলিল
স্বৰূপ। ইবোৰে লেনিনৰ চোভিয়েট দেশক য কৱল মৰ্মে মৰ্মে
অনুভৱ কৰাত হে সহায় কৰে, অকল সেয়ে নহয়, কচ ভাৰত মৈত্ৰীতো এই ৰচনাবলীয়ে
(বাচিয়াৰ চিঠি) অপূৰ্ব সঁহাবি-যোগাইছে।

বৰীজ্ঞনাথ ঝৰি কৰি। তেওব বাণিক দৃষ্টিত কঠিয়া প্ৰতিফলিত হৈছে এক মহান
তীৰ্থ স্বৰূপ। সেয়েহে তেওঁ বিশ্ব বিমুচ্চিত্বেৰে লেখিছে,—“আপাতত বাশিয়ায এসেছি—
না এলে এ জগোৰ তীৰ্থদৰ্শন অত্যন্ত অসমাপ্ত থাকত। এখানে এৰা যা কাণু কৰছে তাৰ
ভালো মন বিচাৰ কৰিবাৰ গুৰৰে সৰ্ব প্ৰথমেই মনে হয়, কী অসমৰ সাহস। সন্মান বলে
পদাৰ্থটা মাঝুৰে অস্তি মজ্জায় মনে-প্ৰাণে হাজাৰ ধানা হয়ে ঝাঁকড়ে আছে, তাৰ কত
দিকে কত যহুল, কত দৰজায় কত পাহাৰা, কত যুগ থেকে কত ট্যাক্সো আদায় কৰে
তাৰ তহবিল হয়ে উঠেছে পৰ্বত প্ৰমাণ। এৰা তাকে একেবাৰে জটে ধৰে টান মেৰেছে,
ভয় ভাবনা সংশয় কিছু মনে নেই। সন্মানেৰ গদি দিয়েছে ঝাটিয়ে, নৃতনেৰ জন্যে
একেবাৰে নৃতন আসন বানিয়ে দিলে। পশ্চিম মহাদেশ বিজ্ঞানেৰ যাহুবলে ছঃসাধ্য লাধন

কৰে, দেখে মনে মনে তাৰিক কৰি। কিন্তু এখানে যে প্ৰকাশ ব্যাপীৰ চলছে সেটা দেখে আমি সব চেয়ে বেশী বিশ্বিত হয়েছি। ..দেবি সহচৰে না, কেননা জগত জুৰে এদেৱ প্ৰতিকূলতা, সবাই এদেৱ বিৰোধী—যত শীঘ্ৰ পাৰে এদেৱ থাৰা হয়ে দাঙাতে হবে— হাতে হাতে প্ৰমাণ কৰে দিতে হবে, এবা যেটা চাঙ্গে সেটা ভুল নয়, কৌকি নয়। হাঙ্গাৰ বছৰেৰ বিকল্পে দশ-পনেৰো বছৰ জিতবে বলে পণ কৰেছে। অন্য দেশেৰ কুলনায় এদেৱ অৰ্থেৰ জোৰ অতি সামান্য, প্ৰতিজ্ঞাৰ জোৰ ছৰ্ধৰ্ব।”

—(ওয় খন চিঠিৰ পৰা)

প্ৰতিখন চিঠিতেই বিপ্ৰৰ পিছত কচিয়াৰ বিশ্বৰূপৰ অগতি দেখি আৰি কৰি বৰীজ্জনাথে আশৰ্য্য প্ৰকাশ কৰিছে। প্ৰথমখন চিঠিতেই তেওঁৰ এই ভাৱ মৃত্ত হৈছে,— “যা দেখছি আশৰ্য্য ঠেকছে। অন্য কোন দেশেৰ মতোই নয়। একেৰাৰে মূলে প্ৰভেদ, আগামোড়া সকল মাহুষকেই এৰা সমাৰ কৰে জাগিয়ে তুলছে।” তেওঁ ষষ্ঠীয়খন চিঠিত পেথিছে,— “এখানে ভেদে নেই বলেই ধনেৰ চেহেৰা পেছে ঘূচে; দৈনেৰও কুত্ৰীতা নেই, আছে অকিঞ্চনতা। দেশ-জোড়া এই অধৰ আৰ কোথাও দেখিনি বলেই প্ৰথমেই এটা আমাদেৱ ধূৰ চোখে পড়ে। অন্যদেশে যাদেৱ আমৰা জনসাধাৰণ বলি এখানে তাৰাই একমাত্ৰ।”

চোভিয়েট কচিয়া আৰি কৰি বৰীজ্জনাথৰ মানত অবিশ্বৰীয়। সপ্তমখন চিঠিত তেওঁ মুস্তকচে ঝোঁপণা কৰিছে—“বাণিয়া থেকে কৰে এসে আজ চলেছি আমেৰিকাৰ ঘাটে। কিন্তু বাণিয়াৰ স্মৃতি আজও আমাৰ সমস্ত মন অধিকাৰ কৰি আছে।” কচিয়াৰ ইমান আকৰ্ষণৰ কাৰণ বিচাৰি গৈ আৰি কৰি বৰীজ্জনাথে উপনিষদ ধূগৰ সমাজখনহে যেন দেখা পালে। উপনিষদেৰ একটা কথা আমি এখানে এসে ধূৰ স্পষ্ট কৰে বুঝেছি— মাগৃধঃ’, লোভ কোৰো না। কেন লোভ কৰবেনা। যেহেতু সমস্ত কিছু এক সত্যেৰ থাৰা পৰিব্যাপ্ত, ব্যক্তিগত লোভতেই সেই একেৰ উপলক্ষিৰ মধ্যে বাধা আনে। ‘তেন ত্যক্তেত পুঞ্জাধা’:— সেই একেৰখণেকে যা আসছে তাকেই ভোগ কৰো। এবা আৰ্থিক দিক থেকে সেই কথাটা বলছে। সমস্ত মানৰ সাধাৰণেৰ মধ্যে এৰা একটি অদ্বিতীয় মানবসত্যকেই বড়ো বলে মানে—সেই একেৰ ঘোগে উৎপন্ন যা—কিছু এৰা বলে, তাকেই সকলে মিলে ভোগ কৰে।—‘মা গৃধঃ কস্তুৰ্মুক্তনঃ—কাৰোখনে লোভ কোৰো না। কিন্তু ধনেৰ ব্যক্তিগত বিভাগ থাকলেই ধনেৰ লোভ আপনিই হয়। সেইটিকে ঘূচিয়ে দিয়ে এৰা বলতে চায়, ‘তেন ব্যক্তেন তুঞ্জাধা’:’ তেওঁ আৰ বিচাৰি পাইছিল যে ইউৰোপত অন্যান্য দেশত অযুত আৰ গৰলৰ উঠৱ হৈছে, অযুত পান কৰিছে সুবিধাৰালীৰ দলে আৰ গৰল পৰিহে নিৰীহ নিৰব জনৰ ভাগত। কিন্তু চোভিয়েট দেশত দেনিবা লোভশূন্য হৈ সকলোৱে সমানে অযুত আৰ গৰলৰ ভাগ হৈছে, সেয়ে তেওঁলোক পৰম মুখত আপ্ত হবলৈ সমৰ্থ হৈছে। বৰীজ্জনাথে আকো দেখিছিল,—

“সোভিয়েটৰা কখ সমাটকৃত অপৰাধ এবং আস্তরুত অপৰাধের হাত থেকে এই দেশকে বাঁচিয়েছে—অন্য দেশের ধার্মিকেরা ওদের ষত নিলাই কক্ষ আয়ি নিলা কৰতে পাৰিব না। ধৰ্মহোহেৰ চেয়ে নাস্তিকতা অনেক ভালো। বাণিয়াৰ বুকেৰ পৰে ধৰ্ম আৰু অত্যাচাৰী বাজাৰ পাথৰ চাপ ছিল, দেশেৰ উপৰ থেকে সেই পাথৰ নড়ে যাওয়ায় কী অকাগু নিষ্কৃতি হয়েছে, এখানে এলৈ সেটা স্বচক্ষে দেখতে পেত।”

—(সপ্তম চিঠি)

তেওঁ কঢ়িয়াৰ সামাজিক আৰু বাজনৈতিক পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে কৈছে,—“শোনা যায়, যথেষ্ট জৰুৰিতি আছে, বিনা বিচাৰে ক্রতৃপক্ষতিৰে শাস্তি, সেও চলে, আৰ—সব বিষয়ে স্বাধীনতা আছে, কিন্তু কৃত্পক্ষেৰ বিধানেৰ বিকক্ষে নেই। এটাতো হল তাদেৰ কলক্ষেৰ দিক, কিন্তু আমাৰ দেখাবাৰ প্ৰধান সংস্কৃতিৰ আলোকেৰ দিশ। সে দিকটাতে বেদীপ্তি দেখা গেল সে অতি আশ্চৰ্য। যাৰা একেবাৰেই অচল ছিল তাৰা সচল হয়ে উঠেছে”
মানব সমাজে তাৰা মাথা তুল দাঙিয়েছে, তাদেৰ বুকি স্বৰণ, তাদেৰ হাত-হাতিয়াৰ স্বৰণ।”

—(অষ্টম চিঠি)

ম'নত্বিকতা আৰু সৌন্দৰ্যাবোধৰ বিষয়েও স্পষ্ট আভাস দি গৈছে। তেওঁ লেখিছে,—“সোভিয়েটৰা ব্যক্তিগত ভাবে ধনীকে বক্ষিত কৰেছে, কিন্তু যে ঐখৰ্যে সমস্ত মানুষেৰ চিৰদিনেৰ অধিকাৰ, বৰ্বনেৰ মতো তাকে নষ্ট হতে দেয় নি।” কাৰণ তাত মানুষ মাত্ৰকেই বেনিয়া শক্তিশালী আৰু সৌন্দৰ্যাবোধী কৰে গঢ়ি তুলিব বিচাৰে। “এতদিন যাৰা পৰেৰ ভোগেৰ অস্ত জমি চাৰ কৰে এসেছে এৰা তাদেৰ যে কেৱল জমিৰ স্বত্ব দিয়েছে তা নয়, জ্ঞানেৰ অস্তে আনন্দেৰ জন্য, মানব জীৱনেৰ যা-কিছু মূল্যবান সমস্ত তাদেৰ দিতে চেয়েছে, শুধু পেতেৰ ভাত পশুৰ পক্ষে যথেষ্ট, মানুষেৰ পক্ষে নয়—একথা তাৰা বুঝেছিল এবং প্ৰকৃত মস্তকৰেৰ পক্ষে পালেঘোনিৰ চেয়ে আটোৰ অমুশীলন অনেক বড়ো এ কথা তাৰা স্বীকাৰ কৰেছে।”

—(নবম চিঠি)

এই একেখন চিঠিতেই কঢ়িয়াৰ ধৰ্মৰ বিষয়েও আলোচনা কৰি লেখিছে,—“সাম্প্ৰদায়িক ধৰ্মেৰ মানুষেৰা এদেৰ অধাৰ্মিক বলে নিলা কৰে। ধৰ্ম কী কেবল পুঁথিৰ মন্ত্ৰ, দেৱতা কী কেবল মন্দিৰেৰ প্ৰাঙ্গণে। মানুষকে যাৰা কেবলই যাঁকি দেয় দেৱতা কী তাদেৰ কোনো খানে আছে।”

ঠায়ে ঠায়ে ঠিক বিজোহী সমাজতান্ত্ৰিকৰ দৰে বৰীস্তুনাথে উক্তি-প্ৰত্যক্ষি কৰে। এখন চিঠিত সাম্রাজ্যবাদী বৃটিষ্ব অত্যাচাৰৰ কথা উল্লেখ কৰি লেখিছে, “জ্বিতশ সাম্রাজ্য আজ আমাদেৰ ঘৃণাৰ দ্বাৰা ধিক্কৃত। এই ঘৃণাপ আমাদেৰ জোৰ দেবে, এই ঘৃণাৰ জোৰেই আমৰা জিতব।”

—(১৪শ চিঠি)

‘বাণিয়ার চিঠি’-র ‘উপসংহারত’ বৈজ্ঞানাধে মাঝ-একেলুচির ‘কমিউনিটি—ইঙ্গল্যার’-র কথাকে র্যাখ্যা করা যেন শার্গে। অধি কথিয়ে যেন কচিয়াত জীৱন-বস্ব সঞ্চান পালে। তেওঁ ভাৰতবৰ্ষখনকো ঠিক কচিয়াৰ আদৰ্শেৰে গতিৰ বিচাৰে। তেওঁ ভাৰতীয়সকলক অমুৰোধ জনাইছে,—“কতৰাৰ মনে হয়েছে আৰ কোথাও নাহয়, বাণিয়ায এসে একবাৰ তোমাদেৰ সব দেখে থাওয়া উচিত।”

—(১ম চিঠি)

বৈজ্ঞানাধে ‘বাণিয়াৰ চিঠি’ লেখি কেৱল ভাৰতবাসীৰ মনৰ আগতেই বে কচিয়াৰ সামগ্ৰীক চিত্ৰ দাঙি থৰিল তেনে নহয়, আচলতে সমগ্ৰ বিশ্ববাসীৰ কচিয়াৰ প্ৰতি থকা পূৰ্বৰ সংস্কাৰাচ্ছন্ন দৃষ্টিৰে পৰিবৰ্তন সাধিলৈ। সেয়ে নহয়, প্ৰায় সকলৰ বছৰ বয়সত কচিয়া অমণ কৰা কৰি বৈজ্ঞানাধে বোলপুৰুৰ শাস্তিনিকেতনৰ সকলোতে কচিয়াৰ বহণ সামিবলৈ যত্নপৰ হোৱাৰ উপৰি ‘জীৱিকেতন’ প্ৰতিষ্ঠা কৰি সম্পূৰ্ণৰূপে চোভিয়েট কচিয়াৰ সমাৰুৰ আদৰ্শত কৃষক-বশুৱাৰ এখন স্পন্দনপূৰ্ণ সমাজ গঢ়ি তুলিবলৈও চলাইছিল গভীৰ প্ৰচেষ্টা। বৈজ্ঞানাধ বাজনৈতিক মেতা নাহিল, তেওঁ আহিল মানৱতাৰ কৰি, যথান দ্রষ্টা। দ্রষ্টা কথিয়ে লেনিনৰ কচিয়াত যি দেখিলে, তাকেই জগতৰ আগত মূলকষ্টে চিত্ৰিত কৰি তুলি লেনিনৰ কচিয়াক বিশ্ববাসীৰ আপোন কৰি তুলিলে। সন্তুষ্টঃ লেনিনৰ কচিয়াক বৈজ্ঞানাধৰ আগতে প্ৰায়—পাঞ্চাংত্যৰ আন কোনো শিল্পী-সাহিত্যিকে ইমান মধুৰ ভাৱে অনুভৱ কৰিব পৰা নাহিল। তেৱেই পথ প্ৰদৰ্শক।

ভাৰতীয় ইংৰাজী ভাৰত লেনিন :—মেকলেৰ দিনবেপৰা ইংৰাজী ভাৰতৰ বাঞ্ছন্তাৰা। আজিও সমগ্ৰ ভাৰতৰ কাৰণে কিবা কৰ লাগিলৈ ইংৰাজীৰ মাধ্যমতহে কোৱা ‘বীতি’ লেনিন আৰু চোভিয়েট দেশৰ বিষয়েও ইংৰাজীত ঘথেষ্ট কোৱা আৰু লেখা হৈছিল।

ভাৰতত লেনিনৰ বিষয়ে ইংৰাজীত যিসকলে জীৱনী লেখিছিল মেইসকলৰ ভিতৰত গোৱিলৰাজু স্নেকটা কৃষ্ণবাওৰ নাম স্বাতোকৈ আগে আৰণীয়। এওঁ ১৯২১ চনত মাজাজৰ পৰা ‘নিকোলাই লেনিন, তেওঁৰ জীৱন আৰু কৰ্ম’ শিতানৰে এখন পুঁথি প্ৰকাশ কৰে।

ইয়াৰ পিচড় পষ্টগেট আৰু টি-এ জেকচন নামে ছুজন ইংৰাজে বচনা লি ভি. কৃষ্ণবাও কৰা ‘নতুন কচিয়া’ বোলা পুঁথিখনৰো পাতনি লেখে। নিকোলাই আহিল লেনিনৰ হৃদ্দয়ামৰিলাকৰ ভিতৰত এটা। সন্তুষ্টঃ লেনিনৰ জীৱনকলত ‘মিকোলাই’ বামটো ভাৰতীয়সকলৰ মাজত জনপ্ৰিয় আহিল। কাৰণ এই নামেৰে কেবাখনো পুঁথি তেড়িয়াৰ ভাৰতত অকাশ হৈছিল। কৃষ্ণবাওৰে তেওঁৰ ‘মিকোলাই লেনিন’ প্ৰমুখ পাতনিত লেখিছে—“এই পুঁষ্টিকাৰ্যত কচিয়াৰ বিশ্ব্যাত বলৈছেকি নেতোজনৰ মহান জীৱনী মোৰ ভাৰতীয় ভাই তনীসকলৰ কাৰণে আগ বঢ়ালোঁ।” পাতনিৰ সামৰণিত লেখিছে,—“মোৰ ভাৰতীয় ভাই-জনীসকলে বদি মুক্ত মনেৰে এই কিতাপখন অধ্যয়ন কৰে

ଆକ୍ଷମାନଙ୍କ ମୋହୋରାଟିକେ ଯେଇ ବିଧ୍ୟାତ ବୀବଜନର ଭାବଦାରା ଆକ୍ଷମର୍ଗ ଶୁଣଭାବେ ଉପଲବ୍ଧି କରେ, ତେବେହଳେ ମୋର ଅମ ଯଥେଷ୍ଟ ସଫଳ ହୈଛେ ବୁଲି ମହି ବିବେଚନା କରିମ ।”

বাৰটা অধ্যায়ত দিভক্ত এই পুঁথিখনত মুঠ ৮৪ পৃষ্ঠা আছিল। পৰিশিষ্টত (১) বুজোৱা
গণতন্ত্র আৰু সৰ্বহাবা শ্ৰেণীৰ একমাণকৰণবাদ আৰু (২) বলশ্বেতিকবাদ নামে লেনিনৰ
হৃথন বচন। অমুবাদ কৰি শুকাপ কৰিছে। পুঁথিখন কলেৱৰত সকল হস্তেও ঘৰ্ষেষ্ট তাৎপৰ্যপূৰ্ণ,
ইয়াত লেনিন, বলশ্বেতিক দল আৰু চোভিয়েট দেশৰ প্ৰতি গভীৰ আন্তৰিকতাৰে সকলো
কথা লেখিছে। তেওঁ নিষ্ঠাৰে ঘোষণা কৰিছে,—“কচ বিপ্ৰৱে পুঁথিবীৰ প্ৰাচীৰত ঈৰাচাৰৰ
দিন চুমুচাপি আছিল বুলি লিপিবদ্ধ কৰিছে।” পুঁথিখনৰ এটা অধ্যায়ত মহাজ্ঞা গান্ধীৰ
লগত লেনিনক তুলনা কৰি লেখিছে,—“লেনিনে গান্ধীৰ দৰে হিংসাক ঘৃণা কৰে। কিন্তু
ঈৰেতন্ত্রই যদি হিংসামূলক পৰ্যাপ্তি প্ৰযোগ কৰে আৰু সেই পৰ্যাপ্তিৰে সফলতা লাভ কৰে,
তেনেহলে সেই একেবোৰ পদ্ধতিকে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ আৰু তাৰ সহায়ত সাফল্য লাভ
কৰিবলৈ লেনিনে ধিখাৰোধ নকৰে বিশ্বৰ অধিকসকলৰ মঙ্গলৰ কাৰণে নিজৰ জীৱন
আছতি দিবলৈকো তেওঁ প্ৰস্তুত।” পুঁথিখনৰ সামৰণিত কৈছে,—“লেনিনৰ জীৱনী আৰু
কামে, বিশ্বৰ শ্ৰমিক শ্ৰেণীৰ কল্যাণ সাধনৰ কাৰণে তেওঁৰ চৰম আত্ম্যাগে আমাৰ
সকলেকেই অমুপ্রাণিত কৰা উচিত।”

গোবিন্দবাজু ভেন্কটা কৃষ্ণবাওরে ‘নিকোলাই লেনিন’ বচনা করা সেই সময়ৰ ভাবত্বৰ্থত
একপ্রকাৰ দুঃসাহসিক কামেই আছিল। কাৰণ সাম্রাজ্যবাদৰ পৃষ্ঠপোষক সকলে ভাৰতত
লেনিন বিষয়ক নানা কুৎসা বটনা কৰি আছিল, অপপ্রচাৰৰ দীৰ্ঘ-সংধ্যা নাছিল। সেইখন
ভাৰতত নিতুল তথ্য-পাত্ৰৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গভীৰ আন্তৰিকতাবে লেনিন বিষয়ক
জীৱনী বচনা কৰা কাৰণে কৃষ্ণবাও ধূঢ় ; ‘পায়নিয়াৰ’ নামে কাকতথনে ‘গণহত্যা’
‘গণ অপৰাধযুক্ত কাম’ প্ৰভৃতি লেনিনৰ বিকল্পে নানা অকাৰৰ আলোচনা প্ৰচাৰ কৰিয়েই
আছিল। অৱশ্যে ‘মডার্ণ বিভিত্তি’ আদি কৰি আন কিছুমান কাকতে নিৰ্ভৌক ভাবে লেনিন,
কচ-বিপ্লৱ বা বলখেত্তিক দলৰ বিষয়ে নিতুল বাতৰি পৰিবেশন কৰিবলৈও যত্নৰ ক্ষেত্ৰ
কৰা নাছিল।

আজিৰ ভাৰতৰ সমাজতাত্ত্বিক দলৰ নেতা এচ-এ ডাঙে তেভিয়া আছিল আদৰ্শবাদী যথৰক্ত। কৃষ্ণাঞ্জলি 'নিকোলাই লেনিন' বচনা কৰাৰ সময়তে ডাঙেয়ে বচনা কৰিছিল

‘গাজী বনাম লেনিন’ বোলা সক পুথিরখন। এতে ১৯২২ চনৰ পৰা
এচ-এ ভাবে বোম্বাইত থাকি ভাৰতৰা ‘চোচিয়েলিষ্ট’ নামে কাকত এখনো সম্পাদনা
কৰিছিল। আনিব পৰা গৈছে যে শ্রীভাজেয়ে হেনো ‘গাজী বনাম লেনিন’ পুথিৰখন
আৰু ‘চোচিয়েলিষ্ট’ কাকতখন লেনিনলৈ পঠিয়াইছিল আৰু হেনো ইয়াক পাই লেনিন
খুন আনলিতও হৈছিল। এই হুমোখনে লেনিন, কচ-বিপ্লব আৰু বলশেভিক আদৰ্শ
ভাৰতত অনপ্রিয় কৰাত সহায় কৰিছিল।

ভাবতত্ত্ব বিসকল ব্যক্তি আৰু পুঁধি বা কাকতে লেনিনক ঘৰে ধৰণে প্ৰচাৰ আৰু
জনপ্ৰিয় কৰি তুলিছিল, সেইসকলৰ ভিতৰত 'লেবাৰ কিষাণ গেজেট' (Labour Kisan
Gazette) আৰু তাৰ সম্পাদক এম, চিঙ্গারাতেলুৰ নাম বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য।
লেনিনৰ মৃত্যুৰ পিছত ১৯২৪-চনৰ ৩১ আড়ুলীৰী সংখ্যা 'লেবাৰ কিষাণ গেজেট' লেনিনৰ
নামত উৎকীৰ্ণ। এই সংখ্যাত লেনিন, কচ-বিপ্লব আৰু কঢ়িয়াৰ পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে থাক-
সম্ভৱ শুন্ধ বাতৰি মৰ্মস্পৰ্শী ভাষাবে পৰিবেশন কৰাৰ উপৰি ভাৰতীয় জনগণক সেই আদৰ্শেৰে
অনুপ্ৰাণিত হৰলৈ জনাইছিল সন্দৰ আহৰণ। এই কাকতখন আছিল 'লেবাৰ-কিষাণ'
দলৰ মুখ্যপত্ৰ। এই দলে লেনিনৰ মৃত্যুৰ বাতৰি পোৱাৰ লগে লগে
লেবাৰ কিষাণ গেজেট ভিন শাখালৈ ভাৰতৰোগে বাতৰি পঠাইছিল,—“কচ অমিকসকলৰ
আৰু চিঙ্গারাতেলুৰ ফেডাৰেটেড চোভিয়েট বিপালিকৰ সভাপতি কমৰেড নিকোলাই
লেনিনৰ মৃত্যুৰ কাৰণে ৩১ আড়ুলীৰীত শেষ হোৱা সপ্তাহটো শোকৰ দিন হিচাবে
পালন কৰিবলৈ লেবাৰ কিষাণ দলৰ কেজীয় সমিতিয়ে ইয়াৰ সকলোৰোৰ প্ৰাদেশিক
অমিক সংগঠনৰ প্ৰতি অৱৰোধ জনায়। তেওঁৰ মৃত্যুত বিশ্ব অমিকসবলৈ মহান শিক্ষক
আৰু আগকৰ্ত্তাক হেৰুৱালৈ। সন্দৰ কাৰ্য্যালয়ত ক'লা পতাকা অঙ্কন মিত কৰা হৈছে।”

সম্পাদক চিঙ্গারাতেলুৰ চেট্টিয়াই কাকতখনত শোকৰ বাতৰি পৰিবেশন কৰিছিল
এনেদৰে,—“মহামতি লেনিন আৰু বাই মহান শিক্ষক আৰু আগকৰ্ত্তাৰ মৃত্যুত
সমগ্ৰ বিশ্ব, অমিক জগত আজি আগতকৈ বেঁচি নিছল। হ ল। তেওঁলোকৰ মহান নায়ক
জনৰ মৃত্যুৰ ফলত বিশ্ব সাধাৰণ অমিকসকলে আজি বিবাট ক্ষতি বহন কৰিব লগা
হৈছে আৰু আনন্দাতে অজ্ঞতা আৰু লোকৰ আশ্রয় লোৱা স্বার্থই সেই বিষয়ে সম্পূর্ণ
নীৰৱতা অৱস্থন কৰিছে। একমাত্ৰ অমিকসকলেহে, সৰ্বোৎকৃষ্ট সোকসকলেহে তেওঁৰ কাৰণে
শোক প্ৰকাশ কৰিছে। বিজন লোকে তেওঁলোকক দাসত, অনাটন আৰু দুখ-লাঘুনৰ
পৰা মুক্তিৰ পথ দেখুৱালৈ, সেইজনৰ কাৰণে অমিকসকলে শোক প্ৰকাশ কৰিবই লাগিব।”

এই একে সংখ্যা কাকততে লেনিন, কচ বিপ্লব আৰু কঢ়িয়াৰ অমিকসকলৰ বিষয়ে
বহুকথা বিশ্লেষণ কৰি শেষত কৈছে,—“কঢ়িয়াৰ অমিক সকলেই এতিয়া পৃথিবীৰ সকলো
অমিকৰ ভিতৰত আটাইডকৈ সুধী বুলি গণ্য কৰিব পাৰি। ইয়াৰ মৃত্যে আছে সেই
অক্লান্ত কৰ্মীজন, যাৰ মৃত্যুত আমি, তেওঁৰ কমৰেডসকলে শোক প্ৰকাশ কৰিবোঁ।”

চিঙ্গারাতেলুৰ এগৰাকী অসিক ভাৰতীয় বিপ্ৰী। ভাৰতৰ স্বাধীনতা অনুদোলনৰ এঙ্গ
আগশাৰীৰ নেতা। ভাৰতত সমাজতাৰ্জিক ভাৱধাৰাৰ বিষ্টাৰভো সৰ্বপ্ৰথম নেতৃত্ব দিয়া-
সকলৰ ভিতৰত এৰোঁ এজন। লেনিনৰ মৃত্যে মূৰ মিলাই 'লেবাৰ কিষাণ গেজেট'ৰ
প্ৰথম পৃষ্ঠাতে খোদিত কৰিছিল,—“বিশ্ব অমিকসকল এক হওক।” ধৰনি।

ভাৰতবিদ কঢ়িয়ান গবেষক এল., তি, বিৰোধিময় ‘মাঝহৰ মাজত এভাৰেষ্ট (Everest
Among Men) পুঁধিখনৰ পৰা ভাৰতত লেনিনৰ অমপ্ৰিয়তাৰ বিষয়ে কেতোৰ চমকপ্ৰা-

আক আনন্দদায়ক তথ্য পাব পাৰি। ভাৰতত লেনিনৰ পম খেদি খেদি তেওঁ হৈ
তামিলনাড়ুৰ কৃষক এজনৰ চৰত উপস্থিত হৈছিল হৈছিল গৈ। এই কৃষকজনে তেওঁৰ পুত্ৰকে-
জীয়েকহিংতৰ নাম লেনিনহিংতৰ নামেৰেই নামকৰণ কৰিছিল। ল'বাকেইজনৰ নাম যথাক্রমে,—
'লেনিন', 'মাঝ', 'এঙ্গেলচ' আক 'গৰ্কা' আক হোৱালীজনীৰ নাম 'চোভিয়েট কচিয়া'।
এনে কাৰ্যৰ মূলতে আছিল চিঙ্গাবাংলেৰ দৰে নেতোসকল।

১৯৪৬ চনত চিঙ্গাবাংলেৰ দেহত্যাগ কৰে। স্বাধীন ভাৰতত মুক্তি মনে বিচৰণ
কৰাৰ স্বৰূপ এওঁ নাপালে, কিন্তু পৰাধীন ভাৰতবৰ্ষত সাম্রাজ্যবাদী বৃটিছৰ নিৰ্ঠুৰ শাসনক
উপেক্ষা কৰি গঢ়ি গ'ল এক শক্ষিশালী স্বাধীনতা আন্দোলন আক লগে লগে এচাম
ভাৰতীয়ক উদ্বৃক কৰি গ'ল সমাজতান্ত্রিক সমাজ বচনাৰ পথত। ইয়াৰ পৰিণতি অৰূপে
শশ ভাৰতীয় পিতৃ-মাতৃয়ে তেওঁলোকৰ সতি-সন্ততিৰ নাম সমাজতন্ত্রবাদৰ ওজা 'মাঝ',
এঙ্গেলচ, লেনিন, গৰ্কা, তুপস্থয়া প্ৰভৃতিৰ নামেৰে নামকৰণ কৰিও পাইছিল আনন্দ।
আমিৰোধিনৰ আগত দক্ষিণ ভাৰতত 'আত্মসম্মান' আন্দোলন গচোতাসকলৰ এজন আৰু এই,
গুৰুৰূপীয়ে কোৱামতে এই শতিকাৰ চতুৰ্থ দশকৰ এই 'আত্মসম্মান' আন্দোলনৰ সময়ত
তেওঁলোকে ছুশ ল'বাৰ নাম 'লেনিন' বাধিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। আগুৰুৰূপীয়ে হেনো
নিজৰ জীয়েকৰ নামকৰণ কৰিছিল 'আমতী কচিয়া', যিজনীয়ে এতিয়া কৃতিহৰে ডাক্তাৰী
কৰি আছে। গোড়া জাতীয়তাৰাদী সকলৰ মানত এনে কাৰ্য পৰিহাসৰ কথা হলেও,
ই গভীৰ তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। ইয়ে ভাৰতত লেনিন, কচ-বিপ্লব আক সমাজতন্ত্রবাদৰ প্ৰভাৱ
কথা স্পষ্ট কৰি তোলে।

চিঙ্গাবাংলেৰ বিধিলভাৱত জাতীয় কঠগ্ৰেছৰ এগৰাকী প্ৰবীণ কৰ্মী আক ভাৰতত
সমাজতান্ত্রিক আন্দোলনৰ অন্ততম প্ৰধান প্ৰবৰ্তক। এওঁৰদ্বাৰা সম্পাদিত 'লেবাৰ কিষাণ
গেজেট', শক্ষিশালী সমাজতান্ত্রিক ভাৱাবাৰ ভাৰতীয় বাতৰি কাকত। মুঠে এঘাৰটা সংখ্যা
প্ৰকাশ হোৱাক পিছত সাম্রাজ্যবাদী বৃটিছ চৰকাৰে ইয়াৰ প্ৰকাশ নিষিদ্ধ কৰে।

চিৰায়ত মাঝীয়ে বচনা ভাৰতত প্ৰকাশ কৰাতো চিঙ্গাবাংলেৰ নেতৃত্ব বহন কৰিছিল।
লেনিনৰ 'বাষ্ট্ৰ আক বিপ্লব' পুঁথিনৰ এওঁক টীকাকাৰ বুলিৰ পাৰি। তামিল ভাৰাত
প্ৰকাশিত 'ধৰ্ম সম্পর্কে লেনিন' শিভানৰ এওঁৰ বচনাখনো এই প্ৰসন্নত উল্লেখযোগ্য। 'কুদি
আৰাচুত'ত তামিল কৰি জীৱনানন্দই লেখিছিল,—

- "নতুন বিশ্বৰ ফালে চাই উলাহত মতলীয়া হোৱা,
হে অমিক, ঐক্য আক আনন্দেৰে ভৰপুৰ
এই নতুন বিশ্বৰ প্ৰতি কৰা নিৰীক্ষণ।
লেনিনৰ অমগামী সকলো মাছুহে
লেনিন প্ৰদৰ্শিত পথ ধৰি যায় আগুৱায়।"

দক্ষিণ ভাৰতৰ দৰে উন্তৰ ভাৰততো ইংৰাজী ভাৰাত লেনিন আক কচ-বিপ্লবৰ বিষয়ে

নামা পুঁথি আৰু আলোচনা প্ৰকাশ হৈছিল। এম, এল, ভাৰ্গৱে ১৯৩২ চনত ‘লেনিন’
এম, এল, ভাৰ্গৱ আৰু নামে এখন পুঁথি বচনা কৰি প্ৰকাশ কৰে। এই পুঁথিত লেনিনক
অস্তৰ মানৱ জাতিৰ আগকৰ্তা’ বুলি অভিহিত কৰি লেখিছে,—“তেওঁৰ
(লেনিনৰ) একজুত্ৰ লক্ষ্য আছিল পূঁজিপতি সাম্রাজ্যবাদীসকলৰ
ঠাইত সৰ্বহাবাসকলৰ আধিগত্য প্ৰতিষ্ঠা কৰা।” পুঁথিখনত লেনিনৰ কাৰ্য্যকলাপৰ বিস্তৃত
বৰ্ণনা দি কৈছে—“আজি যদি কচিয়া চৌভিয়েট পশ্চতিৰ ভেটিত গণতান্ত্ৰিক ভাবে শাসিত
উৱত দেশ হৰ পাৰিছে, তাত ধনীয়ে হৃষীয়াক, বলীয়ে বিৰ্দলীক কৰা শোৰণ যদি নাই,
তেনেহলে সেই সকলোবোৰ মূল হিচাবে পোৱা থাৰ লেনিনৰ দ্বাৰা নিৰ্দেশিত উৎসমূহ,
তেওঁৰ আঁচনি আৰু বৈতিসমূহ। ১৯৬০ চনত প্ৰকাশিত আনন্দ গুপ্তৰ ‘ভাৰত আৰু লেনিন’
(নিউ লিটাৰেচাৰ, নতুন দিল্লী) লেনিন আৰু ভাৰতৰ সম্পর্ক বিষয়ক আন এখন তাৰিখ
গুৰি। লেনিন জ্ঞানত্ববার্ধকীৰ সময়ত ভাৰতৰ ইংৰাজী বাতৰিকাকত আৰু আলোচনী-
সমূহে কত হাজাৰ লেনিন বিষয়ক প্ৰকাশ কৰিছে তাৰ সীমাসংখ্যা নাই। ইংৰাজী
ভাষাত লেনিন বিষয়ক পুঁথিৰ ভিতৰত ১৯৭০ চনত লেনিন জ্ঞানত্ববার্ধকীৰ কালছোৱাত
প্ৰকাশিত কে, পি, এচ, মেননৰ ‘ভাৰতীয়ৰ দৃষ্টিত লেনিন’ (Lenin Through
Indian Eyes) এই ক্ষেত্ৰত বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। তেওঁয়া ভাৰতৰ শিক্ষামন্ত্ৰী
আৰু ভাৰতীয় লেনিনে জ্ঞানত্ববার্ধকী উৎসৱ সম্ভিতিৰ সভাপতি ভি, কে, আৰ, ভি,
কে, পি, এচ মেনন

ৰাবে পাতনি লেখা এই সক পুঁথিখনৰ দহটা সক সক আলোচনাত
লেনিন বিষয়ক সকলো কথা আলোচনা কৰি সামৰণি অধ্যায়,
‘ভাৰতত লেনিন জ্ঞানত্ববার্ধকীত’ জৱহৰলাল নেহকৰ ভাৰতে এবেদৰে সামৰণি
পেলাইছে—“লেনিনৰ নাম শুনিলে কোনে শ্ৰদ্ধাত মূৰ মোদেঁৰায়? কোটি কোটি দিবিজ্ঞ
জনতাৰ মানত লেনিন উজ্জ্বল তাৰকা, যিয়ে তেওঁলোকৰ মুক্তিৰ পথ পোহৰা?” লজিছিল।
লেনিন কচিয়াত জন্মিছিল সঁচা, কিন্তু তেওঁ সমগ্ৰ বিশ্ব কাৰণে, আমিও তেওঁৰ “হৰত
বাট বিচাৰি পাইছো।”

আমেনন শুনিবেপৰা ভাৰত কচিয়া মৈত্ৰী সংঘৰ সভাপতি। স্বাধীন ভাৰতত ভাৰত-
কচিয়াৰ সম্পর্ক সুন্দৰ কৰাত যিসকলে বৰঙণি যোগাইছে, সেইসকলৰ ভিতৰত জৱহৰলাল
নেহকৰ পিছতে ত্ৰিমৰণৰ নাম উল্লেখ কৰিব পাৰিব। তেওঁ কচিয়াসু ভাৰতীয় বাস্তুদূত
থকাকালত সমগ্ৰ কচিয়াত তেওঁ অভ্যন্তৰ অনপ্ৰিয় হৰ পাৰিছিল। আজিও তেওঁ ভাৰত-
কচ সম্পৰ্ক অধিকতৰ সুন্দৰ কৰাত বৰতি হৈ আছে।

নেহকৰ বচনাত লেনিন আৰু চৌভিয়েট কচিয়াঃ— ভাৰতৰ পৰলোকপ্রাপ্ত
প্ৰধানমন্ত্ৰী জৱহৰলাল নেহকৰ ভাৰত আৰু কচিয়াৰ মাজৰ সম্পৰ্কৰ সাকেঁ। বুলিব পাৰি।
আজ্ঞাজীৱনীত জৱহৰলাল নেহকৈ নিজক ‘পেটি বুজোৱা’ বুলি কেবাবৰো কৈছে। সঁচা-
কথা, তেওঁ বুজোৱা ভাৱাপন আছিলো। কিন্তু সমাজতন্ত্ৰবাদৰ প্ৰতি আছিল তেওঁৰ

গভীর আকর্ষণ। আমরি তেওঁ তাবিলি,—“মই আৰু মোৰ সহকৰ্মী (কংগ্ৰেছি)। সকলে তেওঁক (গান্ধীক) কৈ মেলি সমাজতান্ত্রিক পথলৈ আনিব পাৰিম মোৰ মনত ভাৰ হৈছিল, তেওঁ নিঃসন্দেহে সমাজতন্ত্রবাদৰ মূলনীতিসমূহ গ্ৰহণ কৰিব, কিয়নো, মই দেখাত পৰ্যান্বানৰ ব্যৱস্থাত যি অবিচাৰ, হিংসা, অপব্যয় আৰু দুখ ভাৰ হাত সাবিষলৈ আন কোনো উপায় নাই।”*

নেহকই তেওঁৰ কলনা বাস্তৱত কপালিত কৰিব নোৱাৰিলে, আধীন ভাৰতবৰ্ষ বুজেৱা গণতন্ত্র হৈয়ে ৰ'ল। কিন্তু নেহকই চোভিয়েট কচিয়াক ভাৰতবাসীৰ আগৰ ওচৰ চপাই দিলে, চোভিয়েট কচিয়াৰ প্ৰতি বিখ্যাসীৰো দৃষ্টিৰ প্ৰসাৰতা ষটালে। ১৯১৬ চনত কচ-দেশ ভ্ৰম কৰিবলৈ যোৱা ভাৰতৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী জহুহৰলাল নেহকই প্ৰতিষ্ঠা কৰে কচ ভাৰত মৈঝী সংঘ। এই সংঘৰ জৰিয়তে হয়োৰৰ বাঞ্ছ ঘনিষ্ঠ আঞ্চলিকতাৰে বাঙ্ক থাবলৈ সমৰ্থ হৈছে। আজি কচিয়াৰ লগত ভাৰতৰ যি গভীৰ সম্পর্ক, কচিয়াৰ সাহিত্য, সংস্কৃতি আৰু সমাজব্যাবস্থাৰ প্ৰতি ভাৰতীয়সকল বিশ্বান আকৃষ্ট, আন কোনো বাঞ্ছৰ প্ৰতিয়ে সিমান আকৃষ্ট নহয়। কব গ'লে, এই মধুৰ সম্পর্ক প্ৰতিষ্ঠা সন্তুষ্পৰ হৈছে একমাত্ৰ জহুহৰলাল নেহকৰ কৰিবলগেহে।

চোভিয়েট কচিয়াৰ বিপ্ৰৰ দশম বাৰ্ষিকী উৎসৱ উপলক্ষকে ১৯২১ চনত নেহক সপৰিযালে ইউৰোপৰ পৰা গৈছিল কচিয়ালৈ। তালৈ গৈ বি দেখিলে, যি শুনিলে, এই সকলোৰোৰ কথা প্ৰবক্ত আকাৰে ভাৰতৰ বিখ্যাত বিখ্যাত আলোচনী বাতৰি-কাকত আদিত লেখে। এই প্ৰবক্তবোৰৰ সংকলন ‘চোভিয়েট কচিয়া’ পুথিখন ১৯২১ চনত সৰ্ব-প্ৰথম বোস্টনৰ ‘ডেনম’ বোলা প্ৰকাশন অঙ্গুষ্ঠান এটাই প্ৰকাশ কৰে। ইয়াত সম্মিলিষ্ট ষোল্টা আলোচনাৰ ভিতৰত,—(১) মক্ষা নগৰৰ বিষয়ে ধাৰণা, (২) চোভিয়েট শাসনপদ্ধতি, (৩) সংযুক্ত সমাজবাদী চোভিয়েট বাঞ্ছৰ সংবিধান, (৪) কচিয়া বিষয়ক পুথি, (৫) লেনিন, (৬) কৃষক, (৭) বন্দীশাল, (৮) দোৰীৰ বিধান, (৯) শিক্ষা, (১০) সংখ্যা জয় সম্প্ৰদায়ৰ সমস্যা, (১১) কৃষক আৰু মাটি, (১২) নাৰী আৰু বিবাহ, (১৩) কচিয়া আৰু ভাৰত—এই কেইটাই চোভিয়েট কচিয়া, কচ-বিপ্ৰ আৰু লেনিনৰ বিষয়ে শুক জ্ঞান আৰু তথ্যপাতি জনাত যিকোনো বাক্তিকে সহায় কৰে। লেনিনৰ বিষয়ে বিস্তৃত ভাৰে আলোচনা কৰি পোৱতে কৈছে, “কচিয়াই ইতিহাসত প্ৰমাণ কৰি দেখুৱালৈ যে মাঝুহেই ভাগ্য নিৰ্ণয় কৰে আৰু কেতিয়াৰা একোজন মাঝুহেও কোটি কোটি মাঝুহৰ জীৱনলৈ পৰিবৰ্তন আনে। যিসকলে অৱাঞ্জকতাৰ আৰু বিশ্বখলাৰ মাঞ্জল এখন নতুন শক্তিশালী কচিয়া গঠন কৰিলে, তেওঁলোকৰ আনন্দত শিক্ষাপ্ৰদ। নিৰ্বাসনৰ যাজ্ঞেন্দ্ৰি কালকটোৱা আৰু সৈন্যবাহিনী বিষয়ক মুঠেও জ্ঞান নোহোৱাকৈ তেওঁলোকে গতি তুলিলৈ বিজয় বাহিনী, বাজনেতিক বিচক্ষণতা নোহোৱাকৈ তিন ভিন দেশৰ বিচক্ষণ বাজনীতিজ্ঞসকলৰ লগত কাম সমাধা

* Nehru, Autobiography, The Delhi pact, pp 255 / 56

কৰিলে; পাসন বা ব্যৱসায় বিষয়ক অলগো আন লাভ নকৰাইকে এখন বিশাল বাঁচ পৰিচালনাৰ যন্ত্ৰ চলালৈ, যিখন বাঁচই সকলো ধৰণৰ উৎপাদন আৰু বিতৰণে বিযন্ত্ৰণ কৰিছিল। যিসকলে চোভিয়েট কঠিয়া ইমান শূলবৰকে গঠিলৈ আৰু পৰিচালনা কৰিলে, সেইসকলৰ ভিতৰত লেনিন সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ। * মেঞ্জিম গৰ্কাৰ দৃষ্টিৰে আলোচনা কৰি নেহকই কৈছে যে লেনিন আছিল কামৰ মাহুহ, কামত বাহিবে তেওঁ আন একোকেই নাজানিছিল। বাহিক আড়ম্বৰহীন খণ্ডিতুল্য এই ব্যক্তিগৰাকায়ে গঠীৰ ভাবে বিশাস কৰিছিল সত্য আৰু সমতাৰ আৰু মাহুহৰ সাহসিকতাক। খণ্ডিতুল্য ধীৰ স্থিৰ হোৱা হেতুকেহে অপাৰ বিপদৰ মাজতো চোভিয়েট কঠিয়াক নতুন গঢ দিয়াৰ অঁচনি কাৰ্য্যকৰী কৰিব পাৰিছিল, আনকি যি সময়ত ১৯২১ চনত মঙ্গো নগৰো প্ৰতিবিপ্ৰীৰ হাতত পতন হওঁ হওঁ অৱস্থাত পৰিছিল, সেই সময়তে তেওঁ বাধাতামূলক ভাবে কঠিয়াৰ গাঁওঁ অঞ্চল ৰৈব্যতিকৰণ কৰিবলৈ উঠি-পৰি লাগিছিল। ** লেনিনৰ বহুমুখী প্ৰতিভা, কৰ্মপ্ৰেৰণা, সাহসিকতা, নিষ্পার্শ্বতা আদি নিৰ্দৰ্শনেৰ অলোচনা কৰাৰ পিছত বিখ্যাত সেখক বোমাৰোলাৰ উক্তিৰে সামৰণি মাৰি কৈছে, লেনিন “আমাৰ শতিকাৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ কৰ্মী আৰু সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ নিষ্পার্শ্ব মেতা।” ***

১৯২৭ চনত নেহক কঠিয়াৰ য'লৈ গৈছিল, যিহকে দেখিছিল, সকলোতে কেৱল বিশ্ব বিযুক্তহে হৈছিল। স্বদেশলৈ প্ৰত্যাবৰ্তন কৰি তেওঁ সেই বিশ্বজনক কথা, কাম আৰু ব্যক্তিসকলৰ বিষয়ে ভাৰতবাসীক বাতৰি কাকতৰ জৰিয়তে আভাস দিছিল আৰু তেওঁ কঠিয়া বিষয়ক অধ্যয়নত মন পাৰি দিছিল। ১৯৩৫ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীত লেখি শেৰি কৰা তেওঁৰ আঞ্চলীয়নীতি নেহকই কৈছে,—“বহুত দিনৰপৰাই মই সমাজতন্ত্ৰবাদৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈছিলোঁ, কঠিয়াৰ প্ৰতিও মোৰ অনুৰাগ আছিল। চোভিয়েট কঠিয়াৰ বহুত কথাই মোৰ ভাল নালাগে কঠিয়াৰ হিংসানীতি যিমানেই বেয়া নহওক, তাৰ লক্ষ্য আৰু ভিত্তি শাস্তি আৰু সহযোগিতা, জনসাধাৰণৰ অক্ষত স্বাধীনতা। ভুল আস্তি ঠায়ে ঠায়ে কৰিছে যদিও চোভিয়েট কঠিয়াই অসংখ্য বাধা অতিক্ৰম কৰিছে আৰু এক নতুন সমাজ ব্যৱস্থাৰ পিনে ক্ষীপ্ৰগতিত আগবঢ়িছে। অগতৰ বাকী অংশট যেতিয়া অৰ্থনৈতিক সংকটৰ মুঠিত লৰচৰ কৰিব মোৱাৰা হৈছে আৰু বহুক্ষেত্ৰত পিছ পৰি ৰহে, চোভিয়েট দেশত আমাৰ চৰুৰ আগতে এখন নহুন সমাজ গঢ লৈ উঠিছে। আমবোৰ দেশে যেতিয়া মৃত অতীতৰ মুঠিত ধৰ লাগি বৈ আছে, আৰু অতীতৰ কিছুমান অনাৱশ্যকীয় ভগ্নাবশেষ বক্ষা কৰাত শক্তি ব্যৱ কৰিছে, কঠিয়াই তেওঁতিয়া মহান লেনিনক অনুকৰণ কৰি ভৱিষ্যতৰ প্ৰতি লক্ষ্য বাখিছে আৰু কি কৰিব লাগিয় তাৰ কাৰণে চিন্তা কৰিছে। এই আক্ষাৰ আৰু বিবাদময় জগতত কঠিয়াৰ অস্তিত্ব উজ্জল আৰু আশাপ্ৰদ।”

* Nebra, Soviet Russia (Lenin), P. 39

** Ibid, PP. 42/48.

*** Ibid, P. 48.

নেহক সমাজতত্ত্ববাদ আৰু চোভিয়েট কঠিনাব প্ৰতি ইমান গভীৰ ভাবে আকৰ্ষিত হৈছিল বে তেওঁ সকলো কথা অক্ষভাবে সমৰ্থন কৰিবলৈও যেন সাজু আছিল। ওপৰত উল্লেখিত প্ৰসংগতে তেওঁ কৈছে,—

“বলশেক্টিকসকলে ভূল কৰিব পাৰে, কোনো গুৰুত্ব সমস্তা সহানুভাৱ কাৰণে সমাজতত্ত্ববাদ আমূল পৰিবৰ্তন কৰিব লগা হলে, সংস্কাৰ মূলক উপায়েৰে তাৰ পৰিবৰ্তন সমাধা কৰিব নোৱাৰিব। পিছত উন্নতি ইমানেই মহৱ নহওক লাগিলে, প্ৰথম খোজ দিঙ্গতে পূৰ্বপ্ৰচলিত ব্যৱস্থাবিলাক ভাণ্ডি দিবই লাগিব, কিয়নো, তাৰ প্ৰয়োজন শেষ হোৱাৰ পিছতো ভৱিষ্যৎ উন্নতিৰ পথত সি মহাভাৰ হৈ থাকে।” *

তেওঁ মাঝীয় ভাৱধাৰাৰ দ্বাৰা কিমান গভীৰভাৱে উদ্বৃক্ত হৈছিল তাৰো স্পষ্ট বিশৰ্ণু দিয়ে আছজীৱনীয়ে,—ঠিক মাঝ'বাদীৰ দৰে তেওঁ কৈছিল,—“বৰ্তমান উৎপাদন ব্যৱস্থাত বা সামুহিক সমাজ-ব্যৱস্থাত ধনী মানুহ আৱশ্যকীয়ও নহয়, বাঞ্ছনীয়ও নহয়। এওঁলোক প্ৰয়োজনৰ অভিবৃক্ত ভাৰ মাথেোন, আৰু উন্নতিৰ পথৰ হেঞ্চাৰ দৰে। ধনীসকলক মৰমীয়াল হৰলৈ উপদেশ দিয়া আৰু দুখীয়াসকলক কপালক ধিয়াই ভাগ্যত যি মিলে, সেয়ে তেৰে বুলি লৱলৈ, তাকে সাঁচি বাধি ধাবলৈ উপদেশ দিয়া ধৰ্মপ্ৰচাৰকসকলৰ পুৰণি ব্যৱসায় বৰ্তমান যুগত একেবাবেই অৰ্থহীন। মানুহই সমাধা কৰিবপৰা ব্যৱস্থাৰ সংখ্যা আজি কালি বহুত বাঢ়িছে। মানুহে আজি সাহসৰে আগতিক সমস্তাৰ সমূহীন হৈ তাৰ সমাধা কৰিব পাৰে। সবহৰাগ ধনীয়েই আজি সমাজ বৃক্ষত ব্যৱস্থাৰদৰে হৈছে, আৰু এই পৰৰ ধনেৰে ধনী হোৱা জাতিটো ধকামানে অকল বাধা সৃষ্টি কৰাই নহয়, সিইত মানুহৰ সকলো ধৰণৰ সম্পদৰ অতিপাত অপব্যয় মাত্ৰ। এই শ্ৰেণী আৰু যি ব্যৱস্থাত এই শ্ৰেণীৰ উদ্ভূত হয়, সি আচলাত শ্ৰম আৰু উৎপাদন ছয়োটাৰে অন্তৰায় হৈ থিয়ে দিয়ে, এফালে পৰৰ মূৰত থাই বৰ হোৱা। আৰু আনফালে খাবলৈ নোপোৱা নিয়মৱাব সৃষ্টি কৰিছে।”**

ইমানেই নহয়, ঠিক মাঝ' বা লেনিনৰ দৰে নেহকও শ্ৰেণীহীন সমাজ গঠাত আপোচ-মীঘাসাৰ সমৰ্থক মাছিল। মনেৰে তেৰে। আছিল বিপ্ৰৱী, বিপ্ৰৱৰ সহায়ত শ্ৰেণীহীন সমাজ গঠাত তেওঁ দৃঢ় সমৰ্থক,—“এনেদৰে আশা কৰাও উচিত নহয় যে পুৰণি আৰু নতুন সকলোবিলাক ব্যৱস্থাৰে দেৱল ভাস্তিৰি লৈ আপোচ কৰি এটা উভয় পন্থা গ্ৰহণ কৰিব পৰা হৰ। বোগ নিৰ্গ্ৰহ কৰি লৱই লাগিব, আৰোগ্যৰ উপায়ো নিৰ্গ্ৰহ কৰিবই লাগিব আৰু সেই অহুসৰি কাম কৰিব লাগিব বৈ থগাৰ সময় নাই, ভাবি ধাকিবৰো আজিৰি নাই। উভতি যোৱাৰ কথা ভাৰিবই নোৱাৰিব। সকলো ফালৰ পৰা বিচাৰ কৰি চালে মাথো একেটা ব্যৱস্থা সম্ভৱপৰ হৰ যেন অমুভৰ হয়, সি হৈছে সমাজ

* Nehru, Autobiography (Strugge), PP, 231/262

** Nehru, Autobiography (Paradoxes), P 520.

তাত্ত্বিক বাস্তব্যসমূহ। প্রথমে জাতীয় ভৌগোলিক সীমাব মাঝত আৰু পিছত সমগ্ৰ জগততে সেই ব্যৱস্থাৰে কিনা-বেচা কৰা, বস্তুৰ উৎপাদন নিয়ন্ত্ৰণ কৰা আৰু তাক জনগণৰ কল্যাণৰ কাৰণে বিতৰণ কৰা যিসকলে বৰ্তমান ব্যৱস্থাৰ শুধুগত সাভবান হৈছে, তেওঁলোকে আপনি কৰিলেই বুলিয়ে এটা জাতি বা সমগ্ৰ মানৱজাতিৰ কল্যাণৰ পথ কৰ্ত হব নোৱাৰে, ই স্পষ্ট কথা। যদিহে বাজনৈতিক আৰু সামাজিক অস্থানবিলাক তাৰ বাটত অন্তৰায় কপে খিয় দিয়ে, তেনেহলে তাক আঁতৰাবাই লাগিব। এই বাঞ্ছনীয় আৰু কাৰ্য্য-কৰী আদৰ্শক সক কৰি সেইবোৰৰ লগত আপোচ-মীমাংসা কৰিবলৈ গলে বিশ্বসন্ধানকৰা কৰা হব।”*

এনেদৰে সমতাৰ ভৌতি সমাজ গঠাৰ কাৰণে আৱশ্যক হলে শক্তি প্ৰযোগ কৰিবলৈও নেহকই আগ্রহ প্ৰকাশ কৰি ‘বাইন ই’ল্ড নাইবু’ৰ উক্তি সমৰ্থন কৰি কৈছিল,— “ যেতিয়া দুৰ্বলক শোষণ কৰে, তেতিয়া শক্তি প্ৰযোগ নকৰাকৈ তাক কেতিয়াও গুচাৰ নোৱাৰি।” ** নেহক গান্ধীজীৰ ‘হৃদয় পৰিবৰ্তন’ মংবো বিৰোধী আছিল। গান্ধীজীয়ে ধৰীক ‘গুৱাসৰক্ষা’ কৰিব বিচাৰ কথাও তেওঁ মনেৰে সমৰ্থন কৰা নাছিল। অৱশ্যে গান্ধীক দেখদেখকৈ বিৰোধিতা কৰাৰ সাহসো তেওঁ দেখুৱাৰ পৰা নাছিল। কিন্তু মাঝীয়ে আদৰ্শেৰেহে নতুন সমাজ গঠি তুলিব বিচাৰিছিল। নেহকই কৈছিল,—“আমাৰ উদ্দেশ্য হ’ল শ্ৰেণীহীন সমাজ, য’ত সকলোৰে অৰ্থনৈতিক স্থিবিচাৰ আৰু স্থিধাৰ সমান হব। এনেকুৱা ভিত্তিৰ ওপৰত সমাজ পৰিকল্পনা কৰিব লাগিব, যিয়ে মানৱ জাতিক সমূজকি আৰু সংস্কৃতিৰ ওখ খাপলৈ লৈ যাব। মানসিক উৎকৰ্ষ সাধন কৰিব, সহযোগিতা, নিষ্পার্থপৰতা আৰু সেৱাৰ ভাবেৰে অশুল্পাপিত কৰিব। সদিচ্ছা, প্ৰেম আৰু প্ৰকৃতকপে কাম কৰাৰ আকাঙ্ক্ষা জগাই তুলিব, পৰিষ্ঠিতি সি ঐগ সমগ্ৰ জগতৰ ব্যৱস্থাত পৰিণত হব। সন্তুষ্ট হলে ভজ্জভাবে,—প্ৰয়াজন হলে বলেৰে, এই বাটৰ অভ্যোক ডাল হেঞ্জাৰ আঁতৰাব লাগিব। বলপ্ৰয়োগ যে প্ৰায়েই কৰিব লাগিব, সেই দ্বিয়ে সন্দেহ নাই। কিন্তু প্ৰযোজন হলেও ঘূণিত বা নিৰ্ভূত ভাবে বলপ্ৰয়োগ কৰিব নালাগিব, কৰিগ বাধা আত্মবোৱাৰ কাৰণে কোনো উত্তোলন স্থষ্টি নকৰাকৈ তাক প্ৰয়োগ কৰিব লাগিব। বলপ্ৰয়োগ কৰি বাধ্য কৰাৰ সময়ত যিমানদূৰ সন্তুষ্ট সীমাবদ্ধভাৱে এনেদৰে তাক প্ৰয়োগ কৰিব লাগিব যাতে, অতি কম অঞ্চায় কৰা হয়।”***

অৱশ্যে নেহক আছিল ভাৰতীয়। সেয়ে তেওঁ বিশ্বাস কৰিছিল,—“ভাৰতত সমাজ-তন্ত্ৰবাদ গঠি তুলিবলৈ হলে ভাৰতীয় অৱস্থাৰ মাজেদিহে তাৰ বিকাশ সাধন কৰাৰ

* Nehru, Autobiography (Paradoxes), PP 522/28

** Nehru, Autobiography (Conversion or Compulsion) P. 544

*** Ibid, PP. 551/52

লাগিব।” * একে প্রসঙ্গতে গান্ধীজীয়ে ভাবতক কৃষি অধ্যান বাস্তুহিচাবে বর্খাৰ কথা আলোচনা কৰি নেহকই আয় লেনিনৰ দৃষ্টিবে কৈছিল,—“আমি ষাইকৈ খেতি-বাতিকে কৰিব লাগিব আমাৰ শিল্প বাণিজ্যৰ শ্ৰীবৃদ্ধিও কৰিব লাগিব।”

সমাজতন্ত্রবাদৰ প্ৰতি ঢালখোৱা তেওঁৰ সুন্দৰ মনোভাৱ ব্যক্ত কৰি কৈছিল,—“মাৰ্ক্স’ৰ বচনাই হওক বা আনৰ বচনাই হওক, দৈৰ্ঘ্যৰ প্ৰেৰিত ধৰ্মপুধিৰ দৰে বিনা বিচাৰে গ্ৰহণ কৰিব লাগিব, মেনিকৰ নিচিনাকৈ তাক মানিব লাগিব, তাকে নকৰিলে পাবত বুলি মাঝৰে কৰ, মই কৰমে কৰমে সমাজতান্ত্ৰিক দৰ্শনৰ ফালে ঢাল থাইছো।” ** এই ক্ষেত্ৰত নেহকই কৈছে,—“কৰ্মপন্ধতিবোৰৰ কোনো যথানিৰ্দিষ্ট অপৰিবৰ্তনীয় পথ নাই,— অৱস্থাৰ লগত তাক ধাপ খুৱাই লব লাগিব। ইয়েই লেনিনৰ অভিমত আছিল আৰু তেওঁ পৰিবৰ্তিত অৱস্থাৰ লগত অভি নিপুণ ভাবে কামৰ সামৰণ্য খুঁটুৱাই তাকে শ্ৰমণ কৰিছে। তেওঁ আমাক কৈছে, কোনো এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ত ঘটা কোনো বাস্তৱ অৱস্থাৰ সেই সময়ৰ গতি আৰু প্ৰকৃতি খবচি যাবি কৃহিয়াই নোচোৱাকৈ সংঘৰ্ষৰ সুনিৰ্ণিত উপায় কি তাৰ সমাধান দিবলৈ ঘোৱা মানে যাঞ্জায় পথবপৰা একেবাবে আতিৰি ঘোৱা। একোৱেই চৰম সত্য নহয়, পাৰিপাপ্তিকতাৰ পৰা আমি সততে শিক্ষা লাভ কৰিব লাগিব।” *** নেহকই এনে উদাৰ আৰু পৰিপূৰ্ণ সমাজতান্ত্ৰিক নেতা লেনিনত বাহিবে আন কোনোকো দেখা নাই। সেয়ে তেওঁ একে প্ৰসংগতে গভীৰ নিষ্ঠাবে উল্লেখ কৰিছে,— “সন্তুষ্টঃ একেজন লেনিনেহে মাত্ৰ পৰিপূৰ্ণ মানৱ জীৱন অঙ্গাঙ্গী ভাবে উপলব্ধি কৰিছিল আৰু তাৰ ফলত তেওঁৰ কামবিলাক ইমান প্ৰভাৱশালী হব পাৰিছিল।

লেনিনৰ চোভিয়েট কঢ়িয়াৰ বিষয়ে নেহকই অনুৰূপ গভীৰ অৰ্দ্ধা, কাৰণ, “বৰ্তমান কঢ়িয়াৰ পৰিচালকসকলৰ পক্ষে এটা ডাঙৰ কথা কৰলগা হৈছে যে, তেওঁলোকে ভুল স্বীকাৰ কৰিবলৈ কেতিয়াও ভয় নকৰে। পিছুৱাই গৈও তেওঁলোকে আকো নতুনকৈ গঢ়ি তুলিব পাৰে আৰু তেওঁলোকৰ আদৰ্শ সদায় সমুখত বাধে।” ****

লেনিন, চোভিয়েট কঢ়িয়া আৰু সমাজতন্ত্রবাদৰ বিষয়ে নেহকই আৰু বহুতো শেখিছে, কৈছে, লেনিনৰ আদৰ্শেৰেই তেওঁ পাতনি মেলিছিল ঘাবৈন ভাৰতৰ পাঁচছৰোয়া পৰি-কল্পনা। কিন্তু তেওঁৰ নাছিল লেনিনৰ সন্দৃশ সাহস, দৃঢ়তা আৰু দূৰদৃষ্টি, সেয়ে তেওঁ লেনিনৰ আদৰ্শত ভাৰত গঢাত অসমৰ্থ হৈব'ল। নেহকৰ ভাৰত বুৰ্জোৱা-গণতন্ত্ৰত পতিত হৈ থাকিল, ধনী আৰু সুবিধাৰাদীৰ অত্যাচাৰ-নিপীড়ন ভাৰতৰ পৰা নৌতৰিগ, দৰিদ্ৰ কৃষক-বনুৱা কেৱল অধিক দৰিদ্ৰ আৰু অৱহেলিত হৈয়েব'ল। কিন্তু তথাপি অৱহৰণাল নেহকই চোভিয়েট কঢ়িয়া, লেনিন আৰু সমাজতন্ত্রবাদক বিশেষকৈ ভাৰতবাসীৰ মানত

* Nehru, Autobiography, (Some Recent Happenings) P 589

** Ibid, P 591.

*** Ibid, P 592

**** Ibid, P 598.

হিন্দী সাহিত্যক লেনিন :—কচ-বিপ্লবৰ বিষয়ে সত্য-তথ্য অচাৰ কৰা প্ৰথম হিন্দী আলোচনীৰপে অভিহিত কৰা হয় ‘অভ্যন্তৰ’ আৰু ‘মৰ্যাদা’ক। সম্পাদনা কৰিছিল পণ্ডিত কৃষ্ণকান্ত মালব্যাই। চোভিয়েট কচিয়া শক্তিৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত হোৱাত পণ্ডিত মালব্যাট গান্ধীমণকাৰীক গবিহোৱা দি লেখিছিল—“বলশেভিকবাদৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ কৰাৰ অৰ্থ কৃষ্ণকান্ত মালব্যাই। অকৃততে, বলশেভিকবাদৰ বিৰুদ্ধে আক্ৰমণৰ অৰ্থ হ'ল, সমাজতন্ত্ৰৰ শোৰত আক্ৰমণ আৰু ইয়াৰ অৰ্থ হল দাবিদ্যৰ মূল উৎস জীৱাই ৰখা আৰু যুদ্ধৰ সৰঝাৰ উৎসাদন কৰা।”

সেই এক বছৰবে ৩১ মেৰ দিনা এটা প্ৰবন্ধত পণ্ডিত মালব্যাই লেখিছিল—“বলশেভিকসকল বিচাৰে একমাত্ৰ হৃথকাবাৰ আৰু মেহনতী মাখুহেশহে পৃথিৰীখন শাসন কৰা উচিত আৰু এওঁলোকেই ধৰ্মানন্দ আৰু বৈদেশিক নৌগণ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব লাগে।” ১৯ চেন্দৰ্শবত প্ৰকাশিত আন এটি আলোচনা ‘বলশেভি দাবি আৰু ইয়া-এচৌ জাতিসংঘ’ শিতানৰ আলোচনাত লেখিছিল, বলশেভিকবাদৰ একাশ আৰু শীৱা নথে কেতিয়াও তেওঁলোকৰ অনিষ্ট সাধন নকৰে। আনন্দিক, তেওঁলোক যদি শ্যাম শিঙ্কা অশুধায়া নিজে কাম কৰাটো অসমৰ নহোৱা, তেওঁলোকৰ বিশ্ব বাঙ্গলেটো অবস্থাৰ কাৰণে ইয়াৰপৰা সুযোগ গ্ৰহণ কৰিব পৰা অবস্থাত তেওঁলোক নাখাকিলে, যিমনলৈ তেওঁলোকৰ সমস্ত মানৱীয় অধিকাৰ প্ৰাপ্ত কৰিবে আৰু ধিসকাল নিয়ন্ত্ৰণ দাবৰমূলক কাৰ্য্য’ল গে ইয়াৰ বিৰোধিতা কৰি অনে বেঁচি পৰিমাণে নিজেৰ গত্ততা আৰু দুঃখ। আৰু একাশ কৰিবে, তেওঁলোক সেইসকল লোকৰদ্বাৰা বিদ্ধগণামা হৰ নালাগব।”

এই সময় ছোৱাৰ ভাৰতীয় আলোচনাৰ আৰু বাদৰি কাৰ্য্যসংঘৰ কেৱল লেনিন বা বলশেভিকবাদৰ বিষয়ে প্ৰচাৰকার্য কৰাই তৃষ্ণ হোৱা নাথৰে, কচিয়াৰ বিশ্বৰ ইতিহাসো বাইজ্ব আগত তুলি ধৰিছিল। কাণপুৰৰ পৰা অবাশিষ্ট শ্ৰভা’ তেনে এখন হিন্দী আলোচনাৰ। ইয়াত শ্ৰীপ্ৰতাঙ্গঃ চট্টোপাদায়ে অষ্টাদশ শতিকাৰ দুগৰাৰী

তা

বিশিষ্ট কচ বিপ্লবা নিকোলাই আইভানভিচ নাভকভ আৰু আলেকজেঙ্গেওৰ নিকোলাইভভ বাদিচেভৰ বিষয়ত আলোচনা কৰিছিল। ‘শ্ৰভা’ৰ বৃকৃত পুস্তিন প্ৰযুক্তে বিপ্লবী কচিয়ান কবিসকলৰ কৰিতাৰ হিন্দী অনুবাদো প্ৰকাশ কৰিবলৈ লৈছিল।

হিন্দী ভাষাত লেনিন আৰু কচ বিপ্লবৰ বিষয়ে পুৰ্বি বচনা হৈছিল। বামশংকৰ আবস্থিৰ ‘বলশেভিক বাহুকৰ খন লেনিন বিষয়ক ভাৰতীয় ভাষাৰ এখন প্ৰাচীনতম পুথি। বৎকে পুথিখনৰ প্ৰথম পৃষ্ঠাতে প্ৰেৰিতেছে, “এৰেহে লোনন, যি বিশ্বৰ অসমতা দূৰ কৰিলে, সাম্যবাদৰ বিজয় শখত ফুঁ দিলে।” ১৯২০ চনত ‘কচ কৰি বাঙ্গলাভাষা’ (কচ-বিপ্লব) শীৰ্ষক আন এখন পুথি হিন্দীত প্ৰকাশ হৈছিল। সোমদণ্ড বিপ্লবকাৰ নামে এগৰাকী লেখকে ১৯২১ চনত বচনা কৰিছিল ‘কচকা পুনৰ জন্ম (কচিয়াৰ পুনৰ জন্ম)’ আৰু ১৯২৩ চনত বিশ্বজৰনাথ জিজাই বচনা কৰিছিল কচমে যুগান্তৰ’ (কচিয়াত যুগান্তৰ) নামে

ଆମ ହୁଏ ସତ୍ୟଜ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ କଟିଆ ବିଷୟକ ପୁର୍ଖ । ସେଇ ଏକେ ସହବତେ ଆଗନାଥ ବିଦ୍ୟାଲଙ୍କାରେ ବଚନା କବେ ‘କୁଚକୀ ପଞ୍ଚାଯତୀ ବାଜ’ (କଟିଆର ପଞ୍ଚାଯତୀ ବାଜ) ।

ବାମଶଙ୍କର ଆବଶ୍ତି ହିନ୍ଦୀ କାକତ ‘ବନ୍ଦମାନ’ର ସମ୍ପାଦକ ଆଛିଲ । ଏହିବେ ‘ବଳଶୈଭିକ ହାତୁକର’ କିତାପଥନ ବଳିକତାର ‘ପୁନ୍ତକ ଭାଣ୍ଡାର’ ନାମେ ଅମୁଷ୍ଟାନଟିଯେ ପ୍ରକାଶ ଦିବିଛି । ଲେଖକ ଆବଶ୍ତି ସଂଗ୍ରହତଃ ମାଝ୍ୟବାଦୀ ନାହିଁଲ । କାବ୍ୟ ୧୭୮ ଆଧ୍ୟାତ ମଞ୍ଚର୍ଣ୍ଣ ଏହି ପୁର୍ଖିତନ୍ତ ଲେନିନ ଆକୁ କୁଚ ବିପରିର ବିଷୟରେ ହୁଇ ଏଟା ଅନୁକ୍ତ ତଥ୍ୟଓ ଆହେ ବୁଲି ଭବାବ ଯୁଦ୍ଧ ଆହେ । ଉଥାପି ଲେନିନର ତୁମ୍ହସୀ ଅଶ୍ଵସା ପୁର୍ଖିତନ୍ତ ପାତେ ପାତେ କୋଦିତ । ଲେନିନର ଜୀବନୀ, କର୍ମପ୍ରେବଣା,

ବାମଶଙ୍କର ଆବଶ୍ତି ଗତି ତୋଳା ଅଜ୍ୟେ ସଂଗଠନ ଆଦିବ ବର୍ଣ୍ଣା ନିଖୁଟ, କିନ୍ତୁ ଆଲୋକିକ ଭିତ୍ତିତ ତୁଲି ଥରି ଶେଷତ ସାମବଣି ପେଲାଇଛେ,—“ଏକେ ସମୟତେ ସମ୍ବନ୍ଧ ବିପର୍ବମୁଖୀ କବି ତେଣୁ ସକଳୋ ଜ୍ଞାତିକ ମୁକ୍ତ କବିବ ବିଚାର । ତେଣୁ ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରୀମିର ହାତତ କମତା ଅର୍ପଣ କରିବ ବିଚାରେ । ମିଜର ଶ୍ରୀବର ଘାମ ପେଲାଇ ଉପାଜନ ନକରା କୋମୋ ମାମୁହକେଇ ତେଣୁ କଟା ଏଟୁକୁବାଓ ଧାବଲେ ଦିବଲୈ ଟିଚ୍ଛା ନକରେ ।” ଏଠାଇତ ବଳଶୈଭିକବାଦର ବିଷୟ କୈଛେ, — ତୁମ୍ହୀର ଡେଇ ଯୋରା ଶୁକାନ କୁଟୀଡୋଖର କାଟ ଅନାବ କାବଣେ ନହଯ, ସେଇ କୁଟୀଡୋଖରତ ଅଲପ ଲୋଖ ବା ମାଥନ ସାନି ଦିଯାବ କାବଣେହେ ବଳଶୈଭିକବାଦେ ଆମାକ ଶିକ୍ଷା ଦିଛେ । ଏଯେ ହୁଲ ବଳଶୈଭିକବାଦର ଗୁର୍ଚାର୍ଥ ।”

ଆବଶ୍ତିର ବଚନାତ ଠାଯେ ଠାଯେ କୁଟା ବିଚ୍ଛୁତି ଆହେ ସଦିଓ, ସକଳୋ କଥା ନିଷ୍ଠା ଆକୁ ଆନ୍ତରିକତାରେ କୈ ଯୋରାବ ପରା ଅଭୂତର କବିବ ପାବି ସେ ବିପରିର ପ୍ରଥମ ଅରସ୍ତାତେଇ ଲେନିନ ଆକୁ କୁଚ ବିପରିର ପ୍ରତି ଭାବତୀଯମକଳ କିମାନ ଗଭୀର ଭାବେ ଆକୃଷ ହୈଛିଲ । ଅରସ୍ତେ ଆପେକ୍ଷିକ ଭାବେ ଅଲପ ପିଚତ ବଚନା କବା ପୁର୍ଖ ବା ଆଲୋଚନା ପ୍ରାୟେ ଆସୋରାହ ଶୁଣ୍ଟ ।

ଆଗନାଥ ବିଦ୍ୟାଲଙ୍କାରର ‘କୁଚକୀ ପଞ୍ଚାଯତୀ ବାଜ’ ନିଭୁଲ ତଥ୍ୟ ପାତିବ ଗୁପତ ବଚିତ । ଇହାତ କଟିଆ-ଭାବତର ଜନଜୀବନର ତୁବରହ୍ତାର ତୁଳନାଗୁଳକ ଅବହାବ ଆକୁ ଶାସକମଣ୍ଡଲୀର ନିର୍ତ୍ତୁବ

ଆମର୍ଯ୍ୟାଚାବର କଥା ସାହସରେ ଆଲୋଚନା କବି ଶେଷତ କୈଛିଲ ସେ ଲେନିନର ନେତୃତ୍ବଧୀନ ବଳଶୈଭିକ ଦଲେ କୁଚ ଜନସାଧାରଣକ ମୁକ୍ତ କରାବ ଦବେ, ଭାବତ୍ତୋ ଏକେ ଆମର୍ଯ୍ୟାଚାବ ଜନଗଣକ ମୁକ୍ତ କବିବ ପାବେ । ଆବଶ୍ତିକବାଦର ନିଜର ଭାବାତ, — ବଳଶୈଭିକମକଳ ଜନସାଧାରଣର ପ୍ରତି ବିଶ୍ଵକ୍ରମ ଆଛିଲ ଆକୁ ଲେନିନ ଆଛିଲ ଏକ ମହାନ ଆସ୍ତାବ ଲୋକ ।” ଲେନିନର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକତାର ପ୍ରତି ସମ୍ବନ୍ଧ ଜନାଇ ଲେଖିଛେ,—“ଏବାବ ତେଣୁ (ଲେନିନେ) ସଠିକ ଭାବେଇ କୈଛିଲ, — ‘ଆମି କଟିଆତ ସମାଜତତ୍ତ୍ଵର ପାତନି ମେଲିଲେଁ, ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଆକୁ ସାମାଜିକବାଦର ମୂଳ ଉଚ୍ଚେଦ କରିଲେଁ । ଅକଳ ମେଯେ ନହଯ, ଆମି ଏକ ନତୁନ ସଂଗ୍ରହନେ ଗତି ତୁଲିଲେଁ । କିନ୍ତୁ ସମ୍ବନ୍ଧ ପୁର୍ଖିବୀର ଶ୍ରମିକ ଆକୁ କୁର୍ବକମକଳେ ସେତିଆଲୈକେ ସହାଯ ନକରେ, ତେତିଆଲୈକେ ଜମିଦାର ଆକୁ ପୁଞ୍ଜିପତିବ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାଶନର ଦ୍ୱାରା ନିଷେଷିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ପୁର୍ଖିବୀର ମାମୁହକ ସମାଜତତ୍ତ୍ଵର ଏହି ଗହଜୋପାଇ ମଞ୍ଚର୍ଣ୍ଣକପେ ଛଁ । ଦିବ ନୋରାବେ । ଏବେ

সময় আছিছে, সমগ্র বিশ্ব অধিক ধৈর্যী আৰু কৃষকসকলে নিজক মুক্ত কৰিব আৰু আমাৰ বিপ্লব সকল কৰি ভুলিব।”

গণেশ শংকৰ বিষ্ণোৰ্ধী আ'ন এগৰাকী বিশিষ্ট ভাৰতীয় সাংবাদিক। তেওঁ লেনিন, কচ-বিপ্লব, চান্ডিয়েট দেশ, আৰু চোকিয়েট শাসন প্ৰভৃতিৰ বিষয়ে বানা আলোচনা লেখি কৃথিৰ দশকতে প্ৰকাশ কৰিছিল। এনে বচনাৰলীৰ ছটা শ্ৰেষ্ঠ সংকলন হ'ল,—‘গণেশ শংকৰ বিষ্ণোৰ্ধীকে শ্ৰেষ্ঠ নিবক্ষ’ আৰু ‘কৰ্মবীৰ গণেশ শংকৰ বিষ্ণোৰ্ধী।’ পিছৰ সংকলনটোত ‘ইয়াতেই শুই আছে সেই মহান বিশ্বসকাৰী’ শীৰ্ষক লেনিনৰ বিষয়ে আলোচনা এটা গণেশ শংকৰ বিষ্ণোৰ্ধী সন্নিবিষ্ট হৈছে। তাত লেনিনৰ বিষয়ে লেখিছে,—“সন্তুষ্টতা: এনে গণেশ শংকৰ বিষ্ণোৰ্ধী এজন দ্বিতীয়ে ব্যক্তি নাই, যাক ইমান আলোচনা কৰা হৈছে, ইমান ঘৣ। আৰু ভয় কৰা হৈছে। একে সময়তে, আন কোনো এনে মহান ব্যক্তি বোধকৰে। কেতিয়াও নাছিল, যাৰ হাতত তেওঁৰ দেশৰ মাঝতে তেওঁলোকৰ সকলো পূৰ্ণ আচ্ছাৰে সমৰ্পণ কৰিছিল। লেনিন আছিল বিপ্লবৰ প্ৰতিগৃহিৎ।” এই প্ৰবন্ধটো হিন্দী কাকত ‘প্ৰতাপ’ৰ ১৯২৫ চনৰ ১৫ জুন সংখ্যাত প্ৰকাশ হৈছিল। ‘বলশেভিক বাদৰ চৌ’ খিতানৰ আন এটা আলোচনাত বৈদেশিক ৰাষ্ট্ৰৰ ইন্দ্ৰিয়ে প্ৰসঙ্গত কৈছিল,—“এই ষটৰাবৰোৰ ষটা দেশখনৰ পৰা বহুত দুৰত ধকা আমাৰ কাৰণে কোন পক্ষ সত্য জনাটো টান। কিন্তু এই বিষয়ে সন্দেহ নাই যে, বলশেভিকবাদ কেৱল আবেগৰ বুদ্ধুম নহয়। বিশ্ব ইতিহাসত ইয়াৰ স্থান অক্ষুণ্ণ থাকিব আৰু ভালোমান দেশৰ কাৰণে ইয়াৰ প্ৰভাৱৰ পৰিপৰা মুক্ত ধকা অসম্ভৱ হব।”

‘প্ৰতাপ’ প্ৰকাশনে ১৯২৫ চনত ভূদেৱ বিষ্ণোৰ্ধকাৰৰ ‘স্বাধীনতাকে পূজাৰী’ নামে আন এখন পুথি প্ৰকাশ কৰে। এই পুথিৰন্তৰে কচ-বিপ্লব আৰু তাৰদ্বাৰা সংঘৰ্ষিত ভূদেৱ বিষ্ণোৰ্ধকাৰৰ পৰিবৰ্তন স্বাগতম জনোৱা হৈছে। এঠাইত লেখিছে,—“বিপ্লব নতুন কথা নহয়। কিন্তু কচ বিপ্লব কুৰি শতিকাৰ এক অদ্বিতীয় ঘটনা।

কচ-বিপ্লবৰ ফিবিঙ্গতি সমগ্ৰ পৃথিবীতে উফৰি পৰিষে। পৰাধীন জাতিবোৰ ওপৰত ইয়াৰ প্ৰতিক্ৰিয়া হৈছে। এই কথা গোপনীয় নহয় যে কচিয়াই বিশ্ব সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক প্ৰগতিক বিবাটকাপ হৈচা দিছে। অবস্থাৰ পৰিবৰ্তন হৰলৈ বাধ্য, যদিও এই পৰিবৰ্তনে ‘কোনফা’ল ঢাল লব শোৱাটো টান। তথাপি এই কথা অত্যন্ত স্পষ্ট যে উপনিবেশবাদীসকল কেতিয়াও শাস্তি ধাৰিবলৈ নাপায যোৱা হই-তিনিশ বছৰ জুৰি কচিয়া আছিল বিবাট নবহত্যাৰ লৌলাভূমি। জাৰুত্ব বিলোপ কৰাৰ লগে লগে কচিয়াই সেইবিলাকৰ উচ্ছব সাধন কৰিছ মাৰ। স্বাধীনতা প্ৰিয়তাৰ কাৰণেই এইটো সন্তুষ্টিৰ হৈছে। স্বাধীনতা জীৱনৰ কাৰণে পোহৰৰ দৰে আৰু স্বাধীনতাৰ ওপৰতেই পৃথিবীখন বৰ্তি আছে। স্বাধীনতা সাহসীসকলৰ দাবী।”

১৯৩০ চনত দেৱৱৰত শান্তীৰ ‘ধৰ্মমান কচ’ পুথিৰন প্ৰকাশ হয় এগাহাবাদৰ পৰা।

**কচদেশ্বর বিষয়ে সকলো কথা আলোচনা করার লগতে লেনিনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি
সেবৰত শাস্ত্ৰী**   **পুথিখনত কৈছে,—** “লেনিন আছিল এক অৱিতীয় পুৰুষ অতুলনীয়
আৰু মহান। দেশৰ অধিনামীসকলৰ সেৱাত তেওঁ সকলো তাগ
কৰিছে।” সকলা কথা গভীৰ নিষ্ঠাৰে বণাই শেষত ইয়’কো কৈছে যে “চোভিয়েট
বাস্তুখনৰ বৰমৰীয়া হোৱা সহেও কেউ এজন সাধাৰণ ভ্ৰমিকৰ দৰেহে জীৱন ঘাপন
কৰিছিল।”

১৯৩৪ চনত প্ৰফ়েশ তন সদানন্দ ভাবতীৰ ‘মাঠাজ্বা লেনিন’। এই পুথিখনৰ পাতনিত
ভাৰতীয়ে লেখিছে,— “লেনিন কেৱল কঢ়িয়াৰে নহয়, সমগ্ৰ বিশ-
সদাৰম্ব ভাৰতী
মানবতাৰে। কেৱল কাৰ্যাকৰ্মালে পৰাগ কৰে যে লেনিন সাধাৰণ মানুহ
নাছিল, এজন অসাধাৰণ পৰাক্ৰম সাৰাংশ কৰাম সমাধা সম্ভবপৰ হৰ পাৰে।”

জি কে সিঃএ . ফি।। ‘লেনিন’ সি।।ৱ গ্ৰন্থৰ বৰ্ণ প্ৰকাশ হৈছিল ১৯।।।। চনত।
এই পুথিখনৰ পাতনিত ॥ কৰা যায় যে মেট দমত ভাৰতী ভৰ ভিন প্ৰাঞ্চ জনপ্ৰিয়
চৰকাৰ গঢ়ি উঠা চাৰিমে চৰৎ এ পৃষ্ঠাপোঁ।।। ত সমাজতন্ত্ৰশৰ্মণ বিবৰ ৮৮। আৰু হঠাৰ
কৰাৰ স্বচ্ছ হৈছিল, দিন’ৰ চৰকাৰৰ পৃষ্ঠাপোঁ।।। ত সমাজতন্ত্ৰশৰ্মণ বিবৰ ৯৯। আৰু জানুৱাৰী
মাহৰণ্ডৰা ‘চিঙ’ৰী’ নামে হিন্দী আলোচনী এখনো প্ৰকাশ হৈছিল।

জি, কে, সিঃংহ
ইয়াত হাতুৰীসহ এজন ভ্ৰমিক আৰু কাঁচিসহ এজন কষকৰ নজাৰে
এটা পূৰ্ণপৃষ্ঠা প্ৰতি সংখ্যাত প্ৰকাশ হৈছিল। ১৯৩০ চনৰ আনন্দামানৰ কাৰাগাবৰপৰা
মুক্ত হৈ অহা শাৰ বাৰ্থ ব আছিল ইয়াৰ সম্পাদক আৰু জি কে সিঃংহ আছিল সহকাৰী
সম্পাদক। এইখন আলোচনাতে সিঃংহৰ ‘লেনিন’খন হোৱাকৈ প্ৰকাশ হৈছিল।
২য় মহাযুদ্ধ আৰম্ভ হোৱাৰ শৰণ লাগ জনপ্ৰিয় চৰকাৰে পদত্যাগ কৰাত এই কাকত
আৰু ছাপৰাল বৃঢ়ি চৰকাৰে নিমিন্ত আন বাজ্জ্বযাপু কৰে এটা অনুষ্ঠানৰেই শেষ
সৃষ্টি ‘লেনিন’। তেতিয়ালৈনে হিন্দী ভাষাত প্ৰকাশিত পুথিৰোৰৰ ভিতৰত ইয়াত
লেনিন বিষয়ক স্বাতোনৈতিক বিশুদ্ধ তথ্য প্ৰকাশ কৰিছিল।

১৯৫৯ চনত দিলোৰ পিপল্যু শাৰিচি হাটৰখনৰ প্ৰকাশিত বাহল সংকল্প্যায়নৰ
'লেনিন'খনো ভাৰতত লেনিন বিষয়ক পথিবাৰৰ ভিতৰত উন্নেখযোগ্য। সম্পত্তি হিন্দী
ভাষাত অস্থা আলোচনা দিলোচনাৰ উপৰি লেনিন বিষয়ক বহুতো
বাহল স'কৰ্ত্ত্যায়ন
পুথিযো বচনা হৈছে। হিন্দী সাহিত্যাত লেনিন আজি সম্ভৱতঃ সকলো
কালতৈকৈ বেঁচি জনপ্ৰিয়।

দক্ষিণ ভাৰতৰ সাহিত্যাত লেনিনঃ— লেনিন, বচ বিপ্লব, বলৈশ্বিকৰাদ আদিয়ে
সৰ্বপ্ৰথম দক্ষিণ ভাৰততেই বেঁচীক প্ৰভাৱ পিণ্ডাৰ কৰিছিল বুলিব পাৰি। আলোচনা
কৰমে ‘লেনিন কিয়াণ গোজেট’ আৰু আন কেইথমন্মান দক্ষিণ ভাৰতৰ আলোচনী আৰু
বাতৰি কাকতৰ এই বিষয়ক ভূমিকাৰ কথা উন্মুক্তিপূৰ্ব অহা হৈছে। এই আলোচনী বাতৰি

কাকতবোৰ উপৰি নামা জনে লেনিন, কচ-বিপ্লৱ আদিৰ বিষয়ে কবিতা, কাব্য, জীৱনী আৰু
ভাস্ব আদি মূর্তি
সমালোচনামূলক পুঁথি বচনা কৰে। তামিল কবি ভাস্বৰ আদি গতিয়ে
তেওৰ কবিতাৰ বিষয় হিচাবে লৈছিল, প্ৰথানকৈ, বলশেভিকবাদ,
লেনিন, তেওৰ প্ৰতিভা আৰু ব্যক্তিষ্ঠ, মহাআগামী, ইত্যাদি। এইজনা কবিয়ে ‘লেনিনৰ
গান’ নামে কবিতাত প্ৰেল আবেগেৰে প্ৰকাশ কৰিছিল,—

“তুমিয়েই সেই ঝৰি
ধি জনৰ হ'ল আবিৰ্ভাৱ
ধৰ্ম কৰিবলৈ,
অস্থায়ৰ প্ৰতিমূৰ্তি জাৰি
আৰু তেওৰ বংশধৰ সকলক।”

এটা কবিতাত মহাআগামী আৰু লেনিনক তুলনা কৰি কৈছে যে, এওলোক দৃঢ়নৰ
ভিতৰত সকল-বৰ নিৰ্ণয় কৰা টান, নিজৰ নিজৰ ক্ষেত্ৰত ছয়োজনেই বৰ। ক'ত কি পথ
গ্ৰহণ কৰা উচিত, সেই বিষয়ে কবি জনাই কৈছে যে কাৰ্যা অনুসৰি পথ লোৱাহে
উচিত,—

“অশিষ্টক ধৰ্ম কৰা প্ৰয়োজন।
সূৰ্যৰ কৰণ হয় প্ৰফুল্লিত
মাত্ৰ দূৰ কৰি অনুকাৰ ॥”

তামিল কবি কে, কাট্টাপাইও লেনিনৰ বিষয়ে কবিতা বচনা কৰিছিল। এটা
কবিতাত কবি কাট্টাপাই কৈছে,—

‘লেনিন। যেতিয়াই মই ভাৰী তোমাৰ কথা,
তপত তেজৰ শ্ৰোত বয় মোৰ অন্তৰত।
তোমাৰ নামটি হয় বজ ধৰনিৰ দৰে বজাৰ কাৰণ
তোমাৰ সাম্যৰ শিক্ষাটি বাবদৰ দৰে
দাহ কৰে স্বাধৰণৰ মাহুহৰ প্ৰাসপ্ৰণতা
নিঃস্বার্থপৰতাৰ বহিয়ে দহিব অন্তৰখনি।’

“কচিথাত হৃষীয়াৰ মুক্তিদাতা নিকোলাই লেনিন”, পুঁথিন তামিল ভাষাত বচিত।
ইয়াৰ বচক ‘গোৰখ’ আৰু প্ৰকাশক ‘কৃষ্ণক সংগ্ৰহ’। মহীশূৰৰ এখন ভিতকৱা
গাঁৰিবপৰা ১৯২৩ চৰত বচিত এই কিতাপখন লেনিনৰ মৃত্যুৰ আগে আগে প্ৰকাশ
হৈছিল। ইয়াত লেনিন, কচ-বিপ্লৱ আৰু তাৰ তাৎপৰ্যৰ বিষয়ে নিষ্ঠাবে আলোচনা
কৰি এঠাইত কৈছে—“এই বিৰাট জয়ৰ হৰ্জ্য নিমাদ সকলো দেশত্বেই প্ৰতিধৰণিত হ'ব
আৰু অমিক শ্ৰেণীৰ সংগঠন সমূহলৈ আনিব অতুল দৃঢ়তা, তেনেধৰণৰ কাম-কাজলৈ
তেওলোকক দীক্ষিতও কৰিব। নিজৰ শ্ৰেণী পতাকাৰ তলত (সন্ধিতাত্ৰিক) সংঘবন্ধ হৈ
প্ৰতিটো অমিক সংস্থাই তেনেধৰণৰ বিজয় লাভ কৰিব ১০০ক বিপ্ৰে সমস্ত বিশ্বত ঘোষণা

কবিলে যে শ্রমৰ যুগ আবস্থা হৈছে। লেনিনৰ দলে খোষণা কৰিলে যে সাম্য, মুক্তি আৰু ভাবতীয় মহান ধৰনিক কাৰ্যাকৰী কপ দিয়াৰ সময় আহিছে।”

পুধিৰনৰত লেনিন আৰু কচ-বিপ্লৱ বিষয়ক সকলো কথা খৰচি মাৰি আলোচনা কৰি অস্তৰ ভাৰতীয় পাঠক-পাঠিকাসকলৈ আহ্বান জনাইছে,—“সঞ্চাগ হওক”—এই কথাটোকেই বিশ্বক ধৰ্মকলে বিশ্বৰ সমুখত তুলি ধৰিছে। লেনিনৰ মতবাদক নিম্ন। কৰিবৰ কাৰণে গোৰখ
তেওঁলোকে সভাসমিতি আৰু সমিলনৰ আফোজন কৰিছে। কথাতে

কয় বোলে, ‘পাপীৰ মুখত বাম নাম।’ এই পুঁজিপতিসদলে সাধাৰণ গণতন্ত্ৰক বিশুদ্ধ একমায়কত্বৰ লগত তুলনা কৰিছে আৰু লেনিনৰ ভাৱধাৰাক সকলো অকাৰে উপহাস কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। কিন্তু লেনিন হ'ল এজন সিংহ, কুকুৰ আৰু শিয়ালৰ ভাবুকলৈ তেওঁ ভয় নকৰে।’

এই পুধিৰনৰে পৰিণতিত লেনিনৰ ব্যক্তিত্বৰ বিষয়ে অ শোচন। ক'বি ক'কহে,—“২০ বা ২৫ বছৰ জুবি তেওঁৰ অবিবাম আৰু অক্লান্ত পৰিশ্ৰমৰ কঢিয়াৰ স্বাধীনতাৰ জাহাজখন শ শ জনমগ্ন শিলৰপৰা একৱাই আনি তাক পৰিচালন। কৰা তেওঁৰ প্রতিভাৰ পৰিচয় দিয়াটো একপ্রকাৰ অসম্ভৱ।” তেওঁৰ পথত ধৰা বিশ্বতি আৰু বিপদৰ কথা মনত পেমালে সহজেই বুজিব পৰা থাৰ যে তেওঁ পৰিৱেশৰ দাস নহয তেওঁ দৰিদ্ৰৰ প্ৰকৃত বক্তু এই আটাইবিলাক গুণ যদি এজন মানুহৰ গাত থাকে, তেনেছলে তেওঁক মানুহৰ ভিতৰত সুউচ্চ পুৰুষ বুলি আমি কিয় নক'ম। মানুহে কয, ঈশ্বৰৰ সকলো গুণ বৰ্ণনা কৰা অসম্ভৱ। কিন্তু মই জানোঁ যে লেনিনৰ দৰে এজন উজ্জল ব্যক্তি আৰু বিশ্বীৰ সম্পূৰ্ণ পৰিচয় দিয়াও তেনেকৈ অসম্ভৱ।”

শ্ৰেষ্ঠত একান্ত ভক্তৰ দৃষ্টিবে কামনা কৰিছে,—“আমি ঈশ্বৰৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা কৰোঁ, যেন তেওঁক (লেনিনক) দীৰ্ঘজীৱন অৰু সুস্বাস্থ্য দান কৰে, যাতে বিশ্মানৱতাৰ মঙ্গল বৃক্ষি কৰিব পাৰে আৰু মানৱজাতিৰ কাৰণে দীৰ্ঘ আকাঙ্ক্ষিত শাস্তি আনি দিব পাৰে।”

এনেগোৰ বচনাই স্পষ্টকৈ প্ৰমাণ কৰে যে জৌবণ্ণি কালতেই লেনিন ভাৰতবাসীৰ মাজত জীৱন্ত প্ৰেৰণা আৰু আদৰ্শক প পুতীয়মান হৈছিল, লেনিন ভাৰতীয়ৰ মানত আপোনাতকৈও আপোন হৈ উঠিছিল দক্ষ। ভাৰতৰ সাহিত্যত লেনিন বিষয়ক আৰু বহুতো পুথি আৰু আলোচনা প্ৰকাশ হৈছিল। আজিও লেনিন দক্ষণ ভাৰতত সমানে জনপ্ৰিয়। লেনিনৰ বিশিষ্ট বচনাৱলী আজি দক্ষিণ ভাৰতৰ ভাষাত অনুদিত।

উত্তৰ সাহিত্যত লেনিনঃ—উত্তৰ ভাষাতো লেনিন বিষয়ক ভালোমান কৰিতা, আলোচনা আৰু পুথি বচিত হৈছে। এসময়ত প্ৰগতিবাদী মুক্তি বৃজাকসকলৰ যেন প্ৰাণে প্ৰাণে লেনিনৰ অমোৰ আদৰ্শই ক্ৰিয়া-প্ৰতিক্ৰিয়া কৰিছিল হি। লেনিনৰ আদৰ্শত উত্তৰ হৈ কৰিয়ে আস্থাবা হৈ গাইছিল,—

“কচিয়াব বতাহে আনে জাগৰণ বাণী
সকলো অংশ একীভূত হলে অস্তৰৰ বদনা হব উপশম ।
ইচ্চিত্যৰ মিলন বিনা জীৱনৰ কিমো অৰ্থ আছে,
উপাদানে বক্ষা কৰে শৰীৰ খাক আঢ়াৰ সমতা ।
দৰ্শকৰ কাৰণে তোমাৰ আছে সমগ্ৰ মানৱজাতি,
কিন্তু ফুলনিত গো-পৰ সখী পাবলৈকে নাই ।
শৰৎ কালৰ দবে পাৰ হৈ যায় কৃপাঙ্গৰ মূল কথা,
আৰু সেই পথৰ পৰাই জুম্ম হয় অনস্তৰ ।
কচিয়াৰ বীৰ সম্মান স মলে শুশ্র কৰি দি ল জাৰৰ নিৰ্ঠৰ কাহিনী ।
আহা, যা মি চাৰ্ত, কেতিয়ানো হিন্দুস্থান যাব সেই পথে ।
হে বক্ষ, তোমাৰ নীৰবত্তাত, বাগিচাৰ হব প্ৰযোজন
বাঞ্ছুখৰ জিভাৰ প্ৰতি তুমি কৰা দৃষ্টিপাত ।
বিপদলৈ ভয় কৰি সেমেকি নাযায় যেন তোমাৰ মনোবল ,
তোমাৰ ক্লেশেই হ'ব তোমাৰ পৰীক্ষাৰ ষকপ ।
কচমকলৰ সাহ আৰু একতাই দিয়ে প্ৰচুৰ প্ৰমাণ
আমিও যদি সাহসৰে হউ আগুৱান, আমিও
কৰিব পাৰে । লাভ নিষ্পত্তক ।
আঢ়াৰ যদি আছে অমূভূতি জ্ঞান, হে আজিজ,
দাসত্বৰ এই পৰ্ব হব অৱসন্ন ,
স্বয়ং হৃদয় দহনেৰে মাত্ৰ ধোৱাৰ সৃষ্টি কৰে ।”

অস্ট্রোবৰ পিপুলৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ পাছতেই ১৯১৮ চনৰ ১২ জানুৱাৰীৰ দিনা প্ৰকাশিত
আজিজ লকনৰীৰ এই উহুৰগজলটো যথেষ্ট তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। ইয়াৰ মাজেদি কেৱল কচ-বিপ্ৰৰ
আৰু বিপ্ৰৰ নেতোসকলৰ গুণগ্ৰিমাটো বৰ্ণনা নাই, কঢ়িয়াৰ আদৰ্শত ভাৰত গঢ়ি তোলাৰ
গভীৰ আশাও ব্যক্ত কৰিছে।

উহুৰত লেনিনৰ জীৱনী লেখকসকলৰ ভিতৰত সৰ্বপ্ৰথম আৰণ কৰিব লাগিব বিখ্যাত
বিপ্ৰী অধ্যাপক মৌলনী বৰকতুল্লাহ। বৃটিষ সাম্রাজ্যবাদৰ কবলৰপৰা ভাৰতক মুক্ত
বৰকতুল্লা
কৰিবলৈ যিসকলৈ কাৰ্বুলৰ পৰা সংগ্ৰাম চলাইছিল, সেইসকলৰ
ভিতৰত মৌলনী বৰকতুল্লা অস্তুতম প্ৰধান আছিল। ১৯১৭ চনৰ অস্ট্রোবৰ
বিপ্ৰৰ কৃতকাৰ্য্যতাৰ পিছত লেনিনক লগ ধৰি প্ৰগতিবাদী মুক্তিকামী ভাৰতীয়সকলৰ
হৈলেনিম আৰু কচবাসীক সমৰ্কিনা জনোৱা। সৰ্বপ্ৰথম ভাৰতীয় দলটো সম্মুখৰ মুহূৰ্ষাৰ্থ
নেতো ছান্তাৰ আৰু জৰুৰক লৈ সংগঠিত হৈছিল। ১৯১৮ চনৰ ২৩ নবেম্বৰৰ দিনা
আহুষ্টানিক ভাবে লেনিনে এই প্ৰতিনিধিৰ দলটোক সমৰ্কিনা জনায আৰু ২৫ নবেম্বৰৰ

দিনা সদৌ কঠোয় কেজীয় সমিতিও এঙ্গেলোকলৈ সমর্জনা করায়। এঙ্গেলোকল পিছত মক্কেলে থোরা দ্বিতীয় ভাষ্টীয় দলটো সংগঠিত হৈছিল বাজা মহেন্দ্র প্রতাপ, এম, টি, আচার্য আৰু মৌলবী বৰকতুল্লা প্ৰভৃতি অঞ্চান্ত সকলোৱে। এঙ্গেলোকে ১৯১৯ চনৰ ৭ মে তাৰিখে লেনিনক দেখা কৰে। এই সাক্ষাতে মৌলবী চাহাবৰ মনত লেনিনৰ প্ৰভাৱে গভীৰ ভাবে বেথোপাত কৰে। ফগম্বৰকলৈ লেনিনৰ বিষয়ে কেবাটোও প্ৰৱক্ষ আৰু এখন পুথিৰ বচনা কৰে।

পোনতে কাজাখাস্তান চৰকাৰৰ মুখ্যমন্ত্ৰী ‘ইজ্বেন্টিয়া’ৰ ১৯২০ চনৰ ৮ মাৰ্চ, ১ আৰু ৮ এপ্ৰিল সংখ্যাত ‘লেনিনৰ বিৰক্তকে উইলচন’ শিতানৰ এটা দীৰ্ঘ আলোচনা ধাৰা-বাহিক ভাবে প্ৰকাশ হয়। ইয়াত আমেৰিকাৰ বাষ্টুপতি উইলচনে দাঙি থকা ১৪ দফীয়া আঁচনি আৰু সাম্রাজ্যবাদী জাতিবোৰ যুক্তলিপ্তাক তীব্ৰ নিলা কৰি লেনিনৰ ব্যক্তিত্ব আৰু মহৎ নিম্ন কৰিব বিচাৰিছে। প্ৰেছন্দ সামৰণিত আবেগময়ী ভাষাত লেখিছে,— “কমৰেড লেনিনে প্ৰকৃত স্বাধীনতা, সমতা আৰু ভাতৃত্ব পতাকা তুলি ধৰিছে। আহক, এই পতাকাৰ চাৰিও পাশে আমি ধৰি হউ আৰু সমগ্ৰ মানৱজাতিৰ মুক্তিৰ কাৰণে সংগ্ৰাম কৰোহৰ। কমৰেড লেনিনৰ দৃষ্টান্ত আপোনালোকে সমৃত বাখক। তেওঁ প্ৰাচ্যৰ জনসাধাৰণৰ অস্তৰ জয় কৰিছে আৰু আশাতীত ভাবে সাফল্য লাভ কৰিছে।”

মৌলবী বৰকতুল্লাই ‘বলশেভিকবাদ আৰু ঐশ্বারিক ৰাষ্ট্ৰ’ নাম পুঁথি এখন ১৯১৯ চনৰ ১৫ মাচৰ দিনা তাচখন্দৰ পৰা পাঠিয়াৰ, আৰবী আৰু হিন্দী ভাষাত প্ৰকাশ কৰিছিল। এই পুঁথিখনো যথেষ্ট তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। ইয়াত লেনিন আৰু কচ বিপ্লবৰ তাৎপৰ্য বৰ্ণনা কৰি লেখিছে,—“জাৰিৰ ষেছাচাৰী শাসনৰ দীৰ্ঘলীয়া বাতিবোৰৰ পিছত কচিয়াৰ দিগন্তত উদয় হ'ল মানৱীয় স্বাধীনতাৰ উৰা। লেনিন আছিল মানৱীয় স্বৰ্গৰ এই দিনটোৰ পোহৰ আৰু উজ্জলতা বিকিৰণকাৰী সূৰ্যৰ দৰে। হই হাজাৰ বছৰবো আগতে মহাআৰ প্ৰেটোৱে যি মহান আচনিব কলনা কৰিছিল আৰু তেওঁৰ প্ৰজাতন্ত্ৰ’ (বিপারিক) পুঁথিৰ জৰিয়তে মানুহে পুৰুষে পুৰুষে যি আৰ্দ্ধ পাই আহিছিল, তাক আজি তত্ত্ব পৰা প্ৰয়োগলৈ আনিলে আৰু বাস্তৱত কৰায়িত কৰিলে ভ্লাদিমিৰ ইলিচ লেনিনে। ই ব্যাপককলৈ প্ৰচাৰিত আৰু সমৰ্থিত।”

এই পুঁথিখনতেই মৌলবী বৰকতুল্লাই চোভিয়েটবাসীৰ আদৰ্শেৰে অমুপোণিত হৰলৈ মুছলমানকসকলৈ আবেগেৰে আবেদন জনাইছে,—“হে মুছলমানসকল, এই পৱিত্ৰ আহ্বানলৈ কাণ দিয়ক। এই লেনিন আৰু কচিয়াৰ চোভিয়েট চৰকাৰে আপোনাসকললৈ দিয়া স্বাধীনতা, সমতা আৰু ভাতৃত্ব এই আহ্বানৰ প্ৰতি আপোনালোকে সঁহাবি জনাওক।”

মৌলবী বৰকতুল্লাৰ এনে স্পষ্ট বচনাৰ কাৰণে সাম্রাজ্যবাদী বৃষ্টিহ চৰকাৰৰ বৰ বৰ বিষয়াসকল আৰু বিশেষকৈ চোৰাংচোৱা বিভাগ আতঙ্কিত হৈ উঠিছিল। ভাৰতৰ মহা

কেজৰানাত সংবক্ষিত ভাৰত চৰকাৰৰ উপসচিব এ, এন, এল, কাটেৰ চিঠি এখনত উল্লেখ আছিল,—

“বলশ্বেভিকবাদ আৰু ঐশ্বামিক বাস্তু” পৃথিবীৰ এখন ভয়ানক বিপদীয়া প্ৰকৃতিৰ পুঁথি। ইই আপোনাক অমুৰোধ কৰে। যে চমুন আৰু ডুজ্জুপেলি থাতে পৃথিবীৰ ভাৰতত প্ৰৱেশ কৰিব নোৱাৰে আৰু তাৰ গতিৰোধ কৰা হয়, তাৰ কাৰণে বিশেষ সতৰ্কতা লোৱা হয় যেন। আৰু ভাৰতত ইই পুঁথি প্ৰচাৰ কৰিবলৈ বলশ্বেভিকসকলে চেষ্টা কৰাৰ যদি কিবা সাক্ষ্য থাকে, সেইখনি থাতে ভাৰত চৰকাৰক জনোৱা হয়।”

১৯২২ চনৰ এপ্ৰিলত সাহোৰ পৰা উহু' ভাষাত প্ৰকাশিত আন এখন লেনিন যিয়ক পুঁথি হ'ল — ‘স্বাধীনতাৰ নেতা লেনিন আৰু কচবিপ্ৰৱ’। এই খনৰ হাচান আজিজ
ভূপালী
বচক হাচান আজিজ ভূপালী। ৬৪ পৃষ্ঠাৰ এট এধানিমাৰ তিনিটা খণ্ডত বিভক্ত ১ম লেনিনৰ জীৱনী, ২য় আৰু ৩য় কচবিপ্ৰৱৰ বিষয়ে মুকলি আলোচনা। পৰিশিষ্টত লেনিনৰ চিন্তা আৰু দৰ্শনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছ। এই পৃথিবীৰ পঢ়িলে এনহে ধাৰণা হয়, যেনিবা বচক আজিজ ভূপালী মাঝ'দাদৰ অস্তুগামী নাচিল। তেওঁ আছিল ভাৰতীয় মুক্তি যুজৰ যুৱাক, লেনিন আৰু কচ-বিপ্ৰৱৰ প্ৰতি আচিল তেওঁৰ গভীৰ আস্তা। পৃথিবীৰ এঠাইত লেনিনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি কৈছে,— “তেওঁ দৰিদ্ৰৰ বন্ধু আৰু ধনীৰ শক্ত। তেওঁ পৰ্যাপ্তি-সকলৰ ভ্যানক শক্ত আৰু সেই উচ্চ আৰু প্ৰৱল শক্তি, যিযে শ্ৰমিকৰ পৰা অবৈধ লাবে লাভ আহুতি কৰিছে—সেই শক্তিৰ কলাৰ পৰা শ্ৰমিক শ্ৰেণীক মুক্ত কৰিব বিচাৰে। লেনিন বিচাৰে পৃথিবীৰ সকলো পুৰুষ-স্ত্ৰী ঐক্যবন্ধ হৰ লাগে আৰু স্বাধীনতা প্ৰতিষ্ঠা হৰ লাগে।”

পৃথিবীত লেনিনৰ জীৱনী ভাগ আলোচনা কৰি নি এনে মৰ্মস্পৰ্শি ভাবে সামৰণি পেলাইছে,— “তাত লেনিন আজি কচিয়াৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী। যি লক্ষ্য সাধনৰ কাৰণে পৃথিবীলৈ আহিছিল, সেই মহান লক্ষ্যত তেওঁ থাতে সকলতা লাভ কৰে তাৰ কাৰণে তেওঁৰ দীৰ্ঘ জীৱন কাহনা কৰি আমি ভগৱানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা কৰোঁইক। ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল ভগৱানৰ বাজ্য পৃথিবীৰ সকলো ঠাইতে প্ৰতিষ্ঠা হৰ। প্ৰত্যেকেই মুক্ত হৰ। প্ৰকৃত অৰ্থত সমৰ্পণ আৰু ভাতৃত প্ৰতিষ্ঠা হ'ব আৰু পৃথিবীত শাস্তি আৰু সমৃজ্জিয়ে বাজৰ কৰিব।”

‘বলশ্বেভিকবাদ’ নামে আন এখন উহু' ভাষাত বচিত পুঁথি ১৯২২ চনতে সাহোৰত প্ৰকাশ হৈ। ইয়াৰ বচক আৰু কিশোৰ মেহতা। ২১৬ পৃষ্ঠাৰ এই কিতাপখনে আৰু কিশোৰ
মেহতা
লগতে মাঝ' আৰু লেনিনৰ জীৱনীও সন্ধিবিষ্ট কৰিছে। এই পৃথিবীত কচ-বিপ্ৰৱক “মানৱ জাতিক পোহৰ আৰু আশাৰ বেঙশি

দিয়া এক বিৰাট বিপ্লব” বলি অভিহিত কৰি কৈছে,—“তাত কোনো পাৰম্পৰিক ইত্যা আৰু অস্তুপাত হোৱা নাছিল।” আৰু “বিপ্লবৰ সংগঠকসকল আছিল এনে ধৰণৰ মানুহ, যাৰ কোনো ব্যক্তিগত স্বার্থ নাছিল। তেওঁলোক আছিল আৰ্জন্ত্যাগৰ জীৱন্ত দৃষ্টান্ত।” পুথিৰনত লেনিনৰ জীৱনী আলোচনা প্ৰসঙ্গত লেনিনক ‘অক্ষোধৰ বিপ্লবৰ নেতা, ‘চোভিয়েট বাস্তুৰ প্ৰতিষ্ঠাতা, অভূতি আখ্যাৰে বিচৰিত কৰি শেৰত কৈছে, “লেনিনে সমগ্ৰ অগতৰ কাৰণে সমতা আৰু স্বাধীনতাৰ এক ব্যৱহাৰিক শিক্ষা দিলৈ। লেনিনে পুঁজিবাদ বিনাশ কৰিবলৈ আৰু ছুখ-যন্ত্ৰণাৰ কৰলৰ পৰা দৰিজ অনগণক মুক্ত কৰিবলৈ বিচাৰে তেওঁৰ সৰল জীৱন সমতাৰ বাস্তুৰ দৃষ্টান্ত। তেওঁ স্বয়ং সমতাৰ প্ৰতিমূৰ্তি।

এই পুথিৰনত ‘বলশেভিকবাদ আৰু ইচ্চাম’ নামেও এটা অধ্যায় সংযোগ কৰিছে। এই অধ্যায়টোত ইচ্চাম ধৰ্মী দেশবোৰৰ লগত চোভিয়েট চৰকাৰৰ মধুৰ সম্পর্কৰ কথা আলোচনা কৰিছে।

লেনিনৰ জীৱন্ত কালত আৰু যুত্তুৰ পিছতো আজিলৈ উহু’ ভাষাত পুঁথি বচনা হৈয়ে আছে। এই পুঁথিবোৰে আজিও লেনিনৰ জীৱন দৰ্শন অনতাৰ মানত প্ৰাণৰ আপোন কৰি বাধিব পাৰিছে।

মহাৰাষ্ট্ৰ লেনিনঃ—ভাৰতৰ মুক্তি আন্দোলনৰ প্ৰবীণতম নেতা আছিল বালগঙ্গাধৰ তিলক, যাক ‘মহাৰাষ্ট্ৰ কেশবী’ ‘লোকমান্য তিলক’ আদি আখ্যাৰে বিচৰিত কৰা লোকমান্ত তিলক হৈছিল। ‘কেশবী’ তিলকৰ দ্বাৰা সম্পাদিত এখন নিৰ্ভৌক আৰু কেশবী জাতীয়তাবাদী কাকত আছিল। সাম্রাজ্যবাদী বৃটিছ চৰকাৰৰ শত

অত্যাচাৰ আৰু নিষ্পেষণক উপেক্ষা কৰি সত্য আৰু স্বাধীন মন্তব্য তুলি ধৰিব পৰাই আছিল ‘কেশবী’ৰ বৈশিষ্ট্য। এই কাকতখনে কচ-বিপ্লব আৰু লেনিনৰ বিষয়েও সাহসী মন্তব্য সময়ে সময়ে তুলি ধৰিছিল।

১৯০৮ চনৰ পৰা বাঙ্গলেতিক অপৰাধত পৰি তিলকে কেবাৰাবো কাৰাবৰণ কৰিব লগাত পৰিছিল। আনকি এবাৰ মান্দালয়ৰ কাৰাগারলৈ তেওঁক নিৰ্বাসিত কৰিছিল। ভাৰতত বৃটিছ সাম্রাজ্যৰ তিলকেই আছিল প্ৰথম পৰ্যায়ত প্ৰৱলতম শক্তি। প্ৰথম মহাসমৰ চলি থকা অৱস্থাত কাৰাবাসৰ পৰা মুকলি হৈ আহি ‘কেশবী’ সম্পাদনাৰ দায়িত্ব বহন কৰি যুদ্ধৰ বিষয়ে সম্পাদকীয় লেখি তিলকে স্পষ্ট ভাষাৰে ঘোষণা কৰিলে,—“চৰকাৰৰ পক্ষে যি বিপদ আমাৰ পক্ষে সিয়েই স্বযোগ স্বৰূপ।” এনে নিৰ্ভৌক ঘোষণাৰ কাৰণে চৰকাৰে তিলকৰ বিকক্ষে বাজড়োহৰ মোকদ্দমা ভৰিলে। অৱশ্যে এইবাৰ তিলকক কাৰাদণ্ডেৰে দণ্ডিত কৰিব নোৱাৰিলে।

অক্ষোধৰ বিপ্লবৰ ঠিক দুমাহ পিছত ১৯১৮ চনৰ ২৯ জানুৱাৰীৰ সংখ্যা ‘কেশবী’ৰ সম্পাদকীয় স্তুতি কচ বিপ্লব দিষ্যক বিস্তৃত আলোচনা লেখি বিপ্লবৰ কৃতকাৰ্য্যতা

কামনা করে আৰু বিপ্লবৰ নেতা লেনিনলৈ সমৰ্দ্ধনা নিবেদন কৰে। অতিক্রিয়াশীল বুৰ্জোৱা কাকতবিলাকে বিপ্লব আৰু লেনিনৰ বিৰুদ্ধে কৰা অপপ্ৰাচাৰৰ বিৰোধিতা কৰি কয়,—“যিহেতু জনপ্ৰিয় কচ নেতাজনৰ বিৰুদ্ধে ক্ষতিকৰ এচাৰ কৰা হৈছে যে, তেওঁ হ'ল এজন জাৰ্মান ইহুদীৰ লো। আৰু জাৰ্মান চৰকাৰে তেওঁক ভেটি দিছে, গতিকে লেনিনৰ জীৱনৰ প্ৰধান প্ৰধান তথ্যবোৰ প্ৰকাশ কৰিব বিচাৰিছো। লেনিনৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ তোলা হৈছে যে কঢ়িয়াৰ জনগণ, যাক মিজাফিকৰ প্ৰতি অসম্মত বুলি জনা যায়, তেওঁ (লেনিন) তেওঁলোকৰ মনত অসন্তোষৰ সৃষ্টি কৰিছে।”

লোকমান্ত্ৰী লেনিন আৰু কচ-বিপ্লব বিষয়ক যথাৰ্থ সত্য-তথ্য দাঙি ধৰি কৈছে,— “লেনিন হ'ল শাস্তিৰ প্ৰবণতা। কেৰেন্স্কিৰ লগত (বিপ্লবৰ আগৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী) তেওঁৰ মতানৈক্যৰ কাৰণ এয়ে যে কেৰেন্স্কিৰ আভিজ্ঞাত্য শ্ৰেণীৰ লগত আলোচনাৰ ভিত্তিত কঢ়িয়াৰ চৰকাৰ পৰিচালনা কৰিব বিচাৰিছিল। লেনিনে কিন্তু তেওঁলোকৰ লগত এনে সম্পৰ্ক বাধিব নিবিচাৰে। লেনিনৰ মতে মুঢ়প্ৰিয় দেশবোৰৰ এই আভিজ্ঞাত্য শ্ৰেণীবোৰ অত্যন্ত স্বার্থপূৰ্ব আৰু বিদ্রোহৰ পৰায়ণ, এওঁলোক সকলো দেশৰ জনগণৰ স্বৰ্যৰ্থদোৱাহী, এওঁলোকেই মুক্ত পাতি লৈছে, শ্ৰমজীবীসকল সততে শায়নিৰ্ণ আৰু শাস্তিপ্ৰিয়।”

সত্য আৰু বাস্তৱ তথ্যৰ ভেটিত কচ-বিপ্লব আৰু লেনিন বিষয়ক আৰু বছতো কথা দাঙি ধৰি শ্ৰেত ইউৰোপীয় শুন্ধ আৰু গণবিক্ষোভ আদিৰ বিষয়েও ‘কেশবী’ত আলোচনা কৰিছে।

১৯১৮ চৰত ‘হোমৰুল’ আন্দোলনৰ স্বৰূপ এচাৰৰ অৰ্থে তিলক ইংলণ্ডলৈ যায়। তাত থাকোতে ইংলণ্ড আৰু সমগ্ৰ ইউৰোপৰ শ্ৰমিক আন্দোলনৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰি স্বদেশলৈ প্ৰত্যাবৰ্তন কৰে। ইংলণ্ডৰ পৰা ওভতি অহাত ভাৰতৰ ভিল ভিল ঠাইত তেওঁক অমৃষ্টানিভাবে সমৰ্দ্ধনা জনাইছিল। এই সমৰ্দ্ধনা সভাবোৰত তেওঁ স্পষ্ট ভাবে ঘোষণা কৰিছিল,—“কালক্ৰমে শ্ৰমিক সংগঠনৰ কৰ্তৃত নিশ্চিতভাবে বাঢ়িব আৰু শ্ৰমিক-সকলেই হ'ব শাসক।”

‘কেশবী’ৰ সমৰ্থন আৰু তিলকৰ প্ৰেৰণাত সেই সময়ৰ ভাৰতত শ্ৰমিক আন্দোলন সুসংগঠিত হৰিলৈ ধৰে, সংঘৰ্ষও বাঢ়ে। তিলকে এই পৰিবৰ্তনক আদৰণী জনাই লেখিছিল, —“ভাৰতৰ ইতিহাসত ই অপূৰ্বী” এনেদৰে তিলকে ভাৰতত শ্ৰমিক আন্দোলন তথা সমাজতাৎপৰ আন্দোলনৰ গুৰি বৰ্তা ধৰিছিল বুলিৰ পাৰি।

তিলকে লেনিনৰ বিষয়ে পোৰপটীয়াভাৱে আলোচনা কৰিছিল। ১৯২০ চনৰ আগষ্টত লেখা ‘লেনিনৰ নৈতিক বিজয়’ শিতানৰ আলোচনা এই ক্ষেত্ৰত উল্লেখযোগ্য। যি সময়ত পুঁজিপতি আৰু বুৰ্জোৱাইতৰ সমৰ্থক কাকতবোৰে লেনিনক ‘নৰৰক্ত পিপাসু, দৈত্য, দানৰ’ আদি কুখ্যাতিবে কলংকিত কৰিবলৈ উঠিপৰি লাগিছিল, সেই সময়ত তিলকে লেখিছিল,—

“লেনিন নববঙ্গপিপাস্ত মহসী, তেওঁ পরিজ্ঞ ঘূরব মানুষ। ১৯১৭ চনৰ ৬ আৰু
৭ মৈথেৰ (নতুন মতে) এই দুটা দিন ইতিহাসত চিৰস্মৰণীয় হৈ থাকিব। কাৰণ,
এই দুটা দিনতেই এটুপিও বঙ্গ ক্ষয় নোহোৱাকৈ কচ-বিপ্লব সংঘটিত হৈছিল। অৱশ্যে
বহুব পিছত বহুব ভূবি হাজাৰ হাজাৰ মানুষৰ অঢ়েষ্টা আছিল এই বিপ্লব কৃতকাৰ্য্য
হোৱাৰ অধীন সহায়ক। কিন্তু প্ৰত্যোকটো মহান ভাৱধাৰাৰ কাৰণে প্ৰয়োজন ইয়াৰ
এক প্ৰতিকূপ। সাম্যবাদৰ ইতিহাসত লেনিনৰ নাম চিৰকাল জিলিকি থাকিব।”

লেনিনৰ চূড়ান্ত কৃতকাৰ্য্য দেখিবলৈ লোকমান্ত তিলক আৰু জীগাই থকা নাছিল।
কিন্তু তেওঁৰ ‘কেশবৌ’য়ে শেষলৈ লেনিন, কচ-বিপ্লব আৰু সমাজতন্ত্ৰবাদক সমৰ্থন কৰি
আলোচনা-বিলোচনা আগবঢ়াই আছিল, তাৰতত সমাজবাদী সমাজ গঢ়াৰ কাৰণেও পৰিৱেশ
গচান্ত অবিহণ ঘোগাই আছিল।

লেনিনৰ মৃত্যুৰ পিছত ১৯২৪ চনৰ ২৯ জানুৱাৰী সংখ্যা ‘কেশবৌ’ত ‘লেনিন কচ-
বিপ্লবৰ ‘নিৰ্মাতা’ শিতানৰ আলোচনা এটা লেখে ধূন্দিবাঙ টি মৰাক গভৰে। ইয়াত
লেনিনৰ জন্ম, শিক্ষা-দীক্ষা, বাজনৈতিক শিক্ষা আৰু কাৰ্য্যকলাপ, নিৰ্বাসন, বিপ্লব প্ৰভৃতি
সকলো কথা থুলমুলকৈ আলোচনা কৰি সামৰণিত কৈছে,—

“তেওঁ (লেনিন) আছিল কচ জনসাধাৰণৰ মঙ্গলকাৰী। বিদেশী শক্রবোৰে তেওঁৰ
বিৰক্তকে নানা কৃৎসা বটমা কৰিছিল যদিও, তেওঁৰ জীৱনৰ শেষ দিনলৈকে তেওঁৰ ওপৰত
কচ জনসাধাৰণৰ দৃঢ় আস্থা আছিল।”

মেই একে সংখ্যা ‘কেশবৌ’ত সম্পাদকীয় প্রস্তুত গড়বেৰ আলোচনাটোৰ
বিষয়ে মন্তব্য দি লেখিছিল,—“মেই সাহসী আৰু দেশপ্ৰেমিক বীৰজনক (লেনিনক) সম্মান
কৰিবই লাগিব। তেওঁ কচ-জনসাধাৰণক মুক্ত কৰিলে আৰু যিসকল আৱাভিমানী ইউ-
ৰোপীয় বাজনীতিবিদে চোভিয়েট চৰকাৰ খংস কৰিবলৈ সাঙ্গ আছিল, মেইসকলৈ শেষ
মুহূৰ্তলৈকে তেওঁক এজন কুৰ শক্র হিচাবেই ব্যৱহাৰ কৰিছিল। তেওঁৰ মৃত্যুত সকলোৱেই
শোকাভিভূত হ'ব, তাত কেনো সন্দেহ নাই। পাঠকসকলৰ আতার্থে বিপ্লবৰ এই
বীৰজনাৰ এটি চমু জীৱনী ইয়াত সমিষ্টি কৰা হ'ল।”

‘কেশবৌ’ৰ সহযোগী দুগৰাকী বিশিষ্ট সাংবাদিক হ'ল কে, পি, খাদিলকাৰ আৰু
বামগোপাল ভিদে। শ্ৰীখাদিলকাৰে প্ৰথম মহাসমবৰ সময়ত অগ্রতম মহাৰাষ্ট্ৰী মাহিলি কাক ড
‘চিৰময় জগত’ত মুক্ত পৰ্যালোচনা লেখিছিল। এই পৰ্যালোচনা সমূহ সাধাৰণতে বাজ-
নৈতিক অবক্ষ কৰে আধ্যাযিত কৰা হৈছিল আৰু লেনিন, কচ-বিপ্লব আৰু চোভিয়েট
চৰকাৰলৈ জনাইছিল সমৰ্থন। অক্টোবৰ বিপ্লবৰ পিছত ডিচেম্বৰ সংখ্যা

কে, পি,
খাদিলকা
‘চিৰময় জগত’ত শ্ৰীখাদিলকাৰে লেখিছিল,—“নবেম্বৰ মাহত পেট্রো-
গ্ৰেডত সমাজতাৎক্ৰিকসকলৰ হাতলৈ ক্ষমতা হস্তান্তৰিত হৈছে, যিসকল
লেনিনৰ কাৰা পৰিচালিত আৰু যিয়ে আৰ্মাৰীৰ লগত স্বীকীয়া শাস্তি চৰ্কি কৰিব বিচাৰে।

কেবেন্দি আৰু তেওঁৰ মন্ত্রীসভাৰ পতন ঘটিছে লেনিনে এক ইচ্ছাহাৰৰ দ্বাৰা জাতিবিলাকৰ আস্থানিৱৰ্তনৰ অধিকাৰ ঘোষণা কৰিছে আৰু বাণিজ সাগৰীয় বাট্টোৰ আৰু পলিশ অনগণক সেই অধিকাৰ সাব্যস্ত কৰাৰ পূৰ্বিধা দিছে।”

শ্ৰীখান্দিলকাৰে ‘চিত্ৰময় জগত’ত এনে ধৰণৰ বহুতো আলোচনা দেখিছে। এইবোৰে ভাৰতত লেনিন বিষয়ক শুক্র আৰু স্পষ্ট তথ্য প্ৰচাৰ কৰাৰ আগস্তাগ লৈছিল, ভাৰত-বাসীক মুক্তি আলোচনত ঘোগ দিবলৈও এই আলোচন বোৰে অৰূপাণিত কৰিছিল।

মাৰ্বাঠী ভাষাত সম্ভৱত: বামগোপাল ভিদেই লেনিন বিষয়ক সৰ্বজ্ঞতম পুঁথি বচনা কৰে ১৯২০ চনত। ‘নিকোলাই লেনিন’ শিড়ানৰ এই পুঁথিন অথম প্ৰকাশ হৈছিল

বামগোপাল ভিদেই

১৯২২ চনত। শ্ৰীভিদেই ‘কশেৰীত ত্ৰিশ বছৰ কাম কৰিছিল।

এই পুঁথিনৰ পাতনিত নিজে স্বীকাৰ কৰিছে যে লোকমান্য তিসক আৰু সেনাপতি বাপত নামে এগৰাকী প্ৰগতিবাদী ব্যক্তিৰ অনুপ্ৰৱণাত তেওঁ ‘নিকোলাই লেনিন’ বচনা কৰিবলৈ লৈছিল। মাৰ্বাঠী ভাষাত ত্ৰিশখনতকৈও অধিক পুঁথি বচেঁতা শ্ৰীভিদেইৰ ‘নিকোলাই লেনিন’ অথম বচনা।

১০৪ পৃষ্ঠাৰ ‘নিকোলাই লেনিন’ পুঁথিনৰ পাতনি দেখিছে আন এগৰাকী বিখ্যাত মাৰ্বাঠী সাংবাদিক দামোদৰ বিশ্বনাথ গোখেলে। তেওঁ বলশেভিকবাদক ‘শোবিত মামুহৰ কাৰণে অযুত’ বুলি অভিচিত কৰি লেখিছ,—“লেনিনৰ জীৱনী, কাৰ-কাৰ্য্য আৰু দৰ্শন অধ্যয়ন কৰা প্ৰযোজন তেওঁৰ জীৱনী অধ্যয়ন কৰাটো জ্ঞানাবেষক আৰু চিন্তা-উদ্দীপক হৰ।”

পুঁথিনত (১) কচতত, (২) কাৰ্লমার্স্ট্ৰ আৰু তেওঁৰ জীৱন-দৰ্শন, (৩) কঢ়িয়াত জাৰিত আৰু ইয়াৰ পৰাজয়, (৪) লেনিনৰ জীৱনী, (৫) লেনিন,—আদৰ্শ আৰু কাম, (৬) পৰ্যাবেক্ষকসকলে কি কয়? আৰু (৭) সামৰণ্য এই সাতোটা অধ্যায় সংযোগ কৰিছে। সমগ্ৰ বিশ্বজুৰি লেনিনৰ জীৱনী আৰু দৰ্শনৰ বিষয় অধ্যয়ন হৈছিল, চুমুক হলেও এই পুঁথিনত তাৰ নিদৰ্শন আছে। সামৰণিত শ্ৰীভিদেই কৈছে,—

“এক নতুন সমাজ বাৰস্থাৰ নিৰ্মাণৰ কাৰণে লেনিনৰ পৰিচালনাকৰণে বেঁচি ফলদায়ক হোৱাৰ সম্ভাবনা আৰু শাস্তি আৰু চিৰস্তুন স্মৃথিৰ কাৰণে মানবজ্ঞানিয়ে এদিব পথ বিচাৰি পাৰ আৰু সেই বাট্টুত নাথাকিব দৃথ-হৃদৰ্শা, অণ্টাঙ্টি-হতাশ। অথবা বিজ্ঞাহ, সমাজৰ সকলো শক্তি প্ৰযোগ হৰ সামাজিক কল্যাণৰ কাৰণে আৰু বিশ্বভাৰতৰ ধাৰণা সপোন হৈ বাধাকি বাস্তৱত কৰায়িত হ'ব।”

১৯২১ চনত ‘কঢিযাত বলশেভিকবাদ’ নামে আন এখন মাৰ্বাঠী পুঁথি প্ৰকাশ হয় শূন্যপৰা। ইয়াৰ বচক ডাঃ লক্ষণ নাৰায়ণ যোটী। এই পুঁথিনৰ এঠাইত ডাক্তাৰ যোটীয়ে

লেখিছে,—“আনকি ক্রান্তিৰ গণবিপ্ৰৱকো হ্লান কৰি দিয়া কচ-বিমোচক

বিশ্বযুকৰ ঘটনা বুলি কোনে স্বীকাৰ নকৰিব? এইটো স্বাভাৱিক

যে ২০ কোটি মাহুহে মাত্র সাতদিনৰ ভিতৰত সম্পন্ন কৰা, নজুন বৌদ্ধিক ওপৰত প্রতিষ্ঠিত বিপ্লবৰ এই অলোকিক ঘটনাৰ প্রতি সমস্ত শৃংখলীয়েই আকৰ্ষিত হ'ব। তাতোকৈ বেঁচি আভাসৰিক কথা যে দাসত্বৰ বোজ্জ্বাত ঝর্জিত জাতিসমূহৰ দৃষ্টি এই বিপ্লবে আকৰ্ষণ কৰিব।”

একুবি অধ্যায়ৰ এই পুথিৰ চৰ্মৰ হলেও কচিয়াৰ ইতিহাসৰ এটা নিভুল চিৰ তুলি থৰিছে। আৰকি ১৯০৫ চনৰ বিপ্লবৰো নিভুল পৰিচয় দিব পাৰিছে। সেয়ে নহয়, ১৯১৮ চৰৱপৰা সংঘটিত প্ৰতি বিপ্লবীসকলৰ আক্ৰমণ আৰু গৃহযুদ্ধৰ পৰিচয়ো যথাযথভাৱে সুটাই তুলিৰ পাৰিছে।

মাৰ্বাণী ভাষাত লেনিন, কচ-বিপ্লব, সমাজবাদ আদিৰ বিষয়ে বচিত পুথি আৰু বহুতো আছে। এইবোৰৰ ভিতৰত ১৯৩৮ চনত প্ৰকাশিত বিনায়ক মহাদেৱ ভূচৰুটিৰ ‘লেনিন চৰিত্ৰ’, কাৰাৰ্থানিচৰ ‘চৰিত্ৰ এনি বিচাৰ’, কে, এন, খান্দকেৰ ‘খেতাটিল গৰীবন সাধী’, আৰু ১৯৪৫ চনত প্ৰকাশিত ডি কে পায়থাংক’ৰ ‘লেনিন এনি ইতিৰ গোষ্ঠী’ প্ৰভৃতি পুথিৰ নাম বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। এই সকলোৰোৰ পুথিয়েই লেনিন, কচ বিপ্লব আৰু সমাজতন্ত্ৰবাদৰ বিষয়ে বিশুদ্ধ তথ্য দাঙি থৰিব পাৰিছে। সপ্তপ্তি নানাজনে আৰু বহুতো বচনা মাৰ্বাণী ভাষাত বচনা আৰু অনুবাদ কৰি চোভিয়েট কচিয়াক ভাৰতবাসীৰ প্ৰাণৰ ওচৰ চপাই দিছে। চোভিয়েট দেশৰ ভাৰা সাহিত্য সংস্কৃতি চৰ্চাৰ ছৱাৰ আজি ভাৰতবাসীৰ কাৰণে উন্মুক্ত।

ভাৰতৰ অস্থান্ত প্ৰান্তৰ সাহিত্যতো লেনিন কচ বিপ্লব আৰু কচিয়াৰ প্ৰগতিৰ বিষয়ে নানাজনে নানা পুথি আৰু আলোচনা বচনা কৰিছে। আৱশ্যকীয় তথ্যৰ অভাৱত সিবোৰৰ পৰিচয় দিব পৰা নহ'ল। ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ পিছৰপৰা বিশেষকৈ চোভিয়েট দেশ বিষয়ক ভাৰত কচ মৈত্ৰী সংৰ প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ পিছৰ পৰা ভাৰতৰ অমণ কাহিনী বিভিন্ন দিশত কৃতিত্ব লভা নানা ব্যক্তি চোভিয়েট দেশ অমণৰ কাৰণে আৰু কোনো কোনো লোক চৰকাৰী কাম কাজৰ সংস্পৰ্শত চোভিয়েট দেশলৈ নৈছে। সজাতিদলৰ বিনিময় হৈয়ে আছে। এই সকলৰ ভিতৰত কেবাগবাকী ব্যক্তিয়ে অমণ বৃত্তান্ত বচনা কৰিছে, যিবোৰে ভাৰতত চোভিয়েট দেশ আৰু ভৰপুৰ কৰাত সহায় কৰিছে। এইবোৰৰ ভিতৰত বাস্তৱিক নেহকৰ ‘মানৱ বিকাশ কী ঘটক’ (বাৰাণসী—১৯৬৩), যশপাল জৈনৰ ‘কচমে’ চলিশ দিন’ (দিল্লী—১৯৬০), অল্পপূৰ্ণ খান্দাব ‘কালে সাগৰ কী গোড মে’ (এলাহাবাদ—১৯৬১), হৰ্দেৱ মালবীয়াৰ ‘কচকী যাত্রা’ (দিল্লী—১৯১৯)’ বাৰাণসী দাস চুৰ্বেদীৰ ‘কচকী সাহিত্যিক যাত্রা’ (দিল্লী—১৯৬২), আৰ-আৰ খাদিলকাৰৰ ‘বদলেত কচমে’ (বাৰাণসী—১৯৫৯), গুভমেণ্টৰ ‘মঙ্গো শৃঙ্গি’ (কলিকতা—১৯৬৩), নগেন্দ্ৰনাথ ভট্টাচাৰ্যৰ ‘দেশ দেশান্তে’ (কলিকতা—১৯৬১), দেবেন সেনৰ ‘আমাৰ কচ অৱণ’ (কলিকতা—১৯৬০) শশীল সেন

গুপ্ত মানবের সাগর সঙ্গমে' (কলিকতা - ১৯৬০) প্রবেশকুমার সাম্বালীর 'কচিয়ার দায়েরী' (কলিকতা - ১৯৬২) জে-চি দেশমুখের 'মালা দিল্লো বাশিয়া' (পুনা - ১৯৫৯) বংশীয় বহুগবর 'মি পহিলো বাশিয়া' (পুনা - ১৯৫৮), এচ. কে পোট্টকার 'চোভিয়েৎ দায়েরী' (জিব - ১৯৫৮), হেম বকরার 'বঙ্গ কবীর ফুল' (গুৱাহাটী - ১৯৫৯), সুবেদরমোহন দাসৰ 'টলষ্টয়ের দেশত' (গুৱাহাটী - ১৯৬৯), আবুল মালিকৰ 'মাজতে হিমালয়', অভিত্ব নাম বিশেষ ভাবে উল্লেখযোগ্য। এই পৃথিবোৰে লেনিনৰ চোভিয়েট কচিয়াৰ স্বকপ আমাৰ ঘৰৰ আগত দাঙি ধৰে।

ভাৰতৰ ভিন ভিন আঞ্চলিয় সাহিত্যত মাঝ বাদ-লেনিনবাদৰ ভেঁটিত কৰিতা, কাৰ্য মাটক, উপন্যাস, গল্প আজিও বিস্তৃত ভাবে বিচিত হৈছে। সম্প্রতি মাঝ'বাদ-লেনিনবাদৰ অভাৱ ভাৰতত বাঢ়িছে। ভাৰতৰ একাংশ বাইজে মাঝ'বাদ-লেনিনবাদৰ ভেঁটিত ভাৰতীয় সমাজ বচনা কৰিবলৈ দৃঢ় পৰিকৰ হৈছে। ইনিবা গান্ধীৰ নেতৃত্বাধীন কংগ্ৰেছ চৰকাৰে সমাজবাদী সমাজ গঢ়াৰ প্ৰতিষ্ঠতি ব'ইজৰ আগত দাঙি ধৰিছে। মাঝ'বাদ-লেনিনবাদৰ আজি অপূৰ্ব বিকাশ আৰু প্ৰভাৱ। সম্ভৱতঃ ইয়াৰ প্ৰভাৱ আৰু বাঢ়িব।

ইয়াৰ বৃক্ষিসংকলত কাৰণে আছে। ভাৰতীয় জনসাধাৰণ এতিয়াও অজ্ঞান আঞ্চলিক বৃৰ গৈ আছে। নিবক্ষৰতা, ছৰ্ভিক্ষ আৰু শ্ৰেণীবৈষম্য আজিও ভাৰতৰ বিকাশৰ পথৰ প্ৰধান অস্তৰায়। আজিও কোটি কোটি ভাৰতীয়ই এমুঠি অৱ আৰু এডুখৰি কাপোৰৰ কাৰণে বলিয়া কুকুৰৰ দৰে অলিয়ে গলিয়ে ঘূৰি ফুৰিব লাগে। যথাৰ্থ প্ৰমিকে আজিও ভাৰতত মৰ্যাদাপূৰ্ণ সন্মান নাপায। কিন্তু ভাৰতীয়ই পাইছে বাজনৈতিক স্বাধীনতা, 'ভোট' দি চোভিয়েট কচিয়াৰ প্ৰতি আৰু বিধান সভাৰ সদস্য নিৰ্বাচন কৰাৰ ক্ষমতা। ভাৰতীয় জনসাধাৰণে বাজনৈতিক স্বাধীনতাক নিৰ্তৃব পৰিহাস বুলি অনুভৱ কৰিব পাৰিছে। যিসকল লোকে 'ভোট' দি দেশৰ শাসক, আৰু

বিধি নিৰ্মাণসকলক নিৰ্বাচন কৰাৰ অধিকাৰ পাইছে, মেই সকল লোক যেতিয়া এমুঠি ভাত বা এটুকুৰা কটিৰ অভাৱত কলমসাই ঘূৰি ফুৰে, তেতিয়া বাজনৈতিক স্বাধীনতাক অতি তুচ্ছ বুলি বিবেচনা কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰা তেনেই স্বাভাৱিক। এনে অৱস্থাত ভাৰতীয় জন-সাধাৰণৰ মনলৈ লেনিনৰ চোভিয়েট কচিয়াৰ কথা মনলৈ অহাৰ তেনেই স্বাভাৱিক। সঁচা কথা, ভাৰতীয় অৰ্থত চোভিয়ট কচিয়াৰ জনসাধাৰণৰ বাজনৈতিক স্বাধীনতা নাই। কিন্তু চোভিয়েট কচিয়াৰ জনসাধাৰণে লাভ কৰিছে অৰ্থনৈতিক স্বাধীনতা, শ্ৰম, যোগ্যতা আৰু আৱশ্যক অমুসৰি ধন লাভ কৰাৰ স্বয়েগ স্বীকৃতা তাৰ প্ৰতিগ্ৰহকী নাগৰিকৰ কাৰণে মুকলি। অভাৱ, অবটন, ছৰ্ভিক্ষ কি তাৰ মাহুহে আজি নাজানে। বাৰ্জিক্যত পৰৰ মুখলৈ চাই কদৰ্যপূৰ্ণ জীৱন তাৰ নাগৰিকে যাপন কৰিব নালাগে। তাত কোনো মাহুহে হা-ভাত, হা-কাপোৰকৈ অলিয়ে-গলিয়ে ঘূৰি ফুৰিব নালাগে। তাৰ সমাজতাত্ত্বিক চৰকাৰে প্ৰত্যেক নাগৰিকে সমানে সম্মানজনক জীৱন যাপন কৰাৰ সকলো স্বয়েগ স্বীকৃতা দিছে।

অতীন্দ্র আৰু শ্ৰেণীবৈষম্য চোভিয়েট কচিয়াৰ পৰা চিৰদিনৰ কাৰণে আংতৰি
পলাইছে।

এই কাৰণেই ভাৰতীয় জনসাধাৰণ আজি দিনক দিনে মাঝ'বাদ-লেনিনবাদৰ প্ৰতি
আৰ্থিত হ'ব ধৰিবে। তেওঁদোকে ভাৰতৰ পৰা চিৰদিনৰ কাৰণে সকলো প্ৰকাৰৰ
বিভেদ বিলোপ কৰি দি সাম্য আৰু মৈত্রীৰ ভেটিত অকৃত স্বাধীন বা মুক্ত সমাজ বচিৰ
বিচাৰে। আজিৰ একাংশ ভাৰতীয়ই স্পষ্টকৈ অহুতৰ কৰিবে যে অৰ্থনৈতিক মুক্তিৰে
অকৃত মানৱীৰ মুক্তি। সেয়ে আজিৰ ভাৰততো লেনিন আৰু লেনিনৰ আদৰ্শ অধিক
স্পষ্ট আৰু জীৱন্ত হ'ব ধৰিবে।

কিন্তু তথাপি এনেহে ধাৰণা হ'য়, যে কচিয়া বিষয়ক অধ্যয়ন আৰু চিন্তন আজিও
অগ্রাগত দেশৰ তুলনাত ভাৰতত শুভ কম। আমেৰিকাৰ যুক্তবাস্তুৰ মানত চোভিয়েট
কচিয়া শক্ত। অৰ্থ ভাত সম্প্ৰতি সম্ভবটা শৈক্ষণ অধিক বিশ্বিতাজলযুক্ত কচিয়া বিষয়ক
গবেষণা কেন্দ্ৰ আছে। যুক্তবাস্তুত কচিয়া বিষয়ক গবেষণা ফিল্ম বাঢ়িছে তাৰ কথা
ভাৰিলৈ আমিভাৰতীয়সকল কেৱল বিশ্বিত হৰহে লাগে। ১৮১০ৰ পৰা ১৯৫০ লৈ এই
এশ বছৰৰ ভিতৰত যুক্তবাস্তুত শ্ৰেণো মৰ্যাদা ২৫০ খন কচিয়া বিষয়ক গবেষণা গ্ৰহণ
হৈছিল। কিন্তু এতিমাৰ ইমান বা চাচ যে হেনো ১৯৬০ চনৰ বছৰটোতে ১০০০ হাজাৰ খন
গবেষণা গ্ৰহণ যুক্তবাস্তুত বচনা হৈছে।*

কিন্তু ভাৰতীয়সকল কচিয়াৰ বেষ্য জ্ঞানবলৈ অধিক আগ্ৰহাত্মিক হোৱা সহেও
জনাৰ স্মৃযোগ-স্মৃবিধা পোৱা নাছিল। ইয়াৰ অধীন অস্তৰাৰ্থ আছিল, সাম্ৰাজ্যবাদী বিদেশী
ইংৰাজ চৰকাৰ। ইংৰাজে ভাৰতক বিকাশৰ কাৰণ উপনিশেশ ষৰপে বাখিবলৈ কামনা
কৰিছিল। ভাৰতত ইংৰাজী সংস্কৃত জাপি দি, নগৰ-চহৰ কেইখনমান ইংলণ্ডৰ আহিত
গঠি তুলি ভাৰতক এখন নহুন ইংলণ্ড গঢ়াৰ আঁচনি লৈছিল। ভাৰতত ইংৰাজী ধৰণৰ
শিক্ষাৰ প্ৰৱৰ্তক লৰ্ড মেনেৰ ই ঘোষিত নীতি আছিল। চোভিয়েট কচিয়া বিষয়ক
অধ্যয়নে কেনেবাকৈ ভাৰতক বৃত্তিহৰ কল্প পৰা মুক্ত কৰিব, এই চিন্তাই তেওঁলোকক
সততে পীড়িছিল। আৰু সেয়ে ভাৰতক সততে কচিয়াৰ এভাৱপৰা মুক্ত বাখিবলৈ
চলাইছিল পৰিকল্পিত প্ৰচেষ্টা। বৃটিহৰ শাসন কামত ভাৰতীয়সকলে চোভিয়েট কচিয়াৰ
বিষয়ে যি জ্ঞানছিল, সি আছিল কেৱল দূৰৰ বিং।

আগতে ভাৰতীয়সকলে কচিয়াৰ ব্যক্তিত্ব বুলিলৈ জ্ঞানছিল 'পিটাৰ দি গ্ৰেট' আৰু
'বিতীয়া কেখেৰিমক', মাৰ্শনিক বুলিলৈ জ্ঞানছিল হয়তো মিথাইল বাহুনিন আৰু বাজকোৱাৰ
জোপোটিকিনক হে। অৱশ্যে ইংৰাজী অমুবাদৰ সহায়ত পুঁক্ষিন, গোগোল, টুর্নেৰেভ, গঙ্গেবেন্ত,

* Walter Laqueur, In search of Russia', the state of Soviet studies, Cambridge
1965, P 9 Quoted from R Vaideyanath, 'Soviet studies in India, India and
the Soviet Union, 1969

নেঙ্কাচত, ডষ্টেক্স্টিক, টলটয়, চেখত, গকো প্রভৃতির লগত কিছুপরিমাণে হলেও পরিচিত হোৱাৰ সুৰোগ পাইছিল। ১৯৪৬ চনতহে দিলৌ বিশ্বিভালয়ত কচিয়াৰ ভাষা শিক্ষা শ্ৰেণী খোলা হৈছিল। কচিয়া বিষয়ক কিবা জানিবলৈ হলে সততে ইংৰাজীৰ আশ্রয় চাপিব লগাহে হৈছিল।

আচলতে ১৯৪৭ চনত ভাৰত স্বাধীন হোৱা সততে কচিয়াৰ লগত ভাৰতৰ মধুৰ সম্পর্ক ১৯৫৫ চনলৈ স্থাপিত হোৱা নাছিল। ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ সময়ত কচিয়াৰ ক্ষমতাত অধিষ্ঠিত জোচেক ষ্টেলিব চৰকাৰে ভাৰতৰ প্রতি সিমান সন্দৰয়তা দেখুৱা নাছিল বুলিবই পাৰি। ১৯৫৫ চনত নেহকৰ কচিয়া অমণ আৰু তাৰ পিছত কচিয়াৰ খুঁথেভ আৰু বুলগেনিনৰ ভাৰত অঞ্চলৰ পিছতহে কচিয়াৰ লগত ভাৰতৰ সম্পর্ক মধুৰ হৰলৈ থৰে। এই সম্পর্ক

অধিক মধুৰ কৰি তোলাত বিশেষভাৱে অবিহণা যোগাইছে ভাৰত-
ভাৰতত কচ-ভাষা
শিক্ষাকেন্দ্ৰ সোভিয়েট মৈত্ৰীসংঘই। এই সংঘই প্ৰচাৰ কৰা ‘ইচকাচ বুলেটিন’ৰন
শিক্ষাকেন্দ্ৰ

আৰু অস্ত্রাঞ্চল আলোচনী গ্ৰহণ ভাৰতত কচিয়াক বেচ জনপ্ৰিয় কৰি
তুলিছে। তহপৰি দেশ স্বাধীন হোৱাৰ পিচত এলাহাবাদ, আলোগড়, কলিকতা, গুৱাহাটী,
লক্ষ্মী, বাৰাণসী, বোম্বাই, মাজুজ, বাঙালোৰ প্ৰতি বিশ্বিভালয়ত ‘কচিয়া ভাষা শ্ৰেণী’
খুলি কচিয়াক ভাৰতত অধিক জনপ্ৰিয় কৰি তুলিব পাৰিছে। বোম্বাইৰ ‘প্ৰযুক্তি বিশ্বাব
কেন্দ্ৰ’ Institute of Technology), দিলৌৰ ‘আন্তৰ্জাতিক অধ্যয়নৰ ভাৰতীয় বিশ্বালয়’
(Indian school of International studies), প্ৰতিবক্ষা অকাডেমী (The Defence
Academy), ভাৰতীয় বিশ্বাভৱন আদিতো কচিয়াৰ ভাষা শিক্ষাৰ শ্ৰেণী খোলা হৈছে।
আজি কচিয়াক ভাৰতত জনপ্ৰিয় কৰাত সবাতোকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিবে কচ-
ভাৰত মৈত্ৰীসংঘই, ইয়াৰ শাখা-প্ৰশাখা ভাৰতৰ সকলো প্ৰান্তৰ গাৰৈ ভূঁকেও অতিষ্ঠিত
হৈছে। ১৯৬৬ চনত ভাৰত চৰকাৰে কচিয়াৰ সহায়ত কচিয়া বিষয়ক শিক্ষামুষ্টান এটা
গঠি তুলিছে। ইয়াত কচিয়াৰ ভাষা, সাহিত্য, বুৰজী, সংস্কৃতি, ভূগোল আদিৰ শিক্ষা
দিয়া হয়। কচিয়াৰ অৰ্থনীতি, বাজনীতি আদিৰ বিষয়ে শিক্ষামুষ্টানৰ আঁচনিও এই অমুষ্টানৰ
আছে। এই অমুষ্টানৰ মুখ্য আদৰ্শ হ'ল দোভাবী আৰু শিক্ষকৰ মূল্য কৰি ভাৰতত
কচ-ভাষাৰ শিক্ষাৰ ব্যাপক প্ৰচলন কৰা। অনূৰ ভৱিষ্যতে এই অমুষ্টানৰ জৰিয়তে বহুল
কাৰ্য্যসূচী গ্ৰহণ কৰাৰ আশাও আছে।

কচিয়া বিষয়ক গবেষণাত ভাৰতত আগতাগ লোৱা অমুষ্টান হ'ল ‘আন্তৰ্জাতিক
অধ্যয়নৰ ভাৰতীয় বিশ্বালয়’ (Indian school for International studies)। ইয়াৰ
জৰিয়তে কেবাজনেও কচিয়া বিষয়ক গবেষণা কৰি পি-এইচ-ডি উপাধি লাভ কৰিবে।
অনূৰ ভৱিষ্যতে ভাৰতত কচিয়া বিষয়ক অধ্যয়ন আৰু গৱেষণা ব্যাপক ধৰণে হব বুলি
আশা কৰিব পাৰি।

কিন্তু বিধন ভাৰতৰ আজিৰ শতকৰা বাটিভাগ অন্তা নিৰক্ষৰ, সাক্ষৰসকলৰ ভিতৰতো

শঙ্কর। নেইবেতকৈও অধিক ভাগ অঞ্চল-বন্ধুর চিন্তাত জুকলা, সেইখন ভাবতবর্ষই কচিয়া বিদ্যুৎ
ব্যাপক অধ্যয়ন-গবেষণা করিব দূর কথা, ভাবতবর্ষখনকে ভালকৈ জনাব কোনো স্থায়ুস্থা
করিব পৰা নাই। অশিক্ষা, কুশিক্ষা আৰু অঙ্গশিক্ষাই হৈছে আজিৰ সবহভাগ ভাবতীয়ৰ
ৰধার্থসৰ্বস্ব। নিজক নাজানিলে, কোনেও আনক ভালকৈ আবিব নোৱাৰে। অজ্ঞানতা
আৰ্তনি মগলে ভাবতৰ বিকাশ অসম্ভৱ। ইয়াৰ কাৰণে পোনতে লোপ হব লাগিব
দাবিজ্য আৰু শ্ৰেণী বৈষম্য, লগে লগে হব লাগিব শিক্ষাৰ ব্যাপক আৰু সুপৰিকলিত
প্ৰচলন। যথাৰ্থ শিক্ষিত আৰু মুক্ত ভাবতীয়ই সমগ্ৰ বিশ্বক জনাব লগতে সমাজতন্ত্ৰবাদৰ
শিত্কৃতি কচিয়াকো। যথাৰ্থভাবেই অধ্যয়ন আৰু গবেষণা কৰিব।

সামৰণি ভাৰতৰ প্ৰতি লেনিন

আচলতে লেনিন কুৰি শতিকাৰ এক বিশ্য়জনক সৃষ্টি। আজিৰ ভাৰতৰ তথা সমগ্ৰ পৃথিবীৰ মাঝুহ মাত্ৰেই প্ৰত্যক্ষ বা প্ৰাৰ্থভাৱে লেনিনৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱাবিত। অম-জীৱী মাঝুহ মাত্ৰেই লেনিনক প্ৰাণৰ আপোন বুলি অমৃতৰ কৰে। ‘লেনিন’ খন্দটো তেওঁলোকৰ কাৰণে এক অমূৰ্বস্তু প্ৰেৰণাৰ উৎস। ইয়াৰ কাৰণ এয়ে যে, ‘লেনিনে’ বাজনৈতিক আন্দোলনত অংশগ্ৰহণ কৰা দিনবপৰা মৃত্যুবণ কৰালৈকে প্ৰায় হৃফুৰি বহিৰ গভীৰ আন্তৰিকতা আৰু নিষ্ঠাবে জগতৰ অম-জীৱী সৰ্বহাৰাসকলৰ মুক্তিৰ কাৰণে প্ৰাণপণে চৈষ্ট। কৰিলে, সকলো দেশৰ সকলো সৰ্বহাৰাৰ বিষয়ে অহোপূৰ্ববৰ্তী কৰি নিভূল জ্ঞান সাক্ষ কৰিলে, সকলো দুখ-যন্ত্ৰণা উপশম কৰি সমাজতন্ত্ৰৰ ভেটিত এক বিশাল মানৱীয় সমাজ বচিবলৈ পাত কৰিলে জীৱনৰ প্ৰতিবিন্দু তেজ। আমাৰ ভাৰতৰ্বৰ্ষৰ বিষয়েই তেওঁ কত চিন্তা কৰিছিল।

লেনিনৰ জীৱনী আৰু বচনাৱলী অধ্যয়ন কৰিলে দেখা যায় যে গুৰিৰে পৰা তেওঁ ভাৰতৰ বিষয়ে সজাগ আৰু সহায়তাত্ত্বিক আছিল। তেওঁৰ বচনাৱলীত উপনিবেশৰ কথা ওলাদেই ভাৰতৰ কথা উল্লেখ কৰিছিল। তেওঁৰ স্পষ্ট ধাৰণা আছিল যে ভাৰতৰ দৰে বৃহত্তম উপনিবেশখন সাম্রাজ্যবাদৰ কৱলৰ পৰা মুক্ত হলে, অস্থান্ত উপনিবেশবোৰ মুক্ত হবলৈ সৰহদিন নালাগিব।

সন্তুষ্টতা: ‘কঢ়িয়াত পুঁজিবাদৰ বিকাশ’ (১৮৯৯ খঃ) গ্ৰন্থত লেনিনে সৰ্বপ্ৰথম ভাৰতৰ কথা উল্লেখ কৰে। পাশ্চাত্যৰ অৰ্থনীতিবিদসকলৰ বচনাৰপৰা সংগৃহীত ভাৰত বিষয়ক নানা ধৰণৰ পৰিসংখ্যা তেওঁ এই গ্ৰন্থত তুলি ধৰিছিল আৰু তাৰদ্বাৰা ইংৰাজী কিৰণে ভাৰতক শোষণ কৰি আছিল তাৰ স্বৰূপ বিশ্বাসীৰ আগত দাঙি ধৰিছিল। ১৯০৫ চনত প্ৰকাশ হৈছিল, ‘সাম্রাজ্যবাদ সম্পর্কে টোকা’। ইয়াত বৃটিহৰ বঙ্গ-ভঙ্গ আন্দোলনৰ কথা উল্লেখ কৰি তৌৰভাৱে সমালোচনা কৰিছিল। ‘সাম্রাজ্যবাদ পুঁজিবাদৰ চূড়ান্ত স্তৰ’ গ্ৰন্থত বৃটিহে কেনে বিশ্বাসৰ্বাতকঠাৰে ভাৰত অয় কৰিছিল তাৰ স্বৰূপ দাঙি ধৰিছে। ইয়াৰ পৰা স্পষ্টকৈ অমৃতৰ কৰিব পাৰি যে লেনিনে ভাৰত বুঝৌ ভালকৈ অধ্যয়ন কৰিছিল।

১৯০৮ চনৰ ৫ অক্টোবৰত প্ৰকল্পিত ‘প্ৰলিটাৰি’ত ইউৰোপ বিকলে ভাৰতত গঢ়ি উঠিবলৈ ধৰা বিজোহ আৰু বিপ্ৰৱৰ কথা আলোচনা কৰি কৈছিল যে, “পৃথিবীৰ ভিতৰত কচিয়াক বাদ দি ভাৰতত বাহিবে আন কোনো দেশতোই অনসাধাৰণৰ এনে দাবিজ্য, ছৃঙ্খল আৰু কষ্ট জীয়াতু নাই।” লোকমান্য তিলকৰ গ্ৰেণাৰ, বিচাৰৰ নামত ডেকো-ভাৱনা কৰি মাল্বালয়লৈ নিৰ্বাসন আদি প্ৰসঙ্গত লেনিনে সহাহৃতিবে পৰ্যবেক্ষণ কৰিছিল। ভাৰতত ইয়াৰ প্ৰতিবাদ অকাপ বোমাইব সূতা-কসৰ কৰ্মসূক্ষ বিজোহী হৈ উঠাত লেনিনে আজ প্ৰসাদ লাভ কৰিছিল। সেই একে সংখ্যা ‘প্ৰলিটাৰি’ত তেওঁ ঘোষণা কৰিছিল যে ভাৰতীয় শ্ৰমজীৱীসকল এনেদৰে জাগি উঠিলে বৃটিহে ভাৰত ত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য হ’ব।

১৯১৩ চনৰ ১৪ এপ্ৰিল সংখ্যা ‘প্ৰাভ্ৰাতা’ত লেনিনে ‘সভ্য ইউৰোপীয় আৰু অসভ্য এটীয়’ শীৰ্ষক এটা ব্যক্তিগত অৱকাশ কৰে। তেতিয়া ব্ৰহ্মদেশ ভাৰতৰ অকৰপে পৰিগণিত আছিল। বৃটিহ-সামৰিক বিষয়া এজনে তেওঁৰ পৰিচাৰিকা ‘আয়না’ নামে ছোৱালী এজনীক ধৰ্ষণ কৰি দৰব ভিতৰতে আৱক কৰি ধাৰিছিল। ছোৱালীজনীৰ বাপেক আছিল যুগ্মধ্যাত পৰিথকা কগ। জীয়েকক চাৰলৈ প্ৰবল হেঁপাহ কৰা সহেও বিষয়াজনে বাৰলৈ নিদিলে। তেতিয়া গাঁঠিবাসী বিজোহী হৈ উঠে আৰু বিষয়াজনক গ্ৰেণাৰ কৰিবলৈ পুলিচক বাধ্য কৰে। স্পষ্ট যুক্তি আৰু চাকুৰ সাক্ষী থকা সহেও বিচাৰত বিষয়াজন নিৰ্দোৱী প্ৰমাণ হ'ল, আয়না অষ্টচিয়া বুলিহে বায় দিলে। প্ৰবক্ষটোত এই প্ৰমাণটো চৰুকৈ আলোচনা কৰি লেনিনে যন্ত্ৰণ কৰিলে,—“ভাৰতত এনে মোকদ্দমা হাজাৰে হাজাৰে লাখে লাখে হয়।” ইয়াৰধাৰা লেনিনে ভাৰতত বৃটিহে চলোৱা নিষ্পেৰণ আৰু চূণনীয় অত্যাচাৰৰ প্ৰতি বিষ্যাসীৰ দৃষ্টি আৰুৰণ কৰিব বিচাৰিছিল, লগে লগে ভাৰতবাসীৰ অন্তৰভোগ বিপ্ৰৱৰ জুই অপাই তুলিৰ বিচাৰিছিল। সেয়ে সামৰণিত লেখিছিল,—“বহু আলোচনাপূৰ্ণ দীঘল অৱক্ষতকৈ এই ষটনাটি অধিক সাৰ্ধকভাৱে ৩০ কোটি মালুহৰ ভাৰত-বৰ্ষত ক্রতগতিবে বিপ্ৰৱৰ বিকাশ ষটাব।” এই আলোচনাটোয়ে প্ৰমাণ কৰে, লেনিন ভাৰতৰ বিষয়ে কিমাৰ সজ্ঞাগ আৰু সহাহৃতিশীল আছিল। লগতে অনুভৱ কৰিব পাৰি যে ‘মালুহ-শক্তি’ৰ বিষয়ে লেনিনৰ আৰ্দ্ধা আছিল কিমান গভীৰ। তেতিয়াৰ ভাৰতবাসী অঙ্গ-শক্তিহীন, বৃটিহৰ কাৰা নিষ্পেৰিত কংকালসাৰ। কিন্তু তথাপি তেওঁৰ গভীৰ বিষ্যাস আছিল যে (তেতিয়াৰ) ৩০ কোটি ভাৰতবাসী জাগি. উঠিলে বৃটিহ উপনিবেশ উফৰি-যাবলৈ সবহ দিন নালাগে। সেয়ে তেওঁ ৩০ কোটি ভাৰতীয়ৰ এই বিৰাট সংখ্যাটো উল্লেখ কৰিছিল।

১৯১৩ চনৰ ১৮ মেৰ দিনাৰ ‘প্ৰাভ্ৰাতা’ত ‘পশ্চাদপন ইউৰোপ আৰু অগ্ৰগামী এটীয়’ শিতানৰ আন এটি আলোচনাত লেনিনে তেতিয়াৰ এটিয়াত দেখা দিয়া গণযুক্তি আলোচনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি হৰ্ষেৰে ইয়াৰ প্ৰতি সমৰ্পণ। আৰু সমৰ্থন অনাই অন্তিমিলৰে জাগ্রত এচিয়াই সমগ্ৰ বিশ্ব মুক্তিৰ সকান দিয় পাৰিব বুলিও আশা কৰিছিল।

ଆନକି ତେଣୁ ଭାବତର ଜାତୀୟଭାଷାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନେ ସମର୍ଥନ କରିଛିଲ । ୧୯୬୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଓସ ସଂଖ୍ୟା ‘ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶ’ର ପ୍ରକାଶିତ ପିଛାତିଂକୋର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଏଟାର ପରା ଜନା ବାୟ ସେ ଅର୍ଥମ ମହାମୟର ସମସ୍ତ ସମସ୍ତ ବଦିଳି ଲେନିବ ସୁର୍ବ ତୌର ବିବୋଧୀ ଆଛିଲ, କିନ୍ତୁ ତେଣୁ ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନ ବା ମୁକ୍ତି-ସ୍ଵର୍ଗ ସମର୍ଥନ କରିଛିଲ । ଏ ଏମ କଲୋକ୍ଷାନୀଲୈ ଲେଖା ଚିଠି ଏବନତ ହେବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛି, —“ବିଭିନ୍ନ ଧରଣର ସୁର୍ବ ମାଜତ ପାର୍ଦକ୍ୟ ନବଧାଟୋ ମହିତାତିକ ଦୃଷ୍ଟିର ଫାଲବପରା ହୁଲ ବୁଲି ଭାବେ । ଆମି ଜାତୀୟ ମୁକ୍ତି ସୁର୍ବ ବିବୋଧୀ ହେ ନୋରାବେ । ଆମି ଭାବତର ପକ୍ଷେ ଆକୁ ବୁଟିହବ ବିକଳେ ନ’ହମ ଜାନେ ।”

୧୯୧୬ ଚନ୍ଦ୍ର ବଚିତ ଜାତିମୁହଁର ଆସନ୍ତିରୁଷର ନୀତି ଆକୁ ଆସନ୍ତିଯଙ୍କର ଭିତ୍ତିତ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା ସେହା ପ୍ରଗାନ୍ଧି ପ୍ରତିତାର ବିଷୟେ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସଙ୍ଗର ଲେନିନେ ଲେଖିଛିଲ,—“ ଆମି ସୁହେ କୁଚ ଶ୍ରମିକଙ୍କଲେ ଆମାର ଚବକାରକ ମଙ୍ଗୋଲିଆ, ତୁର୍କୀହାନ ଆକୁ ପାରଚାର ପରା ଓଲାଇ ଆହିବଲୈ ଦାବୀ କରା ଉଚିତ, ଟିଂବାଜ ଶ୍ରମିକଙ୍କଲେ ଦାବୀ କରିବ ଲାଗେ ଯେ ଇଂବାଜ ଚବକାର ଇଞ୍ଜିନ୍ଯୁ, ଭାବତ, ପାରଚ୍ୟ ଆଦିବପରା ଓଲାଇ ଆହକ । କିନ୍ତୁ ଇଥାର ଅର୍ଥ ଏସେ ନେକି ଯେ, ଆମି ସର୍ବହାବା ଶ୍ରେଣୀଯେ ନିଜକେ ଇଞ୍ଜିନ୍ଯୁର ଶ୍ରମିକ ଆକୁ କୁଷକ (ଫେଲୋହ) ସକଳର ପରା, ମଙ୍ଗୋଲିଆ, ତୁର୍କୀହାନ ବା ଭାବତର ଶ୍ରମିକ ଆକୁ କୁଷକଙ୍କଳବପରା ନିଜକ ପୃଥିକ କରିବ ବିଚାବେ ।” ମୁଠେଓ ନହୁଁ । ବର୍ତ୍ତମାନେ ଆକୁ ସକଳୋ ସମସ୍ତରେ ନିଗ୍ରାହିତ ଦେଶମୁହଁର କୁଷକ, ଶ୍ରମିକ ଆକୁ ଦାମ-ସକଳର ଲଗତ ଅଗ୍ରଗମୀ ଦେଶମୁହଁର ଶ୍ରେଣୀ ସଚେତନ ଶ୍ରମିକଙ୍କଳର ସରିଷ୍ଠ ସହ୍ୟୋଗ ଆକୁ ମିଳନର ପକ୍ଷେ ଧିଯୁ ଦିହେଇ ଆକୁ ଧିଯୁ ଦିଯ ।”

(ବାବାଜାନ ଗମ୍ଭେତ୍, ଲେନିନ ଆକୁ ଭାବତ, ଚୋଭିଯେଟ ଦେଶ, ୧୯୭୦ ୦ ୮ସ ସଂଖ୍ୟା ।)

ମାନରେଣ୍ଟନାଥ ବାଥର ଶ୍ରୁତିକଥାର ପରା ଓ ଇଥାର ସମ୍ବେଦ ପାବ ପାବି । ୧୯୨୦ ଚନ୍ଦ୍ର ମାର୍ଚିତ ଲେନିନର ଆହାନ କ୍ରମେ ଆୟୋଜିତ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମାଜଭାସ୍ତିକ ସମ୍ପଲରତ ଯୋଗ ଦିବଲୈ ଯୋରା ଭାବତୀୟ ପ୍ରତିନିଧି ମାନରେଣ୍ଟନାଥ ବାୟ ଲଗତ ଲେନିନର ମତବିବୋଧ ହୈଛିଲ । ବାୟେ ମହାଜ୍ଞା ଗାନ୍ଧୀର ନେତୃତ୍ବ ଭାବତ୍ତୁମିତ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା ଜାତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନକ ଶ୍ରବିଧାବାଦୀ ବୁର୍ଜୋରା ଆନ୍ଦୋଳନ ବୁଲି ଅଭିହିତ କରିଛିଲ । ଶ୍ରୁତି କଥାର ୩୭୧ ପୃଷ୍ଠାତ ତେଣୁ ଲେଖିଛେ, —“ଲେନିନେ ଯୁକ୍ତି ଦେଖିବାଲେ ଯେ ସାମାଜିକ୍ୟବାଦୀଯେ ଔପନିବେଶିକ ଦେଶବିଳାକତ ସାମନ୍ତତାବ୍ରିକ ସାମାଜିକ ଅଭିହାବ ପଞ୍ଚାଦ୍ୱାପନତାବେ ଟାନି ବାଧିଛେ, ଯାବ ଫଳତ ଧନତସ୍ତର ବିକାଶତ ବାଧା ପରିବେ ଆକୁ ଦେଶୀମ ବୁର୍ଜୋରାମକଳର ଉଚ୍ଚାକାଙ୍କ୍ଷାତେ ବାଧା ପରିବେ । ଲେନିନେ ଶେଷତ କେବେଳେ,—“ ମତଭେଦର କେନ୍ଦ୍ରବିଦ୍ୟ ଆଛିଲ ଗାନ୍ଧୀଜୀର ଶ୍ରୁତିକା ସମ୍ପର୍କୀୟ । ଲେନିନେ ବିଶ୍ୱାସ କରିଛିଲ, ଗଣଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରେବାଦାତା ଆକୁ ନେତା ହିଚାବେ ତେଣୁ (ଗାନ୍ଧୀଜୀ) ଧିପରୀ ।” ବିଶ୍ୱାସ କରିଛିଲ, ଗଣଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରେବାଦାତା ଆକୁ ନେତା ହିଚାବେ ତେଣୁ (ଗାନ୍ଧୀଜୀ) ଧିପରୀ । ଗାନ୍ଧୀଜୀର ବିଷୟେ ଲେନିନେ ବହୁ, ‘ଟିଲଟ୍ସିପଟ୍ଟୀ’ ବୁଲି ଗାନ୍ଧୀଜୀକ ଲେନିନେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଓ କରିଛିଲ । ଗାନ୍ଧୀଜୀର ବିଷୟେ ତଥ୍ୟ-ସକଳୋ କଥା ଶ୍ରଦ୍ଧାବେ କୈଛିଲ । ‘ଭାବତୀୟ ଟିଲଟ୍ସିପଟ୍ଟୀ’ ଶିତାବେବେ ଗାନ୍ଧୀଜୀର ବିଷୟେ ତଥ୍ୟ-

পাতিগুর্ণ গন্ধুর আলোচনা এটা বচনা করিবলৈও দৈহিল, সম্ভবতঃ আকস্মিকভাবে বোগা-
চ্ছান্ত হোৱা কাৰণেহে ই আধকৰা হৈ ৰ'ল।

ভাৰতৰ সকলো পৰিস্থিতি আৰু ষটনাৰ বিকাশৰ প্ৰতি লেনিনে সততে সজাগ
দৃষ্টি বাধিছিল যেন অমুমান হয়। কিয়নো, সেই সময়ৰ ভাৰতত ষটা বি কোনো গুৰুত-
পূৰ্ণ ষটনা বা সমস্তাৰ বিষয়ে তেঙ্গ কিবা নহয় কিবা মন্দব্য দিছিল হে দিছিল।
১৯২০ চনৰ মে মাহৰ ২০ তাৰিখে 'ভাৰতীয় বিপ্ৰী সমিতি'লৈ দেখা চিঠি এখনত
সম্ভৱতঃ খিলাফত আলোচনে গঠিতোলা ভাৰতীয় হিন্দু-মুছলমানৰ ঐক্যৰ প্ৰতি সহৰ্জনা
জনাই লেনিনে দেখিছিল,—“ মুছলমান আৰু অমুছলমান সকলৰ ঘনিষ্ঠ মৈত্ৰীক আমি
স্বাগতম্ জনাওঁ। আমি আক্ষুণ্ণিকভাবেই প্ৰাচ্যৰ সকলো মেহনতী জনতাৰ মাজত এই
মৈত্ৰীৰ সম্প্ৰসাৰণ দেখা পাৰলৈ আশা কৰোঁ। কাৰণ, যেতিয়া ভাৰতীয়, চীনা, কোৰীয়,
জাপানী, পাৰচীয় আৰু তুৰ্কী শ্ৰমিক আৰু কৃষকসকলে হাঁতত হাঁত মিলাই মুক্তিৰ অভিন্ন আদৰ্শ
সিদ্ধিৰ কাৰণে একলগে খোজতে খোজ মিলাই আগবঢ়িব, তেতিয়াহে শোষকসকলক
চূড়ান্ত ভাৰে পৰাজিত কৰা সম্ভৱপৰ হ'ব। মুক্ত এচিয়া জিন্দাৰান।”

[আজ্হাৰ আমচাৰী : লেনিন ত্ৰাবত, চোতিয়েট দেশ, ১৯৭০, ৮ম সংখ্যা]।

জালিৱানাবাগৰ নিৰ্মূৰ হত্যাকাণ্ডৰ বিষয়েও লেনিন অবগত আছিল। তেঙ্গ ভাৰতীয়ৰ
প্ৰতি সমবেদনা আৰু সহায়তাৰ নিবেদন কৰিছিল, ১৯২১ চনৰ জুনাটত অনুষ্ঠিত আন্ত
জাতিক সমাজভাস্ত্ৰিক দলসমূহৰ সমিলনত দিয়া ভাৰতৰ এই নিৰ্মূৰ হত্যাকাণ্ডৰ কথা
উল্লেখ কৰি সাম্রাজ্যবাদীৰ উপনিবেশসমূহত দেখা দিয়া বিপ্ৰী পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে
আলোচনা কৰি কৈছিল,—“বৃটিছ-ভাৰত এই দেশসমূহৰ মুৰীঘাল হৈ আছে, আৰু ইয়াত
যিমানেই ক্রতগতিত বিপ্ৰী আগবঢ়াতে, সিমানেই ইয়াৰ শ্ৰমশিলৰ আৰু বেলৰ সৰ্বহাৰা
কৰ্মসূকলৰ মৰ্যাদা বাঢ়িব, আনহাতে ব্যাপক গণহত্যা (অমৃতচৰৰ), গণ-অত্যাচাৰ কৰা
বৃটিছৰ ভিস্তিও সিমানেই নিৰ্মূৰ কৰণ লব।”

[পি, হাতিৎকো. লেনিন আৰু ভাৰতীয় বিপ্ৰীসকল, চোতিয়েট দেশ, ১৯৬১, ৭ম সংখ্যা]।

আন্তৰ্জাতিক শ্ৰমিক আলোচনৰ কথা উল্লেখ কৰিলেই লেনিনে ভাৰতৰ কথা
আগ্ৰহেৰে উলিয়াইছিল। তেঙ্গ ভাৰতৰ বিষয়ে ইমান আগ্ৰহাবিত হৈ উঠিছিল যে
ভাৰতৰ বিষয়ে ভালোমান পুথি সংগ্ৰহ কৰি তেঙ্গৰ ব্যক্তিগত পুথি-উৰালত সংৰক্ষণ
কৰিছিল। ভাৰতীয় দেখক আনন্দ গুপ্তৰ এটা প্ৰেছৰপৰা জনা যাব যে,—

[লেনিনৰ ব্যক্তিগত পুথি-উৰালত ভাৰত সম্পর্কে কিঃকাৰণ, চোতিয়েট দেশ ১৯৬১, ১ম সংখ্যা]
লেনিনৰ ব্যক্তিগত পুথি-উৰালত ভাৰত বিষয়ক ২৮ খন পুথি আজিও আছে। এই-
বোৰৰ ভিতৰত বৰীজনাথ ঠাকুৰ, লালা লালপৎৰাম, সুবেজনাথ ব্যানার্জী, সৰোজিনী
নাইডু, বাঙ্গা মহেন্দ্ৰ প্ৰতাপ, আৰু এম. এন. বায়ৰ পুথিও আছে। এইবোৰৰ ভিতৰত
তনিখন বিখ্যাত পুথি হ'ল,—লালা লালপৎৰামৰ ‘ইংলেণ্ড ডেট ট্ৰু ইণ্ডিয়া’, এ চি.

মৈঞ্জিয়ান নেশ্টেবেল্স ইন্ডিউচন্স, আৰু ‘বিপোট’ এণ্ড বিজলিউচন্স, এণ্ড প্ৰেচিভেলিয়েল এডেচেচ, অৰ দি ইঙ্গিয়া নেশ্টেবেল কংগ্ৰেছ। বৰীজনাথৰ ‘পাচিবেলিটি’ নেশ্টেবেলিজম’, দি হোম এণ্ড দি রাঙ্ক’ (ঘৰে-বাইবে), এম এন. বায়ৰ ‘নিউ ইঙ্গিয়া’, হোৱাট দৃঢ় উই রাষ্ট’, অলকানন্দ মহাভাৰতীৰ ‘দি মাষ্টাৰ রাঙ্ক ইউনিয়ন স্লীম’ জি, এণ্টাৰ্চিনৰ ‘বৃষ্টি এডুমিনিস্ট্ৰেচন ইন ইঙ্গিয়া’, সুৰেজনাথ ব্যানার্জীৰ ‘স্পিচেচ এণ্ড বাইটিংচ অব এচ-এন-ব্যানার্জী’, বাজা মহেন্দ্ৰপ্ৰতাপৰ ‘দি বুক অৰ দি বিলিজন অব জাত’, ‘দি জুৰি’, দি ফিউচাৰ অৰ দি রাঙ্ক’, ‘হাউ চোচিয়েলিজম এণ্ড বিয়েলিজম শ্যোল রক টু গেদাৰ’, সৰোজিনী নাইডুৰ ‘স্পিচেচ এণ্ড বাইটিংচ’ আৰু ‘দি কেনগার্ড অৰ ইঙ্গিয়ান ইঙ্গিপেঙ্গেল’ আদিয়েই অধান।

১৯২১ চনৰ ১৪ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা, লেনিনৰ লগত ভাৰতীয় বিপ্ৰী, আৰু বাবৰ সাক্ষাৎ হৈছিল। আধাৰ্ষক্তা জোৰা আলোচনাৰ পিছত লেনিনে ভাৰত বিষয়ক এখন পুথিৰ তালিকা আৰু বাবৰ পৰা বিচাৰে। ১৬ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা আৰু বাবৰপৰা তালিকা এখন পায় আৰু তাৰ পিচদিন। আটাইবোৰ কিতাপ কিনিবলৈ সচিবক নিৰ্দেশ দিয়ে। এই তালিকাত ৩৫ খন কিতাপৰ নাম আছিল, তাৰ ভিতৰত এখন আছিল ‘গান্ধীজীৰ জীৱনী আৰু ভাষণ সমূহ’। এইখন পুথি পঢ়াৰ পিছত সম্ভৱতঃ গান্ধীজীৰ বিষয়ে—‘ভাৰতীয় টলষ্টয়পন্থী’—আলোচনা লেখিবলৈ সৈছিল। কিন্তু কঠিন ৰোগত আৰু আস্ত হোৱা কাৰণে সমাপ্ত কৰিবলৈ স্বীকৰণ নাপালৈ।

কণীয়া অৱস্থাত বিছনাত পৰি পৰি তেওঁ যিবিলাক টোকা লিখি ধৈ গৈছিল, আৰুকি তাতো ভাৰতৰ কথা উল্লেখ কৰিবলৈ পাহাৰ নাছিল। ‘অলপেই হওক, কিন্তু শ্ৰেষ্ঠত্ব’ লীৰ্ধক আলোচনাত তেওঁ অসীম আশাৰে লেখি গৈছিল, (১৯২৩, ২ মাৰ্চ) —‘শ্ৰেষ্ঠ বিশ্লেষণত, সংগ্ৰামৰ পৰিণতি নিৰ্ণয় কৰিব এই কথাই যে কঢ়িয়া, ভাৰত, চীন আদিয়ে পৃথিবীৰ জনসংখ্যাৰ অধ্যাধিক বৃহত্ব সংখ্যা সামৰি লৈছে। আৰু যোৱা কেইবছৰমানত এই বৃহত্ব সংখ্যা অন্ত সাধাৰণ কৰতভাৱে মুক্তি সংগ্ৰামৰ প্ৰতি আৰ্কিভিত হৈছে, গতিকে এই বিশ্বসংগ্ৰামৰ চূড়ান্ত পৰিণতি কি হ'ব সেই বিষয়ে এখন্দ মানো সন্দেহ নাথাকে। সেই ফালৰপৰা, সমাজতন্ত্ৰৰ পুণ্যবিজয় সম্পূৰ্ণ আৰু নিবন্ধন ভাবে বিশ্বিত হৈছে।’

[পি.-ছান্দিকো লেনিনৰ দৃষ্টিত ভাৰতীয় টলষ্টয়ৰ পৰী : চোতিয়েট মেশ, ১৯৬১, ১১ সংখ্যা]

এনেদেৰে বিশ্লেষণ কৰিলে দেখা যায় যে বাজনৈতিক জীৱনৰ পাতলি মেলাৰপৰা জীৱনৰ শ্ৰেষ্ঠ-সন্ধিয়ালৈ লেনিনে সততে ভাৰতৰ বিষয়ে সজাগ প্ৰহৰী ষৰপ আছিল। তেওঁ সততে ভাৰতীয়সকলৰ লগত মধুৰ সম্পর্ক বক্ষা কৰিব বিচাৰিছিল, ভাৰতৰ মুক্তি লেনিনৰ জীৱনৰ সপোন আছিল। অৰ্থত ছাত্ৰ অৱস্থাবেপৰা শ্ৰেষ্ঠলৈকে তেওঁ নামা, ছৰোগ, বিপৰ্যয় আৰু অভিকুলতাৰ মাজেদি সততে কাল-ঘাপন কৰিবলগাত পৰিছিল।

ফটিগাব কারাগাব, তাইবেবিয়াব নির্বাসন আৰু ইউৱোপৰ অজ্ঞাতবাস আহিল লেনিনৰ
জীৱনৰ স্বাভাৱিক ধৰ্ম। বিষ্টুৰ জাৰতস্বৰূপ লেনিনক পিচে পিচে খেদি লৈ হৃবিহিল।
লেনিনক বন্দী কৰি প্ৰাপদণ বিহাই আহিল আৰতস্বৰ শেষ আদৰ্শ। আনকি ১৯১৭ চনত
ক্ষেত্ৰবাবী বিপ্ৰৱেৰে প্ৰতিষ্ঠিত জনপ্ৰিয় কেবেন্স্কি চৰকাৰেও লেনিনৰ মূৰৰ বিনিয়মত বছহাজাৰ
কচদেশীয় মুজাৰ পূৰকাৰ বোৰণা কৰিছিল, বছতো বিচক্ষণ পুলিচ আৰু সেৱা লেনিনৰ
বিচৰণত নিযুক্ত কৰিছিল। সেয়ে নহয়, অক্ষোব্দ বিপ্ৰৱেৰে ক্ষমতা লাভ কৰাৰ পিছতো
লেনিনে কোনো এদিৰো শাস্তিৰে কটাৰলৈ সুযোগ নাপালো। গৃহ-বিপ্ৰৱ আৰু বিদেশী
হস্তক্ষেপকাৰীসকলক দমন কৰি চোভিয়েট শাসন সুপ্ৰতিষ্ঠিত কৰিবলৈ তেওঁ জীৱনৰ প্ৰত্যেক
ঘূৰ্ণত ব্যস্ত ধাৰ্কিব সগাত পৰিছিল। তাতে আকৌ প্ৰতিবিপ্ৰীয়ে গুলিয়াই তেওঁক ঘূৰীয়া
কৰিও থলে, যাৰ ফসত প্ৰতিবিপ্ৰ আৰু হস্তক্ষেপকাৰীসকলৰ আক্ৰমণ সম্পূৰ্ণকপে ব্যৰ্থ
কৰাৰ লগে লগে তেওঁ কঠিন পক্ষাঘাত বোগত আজ্ঞাস্ত হ'ল। ঘৃত্যাৰ কৰণ কোলাত
আঞ্চলিক লোৱাৰ আগলৈ কোনোদিন তেওঁ নীৰৱে জিৰণি লোৱা বা শাস্তিত থকাৰ কথা
ভাবিবপৰা নাহিল। অথচ এই জন লেনিনে পৃথিবীৰ প্ৰায় সকলোবোৰ দেশৰ প্ৰায় সকলোবোৰ
কথা ভালৈক জানিছিল, সকলোৰে যথাসন্তোষ বিশুদ্ধ খা-খবৰ বাখিছিল আৰু সমগ্ৰ বিশ্ব-
মানবতাক মুক্তিৰ পথত কৰিলৈ সফলভাৱে উৰুুৰুৰ।

সেয়ে আজিৰ বিশ্বত লেনিনৰ সমান জনপ্ৰিয় ব্যক্তি আৰু কোনো নাই। লেনিন
বিশ্বক অধ্যয়ন আৰু গবেষণা যে কেৱল ভাৰতৰ্বৰ্ষতেই হৈ আহে তেনে নহয়,—পৃথিবীৰ
সকলো দেশৰ সকলো ভাষাতেই হৈছে। লেনিনৰ বচনাৱলী পৃথিবীৰ ১১০ টা ভাষালৈ
অনুদিত হৈছে। পৃথিবীৰ ভিতৰত আজিৰ মাঝহে লেনিনৰ বচনাই পচে সবাতোকৈ বেঁচি।
লেনিন বিশ্ব-বাসীৰ প্ৰাণে সঞ্চৰিত। লেনিন অমৰ, লেনিনৰ আদৰ্শ চিৰসমুজ্জ্বল।

ଓপৰকি

সত্ত্বাক একুন তালিকা

- १७। Lenin In our life , Moscow, 1967.
- १८। Lenin Through Indian Eyes · K P. S Menon, New Delhi,
1970.
- १९। Lenin—His Image in India : D Kausik & L. Mitrokhin (ed.)
New-Delhi, 1970.
- २०। Lenin and Revolution in the East, Moscow, 1969
- २१। Mahatma Gandhi and History S. A Dange, New-Delhi,
1969.
- २२। My Reminiscences of the Russian Revolution M Phillips
Price, Moscow, 1968.
- २३। Manifesto of the Communist Party : Marx and Engels,
Moscow, 1952
- २४। Mother Russia : Maurice Hindus, London, 1947
- २५। Nehru , A Political Biography, Michael Brecher, London,
1961.
- २६। On literature and Art : Lenin, Moscow, 1967.
- २७। On literature and Art : A. Lunacharsky, Moscow, 1965.
- २८। Russia in the Shadow : H G Wells, London
- २९। Soviet Literature Problems and People K Zelinsky,
Moscow, 1970
- ३०। Soviet Russia : J Nehru, Bombay, 1949
- ३१। Selected works :—(Vol I—Vol III), Lenin, Moscow, 1968
- ३२। This is Russia : Edmund Stevens, New York, 1969
- ३३। The Mahatma , A Marxist Symposium, New Delhi, 1969,
- ३४। The Dynamic Twentieth Century, Moscow, 1968
- ३५। Through the Russian Revolution : Albert R. Williams,
Moscow, 1968
- ३६। Tendays That shook the world : John Reed, Moscow, 1968
- ३७। The First Russian Revolution, Ivan Spector, Prentice Hall,
1962.
- ३८। The Soviet Union, Novosti Press, Moscow, 1969

- 80 | V. I. Lenin, A short Biography, Moscow, 1969.
83 | What we saw in the Land of Lenin, Soviet Booklet,
1969.

आठवीं

- 82 | Amity, Monthly Journal of the ISCUS, New Delhi,
(1968—1970)

83 | ISCUS Bulletins, New Delhi, (1968—1970)

84 | Culture and Life, A Monthly Journal, Moscow,
(1968—1970).

85 | New Times, a weekly Journal, Moscow, (1968—1970).

86 | Moscow News, Weekly Paper, Moscow, (1968—1970)

87 | Soviet Review, a biweekly Magazine, Soviet Embassy
New Delhi (1968—1970).

88 | Soviet Land, a fortnightly Magazine, Soviet Embassy
New Delhi, (1968—1970).

অসমীয়া

- ৪৯। আসাম বাক্সর, মাহেকীয়া আলোচনী, ডিক্রিগত, (১৯২১)

৫০। আরাহন, মাহেকীয়া আলোচনী, কলিকতা, (১৯২৯—১৯৪০)

৫১। চেনা, মাহেকীয়া আলোচনী, গুৱাহাটী, (১৯২৪)

৫২। চোভিয়েটদেশ, পথেকীয়া আলোচনী, কলিকতা, (১৯৬৮—১৯৭০)

৫৩। বাঁহী, মাহেকীয়া আলোচনী, গুৱাহাটী (১৯৩৪—১৯৩৬)

৫৪। বেজবুকৰাৰ প্ৰস্তাৱলী (২য় খণ্ড), গুৱাহাটী—১৯৬৯

৫৫। লেনিন মাহুজজন, প্ৰথেচিত্ত পাৰিচার্চ, মগাঞ্চ, ১৯৬৬

ବାହ୍ୟାନୀ

- ৫৬। ভাবভব্য ও কচ বিলব : আনিবাস সবদেশাই, কলিকতা, ১৯৬৭
 ৫৭। কচিয়ার চিঠি : বৰোজ্জ্বনাধ ঠাকুৰ, বিশ্বভাৱতী, কলিকতা, ১৯৬৭
 ৫৮। কচসহিত্যব কংপবেধা : গোপাল ছালভাব, কলিকতা, ১৯৬৬

অধ্যাপক শশী শর্মাৰ প্ৰকাশিত পুঁথিকেইখমন্দিৰ—

- ১। হৃতী ছাত্ৰ দীনেশচন্দ্ৰ মিশ্ৰ
  - ২। অধ্যাপক নিজাম আলীৰ স্মৃতিকথা
  - ৩। দৃষ্টিপাত
  - ৪। নলবাৰী আৰু সাহিত্য-সংস্কৃতি
  - ৫। ৰসবাজ বেজবৰুৱা
  - ৬। নলবাৰী অঞ্চলত অভিনয কলাৰ ক্ৰমবিকাশৰ ধাৰা।
  - ৭। সাহিত্য-সৃষ্টি
  - ৮। সাহিত্যবৰ্থী পদ্মনাথ গোহাঙ্গিবৰুৱা
  - ৯। মেঝিমগৰ্কী
  - ১০। লেনিন, কচ-বিপ্লব আৰু ভাৰত।
-